

805-KEÇ Û XORTÊN
806-KEÇİKA MEHABEDÎ
807-KEÇİKA RİNDÊ-1
808-KEÇİKA RİNDÊ-2
809-KEJÊ-1
810-KEJÊ-2
811-KEKO EZ BİLÛRVANİM
812-KELEHA XURSÊ
813-HEVPEYÎVÎN BÎ
HUNERMEND
KEMALÊ AMEDÎ RE
814-KERÎ
815-KERÎMO LAWOW
ÇEQİLMAS
816-KERWANÊ HELEBÊ
817-KERWANE
818-KES NEMA
819-KETNE BAJARÊ CİZÎRA
BOTAN
820-KEWÊ
821-KEZÎZERÊ
822-KÊ KİR
823-KÊRE
824-KÊF KÊFA ME YÎ
825-Kilameka evîndariyê
826-KİLAMEKA KİRMANŞAHÊ
827-KİLAMEK LÎ SER BAVÊ
ELFEZYA SÎWARÊ
EZNAWİRLÊ ÛFERZENDE BEGÊ
828-KİLAMEK JÎ ALİYÊ
XERZAN
829-KİLAMA EZDİYAN
830-KİLAMÊN ÊZİDİYA-KEŞÎŞ
POLO
831-KÎME EZ- Kînê Em
832-KİNÊ
833-KÎNA MÎN
834-KİNİM KİNİM
835-KİRASÊ TE MELESÊ
836-KİSMET
837-KİŞE KİŞE
838-KOÇERÊ-1

KKK

770-KALO
771-KALO REBENO!
772-KANÎ(Varyant 1)
773-KANÎ KANÎ AVSAR
KANÎ(Varyant 2)
774-KANÎ KANÎ RİNDÊ
KANÎ(Varyant 3)
775-KANİYA WELAT
776-KANÎ KİLÊ
777-KARAPETÊ XAÇO;
DENGEKÎ ZEMANÊ BERÊ
778-KAWA
779-HELİYAM
780-HÊZ BÎ HÊZ
781-SÊ BİRA
782-GAZİYA ÎSMAİL
783-HEY HEY
784-AMARA
785-EZ Û TU
786-DAYÊ
787-MEZOPOTMYA
788-MEYREM
789-NAZÊ
790-HUSNA
791-BİDARE
792-TENÊN
793-AVA EVÎNÊ
794-KÎ BÛK KÎ ZAVA
795-KAWÎS AXA (1889-1936)
BİLBİLÊ ÇİYA Û ZOZANÊN
KURDİSTAN
796-XALO (Kawis Axa)
797-KEÇİKÊ BİMEŞ BİMEŞ
798-KEÇA DELAL
799-KEÇÊ DİNÊ
800-KEÇÊ RİKAVÊ
801-KEÇİKÊ
802-KEÇİKÊ CİNDÎ
803-KEÇÊ EZ XERÎBİM
804-KEÇİKEK BÎ ÇAVÊN WEK
CÎHAN

852-KURDNO RABÎN JÎ XEWÊ
853-KURDÎSTANA BÎ DENGÎ ME
854-KURDÎSTANA KURDA
855-KURMES
856-KURO WERE
857-KUŞTÎNA BEHÇETÊ
DAWÛD
858-KUŞTÎNA SÎLÊMANÊ MÎSTÊ
Û GÊNCOYÊ ÇETO
850-KUŞTÎNA TEYRÊ SER MÎLÊ
QÎZ Û BÛKAN
DENGBÊJ FERZÊ

885-LÊ BO LÊ
886-LÊ DAYÊ
887-LÊ DOTMAMÊ
888-LÊ GÎDIYÊ
889- LÊLÊ BEJNÊ
890-LÊ LÊ DA YE
891-LÊ NAZÊ-1
892-LÊ NEZANÊ-2
893-LÊ WER HELÎMÊ
894-LÊ WERE
895-LÎCÊ
896-LÎ EYVANÊ XEW KIRÎ
897-LÎ GOVENDÊ BÎNÊR E
898-LO BERDE
899-LO DE LO
900-LOMA KEREM DÎNALE
901-LO LAWÎKO
902-LO LAWÔ
903-LO LO PÎSMAMO
904-LO OSMANO
905-LO LÎ MÎN
906-LO REZO
907-LORÎ LORÎ CEMBELIYÊ MÎN
LORÎ
908-LORÎK
909-LORKÊ LORKÊ
910-LÛRKE LÛRKE XATÛNÊ
LÛRKE
911-LORIYA MÎRÎNÊ

839- KOÇERÊ-2
840-KOÇERÊ-3
841-KOÇERÎM-1
842-KOÇERÎM-2
843-KOÇERA MÎRAN
844-KOÇER Û DOSTKÎ
845-KOFÎ
846-KOŞKARO
847-KULA ŞEHÎDAN
848-KUL Û KULÎLK
849-KULÎLKA AZDÎ
850-KURD ÎN EM ÎN
851-KURO DÎNO

LLL

860-LAVÎJ-1
861-LAVÎJ-2
862-LAVÎJÊN MÎR MÎHEMÊ
863-LAWÎK-1
863 A Qewlê afirandina dinyayê
864-LAWÎK-2
865-LAWÊ MÎN, ZÎBERÊ MÎN
966-LAWÎKÊ BATMANÎ
867-LAWÎKÊ DELA
868-LAWÎKÊ METÎNÎ-1
869-LAWÎKÊ METÎNÎ-2
870-LAWÎKO-1
871-LAWÎKO-2
872-LAWKO DÎNO KEÇÊ DÎNÊ
873-LEGEL XEM BÛME
HEWDEM
8744-LERZAN
875-LEŞKERÎN TÊKOŞER ÎN
876-LEYLA-1
877-LEYLA-2
878-LEYLA LEYLA WERE VÎR
879-LEYLANÊ
880-LEYLO LEYLO ZÎRAVÊ
881-LEYLO
882-LÊ BEJNÊ
883-LÊBLÊ
884-LÊ BÎ GOVENDÊ

914-LO WELATO

949-EZ DER BÛM
950-WERE WERE
951-MÛN CANEK DÎT
952-DÎLVÎNA MÛN
953-CANA ŞÊRÎN
954-RABE JÎ XEW Ê
955-HEPS Û ZINDAN
956-GULÎZAR
957-PERWÎN
958-EYD Û EREFAT
959-KÊ DÛNYA HÊJAND
960-PÛR ŞÊRÎN E
961-ASO EY HAWAR
962-MÛXABÛN
963-DÎL KUŞTÛYÊ
964-KEÇA DELAL
965-JÎ MÛN DÛR KET
966-EY FELEK
967-HER EROM
968-DÎ ZÛNDANÊ DA DÛNALÛM
969-REWŞA CÛWAT A
970-KEWÊ
971-ŞERMÛN E DÎL
972-XORTÊN ME
973-ÇAVÊN XWE VEKE
974-XEM Û XEYAL
975-SÛNEM
976-PÊŞKEVIN
977-KEÇKA GUNDÊ ME
978-MÛN BÎHSTÎ
979-AXÎNA MÛN TÛM JI DÎL TÊ
980-AXÎNA MÛN
981-BERDÎLÊ MÛN
982-MÛMEMEDO RONÎ
983-HEVPEYÛVÛN BÎ KURÊ
MEHEMED ŞÊXO BÛRÛSK RE
984-MELA
985-MELLÎ
986-MEMOKÊ
987-MEMMÛR MEMMÛR

912-LO ŞÛVANO-1

913-LO ŞÛVANO-2

MMM

915-MALA MÛN

916-MALAN BARKÛR
917-MAMO- MAMÛR
918-MAMOSTE CAN
919-MARÛFET
920-MARÛF- OZAN MARÛF
921-HA KURO MER MER MERE
922-MÛR BEG
923-HÊY LÊ (Xezal)
924-GORÎ
925-HA KURO MERMERE
926-YAR WEZO
927-XEZAL XAMÛRPET
928-HA BÎ DERENGE (Selîmo lawo)
929-LÊ CAN
930-MARŞA PARTÎ
931-MASÛDAR
932-MAZÎ
933-ME RÊ BERZE KÛR
934-MEDOKA MELÊ Û
BÛRAHÛMÊ HÛNA
935-MEDOKA MELÊ
936-MELAZGÛR
937-MELKO
938-MELLE ÎSA
939-MENCOLA QÛZA YAZ BEGÊ
940-HEVPEYÛVÛN BÎ DENG BÊJÊ
NAVDAR MEHMÛD KÛZIL RE
941-JÛYANA EVÛNDAREKÎ
DÛLŞÛKEST
942-AY LÊ GULÊ
943-EMAN DÛLO
944-NESRÛN
945-YAR GEWRÊ
946-ŞÊRÎNÊ GÛHAYE
947-AX Û YAMAN ÇÛKRIYÊ
948-DÎ XEW DA

1027-MEYRİK
1028-MEQAMA MAHÛR
1029-MÊRG
1030-MÊREMÊ
1031-MÊRXASEK Û XAYİNEK
1032-MÊVANÊ TE ME
1033-MÊVANO
1034-MİÇOYÊ ŞÊX ÎSAYÊ
1035-MİHEMEDÊ HENNE
1036-MİHEMEDÊ ZELXÊ
1037-MİHEMEDO LO BİRA
1038-MİLHİM BEG XWEDANÊ
ÇİYAYÊ ŞENGALÊ
1039-MİN BÊRİYA TE KİRİYE
1040-MİN EW KESEM
1041-MİN GO EZ BÊM Û BÊM
1042-MİN TU DÎBÛ
1043-MİSTO
1044-MİŞKÊ KOR
1045-MİZGÎN
1445-A- OZAN MIZGÎN
1046-MÎR
1047-MÎRÊ MÎRAN
10448-MÎRKUT
1049-MÎRZÊ ME
MÎRÊ TANBÛRÊ; EVÎNDARÊ
JİYANA Bİ RÛMET Û PAQIJ:
1050-MİHEMED ARİFÊ CİZİRÎ
1051-AY AY BABİKO (BAVİKO)
1052-BAXÇÊ YE MEHMED ARİF
CİZİRÎ
1053-XEZAL XEZAL
1054-SEYRANÊ
1055-LÊ GULÊ
1056-SER ÇAVAN DINÊRİM
1057-EZ KEWOK İM
1058-HİZRET NEMAYÊ
1059-DESTÊ MİN NEDE
1060-GİDİYANO
1061-HAWAR DELAL
1062-LORÎ LORÎ CEMBELİYÊ
MİN LORÎ
1063-LAWİKÊ ME'DENÎ

988-MEMED ALÎ
989-MEMÊ Û AYŞÊ-1
990-MEMÊ Û EYŞÊ-2
991-MEMİR
992-MEMO
HUNERMENDÊ XWEDÎ DİLEKÎ
Bİ QASÎ WELATEKÎ: MEMO
993-MEMOKÊ
994-MEMOKO
995-MEMYANE
996-MEM Û ZİN
997-MENDO
998-MERO
999-MERZİYÊ REZAZÎ
1000-HEVPEYVÎN Bİ NASİR
REZAZÎ RE/Mêrê Merziyê
1001-MEŞKÊ
1002-MEYGER
1003-MEYMOKÊ
1004-MEYREMA ELO GERGERÎ
1005-MEYREMÊ-1
1006-MEYREMÊ-2
1007- MEYREMÊ- '3
1008-MEYREMOK
1009-MEYRÊ
1010-MEYREM XAN
(MİR YEMXAN
1011-DOTMAM
1012-HAY BERDE
1013-SÊVÊ Û (Hecî Elî)
1014-LE LE WESO
1015-ÇEMÊ BİŞÊRİKA
1016-HÊLÎ DELAL
1017-HÊLÎM CANÊ
1018-QUMRÎKÊ
1019-HOYNAR
1020-AY DELAL
1021-MEHMEDO RONÎ
1022-QESRA BAXEMSÊ
1023-MALA FARO
1024-WAX DÎNÊ
1025-MEYRO
1026-BAVÊ KOROXLÎ

1075-WERE LÊMA
1076-ŞERÊ MALA ELİYÊ ÛNIS
1077- AX SÎNEMÊ
1078-STRANA MEYREMÊ
1079-AY DELAL AY AY DELAL
1080-MÎR ŞEREF
1081-MÎRZÊ ME MÎRZÊ ME
1082-MÎRÊ MÎN
1083-MÎRO-1
1084-MÎRO-2
1085-LO MÎRO
1086-MUSTAFA REŞÎD
1987-MEMÊ ALAN
1089-JÎ STRANA YARÎ MEYRO
MEYRÊMÎNÊ

1111-NÊRGÎZ
1112-NÊRGÎZÊ NÊRGÎZVANÊ
1113-NEGÎZA ZÎNÊ
1114-NEWROZ-1
1115-NEWROZ-2
1116-NEWROZ-3
1117-NEWROZ-4
1118-NEWROZ E
1119-NEWROZ TÊ
1120-NÎKARÎM
1121-NÎNA
1122-NÎZAMETÎN ARÎÇ (FEQIYÊ
TEYRA)
1123-EHMED LI SER DÎCLÊ DE
GIRÎYA
1124-NÎNÎK NÎNAÊ
1125-NÎZANÎM
1126-NOFA
1127-NOŞÎNÊ
1128-NURHAN
1129-Lêkolîner & Nivîsevana Kurd
NÛRA CEWARÎ
1130-NÛRHEQ

1064-BABÊ SEYRANÊ
1065-AMÎNAYÊ
1066-HESENÎKO
1067-ZÎRAVÊ
1068-BAFÎR BARÎ
1069-'MÎRÊ RÎBABÊ' MÎRADÊ
KÎNÊ
NÎMÛNEYEK JÎ DENG BÊJÎYA
WÎ:FÎRMAN E
1070-MÎREKÊ BOTAN
1071-MÎRO TÊ JÎ TÊLANÊ
1072-MUSÊ XAYÎN
1073-MÎHMED AXA /Strana
Mihmet Axa
1074-LÊ LÊ CÎRAN

NNN

1091-NALBEND Û SÎWAR
1092-NARÎM NARÎM NARÎM
1093-NARÊ NAR
1094-NARÎN-1
1095-NARÎN-2
1096-NARÎN NARÎN-3
1097-NARÎNÊ-1
1098-NARÎNÊ-2
1099-NAR GULÎ
1100-NAVÊ EWRÛPA ŞÎRÎNE
1101-NAVÊM JÎYAN BÊ
KURDÎSTAN
1102-NAV MENÎYA
1103-NAZÊ
1104-NAZEWÎCÎM
1105-NE HOL ÎM; NE HOLVAN
ÎM
1106-NEMAN
1107-NE RAZÎ ME
1108-NEGRÎ
1109-NEMÎRE LAWÎK
1110-NERMÊ NERMANÊ

OOO

1134-OY ZERÎ
1135-OY LO XERABO!

1142-PEMEDO
1143-PERÎŞAN
1144-PÎR XWEŞE
1145-PÎRE
1146-PÎR XWEŞ E SERXWEBÛN
1147-PÎSMAM
1148-PÎSMAMO
1149-PÎROZ BE

1160-STRANEKA ÊZÎDIYA
1161-QAZÊ LÊ
1162-QÎMÎL 3
1163-QÎZIL EHMED
1165-QÎRÎNEK TÊ
1165-Â-QÎZA HELEPCÊ
1166-QULING
1167-QULÎNGO-1
1168-QULÎNGO-2
1169-QULÎNGO -3
1170-QULÎNGO-4
1171-QÛMRÎKÊ -1
1172-QÛMRÎKÊ-2
1173-QÛMRÎ
1174-QURBAN

1185-A-GULFÎROŞ
1186-ZERDÛŞT
1187-YAR BÊLÎM
1186-YAR GÎJLOKÊ
1189-XANÎMA OSMANÎLIYA
1190-REWÎNGÎ
1191-REZKÊ BABÊ TE
1192-RÊBER
1193-RÊDÛR
1194-RÊKA MÊRDÎN XWAR Û
MARO
1195-RÊWÎ
1196-RÊWÎYO

1131-OLÎ
1132-ORDEK
1133-OY NERGÎZ

PPP

1136-PAÎZ
1137-PAPURÊ-1
1138-PAPUR
1139-PAR QÎZ BÛ
1140-PAYÎZOK
1141-PEHÎZOKA TÊ

QQQ

1150-QADÊ SADÛN
1151-QAMIŞLO
1152-QEMERÊ CÎWANÊ
1153-QERÎN
1154-QER QEMERÊ
1155-QEWÎL-1
1156-QEWÎL-2
1157-QEWÎLÊ XEZALÊ
1158-MEYREMA FÎLE Û ELIYÊ
QOLAXASÎ
1159-QEWÎLA MALA BÛBÊ
1159-.A-JI ALIYÊ KURDÊN
HAYMANÊ

RRR

1175 -RABE RABE
1176-RABE COTYAR
1177-RADYOYÊ ERRÎVAN
1178-XEBATKARÊ RADYOYÊ
1179-ŞÊX SEÎDÊ KAL (2)
1180-RASTIYA
1181-RAŞIDO LAWO
1182-REBÎAYÊ
1183-RENGÊ ÇAVÊN WÊ
1184-RESO-DENGBÊJ REŞO
1185-REŞO

1216-ROTÎNDA Û STRANÊN WÎ
1216-A-MESO DÛR
1217-AVAŞÎN
1218-BÎHÎŞT
1219-WELATÊ ME
1220-BENDA TE ME
1221-ZÎLAN
1222-KOÇBERÎ ZOR E
1223-ÇAR ÇÊLA
1224-GÎMGÎM
1225-HERE WELATÊ XWE
1226-NAYGOTÎN
1227-ROKA ME HÎLATÎ
1228RUTO
1229-ROVÎ
1230-RÛKÊN
1231-RÛKÊ YARÊ SÊV Û XURME
1232-RÛVÎ

1251-SEBRA DÎLA-2
1253-SEBRA MÎN Î
1254-SEBRA MÎN
1255-SEBRA MÎN NAYÊ
1255 A HOZAN SEFKAN
1256-SELÎMO
1257-SER BANÎKA
1258-SER ÇAWÊY AWÊK
1259-SEROK
1260-SEROKÊ MIN
1261-SER SALÊ
1262-SERHÎLDAN JÎYAN E
1263-SER AV XURYOK
1264-SERHAT
1265-HEWLÊR
1266-SERÊ MALA
1267-SER MEMÎK
1268-SERPÊHATÎYA NÎSRA
1269-SEYRAN MANGÎ
1270-SEWDALÎYÊ
1271-DENGBÊJ SEYDO/ SEYDO
AYDOGAN
1272-SEYDA YÊ MÎN LO LO !

1197-RÎM
1198-RÎNDA MÎN
1199-RÎNDA MÎN HA RÎNDA MÎN
1200-RÎNDÊ-1
1201-RÎNDÊ-2
1202-RÎNDÎKA DERSÎMÎ
1203-RÎVÎN
1204-RÎYA AZADÎ
1205-ROJA WE BÊ
1206-ROJEK TÊ
1207-ROJÊN ŞEMAL
1208-ROJDA
1209-ROJA ME
1210-ROJA WÊ BÊ
1211-ROMANÎ
1212-ROJ ROJA ME YE
1213-ROJBAŞ
1214-RONAHÎ Û BERÎVAN
1215-RONAHÎ Û RABÛN

SSS

1233-SADÊ HEMÊ
1234-SAKÎNE
1235-SALÊ
1236-SALIHÊ QUBÎNÎ
1237-KÎLAMA HESUYÊ BRAHÎM
Û ŞERÊ HETHETKÊ
1238-SALÎHO
1239-SARÊ
1240-SARYA
1241-HEVPEYVÎN BÎ SEÎD YUSUF
RE
1242-XWE NEWÊŞÊRE KUBAR
1243-OY FELEK
1244-ÇAWA TU HERÎ MÎN VÎR
BÎHELÎ
1245-ÇÛME CÎZÎRÊ
1246-NAZÎK NAZDAR E
1247-MÎN DÎL DA TE
1248-MEŞ ORDEKÊ
1249-EZ TÎ ME
1250-SEBRA DÎLA-1

1310-GORÎ GORÎ
1311-DİLEM LOY LOY
1312-GULA ÇIYA
1313-NEÇE NEÇE
1314-ŞAHÎNO
1314-A-ŞAKİRO DÎSA DİSTİRÊ
1315-SALÎHÊ PİSMAM Û NÛRÊ
1316 -ŞEHÎD
1317-ŞEHÎDÊ TETWAN
1318-ŞEKİR AXA
1319-ŞEMAMÊ
1320-ŞEMAL
1320-A-HOZAN ŞEMDÎN
1321-ŞEMO
1322-ŞÊNA MÎN
1323-ŞENGÊ
1323-A-ŞERÊ BESTÊ BELEK
1323-B-ŞERÊ HEMÊ Û SEWÎLKÊ Û
MECÎDO
1324-ŞERÊ JÎL
1325-ŞERÊ KEHNÎQÎRÊ
1326-ŞERÊ MALA ELİYÊ ÛNÎS
QEWMÊ ÇİYÊ ŞERÊ NEWALA
QEREMÛSÊ
1327-ŞERÊ MALA NASİR
1328-ŞERÊ MEHMÛDÊ EMER
BEGÊ
1329-ŞERÊ XALÎT
1330-ŞERFEDÎN
1331-ŞERÎBANA KURDÎ
1332-ŞEROYÊ BIRO
1333-ŞEV
1334-ŞEVEKÎ TARÎ
1335-ŞEVA HENÊ (HÎNÊ)
1336-ŞÊR E
1337-ŞÊRÊ ME
1338-ŞÊVLÊ
1339-ŞÊX NEROZ
1340-ŞÊX DÎNÊ
1341-ŞÊXO
1341-A-BEJN ZİRÂV
1342-DE HORA HORA
1343-DÎROKA MİROVAN

1273-SÊ MALO GUNDO !
1274-SÊVÊ
1275-SÊVOKA HACÎ
1276-SÎ Û SÊ GÛL
1277-SİBE ZÛ
1278-SIMKOYÊ SÎKAK
1279-SÎTÎYA NÎMET AXA
1280-SÎWARE ÇUCİKAN
1281-SİWARO BAJO
1282-Hozan Sîpan
1282-A-Havîn
1283-EVÎN
1284-HÊVÎ
1285-SÎYAMEND Û XECÊ
1286-SÎNÊ
1287-SÎNEM- 1
1288-SÎNEM -2
1289-SÎNEMÊ-1
1290-SÎNEMÊ-2
1291-SÎPANÊ
1292-SÎPANÊ XELATÊ
1293-SMAÎLÊ XELÎL
1294-SORAN Û BADÎNAN
1295-SOSÎN
1296-STRANA ELİYÊ EHMED
1297-STRANEKA MİRÎNÊ
1298-SUSİKA SİMO
1299-STÛ LEGLEG
1300-SÛNDA MÎN
1301-LÎ SERHEDÊ KİLAMA
QEWMÎNEKE SOSRET Û QEZAYA
BÛLANİXÊ
1302 -DÎROKA KELEPORA
MÎRNIŞÎNIYA BOTAN
1303-STRANEK LÎ SER
SEYİDXANÊ KERR
1304-STRANA SEYÎD XAN (2
1305-STRANEKA KU Lİ SER ŞÊX
SAÎD HATİYE GOTİNE
1306-STRANA CASİMO
1307-TE EZ KİRİM PİZİKA SER
ZİMANAN
1309-ŞAHÊ BEDO

1373-BIHÛRÎ
1374-DELALÊ
1375-DÛRÎ
1376-CAN CAN
1377-SÎNANÊ KIRÎV
1378-BAWERKE JÎ MÎN
1379-ŞÎVAN -EVSANE YA WÎ
1380-GULEZER
STRANÊN SÎWAN PERWER
1381-KIRÎVÊ
1382-HELEPÇÊ
1383-KÎ DIBÊJE KURD NEZANÎN
13844-ŞÊXA DÎNE
1385-XEZAL XEZAL
1386-BUHAR HAT BUHAR Ê
1387-BEHRA WAN Ê
1388-EZ KEÇIKA GUNDÎ ME
1389-SEBRA MALAN KARA
XEZALAN
1390-DE LORÎ KURÊ MÎN LORÎ
1391-SERFÎRAZKÎN (Venseremos)
1392-LÊ DOTMAMÊ
1393-MÎMÎCAN
1394-EHMEDÊ MALA MÛSA
1395-GULNÎŞAN
1396-DOTMAMÊ MÎN(MAMÊ MIN
1397-HEYBÊNIN
1398-MÎRKÛT
1399-STRANA ŞERÊ TÎNANTE
1400-ŞÎVAN
1401-ŞÎVANO-1
1402-ŞÎVANO-2
1403-ŞOX Û ŞENG

1410-TAXA FÎLA
1411-TE DÎ BÎNÎM
1412-TE LÎ MÎN ÇÎ KÎR
1413-TEMBURA MÎN
1414-TENÊ
1415-TENÊ TU ZANÎ
1416-TENÛNÊ
1417-TEŞÎ

1344-BÎLÎNDE BEJN Û BALA
1345-NAMÛSÊ RABÎN
1346-NÎZANÎM
1347-SEBRA DÎLÊ
1348-EZ NÎZANÎM ÇÎ BÊJÎM-1
DÎLÊ BÊMAL
1349-EZ NÎZANÎM ÇÎ BÊJÎM-2
1350-HAWAR HAWAR
1351-ŞEPÎK ŞEPÎK ŞEPÎK
1352-KEKO EZ ZÎMAN DÎRÊJÎM
1353-MAMÛRO
1354-EVÎN PERWER ÎM
1355-RABÎN RABÎN
1356-HERE HERE
157-KURDÎN SERBÎLÎNDÎN
1358-HESENO
1359-GULÊ HEYNARÊ
14360-KULÊ SER DÎLAN
1361-PÎR Û KAL BÛM
1362-HEVAL EZ BÎLÛRVANÎM
1363-NARÊ
1364-DE WER WER WER KEZÎZER
1365-ŞÎLÎ BARÎ
1366-ŞINOKE
1367-ŞÎNA ŞÊX EVDÎREHMANÊ
GARÎSÎ
1368-ŞÎRÎNA MÎN
1369-EZ ŞÎVANÎM
1370-ŞÎVAN PERWER Û
GULÎSTAN PERWER
JÎ CD YA -SÎNANÊ KIRÎV
1371-KANIYA EVÎNÊ
1372-REŞO LAWO

TTT

1404 **TAHÎR**
1405-TAHSÎN TAHA (1941- 1995)
1406-BERÎVANÊ
1407-XALXALOKÊ
1408-WELLE ŞÛ NAKÎM
1409-TARA CAF

1425-TÎTÎN
1426-TÎNA ROJÊ
1427-TU FAŞİZM KELBÊ HAR Î
1428-TU WERE
1429-TU DÎNÎ
1430-TÛZİK

1418-TEW TEW DÎNÊ
1419-TEW ZER Ê
1420-TEXTOR
1421-TEYRÊ Û QERÊÇOLÎ
1422-TÊLÎ-1
1423-TÊLÎ-2
1424-TÎFANG

1447-WERE GULÊ
1448-WER HÎNÊ
1449-WARE DE YAR YAR
SÎLTANÊ
1450-WERE QURBAN
1451-WERE DELALÊ DÎLE MÎN
1452-WERE LAWÔ
1453-WER LO LAWÔ
1454-WERE NARÎN
1455-WERÎ XAN
1456-WEXTA ZERYA MÎN
NÎŞAN KÎRÎN
1457-WEY DÎNYAÊ WEY
DÎNYAYÊ
1458-WEY LO SÎWARO
1459-WEY DOLABÊ DOLABÊ
1460-WEYLO WEYLO
1461-WÎ DE MALA MÎN

WWW

1431-WA HATÎN PÊŞMÊRGÊN
ME

1432-WARÊ ME YE
1433-WAY HEVALÊ
1434-WAY LÊ SAL E
1435-WAY LO !
1436-WEY LO MÎRO !
1437-WELATÊ ME
1438-WELATÊ MÎN-1
139-WELATÊ MÎN-2
1440-WELATÊ MÎN-3
1441-WERE-1
1442-WERE-2
1443-WERE-3
1444-WERE BÎHARÊ
1445-WERE DOTMAM-1
1446-WERE DOTMAM-2

1475-BAJARÊ DERSÎM
1476-EY DÎLÊ MÎN
1477-EZ AGÎR ÎM
1478-LÎ GUNDÊ ME
1479-ZÎNARÎN
1480-XELÎL XEMGÎN
1481-JÎ BONA HERKESÎ YAREK
1482-XEMÎLÎ ZOZAN
1483-XERABO DE TU XERABO !
1484-XERÎBÎ
1485-XEWNA ME
1486-XERÎBO
1487-XÊRO ABBAS
1488-ŞIKRÎYA

XXX

1462-XABÛRÊ
1463XALÊ CEMÎL
1465-XANÊ-1
1466-XANÊ-2
1467-XAN DÎMDÎM
1468-XELO
1469-XEMCÎVÎN
1470-XEMÎ DÛRÎ TO
1471-XEMGÎN BÎRHAT
1472-BÎRYA WE DÎKÎM
1473-KARVANÊ HELEBÊ
1474-WAY LÊ

1502-XİZÊM
1503-XÎZOLÊ
1504-XWEZÎLA BÎSKEK BAMA
1505-XWÎNA DÎLA
1506-XWÎNA ŞEHÎDAN
1507-XURBET
1508-XOŞEWÎSTİM ÇIT NAV
BÎNÊM
1509-XWEDEÔ TU WÎ EWRÎ JÎ
HEV BELAKÎ
1510-XWENDEGAH
1511-XWESKA XESÛ NEBÛNA

1520-YAR MERHABA
1521-YARA MÎN
1522-YARA ŞÊRÎN
1523-YAR YAMAN
1524-YARO
1525-YAR LÊ ÇÎMA
1526-YAR WELLEH KEÇİKÊ
1527-YEK MÛMIK
1528-YELÎ DELAL
1529-YÊLÎ

1534-ZAVA-2
1535-ZAVA YÊ
1536-ZAXO
1537-ZEMBÎLFİROŞ
1538-ZERÎ
1539-ZERİYÊ-1

1489-EVÎNA PÊŞÎ
1490-XEYDOKA BAJÊR
1491-XEZALA MÎN
1492-XEZAL
1493-XEZAL-1
1494-XEZAL-2
1495-XEZALA MÎN Î
1496-XIDÎR
1497-XÎMŞÊ
1498-XÎNÊ
1499-XÎRABO
1500-XÎRPANÎ
1501-XÎŞÊ

YYY

1512-YARA MÎN BEDEWÊ
1513-YAR DİGERİM
1514-YAR GİCİLOKÊ GİCİLOKÊ
1515-YAR GOVENDÊ
1516-YAR GULÎ YARİD GULÎ
1517-YAR YAR YARA MÎN
1518-YARÊ
1519-YAR YARÊ

ZZZ

1530-ZADÎNA ŞEKİR
1531-ZAHIRO
1532-ZAKARIA
1533-ZAVA-1

**DENGBÊJ Û STRANÊN ME
DESTAN Û FOLKLORA ME**

Amedekar: [Hasan Akbal/Hesenê Al ê
hesene.ale@hotmail.com](mailto:hesene.ale@hotmail.com)

BEŞADUYEM

K-Z

Ez vê xebatê xwe dîrokî û mîllî diyarî ronekberên Kurdê li St Petresburgê li

sûrgûniyê jîyana xwe ji dest dayî birêz **Ordixanê Celîl** û dîroknas **Qenedê Kurdo** dikim. Wan herdû mêrxwazên qedir giran temenê xwe ji bo çand edebiyat û Folklorê Kurdî pêşkêş kiribûn. Ez ê wan herdû mêrxwazan hetim bi can û dil bi bîrbînim

Hesênê Alê-Stockholm

PÊŞGOTIN

Ez dixwazim bi gotineka **W. Shakspaîr** dest bi nivîsa xwe bikim

“Yên ku stranên neteweyekî çêdikin ji yên ku qanunên wan çêdikin hê xortir in”

Gava ku mirov li dîroka Kurda dinêrê, mirovên ku li ser dîroka Kurda lêkolîn pêk anine, hertim di nivisarê xwe de behsa Mezopotamya û axa wê bi xêr û bereket, Kurd û Kurdîstanê kirine. Meriv di wan nivîsaran da rastî hebûn û jîyana Kurda tê. Stran jî ji wan numuneyeke.

Stran û destanên Kurdî hertim bala dîroknasên Rojhilat Navîn kişandine. Bi rastî bala min jî gelek kişandibûn. Gava ku ez di girtingehê da bûm. Min bi cîwan û mûnewerê Kurd tembîh dikirin û digot; çîrok, metelok û stranên Kurdî berhev bikin. Ew sibê bi me lazim bibin. Îro em dibînin, ew bi me gerez in.

Ji ber ku di wan stran û destanan da dîrok û çand, felsefê û tasawufa/sofîzm kurda raza yê.

Gava ku mirov li wan stran û destana dinêrê an çav lê digerîne mirov hê baş dighêje ku zimanê Kurdî zimanekî dewlemende bûye.

Ji bo wê ez

dibêjim serboriya milletekî di folklorê wî milletî da ye.

Lê mixabin dewletên kolyanlîst destûr nedane ronekbirên me ku ew wan bikşînin ser kaxizê. Yê ku hatî nivîsandine jî ew ji aliyê wan ve hatine îhma kirine û ji ortê rakirine. Ew bûne stîrî diçavê wan re çûne xar e. Em deyndarê wan dengbêjên ku hertim derd û kulê me bi devkî anine ziman û çanda me li ser pîya girtine. Lê ez wan nikarin yek û yek bêjim. Ew hemû hêja ne. Di nav jîyaneka qambax da çûne ser dilovaniya xwe. Xwedê rehma xwe li wan hemûya bike.

Lê ez vê bêjim, ez dibînim ronekbirên me îro hewldinin wan stran û destanan dikşînin ser kaxiza. Ew kara wan min kêfxweş dîke.

Yek ji wan ronekbiran hêja **Hesenê Alê/Hasan Akbal e**. Ez wî pîroz dikim û nirxeka giran didim xebata wî. Wî bi salan stran berhev kirine û ji kaseta kişandiye ser kaxizê, 1558 stran 30-35 otobiyografiya dengbêja amede kiriye. Xebata wî numuneyeka baş e. Xizmetekî giran e. Ew eşqa wî ya stran û edebiyata Kurdî, ew ber ve **Îzmîrê** birîyê û ew bi rojan li **gora Aysê Şana** nemir geriyê û wî li **Îzmîrê** gora **Aysê Şanê restorê** kiriye û pişt re wî ji bona wê restore kirina gorê, ji aliyê polîsên tirk ve gelek zahmetî dîtine. Ew avêtine zindana bi salan ceza li wî birine. Bila divê em mirovên ku ji bona pêşvaçûyina zîman û çanda Kurdî dixebitin pir bibin

Serketî be.

Serokê şaredariya Amedê yê kevn

Mehdî Zana 13-06-2009 Stockholm

FOLKLOR

Rengînî û dewlemendiya folklorê Kurdî ji zûdaya bala rojhilatnasa, Kurdnasa, folklorîstan û gelek kesên dinê mayîn kişandiyê ser xwe. Mirov nikare bi tenê folklorê wek çand berhemên hunerî bihesîbîne. Folklor serborroia civatekê ya dîrokî ye. Civakî hunerî û pêşketina zimanê û wê civatê nîşan dide. Hemû ew yekan di nav folklorê da gehştine hev, di nav hev de hatine hunandin, ristin, di dawiyê de defîneke çandî pêk anîne, bûne çavkaniyên potansiyel. Akademîsyên û pisporê A- T Ganalanyan, vê dewlemendî rengînîya folklorê Kurdî wek *“Ansîkopedîya civata Kurd ya jîyînê”* bi nav dixe Ji ber vê yekê mirov peyvên folklor û jîyînê ji hev nikare bide cuda kirin. Mirov dikare bêje, folklor bi xwe jîyîne, lê belê jîyîneke ku huner edebiyat ji xwe re kiriye pêlekan. Ew jîyana ku em di nav dene, dem-dem rûsar dibe, carcara bîhna mirova teng dixe û bêtahm, bi saya folklorê xwe gihandiyê li ser sînoren bedewiyê. Ev sînoren jîyîn, folklor û bedewiyê alîkariya îmkanên hunerî çawa em dibînin herdiçin tenik, zirav, barîk dibin, ji nûva tînan hunandin û tînan ristin.

Ji ber dijiwariyên dijmîn li ser me îro folklorê Kurdî baş nayê nasîn. Folklor wek neynîka civatekê ye, mirov dikare bi saya vê neynîkê civatê baştir nasbike, bi hêsanî dikare xwe bighîne kuraya sedsalan. Ji aliyê din, folklor him ji bo ziman, him jî ji bo edebiyateka nûjîn, bîngê û defîneka mezine. Lê ji ber dijiwariya dijmîn û qedexebûna li ser zimanê Kurdî ew defîna di nava gel da hatiye veşartin û sergirtî maye. Elbet bêguman ew defîna rojekê ji aliyê Kurdan ve bê vekirin û li ser lêkolîn pêk bên. Divê ronekbir, nivîskar û folklorîstên Kurd pêwistin li pêşiya vê wêrankirin, kambaxkirinê, xizankirine rawestînin, çî dibe bila ma bibe, pêwîst e em her numuneyeke folklorê Kurdî derbasî ser kaxizê bikin.

Folklor carna wek *edebiyata devkî*, carna jî wek *zargotin* jî tê bi navkirin, *edebiyeteka kolektîf e*, xelkê bi xwe ew edebiyata afirandiyê, nivîskarê vê edebiyatê tûne ne, ew edebiyat bi salan li zer-ziman maye, xwe parastiyê, xwe nuh kiriye, dewlemend kiriye bûye malê gelê Kurd. Beşek ji çanda mirovahiyê pêk aniye.

Ji pirtûka ROHAT ALAKOM-1993

K

Tu kar nema nekiriye
Heta li dawî bu cotkar
Kalo barkir ji bajar
Tev kurê wî salar
Vegeriya göndê xwe
Li dil şikestî û hêjar

Helbest: Cigerxwîn
Muzîk: Bangîn

770-KALO

Kalek hebu li bajar
Kulfet li ser wî bune deh
Dilê mirov bi wana
Dişewite way guneh
Kurê kalo yê mezin
Di gotine wî salar

771-KALO REBENO!

Kalo, rebeno, zozan bişewitin;
Belê ho ê, Kalo zozan wa bi çi ye?
Hezar û heft sed sîwarê di zîlan û
Heydera Xalip axa kirin karê xwe ne.
Diçin, xirab bikin, Xirab Zila şewitî û
Mihê, Kekê Gewrê dikujin sîwarê Zerdekê.
De lo, ho ê Kalo da lo lo ho ê
xwerzî te ye.

Kalo rebeno, zozan bişewitin;
De lo, ho ê, Kalo zozan î şîn e.
Hezar û heft sed sîwarê di Zîlan
û Heydera kirin û kom kirine
Diçin xirab bikin, xirba Zila şewitî
û Mihê, Kekê gewrê, dikujin sîwarê Zerdekê
Xeyret û namûs li dor te nîne.
De lo, ho ê, Kalo da lo lo

Kalo, rebeno zozan dişewitin;
Belê, ho ê Kalo, zozan bi semeq e.
Hezar û heft sed sîwarê di zîlan û
Heydera xirab axa kirine îtifaq e.
Diçin xira bikin, xirba Zila şewitî

û Mihê, kekê Gewrê, bikujin sîwarê zerdeke.
Bira Xwedê û îman Xwedê, heger tu neçî,
Warî Mihê, Kekê Gewrê, ne kî

Ezê xwe ji te berdim bi telaq e
De lo lo Kalo, de lo lo Kalo....

Malan barkir li ser danî
Kanî kanî şêrîn kanî
Malan barkir li ser danî
Du rinde ji hev hilanîn
Yek ya min bû min nezanî

Kanî kanî avsar kanî
Malan barkir li ser danî
Min û te tev peyman danî
Ger poşman bibî tu dizanî.

(Mehmet Bayrak Bîrnebûn geleri)

Kal û kurmê xelkê zewicîn
Ez bi te va mame kingê

Hîvê daye hîva bihar e
Şefqa xwe daye gul û darê
Xwedê miradê min û te bikira
Mîna Şah Smaîlê û Gulîzarê

**(Mehmet Bayrak Bîrnebûn geleri
Sariz yöresi)**

Dibên dilê xwe yî lê

Hatim çûm ku te bibînim
Dungirçiyê (Xwazginiyê) bişînim
Te didin min bira ma bidin
Eger ku te nedin te direvînim
Kanî kanî şêrîn kanî
Malan barkir li ser danî
Du rindan ji he hilanî
Yeka min bû min nezanî

**(Mehmet Bayrak Bîrnebûn geleri
Sariz yöresi)**

772-KANÎ(Varyant 1)

Kanî kanî avsar kanî
Malan barkir li ser danî
Felek destê xwe berhev ke
Me mirazê xwe hilnanî

Diçim tîm bibînim
Xwazginiyê te bişînim
Ger bidin min bira bidin
Ger nedin tev direvînim
Kanî kanî avsar kanî

773-KANÎ KANÎ AVSAR KANÎ(Varyant 2)

Kanî kanî avsar kanî
Malan barkir li ser danî
Felek destê xwe berhev ke
Me mirade xwe hilnanî
Tê bêyî kîngê ku bîm hingê

Mala me darina dingê

774-KANÎ KANÎ RINDÊ KANÎ(Varyant 3)

Kanî kanî avsar kanî
Malan barkir li ser danî
Min bi te va qewlek danî
Tu poşmanî tu dizanî

Mer meye mere meye
Berî derî me meke rê ye
Cîrnên me qovcî ne

775-KANIYA WELAT

Kaniya welat rê vedike rê vedike kaniya me
Xurm û xurm e diherike diherike kaniya me

Kaniya welat pir bi deng e pir bi deng e kaniya me
Kesk û sor, zer reng bi reng e reng bi reng e kaniya me

Kaniya welat pir xûrt bûye pir xûrt bûye kaniya me
Mezin şêrîn gel şa bûye gel şa bûye kaniya me

Kanî ronahiya çavê me ye çavê me ye kaniya me
Ew şoreşa welatê me ye welatê me ye kaniya me

776-KANÎ KILÊ

Kanî kilê..... yê xweş zozane...
Avahiyê xweş zozane..... he he....
Sera deravê miha ne binêre ye
berxa ne
Hey lê lê lê.....
De mala Mîrzê Begê Dinêrî
Ne xane xana Xwedê biye...
Çi awa ji mala bavê min evdelê Xwedê kuştinê
Wey babo du hugiç û du beran e..
Du hugiç û du beran e.....
Kanî şîkêrînê xweş zozan e.....
Xwedê tu ava bikî ber belekane lo lo ....
Yê vê sibê li min xweş tewo
Dengê dîkê Pûrê
Na wele malê xweyî bişewitî
Ev selebiyê mala xweyî şewitî
Wey lê hê.... dike hûre hûre
De Xwedê xirab bike mala Hemê Exmîre...
Yê çi awa ji mala bavê min evdelî Xwedê yê.....
Babo kuştine du suwar e yê... yêê...
Wey babo kuştine du suwar e
Warê şil xweş zozane
Şero derave mihne lê lê... yê

Yê mala mîrzê Begê Didêrî jî lil têne ...yê
 Wey babo her yekê
 Şûrekî li mile... hê ho.... wo... ax...
 Wey babo her du destê wî jî kirine lê...hê..yê
 Yê kirine kilbitanê li ber agirê.....
 Wey babo kirine kilbitanê ber agire.....
 Ax weylê şixem û xiyala dilê min
 û te re yê dikuje lo lo
 Elî lawo de tu yê rabe, de ku bike
 Min goto du rikeat nimêja sibê
 Eda bike ji Xwedayê xwe re ho lo lo...lê
 Wle heço xwedê ji ezmana hesil li erdê betal nabê.....
 Erê Xanê gazî dikir;
 Elî lawo!
 Îro sê roj û sê û şeve...lê .. lê..lo
 Wele çadira Şêxê Şema
 Winda biye xuya nabe
 Mihê bira wesker hilaniye lê ...lo lo
 Şixem û xiyala dilê min û te re
 Lê digere berî lê..lê..lo ho..
 Şixem xiyala dilê min û te re ber sed carî berî ..ax
 Elî lawo bihare lê.. lê...lo
 Bihare minê gote Şixem û xiyala dilê te re
 li bi te re
 Wele heyfa min te ji wê heyfê tê
 Vê sibê Mihê bira dikuji
 Elîkê min dêrana Xwedê lê..lo..lo
 Xanê melîle li mala bavê vegre loy loy
 Erê xanê gazî dikir Elî lawê mino
 Minê goto neçe pêşiya Mihê bira
 lo..lo..lê...lê...lê lê...
 Yê Elîkê min dêrana Xwdê bikuje...lê lê..lê..lo..lo
 Wele Xwedê Xana melîlê li mal bavê vegere
 lo lo lolo lê lê
 iho ha... ho heyhî heyhî.....

Herêm:Botan

Berhevkar Dara Rubar

Azadiya welat-233

777-KARAPETÊ XAÇO; DENGÊKÎ ZEMANÊ BERÊ

Amedekar rojnamevan; Mehmet Aktaş

Serpêhatî an jî tirajediya Karapetê Xaço. Hunermedekî bi eslê xwe Ermeniyê. Lê hunera xwe bi Kurdî îcra dike, Ti kes nizanê ew Ermeniyê. Herkes wî Kurd dizane.

Karepet di sala 1908 an da li gundê Blendrê ji dayik bûye. Gava ku wî mêrxasî behsa serpêhatiyên xwe kir ez mat mam li çavê wî nêrî. Wî behs kir min guhdar kir. Gava ku wî besa serpêhatiyên xwe dikir hîş û aqilê min li Kurdistanê bûn. Ew rûşeyîyan ku Roma reş li duh li gelê

ermenî kirî, îro jî li me kurdan dikin. Werin em guh bi ser Karapetê Xaço din. Ka çi dibêje?

Sultanê Osmanî li wî zemanê Ewdilhamîdê duyemîn li ser têxt bû. Bêînsaf û bê îman bû, wijdanê wî ji bo ermenyan, kurdên êzîdî û asûriyan tune bû. Fermana mirinê me derxisti bû. Gelek serok eşîr, axa û begên di nava alayên Hemîdiyan de, ketin xismeta Sultanê sor. Li seranserê Kurdistanê mirin, kuştin, talankirin, şewitandin û rev bûye navê jiyane.

Hemidiyan qîmet ji me re rakiribûn. Dê ewledên xwe avêti bûn çol e. Di wan rojan de malbata Karapetê Xaço jî, bi tirsî kuştinê şev û rojên xwe derbas dike. Ji ber ku ew malbata weke piraniya rûnişvanên gundê Blenderê Ermenî ne. Li vî gundî şeş malî ermenî bi tenê çend malên kurdên misliman hebûn. Bagera mirinê rojekê havînê, piştî nîvro dibe babelîsk û tê li ber deriyê mala bavê Karapetê Xaço disekine. Sala 1915 ye, meha tebax e....

Pêşî dengê kelban tê dûre jî ew dengê alaya Hemidiyan tê guh wan. Cardevan tînan ber mala wan bi kurmancî xeber didin. Ji ber ku ew gundê derûdora wan hemî misliman in....

Cardevan bi zora silaha wan bi darê zorê ji hundurê malê dertêxîne dervayî malê... Pişt re wan ji mala wan bi dûr têxinin dibin çol e. Li wê derê ew dibînin ku bi sedan dost û pismamên wan ji bo kuştine hatine amede kirin. Mirovkuj, wexta xwe vala derbas nakin.

Ew wiha dibêjin, bi emrê Xwedê emê we hemiyar bikujin û wiha jî dikin.

Dor tê keç û bûkan. Leşkerê Osmanî yê kurd, keçên bedew di nava hevdû de par ve dikin. Gava ku dem tê malbata Karapet. Xwedê rehmê dike dilê wan, bila bes e êdî em wan jî nekujin dibêjin. Bi vê şikle em ji destê xwînxwaran da tînan filitandin e. Em ji tirsan nezivirîn gundê xwe, me ji kesî re jî negot em filenî. Karapetê bi xwîşk û biryên xwe ve dikeve gundekî kurman û parsê dikin û zikê xwe têr dikin. Lê ew bi wan re nebêjin ew file ne. Lê me bi çavên xwe dibîne li navbere zarokên bêxwedî dizivirîne. Dê û bavên wan ji aliya Roma reş ve hatine kuştin. Birayê delal, ez bi wan eş û derdan mezin bûn. Ew qetliyama ku Roma reş li me kirî me bi salan bîr nekir. Ew hovitiya hing jî di dilê me daye. Ji ber ku

me ew bi çavên xwe dîtin û em şahîdê wî rûreşî û jenosîdenî. Ez bêm ser dengbêjiya xwe.

Ez carcaran diçûm dawet û şîna, gava ku jinan stran digotin min ew strana wekî makineke di mêjoyê xwe de dinivsandin û pişt re dikir stran. Lê ez biçûk bûm lê dengê min pirxweş bû. Gundiya ji dengê min pir hezdkirin min derd û kulen wan tînan ziman.

Birayê delal Ehmed, em ve bi şikle du salan di nava kurdan da manî û me bi parsê îdara xwe dikir. Ji bo ku min kilam jî digotin gel ji min pir hezdkir. Xwîşka min bi lawekî kurd re zewicî û ez jî li ba wan bi cîh û war bûm. Zaveye me li ba axayên kurda kar dikir.

Karapetê Xaço rewşa xwe wiha tîne ziman. Ez xulamê xulama bûm. Min cotkarî dikir û şivanetî dikir ji bo ku xatirê pariyek nan. Wan bi min re çî digotin min wekî wan dikir. Di vê jiyana dijwar de stranbêjî ji min re bû sebra herî mezin. Roja ku birayê min mirî ez negirim, lê min li ser wî stran û kilamên şîna gotin. Min li ba axa û begên kurda pir mêrxas û egît, derwêş û feqiyên xeber xweş, çîrokbêj nas kirin.

Di şevên zivistanê dirêj û sar de, di şevbêrka dengbêjan de amede dibûm. Gava li herêmê axa û begek an mêrxas û egîtek dimir, ez diçûm şîna wan. Li gundan jinên pir şara(şair) hene ew kilamên pir bi bandor li ser mêrxazan dibêjin û min jî wan îlhamen pir mezin digirtin. Gava ku ez dihatim mal min bi xwe xwe ew digotin, hinek lê zêde dikir an jî hinek jê kêm dikir. Li herêmê kilamên pir bi şewat tên gotin.

Karapetê Xaço ji mala Filîtê Qûto re dengbêjiyê dike !

Dengê min êdî li herêma Bişêrî û Botan hat naskirin û dinava gel de belav bû. Gava ku Filîtê Qûto mir ji herêmê gelek stranbêj hatin û kilam avêtin ser Filîtê Qûto. Min jî kilamek avête ser Filîtê Qûto.

Kilam di derbarê şerê Filîtê Qûto û du axyên jî herêma Diyarbekir û Bedlîsê de, her du axayên navdar dawa talanê dikir in....

Heylo.. heylo.. heylo.. heylo...

Filîtê Qûto bi sê denga gazî dikir. digot:

Elê Etman dilê min li şîşxana milê te pir heye!

Elê Etmanî digot:

Filît şîşxana milê min qelende dayika te ye,

Heylo heylo.....

Xalê Kerapet bîstekê behsa mala Filîtê Qûto bike ji xwandevanên me re.

Ez çûm şîna Filîtê Qûto

Gava ku lawê Filît Hese Axa dibîhîze ez jî hatime şîna Filît û gazî min kir, ez li kêleka xwe dam rûşkandin.

Eşîra mala Filît eşîreka koçer bû. Li wê demê her eşîrekî xwediyê filehan bû. Ew fileh wekî eşîra wan bû. Di fermnanê de Filîtê Qûto li filehê xwe xwedî derket.

Ew dijmine bazirgana bû, dibêje. Lawê Filîtê Qûto ez li ba mam û ew salna ji min re bûn salên mine herî baş. Min li wê demê gelek dengbêjên kurdan naskirin. Dengbêjên Kurda wekî derwêş û feqîya bûn, hemî ya emrê xwe di vê riye de derbas kirin. Odê bi, civat bi civat digerin kilamê Evdalê Zeynikê digotin.

Dengbêje kal dûr û dirêj ji me re behsa dengbêjên dinê pir kevin jî kirin û wiha got: Evdalê **Zeynikê û Şêx Silê** ya di qesra **Surmeli Memed Paşa** da mezin bûyî kir. Ev biryara qayîş **Şêx Silê** ya bi **Evdalê Zeynikê** re şermezar dike.

Kerapet Dibêje: Şêx Silêê jî dengbêjekî çê bû. Lê sed car heyf ku wî şîrê xav vexwari bû. Hesûdiya Evdel fikir. Wî mizevirê çav berdabû dewsa bavê dengbêja. Evdelê Zeynikê dengbêje Surmeli Mehmed Paşayî her mezin bû. Surmeli Mehmed paşayê kurda wek birayê xwe ji wî hez fikir. Ez ji te re behsa tiştêkî din bikim lawê min Ahmed.

Rojekê ji rojan, Şêx Silê destûr dixwaze û tê ser sifra Surmeli Mehmed Paşa rûdinê. Paşa ji ber hurmeta xwe ya ji dengbêjan re dibêje; Heta ku Evdalê Zeynikê nayê ez neyem ser sifre.

Xulam û xizmetkar diçin gazî Evdalê Zeynikê dikan. Lê Şêx Silê nizane ku bê çi. Şêx Silê Got; Qesra Surmeli mehmed Paşa ji kevirên sipî ye, bilbil dixwîne şalûl berê axir ez çi bikim.

Şêx Silê tê wesyê xwe li jin û zarokên xwe nekiriye, bizanibe tu ye ji wir sax venegerî...

Herdû dengbêj sê rojan û sê şevan, tehma hevdû dixin û stranên yek ji yekê xweştir dibêjin û davêjin ser hev.

Di dawiyê de Şêx Silê di cîhê xwe de dikeve erdê, bi Evdalê Zeynikê re baş nake. Evdal li hembera Şêx Silê sê roj û sê şevan strana dibêje. Lê belê perdeyeka reş hatiye ber çavê dengbêje mezin.

Ew ji cîhê xwe radibe bangê kurê xwe dike.

Temo lawo bavê te kur bûye, tu were di destê min re bigire min bibe ser lokman hekîma bigerîne. Bavê te kurbûye.

Kerapet Xaço, herdû dengbêjan bivê şikle şîrove dike. Dibêjin carna ji mirov deriyê ji pola, carna jî yên mirine vedike. Mala wî xerab be. Şêx Silê di bin gotinên xwe da ma.

Ahmed lawê min, me gelê Ermenî pir dijwarî derbas kirin û ne tenê Roma reş li me rûreşî kir û hevalbendên wan ê wekî Fransa jî li me rûreşî kirin. Di dewasa alayên Hemidiya îcar jî cendermen Jon Tirkan, li Kurdistanê agir dibarandin. Herkes direvî aliyekî ji ber zulma wan.

Dîsa felekê barê Kerapet Xaço da milê wî ew bi diyar diyar gerand. Di van rojan de Şêx Saîd efendî li hembera Cumhuriyetê serîhilda bû. Şervanên kurda bi mêrxazî li hembera Roma reş şer kirin hetanî ber deriyê paytextê Amedê hatin. Ez bi bi hinek hevalan ve me berê xwe de Diyarbekirê. Min bi hevalan re got hûn dizanin Diyarbekir paytexta kurda çawa yê?

Çar deryê xwe hene. Li dora wê sur ê. Deh metro bilind, deh jî qalinde. heta destûra dewletê nebe ew derî venabin.

Lê şerekû dijwar dest pê kiribû. Dema mêrxwazên kurdan zor dan wan, Misto

emir şand got; Bila hemû dikançiyên bajer dikanê xwe vekirî bihêfnin. Li wê demê xizanetî û feqîrî li piştê bû. Herkes pir feqîr bû. Gava ku Mistê emir da ku dikançî dikanên xwe vekin, gel êrîşa ser dikana kirin her der talan kirin. Lê wan heya wan ji bayê felekê tune bûn. Jon Tirkan li ser dîwarê kela Diyarbekirî çekên giran dana bûn, hemî gel bi çekan kuştin. Qolordiya Roma reş jî hemî deriyên Amedê girtî bûn kesî nikarî bi derekê de birve, ez şahîde wê qetliyamê me, lawê min.

Min serê xwe li derdora xwe xist ku ez ji vê herême derkevim herim, lê me bi şûnanekir, herder tijî esker û sîxûrbûn. Di demeka kin de ji min re derfetên nû derketine ez derbasî Qamîşlokê bûm. Gava ku ez hatim Qamîşlokê bênezanî ez teva Artêşa Fransa bûm û panzde salên min di nava wan da derbas bûn.

Ahmed lawê min, ez tim di nava civaka kurdan da bûm, min bi vê wesilê pir dengbêjên xort û ciwan jî nas kirin. Di nava artêşa Fransa da min dengbêje mezin bi nav û deng Seîd Axayê Cizrawî jî nas kir. Serleşker û axayên kurda pir caran gazî min û Seîd Axayê Cizrawî dikirin û me ji wan re stran digotin û wan jî em wekî posta di nava artêşê de girtin. Gava qomitanên Fransî pê hesiyan û ez xweş strana dibêjin. Ez hildam xizmeta xwe. Ew roj di jiyana min de gelek pêwîst û girîng bû. Gava ku qomutanên Fransî diçin nik axa û bêgên Kurdistana başur, ez jî bi xwe re dibirim, min jî ji wan re stran digotin. Gava ku rewşa jiyana min tozkeke baş bû, ez bi keçeka weka xwe ya Ermenî re zawicîm. Wê di hurmeta xwe de qîz û kurek da min. Em bi hev re hatin Ermenîstanê. Qomutanên Fransî di sala 1946 an de li Lunbananê bi min re gotin, birêz Kerapet eger tu dixwazî bi me re bêtî Fransa em te bi kêf xweşî bi xwe re dibin, eger tu naxwazî herî Fransa em dikarin te bişînin welatekî din. Lê min nexwast ku jî ser axa xwe bi dûr kevim.

Li Ermenîstan li Rewanê demeka kin mam. Pişt re jî ez anîm li gundê Zalxos ya çaran bi cî kirim. Ew mala jî hîng ew mala ku dewletê daye min. Ez bûm nûnerê partiya Qominîst

Ehmed lawê min, gava ku ez li vir bi cî bûm tengasiyeka ma dine herî mezin derket. Gelê Ermenî li vê herêmê qîmet nedane min û jina min. Digotin eger ku ew Ermeniyê çima bi zimanê xwe nizane. Min çû bi wan îqna kir ku ez li nav kurda bûm. Xwîşka min bi Kurdekî re zewicî ez li ba wê mam ji bo vê ermeniya min ne baş e. Li nêzîka gundê me gundê Kurdan hebû, min bi wan re têkilî dayna û di demeka kin de nav û dengê min di hemî kurdan giheşt û ez êdî her şev li ciyekî daweta bûm, min ji wan re kilamên welatê wan distiran û ew pê pir kêfxweş dibûn. Ez pişt re bi dengbêjên wekî, Silêmanê Tecîr, Efoyê Esed, Silêmanê Mecît gelek yê din min nas kirin. Ez bi naskirina wan hîng jî pir kêfxweştir dibûm.

Di sal 1955 an de ez çûm radyoyê Ermenîstanê para kurdî. **Gava ku serkerê radiyo Xelîl Mûrdov** ez dîtîm û hat ez hembez kirim û bi kêfxweşî birim studyo yê. Lê min dest bi strana kir û ku min kîjan stran got wî got na ev nabe. Ez li gotinên wî matmam sekinîm. Çima wan strana nabi keko? Bira di nava wan kilaman de navê axa û began derbas dibe ji bo vê nabin.

Min jê re got; heyra ez dengbêje stranên mêranyê me, li welatê me ji min re şerm e ku ez kilamên keçikan bibêjim. Min ji kurê Filîtê Qûto re dengbêjî kiriye, ez wan kilamên din jî dizanim, min ew di wexta xwe zarokatî û xortaniye de distiran. Lê ew neketin ser û hikum jî di destê wan da bû, ez mecbûnî mam min kilamên wekî Zembîlfiroş gotin. Gava ku ez li Rewanê bûm, piştî çend rojan mêrxwazek hat pê min got; bira Karapet Xaço kîyê. Ez rabûm min silav daye min got heyra ezim.

Got; **Casimê Celîl** di partiya Qominîstan de kar dike, şora wî li Ermenîstanê pir derbas dibe. Ez çûm ba Casimê Celîl, ji ber min rabû û bi kêfxweşî ez hembez kirim û got: Gelê me bi hatina te pir kêfxweş bûye û dixwaze dengê te dîsa guhdar bike. Lê, partiya qominîst biryare nade tu stranên welatê me ji me re bistireyî. Ez ê wan di serkim û dilê wan bikim. Ez li mala Casimê Celîl mam û vê carê jî kurê **Casim Orduxan û Celîl** nahêle ku ez razem. Min bi şev jî ji wan re stran digot.

Ez rojekê li Rewanê bûm, hevala êvarî ez birim ba nivîskarê kurd Erebe Şemo. Wî mêrxasî qîmetek u ku nayê hesab kirine da min û ez li mala wî razam. Min ji wî re strana Derwêşê Evdî got. Ez wê kilamê bi gelek cura dizanim. Edûl keça Temir Paşayê Milî bû, di wexta xwed de ew dewleteka bi serê xwe bû. Wî nedixwast ku kilama li keça wî Edûlê bibêjin.

Wî digot çawa navê keça min bi xortekî Êzidî ve bi hev re bikevin devê dengbêjan. Temir Paşa ye Milî bi Sultanên Osmanî re bibû kirîv. Wî ji bo wê dedengbêje esîr digirtin, hinek jî kuştin. Ji bona vê dengê hinek dengbêja temirî. têkilya min Erebe şemê hetanî ku ew ajotin Sîbiya didomî. gelê kurd min kilam “Dayik” nas dikin. Biborînin Rusan nedihîşt ku ez stranên Kurdayê mêrxasiyê bibêjim. Ew kultura hemî wenda bû.

Lawê min Ehmed: jina min zû mir û mirina wê li ser min bandoreka mezin çê kir. Wê hertiştî min bi xwe re bir.

Ji kovara Nûdem bi şekleka cuda ji aliyê min ve hatiye guherandine. Ew raportajeka pir dirêje bi bi birêz Ahmed Aktaş re kiriye

Hozan Kawa

Çiqas ku bizava Kurdan ya siyasî û rizgarîxwazîyê ber bi pêşve diçe, hunera Kurdan jî di gelek qadan da tê gûherandin. Ciwanên Kurd gelek modern difikirin û kar dikin ku nasnameya muzîk û hunera Kurdan bi gelên cîhanê jî bidin nasandin.

Hozan Kawa bi hêz û evîneke kûr ya ji bo stran û awazên Kurdî çend sale ku ji armanceke wiha pîroz re di liv û lebateke bêwestan da ye.

Kawa di gundekî herêma Serhedê li bakurê Kurdistanê hat dinê. **Gundê Palas** yê girêdayî bajarê **Mûşê** jî mîna gelek cihwarên din bi dengbêjên xwe naskiriyê. Li serhedê dengbêjên mîna **Evdalê Zeynikê, Şakiro, Reşo, Husêynê Muşê** û gelek kesên din heya roja îro jî mîna xwîndingehêkê tên hesibandin. Kawa di etmofêrekî wiha da û li jêr bandora deng û hunera hunermendên Serhedê çavên xwe bi ronîya cîhanê vekirin.

Dayika wî (Gulêya Elif) rojekê jêre wiha gotibû: “ Lawê min ez şîretekê li te dikim ku piştî mirina min jî qet ji bîra neke: Ger tu dixwazî ez bi serbilindî te ji xwe re lawikekî hêja bihesibînim û ji te hez bikim, divê tu vî dengê xwe yê xweş bêxî xizmeta hunera Kurdî û mîna Reso, Şakiro û Evdalê Zeynikê bibî xwedî navekî bilind û bêmirin....”.

Kawa ji yazde(11) xwîşik û biran yê kurê herî dawiyê yê malbatê ye. Bavê wî jî li ser kar û xebata wî ya hunerî gelek geşbîn bû û jê dawa dikir ku bibe welatparêzekî baş.

Kawa xwîndina xwe ya olî di medreseyên Kurdî da da destpêkirin. Li rex vê xwîndina xwe ya dibistanê jî bi zimanê Tirkî didomand. Lê cîhana bîr û ramanên Kawa tenê di jiyana huner û muzîkê da dibihûrî. Ji ber wê jî xwîndina xwe di nîvco hişt û xwest ku bi yekcarî bi awayekî profesyonel karê muzîk û hunerê bike.

Li ser vê armancê ji 15 saliyê û pêda di nava xelkê da dest bi strînê kir. Sala 1987an li bajarê Muşê bi komeke muzîkê dest bi gotina stranên rojê kir. Herî zêde ew di bin bandora stranên gelêrî û koma Berxwedan da mabû. Di nava çalakîyê wê koma muzîkê da ew distirî.

Ji ber xwîndina stranên Kurdî û çalakîyên çandî Kawa sala 1993an bi qasî du salan ket girtîgeha bajrê Muşê. Hemû sûçê wî Kurdbûn û bi Kurdî strîn bû. Piştî derketina ji girtîgehê êdî rewşa siyasî li Kurdistanê û qedexebûna karên çandî-hunerî dest nedida ku ew li wira jiyana xwe berdewam bike. Ji ber wê jî tenê heftiyekê li malê ma û payîza sala 1995an neça ma ku rêya mişextiyê bigire ber xwe û hat Ewropa. Çîrka derketina ji Kurdistanê û gehîştina welatê Firansa bi

serê xwe çîrokeke dûr û dirêje. Zehmetiyên jiyana li Firansa jî pir bûn, lê evîna ji bo bi destxistina armancên mezin jî pir germ û gur bû. Kawa şîretên bav û dayika xwe ya dilovan qet jî bîra nedikirin.

Li Firansa piştî heftiyek dest bi karê huner û xebata welatperweriyê kir. Di Newroza 1996an mîna şanoger û berpirsyarê lîstikvanên koma govend û muzîkê derket pêşberî gel û di vê qadê da pêngava yekê hilanî. Ji ber ku di şanoyê da rolê Kawayê Asinger dilîst, êdî ji wê rojê û pêda nasnavê hunerî yê „ Kawa “ jêre hat diyar kirin. Ji wê rojê û pêda heya sala 2000an ku bû endamê Koma Berxwedan, bînavber Hozan Kawa di hemû çalakîyên Kurdayetiyê da amade û niha jî di nava Kurdên Kurdistanê da navekî naskiriye.

Di nava Koma Berxwedan da da dest bi amadekirina albûma xwe ya yekemîn“ Ava Evînê “ kir. Berhemê wî yê yekê ku di yekê Îlûna sala 2001an da derketibû, bi germî ji aliyê guhdaran ve hat pêşwazîkirin. Piştî vê pêşwaziya germ Hozan Kawa 4ê Nîsana sala 2004an albûma xwe ya duyemîn“ Taya Dila“ jî derxist.

Kawa derheqa albûma xwe ya sêyemîn “ Ez û Tu“ da wiha dibêje :“ Ez li bendê nebûm ku gel yê wiha ji min xwedî derkeve û dengê min guhdar bike. Ji ber wê jî min xwest ku albûma min ya sêyemîn xwedî tam û çêjeke din be ku li gor hezkirina gel bibim bersiveke layîqî gelê xwe...“.

Bi mizgîniyek mezin vaye berhemê Kawa yê sêyemîn jî li ber destê weye. Ew bi hîvîye ku pêşniyar, rexne û dîtinên we hunerhezên stran û awazên Kurdî yê resen, di paşerojê da rêyeke hê berfirehtir li ber wî vebike.

Hozan Kawa di dawiyê da wiha dibêje:“ Hebûna me mîna xizmetkarên peyv û strana Kurdî bi hebûna gelê me ve girêdayî ye.“

Berhem

Albumên Hozan Kawa 1-Ava Evînê,2-Taya Dila,3Ez û Tu, 4-Seng (2008

779-HELİYAM

Per baskê min hebûya
Ez ê bilind bifiryam
Li deşt û zozanan
Xweziya ez bigeriyam
bihuşt û li rûkê dinê
Ji bo te ez heliyam
Heliyam heliyam
Ji bona te ey serok
Navê te gotinên te
Hebûna te bû dîrok
Per û baskê min tunen
Ez nikarim bê cem te

Çend sala li xerîbiyê
Ji welat ez dur ma me
Dikşînim evîniyê
Bê cîh û bê war ma me

Xweziya gulek sosin bûma
li ser qebra Mem û
Li her dewerê Kurdistanê
Bibûma warê jînê
Li seranserê welêt
bibûma hêlîna evînê

Text û mûzik Kawa

780-HÊZ BÎ HÊZ

Balgiyê ber serê wan zinar û kevir, zinar û kevir
Lihêfa ser wan berf û ewr, berf û ewr
Doşaga binê wan tim erdê sar tim erdê sar
Sar û serma li li wan beden dixwar
Lehengê Kurdan li berxwedan
Sîwarê azadiyê hêz bi hêz hêz bi hêz
Li dûv hev dimeşîn rêz bi rêz rêz bi rêz

Wan çav reşa bejn û bal, girêdane girêdan e
Li dûv hev dimeşin bi salane bi salan e

Ji bona parazvanên mafê xwe can fidan e

Evîna welêt diparêzin can fidane
Lihengên Kurdan li ber xwe dan
Digerin deşt û nawal û rûbar û newal û rûbar
Wan dilsozan xort û keçên kubar keçên kubar
Lawên Rûstemê Zal medya û merwan
Ji bona doza xwe canê xwe dan
Lehengên Kurdan li berxwedan

Text: Kawa-Mûzîk: K. CÛDÎHA

781-SÊ BÎRA

Sê bira sê heval sê şehîdên Kurdîstan
Bi mêrxwazî li berxwedan wan egîdên qehreman
Bira bira sê bira
hersê bira bi hev re
Şer dikin hersê wek şera
Sê haval sê şehîd sê bira
Mazlum ji we re bû rêberBi rengên egîd ketin şer
Deng dan cenga jîyanê

Sê birayên welatperwer
Dilêm bû behra Wanê
Dîclê Firat Sîpanê
Sê navê berxwedanê
Ji bo welat canfidan e

782-GAZIYA ÎSMAÎL

Meke birê min meke meke çavê min meke
Dijminê bav û kalê me pir û pir gelek in
Destê xaînetiyê kin e neyarê me yek e
Tu serê xwe ji xewa şîrîn rake lo lo

Wî de menal menal Îsmaîl bira menal
Kesekî xêrxwaz xêra tune li gaziya we be
Ax bike qerîn û hewar û hewar
Çilê zivistanê seat yekê şevê
Heyra cotê şerê serî avêtin xewê
Canê delal hîştin li hêviya bêbext xwediyê malê
Ez nebînim bejna zirav dan ber guleyan sor kirin bi xwînê
Avêtin ber sar û seqema zivistnê
Kesekî xêrxwezê xêra tune cawebekî bide kuliya şewitî
Bila werin canazê bavê Serkan helnin ji erdê de lo lo
Wî de menal menal heval Îsmaîl menal
Kesekî tune li gaziya wê bê
Ax bike qerîn û hawar û hawa

Text û mûzik Kawa

783-HEY HEY

Heyv û rojê wek çirayê nayê
vemirandin
Gula li baxê Medyayê nayê
çilmisandin
Tu destana evîndara li paytextê dila
Ronahî dide rojê bêhn dide gula

Hey hey me bêriya te kiriye
Hey hey tu sebr û tebate me
Hey hey tu naçê ji bîra me
Hey hey ey serokê gelê me

Bû hekîmê derd û kula, ês û keder
Hesreta te dil dipêçe ey sahê dila
Tu kilama azadiyê tim li ser zimana
Stran û helbestê ji bo dengbêj hozana

Ji cîhana evîndara te evîn çêkir
Ey seradê asitiyê navê xwe lêkir
Ewirê res û zilma tarî ji ser me te
rakir
Fikir û ramanekî azad ji nûve ava kir

Gotin û Muzîk: Kawa

784-AMARA

Hawarek hate ji dûrde tev ax û jane
Ev hawar wek kêrekî tuje, derdekî girane
Mîna sûrek li kezebê, birîn xedare
Dûrketina te Amara çiqas dijure
Dûrketina te delalê çiqas dijure

Oy Amara can amara
Oy Amara can Amara
Te navê rojê li xwe kir
Can Amara can,
Stêrka li berbanga rojêyî can Amara can

Felek te bi ji me revand û birî
Xwezil bi rojên çûyî, wan salên bihûrî
Qedera res te ji me dîrxist xew ji çavan birî
kerwan hatin û mesîyan lê tu tune

Gotin: Kawa -Muzîk: Kawa û Nedim Dag

785-EZ Û TU

Çima qet nakenin wan çavên resbelek
Pir dixwazim zeriye ez û tu bibin yek
Bila bela bikeve derê Beko û fesadan
Zeriya min xeyidî deriyê dil li min dada

Neçe zeriye neçe oy oy oy, ey yeka bitenê
Heyrana bejina te xala li gerdenê
Were zeriye were zeriye oy oy oy, ey yeka bi tenê
Heyrana bejina te, xala li gerdenê

Qeder ez kisandim nava çerxa felek
Wek destar dihêre canê min dunya min bûye teng
Pir dixwazim ez û tu bi miradê xwe sabin
Nîvê emrê min çû lê ez mame dereng

Ez bûme serxwesê wan çavên teyê res
Bê te ez nexwesim ey zeriya rûges
Xerîbwarim hêlînsarim bi dîrketina te

Kesera canê min heyrana bejina te

Gotin û Muzîk: Kawa

786-DAYÊ

Pir geriyam nehîst warek
Tune wek te delal yarek
Çend salin ez dûrim ji te
Hesreta te can dipêrite

Dayikê bêjim ezê bêjim
Ji derdan re ez dibêjim
Ês û kela xwe dirêjim

(**Ji hemû dayikên ku bi xwîna dilê xwe sirîniya xa,
welat, ziman, stran û çanda Kurdî di dil û mejiyê me de bihêztir.
Ji wan dayikên ku hemû xweziyên xwe birin jêr axa sar...**)

Dayê dayê dayika minê
Dayika min welatê min e

Min pir dît yar li vê dinê
Tune wek te sirîn yarek
Tirsim bimirim li dûrê te
Dayik san, seref, welat e
Gotin û Muzîk: Kawa

787-MEZOPOTMYA

Mezopotamya bûhêst bû
We kir dojeh looo
Nav cîhanê neman sinor
Ev çi zilme lo, zarok dimirin li bin
lingan,
Dayik digirîn ji bo lorîkan
yeter artik lo....

Dikin qêrîn dibên hawar:
Êdî bese lo..., êdî bese lo

Özgürlüğe susamis kutsal topraklar
Sevgisi viran olmus, yürek yaralı
Sevgiye kursun sikmayin
Analari aglatmayin, cani candan
ayirmayin

Gotin û Muzîk: Kawa

Texta Erebî: Hekîm Sefkan (Tu her hebî Sefkan can.)

(**Warê me bihûsta cîhanêye, cihwarê herî kevnarê jiyanê ye. Ev stran ji wan
kesan re pêskêse yên ku bi xwîn û keda çend hizar salan hebûna me
parastin û îro jî bi can û dil ji welatekî serbixwe û azad re xebatê dikin).**)

788-MEYREM

Yar ha Meyrem ha Meyrem ha meyrem ha meyrem
Yar ha Meyrem ha Meyrem ha meyrem gewrê ha gewrê
Rindê ha rindê can Meyrem
Çav reşê birû qelem ha meyrem ha meyrem ha meyrem
Çav reşê birû qelem Gewrê ha gewrê
Rindê ha can rindê can meyrem
Kil bikşîne derhem derhem ha meyrem ha meyrem ha meyrem
Tu ji xortan re bûyî melhem gewrê ha gewrê
Rindê ha can rindê can meyrem
Kil bikşîne derhem derhem ha meyrem ha meyrem ha meyrem
Tu ji xortan re bû melhem
Gewrê ha gewrê rindê ha rindê can meyrem
Çû ser kaniyê şemitî ha meyrem ha meyrem
Kilê çava niqûtî gewrê ha gewrê
Rindê ha rindê can Meyrem
Çav dît dil peritî ha meyrem ha meyrem
Dilê xorta şewitî gewr ha gewrê ha gewrê
Rindê ha can meyrem
Çû ser kaniyê vegeî ha meyrem ha meyrem
Cêr li ser mila xemilî gewrê ha gewrê
Rindê ha can meyrem
Çend salin li benda te me ha meyrem ha meyrem ha meyrem
Nizanim tu li kî digerî gewrê ha gewrê
Rindê ha can Meyrem

Text mûzik gelêrî
Herêm : Serhat (MÛŞ)
Berhevkar: Kawa

789-NAZÊ

Naza delal de tu berde naziyê xwe
Were ji min re bêje çiyê halê te
Ma ji xeynê te bedew nemane
Bedewiya te bûye bela serê te

Lê zazikê lê nazê nazdarê
Çima ji naziyê xwe nayê xwarê
Naziya meke lê nazê nazdarê

Nazê ji destê ax û eman
Kanê soza te dabû min sala par
Sal û dem li min diherikî weke av
Ji ciwaniya min te emrê min xwar

Te ez kustim nazê bi awirê çavan
Tenê histim herdemê her caran
Min got were tu nehat ez heyran
Êdî ji min neke gazin û loman

Gotin û Muzîk: Kawa
(Pêskês ji wan kesan re yên di evîna
xwe wefadarin)

Gotin: Kawa
Muzîk: Kawa û Mehmet Yapistran

(Pêskês ji wan ciwanan re yên ku ji nûxwaziyê û jiyana nûjen hezdikin).

790-HUSNA

Di yaylêda Di yaylêda
Sivan pez beda çolê da
destê xwe bi destê min de
Yelekçeyê li yaylêda

Hawar hawar Husna nayê
Husna canê li kû maye?
Li ser kaniyê li benda mine
Husna bête sebra min nayê

Baran barî girt çiyên da

Dar hêsînbûn ji gulan da
Felek mala te xirabe
Baxsiz ketim je junan da

Ar disewite di waran da
Sivan pez berda yaylan da
Felek mala te xirabe
Bêkes mame li dîyan da

Kawa

791-BÎDARE

Ha bidare ha bi darê bidare dio seriyê çariyanê bidare
Ha bidarê ha bi darê bidarê dio seriyê çariyanê bidarê
Lê diçerê berx o karê dilo seriyê çariyanê bidare
Lê diçerê berx û kar e dio binya çariyanê bidare
Derdê min keçika mixtere dio seriyê çariyanê bidare
Kula min keçika mixtar e diol binya çariyanê bidarê
Ha bi bî i ye bi bî yebi bî ye dilo seriyê çariyanê bi bî ye
Ha bi bî i ye bi bî yebi bî ye dilo biniyê çariyanê bi bî ye
Lê diçerin berx û miyê dilo biniyê seriyê çariyanê bi bî ye

Lê diçerin berx û miyê dilo binyê çariyanê bi bi ye
Derdê min keçika cindî ye diol seriyê çariyanê bi bî ye
Kula min keçika cindiyê dilo binya çariyanê bi bî ye

Ha bi geze bi geze bi gezê dilo seriyê çaryanê bi gez e
Ha bi geze bi geze bi gezê dilo seriyê çaryanê bi gez e

Lê diçerin berx û peze dilo seriyê çariyanê bi gez e
 Lê diçerin berx û pez e dilo binyê çariyanê bi gez e
 Derdê min keçika gewez e dilo seriyê çaryanê bi gez e
TEKST Û MÛZİK: GELÊRÎ-HERÊM : SERHET (MÛŞ)
Berhevkar: KAWA

792-TENÊN

Hêsrê çavê me em tenên e
 Ax digirî dilê me em tenên e
 Şewitandin warê me em tenên e
 Agir berdan gundê me em tenên e
 Hêsrê çavê me ax digirî dilê me
 Şewitandin warê me em tenên e
 Aştî wek hevî çî xweş e

Yekitî biratî êdî baş e

Welatê me gula geş e
 Niştiman gula geş e
 We kîngê welatê me ava be
 Jarîtî û bindestî wê rabe
 Wê demê dilê me pê şa be

Text mûzik Kavaû koma Kurdî

793-AVA EVÎNÊ

Ji te re nabêjim av, ji avê zelaltir î
 Şîrîn şerbetî ji hingiv şîrîntirî
 Bermaliya mala min qinyata li b
 Ji te re nabêjim, tu ji gulê bi bîhntirî
 Ji te re nabêjim, tu ji gulê bi bîhntirî
 Şev dirêj bûn roj qet naçen
 Meh li min bûn wek sal e
 Ey rinda min çima nayê
 Hatina te xewn û xeyal e
 Eşiq û evîndarim delalê min dil ketî
 Berbanga sibê da mîna stêrkek
 vêketî
 Ez bûm koçerê riyan çavê min bi te
 neket

Bese warê rinda min canê min ar
 pêketî
 Bese warê rinda min dilê min ar pê
 ketî
 Tu wek xec a çelengî li ser çiyayê
 Sîpanê
 Şewq û şemala te ax daye her deran
 Evîndarê te me ez dikşînim xeman
 Êdî warê rinda min ez bûm jar û
 pêrîşan
 Êdî warê rinda min ez bûm jar û
 pêrîşan

Text mûzik Kawa

794-KÎ BÛK KÎ ZAVA

Wey wey wey wey wey wey ki axa ki paşa
Wey wey wey wey wey wey kî bûk e kî zav a
Diyarbekir dergeye wey wey wey wey wey wey
Deynê min li bavê te ye kî axa kî paşa
Sed hezar zêdeye wey wey wey wey wey wey
Ew jî qelnê te ye kî bûkê kî zav a
Bûk derkete ji malê wey wey wey wey wey wey
Xatir dixwast ji dê û bava kî axa kî paşa
Megrî bûkê delalê wey wey wey wey wey wey
Por sorê wek xezalê kî bûkê kî zava
Govend hate ber derî wey wey wey wey wey wey
Bi dahol û berbûrî kî axa kî paşa
Bûk xemilî bi xêlî wey wey wey wey wey wey
Ji zava re bermalî kî bûkê kî zava

Mûzik Gelerî-Herêm: Amed

BÎLBÎLÊ ÇIYA Û ZOZANÊN KURDISTAN

Biyografiya û çawaniya destpêka jiyane:

Hünermêndê nemir Kawîs Axa Kurê Ehmedê Cemîlê Herkiyê.

Navê dayika wî **Leylê** ye. Herkî mezintirîn eşîreta başura Kurdistanê ne ku heya çend salên berî niha jî jiyana rewandiyatî(koçerî) ji germiyan ber bi kistan û zozanên başur û hinek herêmên rojhilatê Kurdistanê dewam dikirin. Lê niha ji ber guherandinên siyasî û civakî û helwesta dijmin li hemberî doza Kurdistanê bi pîranî li ser erdên xwe karê cotyarî û rençberî yê dikin. Ev eşîreta mezin ji sê likên: Sîdan, Mendan û Herkiyên Serhedî pêk hatiye. Malbeta Kawîs ji Herkiyên Sidanî ne ku niha bi pîranî li wilayeta Êrmiyê(rojhilata Kurdistan) ê ne. Ehmedê Herkî du kurên wî hebûn: Yek kakweys û yê din Kino. Kakweys ku dibe hünermêndê nemir Kawîs Axa li sala 1889 an de hatiye rûyê dinê. Cihê ji dayik bûna wî hinek kes dibêjin gundê Şêxkanê ye ku dikeve deşta rojhilata bajarê Mûsilê, hinek Herkiyên herêma Êrmiyê jî dibêjin Kawîs li herêma Deştbelê (dikeve bakura bajarê Şino) hatiye dinyayê û ji Herkiyên rojhilata Kurdistanê ye. Lê Ehmed kurê Kawîs Axa li Hewlerê gote min: Babê min li sala 1889 an li Kurdistanên Çarçela Herkiyan (başura Kurdistanê) hatiye dinê ku ev gotin ji du gotinên jor rastir e.

Li bihara sala 1889 an Ehmedê bavê Kawîs diçe diçe ser dilovaniya Xwedê. Kawîs, dayika wî Leylê û Kino bêkes û bê sermiyan dimînin. Leylê di destê her du kurên xwe re digire û bi heceta çûyina zozanan mala xwe ji gundê Şêxkan bardike Meta Kawîs biskê(xuşka Ehmed Hekî) di gel mêrê wxe xwe Xanemîr li kistanên derdora herêma diyana li warê kunemar konê xwe hilda bûn. Leylê bi zarokên xwe re diçe cem dişa xwe Biskê. Xanemîr bi dilgerî wan pêşwazî dike. Mîna bavekî ji Kawîs û Kino hez dikir û serperestiya wan dike, piştî salekê Kinoyê biçûk bi nexweşiya sorika dimire. Êdî hemû kes û werisê Leylê tenê kurê wê Kakweys e, bi can û dil kurê xwe xwedî dike, tim hişyare ku tu bela neyên serê wî. Ji ber ku hemû mal û dewleta Leylê li dinyayê da Tenê kurê wê Kakweys bû. Piştî demekê xwerziyên Leylê Derwêş Çelebî(şeto) di xuşka xwe ya dengxweş jî ji Amediya Behdînan xwe digêhînin cem xaleta xwe Leylê li kunemarê û dibin cîranên wan. Hogirî û dostaniyeka baş di navbera Kakweys û Derwêş Çelebî de çêdibe. Ev dostaniya heya dawiya jiyana wan dewam dike. Kawîs çavê xwe bi sirûştê rengîna deşt û çiya, dol û newalên Kurdistanê vekirin. Ji bo Herkiya rewand sînorên dest çêkirî li ser xaka Kurdistanê bê qîmet bûn. Ji gundên deşta rojhilata Mûsilê Herkiyên xwedî pez diçû zozanên Mirgêwer, Tirgêwer, deşta Berandûzê, deşta Bêla Herkiyan, Çarçela Herkiyan, warê Mambizan, Mêrgezerê, çiyayê Dalanper û çiyayê Çil mêrên Şehîdan ku tev li

rojhilata Kurdistanê ne. Yanî cih û warê jiyana wan ya koçerî ev herêmên li jor navbirî bûn.

Hemû roje Kawîsê ciwan û nû gihîştî ciwantirîn senfoniyên siruştî di nava çaya, deşt û gulzerên siruştî rengîna Kurdistanê bi şimşala şivan û awazên şengê bêriyan, qep qepa, kewan, çike çîka çûçikan ware ware berxan awaza bilbil û şelûlan dibîhist. Kawîsê debgnazik di nava van mercên jiyane de mezin bû, diyarê siruştî rengîna Kurdistanê li ser hunera wî pir bi hîkar bû ye. Ji aliyê din çanda civaka Kurdistanê ku xwedî teybetmendiyên teybetî bi xwe ye, li ser hunermendiya wî pir bi hêz bû.

Kerestek di jiyana Kawîs Axa de: Kakweysê lal û kaks.

Gotûbêjên ku min gelek bi pîremêr, pîrê jin û kurê Kawîs birêz Ehmed li Hewlerê pêkanîn tê diyar kirin ku Kakweysê deng xweş ji temenê (13) saliya xwe pêde di çaxa xeber danê de gelek bi zahmet dipeyvî heya ristiyeke (cumleyek) beyan dikir, zimanê wî dihat girtin û peyv bi zahmet û bire birî di anî ziman. Lê wexta strangotîne gelek rewan û qet kêmasiyek di edakirin û beyan kirina peyvan ji bo wî nedihatîn pêş sebaba vê kerestê mîna ku tê diyar kirin tîrsa zêde ji qewmîna bûyarekê bûye ku ji nişkeve qewmîye. Di vê barê de

Ehmed kurê Kawîs dibêje:

Her wexta ku bavê min behsa lalî û lokneta zimanê xwe dikir, gelek xemîn û dilgirtî dibû ji ber ku ew hunermendê koşk û dîwanxaneyên axa û began bû, her wiha bi gel ve jî girêdayî bû, di çayxanên Hewlerê û Şeqlewayê de her tim ji bo gelê xwe stran digotin ku ev kilam tev dibra rewşa remyarî û bindestîya Kurdan, folklor û kelpora netewî û bi giştî girêdayî rewşa jiyana Kurda bûn. Rojekê babê min piştî strana gelek stran, li dîwana Nurî Bawil Axa yê Rewandîzî stran xwe “ were Xalo” jî bi dengê xwe yê xweş dixwîne, pişt re mêvanek jê dipirse:

Baş e Kawîs ev çîroka Xaloy çawa qewimî ye?...

Bavê min ji ber ku mîna mirovekî ziman durist bipeyvê dest pê dike, bi kaksî û rîstiyên ne rêk û pêk çîroka rastîna Xaloy bo mêvanan dibêje, lê çaxa ku axavtinê di bin çavan de dibîne ku hinek kes bi şîwaya axavtina wî dikenin. Babê min gelek şerm ji xwe dike, ji ber ku mîna ku distrê, nikare bipeyve. Ji ber wê hindê babê min di hemû jiyana xwe da mirovekî kir(kerr) û bê deng bûye. Di bara vê nexweşîya bêderman de babê min wiha gotiye ji dayika min re:

Ez hêş-sêzdê û çarde salî bûm, em wê salê ji kistanên Deştêbêlê venegerîn germiyan, dayika min ku hemû kesê wê ez bûm rojekê gote min:

“Weyso di malê de ar nema ye, hespê xwe kurtan bike û vî nîv telîsê genim bibe ser aş, min jî hespê xwe bar kir û çûme ew gundeê ku Aş lê bû, piştî ku min genimê xwe aşkir, danê êvarê berbî malê vegerim, lê di nîva rê de ez û hespê min ketin bin reniyê, ez bê hûş (hiş) bûm, dengê qîjîn û qirpîna renî yê niha jî di guhê min daye.. Demek derbas bû, ez rabûm ser xwe, hespê min hinek dûrtir ji min rawestîya bû, diyara ez neketi bûm bin renî yê û tenê şilqên reniyê ez

êşandibûm. Ez bi bê deng vegeriyam malê, dayika min hate pêşiya min, bi min re peyîvî, min jî xwest bersiva wê bidim û biavaxim lê min nikarî. Heya çend rojan bi tenê ez peyveke(kelîmeyekî) jî neaxivim piştî wê ez diaxivîm lê sed heyf zimmê min nedihat girtin û bi yek carî têk çû.

Ev derdê giran bûye sebeba bê lalbûn lokneta zimanê min çî çaxa xeber dane de”

Xuya ye(eşkereyê) vê kêmsuyê Kawîsê dengbilind pir êşandî ye. Lê bêdengî ya wî bûye seba ku gelek lawik û stranên nû bixûlqîne û wan kilamên resen ji bo me tomar bike. Ji ber ku zimanê dan û standina wî tenê zimanê stranê bûye. Kawîs mirovekî zana, heya wî ji bûyarên Kurdistanê hebûye û ji geryanê gelek hez kiriye, bi gotineka din mirovekî gerîdok(gerok) bûye. Bi zimanê strana resena Kurdî bi her kesî re axiviyê û bi gotina stranên cûr bi cûr rewşenbirî ya xwe ya civakî- ramiyarî daye êškere kirin.

Mirina Leylê, jiyana Şivanetî û stranbêjî ya Kawîs Axa

Her salê du rojên dawiya meha payizê de mala Xanemîr û Leylê bi malên ela wan re ji zozan û kistanên jêriya rêze çiyayên Zegros berbî germiyan li başur û li herêma pîrmam û deşta ziraretê mîna ku tê zanîn cîhê jiyana wan li germiyan bû.

Kawîs Axa bi gotina Ehmedê kurê wî piştî mirina bavê xwe li gundên. Dêrê kuderiyên, Qefteriyên, Reşwan, ziyaret û Herşem jiyana xwe û ya dayika xwe bi karê şivanitîyê ji bo xwediyên pez derbas dikir. Temenê Kawîs Axa ji bîst salî yê derbas bibû ku dayika wî ya çeleng jî çû ber dilovaniya Xwedê. Êdî hemû xem û derdên dinyayê li Kawîsê ciwan bibû mêvan, bi bilûra şivamitîyê û dengê xwe yê bi soz li nava deştên germiyan xemên xwe direvandin. Mezintirîn kesa wî ku mîna çiyayekî mezin li piştê wî bû, ew bi tenê hişti bû. Di şînaya(tazî) dayika wî da debgê Derwêş Fatmayê gelek tesîr li ser wî kir, piştî hingî gelek stran û lawika(lawêj) ji wê hîn dibe. Di nava êla Hekeriyên de jiyana jinê girêdayî zagonên eşîretîyê ye û ji bo her karekî sînorek danîne, nehêlin jinên wan li dervey yasayên eşîreta wan pêngavan bavêjin. Ji ber wê hindê Derwêş Fatmayê nedikarî mîna stranbêjekê, kilamên xwe li ser qewanan tomar bike. Lê Kawîs gelek stranên xwe ji wê girtine û tomar kirine. Wek tê gotin Kawîs bi xwe jî li dijî stranbêjiya pîrekan disekinî. Di vê barê de hûnermenda nemir Nesrîn Şêrwan dibêje:

“Rojekê ez û Hesên Cizîrî çuyine daweta kurê fileyekî li Mûsilê, Kawîs Ax jî li wê derê bû, em çûn silava wî, min destê xwe dirêja wî kir lê wî got: Here here axaftin û destdana te herame, ma jin jî stranên dibêjin? Ma tu nizanî di dînê me de dengê jina herame?”

(bavê Aysê Şan jî ji keça xwe re strangotin qexe kiribû. gotina nivîskar H.ALê)

Kawîs heya mirina Leylê li jêr çavdêrî hevkarîyên wê debara jiyana xwe û ya dayika xwe dikir. Di van salan de ji bo xelkê herêmê du hûnerên Kakwaysê nûgihîştî hatibûn êškere kirin

1- Dengê wî yê xweş bi soz ji bo herkesî balkêş bû, lawikên mina:

Lo lo lawiko, de here Bêrîvanê, Esmer....

Li ser zarê wî di nav xelkê de belav bibûn

2- Karê şivanetiyê wek tê zanîn mirovê zîrek û mêrxas dixwaze, Kakweys jî ji bilî vê hindê ku gelek zîrek û netirs bû, nîşanvanekî gelekî baş bû. Eger gur û her dehbeyekî din li çaxê hêrîş bo nava keriyên pez ketiba ber çavan wî, çi xilas bûna wan û bi guleyên tivinga wî dihatin kuştin. Ev du teybetmendiyên Kawîs ji bo her kesî eşkere bibûn. Ji ber wê hindê Ehmedê Xanê herkî yekem kes bû ku piştî mirina Leylê ji Kawîs xwedî derket. Dema ku di nav mala vî Axeyê Kurd de mîna kurê malê dixebite. Piştî wê hindê li ser daxwaza Ehmed Xanê Herkî dibe şivanê pezê wî. Li wir jîkarê lawik gotinê dewam dike. Dibêjin wexta stran gotinê dengê wî hind bi soz û xweş bû ku heta pez jî li derdora wî kom dibûn. Piştî karê şivanetiyê ji ber zîrekî û nîşançîtî yê di çaxên nêçîrvanî de dibe yek ji çek hilgirên herî başên Ehmedê Xanê Herkî. Jiyana şivanitiyê ji bona wî dergeheka nû vedike: Dengê wî tê eşkere kirin, di vê jiyana de dibe nêçivanekî pişpor û nîşanlêderekî pir baş bû. Heya sal 1915 an jiyana wî bi şiklê jiyana rewediyatî û êla malbata bav û kalên wî re derbas dibe, lê du hûnerên Kakweysê mêrxas jiyana wî derbasî qonaxeka din kir.

Kawîs Axa hûnermedê koşk û dîwanxaneyên serok û axayên Kurd.

Li cem hemû axayên eşîreta Herkî Kawîs xwoştivî bû. Tahir axa yê herkî tu caran ew ji xwe dûr nedixist, ji bo her derê ku diçû ew bi xwe re dibir. Di wî çaxî de rojekê Tahir Axa, Derwêş Çelebî û Kawîs Axa dibine mêvanên Hecî Newroz Efendiyê Rewandizî. Malbata Hecî Newroz di şarê Rewandizê de xanedanekî mezin û yek ji navdartirîn malbetên herêmê bû. Ji aliyekî din pir dewlemend bû ji ber helwesta xwe ya baş ji bona doza Kurdistanê di nava xelkê de dihatin hezkirin. Navbera Hecî Newroz, bi axa û derebegên Herkî re xurt bû. Hemû salê çaxên ku rewan berbî kustanan bi rê diketin an jî vedigeriyan germiyan. Tahir Axayê Herkî li ser riya xwe bi seredan diçû mala Hecî Newroz Efendî. Wexta şevê dîwana Hecî Newroz ji mêvanan pir bû, Tahir Axa ji Kawîs strîna stranekî kir. Êdî Kawîs hunermend heya derengiya şeve bi dengê xwe yî zelal dest bi stran gotinê kir. Herkes heyrana dengê wî dibe, Hecî Newroz di berê de jî li ser hunermendî û mêxasiya Kawîs hinek xeber bihstibûn û li ser wê hindê ji Tahir Axa dawxwaz kir ku Kawîs Axa razî bike ku li cem wî bimîne.

Kawîs destê biryê wî Derwêş Çelebî li ser razî bona Tahir Axa li cem wî dimîne. Jiyana koçerayefî rewendiya Kawîs ji vir pê de bi dawî hat.

Kawîs dema li Rewandizê bû gelek caran bi Hecî Newroz re dibûn mêvanên Nûrî Bawîl Axayê Rewandizî jî û havalînyek şîrin di nav bera wan de jî çê dibe. Di koşka kîjan axayê herêmê de dengê wî bihatbaye bîhîstin ji bo xwediyê malê şanaziyek dihat hesabê û ev axayê Kurd ji ber ku dîwanxaneya wî bi dengê bilind û xweşê Kawîs axay bibû gerntirin dîwana mêvandariyê li Rewandizê. Gelek di bib tesîra Kawîs da bû, baştirin hevkarî ji bo wî dikirin, bi dil û can daxwazên wî bi cîh dianîn. Êdî nav û dengê Kawîs dîwanxaneyên axayan jî derket û li her derê belav bû. Kurdên rojhilat û bakurê Kurdistanê jî navê wî û pesna dengê wî dibîhîstin. Kawîs di çaxê desthiladariya Şêx Mahmudê nemir de gelek caran dibe mêvanê wî, li ser qehremaniya wî û şervanên Kurd ku li dijî

ketxwariya îngilîzan şer dikirin, lawik digotin, dil germî dida şervanên Kurd, wek tê gotin Şêx Mehmûd gelek ji wî hez dikirye. Gelek caran ew xelat kiriye, pir rêz û hurmet ji bo wî girtiye. Li ba Simkoyê Şikak jî Kawîs pir bi qîmet bûye û gelek caran Kawîsê nemir di koşka wî li kela Çariyê bi seatan stran gotine. Li salên hikumdariya wî li bajarê Êrmiyê Kawîs ji başur ber bi rojhilat çûye dîtina wî û ji aliyê Simkoy bi lireyên zêr yên Osmanî, cil û bergên bi qîmet û tivingek cambêzar hatiye xelat kirine. Di çaxê ku Simko ji Nehriyê li bakurê Kurdistan ber bi deşta Herîr û Betas li başura Kurdistanê derbasî herêma desthilatdariya Şêx Mehmud bûye û li wir jî çûye dîtina wî li bajarê Silêmaniyê, Kawîs hunermend çûye pêşwaziya wî û pê re mîna sîwarekî mêxas çûye her derê. Dîbêjin wexta ku Îsmâil Axa Şikak ji bo dîtina mîrên Qadir Begî hatiye Şeqlawe û çûye mala wan piştî xwarina şîvê li ser iftixara hatina mêvanekî hêja mîna Simkoy, Kawîs heya derengiya şevê stranên mîrxasiyê gotine û pesna du rêberên kur(Simkoyê Şikak û Şêx Mehmud Berzancî) ku we demê ji bo xelasiya Kurdistanê şer dikirin, daye. Bi giştî tê diyar kirin ku Axa serokên kurd Kawîsê hunermend ji ber rewîştîpakî, dengxweşî û mîrxasiyê tu caran ji xwe dûr nexistine. Wexta ku mirov li jiyana hunermendên din yên kurd mîna Hesên Cizîrî, Meyrem Xan, M. Arif, Hesên Zîrek Nesrîn Şêrwan û ewên din, dinêre ferqeka mezin di navbera jiyana wan û jiyana Kawîs de tê dîtîn. Kawîs mirov dikare bêjebextewertirîn hunermendê kurd bûye ku jiyaneke bê kêmasî hebûye û mîna ewên din di feqîrî û hejariyê de nemiriye. Ji ber ku dostaniyek xurt di navbera wî û axa û serokên kurda de hebû û li cem wan pir dihate girtine û hezkirine.

Şerê cîhanê yê yekem, Kawîs hevkarîya feqîr û hejaran.

Di yekê tebaxa sala 1914 an de şerê cîhaneyî yekem dest pê kir. Rûsên Qeyserî êrişî Kurdistanê jî kirin, Împaratoriya Osmanî nefesên xwe yên dawiyê dikşandin, netwên di jêr desthilatdariya Osmanîyan de yek ji bo serxwebûna xwe şer dikirin. Kurdan li ser hewesta mislimantiyê li hemberî Qeyseriyên Rûsî şer û berxwedan kirin, lê di 13 ê gulana sala 1815 an de şerê Rewandizê kete destê Rûsan. Ji ber şerê ku kurdan li Rewandizê li hemberî Rûsan kiribûn, piştî dagir kirina şerê Rewandizê şer hat şewtandin. Hecî Newroz û malbata Nûrî Bawîl Axayê Rewandizî ji wê derê direvin. Hecî Newroz Axayê Rewandizî ku Kawîs Axa û kurê xaleta wî Şeto jî pêre bûn, tev xwe digehînin Şeqlawe ku wê demê qesebeyeka biçûk û di destê Osmanîyan de bû. Ji bo tirkên Osmanî helwesta Hecî Newroz û şerê wî li dijî Rûsan karekî pir baş bû, ji ber wê hindê Hecî Newroz li ser biryara karbidestên Osmanî bi berpirsiyarê giştîyê herêma Şeqlawe tê hilbijartin. Kawîs di nava gel de mirovekî bi qîmet bû. Hecî Newroz jî gelek bawerî pê hebû û ji ber wê hindê Kawîs di gel Hesên Qadir Yarî û Mecîd Ehmed(du kes ji xelkê Şeqlawe) li ser daxwaza wî dibin berpirsiyarên enbara xwarin û Azoqeya(Erzaq?) leşkerê Osmanîyan li Şeqlewe. Xuyayê ku ew şahîdê zordestiya Osmanîyan li ser ser gelê xwe bûn. Derfeteke baş ji bo Kawîs Axa hatibû pêş ku xizmeta feqîr û hejaran bike. Ji ber ku piştî mirina bavê wî mabû. Wek tê zanîn ji kevin de heya îro li Şeqlawe fileh(suryanî) jî dijîn.

embara(Depoya) xwarine di dêreke Asuryan da bû. Kawîs berpirsiyar her çend nexwindewar bû, lê bi hevkarîya Hecî Newroz bibû karmendekî dewletê mîaş distan. Erzaq daxil û dan her wiha her tiştê ku belavdikir bi înzaya wî(ku mîna remzekê Hecî Newroz ew hînî îmza kirine bû) dihat belav kirine, heya dawîya şerê cîhanê yê yekem Kawîs karmendê dewleta Osmanî bû. Kawîs di nav gelê xwe de xwedî rûmet û hurmetek teybetî bû, şuna warên şerê dinyayê feqîrî, nedarî û nalebariyên mezin xolqandibûn, xelkê herêmê bi dilekî vekirî dihatin cem wî û derdê birşî bûna zar xêzanê xwe digotin wî. Lê hevkarîya xelkê hejar di wî çaxî de gelek zehmet bû, ji ber ku ji êvarê pê de û bi hatina şevê jendermên Osmanî derê dêra xwarina leşkerên xwe digirtin. Kawîs bi havalên xwe re bitinê di derê de li ser karê xwe diman, bi herşikî wî dixwast hevkarîya gelê xwe yê belengaz bike. Di vê barê de kurê Kawîs Rêzdar Ehmed wiha gotê bi min re:

Bavê min pircaran behsa xêr û çakîyên ku wê demê ji xelkê re kiri bûn ji bo me dikir, wekî diya min dibêje, rojekê gotiye: Wexta dibû şev feqîr û nedaran bi dizî xwe digehandîn ber derê dêrê, ez bi hevalên xwe re di tariya şevê de ji bo hevkarîya wan radibûn, lê derê dêrê girtî bû, ez neçar mam şotika xwe ji piştî xwe vekim serekî şotika xwe di koneka derê dêrê de bigehînim destê feqîran û ji hundirê dêrê genim, nîsk, pîric, ceh, nuk, sawar, ar û... me dikirin wî serê şotikê ku ku di destê me da bû, tûr û torbeyên feqîran ji wan tiştan pîr dibûn. Ez ji wijdanê xwe gelek rehetim û eger rojekê bimirim jî, yê rehet biçim bin axa sar” Di dawiyê de Ehmedê kurê Kawîs got: Gelek kes di herêma Şeqlawe de saxin, carina tèn cem min pîr bahsa hevkarî û camêriya bavê min bi vî şiklê ku min got dikin û dikirin.

Piştî şerê cîhanê yê yekem xelas bû Hecî Newroz Efendî vegeheriya Rewandizê. Êdî Rûsên Qeyser şar vava kiribûn, Kawîs û Derwêş çelebî jî vegeherîna Rewandizê. Hecî Newroz gelek jî Kawîs Axa daxwaz kir ku bi wî re vegere nava mala wî, lê Êdî Kawîs ji jiyana di nav mala axa û began de westiya bû. Her çend axa û begên ew mîna xulam û ber destkê xwe nedihesibandin jî, lê ew jî ji ber ku di nava gel de dihat nasandin û bi navûdeng bû dixwast mîna mêrekî zîrek xwedî jiyaneke serbixwe be û di jiyaneke bê minnet de malekê pêkbîne.

Eşkereye Şeqlawe jî yek ji xweştirin bajarên başurê Kurdistanê ye, ku şirûta wê ya xweş û gelê wê yî rûgeş û dilvekirî gelek di nav dilê hunermendê me de cîh girtibûn. Bi teybet Silêman Begê Şeqleweyî wexta ku Kawîs nemir diçû dîwanxaneyê wî ew ji ber radibû û bi germî pêşwazî lê dikir. Her li wê derê biryara Silêman Begê Kawîs bi keçeke re dizevîce ku navê wê Emîne Mehmûdê Şerîf e.

Emînê jineka pîr wefadar bû. Kawîs jî ji bo pîreka xwe zilamekî malkar û hêja bû. Silêman, Kawîs mîna dest bira ji xwe re hidibijêre û ew jî mîna hevaleyê li hemû geşt û geryanan de pêre digeriya. Yanî Kawîs ne bi xwe Axa bû û ne jî bavê wî axa bûye. Kawîsê nemir ji ber ku di warê çê kirina awaz stranên de xwedî şiyaneke bi hêz bû. Bi dîtina çiyakî bilind an keçikeka rû bedew, şahîd kirina axa an jî serokekî kurda û bi geştî bi dîtina hemû bûyarên

şêrîn û tal, lawik û stranên bi tesîr û xweş dixuliqandin û ji nişkave li rûniştinên dîwanxaneyan, an li ser piştê xwe şaxê bi vî rengî di gel Silêman Begê de diçû devarekê yan di çaxê şivanetiyê de dest bi stran û gotinê dikir. Çiya dol û newalên Kurdistanê ji dengê wî ye bilind û bi soz pir dibû.-

Kawîs Axa li Baxdayê û tomar kirina stranan.

Xuyayê Kawîs Axayê deng xweş bi piranî jiyana xwe bi mirovên dewlemend, axa û zaneyên wê çaxî re derbas dikir. Hertiştê ku nû derdiket nava bazarê berê dihat nava malên dewlemendan. Kawîs nemir li mala axayên Şeqlawe guh xwe dida radyo yê. Ji bo xelkê di wî çaxî de bihstîna deng di radyoyê de tiştêkî balkêş bû. Kawîs di radyoyê de dibîhîst ku bi erbebî û carna jî bi kurdî stran tên belavkirine. Gelek kes li ber wî digere mere Baxdayê li nava çayxanên Hewlêrê û Şeqlewayê de stranabêjî yê bi hevalên xwe re dewam bike. Li Hewlêr Şeqlawê çend çayxane hebûn. Çayxana Elî Fileh, çayxanaya Meçko ku niha jî li jêr Kela Hewlêrê ye û hêş jî kar dike û cîhê kombûna, nivîskara û helbestvan, Rewşenbîr, stranbêj û mirovên zana û munewer bû. Kawîs dostê qehwecî Elî bû. Li wê deê ciyê stranbêja li çayxana û qehwexana bû. Kawîs Axa, zîz Axa Qewan, Şerîfe Şeroyê jin, Seydoyê Girde Penayî û diçûn çayxaneyê Elî û stran digotin. Kawîs Axa pir caran ji aliyê dewlemendên herêma ve hatiye xelat kirine. Gav wan dengbêjan stran digotin Eliyê Filê jî destmal rêdixist herkesekî ji dilê wan çî dihat ew didan. Lê qehweciyan ji bona Kawîs li hevnedihatî. Dengê Kawîs kê dibîhîst ji mal xwe dihate qehwê.

Li sala 1930 an êdî Kawîs li ser daxwaza gelek kesan xwe dighîne Bexdayê. Li wê derê çend qampaniyên biyanî hebûn, stranên kurdî û erebî, ermenî û tomar dikirin, wek qampaniyên: Bizanfun, Nayef Neîm. Kawîs diçe qampaniyên ku pê re têkilî daynaî. Ew bi Kawîs re dibêjin ewil tu biaxivî û pişt re strana bibêjî. Gava vê gotinê dibihîze aveka sar li ser serê wî dibê. Ew diçe çayxanê û destê xwe dike bin guhê xwe dest bi strana dike. Ewîl stran Gênc Xelîl bi dengêkî bilin distire. Dengêl wî yî berzî ku digiheşte her dera Kurdistanê, xwediyê qampanyê dibîzin û tên dû wî. Birêz Kawîs Axa te li me biborînî, me ne dizanî ku ewqas dengê te xweş e. Ew diçe qampanyayê û bi wan re peymanê girêdie û ewil dîsa strana Gênc Xelîl distirî.

Kurê wî wiha didomîne ji bona bavê xwe:

“Dayika min pir bahsa bavê min dikir, di bara tomar kirina stranên wî de wiha digot: Wextek babê te lawikê Gênc Xelî tomar kir bi ebayekî kurk hat xelat kirine”

Ew kesê ji bo Kawîs saz lédixe Îskender bû. Wî wiha digot min qet tucaran kesen wiha awaz bilind nedîne û diçe wî maç dike.

Navaroka stranên Kawîs Axa

Jiyana Kawîs Axa jiyaneke xweş bûye, gelek geryaye. Sê qasetên wî li awahiya radyoyê Bexdade de mane. Gava ku meriv qasetên Kawîs Axa gudar dike, meriv

diçe li çiya û rûbar û deşt û newal û deştê Kurdistanê tên ber çavê meriva. Kilamên xwe li ser mêrxwazî û egitiyê hatine gotine û pesna sîwarên kurd û yên mêrxwaza dide, dengê azadîxwazî û mêxsîriya kurda di destê dagirkerên biyanî û xwînmêj de digihîne guh mirova. Stranên wî dibin sê destê.

1- Lawik,2- Beste,3- Heyran

Heyran bi ziravê Soranî hatine tomar kirne û tenê sê heyranin.(1 Heyran le dûrê lê dûrê xoşawê, 2 Emin derêm ser demekî rewçî bûm.3 Nadirê be min nadirê)

LAWIK

De xalo, Dotmam, Erebê, Bîlmez, Xêlîdo,, Delal, Mîrpêncî, Lawiko, Yarê, Sewdalî, Esmer, Bêrîvanê, Nezanê, Gewrê, De herê, Yar gundo, Lawikê Simoqî, Lêlê peyayo

, Gênc Xelîl, Mêvano, Feyzo, Koçerê, Hesenê Walikî, Melîko, Segvano, Xezalim, Ew şew şewe, Cewê, Îsmailê Xanê Şikak, Şêx Mehmûd, Lo lawiko wezê bekelê kaşnanê bi ser diketim, Belê hey lolo, Belê dilber, Edûl Kerim, Lolo sîwaro, Ez lê zalim, Edûlmecîd li serê meydanê, Şerê tirk û yunan.

Beste: Tev bi ziravê kurmancî hatine stirandine. Lorkê, Narê hey nar, Mamir....mamo, Kerwane, Gozelê, hey dot. Wek tê dîtî li ser hev 47 stranê Kawîs Axay tên dîtî, lê ez bawerim ji bilî van, wî stranên din jî tomar kirine û negihîştîyê destê Kurdan.

Mirina Kawîs Axa Mêrxwasî û zîrekatiya Kawîs Axa ne hêlê çî caran desthilatdarên herêmê, axa û begên kurd wî ji xwe dîr bikin, di sefer û serdanên xwe de, ew bi xwe re dibirin.

Li sala 1936 an de di gel Ehmedê kurê Silêman Begê Şeqlaweyî diçe serdana xism û kesên xwe li herêma Pîrmam. Gund bi gund digerin li gundê Herşem nexweş dikeve. Ehmed Beg bi dilnîgeranî jê dixwaze ku bi wî re vegere Şeqlawe û bi wî re vegere Şeqlawe û ji wê derê biçin Hewlêrê cem doxtor, lê ew nexweşiya xwe zêde girigtir û giran nabîne û ji Ehmed begê dixwaze ku vegere melê. Li wê derê roj bi roj nexweşiya wî girantir dibe û li şubata sala 1936 an de danê êvarê diçe ber dilovaniya Xwedê. Emhemed kurê Kawîs li di vê berê de dibêje:

Ax dinyayê tu ji kesê re nebûy mal, pişt re avê dixwaze, meleyê gund avê didetê qortek avê vedixwe çavê wî dikevîne ser hev û diçe rehmeta Xwedê. Tenê wesiyata wî ji bo Ehmedê Silêman Begê ew bû. Ku dibêje: “Ji wî re bibêjin bila çavê wî li zarokên min hebe.”

Ehmed lawê wî jî di bara dayika xwe de dibêje:

“Dayika min (Emine Mehmud Şerif) Piştî mirina bavê min heya dawiya jiyana xwe mîna bavekî em tev xwedî kirin, gelek caran bi hesret û kovanên bi soz û behsa bavê min dikir” Wek tê gotin Eminê li Hewlêrê di sala 1982 an de wefat kirye. Mirinya diya wî jî wek ya Kawîs li herdera Kurdistanê belav dibe. Gava ku Silêman Beg xebera miriniya Kawîs Axa dibihîze pir li ber xwe dikeve û azincî û mêvanên wî di mala xwe de derbas dike. Dibêje ma komê paşî xweş be. Law û keçên wî şûna wî bigirn.

Be beşdar bûna nêzîkî sed kesî wî defna goristên dîkin. Gora Kawîs li Herêşim ye. Li ser mirina Kawîs Axa du gotinên din jî hene: Hinek kes dibêjin Cewê xanima axayekî li herêma bakurê Hewlêrê bûye pir bedew bûye, Kawîs di gereka xwe de dibe evîndar wê strana Cewê li ser xatira wê dibêje, kes û karê Kawîs ji bo xwe kêmhurmetî dibînin û Kawîs dikûjin. Gelek kes ji Herkiyên rojhilata Kurdistanê jî dibêjin Kawîs bi destê axeyên Herkî hatiyê kûştin ji ber ku axayên êla Herkî piştgiriya şoreşa Şêx Mehmudê nemir nekrine, Kawîs jî li ser xiyaneta hinek kurdan stran gotine pesna serokê kurdan daye, ji ber wê helwesta xwe bi destê wan hatiyê kûştin. Lê ji bo van du gotinan dawiyê tu belge destê me de tune. Du kur û keçeka wî heye.

Çavkanî: Gotûbêj bi kurên Kawîs Ehmedê û Mihemed re hatiyê kirne.
22.07.1994

Kovara Huner hêjmar 1

Kakşar. C Oramar.

Not: Xwendavanên hêja, bi rastî jî Kawîs Axa ne tenê li çar aliyê Kurdistanê deng daye û dengê xwe belav bûye. Li hemî rojhilat û rojava jî. Ez bi xwe jî kurdên sûrgûniyê me. Em wexta ku biçûk bin me navê Kawîs Axa bîhsû bû. Di salên 1960 an de. Radyokî bi navê dengê Îranê beşe Kurdî weşanên xwe dikirin. Ew denga hetanî derdorê Anqerê û Qonya, Tokatê, û ciyê din dihat bîstine. Gundiyên me hemî li li seat li şeşa ber radyo kom dibûn ku dengê stranê Kawîs Axa guhdar bike. Ew denga pir li kêfa mezinên me diçû. Bi qasî sê çar mehan me ew radyoyê dengê Îranê Beşê Kurdî gudar dikirin. Bi careke re dengê Kawîs Axa û Radyo wenda bû. Bav û bapîrên me bi seatan li wî dengî digerin nedidîtin. Herkesî ji hev pirs dikir gelo ew denga çî bû? Lê em îro dizanin ku ew denga ji aliyê Roma reş ve hatiyê qedexe kirine. Dewleta roma reş nota li ser notayê dane Îranê, em jî dengî aciz dibin. Hûn bi me re dijminatîye dikine.

KAWÎS AXA Û STRANÊN WÎ

BeLe DiLber- BeLe Hey LoLo- BeLe Lawiko- BiLmez- Ceme CeteLe- De Here- DeLeL- Dotmam- Erebe Cane- Evdilkerim- Genc XeLiL- Gewrana- Lawiko- Lo Lo Peyayo- Mahmud- Mamir- Mir Penco- Nare Hey Nar
- XeLito

796-XALO (Kawis Axa)
(Ji bo biranin Kawis Axa)

De xalo xalo û xalo
Çeme çetele çemeke sure xalo
Kesi xer xwaze ciwabeke bibinji
xale
Min abdo begera
Bele çeme çetela le dişte potina
Welate xarib u xurbete
Kare xwe biki xalo
Bele bende romiyan bendeke girane
Deste min di kelepçede riziyane xalo
Weyda xalo xalo
Xalo çeme çetele çemeki be germe
Eskeran rome destemin xistene
kelepçe

Gotin û Muzîk: Geleri

797-KEÇİKÊ BİMEŞ BİMEŞ

Keçikê bimeş bimeş
Xulama wan çavên reş
Delalê bimeş bimeş
Xulama wî kenê xweş

Ramûsaneke bide min
Lê bêje min “sihet xweş”

Min bang kir wê xweşkokê
Şêrinê şemamokê
Fistanê wê dirêj e
Encax digihê ser çokê

798-KEÇA DELAL

Keça delal pir bi jan e
Helbest axa wêran e
Strana werê şêran e
Zîlan e Zîlan e

Bere min dane roke dur ez nizanim
kuda

diçeme
De xalo xalo çeme çetele çemeke bi
repine
De xalo xalo
Kesi xer xwaze çewabeke
Bibin je xale min abdo begera
Bele çeme çetele deşta potina
Welate xeriba xurbete kare xwe bike
xalo
Bele bende romiyan bendeke girane
Deste min di kelepçede riziyane xalo
Weyda xalo xalo

Digihê ser kambokê
Encax digihê ser çokê
Ji wê de hatiye Helebê
Heta bigihê Qamişlokê

Keçikê bimeş bimeş
Xulama wan çavên reş
Delalê bimeş bimeş
Xulama wî kenê xweş

Gotin û Muzîk: Miradko
Koma Rojhilat Jiyan rewşan

Zîlan birûska havîn e
Zîlan ji axê re jîn e
Wek gula baxê zayîn e
Zîlan e û Zîlan e

Keça delal serkarwan e
Bîrh û tîr in wek keman e
Keça delal wek çeman e
Diherike di dil Mem'an e
Zîlan e û Zîlan e

Zîlan birûka havîn e
Zîlan welatê dîlkîn e
Volqan e keça Medî ye
Zîlan e û Zîlan e Zîlan e û Zîlan e

Gotin Amed Mahsûm

799-KEÇÊ DÎNÊ

Keçê dînê tu zanî
Esmer hilû tu zanî
T' ez kuştîm,
T' ez helandîm
Tu bi kurmancî nizanî.

Mi tu dî li banê banî
Xulama çavê di belek
Reş kir ji kilê sibhanî
Xulama şê biskê şê

Li ser zûlfê danî
Xulamê cotê memîka
Pirteqala yafayê
Devê dikanê danî
A k' mi dîgo te anî
Sed helal be li wî canî
T' ez kuştîm,
T, ez helandîm

800-KEÇÊ RİKAVÊ

Keçê Rîkavê hey lê lê, hey lê lê
Keçê rîkavê dînê delalê

Têne ber tavê hey lê lê, hey lê lê
Têne ber tavê dînê delalê
Dîkin silavê hey lê lê, hey lê lê
Dîkin silavê dînê delalê

Rexê Behdînan hey lê lê, hey lê lê
Rexê Behdînan dînê delal.

Keçîk dîkin dilan hey lê lê, hey lê lê
Keçîk dîkin dilan dînê delal

Ava bit jîyan hey lê lê, hey lê lê
Ava bit jîyan dînê delalê.

801-KEÇİKÊ

Keçikê te bid' ne
Xwişkê te bid' ne
Hero sed sîwaro
Here sed siwaro

Kanî ew soza
Kanî qerara
Keçikê te bid' ne
Xwişkê te bid' ne
Hero sed sîwaro
Here sed sîwaro

Kanî ew soza
Kanî ew qirara
Mîrê Cizîrê
Mîrê Cizîrê
Têne neçîrê
Têne nêçîrê

Te li ser bîrê
Te li ser bîrê
Mîrê hîzanê
Mîrê hîzanê
Têne meydanê
Têne meydanê
Te ya li ser bîrê ?
Te ya li ser bîrê?

2

802-KEÇİKÊ CINDÎ

Hana na keçîka cindî
Tu çiqas rind î poz bilind î
Tu ji vî gundî ez ji vî gund î
Nizanim çima tu poz bilind î

Hana na na cana na na
Na na na şimik sorê
Şimikan derîne were jorê

Bircê Bidlîsê reş in
Ramûsanê keçoka
Birca Bidlîsê sipî ne
Remûsanê keçoka

Cotek kevok lê dimeş in
Li mala bavê çî xweş in!
Cotek kevok jê firîne
Li mala bavê şêrîn e.

3

Leylanê b' hoy Leylanê b' hoy
Leylanê
Leylanê b' hoy Leylanê b' sîng
dermanê !
Leylanê b' hoy Leylanê b' hoy
Leylanê

Hal hala li nav garisa sîng dermanê
Fincana b' dest fehrisa, b' hoy
Leylanê !
Fincana b' dest ferisa, b' sîng
dermanê !
Hal hala nav genima, sîng dermanê !
Fincana b' dest hakîma, hoy Leylanê !
Fincana b' dest hakîma b' sîng
dermanê

Min bi xulama te porsorê

Hana na na cana na na
Na na na şimik reşê
Şimikan derîne were hewşê
Min bi xulama te por reşê
Gotin û Muzîk: Gelêrî
Berhevkar: Yilmaz Ersahin

803-KEÇÊ EZ XERÎBİM

Xerîbim xerîbim
Keçê ez xerîbim gula nav baxcême
Keçikê gundê me dê lîlînen ber
malan
Berburî hatin keçik digo ez nakim
Xemla kesk û sor deynin ser bejnan
Keçê ez xerîbim NALO

Edî bese xerîb, mîvanê bavê teme
Evîna bakur başur mîna mem û zine
Dilana gelê bindest bi hele bigrin bi
hevre
Bona ala rengîn serîhildan Amed

804-KEÇİKEK BÎ ÇAVÊN WEK CÎHAN

Min ji daran hezdikir rojên hanê
Keçikek bi çavên wek cîhan
Bostan digihan li bin tîna rojê
Min ji çaqilan hezdikir rojên hanê

Çawa bengiyê darê guzan bûm
Bengiyê rojan li coyên avê
Ew mezin bû ez zaro bûm
Keçikek bi çavên wek cîhan

805-KEÇ Ê XORTÊN

Em keçên kurdistanê
Em xortên Kurdistanê
Sînga xwe naguhêrin ji arê zindanê
Va Newroz e
Ar û doz e
Roja soz e
Bi pîroz e
Em keçên kurdistanê
Em xortên Kurdistanê
Serê xwe natewînin li heber nemanê
Mê avakin

Keçê ez xerîbim Cemalo

Keç û xortê vî gundî bang dikin
wîyalî
Eşq û evîna welat dengda cîhan û
welat
Dinya alem di zane bê azadî nabe
Bihele bigrim dîlan, dîlana gelê
meye
Keçê ez xerîbim e base lo

Gotin û Muzîk: Koma Zerdest

Ev e li dawîya hemu şerê min
Jiyanê yek bi yek bi te dizanim
Lê fem dikim ku min wenda kir
Keçikek bi çavên wek cîhan

Helbest: Kemal Burkay

Muzîk: Mehmet Atli

Mê rizgarkin
Serfirazkin
Kurdistanê
Em keçên kurdistanê
Em xortên Kurdistanê
Dengê xwe bilindikin li nava cîhanê
Pêt û ar in
Dij neyarin
Tev siwar in
Bo jiyanê
Gotin û Muzîk: Hekîm Sefkan

806-KEÇİKA MEHABEDÎ

Min te hezkir porzera min
Tu keçka Mehabad î
Agir bi rengê sor xemilî
Bi eşq û evîn û şadî

Razan limin qedexe ye
Li şevên reş û tarî

Geş kir xwîna min heland
Dil bê çare bernadî

Aşitî vecefenga me
Wek kevokên ezmana
Ratî ye ew senger me
Me xwe sipart azadî
Gotin û Muzîk: W.Amedî

807-KEÇİKA RİNDÊ-1

Keçika rindê
Tu ji vê gundê
Mi bi xulama
Tu bi çelengî
Tu çiqas rindê

Poz bilindê

Ha nîna, nîna, canîna nîna
Ha nîna, keçika rindê

808-KEÇİKA RİNDÊ-2

Keçika rindê
Tu ji vê gundê
Mi bi xulama
Tu bi çelengî
Tu çiqas rindê
Pozbilindê

Ha nîna, nîna, canîna nîna
Ha nîna, keçika rindê

Hoy Dîlan
Hoy Dîlan, Dîlan, dîsa Dîlan
Tu Şekirê nav mendîlan
Hanîko te ji kaniya bayê
Avê tîne ji bona çayê
Keçik rindê girtim tayê
Gotin û Muzîk: Gelerî (Serhed)

Şirove: Koma Botan

809-KEJÊ-1

Saliyê Naso dibêje
Wey lê, Kejê, te kir,
Lê te kir, te kir,

We lê Kejê, mal xirabê,
Te şûlekî bi dilê xwe kir,

De destê min ji mîrê Paloyê vekir,

Xatûn Kejê dibêje.

Erê saliya lawo, min kir min kir,
Min destê te ji mîrê Paloyê vekir.
Dê hêla bi çengel kê sor Kejê
Bigire û birevîn e,
Û bibê ba Mihmed axa li Diyarbekir.

Gava Kejê wa gotiye,

Saliyê Naso bi çengelê Xatun,
Kejê girt û sîwar kiriye.

Saliyê Naso dibêje;

Erê Kejê, tu her li nav Hirîma,
Kejê li nav zariya.
Û ez ê herim koçkêka xirabê.
Axayê giran di gel min çiyê?
Xatun Kejê bi cihê Hirîma û
Zariya ve çûye.

Saliyê Naso li derê koçkê sekiniye,
Silavekî bi xêr li Mihemed axa wê kiriye.
Mihemed axa dibêje;
Erê saliya tu bi xêr hatî,
li serserî ye hatî,
belê ka bo min bêje şûlê
Axayê giran digel min çiyê?

Saliyê Neso dibêje;

Erê Mihmed axa, şûlekî mezine
Û qewimîtiye.
Her du kûrên te mîrê Paloyê min kuştiye.
Min Xatun Kejê ji canê xwe re revandiye,

Min wê qesda Xwedê û qesda mala
te kiriye.
Mihemed axa dibêje;
Erê saliye Naso, weyê sed carî weyê;

Berf û baran lê kir digel vê bayê.
Mîrê Paloyê biraz e, û zûlm e,
li dinya yê.

Em feqir û jar;
Mîrê paloyê der heq naye.

810-KEJÊ-2

Tu kejt, tu kejt
Dilê min ketî te jî
Çogê min şikestin
Nikarim herim mala xwe jî.
Bejna keçkê
Tayê tirincê
Diranê mehrumê

Hebê pirincê.
Destê çav reşê
Dermanê qolincê.
Welleh billeh tu kejt
Dilê min ketî te jî
Çogê min çikestin
Nikarim herim mal jî

811-KEKO EZ BİLÛRVANİM

Keko ez bilûrvanim
Bi her tiştî dizanim
Çîyan tênim govendê
Bexê mîjo di bendê
Hirç û hov û dar û ber
Lotan didin tev li ber
Ev masîyên Derya Reş
Bi bilûra mi serxweş
Welat tijî bûn li deng
Tên dîlanê şox û şeng
Keko ez bilûrvanim
Ez şivan û gavanim
Rûniştîme bin darê
Didim pesnê biharê
Dengê saza min zîze
Darbilûra min gwîze
Ez pif dikim bilûrê
Dil agire dikûrê
Şiyarbûne rast û çep
Turk û Taçîk û Ereb
Vexwariye me ev durd
Ji bo şiyar bikim kurd
Lê ez çibkim ranabî ?
Nizanim wê çawabî ?
Nizam kere jan jî ker ?
Ez bi gurzan tême ser
Serî hişke wek kevir

Divê bişkê bi bivir
Divê gurzan deynim ser
Yan jî jêre bêjim her
Dijmin dêwê xwînvexwar
Welat kirye tar û mar
Hirç ketîye nava rez
Li min bûye lez û bez
Dikim hewar û gazî
Bi vî dengî, vî sazî
Kes guh nadî saza min
Qîr-qîr û gaz-gaza min
Kurdno hemî bibne yek
Dest bavêjin gurz û çek
Werin şerê hirç û dêw
Biparêzin mal û mêw
Ji vî bextê minê reş
Ez nexweş û ew nexweş
Bê xwedîne rez û mal
Ezê çibkim pîr û kal
Rezê mine ji kerkûş
Dijmin xwar û maye pûş
Dikim qêrîn û gazî
Dilê min wer dixwazî
Ez pêwanim bilûrvan
Ne mêrkujim, dilovan
Bi guv-guv û bi nalîn
Kurd ranabî Ceger-xwîn !

Gotin: Cigerxwîn

812-KELEHA XURSÊ

Mîrek rabû,

Dewra xwe de bi giranî.
Şah Mihmed begê çarde eşîrên,
Bota hılanî, li ser Keleha Xursê,
Li ser mala Elî Hemanê danî.
Şah Mihmed beg go;
Xwedê fermanê li me neke, li banê banî.
Ezê yekê bînime ser mala Elî Hamanê,
Xwedê nanî serê tu însanî.
Talî Mihemed begê go;
Ez zanim hûn Xûrsî ne,
Hûn şeş mal in û duwanzde rîspî ne.
Hêj we şûrê mîreka li ser serê xwe nedîn e.

Elî Hemanê go;

Ya mîrê Bota Keleha Xursê di ber de çem e;
Dengê tivinga Bota te kir ku bi çarde
Eşîra va bi ser me de leme, lem e.
Ya hakimê Bota,
Hûn hakîmê me ne,
Em kolêbendê pêlavê we ne.

Mîrê Bota go;

Ya Elî Hemanê çima tê yeke pak kê
Wekî hûn kolebendê me ne,
Çima îsal heft sal in,
Tu xerc û xeracê Keleha Xursê nadê.
Elî Hemanê ban kir go;
De we ye;
Ma te pirs ji kal û bavê xwe nekir,
ku mala Elî Hamanê ji berê de şûrkêşê we ye.

Mîr go;

Keleha Xursê Keleheke bi ban e;
Mi pirs ji bav û kalê xwe kiriye,
Mala Eli Hemanê axê ne.
Belê ez zanim,
Hûn ji berê de şûrkêşê Mîrê Bota ne.
Elî Hemanî go;
Ya hekimê Bota,
Li min û li vê tewrazê,
Wekî tu dizanî em şûrkêşê we ne,
Tu çima xerc û xeracê ji me dixwazîê.

Mîr go;

Dinya li min germ e,
Havînê belê, ez zanim hûn şûrkêşê me ne,
Lê di dewra min de tu hesabê min li cem we nîne.

Elî Hemanê go Mîrê Bota;
Li min geryaye bayê vê felekê,
Ji îro ku ziyareta we peyda bû li dinyayê,
Tucara xerc û berc ji me nestandîye bi kotekê,
Bi lêdanê.

Mîrê min, em Xursî ne,
Şeş mal in, duwanzde rîspî ne.
Tucar me şûrê Mîreka bi kotek,
Li ser serê xwe ne dîne.

Mîrê Bota ban kir go

Elî Hemanê çima tu we nakê.
Wek hûn şûrkêşê me ne,
Çima tu wekê Bota hikmê me qebl nake?
Ma tu nizanî ku tu xerc û xeracê
Keleha Xursê nadî.
Êdî Mihemed beg vê yekê jî qeblnake.

Elî Hemanê go;

Mîrê min bi aniya te ez wila nakim;
Bi aniya Mîrê Bota kim,
Ez jî wî hikmê ha qebûl nakim.

Mîrê Bota ban kir go;

Elî Hemanê sibê ye,
Tevê li min û we da ye.
Eger tu xerc û bercê Keleha Xursê nadî,
Ez ê Keleha Xursê hilweşînim bi
Ser hûr û girê we da.
Elî Hemanê ban kir go;
Ez Elî me, Eliyê qut im.
Bi şevê bi heft qaliba berika dibirim
Û bi rojê, bi heft coniya dermên dikutim.
Bi aniya mîrê Bota êdî
ez ji ber eskerê Bota nalibetim.
De hingê, Cindiyê Bota li xwe kirin postê û pilingê,
Mîr dengê xwe kir li çarde eşîrê Bota.
Bi gurmîna tivinga.

Mîrê Bota; tu di dewra xwe de hekimekî giranî.

Hê nû, Elî Hemanê dengê xwe li çarde
Peyayên Elî Hemanê hila nî.
Keleha Xursê, Keleheke bi bender e.
Piştî heft sala mala Elî Hemanê kire şer e.

Keleha Xursê, Keleheke li der kaniyê.
Piştî heft sala mala Elî Hemanê kete
Êsîr û rezîliyê.

Elî Hemanê go;

Ez li bextê mîrê xwe me,
Mîr bide me riya xwînîtiyê.

Mîr gotê Elî Hemanê, ez we nakim.

Te gelek ji cindiyê Bota kuştine,
Ez li rû awayê te bernadim.
Keleha Xursê, Keleheke li nû banî.
Cindiyê Bota, li Bota gihane hev,
Şewra xwe danî.

Mîr go;

Gelî Cindiya, ma çawa baş e?
Cindiya go;
Bejna hekimê me ji dara gûz e;
Ew îsal heft sal in,
Li ser mala Elî Hemanê me kir şer,
bi lez û bez e.

Mala Elî Hemanê,
Maleka kevnare ye;
Ku mîr rê bide Elî Hemanê,
Ew genciya mîrê me ye.

Mîr go;

Gelî Cindiyê Bota ez we nekim;
Heta ku ezê sê berikê delûzîqûmê,
di Elî wernekim,
Ez xwînîtiya wî qebûl nakim.
Elî Hemanê go;
Keleha Xursê bi zûr e;
Heke mîr ji me re bide rê û destûr e,
Min gotina mîr qebûl e.
Keleha Xursê bi vî sîn î.
Elî Hemanê rabû,
Xwe kire armanc û li ser sûra Kelehê,
Ji mîrê Bota re sekinî.

Elî Hemanê go;

Mîrê Bota de we ye,
Rabê Îzetê li ser şahde ye.
Emrê mîrê Bota ye êdî delûziqûmê çêke,
Destûr ya mîrê me ye.
Keleha Xursê, li derê çayê.
Mîrê Bota li ber Elî Hemanê rûnişt

Derba pêşî berda ye.
Bi aniya mîrê xwe kim,
Derba te ji aliyê rastê ve kete kêlekê.

Mîr gotê Elî;

Keleha Xursê Keleheke bi navdar e,
Hêj du berik mane, ji min û te re.
Keleha Xursê keleheke bi tû we.
Mîr li ber Elî hemanî rûnişt
Û avêt derba diduyane.

Elî Hemanî go;

Mîrê min Keleha Xursê
Keleheke di ber palê de.
Sibê ye tavê li me da.
Ez bi aniya mîr xwe kim,
Berikê delûziqûmê va ye ji aliyê
Çepê ve kete dîwarê qesrêber çokê da.

Mîr ban kir go;

Keleha Xursê li der kaniya.
Elî Hemanê ji min û ji te re,
Maye derba sisiya ye.
Keleha Xursê Kelehke bi ferx û kewok e.
Mîr li ber Elî rûnişt
Û berikê delûziqûmê lê kir zok e.
Dîsa Xwedê Elî xelas kir,
Berik li Elî ne girt.
Kete dîwarê qesrê, nava her du çoka.

Mîr go;

Elî Hemanê de here,
Bextê min û bavê min ji te re.
Rabê bi destê eşîrê xwe bigire,
Ji ber me xwînê be û here.
Mîrê Bota rabû bi giranî,
Eskerê Bota ji ser Keleha Xûrsê hilanî.

Mîr go;

Min ji aliyê xwe kir sê derbê mirinê,
Min avêtin lê Xwedê jê re nanî.

Elî Hemanî rabû;

Dilivê û dilezênê,
Qederê xwedê dihelênê.
Bi destê eşîra Keleha Xursê digrê
Û xwînê dibê, diçê gundê kertewênê.

813-HEVPEYIVÎN BÎ HUNERMEND KEMALÊ AMEDÎ RE

Hevpeyivîn: Mustafa Gazî

Dengê min û yê Şivan Perwer dişibe hev, ku ev ji bo min hem şans û hem jî bêşansiyek e. Belê dengê min dişibe Şivan û ev ji bo min serbilindiyek e.

Tu ji kerema xwe re dikarî piçekî behsa xwe bikî?

Dê û bavê min Amedî ne. Ez jî di sala 1978'an de li Amedê, li taxa Reza (Baxlera) ji diya xwe bûme. Min dibistana destpêkî û ya navîn li Amedê xwend. Navê min ê rasteqîn Kemal Yaman e. Ji heft salan zêdetir e ku li Enqerê dijîm.

Serpêhatiya te ya muzîkê çawa dest pê kir?

Ez hê 12-13 salî bûm mijûlahiya min a bi muzîkê re dest pê kir. Ez ji biçûkatiya xwe û virde ye guhdariya hostayê xwe yê mezin Şivan Perwer dikim. Ez gihîştîme vî temenê xwe lê dîsa jî fanatîkê Şivan Perwer im.

Çend albumên te hene û te wan li ku û bi çi awayî çêkir?

Min pêşî li ba xoceyê xwe yê berketî Oktay Daniş xwe da perwerdekirin û bi pişt re sala 2000'î li Îstenbolê di bin produktoriya Sîlvana Plakê de albuma xwe ya yekemîn "Rojek Min Dî" çêkir. Piştî navbireke qasî pênc salan, min di sala 2005'an de albuma xwe ya duwemîn "Ez Heval im" çêkir. Produktoriya albuma min a duwemîn "Mozaîk Plak"ê hilda ser xwe.

Te di albumên xwe de stranên Tirkî xwend?

Na, min qet stranên Tirkî nexwend. Ji ber ku zimanê min ê maderî Kurdî ye min di albumên xwe de stranên Kurdî xwend. Piştî vê jî ez ê di hemû albumên xwe de stranên Kurmancî û Zazakî bixwînim. Lewre ez Kurd im, zimanê Kurdî ji bo min rûmeta herî mezin e û bi Kurdî dikarim bi her awayî xwe hê çêtir îfade bikim. Min li tu konser, şevên şahiyên an cihên ku lê derdiketim ser dikê stranên Tirkî nexwend. Sedema vê ne helwesteke qestî ye û ez ne li dijî zimanê Tirkî me. Belkî di demên bê de straneke Tirkî bixwînim.

Hin mêvanên ku tên guhdariya min dikin di mijara Tirkî de pir caran li min rexneyan digirin. Evana ji gotinên stranên ku ez dixwînim fêhm nakin lê bi kêfxweşî guhdariya min dikin. Carna ji min daxwaz dikin ku stranên Tirkî bixwînim, ez wan daxwaziyan naynim cih lê vokalîsta min wan daxwazan tîne cih. Bi min hunermendek xwediyê çî sekn û helwestê be divê bi wî awayî jî xîtabê hezkiriyên xwe bike.

Ji bo albumeke nû xebatên te hene?

Roj her ku bibuhurin ez dibim xwediyê zanîn û tecrubeyên mezin. Ez bawer dikim bi saya zanîn û tecrubeyên xwe di demên pêş de xebatên hê çêtir derxim

holê û wan bi hezkiriyên xwe parve bikim. Ez niha ji bo albumeke nû dixebit im, ku min divê wê di demeke kurt de çêbikim. Ez dixwazim kêmasiyên albumên xwe yên berê di vê albuma nû de ji holê rakim û berhemeke bi kalîte pêşkêşî muzîkhezan bikim. Ji dil bawer dikim ku ez ê bi ser kevim.

Klîbên te hene?

Erê, sê klîbên min hene. Min klîba xwe ya yekemîn ji strana “Dayê Dayê” re, klîba duwemîn ji strana “Rojek Min Dî” re, klîba sêyemîn jî ji strana “Ez Heval im” re da çêkirin. Di warê klîban de xebatên min ên nû hene. Digel vê ez dikarim van tiştan jî bînim zimanî; min albuma xwe ya bi navê “Rojek Min Dî” beriya heft salan çêkir û derxist piyaseyê. Ancax strana “Rojek Min Dî” (ya ku navê xwe dabû albumê) mîna nû hatibe çêkirin ji hêla herkesî ve hate guhdarîkirin û hezkirin. Min jî vê rewşê gava li ser dikê stranên xwe dixwend ferq kir. Gava ez li ser dikê bûm notek gîhandin min, di notê de ji min dihat tikakirin ku ji Şivan Perwer strana “Rojek Min Dî” bixwînim. Ez şaş mam. Ku bi pişt re min ferq kir ku strana “Rojek Min Dî” zehf navdar bûye. Ancax gelek kes digot qey vê stranê Şivan Perwer dixwîne. Piştî klîbê yên min nas dikirin û yên nas nedikirin eleqeyeke mezin nîşanî min dan. Bi pişt re, yanî piştî klîba “Rojek Min Dî” min êdî karibû xwe hê çêtir îfade bikira.

Ji kerema xwe re tu dikarî behsa çalakiyên xwe yên hunerî bikî?

Min di sala 2003’an de di filmên derhêner û listikvan Ganî Ruzgar Şavata “Dûmanli Yol” û “Azad” de list û zareve kir. Ji hêla din min li çar aliyê dunyayê dest bi konser û programên televîzyonan kir. Ev yeka hanê xeyala min a herî mezin bû, ku di encamê de gihîştim miradê xwe. Esas a herî zor di şertên Tirkîyeyê de strandina Kurdî bû, lê ez di wê mijarê de jî bi ser ketim. Divê her Kurd viya bike. Bila li dijî tunebûna ziman, çand û nîjadekê derbikevin.

Ji herêmê û ji derveyê welêt teklîfên konseran tên. Di demên pêş de ez ê li herêmê konseran bidim.

Cihê ku tu lê derbikevî ser dikê hunera xwe îcra bikî heye?

Ez li Enqerê di maleke stranan (turku evî) de derdiketim ser dikê û min hunera xwe li pêşberî mirovan îcra dikir. Mirovan ez li wir nas kirim êdî. Yên ku dihatin guhdariya min dikirin roj bi roj hê zêde dibûn. Di nav demeke kurt de hezkiriyên min zêde bûn û piştî demekê girseyek pêkhat. Ez niha li Îstenbolê di maleke stranan de dixebitim, hunera xwe îcra dikim. Muzîkhez ji bo deng û terza min tên vê derê.

Tu ji kîngê de yî karê muzîkê bi profesyonelî dikî?

Min di nav pêvajoyê de piçekî din bi awayê profesyonelî li muzîkê nihêrî. Ez difikirîm, ku baştirîn tiştan çêbikim. Mixabin ev ji ber şertên neyînî li Amedê nedibû. Rabûm çûm Enqerê û li wir bi cihûwar bûm. Min xwest ku ez bi albumê

bigihîjim mirovan, lê ev gelek zor bû. Li Enqerê zanîn û tecrubeya min a li ser muzîkê gelek zêde bû. Bi albuma duwemîn re min êdî bi awayekî profesyonelî dest bi karê muzîkê kir.

Dengê te zehf dişibe dengê Şivan Perwer. Yên guhdariya te dikin bi giştî te dişibînin Şivan Perwer. Ji ber vê rewşa hanê rexneyan li te digirin? Tu ji ber vê yekê aciz dibî?

Dengê min û yê Şivan Perwer dişibe hev, ku ev ji bo min hem şans û hem jî bêşansiyek e. Belê dengê min dişibe Şivan û ev ji bo min serbilindiyek e. Terzeke min heye. Min xwe di warê hunera Kurdî de îspat kiriye. Elê ev jî rastiyeke e, ku ez ji zarokatiya xwe virde ye heyranê Şivan Perwer im, ji wî gelek hez dikim û hurmeteke min a mezin jê re heye. Muzîkhez diçin li malên xwe guhdariya Şivan dikin, lê bi pişt re tînin bi awayê zindî guhdariya min dikin. Çima? Lewre dengê min, terza min û zarevekirina min cuda ye. Jixwe herkes ferqa di nava min û Şivan de dibîne êdî. Lê ez dixwazim viya bînim zimanî, ku dengê min wek dengê Şivan Perwer xweş û bi kalîte ne di nav Kurdan de û ne jî li dinyayê heye. Ez kîjan stranê bixwînim û stran a kê dibe bila bibe dibêjin qey a Şivan Perwer e. Halbû ji ber ku dengê min dişibe dengê Şivan herkes min wek Şivan dibîne. Lê niha êdî Kurd min nas dikin û dibêjin ew “Kemalê Amed” e. Êdî dibêjin dengê wî, terz û sekna wî cuda ye. Gel fêrî min bû û êdî dengê min û yê Şivan dikare ji hev veqetîne.

Ji bo vê hevpeyvînê gelek sipas dikim.

Ez jî gelek sipas dikim. Ji bo Netkurdê serkevtinê dixwazim û rêz û silavên xwe ji hezkiriyên xwe re dişînim.

814-KERÎ

Li vê dewr û dewranê
Gelî xelkê li dîwanê
Ker kete nav garanê
Garana aniye yemanê
Bankin mele Evdile
Melayê Bakirwanê
Bi telaqê jin berdan e
Gotê gura gihanê
Kirin çita tofanê
Serî birin Badyanê
Binya mala silepê
Silê bavî Siltanê
Ew ribatê Badyanê
Çar qedeh çayê danê
Cixarek ker danê

Qedrê kerê nizanê
Mîrato heşerî bû
Hatibû serê girê
Daketibû nav garanê
Dahşik anîn yamanê

Kerê mala Mehmeda
Mezin e di nava xwe da
Gidî kerê bernada
Wê bimîne di stûyê me da
Binya malan bi tehtik a
Hewa sibê hênik a
Kerê me dil keçik a
Xwe berda nav golika
Gur hatinê bi cotika
Laş xwarin ma qorik a
Bankin Silê dînara

Bila were zû bika
Heqê kerê me bida
Deh zêrên bi gulika
Ku heqê kerê nêna
Vaye mahkemê û Dêrîk a

Kerê bavê Nazîra
Min kiribû ji xêliya
Bi du zêr û diwanzde lîra
Diranê pêşî zêr a
Stûkura wî bi zincîra
Kê digo kerê te pîra
Di zikê xwe de xenzîr a
Xwe bavêm topa eşîra
Yabo li min xeberê
Ker diçêre li bênderê
Gur hatin ji mexerê
Serî birin Solaxa
Ji vir birin Dêrîkê
Ba midurê mintiqê
Navê ker ket defterê
Lo Silo kerê me werên

Qesebxan bi dar û bî ya
Kerê min efendiya
Ew digerê li kaniya
Dixwe sêw û hirmiya
Hatinê gurê cewriya
Serê wan yê roviya
Dûwê wan yê tajiya
Kerê min kirin çeriya
Xela kete Dêrîkê

815-KERÎMO LAWŌ ÇEQÏLMASŦ

Kerîm lawo çeqilmast
Min meyan û nebû mast
Kuçikê mexmer alast
Bû koçerkê bi rast
Kerîm lawo çeqilmast

Heta barî xerbiya
Mêzêna kerê aniya

Wexta kerê me kuştin
Min ji Mihemed pîrsiya
Rabûm çûme sêgirka
Çûme mala xerbiya
Taşkê û şîv rijandiya
Min ker ji wê de kiriya
Min ji tarê pîrsiya
Hatim gundikê Heciya
Mala Evdoyê Heciya
Devê ker qîç kiriya
Meyzand li rêza baniya
Ka heywan çend sali ya
Serê bextê lawê min be
Emrê wî sê salî ya
Hîn nûka bar aniya
Ji nefsa xwe de efendî ya

Sibê bû tevlê lê da
Ne min go kerê girê da
Ker wê têkeve dexlê da
Me cih fireh e fihê da
Jêrenot:Bi devoka toriyan hatiyê
nivîsandine
Toî bi piranî li dewsa “e” “a” bi kar
tînin.

**Berhevkar Abas Alkan. Azadiya
welat.**

Ji zargotîna Mitribekî

Ez çûme Şam û Heleb
Anin sê bizinê celeb
Yekê kor û yekê pîr
A dinê bizina tiştîr
Bûm hemberê mala mîr

**Helbest: Baba Tahirê Uryan
Muzîk: Gelêrî**

816-KERWANÊ HELEBÊ

Hat Kerwanê helebê lê hawar dilê...
Danî li binya Mederebê lê dimirim dilê...
Te ez kuştim helandim lê hawar dilê
Keçika mehelê sebebê lê dimirim dilê...

817-KERWANE

Êê...Xewa sibê,xewa kur e
Bavo xêr e,ev xişma kê ye,ax bavo!
Kerwanê di rê de
Dilê min şewiti,anê
Serma xeribiyê da me
Birina min kur e
Fistanê bavêje ser xwe pira min
Çirokan bêje anê
Ji bo welate me û bo xeribiyê
Beje bi ku ve ye riyâ me
Salan ji sala ye
Ey lo tê ber çawê min
Zaroki,hevâlen min
şeva bi stêr

818-KES NEMA

Kes nema li dinyayê
Tevahî bûne serbest

Bindestî ne para me
Êdi de rabin şermKemberzêr

Kemberzêrê kember zêr
Kemberzêrê Qaş mermer

Fîstan sorê kezî zer
Kembera xwe dida ser
Lawkê xemla xwe girêda

Pêşiya mala Xendek e lê hawar dilê..
Meke li min heneke lê dimirim dilê..
Dikim herim qurbetiyê lê hawar dilê
Dikim herim eskeriyê lê hawar dilê..
Destê min bi kelepçê ye lê dimirim dilê..

Ji zargotina Mitribekî

Çiyayê bani werg derin
Qedera vi zemani ye
Kerwanê,kerwanê
Çirokan têxe pasils xwe
Kerwanê li ser rê ye
Diroka me dilê me ye
Hevalo tu ne tene yi
Ka loriya piran
Ka gaziya hevelan
Ew cihê me ye
Stêra xewna ye

Helbest: Vedat Yildirim Muzik: Erol Mutlu

Reş rihana xwe dida ser

Kemberzêra heldayî
Bav delala heldayî
Xizim zêra bedayî
Feq tuj lewra axayî

Kemberzêra Boşatî
Bav delala Boşatî
Tu bi xizêma şimşatî
Zû çûyî dereng hatî

Kemberzêra zin zinî
Bavdelala zin zinî

Xizimzêra mezin î
Bimrî û bijî a min î

Gotin û Muzîk: Gelêrî (Ferqîn)

819-KETNE BAJARÊ CİZÎRA BOTAN

Hey lo bavo, li min xirap dîkin cîyê sencaqa eşîrtê
Lê lê Meyro, lê lê Meyro, lê lê Meyro
Lê lê Meyro lê lê Meyro
Milê xanê xweş mile xanê
Bi va bidara û bilalîka
Herin şarê Cizîra Botan
Xweş tê dengê zawayan û bûka
Lê lê Meyro, lê lê Meyro
Zeyneb xatûnê kire gazî li Musil Bexdayê
Topa radikşîna, Tapan Paşa
Topê kelê reş ji me ra îna
Osman Paşa koma bendê te dane gazeke
Wan pîra û biçûka

De lo lo de lo lo lo...
Li me tê dengê cebilxana û li pey me tê
Heyfe bo mixabina dilê me dimîne
Koçkê koşterê romiya
Ketne bajarê Cizîra Botan
Hey lo bavo, li min xirap dîkin cîyê sencaqa eşîrtê

Lê lê Meyro, lê lê Meyro, lê lê Meyro
Lê lê Meyro lê lê Meyro
Milê xanê xweş mile xanê
Mîr Bedirxan çû seyrana serê
Meyt kêşane mîna kayê li coxina
Laşê esker û top û cebilxana mane li çolane
Bang kir sîwarê serê betal heta kenge hing razîna
Şemoyê Dêrşewî kire gazî:
Meyro dane ba dêrgula rengîn ciyê me ye
Destê me bê ser lê we nabe

De lo lo de lo lo lo...
Li me tê dengê cebilxana û li pey me tê
Heyfe bo mixabina dilê me dimîne
Koçkê koşterê Romiya
Ketne bajarê Cizîra Botan

Hey lo bavo, li min xirap dikn cîyê sencaqa eşîrtê

Lê lê Meyro, lê lê Meyro, lê lê Meyro

Lê lê Meyro lê lê Meyro

Milê xanê xweş mile xanê

Zeynep Xatûn pêş eskerê Osman Paşa ve çû

Dizgîna(celem) hespê Osman Paşa girt û berneda

Osman Paşa ketne tora te û bavê te.

Ew ji me re ayibe min got;

Destê bavê Têlî Beg heta bajêrî Diyarbekirê di kelepçe ma ne

De lo lo de lo lo...

Li me tê dengê cebilxana û li pey me tê

Heyfe bo mixabina dilê me dimîne

Koçkê koşterê Romiya

Ketne bajarê Cizîra Botan

Hey lo bavo, li min xirap dikn cîyê sencaqa eşîrtê

Lê lê Meyro, lê lê Meyro, lê lê Meyro

Lê lê Meyro lê lê Meyro

Ji zargotîna Mitribekî

820-KEWÊ

Kewa mîna kebokî

Xew nakim şev û rokî

Ji bo kewê din bume

Birîna min merhem nakî

Ax lê kewê dijwarî

Jî cîgerê dinaî

Nalîna te min di helîne

Were em herin ji vî warî

Kewa mina ser sorî

Sîng zozana Çav morî

Were em bi destê hev bigrin

Em herin warê jorî

Kewê çima tu dinaî

Dilê te bi kul û jahrî

Hemu kewa helîn çêkir

Tu çima tenê

mayî

Gotin û Musîk: Fevzî Kiliç

821-KEZÎZERÊ

Kezîzerê kezîzer
Kerem bike vir de wer
Te ramûs im cardin her
Kezîzerê kezîzer
(Ducar)

Kezîzerên min yek in
Ser xanîka dipêkin
Bejin bi rext û biçek in
Kezîzerê kezîzer
(Ducar)

Kezîzerên me didu ne
Ser xanîkan bûn zo ne

Wan keziyan dihone
Kezîzerê kezîzer
Kezîzerê me çar in
Ser xanîkan bi hêjmar in
Bêhna kezyan em xwar in
Kezîzerê kezîzer
Kezîzerên me pênc in
Ser xanîkan wek sênc in
Xwe li hev din dipêçin
Kezîzerê kezîzer
Kezîzerê me şeş in
Ser xanîkan dimeş in
Kezîzerê me çav reş in
Kezîzerê kezîzer
Berhevkar Adar jiyay Mêrdîn

822-KÊ KÎR

Kê ki min kir
Cehenem lê kir
Ava rengê
Dest qulingê
Hestiyê kewe

Li bin mêwê
Mêw qetiya
Ji hacika
Ji maçika
Ev hêlîn e
Ev maçika

823-KÊRE

Bihar xweş dibê bîna Seqlanî
Hêşîn dibê kulîlka ketê ya vi bêrzanî
Xwezî ez bibîyama mihkeka kurebazî
Sê şevên çilê û kanunê berf û bagerê
Min serê xwe bikşanda bin kulavê te şivanî

Dilkî min dilkî biheyhêz e
Berî û Berîwan ji malê me benê rêz ê
Kesik nediye ser dewr û zemana,
Hakim bigirin şivanê ber pêz e

Xwezî ez bibîyama qurmilo
Ezê bi ketam herîkê Qereçox, erdek şilomilo
Keçikên Mûse reşa, xerka, Taya, mira,

bihetan, ez bêxistam milo
Ez bibiram sûka Cizîrê bidam bi sibhan û kilo
Bianiya bêxista çavê raste, ê çepê bima wilo
Dilikî min hey hêr e
Çavê min yek heyv e yek stêr e
Memikên min ye mizgeft e, yê din dêr e
Du kanî navbeyna sîng û berê min der bîne
Yek sor e, yek sipêpel e
Heçî nexweşê ev heft sal bi,
ser pişta xwe ranebî
Firkê jê vexwê, roj bi roj ber bi xêr e.

Ez bidim te banê Bamêş bi pûş û pelêş ve
Ezê bidim te Saqlên bi êş ve
Ezê bidim te, Sûka Tarî bi tewbên qûmêş ve
Mîrê min, agir bikevê Banê- Bamêş pûş û pelêş ve

Serê şapê pê de bê, seqlan bi êş ve
Xwedê xerab bike Sûka- Tarî,
bi tewbên qûmêş ve
Tu lawikê min berde malê me çûne zozanan, ber beleka
Warkoza min biye Banê- Xanê,
Germa havînê li şûn dewsa koz û kuleka
Dewleta mîrê min mezin be.

Ji zargotina Mitribekî **824-KÊF KÊFA ME YÎ**

Ûûûf keçê rebenê ti kîyê, hela bêje navê te çîye
gulpekê ji bîra min vex, niha ti jî wek min tîye
ti ji kuye, çîroka xwe ji min re bêj netirs delalê
ti bûxwaz ez îşev li cem teme, narim malê, (cavxezalê)
ji bo van peyvên ezê rokê bêm kuştin lê ez dibêjim
natirsim lê belkî ew jî ji bo gi ez serxweş û gêjim
ehhh ma em hatinin bipeyivin ya em hatinin vexun
ji ber vê alkoholê, bîna beratê ji cegera min tê
qedeha min dagri bê whîskey sebra min hîç nayê
ev ne ti heyati û min ji vê dinyê tistek famnekir
min kir nekir keçika serxweş cekê xwe ji xwe nekir
devê xwe avêt sînga wê sîmaqek baş bi min vekir
ê muzîka me ne wek a xelkê, ûlan pûşt çi îşê te jê
wê rok bê ez nema diêşim, goşte golika dibrêjim, (hûû hûû)
nan, kebab, îsot, pîvaz, mirîşk û bacan

dam dîgî dîgî, dîgî dam dam

refrain:

825-KILAMEKA LI SER EVÎNDARIYÊ

Ji dûr ve diyar e perçema te ya xavê
Ez dîwane kirim bi koşê çav ê
Xwaziya min li wan kesên ku cîranê te ne
Bi şev û roj agahê te ne
Ez çiqas dikim fikir endîşeyê
Dûr ketî ji mirov, mam qerwmîtiyê
Di dawîyê de ketim halê Derwêşî yê
Mala min wêran kirin çavê te
Dîwane bûme ji bo zûlfên xavê
Ezê hêjar ketim devê davê
Çavê te reş in xumale ne
Memikên te sêvên bi dar va ne
Xwedê daye veneşêre wan ji me ne.
Li vir du kesên ter û tezê li ser kaniye pergî hev tên aşîqa hev dibin. Xort xwe nagirê li bejn û bala keçikê wekî dara rihan dinêre. Kilaman davê jê ser. Keçik çatiya di desta dilerizê û çog di bin de sist dibin. Disekine li wî xortî dinêr.

Lowo qurbana te me te ez bi bejna xwe bihecandim
Bes di ber malê me re me re û mê o
Bavî min î esebiyê, ez dîtirsim ê tiştêkî bîne serî te
mirazî me bimîne dinê din e.

Xort dest pê dîke
Eger tu bizanî hal û derdê min
Te bigire ji zariya halê min
Binivîsin li ser kela tîrba min
Ez şehîdê eşqê me ne kin cefayê li min

Ez çiqas bi dil dikim dil pîr nabe
Destê min li memikan gêr nabe
Lê çi bikim dil dîwane ye jar nabe
Çavên te ji biriyên te reştir in
Ew ji marên reş jî hişyartir in
Hemû rojê rîyan li ber min digerin.

Gava ku xort û keç ji hev vediqetin. Her du jî di ber xwe de kilaman

distirên diçen.

*Eger min bizaniya dê tu raketa li çiyana
Dê min sîngê xwe ji te re bikira doşag şûna ciyan*

Va ez diçim, ez û dilê min
Emenat be ji te re, teka gula min

Tava hîvê xweş e, hîv li ser malan
Ku dostê te sipehî be dev ji li ser xalan.

**Gava ku keç vedigere tê mal, li rê pergî kalekî te, ew kala wê kilamê ji
keçikê re dibêje.**

Mêzera sor û şîn yî
Şermendayê deriyê Xwedê yî
Serî hilde bê bela bî

Mêzera çend rengîn e
Perçeya wek rengê hingivîn e
Rûyê xwe bidê me dil xemgîn e

Mêzera sor û şîn e
Agir min girtiye gelek bêdîn e
Dil eynika û xwe tê de dibîn e.

(Rehîmê Qazî- pêşmerge)
**Xort nasekine derbasiya aliyê dinî kaniye dibe. Ew tu caran ewqas nêzika
hezkiya xwe nebûye. Xule xula ava kaniye wan dibe ba Mem û Zîne.**

826-KİLAMEKA KIRMANŞAHÊ

Ez Kurdistanê me Fers nizamim
Bi zimanê Kurdî der tê ji giyana min
Ber bi bihîstinê her du bi hev re rabin
Gotina min tesîr kir ji hev cuda bin
Kurdo min çî got te çî seh kir
Û bi gotinên nenasan ji min dûr ketî.....
(PirtûkaPêşmerge)

Bi hêsanî ez dixwazim bibêjim, li kurdistanê bi sedan, bi hezaran dengbêj hene û
wan mêrxwazan li ser egît, mêrxwazên me kilam bestê kirine. Ew edebiyata ma

devkî hetanî wan rojan hatiye. Gava ku meriv wan guhdar dike wekî meriva mey vexwarî yê serxoş dibe. Di kilama Bavê Fexriya de wiha distir;

Ditirs im birîna Sebriyê Hecî bimîne
Li biniya xetê, bêhekim û bêderman e
Min ê serê cotê zer memikê xwe çirpand
Min jê re bikira mil û melhem û serderman e.

827-KİLAMEK LÎ SER BAVÊ ELFEZYA SÎWARÊ EZNAWİRLÊ ÛFERZENDE BEGÊ

Berhevkir: Salihê Kevirbiri.

Ferzendê Beg, ji Eşîra Hesenan mêrxas û şerkerekî çak bû. Yek ji pêşewayên "Serhildana Agiriyê" Di vê tevgera navborî de navê wî, piştî Îhsan Nurî Paşa û Bro Hesko (Brahîm Paşa) Têlî tê. Tabî di vê tevgerê de navên wekî Xali Beg, Nadir beg û Memo Beg (Zarokên kor hiseyn Paşa), Elîcan, Reşoyê silo, Seyîdxan û Zahir Axa jî têne bilêvkirin û piraniya van navan, di gotin û kilamên dengbêjên welêt de bi mêrxasî û cengawerî têne jiyandine.

Le axao hey li min li min li min
Bê maqûlo hey li min li min li min
Le Asayê bi sê denga bang lê dike
Dibe de lê lê Besrayê rebenê sibê ye
Şereka li me çê bû
Qaleka li me qewimî
Lê Kil Îskender
Li sûr û bedena Salim Begê
Li hewşa kafirê Emer Tûman
Dayê rebenê vê sibê
Li ser kaniya way ax way

Le belê, ji êvara Xwedê ve
Li gohê min xweş tê
Dengê gula û topê li me sil kir
Sewtêna mîrata vê boriyê
Gulê û barûdê vî kafirî
Li me dibare dayê mînanî
Tevana gelo li ber taviyê
Lê Asayê bi sê denga bang lê dike
Dibê de lê lê Besrayê
Hey lê agirê Helebê

bi derê mala bavê te ketê
Tu rabe li ber çoka
Ferzende rûnê
Tu bêje Ferzende
Malê te xirab be
Lo bila mala min jî pê re
Te digo, Ez ferzende me
Ez Ferzende me
Ez bavê Elfezya
Sîwarê Eznewir im
Xwedanê kuçik çepîa me
Rojê qale qalê oxir
Mê giran
Li welatê ûçûnicî
ordiyê de
Mêr di ser min re qet tunene
Eyva ne şerê me û Hesenan e

Ne şerê Heyderan e
Ne şerê Cibiran e
Ne şerê Sînikan e
Ne şerê duwanzdeh
bavê eşîretê giran e
Eyva ecem e “beşincî mezhebe”
Ne dîn e ne îman e
Li gorî qarşî şerîatê
Mûhemed
Li qarşî me disekine
me dixapîne
Ji êvara Xwedê ve
Cinazê Silêmanê Ehmed
Bi tevî komê Hesenan ve
Gelo li pêş miqabilî çavê min e
Ez ê bi du gulê otometîka vî kafirî birîndarim
Destê min têtikê mîrata modolîyê
Modolîyê nagire dayê rebenê
Pêçîka min a şahîdê li min nagire
Heyfa min nayê li kuştina mêran û şêran
Heyfa min tê li wê heyfê
Çar heb ji tûxayê vî kafirî
Li ser me re sekinîne
Ji milê Silêmanê Ehmed
Bavê Kazim digirtin

Dixistin nîşana Hamîdiya
 Lo Axao wile nabe bile nabe
 Îşev sê şev û sê roj e
 Şer ketiye ser milê Keremê Qolexasî
 Mêrekî çê tê kuştin
 Bi du gula birîndar e
 Bi sonda mezin sond xweriye
 Tê kuştinê lo bira jê venabe
 Erz û eyalê Mala Emer
 Îşev sê şev û sê roj e
 Li kavila Îranê digere nagere yêr nabîne
 Ji xwe re li ser piştta kihêl û melekîyan
 Lo bira peya nabe
 Kerem dibê wez Kerem bim
 Ez kerem bim
 Ez fîrar û qaşqûrê mehkûmê
 Dewletê bim
 Berxê Mala Emer bim
 Ezê bi maleka weka Mistefa
 Begê re mal bim
 Evî kafirê li bira qesr û qûnaxê me girtine
 Dibên tivingên destê xwe deynim
 Çavkanî:
**1-hoybûn Örgütü ve Agrî Ayaklanması Rohat Alakom. 2- Ferzende Kovara
 rewşan Abdurrahman Dûrrê. 3-Bekirê Dengbêj,
 Salihê Qubînî.**

828-KİLAMEK Jİ ALİYÊ XERZAN

SİLÊMANÊ MÎSTÊ: GULA MALA DÎBO

Şerê Pencînanan û Elikan

Eşîra Pencînanan û Eşîra Elikan du eşîrên serke yê herêma Xerzan bi xwe ne. Pencînarî û Elikî ku ji aliyê nifûsa xwe ve pir zêde ne, li herêmê gelek gundî belav bûne. Bi teybetî eşîra Pencînanan ji heft bavên navê Mûsikî, Welî, Kejikî, Ferxikan, Terxanan, Miradan û ji mala Şemdîn pêk tê. Ev her du eşîr di dîrokê de gelek caran Deştê Xerzan bo xatirê girên û şerên xwe yê eşîrî kirine gola xwînê! Mêr ji hev kuştine, keç ji hev revandine û talanên hev birine. Wekî gelek herêmên welêt, li vê herêmê jî, bi taybetî ev bûyar, serpêhatî û qewimîne. Çi çê û çi xirab bi saya serê dengbêj û goyendeyan heta îro hatine. Gelek kes li gorî

xwe rabûne û nav li van qewimîn û şeran kirine. Hinek ji wan wekî “malwêranî” hinek kes ji wan wekî “ehmeqî” lê gelek kes jî navê “Mêrxasî”yê li van qewimînan aî ye. Êdî wisa bûye ku, li herêma Xerzan, mirov nikare gundekî dest nîşan bike, ku ji van şerên eşîran re çavderiyan jî malevanî nekiribe. Ango, şerê berberiyê lê neqewimîbe. Şerê eşîra Pencînarî û eşîrê Elikan jî yek ji van şeran e, ku bi talanbirinê dest pê kiriye û bûye sedema kuştina Silêmanê Mistê û (jiMala Dîbo- Elika) Gêncoyê Çeto (ji malaFaro Pencînarî). Beriya ku em derbasî kilamê vê qewimînê bibin. Werin em bi hev re kurteserpêhatiya vê karestê hîn bibin.

829-KİLAMA EZDİYAN

Ji Stembola xopan ferman hat
 Kulma Îslamiye gelek giran bûye
 Eskerê Reşîd Paşa lawkê min bire ordiye
 Weyî li min, ew haqas genc bû
 Çaxê çavê min ew dî, dilê min teqiya

Ez çure bal xweyê xwe
 Welatê Golê, jê hîvî kir gune min bîne
 Ew î hîvî- rica min qebûl nekir
 Ordiya Reşîd Paşa bal çem hêwiriye
 Casus nikaribûn biçûna wî berî
 Min basek stend
 Bal çiyayê Şengalê teslim bibûn
 Xanimekê xwe xemilandibû
 Qerenfîl pozê pîjînvî kiribû
 Lawiklê min ramûsanek ji min xwest
 Lê min neda û nizam ji kêra dihevişînim
 Were dem û heyamê me ne
 Kara xezala li deşta Diyarbekirê
 Pala xwe daye girê bi gîha
 Zilamê kawe- kubar li deşta Diyarbekirê
 Bin kondalezeta hênkaya sîyê divînin
 Ba li wan kurîşk dixê dihejîne (1)
 Lawikê kawe- kubar şil bûne,
 Qey bêjî barana gulanê
 Bejna te nazîke dara çinarê
 Çavê te ye reş in reşbelekin

Porê lawikê kawê kurîşk
 Tê qeyî bêjî şîrîte konê Temir Paşa ne

ewilê payizê em star bûn
û ji Araratê derketin, daketin deştê

(1 Kurdê cahil û xort porê xwe dirêj dihêlîn.

830-KILAMÊN ÊZIDIYA-KEŞÎŞ POLO

Li Radovanê karî min divê
Hespa Mîrzê - axa hîr e- hîr e
Keşîş Polo li Şêx Qasimê kire gazî;
Got; Min eskerê te giştik qelandin, serê wan firand

Ber Radovanê çem dikişê
Eskerê Şêx Qasim xwe da nave
Mîrzê -axa û keşîş poloê êgal
Lê kirin gazî
” me hezar siyarên We dane ber rima”

Li Radovanê baxê tiriyane
Eskerê Şêx Qasimê kete wira
Keşîş Polo lê kir gazî;
Serê we boy me serê pîvazan e”

Delanê wê hejir e
Şûrê Miçoy zincir kiriye,
Miço kire gazî;
Xwedê şade ye
Mêrxasê min, birê min

Rimê me şikestine
Çeqmeqê qirmê me şîhitîne
Şûra bigirne xwe
Û piştê va neferê me xwey kin

Miço rakine piya
Pê şûrê Misirî ê wî ruhdarkin
Wekî saw bikeve ser kafir
Xwe me ra nagîhîne”

831-KÎME EZ/- Kînê Em

Kîme ez
Kurdê Kurdistan
Tev şoreş û volqan
Tev dînamêtîm
Agir û pêtim.
Sorim wek etûn,
Agir giha qepsûn.
Gava biteqîm
Dinya dihejî.
Ev pêt û agir
Dijmin dikuji.
Kîme ez?

Ez im rojhilat,
Tev birc û kelat.
Tev bajar û gund,
Tev zinar û lat.
Ji destê dijmin:
Dijminê xwînxwar,
Xurt û koledar.
Ji Rom, ji Fireng,
Di rojên pir teng,
Bi kuştin û ceng.
Parast, parast
Parast min ev rojhilat
Kîme ez?

Rojhilatê nêzîk,
Rojhilatê navî,
Ev bajar û gund,
Ev bej û avî,
Ket bin destê min,
Pî da ser dijmin,
Min bi ceng û şer
Zanîn û huner
Piştî wî şikand,
Serî lê gerand!
Ez bûm padîşah,
Xurt û serbilind
Ketin destê min ta sînorê Hind.
Kîme ez?

Kîme ez?
Kurdê serfiraz
Dijminê dijmin
Dostê aşûxwaz.
Ez xweş mirovim,
Ne hirç û hovim!
Lê çibkim bê şer
Dijmin naçî der.
Bav û kalê min
Dijîn tev serbest,
Naxwazim bijîm
Ta ebed bindest.
Kîme ez?

Divê ez derkevim
Dijminê xwînxwar,
Şahê efyûnkêş,
Jontirkê dijwar,
Serbest bijîm ez
Wek hevçaxê xwe.
Dilxweş bixum ez,
Rez û baxê xwe.
Çekan hilgirim derkevim meydan,
Rêçek nû çêkim ji boyî insan.
Kîme ez?

Ez im ê şikand leskerê Rêşar,
Min bi xwîna xwe parastî ev war.
Di sînga dijmin ez bûme kelem,
Xwe dan siya min Turk û Ecem.
Li ser serê min
Sinbil û kulah,
Serê hespê min
Digirt padîşah!
Ez im ew gernas,
Ew Selahidîn
Bi pirs ji dimyat,
Bi pirs ji Hetîn,
Kîme ez?

Ez im Erdeşîr,
Ew Noşîrewan,

Kesrayê mezin.
Bê tac û eywan,
Dostê kevnare
Ku bûne dijmin,
Ser di tewandin,
Ber agirê min.
Ez im ew qelaş xurt û pehlewan,
Xerac min distand ji Hind û Yewnan!
Kîme ez?

Ez im ew gernas, ez im ew mêrxas,
Belê ez im Kurd
Îro ez mame
Bîndest û zigurd!
Ew tac û eywan
Tev çûn û rizîn,
Dijmin nav û deng
Tev ji min dizîn!..
Xistin laşê min mîkrobên teres,
Ta bûm perîşan, bê nav û nekes.
Kîme ez?

Ez im ew Kurdê serhişk û hesin,
Îro jî dijmin ji min ditirsin!..
Bîna barûdê
Kete pozê min.
Dixwazim hawîr,
Biteqim ji bin,
Dîsa wek mêra,
Bikevin çiya.
Naxwazim bimrim,
Dixwazim bigrim.
Kurdistana xwe
Axa Mîdîya,
Kîme ez?

Kawey hesinkar bav û kalê min,
Perçiqand serê zehakê dijmin.
Ji gerdena Kurd
Wî şikand zencîr,
Serê me parast,
Ji birîn û şûr!
Roja hat kuştin xwînmijê dilsoz,

Goya dibêjin:-Ew roje nûroz...
Zivistan diçî,
Ew rojên ne xweş
Parêz dibî Kurd,
Ji dêwê zergeş.
Wesan dibêjî Zerdeştê rêzan,
Ehreman dişkê Hirmiz tê meydan!
Kîme ez?

Ez im ê çêkir ev cejn û nûroz,
Divê bistênim,
Wilo nemênim,
Bigrim tol û doz
Femandar bim ez,
Li ser Kurdistan,
Bo min bimênin
Ev bax û bustan.
Ev şax û ev dest,
Rez û şînahî
Bigrim destê xwe,
Dilxweş û şahî.
Zana û xwenda,
Dezgevanên xurt
Vî warî bigrin,
Bikin ronahî,
Kîme ez?

Ez im ew Kardox Xaldêwê kevnar,
Ez im ew Mîtan, Nayrî û Sobar.
Ez im ew Lolo,
Kardox û Kudî,
Ez im Mad û Goş,
Horî û Gudî.
Ez im Kurmanc û Kelhor, Lor û Gor,
Ez im, ez Kurd im li jêr û li jor.
Çend hezar salin
Kurdistana min
Perçe perçe ma
Bindestê dijmin!
Kîme ez?

Îro ji Lor û Kelhor û Kurmanc
Ji dest xwe berdan ew text û ew tac,

Bûne o lperest,
Bi tizbî û xişt.
Ta dijmin şikand
Li me ser û pişt.
Me dan bin ligan dewlet û hebûn,
Bûn dijminê hev perçe perçe bûn.
Ta ku Kurdistan,
Ta ku Kurdistan
Jar û perîşan
Ket e bin destan!
Kîme ez?

Ez im ew millet, ez im ejderha,
Ji xewa dîlî şiyar bûm niha.
Dixwazim wek mêr
Dixwazim wek şêr
Serê xwe hildim,
Çi ser bilindim.
Bi cîhan carek
Ez bidim zanîn,
Rêçika Markîs,
Rêçika Lenîn.

Kurê Guhderz û Ferhad û Rustem,
Kurê Salar û Şêrgoh û Deysem.
Bejin bilindim,
Wek dêw bilindim.
Ez dest dirêjim,
Serbest dibêjim.
Dixwazim bi lez
Gavan bavêjim!..
Kîme ez?

Ne xwînxwar im ez haştî xwaz im ez,
Serdarê meye gernas û nebez.
Em şer naxwazin,
Divên wekhevî,
Em paş ve naçin,
Dijmin direvî!..
Ji bo mirovan em tev dost û yar
Bijî Kurdistan, bimirî koledar!
Kîme ez?

Cegerxwîn

832-KINÊ

Kinê kinê kinê
Çirayê mala minê
Kinê kinê kinê
Bo te me heta mirine.

Heyv roja dinê

Çiraya mala minê
Heyv roja dinê
Bo te ma heta mirinê.
Şêrînê mezinê
Çirayê mala minê
Şêrînê mezinê
Bo te ma hata mirinê.

Anonim

833-KINA MÎN

Kina min kinike lê
Kina min kinike wey
Gava xwe çêdike lê
Mala min xirab dike.

Kina min kin nîne lê
Kina min kin nîne wey
Gava xwe dixemilîne lê
Canê min dihelîne

Berbûş berbûşe lê
Berbûş berbûşe wey
Ferfer bi pûşe lê
Kina min bi dergûşê

Hêlûn hêlûne lê
Kina min xatûne wey
Gava xwe dixemilîne lê
Aqilê min diçelqîne

834-KINİM KINİM

Kinim kinim lê lê lê
Dirêj nabim way way
Zêrê zerim lê lê lê
Xirab nabim way way

Paşa were lê lê lê
Ber ranabim way way
Pirsa xelkê lê lê lê
Xirab nabim way way

Kin mehacira lê lê lê
Deşta mûşê way way
Kin şerbet bû lê lê lê
Berda şûşê way way

Kin rindike lê lê lê
Gula geşe way way
Ez radimîsim lê lê lê
Te dergûşe way way

Gotin û mûzîk: Gelêrî

835-KİRASÊ TE MELESÊ

Kirasê te melesê
Hawar lê lê, hawar lê lê, hawar lê
Kirasê te melesê
Can û can can qurban, hey can

Min dabû ber meqes e

Hawar lê lê, hawar lê lê hawar lê
Min da bû ber meqes e
Can û can, can qurban hey can

Her çî yarê tunîne
Hawar lê lê, hawar lê lê, hawar lê
Araqî vexwarî serxoş e
Can û can, can qurban, hey can

836-KÏSMET

Dîsa dîsa lê lê Kismet dîsa lê lê
Birin dane lê lê mêrê pîso lê lê
Yar Kismetê lê lê wirda were lê lê
Bejna bilind dilêm kete lê lê

Zûke zûke lê lê Kismet zûke lê lê
Ar kî dade lê zirav dûke lê lê
Min xewneka xwe dî lê lê
Ez bûm zavê lê lê tu (bû) bûkê lê lê

Hewşê hewşê lê lê Kismet hewşê lê
lê
Ordek firyar lê lê şeş bi şeşê lê lê
(Ji)Min re qala lê lê nekirin lê lê
Şekir tahle lê lê navê te xweş lê lê

Tu ordega lê lê çemê kurî lê lê
Ez çî bikim lê lê tu bi dergistî lê lê
Mêrê pîs re lê lê tu bi dergistî lê lê
Biqewtîne lê lê bê tu ne yarî lê lê

Çavkanî: Diyar

Herêm: Yeşilyurt- Bîrnebûn

837-KIŞE KIŞE

Kişe kişe kiş mirîşkê wî serê min
dêşe
Kişe kişe kiş mirîşkê wî dilê min
dêşe
Mirîşka min a reş e wî serê min dêşe
Mirîşka mina reş e wî dilê min dêşe
Kê mirîşka min birye wî serê min
dêşe
Kê mirîşka min birye wî dilê min
dêşe

Mirîşka mina reş e wî serê min dêşe
Mirîşka mina reş e wî dilê min dêşe
Kê mirîşka min birye wî serê min
dêşe
Kê mirîşka min birye wî dilê min
dêşe
Teslîmê rebbê jorê wi wî serê min
dêşe
Teslîmê rebbê jorê wi wî dilê min
dêşe

Çingi çik çiçika leçik leylika leylane
Çingi çik çiçika leçik secika se cane
Serhed(Bazîd)

Berhevkar: Serhat Karakaş

Gotin û Muzîk: GelêrîHerêm:

838-KOÇERÊ-1

Koçerê yar koçerê narînê narînê hoy nar
Koçerê yar koçerê çî digot wan çavên te
Koçera bêrya bê av narînê narînê hoy nar
Koçera bêrya bê av çî digot wan çavên te
Ez kuştim bejna zirav narînê narînê hoy nar
Ez kuştim bejna zirav çî digot wan çavên te
Naxwazim keçka bê bav narînê narînê hoy nar
Naxwazim keçka bê bav çî digot wan çavên te
Koçerê ji bêryê tê narînê narînê hoy nar
Koçerê ji bêryê tê çî digot wan çavên te
Ez kuştim keçka xelkê narînê narînê hoy nar
Ez kuştim keçka xelkê çî digot wan çavên te
Naxwazim keçka bê dê narînê narînê hoy nar
Naxwazim keçka bê dê çî digot wan çavên te
(Dîsgotin)

Koçera lata jorî narînê narînê hoy nar
Koçera lata jorî çî digot wan çavên te
Ber mala me re bihurî narînê narînê hoy nar
Ber mala me re bihurî çî digot wan çavên te
Naxwazim keçka golî narînê narînê hoy nar
Naxwazim keçka golî çî digot wan çavên te

839-KOÇERÊ-2

Eman eman koçerê
Tu bi qolana kemberê
Radimûsim kejtzerê
Pišta mala bênderê
Eman eman koçerê

Beriyê xaniyê me bi kevot
Pišta mala me bi kevot
Melkê mewtê here jor
Melkê mewtê were jor
Da biçeyra dawetan
Xweziya min kejtyan firot

Eman eman koçerê
Eman eman koçerê
Min dît li afirê gamêşa
Te dî li afirê gamêşa
Tilya min girt û kêşa
Gava çavê min lê ket
Şişa dilê min êşa
Eman eman koçerê
Eman eman koçerê
Tu bi qolana kemberê
Radimûsim kejtzerê
Pišta mala bênderê
Eman eman...

Gotin û Muzîk: Gelêrî

840-KOÇERÊ-3

Kerera mêrê berê
Koçerê cer li mil kir,
Qesda kanîka gir kir.
Cer qulbû, teqî şil bû.
Dilê lawik kul kir
Koçer ji mala mîra

841-KOÇERÎM-1

Were zalim zalim
Ez nexweş im pir bêhalim
Koçerim xirab malim
Rêwiyên me koçber bûne
Bêpergal û bê derya me
Hevala û hogir ez ne wetadarim
Heta sax bim li serê darê dinyayê
Ji kulan çilan û çav reşan
Faris û pehlewana e zdinalim
Were zalim zalim
Were maley wre male êy
Ez xulamê serê sêwîssê biskê di şê
da
Aqil û merîfeta girêdana Omerî
Li Fatê bejn û bal e

842-KOÇERÎM-2

Goçerim naçim deştê
Were lê Helîm can
Bêhna çiya li min xweş tê
Were lê Helîm can
Dengê kewa tê ji zinar a

Reş' kandin benda şêra
Ez te nadim bi tu eşîra;
Koçer ji mala Bota
Reş' kandin benda cota,
De lê lê koçerê,
Poz qulê xizem zer e;
Kesera mêrê ber ê !

Ez a rabim şivekê ji delalê xwe re çê
kim

Ji birinca Omerîkan
Qeliya karikan dûvê berxikan
Ji dohnîşkê pîvazan
Heşkilê hinar û poteqalan
Bikelinim tevê goştê karî xezalan
Ez têxînim nav kefi egalan piştê
malan
Min seh kiryê delalê dilê xwe
Di welatê xerîbiyê da
Ez ê pêşî bi rê kim
Li ser derîka cîran û wan hevalan
Were zali zalim were zalim
Tu ya min î
Ez te nadim kesî

Ji devê xortekî Omerî

Were lê helîm can

Koçerim diçim çiya
Were lê helîm can
Xweş tê dengê dayikê
Were lê Helîm can.

843-KOÇERA MÎRAN

Ho koçera min !
Min bi maça devê xwe maç bike
Havîna te ji şerebê sipîhtir e.
Bihna te bihneka şîrîn e.
Dengê navê te wek roniya roja belav
bûyî,
Ji lewre herkes hej te,
Hej sura bayê te dike.
Ho keça koçeran mîran !
Tu esmer î,
Lê sipehî yî.
Tava li rûyê te neyiriye,
Ji lewre tu esmer î,
«zêrê zerî xirab nabî,
tu koçer î deştî nab î»

Di nav kulîlkên sor û zer de kulîlka
sipehtir tu î.
Û bejn û bal de a çelengtir tu î.
Di nav jinên zirav û şîrin
Sîngê te ezmanê min e,
Mirarî ser sîngê te de wek stêrkan
diciris in.
Çavên te ne çavê xezal û askan in.
Di çavên te de hildibê kortalên kûr
û tarî tê de hene.
Zendana dilê min çavên te ên reş in.
Hêlîna heyîna min di siha mijangê te
da ye.
Koçera min,
Ji xewê rabe koçera min.
Bihara pêşin e;
Mêrgî solîn bi bihn û reng in,
ba serxweş e,
Kanî sar û bi kêf û guşguş in;

Hezar strana havîne dixwîne.
Li badeyê te zivê,

Bedena te servahatî ye.
Di zendên te de bazinin zer û gewher

kiri,
Di baskên te de bazbazingên sor û
ziv kiri
Beliyeta rewşa distirin.

Bisk û guliyên te ên çinçin kiri,
Bîhna misk û enberê belav dikan,
Û ser dilê xortan vedidin.
Hewa bihna te bihndar,
Çiçek bi rengê te rengdar dibin.

Wek tawûsa lûleper nazdar î,
Meşa te wek meşa qumrî
Û kewokan nerm û sivik e.
Ho koçera min !
Serê te nêvserk û kumrib kirî.
Tiliyên te gustilkirî,
Gustilkên te sef kirî,
Enîya te toqkirî,
Nermikên te guhar kirî,
Gerdanê te morî kirî,
Zendên te bazing kirî,
Dedena te bişkojkirî,
Şara serê te gulivk û serçaxkirî,
Keziyên te şereb kirî,
Ristika te serdil kirî ne,
Ho koçera min !
Çavên xwe veke ez dixwazim
Stêra qedera xwe bibînim.
Levên te sor in
Û wek agirê germ in,

Gul bi kenîna te dibîşkive
Û bi girîna te di werihe.
Koçera min,
Rabê min maça xwe maç bike.
Dilê min serxweşiya maça te
Û mestiya bihna te dixwaze. Berdê,
Bila zendê mi bibe kemberbestiya
navtenga te.
Dev û levên te kenîya ramûsana ye,
Bihêle bila bêriya dilê min,
Bi ava wê keniyê din

Û bêhiş bikeve !!!
Ho koçera min !

Dr K. A. Bedir-xan

844-KOÇER Û DOSTKÎ

Ew ku bîla li nav deştê ve
Çepelê Alî Gandal û Fatih li dengê
rê ve
Alî Gandal dikute Alî Fetah:
Keko, bira ranabin li ber çepera.
Xwedê berxê nêr wê danî bo kêrê ve.

Deşta Sêcî bi gij û ber e.
Tifaqê Sîso Alî Mewîzre.

Sed heyf û mixab in;
Sîso kuştî li ber deşta
Sêcî bi nêhêl e.
Tîfaqê Sîso Alî karxana ya
Têl bi têl e.

Sîsoyê Alî bi sê denga gazî dikir;
Erê bavo Doskiya rêvî, min ne hêlê.
Sed heyf û mixab in,
Sîso kuştî hêj çil e.

845-KOFÎ

Kofî ya me ji dara biyê
Li min li min leylê
Me anî ji beşîri yê
Cerg û dilê min heliya
Berkukan kofî gerandin
Li min li min leylê
Zêr danî ne ber eniyê
Cerg û dilê min heliya
Kofî kofîya seyranê
Li min li min leylê
Me anî ji zuga vannê
Cerg û dilê min heliya
Berkukan kofî gerandin
Li min li min leylê

Zêr danîne ber ceynukê
Cerg û dilê min heliya
Hey zalim zalim zalim
Wey zalim zalim zalim
Ez ne xortim ne kalim
Bi xortanre hevalim
Ser xwesim birîndarim
Bi kalara li malim
Ez keckara deng bêjim
Ji xortan ra qer gêjim
Her cavê min te dikeve
Heserê xwe dirêjim

**Gotin û mûzîk : Gelêrî
Herêm : Serhed**

846-KOŞKARO

Koşkar ha koşkaro
Digere war bi waro
Ware mala xwe rûn e
Çûka gundo bêyaro

Bazdin ba sol bidirin
Koşkar li gundan pir in
Çavê xortan birijin
Keçikan ra nakiri

847-KULA ŞEHÎDAN

Ey wax li min wax van Şehîdan wax
Şêrê Kurdan wax derdê dilan wax
Şehîd ketin wax xwîna xwe dan wax
Ey wax li min wax van Şehîdan wax
Şêrê Kurdan wax derdê dilan wax
Şehîd ketin wax xwîna xwe dan wax

Ey wax li min ey wax lim lê lê Dayê
Çi zemanek xirab hat ser vê dinyayê
Soz û qerarê felekê li pey me nayê
Kula şehîdan ji dilê me dernayê
Ey wax li min ey wax limin lê lê Dayê
Çi zemanek xirab hat ser vê dinyayê
Soz û qerarê felekê li pey me nayê
Kula şehîdan ji dilê me dernayê

Rabe lawo şerê giran tu bivîne
Mawîzerya bavê xwe ji xurçê derîne
Dilê dayîka te kurê min kur birîne
Rabe lao heyfa bavo tu hilîne
Rabe lao şerê giran tu bivîne
Mawîzerya bavê xwe ji xurçê derîne
Dilê dayîka te kurê min kur birîne
Rabe lawo heyfa Kalo tu hilîne

Rabe lao rabe rabe şere şere
Roma reş xayîn kafirê bi gef û gure
Şer qewimye rabe lao feyde nake
Rab pişta xwe girêde bi rext û fişeke
Rabe lawo rabe rabe şere şere
Roma reş xayîn kafirê bi gef û gure
Şer qewimye rabe lao feyde nake
Rab pişta xwe girêde bi rext û fişeke

Ey wax li min wax van Şehîdan wax
Şêrê Kurdan wax derdê dilan wax
Şehîd ketin wax xwîna xwe dan wax
Ey wax li min wax van Şehîdan wax
Şêrê Kurdan wax derdê dilan wax
Şehîd ketin wax xwîna xwe dan wax

848-KUL Û KULÎLK

Ger ez ba bûm a
Min ê porê te bialasta
Ger baran bûm a
Min ê xwe li nav çavê te bixista
Îcar jî ji vê kulê nemrim
Ji bilî kulîlkan
Careke din hew hez dikim

Xezalên tî avê vedixwun

Ji golên çavên te
Çukên baskokirî
dilûsin li ser milên te
Meşka xwînê ye ev dilê te
Hevîrtirşê êvara ye kilê te
Îcar jî ji vê kulê nemrim
Ji bilî kulîlkan
Careke din hew hez dikim

Gotin: Rênas Jîyan

Muzîk: Jan Axîn

849-KULÎLKA AZDÎ

Keça me kûr bişewite
Tal û jahr bibeşwite
Ne mirina te deng dide
Çiyan û zinaran bira

Tu kulîlka azadî yî
Strana welatê me yî
Hespê şehî dibezi yî
Çiyan û zinaran bira

Ez diçim yan disekinim
Pûç dibim yan zuha dibim
Ez bê te qet xwe nizanîm
Xewn û xeyal bûme bira te

Tu kulîlka azadî yî
Strana welatê me yî
Hespê şehî dibezi yî
Çiyan û zinaran bira

Muzik Fikrî Kutlay
Jiyana rewşen 37

850-KURD ÎN EM ÎN

Gerçî toşî rencerayî û hesret û derdim emin
Qet lades em çerxe siqlê nabezim merdim emin
Ger le birsan û leber bêbergî îmro req helêm
Nokerî begane nakim ta le ser herdim emin

Ax eman.... Ax
Aşiqî çavî kejal û gerdnî pir xalnim
Aşiqî kêw û talan û benden û berdim emin

Min lezencîr û tenaf û dar û bend bakim niye
Letletim kin bimkujin hêsta delim Kurdin emin

851-KURO DÎNO

Kuro dîno me roj xwe şîn li zinara
Xelkîno me roj xwe şîn li zinara

De heyva mala Xwedê bila neşewite
Hêşîn bibe li serê mila û reza tev aqara li min li min
Xwezî min zanîba ne cinneta baqî xweştir e
Ne muhbeta dost û yara weylo weylo weylo
Xirab malim yaman
Bendewarim yaman
Ax ji kulê dinyayê ez dimirim.

852-KURDNO RABÎN JÎ XEWÊ

*(Xeberdan) Êdî bese rabe ji xew, xortê hêja keça bedew
Tenê mayî tu raketî, xebata te bi paşketî
Rohilatî pir bilind bûn, xelkê cîhan tev şîyar bûn*

Tenê ma yî tu raketî, xebata te bi paşketî
Rohilatî pir bilind bûn, xelkê cîhan tev şîyar bûn
Kurdno rabin ji xewêyo, merdno rabin ji xewêyo

Ez pir rind im li bende we me, lo gula sor im li hêvya we me
Rêya we bû ronahî, dîsa kor in nabînin
Kurdno rabin ji xewêyo, merdno rabin ji xewêyo

Bandikim te Ruhayê lê, Diyarbekir pir deng daye
Bitlîs û Muş, Hekarî, Wan hilgirtine barê giran
Kurdno rabin ji xewêyo, merdno rabin ji xewêyo

Ez Şivan im hêvîdarim, lo bi qîrîn û bi hewar im
Ev bû bîst û sê salê min, dikim gazî û dinalim
Dibe bîst û çar salê min, dikim gazî û dinalim
Kurdno rabin ji xewêyo, merdno rabin ji xewê yo

853-KURDÎSTANA BÎ DENGÎ ME

Kurdîstana bi dengî me
Bax û bistan bi rengî me
Ax zêrîn bi saxî me
Miletê Kurd, milletê Kurd, milletê Kurd

Reşik hat liqan hêja

Bo azadî xwîn rija
Maldaran j'ber xwe revand
Miletê Kurd, miletê Kurd, miletê Kurd

Şal û şapik libasê min
Nezanî ye kêmketiyê min
Miletê Kurd, miletê Kurd, miletê Kurd

Reşik hat liqan hêja
Bo azadî xwîn rija
Maldaran j'ber xwe revand
Miletê Kurd, miletê Kurd, miletê Kurd

Gelî Kurda em şiyar bin
Li Riya Azadî karbin
Roja Welat bawerbin (Roja nû bawerbin)
Miletê Kurd, miletê Kurd, miletê Kurd

854-KURDÎSTANA KURDA

Kurdistana xweş î, Kurdistan Kurdistan
Ma kî te difroşî, Kurdistan Kurdistan
Pir şêrîn û rind î, Kurdistan Kurdistan
Tev bajar û gund î, Kurdistana Kurdan

Eger wusa mest bibî, Kurdistan Kurdistan
Hejar û bindest bî, Kurdistan Kurdistan
Her tu hin hin bibî, Kurdistan Kurdistan
Berdestê dijmin bî, Kurdistana Kurdan
Divê tev bira bin, Kurdistan Kurdistan
Weke mêra bin, Kurdistan Kurdistan
Destê hevdu bigrin, Kurdistan Kurdistan
Bi mêranî bimrin Kurdistana Kurdan

Em aşîxwaz in, Kurdistan Kurdistan
Bi şev û ro ranazin, Kurdistan Kurdistan
Dijminê koledar Kurdistan Kurdistan
Bijî her Kurdistan...

Ev strana ji Hawarê hatine girtine

855-KURMES

Kurmes bişewite li ber gaze
Xebera xirab ji me çi dixwaze
Wez ji kuva terim narim
Xebera kotî di pêşya min dibeze
Were eman eman eman eman
Wez helîyam dayê teva nemam

Ro vêket di gazê da warbû
Derd û kulê me dihevda rabûn
Şevaka payîzê sibe bû
Derd û kulê me ne eyle bûn ne sar
bûn

**Gotin û Muzîk: Dayika Edo
Berhevkar: Semî Berbang**

856-KURO WERE

Kuro were were were benda te me
Kuro were were were hêvya te me

Biskê min çar gulî ne
Yek ji yekê şêrîn e
Bayê ji bakûrê tê
Bedew e û zêrîn e

Roj xweş e li ser çîyan
Bidin hev dest û milan
Govend bigrin li her deran

Êvar e tarî li gundan
Pale têne zevîyan
Xwêdanê wan li eniyan
Das û çakuç li ser milan

Destê xwe destê min de
Em herin Cizîra Botan
Evîna Mem û Zîn e
Biteqe Beko Ewan

**Gotin: Yilmaz Erşahîn-S.Karakaş
Muzîk: Serhat Karakaş**

857-KUŞTÎNA BEHÇETÊ DAWÛD

Kuştîna Behçet Dawûd û Kilama ku li ser hafî gotine em ji devê Salihê Qûbînî guhdar bikin. Behçet Dawûd destekî min î hêja bû. Me gelek caran bi hev re hevalatî û dosatnî kirye. Mêrxas bû. Ne merivê ku ne bê kuştine bû. Gava ku hatê kuştine malbata wî ji min daxwaz kir ku ez li ser mirina wî kilamekê çê bikim. Wan ji serî de hetanî dawiyê qewimîna meselaya wî ji min re gotin, min jî rabû ji devê pîrek û keçên wî kilamê çê kir. Di kilamê de **Nisafê pîreka Behçet e, Naciyê û Hefizê jî keçê wî ne.**

Naciyê bi sê denga gazî dikir
Dibê: Hafize lê xweyê Nisafê lê dayê
Wezê reben im wezê rebena mêra me
Lê wezê bi dêrana mêra me
Ezê bi rebên Behçetê Dawûd
Kuştiye di xew de me dayê

Naciyê dibê Hafizê lê xweyê
Nisafê lê dayê rebenê serê min dêşî
Çi qas dilê min di xemê de
Kuştina Behçetê Dawûd axayê şekirî
Lê kêmahiya her heft bavê Elikan
Heyfa herkesê lê tê
Ji xêra mala xweziyê Xwedê re
Çaxê li Behçetê Dawûd li axayê şekirî
Dibû pêsîrtengî
Bila tê de derketa serê cotê kura
Lê weka şerê mîrek û Çerkezan
Ser xweş bikirana li odê de
Lê bagî li ser cinazê bavê
Çend hebek bikuştana di ber heyfê de
Na wile ji ber pismamên tê de derketa
Serê Xelîlê Dawûd çi mîna ye mîna
Gurê nav kerîya ye

Le mêran bikuştana şopa rast bikira
Weka şopa ziya
Le wezê bi reben im
Wezê reben im
Le wezê rebena mêra me
Wezê bi dêrana mêra me
Ezê bi rebên Behçetê Dawûd
Kuştiye di xewê de me dayê
Naciyê dibê Hafizê lê xweyê
Nisafê lê dayê rebenê sibê ye
Serê min dêşî çi qas dengê bê tê
Li seet li nehê şevê û pê de
Li goya me xweş tê
Dengê mîrata Belçîqa û Teqarîfa
Ji bireka bavê min rebenê ji rexê Zêwkê tê
Kuştina Behçetê Dawûd axayê Elikan
Le kêmahiya her heft babê Elika ye
Lawo heyfa her kesê lê tê
Kesekê xwedana xêra tunene
Cewabekê bide Sêrtê
Lê bêje Şefîq mala te xirab be
Kuştine Behçetê Dawûd
Axayê şekirî di xewê de

Naciya dibê Hafizê lê xweyê Nisafê lê dayê

Serê min diêşê çî qas dilê min di xemê de
 Serê dilê min bi kul e bi derd e
 Weka mîla seetê çî qas lê de
 Seet li nehê şevê û pê de
 Li goya min xweş tê
 Dengê mîrata Belçîqa Teqarifa
 Ji bireka mala bavê min rebenê
 Ji rexê Zêwikê ve diteqiya
 Ezê bi reben im rebena mêra me
 Ezê bi dêrana mêra me
 Ezê bi rebên Behçetê Dawûd
 Kuştîyê di xewê de me.

Salihê Kevirbirî-jiyana Rewşen 42.

858-KUŞTÎNA SILÊMANÊ MÎSTÊ Û GÊNCOYÊ ÇETO

Mala Fero diçin talanê gundê Qurê serpirê, ku nêzîkî Eskîfê ne, ûnin. Li hemberî vê yekê jî Silêmanê Mistê, jê re “**Gula Mala Dîbo**” jî tê gotin, diçe talanê Xatmatîne. Dema ku Silêmanê Mistê tevî karwanan talanê tîne, ji ber rabûna ava Çemê Bişêriyê felat nabîne ku derbasî aliyê din ê avê bibe. Lawma jî, li gundê Dusadekê li hemberî gundê Qumaro, ku li aliyê çiyayê Kolid dikeve, dimîne û li wîr radizê. Di vê navberê de, bi şev nîvê şevê, heywanên ku Silêman wekî talan bi xwe re anîbû dadigerin ciyê xwe yê berê, ango dizivirin Xatma. Ev jî dibe sedama ku zilamên mala Faro (pencînarî) bên talana xwe bibin. Mirovên Silêmanê Mistê jî, ji eşîra Elikan, Mala Dîbo ne, tèn hewarê û li wê derê, di navbera Pencînarî û Elikan şerekî dijwar derdikeve. Silêmanê Mistê li qada şer ji aliyê Ehmedê Îskanê mîrxasê Mala Faro û kurê birayê Bişarê Çeto bi xwe ve tê kuştin. Birayê Silêman Emê jî, bavê wan yek e, lê diyê wan cihê ye, heyfa Silêmanê birayê xwe distîne. Ango, Gêncoyê Çeto ye, dikeve. Li gorî saloxdayinan, candekên Silêmanê Mistê û Gêncoyê Çeto dikevin ser hev. Piştî vî şerî hevalbedên Mala Faro diçin cenazeyê Silêman hildidin û bi xwe re dibin Gundê Eynqesrê, ku qesr û qonaxa Bişarê û Cemîlê Çeto li wê ye.

859-KUŞTÎNA TEYRÊ SER MÎLÊ QÎZ Û BÛKAN DENG BÊJ FERZÊ

Dengbêje bi nav û deng Ferzê ango Ferzende, ji gundê kevira Melazgira Mûşê ye. Di dem û dewrana xwe de wekî “şahê dengbêjan” û teyrê ser milên qîz û bûkan, dihate naskirin. Li warê Serhedê yek ji dengbêjên herî mezin û bi kêf bû. Wekî tê zanîn ji ber ve di nava şîrên kurda de rikeberî, kîn û edawet hebûye.

Dîsa li gor saloxdayinan, li ser rikeberiyekê wisa di dawetekê de dengbêj Ferzê ji hela Zekiyê Lawê Mîralî ve hatiye kuştin. Li gor hinek kesan jî ev yek ne rast e. Piştî kuştina Ferzê dengbêje navdar Reso ku mamosteyê Şakiro ye, li ser wî kilamek çê dike ku emê niha li jêr bidin. Di berî wî em em hinek berê xwe bidin roja qewimîna kuştine.

Roja ku li gundê Kevir dawet û dîlan çêdibe, ji bo ku were dawetê çend kilaman bibêje, Mûma (dawetame) Ferzê jî dişînin. Wekî bi dehan gire girên dorhêlê, wan mûma Zekiyê lawê Mîralî jî şandiye, pismamê Fesîhê Mihê Mîrzê bi xwe ye. Rast e eşîrên kurd bê çek û silah naçin şahî û dîlanan. Şeşagir (beşataş) ên wan hebûne. Govend û dîlan xelas dibe, dora sîwar kirina bûkê ye. Dibêjin: “Bila Ferzê bê kilaman bibêje” saloxdidin ku di dawetê de 50 û 60 sîwarî hebûne. Bûk derdikeve, Ferzê kilaman dibêje. Di wê navberê de, sîwarî bi şeşagir û berdengiyên xwe guleyan davêjin. Zekiyê Lawê Mîralî gava ji demançaya bi navê “Malnihêr” gulê diavêje, diçe li Ferzê dikeve. Manihêr, şeşagirê wê demê bûne. Ferzê li ciyê şahiyê, ji ber guleya Zekiyê lawê Mîralî dimire.

Xasê digo Nazê
Nazê digo Bilnazê
Bilnazê digo lê lê Gulnazê Gulnazê
Korê ax.....
Korê de rabe ezê bi Melazgirê
Bi gundê kevir biketama
Wê bi zeviya ketim way way way

Sibê min dêhna xwe dayê
Du heb sîwar derketin derê Ferzan

de şahê Dengbêjan
Teyrê ser milê qîzan bûkan wî
De bavê Mihemed Salih namekê
didane destan
Digo li gundê Kevir dawet e
Kerem ke were kambaxa vê dawetê
Way way way

Min dît Ferzende bavê Mihemed
Salihê şahê Dengbêja
Li mal li Boa sîwar bû
Dikete binya mala go sê cara
Di bin da li kinî sîver ketî
Xasê diçû pêşiyê digo bavo tu neçe

kambax dawetê
Digo lê lawo tu nizanî gotine
bapîrê min e
Co sefer ji bavê berê de ji mala
bavê te tê way way way

Birîndaro de deng nayê
Birînxedero lo de deng nayê
Birîna bavê Mihemed Salih giran e
Dinale dinale dinale
Çima bixew nayê way haî hahî
Xasê digo Nazê
Nazê digo Bilnazê
Bilnazê digo lê lê Gulnazê xweyê
Sibê ye bi Melazgirê bi gundê Kevir
biketima
Soran û son derbas kir
Min dît bûk ji derê malê de hat
Bavê Mihemed Salih
Teyrê ser milê qîzan û bûkan bû
Kilam digotê çerxa dawetê saz kir way way way
Kula Xwedê tu yê bi kulê bikevî
Mala Zekî Lawê Mîralî
Min dît demançekî şaşgir Malnihêrî
Daye li benda bavê Mihemed Salih şahê dengbêje
Mîrata gula Malnihêrê
Movika piştta xelas kir way way waw

Dibê wezê bi gundê Kevir
Bi Melazgira şewitî biketama bi dare
Bavê Mihemed Salih ji ser piştta hespê da ketî erdê
Gazî dike gelî sîwaran mala we xerab be
Birîna min kur e herî xeder e
Hey Melazgiryan mala bavê we xerab be
Bidin şahê Dengbêjan
Teyrê ser milê qîzan û bûkan
Tasek ava sar e way way way

Birîndara de deng nayê
Birînxedero lo de deng nayê
Birîna bavê Mihemed Salih giran e
Dinale dinale dinale
Çima bixew nayê way way way

Hahî hahî.....
Xasê bi sê denga dike gazî
Digo Nazê Nazê digo Bilnazê
Bilnazê digo lê lê Gulnazê
Sibê ye bi Melazgirê gundê Kevir biketama
Bi hêlîna kewê way way way
Birîna bavê Mihemed Salih şahê Dengbêjan giran e
Dikim nakim nare fitle milê kewê
Di kêleka min de dinale
Nizanim çima serê min nagire balgê
û qewê way way way

Xasê bi sê denga dike gazî
Digo Nazê Nazê digo Bilnazê
Bilnazê digo lê lê Gulnazê
Sibê ye bi Melazgirê gundê Kevir biketama
Bi kereng e
Li bejna bavê Mihemed Salih
Şahê Dengbêjan mêze dikim
Li şal û şapika ezê bala xwe bidim
Têlikê Tûtikê silvanî reng e
Li bejna bavê Mihemed Salih mêze dikim
Kul bikeve mala Lawê Zekiyê Mîralî
Derbekê Malnihêrî li bedena vî xweşmêrî daye
Îro sê roje ketiye axê
Ez li der û dorê xwe dinêrim
Hezdiyê malê gundê dor heft reng e
way way way

Birîndara de deng nayê
Birînxedero lo de deng nayê
Birîna bavê Mihemed Salih giran e
Dinale dinale dinale
Çima bixew nayê way way way
Hahî hahî.....

Salihê Kevirbir Azadiya Welat

L

860-LAVIJ-1

1

Lo, ew çî deng e, çî heyde dan e
Û çî guregur e li ezmna?
Dengê nefir û zirna û borizana.
Hin dibêjin qiyamet e,
Hin dibêjin axirzeman e.

2

Lo ma dengê stiruh biqil nefer
Ji ezmana hatiye?
Erd û ezman hejihan,
Deng kete guh miriyan û rih ketin bedena.
Xunava qiyametê bi ser wan de bariye,
Û hêşin bûne wek giyayê ko bihar
Bi ser de hatiye. [1]

3

Lo, merovo, nezano ![2] berê xwe bide ezmna,
çiqas hêşin e.
Seyr bike li gerê di vê felekê
Hemû stêrkê di rengîne[3] û sibhan bike
Ji xwedane kereme re,
Yê ko ew li hewa êxistin û danîne.
Belê heyf û xebînetî min tê
Li hisnî cemalê di wan,
Yê ku paşkê bikevin halê ku em pê ketî ne.

4

Lo, wî [4] dibêjin axirzeman e,
Û erd û ezman bi hev ketine[5]
Û dolabê di felekê sist bûne,

Stêrik hejihan,
Û tîdarîkê di xwe li ketine kirine.
Heyf û xebînetî min tê li heşînan,
Li rihan û li gul çîçek pelên beybûn û sosinan.
[6] Yê ko xemlên xwe avehtin,
Wek masiyê li bejê hişîk bûne mirine.

5

Lo, wextê barî teala li dinê peve
Bîne defterê di xêr gunehên me bîne
Û li ber alemê dinya yê,
û milyaketan bixwîne way li min bêmefero !

Weke [7] min bikşînin hizûrê ezê
Çi civaba rihê xwe bidim?
Lo tu mêran û Xwedê dihebînî.

6

Lo, dengê bilind ji ezmanan de hatiye
Go: bilezînin mizginiyê ji miriya ra bibin;
Bila ji tirbê rabin û xemlên xwe wergerîn,
wek kulîlkê di rengîn.
Lê buhara qiyametê hatiye pê vê[8] herin
Li milyaketê di xwe kirin qasîdê di we.

7

Lo, dengê xafil ji ezmana hatiye û heya me jê nîne
Go: Mirîno ji tirbê rabin qiyameta heqelyeqîn e,
Xwe jî ax û ritamê dawêşînin,
û xeml û balgihê qiyametê wergirin.
Serê xwe hilnin, weke zîlka gihayê hêşîn.

8

Lo, dengê nefîr hat ji ezmanan
Û ji heybeta felek hejihan û stêrk rijîyan.
Yeqîn weqetê di wan e ku çiyayên bilind
bihelînin û ber û behr bibin meydan,
Û heşir û mehşir bên ku heft pêlî pêkî bikevin
Yeqîn ku hakim nêta wî ku bikê diwan.

9

Lo, ma wek qiyamet bê û barî teala
Hakim bê û Mikail gilihçî bê
û Cebraîl şehde bê û Ezraîl dawaçî bê
Û alem bê hizûrê,
Wey li min gunehkaro !
Bi wê saetê bêmefero !
Gelo halê min wê çi be?

10

Lo, ez hawara xwe ji Xwedê re dişînim
Ku dogeh xopan bê û bihedimê,
Ku ez bi çavan nebînim.
Lê ne bese derdê dinê û xema mirina
ko ez her dibînim.
Ji tirsê ji jana dogehê
Ez dilê xwe pê dikewînim[9]

11

Lo, weylek li serê min bê,
wekê min bi xezeb li hizûrê bikşîne
Û li ber civatê bixwîne û min destedesta bikin

Û bal dajohê ve bişînin.....
Xwezî ez ne bûya me, min ew seet ne dîtiya
Ku min dahilînin zerzêmina dogehê.

12

Lo, stêrka sibê hilatiye,
Û qewî dilezîne û destê xwe li ba dikê li hev dixê
û dengê xwe hiltîne

Go;

Lo merova birev û tobe bike,
Li miyaketê bi xezeb li pey we dikudin;
Heçî tobe ne kir û xêr ji keda xwe ne kir
wê îmanê jê bistîne

14

Lo, ma erd şehde ne
Û ezman gilihçî ne, û barî teala hakim e,
Û milyaketê di wî dawacî ne,
Ma ez ê nekê,
Me mefer bi kasî dî ve nîne.

15

Lo, pa ez çî bikim, sefil im,
Sergirdan im, rûreş im, guneh karim,
lo dikrê mirinê ne,
Yê xêrê bê ku ez Xafil girtim,
Û ne hişt ku ez tobe darim.

16

Lo, dilê min bi kerba qewî dina lê. Go;
Nexwazê bi vê dinê û ne bi vî îşî,
û bi vî halê ku mirin weke bazih
li pey ordekê, li pey me dizûrê û dikalê.

17

Lo, dilê min qawî diêşê
Û dinalê bi birîna,
Hemû ji kerba hêstir ji çavan dibarin(11)
weke peşkê dixwîne.
Hemû ji xema mirinê û zêde ji ezabê
Dojeha ko daîma tehlî ne,
û girîn e.

18

Lo, xwezî ez teyrek bûyama ji
Teyrên li ber bayî,
Ku ez biçûyama keviya behra mezin
Û min e xwe pê nihaya ku min

Xwe ji derdê dinê û ji gunehan xelas bikira
û zêde tirsana min ji mirina ko ez
Jê xafil bim û li serê min bê
19

Lo, hilû rabê, de em tobe bikin.
Malxerabno serê xwe hilînin
Û ji xew rabin,
lê dinê bi hev ketiye
Û em rakîşandin pey gunehan,
şixla me xirab e.
Xwezî me ew dinya ne dîtaya
û Romahiya we ne binaya.
Wê paşê eseh me bike ber dehwa
û hesaba.

20
Lo, Malxerabo serê xwe hilîne
Û ji xewê rabe,
Lê dinya pev ketiye.
Lo wî dibêjin axirzeman e.
Heyama qiyametê hatiye,
De em tobedar bin
Û tedarîka axiretê bikin,
Lê em ê di xafil hew te dî ko
Mirinê bi tihna me girtiye.

21
Lê mirinê tu qewî bi lez bi ciwanî
pey me dikudênî,
Tu daîma sîwar î
û li ser serê me pê ve tînî,
Tu bi sebr emenata xwe ji me bistînê.

22
Lê, dinê te ne hişt em tedarîkê di mirine bikin
Te em ser berdayî berdayî sehayê.
Te got sefayê bikin bi dilê xwe,
Lê mirin dût e, û niha nayê.
Te em xapandin û mirinê em
xafil girtin.
Tê ne hişt em têr sefayê bikin
Li vê dinyayê.

23
Lê dinê, ewil tu nîşana me didî,
rehetî sefa xweşîyan,
Û paşê tu dilê me tijî diki ji jan

Û derda tahliya.

Û me tişt û malê di pir şemirand
me dest ji ber rihê xwe kiriye.

24

Lê mirinê, tu pêşkarê me bûyî
Zivistan û havîn û te mehbûbê
Dila ji me stand,
Xwedanê hespê rext û zînê.
Lê fikir mirinê ne yê xêrê bê ko

Ji dela xemlê di nadir ser pêçanê,
Di nezik te serên me bestin bi kevnîkê
di heşîn.

25

Lê dinê te ne hişt em têr sefayê bikin,
li vê dinyaya betal.
Te axa ji me birin û te ji me re hiştin
pîr û kor, kev û kal.
Lê dîkirê te serê me bestin bi kevnîkê
di reş û şalan.
Lê pa em çî bikin me mical bi te nîne.,
me tu spartî hikmê barî teala.

26

Lo malxerebno serê xwe hilînin;
Li dinê em dêrîs kirin.
Vê mirinê ji kom û civata,
ji me ne hişt yek jî bi tenê,
De em balgihê evdaliyê wergirin û tayih
bibin li vê dinê.
Lê heyf û xebînetê ku em bi wan
keser û wan kulan em biçin bikevin gorinê.

27

Lê dinê te ez kirim evdalekî şeqî,
Ji şîrê te ez berdame pey gunehan,
ji çûkî heta pîrî.
Lê mirin qonaxçî ye,
Cihê min kir nav agirê dojhê,
û ba û pizrûk zemherira.

28

Lê dinê te ez ji guneha bar kirim
Û te destê min ji xeyreta birîne,

Û ez dizanim ko paşî poşmanî ye,
Û keser in û şîn e û girin e,
Xwezî ez bi miriya re rane bûya ma
Ku min dogeh ne dîtana.
Lê min teqet bi ezabê wê ninê.

29

Çavê xwe veke, û ji xew rabe,
Lê malxerabo, serê xwe hilîn
li mirinê em dêris kirin
Û em sefil hiştin.
Ji dê û bava,
Û felekê em tazî hiştin
Li ber barana û li ber tava.

30

Lo oxura felekê ne ya xêrê bê
Ku em ji tişt û malê di pir em
Xizan kirin û em existin
Ber wan mitalan û wan hesaban.
Lo, berê xwe me din vê dinyayê,
Lê xaîn e û bê ra ye û derewin e.
Geh tahl û geh şêrîn e,
Geh şahî ye, û geh şîn e.
Geh ken û geh girîn e,
Tehqîq tu dest girtiya min bûya yî
Ku min tu bi yekî bidayî.
Lê pa ez çî bikim tu mak min î,
min mical bi te nîne.

32

Lê dinê tu xaîn î û bêra yî,
Te ez bedam pey guneha,
Serberdayî tehqîq wekî tu destgiriya
Min bûyî ku min tu bi yekî pîr bidayî,
Lê pa ez çî bikim, tu maka min î,
Min mical bi te nîne û tu bi min dikarî.

33

Lê dinê xwazî ez ne bûyama
Û min xêr û meqsete te ne dîta ya
Û ku te ez berdame pey guneha
Û te ez menîh kirim ji hiva qewlên Xwedê
û weliyan.
Tehqîq tu destgirtiya min bûya yî
Ku min tu bi yekî pîr bidayî,
Lê pa ez çî bikim tu maka min î,

Ûmin tu spartî Xwedê û mêrên welî.

34

Lo qulingo ! tu pir bilind dibî
Û tu dinyayê dibînî çî mîna ye.
Got; lo çî hewceye ku hûn pîrsa dinê
ji min bikin,
Wê li darî çava ye.
Îro şahî ye benda we şîn e.
Wesfê wê ne hêja ye.
Heke hewe ji min yaqîn e,
Ku dogeh ew bi xwe ye.
Xwezî em nebûyanî û me ne dîtaya.

35

Lo ev dina mîna ye,
zivistana ku darê ter û hişk û merovê
di çê û xirab yek awa ne.
heyfa însanê ku darê di ter merovê
Di çê wê xemlê xwe wergerin.
Û fahm bike û qenc bizane,
Darê di hişk merovê di xerab wê ji agirê
Dogehê re bibin xwride û nan

36

Lo qulingo ! tu bi ser me de gazî diki
dikûdenî.
Got;
Lo bihna dogehê ji vê dinê dibihim
Û ez hawara xwe ji Xwedê re dişînim
Ku laşê min tê nemînê.
Xwezî bi wî merovê ko jê birevê
û xêr û xêrata bike li pêşiya xwe bişînê.

37

Lo qulingo, sergerdano !
Ku tu qewî hewar diki dilezînî.
Got.
lo Ku ez direvim, ko dengê guregura
Agirê dogehê dibihim
Û dilê xwe pê dikewînim,
Ku ne xwezî bi cihê heremxwarê
Ku keda xeyran bi zilmê dixwîn,
Ku cihê di wan ezabekî dijwar e.
Xwedê tu medî, kesî nebî ni.

38

Lo qulingo ez dibêjim tu bi cihê xwe

Xaîn î her zivistan û pişta xwe didî
Çıyan û berfan û bamişt û sîpana.
Berê xwe didî deşt û beriya û sefayê
Dikî her awana û dîsa ku bû germ û
havîn,

Xwe didî çiyayên bilind
û honikay yan û zozana.

39

Got ;

Lo ez ne xaîn im,
Lê dînê xaîn e, û ez ji ber dîrevim
Û dilezînim, nahêlê li derkê biqerim,
Ku ez emrê xwe bi rehetî biqdînim.
Ez her ser wan gazî dikim û gengê
xwe hiltînim ku hûn jê birevin,
ji dinyayê,
Lê xaîn e ku ez xayinatiya wê dibînim.

40

Lo qulingo ! em nizanin,
Tu bihayî an tu nivistî yî?
Tu xwe bişidîni,
û bi hewa xwe hilênî,
Lê to qawî sist î.
De em pirsar dojehê ji te bikin,
Lê me dengê wê qenc bidim hewe,
Belê jê birevin,
Weke mîrên margastî.

41

Lo dojeh alîkî ji behrek agir e
Û kufrit û zift û qir e,
Bîhneka dijwar jê têt,
Û reş û tarî û hawir e,
Lê dikrê wê ne ê xêrê bê,
Ku alîyek jê behrek serma ye.
Û ba û pizrûk û zemherîr e.

42

Lê felek zalimê !
Ew çî dûmat e ku te bi ser me da aniye,
Ku jê dil xweşiyê te dilê me ji
Xema û kesera dagirtiye.
Weke ji me dihat em xêrata bikin
te ne hiştiye,
Û niha jî tişt û malê di pir te

Xizan kirin û anîn parsekîyê.

43

Lo qulingo ! tu tu qewî bi hewa
Dikevî çengên xwe dihejinî
Û berê xwe didi ezmana
Û tu erş û kursî dibînî,
Da em pirsê bihuştê ji te bikin,
Tu Xwedê mêran dihebînî,
Ku em hê ciwan tu mizgînya
Bihuştê ji me re bînî.

44

Lo wesfê bihuştê miqate ye,
Bajarekî bê qeder mezin e,
Û bilind e, û bêşûr e û jê difûrê
û diherikê bihneka xweş û behrek nûr.
Hin sipî yê û hin hêşin e, û hin kesk û sor e.
Lo behra me tê nabê,
Xwezî em nebûyana ku janeka mezin e,
Û derdekî kûr e.

45

Lo dikrê bihuştê ê xêrê bê,
Wesfa wê raserî me ye, tiştê ku ne çav dîtine
Û ne guha bihîstine û bi ser firê dila
ne ketiye.
Lo heke hewe ji min yaqîn e.
Mexelitin ku bihuşt dînê,
Barî teala ew bi xwe ye.
Lo bihuşt welatekî bê qeder fireh
Wetaneke şêrîn ,
Buhareka bêhed xweş e, her
daîma hêşin e.

46

Da em dia ji barî teala re bikin
Ku me jê mehrûm neke,
Lê dilê min ji guneha şikestiyê
U bi kul û birîn e.
Lê dogeh miqabil e,
Û me teqata ezabê wê nîne.

47

Lo pa min çî bikin,
Ezman bilind e, erd qewîn e,
Û em nizanin çî rayekê
Bikin bi guneha û bi va kula

Û bi va birîna.
Û mirin hatiye û me mical bi rihê
xwe nîne,
Lê heke barî teala bi rehma xwe me
eza nakê,
Mical û mefer bi tu kesê dî nîne.

48

Lê merovo, berî mirinê rayekê
bikê, û hilû rabê,
li barî teala adil e,
Ne rûmetî li ba wî heye û ne mehaba.
Mîr û feqîr, xenî û xîzan li ba wî yek
hesab e,
Û her yek, fihlên wî dike mîzana
Û cizayê wî didê -ye,
Heke sefa û rahetî ye,
Heke cefa ye û zab e.

49

Lo merovo hilû rabe,
Dê em tobê bikin, lê talihane
Dijwar li ber me hene,
Û siv sê ne, li ber me veketî ne.
Eseh em ê bi ser van kevin,
Daîm li derê rê ne. Yek jê mirine,
Yek hizûr e, êdî dojah e.
Ku jan kul û derdê me jê ne,
û bijan e.
Lê pa em çî bikin ko qisas
Û cizayê me ne, û
Her sê hikmê Xwedê ne.

50

Lo qewlê kitaba em gêj kirin
Û me guhdariya wan ne kiriye,
Ku dibêjin wê qiyamet bê,
Û wê mirî ji tirba rabin û bihuşt û dojahî.

51

Lo rabe em ji barî teala ra tobe bikin,
û bixwînin fatiheyê ko;
yarab tu bi îz û celalê di xwe kî
Ku heke em ne hêja ne bihuştê,
Tu me nekî dojahê ,
Girê hesretê besî me ye.

52

Lo ez wekî quling hawara xwe dikim
Dinyayê û dengê xwe hiltînim,
Weke kewê bestî li sehayê
û ez bi hezarî dixwînim
Û her yek navê wî hiltînim
Û ez ji hezarî yek pey dengê min nayê,
Yên ku ez ji te re dixwînim qewlê di pîr in.
Ti beha pe nayê.
Lê pa ez çî bikim ji derdê dinê
û kulê di axiretê, hedena min nayê.

53

Lo çî behreke bi xêr hatiye bi me re
Û ez gerandim wan mêrgan û va guhara
Û li ber çeman û min jê çinî,
Baçek gul rihan û gulçîçek ji civata
Nadir ra, û rehmet li dê û bavê ko qewl gotin
û dê û bavê hazir û guhdar.

oooooooooooo

Her wekî tê te dîtin lavij gotereka dînî yê. Tê de çêlî axiret û dinya din dikin. Ew gotara ha îro jî di dêrên Filehên Torê de bi qeydekî Botanî tèn gotin û strandine. Ji lavijê sê nivîşt, bi xeta Siryanî keti bûn dest min. Min ew her sê dan ber hev û ferqa wan ber pelû di bin stûnan de nîşan kirin. Ew erq mîna ko xwendevanên me dê bibin ne tiştên mihim û ne gelek in jî. Di hejmara Hawarê 26 an de ez ê bendeka xweser li ser lavijê binivînim. Û bi çend awayan lê hûr bibim.

861-LAVIJ-2

Ezê li xana Gosehê fikirim, alîkî jê heriftî.
Ezê li dora girê Niskîn fikirîm,
Sosin û beybûn tê re bişkiftî.

Xwazikê wî lawî;
Du yar li gund hebin,
yêk yar be, ya din dezgirtî be!
Ezê li Herekolê fikirîm, ne mane kevî
Dora kanî Ferşikê nêrim,
Porjan lê bîne dar û devî.
Ezê terka lawikê xwe nadim heta korkendîl bihele,
Ji min û lawikê min re bibe gakêl zevî !

Ezê li mêrgûmarê fekirîm mîrê hemî besta,
Li Herekolê fikirîm keviyo li bîne
mîna tilyê desta.
Xwezika min behr li bejna bilind hebiya,
Bila Xwedê emenata xwe ji min bixwasta !

Ezê li Arnosê fikirîm mîrê hemî çiya,
lehî jê derbîne,
Diçin ser milkê Kaxpiya,

Ezê bi çengilê keleş gewra xwe bigirim,
Birevînim bibim nav malê Qoçbegiya.

Ezê lo Axoylê fekirîm, çi çiyakî xezeb e !
Ezê li Arnosê fekirim, qentera nêriya lê bîne celebe.
Evînika xelkê dinya elamê hemî li ser dev û levan in.
Ya min rebene Xwedê, tîna ji dil û kezebê !
Tavikî baran dibarê, piçek berfê ser çeng tê diqerisî.

Dema riya te li Cizîra Botan bikeve,
Tu ji ber min ve kêyfa zerî esmera bipirsî.

Goyino xirabo, çira dengê te li min naye?
Tu sibê dixwînî li gumbeta Cûdî,
Êvara xwe tavê jî berojî Şaravayê.
Tu kirasê belgê mishefê wergerî,
baweriya min li te naye !

Ji Hawar

Nêriyo te mala xwe xerabo,
Tu li vî devî li vê dimaxê
Sihrên Hincê xirab kirine,
Berê xwe dane geliyê Şaxê
Xalitê Mehmed Begê Mîrê Bihta, bi zêr û zîv in;
Şeraba xwe berdane ber kemaxê.
Ez tu çepera nehebînim;
Ji xêna çepera stûnê,
Raserî Dirba şikêr e.
Mehmed Begê mîrê Bihta sîwar bûye;
Birek xulam û xizmetkar,
Wey Şeroyê serxansî,
Resûlê finîkê we vê ra.

Dibêjin emê Efîno bikûjî,
Serê wî rêkî ji xanê xwê ra.
Postê wî rêkî, ji mîrê Amediyê ra.

Laşê wî rêkî, şiva qaziyê bajêr ra.
Hemî ji ecêb û hikmetên dinê ra.
Ezê tu çepera nabînim ji xêna çepera
raserî Divînê.

Xalitê Mehmed begê mîrê Bihta bi zêr
û zîv in, xal û nîşan dikevin e.
Mîrê min tifeke bavêjî Efîno,
Kalik dikevê kembexa bizinê.
Nêriyo te mala xwe xirabo !
Nêriyê geliya Tav wî;
Serê sitrihên te zirav in,
Bine sitrihên te badayî
Mîrê min tifeke ji bizinê biguhêze bavêje
Evdelê gulî berdayî.
Xwezka min çi biguhta, bila te civab da.
Qentera nêriya xwe ji kurikê Qaso berda
Stûnên gelî li xwe bada.
Nêçirvanên me kurin in,
Lewma xwe ji tîzê ra nav da
Ez tu çepira nabînim ji xêna çepera
Derkevot e,
Şexxana Mehmed begê mîrê Bihta
Diteqihên ciht bi ciht e.
Ezê xulamîya tu hakim û beglera nakim;
Ji xêna Mehmed Begê mîrê Bihta

Di lavîja jêrî da jî behsa besa tirba Mehmed Beg dîkin.
Ew lavîja pişt mirîna Mîr mehmûd gotin:
Ew lavîj ji Îsifê Melê ji Hecî aliyan gotiye;

Qentera kul xema bi rê bîne;
Serê şahiyê pê gihayê.
Serê hewalê bilind oxlime bestine
Kevîya mezin pala xwe daye.
Memhed beg şêxê nêçîrvana namîne
Lewma ecêbên giran hatine ser dinyayê.

Ez tu çepera nabînim:

Ji xênî çepera Darkevot e.
 Berîkên şeşxane ji difikirin kit bi kit, cot bi cot e.
 Ji xenî Mihemed Begî hakimê Bihta
 Nêriyo ! te vê koke.....
 Xeltên Mehmed Begî sirme ne,
 Ketine ser Zirhokê.
 Libika şeşxanê ji eniya Efino û hejale
 Biguhêre, bide nêriya piştta bihokê.
 Mîro tifekek divê dev û binî berwecê
 Dest mezin ye Mehmud paşayî.
 Mi conîkî derman divê du aşiqê bi hev re lêdayî
 Ezê biçem çepera Mehmed begî,
 Berdim Efino û Hejale,
 Her du evdelên gulîberdayî..
 Sevîkên çiriya dirêjin; mi xewik nayê.
 Bist bilind bîne, pêrû hatine qayê
 Birînê birîndara kul in,
 Med in ber sir û sermaye
 Şevîkên çiriya çi kurt in; çi dirêj in, min xewik natê
 Te bist bilind bîne pê rû hatine qubletê
 Birînen birîndara kul in,
 Med in ber sir û seqetê.
 Ezê serîkî bilind fikirime; li me bine gurî,
 Qentra kul û xema li ser dilikê kul da di ewirî.
 Piştî Mehmed begî ez êdî xizmeta tu mîr û hakima nakim.
 Ezê bikim xizeta wî padişahî,
 Yê mîr û şeh mezul kirî
 Ezê li dinyayê qewrîk fikirim,
 Çiqa li mi demayî
 Efino, Hejalê babên kara ne.
 Çepre Mehmed Begî,
 Şêxê nêçîrvana li xwe badayî
 Heger hûn tirba Mehmed Begî şêxê
 Nêçîrvana nas nekin.
 Herin medresa serê meydanê li kêla wî binêrin
 Tîrkevan şeşxanê li kêla wî kêşayî.
 Ezê li dinya gewrik fikirim,
 Dinya çiqa li min tal e.
 Dengê şeşxana li çepera Mehmed Begî
 Şêxê nêçîrvana nale nal e
 Heger hûn tirba Mehmed begî şêxê
 Nêçîrvan nas nekin:
 Herin medrasa serê meydanê; li kêla wî binêrin.

Libika şeşxanê daniye ser eniya hejalê.
Nêriyo ! Tu û semaxê,

Devçera Efîno û Hejale kursiya awel e
Avdana wî hatibû ser kaniya şêxê.
Mi heyf xebinet e,
Mehemed Beg hakimê, Bihta,
Bimrê pişta xwe bide kendala ax ê.
Îro nêçîrvanê mala bavê min derketiye bi tenê.
Xwe kêşaye çepera korê, raserî latên vê divanê.
Nêrî ba dikir bizinê; rabê em biçin govendê.

862-LAVIJÊN MÎR MIHEMÊ

Ew lavija ji devê Hecî Remezanê Kerî hatiye girtine:

Dilê min evdela Xwedê li ber kemînê
Devçera nêrîbelê min zozanê jorî bi
Av vexwarinê li ser kaniya Şkişînê.
Ji yeqîna dilê min ew e,
Mihemed Beg şêxê nêçîrvana nemînê.
Ji lewmanî Efîno ma bi Ferasînê.
Qeyntarê kul û xema bi rê ketin;
Şahî bi ro va gihayê.
Ez dinêrim hewalê bilind;
Berfîka sipî pala xwe daye.
Ji yeqîna dilê min ew e,

Mihemed begê şêxê nêçîrvana nemînê.
Ji lewmanî elamet radîbin diya yê.
Dinya yê xerabê, ji tu kesî re nemayê.
Min îro ji hesabdara pirsî bû, çi çûne çi mane?
Çiriya ewil xelas bûne;
Ya pêşî sê şev û sê ro jê namîne

Ji yeqîna dilê min ew e,
Mihemed Beg şêxê nêçîrvana nemîne.
Ji lewanî ser hewalê bilind
govenda nêriyan e.
Ez pîr bûm dilê dil xerab qet pîr nabe
Nêriyo, Xerabo,

Te li vê rê dine li vê dimaxê.
Devçêra nêrîbelê min zozanê jorî bi.
Av vexwarina wî li ser kaniya vê şaxê.
Ji yeqîna dilê min ew Mihemed Beg şêxê nêçîrvana nemîne.
Ji lewmanî Efino li serê zozanê jorî
Pişta xwe da kendala axê.
Hawerek li geliya qewimî bû,
Ezê nizamî çî hewar e.
Dengê tifegekê li Mehmed Begî xweş tê.
Ez nizamî, şeşxane, ne berwe, ne helqedar e?
Yeqîna dilê min ew e, Efino kuştin;

Hejalê bavê gîska bi çar dera birîndar e.
Ez e li serê bilind difekirim.
Hemî li min bîne sewgurû.
Qeyntera kul û xema hatî bin;
Li ser dilikî kul di êwiri.
Ez rebene Xwedê xizmeta tu mîr
û tu padişahê mezin nakim.
Ji xêr ye Şahik xûnkar mazûl kirî.

Ew lavij jî Hecî Cindiyê Erihê gotiye

863-LAWİK-1

Bihar e, xweş bihar e
Gundê bavê min hindik e,
Hezar û heftsed mal e
Darê di ber de gulîxwar e,
Duwanzde pismam e,
Ji bilî dê û bavê
Ciyê min guhrine bê nişan e;
şeva nîvê şevê were ber deriyê mala bavê min;
Derî venebû mêrdîvanê deyne were xwar e.

Gulê min guhar e,
Pozê min bi xizm e,
Destê min bi bazin e,
Lingê min bi xixal e,
Bixweşê ser sîng û berê min
Wek marê tiyar e;
Heya milê sibê here serê minarê,

Bav û birê min pê bihesin ,
Wê bên çî halê, çî hewalê.

Şev yeke diz hezar e
Êvarê xweş êvar e
Pezê bavê te geran e;
Kîşiyê Serhedê, beleka berfê,
Ji zozanê jorî, ava sar e.
Kuro tu ter û ciwan î,
Li canê xwe meke;
Roja qiyametê rojeka giran e
Min kêngê bêxî,

Memikê xwe kiriye bey û bazarê
Dil min qapson e
Xem û xeyalê min li dinyayê belav bûye;
Semed çavê reş,
Bejna zirav li dinyayê mehkûm
Û ferman li ne.

Keça mîrê aliya,
Şarek ji te re bistînim bi Sed û sê Osmanliya.

Şara serê te qetiya,
Zerar li canê min e;
Çima ewqa kul û ewqa derd li gundiya

Dilê min ji bajarê Mêrdînê,
Ji zozana Hesenkêfê heta Şerefedînê

Eger bawerya te nîne, bawer nakî,
Çek û çolê xwe girêde;
Were şeva nivê şevê,
Min bi çavê serê xwe bibîne.

....

863 A Qewlê afirandina dinyayê

1. Yarebî dinya hebû tarî
Tê da tunebûn mişik û marî
Te zindî kir taze halî
Çû nema gul jê barî
Ya Rebî tu hostayê kerîmî

Te vekir rê û derba tarî
Tu hostayê her tiştî
Bi huşt çêkir renga bî

2. Erd û ezman tunebûn
Dinya fireh bê bin bû
Însan û heywan jî tunebûn
Te xak saz kir

3. Di behran de tenê hebû dur
Ne dimeşîya, ne dîpeşîya
Te xweşruh anî ber
Nûra xakê peyda kir

4. Goşt û ruh hatine ber
Nûra çavan lê hate der
Dest û pê kire leş
Lê şêrîn kir got û bêj

5. Xwedawendê me hostayê rehmanî
Rê û dergeyê dinyayê vekir
Her tişt ji me re deranî
Bû buheşt erd û avanî

6. Xwedawendê me tiştî dinas e
Dura kasê jêre kir esas e
Jê peyda kir mêrê xas e
Got: "Eve heq nebes e"

7. Dur ji heybeta Êzdan hincinî
Taqet nekîr hilgirî
Ji rengê însan xemilî
Sor û sipî lê hêwirî

8. Êzdanê me bi rehmanî
Hîsin û cemal ji me re anî
Destûr da qelemê qudretê
Em avêtin nav sira muhbetê

9. Hêvên havête behrê, behîr pê meyanî
Dûmanek jê derxwenî
Çardeh tebeqên erd û ezman pê nijinî
Êzdanê me dur deranî

10. Muhbet avête nav e
Jê peyda kir du çav e
Jê herikî pir av e
Av ji durrê herikî
Bû rê û bê derî

11. Êzdanê me ser behrê gerî
Êzdanê me gemî çêkir

12. Însan, heywan, teyir û tû
Cot bi cot li sefînê siwar kir

13. Xwedawendê me sefîne ser e
Serekî digere çar kinar e
Sefîne qul bû, av kete ser e
Marî dûvê xwe dana ber e

14. Xwedawendê me gemî ajot
Ji kinar ço ber kinar e
Ajote Lalişe got. "heq war e"
Siltan Êzî xweşrêber e
Lalişkurkî beşer e
Niha êzdî jê xeber e

15. Ya Rebî bang dikim şêxê mezin
Çavkanî av jê dizên

16. Ya Rebî te dinya çêkir, dinya bixêr
Însan têda dijîn bi têr
şevên reş, şevên tarî
Cî nema gul jê barî

17. Xwedawendê me kerîm û rehman
Kire rikin erd û ezman
Da berme ruh û ziman

18. Xwedawendê me rebil semed
Afirandin heft milyaket
Cuda kir dogeh û buheşt

19. Xwedawendê me erd çêkir, ezman guhastin
Micalê erdê birastin,
Nobeta qeza guhastin

Li guneh baran bû ruhistin

20. Çiqas xwedawendê me dinya kir sefer e
Sixir dikir dar û ber e
Pê nijinê rîknê mexîber e
Lalişjor de anî xwar e
Lalişbû xweşcî û war e
Li erdê şîn bû nebat e
Pê zeyinê, zendî kinyat e

21. Xwedawendê me rehmanî
Çar qisim ji me re danî
Pê dilovan Adem nijinê

22. Xwedawendê me rehmanî
Çar qisim li rûyê dinê danî
Yek ave, yek nûre
Yek axe, yek jî Agire

23. Xwedawendê me bi rehm e
Diyar kir şaz û qidum e
Hêvênê Adem hevsûr zor tixûm e
Hevsûr geriya, hat hindave

24. Qalibê Adem mabû bê gav e
Go: "Ruho çima naçî nav e"

25. Xwedawendê me qudret e
Zeyandî çiqas xuliyaqet e
Jêra çêkir doje û cinet e

26. Xwedawendê me erd çêkir, ezman guhastin
Mecalê erdê birastin, nebata qeza rastin
Ji însan qencîtî xwestin
Laliş ji ezman dihat e
Li Erdê şîn dibû nebat e
Pê cêyiran çiqas qinyat e

27. Xwedawendê me înenê kir esas e
Şemiyê biriye kiras e
Çarşemê kir xilase

28. Heft sed sal paşhevsûr hat dira nikase

Heft sed salî berî Adem jimar e
 Erdê xiyare negirtî şiyar e
 Heta Lalişa nûrîn di nav de hinar e
 Ê bang da ruh hediñ
 Hat û ço buhirî
 Nûra muhbetê hingivte serî
 Hat û di qalibê Adem de hêwirî
 29. Xwedawendê me rehmanî
 Kasa sirê ji Adem re anî
 Av ji kasê vexwar, vejiya
 Cîda mest bû hejiya
 Goşt jê xuwest wê ruhê
 Xîret kete nav serî
 Xwîn li canê wî gerî
 30. Adem Xwar ji wê kasê
 Sira kasê xweş lê tê
 Kerameta kasê gehiştê buheştê
 Milyaketan bi milê wî girt û avêtin buheştê
 31. Adem ji kasê vedixwar e
 Kerameta kasê pê ve diyar e
 Xak pê nijinî, bû hişiyar e
 Got: "Ev erd çî xweşe"
 Giyayê şîn sergeşe
 Roj roja mêrê keleşe
 32. Xwedawendê me rehmanî
 Ji me re keremek anî
 Dem û dezgehê başdanî
 33. Hey Ademo rûdinê
 Her dem bike îmanê
 Xwedawendî em xilas kirin ji tofanê
 34. Gelî mirîdan bikin karî
 Xêra qudretê ji jor barî
 Xwe dûr bikin ji neyarî
 35. Kerameta xwedawendê me hate xwarê
 Erd û ezman didinn xêrê
 Hûn jî bibin xwedanê xêrê
 Qet ji bîr neken vê xeberê " (Çavkanî 1: Rûpel 15-21)

Kemal Tolon

864-LAWİK-2

Ji Mûşê wê de zozan e
Pêçî û tiliyê xelkê delal
Mûm in û şibhî şemedan e
Ez terka çavê reş û
Bejna zirav nadim
Heya qaz û quling vegerin
Deynin ser mêrganê.

Çem û qamê bayê ava Mûradê
Kerr û lal e, deng jê nayê
Li dinya yê dostê mirov rind be
Mirov rakeve çar sala di
Hepisxana Diyarbekirê.

Eger felek dost e,
Xwedê rast bê tişt pê nayê
Xwezî mala me cîranê mala we biwa
Sibê heta êvarê çavê min
Li qamet û li bejna te biwa.

Çiya bilind e, bi ser me de weyle weyl kir
Qaz û qulingê deşta Mûşê
Serê xwe hilanî berê xwe berjer kir
Rind dîtîya te a ewilî
Li ser xortaniya min zêde kir.

Ez bimirim tirba min bikolê ji mala û wê de
Dibê şibak û pencera bihîlî tê de
Herçî roja îne were

Ser mêzelê sêwiyê Ebdelê Xwedê de

Barê mazî kevnar nabî
Berefa Serhed lê barî
Nêçira min û kewa gozel li ser nabê
Wetenê mîrat şêrîn e, dest jê nabê
Ez terka çavê reş û bejna zirav nadim
Heya sifan û ticar rabê
Tasa xezala min zivîn e
Tasek av ji kaniya mala bîne

Dixwim naxwim tîniya dilê min naşkê
Roja qiyametê ber mêzîna
Xêr û guneha dawecî ne.

Ha de narî, narî, narî, narî, narî,
Narî, narî, narî, narî, narî, narî
Peyayo Qurban mêrga Silyê ceto wê bi hez e

Delal qurban Siloyê Çeto bi wê bi hez e
De gidî peyakî di rê de tê çiqasî xar û lez e
Çûxê lê, çewkenê mil li gewaz e

Olo peya yo ! qurban ez li te dinêrim
Ez zanim tu ji konê mala bavê min î
De ez ê erfî bêjim, tu xebereke bi femîn î
Destê rastê çavê bêsmêrt xînî.
Kosa misiriyê şîn ji kalên bikşînî !
Destê çepê kete martêliyê bişîdîne
Nav li Xwedê pêşiya danzde sîwara êlê bigirî
Ve sibê teştê re bûkê ji sîwara bistînî
De lo lo peya yo...
Serê qîza pê dora serê te geryayo
Lo lo peya yo qurban !
Ez mêrga Siloyê Çeto dinêrim
Ji kula dilê min re dar û stirî
Peyak tê de hat û bihûrî
De serê min qurbana serê peyê be
Ezê li pê dinêrim peyakî mede kirî
Kuro ez bi qurbana te me
Ez dizanim tu ji konê mala bavê min î
Destê rastê ceba pantol xîne
Kosa misiriyê şîn ji kalên bikşîne
Destê çepê tê ke merteliyê bişîdîne
Pêşiya danzde sîwara bigire
Bûka tez ji sîrê bistîne
Bê sibê zû bive hevala bûka rû bi xelî

Nura Cewerî.

865-LAWÊ MÎN, ZIBERÊ MÎN

Ez bi newala ser kaniya diketim,
Bi devî ye xwe ji kaşan berdan newalan
Bejna bavê Ferat û Xebat,
Bejneka bi şal,
Hatin devê deriya,
Derê mala Şapê hûndir kurmancî ye
Bavê Ferat û Şengal pişt vekirî dest vala
Li ser kum û kolosê Serhedî ye
Heger darê mevdolîyê di dest da ba

Ez bi nawala ser kaniya diketim
Welle dijmin têrê ne dikir
Bi sê dan, mêrg û kanî ye, bi hezaran...
Leşkerên Romê reş girt ser piranî,
Bi giranî girtin birîn li Tuxaya
Şewitî danîn
Bavê Ferat û Welat birin li Tuxaye danîn,
Dar û bazar li ber danîn
Keremarekî
Darê dijmin qebûl nekir
Dest hilanî
Bi sê ciya birindar kirin lê,
Li xwe danîn
Polis û cenderman ew li hev
hilanîn
Ji heyama berê de,

Dibêjin ku;
Wê çaxê got;
Ax mala çar û pênc,
Piraniya mêran danî
Peyayên malbata, peyayên çiya
Got welleh ez nakim
Li ber nexweşxana bajarê Mêrdînê
Ez wan gotin û galgalên we qebûl nakim,
Ew nexweşekî pir bêhal e
Ez qelem li ser kaxizê
Danaynin, îmzê nakim
Sibê zûda ji min xatir xwast
Heger ez goştê canê xwe
Perçe perçe bikim

Got; ax bi mi re bi qet û qeta kim
Çû derdê dîtna hevalan e
Heger fermana hikumatê
Li serê xwe rakim
Ez a şerê serê çol û çiya
Şêrê serê teht û latan
Min go lawo;
Ez te teslima Romê reş nakim
Ma te, tembiya kulfeta giran û hûr li kê kiriye
Bankir got kurdo;
Em ji te re hatine
Got;
Dayê min digot tu bi aqil î
Got; de were were
Tirko were firsende
Kuflet hûr ne ji welatê min çêtir e
Îro ji te re min ne tiving û xençere
Dapira min him kilamen xwe digotin him ji dilorand.

Lê welleh ew birayê min î
Delal ku li ser taht û latan in
Heyfa min nemîne ji we re
Ew birayên min ku li serê digerin
We heyfa min hilînin bi dest xwe re
Heyfa min ne Çavûş û neferin
Wexta ez ji Tuxayê hatime,
Ez roj bi roj dihêjmêrim
Ez dizanim,
Ez ê herim carî heval û peyan
Lê ez nizamim,
Ezê kul û keserên xwe
Bihelînim ji ke re?
Ezê bihelînim ji birayê xwe î biçûk re
Ji M. Latif ku li serê çiya
Û nawalê Kurdistanê weke şêr e.
Dayik dîsa digirî û hal tê da namine,
Qirarê deh deqiqa bihne xwe digir

«Dîsa dest bi lorikên xwe li ser lavê xwe dike distirê.»
Şerek derketiyê li çiyayê Omeriya
Megrî daê, ew qeder e
Li sêncê rezan li siqaqan
Derdê welat bi min re keder e

Leşkerên Romê reş bi piranî dor bela ya
Kedera ala kesk, sor û zer e
Apê Ferat û Xebat ji êvara Xwedê de,
Li min helal bike şîrê ber e
Bi leşkerên Romê reş re ketiye sintakê
Te bigot ez Latif dîn im
Dengê qir û navtêdana betal neke
Ez gurê dev bixwîn im
Fişegê wî hindikin

Ez şerê zozanan yê pirç şîn im
Çarsed neferî nakin
Ez roja dehan bi ser serê ciwanê
Giyano ez ketim bextê we û
Kurdan digerînim
Xwedêo hûnê derb û beran
Pê bigihînin
Lo ku fişek bê
Peyayên mala bavê min zarona naşîne
Neman, tîrsa min ew e ku
Nizandin derb û barên xwe biqedînin
Şêrê zozana xwe feda bike
Derb û beran zû xerc dikin diteqînin
Parçê teyara bi ser serê xwe da tînin,
Lawo te nav di xwe bida te bigota,
bankirin Kurdo teslim be!
Ez şerkarê şerim
Gotin em nakin,
Em ferxê Guhderz û
Kekê Ziber im
Selhedînê Eyûb inê,
Me hev dîtiye
Me bi hevra qerara daniye

Megrî dayika delal
Ez gora reş dibînim,
Derdê welat
Ne tê hadim û ne tê debar
Em rojê dehan bi ser xortên Kurdan digerînin,
Ji derdê welat min keftê xwe xwar.
Em yekî xwe bi dehan dihesibînin
Ez hem şer hem jî ejderha me
Em xwîna Qazî Mihemed ahd kirine

Melikê Cebar,
Şîrê beran li min bike helal
Ez di jiyana xwe de destê xwe hilnedim
Ne bêm Teres Romê reş
Ez teslimi
Ez bi çiyê Omeriya diketim bi sênca reza li zinara
Xweş tê dengê kurê bava Fêris û
Pehlevanan û ejderhan
Xweş tê dengê Keleşkofa,
Mevdoliya hevîr dor e
Apê Ferat û Serhat Mêrekî nestelê bû,
Tu cara berê xwe neguherî
Ji ber tîfîngên wan ne yara

Avaşîn - 2

866-LAWİKÊ BATMANÎ

Delîl yadê, delîl yadê, delîl yadê...
Paşak rabû bi giranî,
Eskerê xwe ji koca Diyarbekir xopan bi der anî,

Li Batmana şewitî qurê danî
Elîyê Mihemed firar bû,
Çitika reş der anî
Batman şewitî wa bi sur e.
Eskerê Smaîl paşa girt boluk û tabûr e
Mincan xatûn ban dîkir Smaîl paşa
Ez ketim bextê te û Xwedê ye

Te destê Eliyê Mihemed lawikê
Batmanê, çi awa ji ber hilme hilanî?

Dilê min here, sed carî bi min her e,
Batman xopan wa bi gêr e.

Mincan xatûn ban dîkir, Smaîl paşa,
Ez ketim bextê te û Xwedê ye.
Eger tu dixwazî ezê bidim te elbek zêr e
Delîl halê! lawikê Batmanê
Batman şewitî bi rê ye.

Mincan xatûn ban dikir, Smaîl paşê
Ez ketim bextê te Xwedê de
Te dest li Eliyê Mihemed, lawikê
Batmanê bi mista me de.
Eger tu dixazî ezê bidim te du elb zêr e.
Smaîl paşa ban dikir li Minca yê,

Lê Xatûnê, lê hîrmetê!
Bejna te sêwl sêwleka stûna qudretê
Xelkê bibêjin Smaîl paşa derketiy,
Sermûşîrê dewletê

We bibêjin Smaîl paşa,
Ji Mincan xatûn dixwe wî bertîl û rişwetê.
Batman şewitî bişewite
Wa bi mêrg û kanî.

Kula Helebê di mala Smaîl paşa,
Mûşîrê dewletê kev e

Te çi awa destê Eliyê Mihemed
Lawikê Batmanê ji ber hilma me de
hilanî?

Deîl halê lawikê Batmanî
Batman bişewite wa bi rê ye
Eskerê Smaîl paşa hêdî hêdî pê de tê ye
Bira Xwedê kuleka li baxê mala
Smaîl paşa mûşîrê dewletê kev e.

Ez rabûm ji xewa nîvê şevê ye
Mi dî lingê Eliyê Mihemed lawikê
Batmanê qeyd kirî li mîrata (qntiyê ye)
Berê wî dan koca Diyarbekirê ye.
Dilê min ebdelê Xwedê dilêkî dê ye
Mincan xatûn berê xwe daye Birca Belek,
Da kiriye gûliyê sorê sosînê
Da ber meqesê firengî ye
Bedlek çekeke zabita li xwe kiriye
Olaqek ji xwe re tewlê vekiriye
Didayê pê Eliyê Mihemed,
Da ser riya Diyarbekirê, li zindanê ye.

Dilê min ebdelê Xwedê dil dibê ye.

Mincan xatûn xerib keti bû qonaxa
Xwedê li xanê ye, û sibê ye ro hilatîyê
Mincan xatûn meşîya sera dewletê ye
Mincan xatûn ban dikir, gelî efendiya bînbaşîya,
Ez ketim bextê we û Xwedê ye
Xortekî temtêla min de bû
Li nav eskerê Smaîl paşa bû.
Ez nizam rakirin berê wî dane kêder ye?

Efendiyê Bînbaşî ban kir,
Xortê delal dilê min ebdelê
Xwedê dil dibê ye.
Ew xortê tu dibê di temtêla te da bû
Li nav eskerê Smaîl paşa bû.
Du esîr rakirin berê wî dan îskela li ber behrê ye.
Mincan xatûnê por, poşman berê xwe da xanê ye
Olaqê xwe vekir, da pey Eliyê
Mihemed, Smaîl paşa, ket riya
îskela li ber behrê ye.
Qonexek hilanî, yek danî li çolê ye
Belê şevê di nîvê şevê ye
Mincan xatûn xerib ketî bû,
Qonaxa Xwedê ye.
Û sibê ye ro hilatî ye
Mincan xatûn meşîya sera dewletê ye
Deîl halê lawikê Batmanê min bi tenê ye

Deîl halê lawikê Batmanê,
Ban kir go, gelî efendiya Bînbaşîya
Ez ketim bextê we û Xwedê ye
Xortekî temtêla min da bû,
Li nav eskerê Smaîl paşa bû.
Ji ecebê dinyeyê re nizam rakirine
Berê wî dan kêderê ye?

Efendiya binbaşî ban kir xortê delal,
Xortê ku di temtêla te da bû,
Li nav eskerê Smaîl paşa bû.
Esîr rakirin berê wan dan Stenbolê ye
Mincan xatûn por poşman berê xwe de mîrata xanê ye
Olaqê xwe vekir joi mîrata xanê,

Da pêy Eliyê Mihemed smaîl paşa,
Daketê riya Stenbolê ye
Qonexek hilanî yek danî li çolê ye
Şevêk nîvê şevê ye
Mincan xatûn xerib keti bû,
Qonaxa Xwedê li mîrata xanê ye.

867-LAWIKÊ DELA

Heyla delal heyla delal heyla delal lawikê delal
Ezê bi Şirnaxa xopan diketim
Were dayê rebenê qala girî
Wayla gawirê gawir babê
Minê den û bala xwe daye
Minê digot biniya Şirnaxa rengîn
Du zerî esmer rûniştin
Belê ji kula dilê min û te re
Qelin û nextê xwe dibirîn

Heyla delal heyla delal heyla delal lawikê delal
Belê vûrû min xanî kir ser xaniya
Heyla gawirê gawirbabê
Ezê derketim ser hewaleyî banê bilind
Jor de min ê mêze kir li dawetê
Belê gewra min î kofî sipiya
Heke ezê rojê sê caran
Çavê xwe vî heramê dêrisê gunda
Digerînim nagerînim
Ezê bejn û bala bilind û zira nabînim
Wek berfa bala serê çiyayê Cûdî
Tava temûz û teboxê li dide
Noqte noqte, belê ciger û meleka dilê min heliya

Heyla delal heyla delal heyla delal lawikê delal
Bejin zirava gula dilê gundê me ye
Were Xwedê hezar carî ava bivê
Qedera pêncsed malî tê de heye
Wele wextê riye çavê min
Ji wê bejn û bala te nekevê
Wele heçku teva mala xwe
Barkirî kavle
Wele sebra minê xirabe ye

Heyla delal heyla delal heyla delal bejn zirav
Ezê bi Şîmaxa şewitî ketim
Werê lê gewrê çî xweş war e
Were ji kula dilê min û te re
Bir re deşt e lê serê çiya ye
Wextê rojê çavê min
Li wê bejn û bala te nekeve
Heçku ava Çemê Botan li min çikayaye

Heyla delal heyla delal heyla delal lawikê delal
Sibeyê tavê dêrîsê gundê we zerîqand
de vê zalim qîza zalima
Çawa rûnişt her ber kulek û pencere eynikan
Were dayê rebenê xwe xemiland
Hey gawirê, Xwedê mala babê te xira bike
De çiqê mêrê xwe bi dilê xwe kir
Wele te ceger û dilê melaka
Dilê min heliyand

Heyla delal heyla delal heyla delal lawikê delal
Wele berfê lêkir berfa bêra
Hey bê mirada Xwedê
Minê digot bayekî jor de lêda
Belê ji kula dilê min û te re kiriye sebra
Wele ezê rabim vê sibê
Qulf û mifta ser sîng û beriva bedena
Xwe evdela Xwedê venakim
Ezê bihêlim ji delalê dilê xwe re
Belê heta bêyo ji rêka dêra

868-LAWIKÊ METÎNÎ-1

Lê lê dayikê heyrane !
De rabe roja şemiyê
Serê min bişo û xemla min li min ke
Bisk û temeriya li enîya min çêke
Hey lê lê lê lê, hey lê lê lê lê, hey lê lê lê lê
Hey lê hey delalê !
Dayikê ez gorî !
De rabê bişîne pê lawikê Metîni
Delalê malê û bêje heger min dixwaze
Bila ma bê min baxwaze

Heger min direvine,
 Bila ma bê min birevîne
 Lê heger min ne revîne sibê ye min bi rêkin
 Hey lê lê lê lê, hey lê lê lê, hey delalê !
 Dayikê heyran feleka me xaîne,
 gidî me dixapîne
 ji me ra na yên domê hey domê
 Lê lê dayikê heyranê !
 Rewşa min ne tu rewş e
 Kanîkên me şêxan û pîran li wî hevberî
 Hey lê lê lê, hey lê lê lê, hey lê lê lê
 Hey lê hey delalê !
 Dayîke ez gorî !
 Bila di nîvê şevê da
 Lawikê Metînî bê nav xal û xetê min gerdenê
 Bila devê xwe bêxîne nav sîng berê min
 Heya devê wî bigehjin binê, qulpê gahrê min
 Hey lê lê lê, hey lê lê, hey lê lê lê
 Dayikê heyran ! Feleka me xaîne,
 Gidî me dixapîne ji me ra na yar û dost.

Mamostayê Mûzîka Kurdî:

869-LAWIKÊ METÎNÎ-2

Lê lê Dayîkê Heyranê Ezê bi te kim
 Tuyê bi xwedê kî
 Tuyê rabe serê min bişo xemla min li min ke kezîyê min bi hune
 Îro tuyê cihabekê bi şîne pey lawikê metînî delalê malê
 Bira were min bi xaze yan jî bi revîne
 Heger nayê min na xaze na revîne xwezgînîkê min runiştine
 Qelenê min birîne wê sibê min bi rêkin hey lê lê lê..lê
 Hey lê lê lê.....lê hey lê lê.....
 Lo Bavo feleka me xayêne ye vireke derewîne
 Min û Lawikê Zerdeştî di xapîne nayê domê Hey lê....hey lê lê...

Lê lê Dayîkê heyranê, kanîkê şêxan û Mîra
 Li Çîyayê Şengalê meqbula Şêxa î bi rêzin
 Min dî Qîzê gundê me ji mal derketin ser bi şarin
 Bukê gundê me bi fîstanê dirêjin
 Îro Tuyê cihabekê bişîne pey lawikê Metînî delalê malê
 bira were min bi xaze yan jî bi revîne
 Heger nayê min na xaze na revîne xwezgînîkê min runiştine

Qelenê min birîne wê sibê min bi guhêzin hey lê lê lê lê..lê
Hey lê lê lê lê.....lê hey lê lê.....
Lo Bavo feleka me xayêne ye vireke derewîne
Min û Lawikê Zerdeştî di xapîne nayê domê Hey lê....hey lê lê...

Lê lê Dayîkê heyranê, kanîkê şêxan û Mîra
Li Çîyayê Şengalê Meqbula Şêxa li wî hemberî
Min dî Qîzê gundê me ji mal derketin çav bi kilin
Bukê gundê me bi fîstanê heyderî
Îro tuyê cihabekê bişîne pey lawikê Metînî delalê malê
bira were min bi xaze yan jî bi revîne
Heger nayê Min na xaze na revîne
Bira îşev nivê şevê were ramîse taximê Sing û berê min keçikê
Bira devê xwe têke binê guhara boxaza qirikê hey lê lê lê...lê lê
Hey lê lê lê lê.....lê hey lê lê.....
Lo Bavo feleka me xayêne ye vireke derewîne
Min û Lawikê Zerdeştî di xapîne nayê domê Hey lê....hey lê lê...

870-LAWIKO-1

dilê me agir pé ket

eman eman lawiko
tu mérxas u egido
xwina te pir şérine
jiyan ji te girtine

evin ji te ra jin e
şoreş ji gel re tine
di réya azadiyé de
baré mezin hiltîne

çûm berika baranê
fuat egidémin kanê
li stenbolé şehid ket

gotin u muzik: Siléman-Mervan-Candas

871-LAWIKO-2

Lawiko keke kela germa vê havînê
De lawikê min nexweşe nexweşê li nav nivînê
Eza rebenê dikim cîkê lawikê daynim
Li eywanê saneşînê
Cotê reşguliyé xwe ji lawikê xwe re
Têxim baw û bawêşînê heyânî sibê
Li ber serê lawikê xwe rûnê
Ezê bêjim gelî mêr û zilama
Hûnê ji kêleka lawikê min rabin
We çima win/hûn nizanin lawikê min

Lawikê min nexweşe, bedhale tirsim ezê lawikê
Xwe nebînim ezê bimirim bi vê kulê, bi vê kederê, vê birînê
Way way bi vê birînê de were
Ax de were de were de were keser û meraqa mi lawiko

Ezê ketime toz û xubara germa vê bêderê
Lawikê min nexweşê, bedhale, ez nizanim birîna wî li kêderê?
Ezê cîkê lawikê xwe daynim li eywanê li ber pencerê
Lawiko derba te li min daye bîna tîra vê xençerê
Ezê bêjim gelî mêr û zelama hûnê ji kêleka lawikê min rabin,
lawikê min nexweşê, pir bedhale
Ezê cotê memikê xwe bidim desta, bila lawikê min pêşabe, bîna wî pêderê,
tirsim lawikê min bimire, ez nebînim, ezê bimirim bi wî kulê, bi wî êşê bi wî
keserê de were...

Tekst û Muzîk: Gelêrî (Her çar perçên Kurdistanê)

872-LAWKO DÎNO KEÇÊ DÎNÊ

Lawko dîno şevkê were mala bavê
min bi dizîka
Derî veke bi tilîka
Wextê ku bav û birê min gote;
Çi bûyê çi çiriya?
Ezê bêjim kûzê bû hat mirîşka.

Keçê dînê te çav reşê ji kaniya kila
Delal dînê te por sorê li nav mila
Delalê, îsal heft salê min e li dû te me
Min dil berdayê ji huba dila.

Lawko dîno mêrga gundê me bi kereng e
Gihayê dorê tevde reng bi rengê
Ez ewqas li hêviya te bûm
Tu nehatî bû dereng e.
Keçê dînê ez nexweşim pir bêhal im
Delal dînê roj bi rojê bêhaltir im
Wexta ez ê çav li sebra dilê xwe
dikevim
Ji kihêlê binê beriya bazartir im.

Lawko şevê were mala bavê min
bi mêvanî

Ezê ji te re serjêkim vî berxî
vî beranî
Wextê bav û birê min gotê;
Qîza min kanê berxa wî beranî?
Ez ê bêjim bavo,
Kûçik bavê şivan xaîn bû ji çolê
ne anî
Keçê dîne çiyayê me bilind e,
bi kakil û kuncî
Mala bavê min xirabê,
Jê difiryan cotek kewê di narincî
Xweziya min bi wî evdî wî însanî
gerya bû li dinê,
Bi nefsa canê xwe zevicî.

Lawko dîno şevê were malê bavê
min limêje
Ezê şezde ji te re daynim
Destê xwe bilind ke bang Xwedê ke
bêje,
Lo lo yarbî tu min bi zaveyê
malê kî
Keçê dîne ez nexweş im li nava ciya
Dihat ser min qeflê qîza û jinê biya
Min ê nedî,
li ser serê min bûye teqe teqê van meqes û dux teşî ye.
Ez ê çî bikim çogê min tune bûn
rabim piya
Lê belê devê min ê keti bû cotê
zer- memika,
Hinarên herdu rûya
Ez nizanim ne ji kêfa bû,
ne ji eşqa bû, ne ji eyba bû.
Heba diranê di devê min de
nema giş weşiya.
Lawko dîno ez li banî,
tu li wî banî
Delalo dîno di nav me da diherikî
çem û kanî
Lawko dîno min bîhst te ji
xwe re yek anî
Heger ji nefsa min canê,
min tolê,

min sêwî evdela Xwedê çêtir be
Xweş helal be li wî canî
Na, wele eger ji nefsa canê mi tolê,
min sêvî evdela Xwedê xirabtir be
Bi reya Xwedê tu ê xêrê nebînî bi ciwanî.

Mehmut Lewendî roja nû 46/ 1996

873-LEGEL XEM BÛME HEWDEM

Legel xem bûme hawdem, dem be dem her şîne kirdarim
neka bawer nekeyt, tuxwa bibîne reng û ruxsarim

jiyanim wek nemane, bezm û şayîm şîwenî germe
be dîmen aqîl û jîrim, belam dêwane reftarim

be corê derdî durît karî kirde benbenî cestem
hemîşe mat û xemgîn û zelîl û dîl û bîmarim

nexwazella le katêka le batî mujdeyî weslit
welamekî firaqît daye dest cestey birîndarim

deba îtir tehemul kem nebunî nurî du çawit
le rêgey şax û daxî dirk û dalî weslî dildarim

Honrawey : Bêwey-Awazî: Burhan Muftî

874-LERZAN

Lerzan Lerzan ho Lerzan e
Şahiye û helper çî Kurdane
Her çend yarem lêmbêzare
Bê eşkî çarim naçarim

Bû balakey bûm aware
Lem sare ta ku ew sare

Kurbanî bim ey bay şevê
Xem bey li çavê nakevê

Gotin û Muzîk: Gelêrî.Herêm: Rojhilat

875-LEŞKERİN TÊKOŞER IN

Leşker in têkoşer in
Rêncber in cengawer in
Bo kela zordariyê
Êriş û venagerin

De êrişkin neyaran
Hemî pîs û kedxwaran

Gotin û Muzîk: Saîd Gabarî
Şirove: Koma Dengê Azadî

876-LEYLA-1

Çawî ciwanî Leyla
Bo te mirdim Leyla
Xan û man î Leyla
Çawî ciwana Leyla
Leyla Leyla Leyla

Îm şev şev zivistanê
Befir Ilke kolan e
Yarim zor ciwan e
Xan û man î Leyla
Leyla Leyla Leyla hey hey

877-LEYLA-2

Ez hatime mala we
Ji boy dîtina bejna te
Çend gotênê min hene
Tînim bigînime te

Min pirsî ew çi kese
Arîye zerdeştiye
Esle xwe ji Kurdistanê
Delalê şengalî ye

Gotin û Muzîk: Koma Zerdeşt

Em xweş kin şûn û waran
Em bi bîr û bawer in
Dîsgotin

Dest bavêjin vî barî
Qîz û xort alîkarî
Em ava kin vî warî
Em niştimanperwer in
Dîsgotin

Îm şev şeva biharê
Çawî ciwan xumar e
Yarim zor nezdar e
Çawî ciwana Leyla
Xan û man î Leyla
Leyla Leyla Leyla hey hey

Leylam leb o bankim
Kil ali çawan kim
Ji derdê min re bi dermankim
Çawî ciwana Leyla
Xan û man î Leyla

Bîna xweş te je yarê
Mîna gula biharê
Ji çiya ye şengalê
Ji te bîna cinetê

Yarê te ev bîn ji kuranî
Ji warê şera anî
Ji lalişa Nuranî
Cihê mala Şîxadî
(Cihê zerdeşte kalî)
Welat le bîra min anî

878-LEYLA LEYLA WERE VİR

Ez nakim nakim Terka Te nakim
Ez nakim nakim Leyla Terka Te nakim
Derîyê evîna li ser Te venakim
Û Leyla Leyla Tu were vir maqey dilê Te kevir
Eman Leyla Tu were vir maqey dilê Te kevir
Welleh min zora Te bir
Çi li vir û çi li wir Ez hatim lêvê wek şekir

Ez mame mame Leyla Ez mame
Tu nuh gihayî ji bona Te mame
Tu nuh gihayî Leyla ji bona Te mame
Ew sê biskê Te weke Gulane
Û Leyla Leyla Tu were vir maqey dilê Te kevir
Eman Leyla Tu were vir maqey dilê Te kevir
Welleh min zora Te bir
Çi li vir û çi li wir Ez hatim lêvê wek şekir

Tu zanî zanî bi derdê min zanî
Tu zanî Leyla Tu zanî bi derdê min zanî
Şevêkê wer ba min Leyla bi mêhvanî
Wan awirê çava Te li ser min danî
Û Leyla Leyla Tu were vir maqey dilê Te kevir
Eman Leyla Tu were vir maqey dilê Te kevir
Welleh min zora Te bir
Çi li vir û çi li wir Ez hatim lêvê wek şekir

879-LEYLANÊ

Leylanê Bihare çiçekê bihare
Tav derketîye de Tu were
Bihare rengîne Gul jî vebune
Leylanê were halê min tunîne
Ax de Leyla Leyla...emrê minî...
Tu şeva li bê teyisî şewqa Te da dilê min
Boy wê şewqê Ez helîyam were Leyla mala min

Leylanê sor gulê sosinê bihare
Dilê min ji kerba zare zare
De Tu were Leylanê lezke Min nehêle li virê bi tenê
Vê Biharê bi bê tenê dil şikestî situ xwarê

Ax de Leyla Leyla...emrê minî...
Ava zelal di xul xule weke dilê Te nabe
Kember zîvê Gula Dinyê du qetê Te tunîne

Leylanê neçe nazdarê neçe de tu were
Neçe neçe...de tu were
Neçe Leyla were Leyla neçe Leyla ti
bextê te me
Dinya ronî bêyî te ji min re herambe
Ax de Leyla Leyla...emrê minî...
Gera Golê min Kon danî Ez xeyîdîm ji kerbê
Te Gulê bedew qur vebune dîsa ketim bextê te

880-LEYLO LEYLO ZIRAVÊ

Leylo Leylo ziravê
Zirava Elîparê
Leylo Leylo ziravê
Ax keçê zalimbavê

Ew zirava wek derzî
Leylo leylo ziravê
Li devê deriyê me dîbezî
Ax keçê zalimbavê

Ew zirava wek teşî
Leylo leylo ziravê
Li devê deriyê me dimeşî
Ax keçê zalimbavê

Zirav qîza Keşê ye
Leylo leylo ziravê
Rind e qîza kese ye
Ax keçê zalimbavê

881-LEYLO

Çi dare ji dara Hewrêyo leylo leyla min
Hosta bînin ji Stewrêyo tew tew mala min
Çêkin textê vê yarêyo leylo leyla min

Çi dare ji dara Hinarê leylo leyla min
Hosta bînin ji Hekarê tew tew mala min
Çêbikin textê vê yarê leylo leyla min

Çi dare ji dara Bihokê leylo leyla min
Hosta bînin ji Dihokê tew tew mala min
Çêbikin textê vê bûkê leylo leyla min
Gotin û Muzîk: Gelêrî (Mêrdîn)
Çavkanî: Husênê Tewfê

882-LÊ BEJNÊ

Feqihê me çû lê feqitiyê lê bejnê lê
lê bejnê lê û bejn û bal
Feqihê me çûn lê feqitiyê lê çav û lê
Çav û birhê lê reş qelem

Melê nekir lê qewîtiyê
Ji te re lê bînim reş kofiyê
Çi careke ji gund û wê de
Birek feqe lê ketinê tê de
Feqiyê minê lê ji hemûwa zêde

883-LÊBLÊ

Lêblê Gulê, lêblê Gulê, lêblê Gulê
Lêblê Gulê, lêblê Gulê, Wax lê Gulê
Sorgulam, nazikam, xweşikam tev da Gul
Lêblê Gulê, lêblê Gulê, lêblê Gulê
Lêblê Gulê, lêblê Gulê, Wax lê Gulê
Nazikam, dilberam, xweşikam tev da Gûl

Ez(im) gulim, gulim gulim, lê Gulê tev da Gul
Ez(im) gulim gula spî me, sorgulam tev da Gul
Hemayloka bi reşî(rêşî) me, lê Gulê tev da Gul
Eşqa lawikê kêfçî me, lê Gulê, lê Gulê, ax lê Gulê
Nazikam, dilberam, xweşikam dîlberim tev da Gûl

Ezedîn Temo kovara Enstituya Paris

884-LÊ BÎ GOVENDÊ

Lê bi govendê, lê bi govendê
Lê bi govendê xweş lewendê
Min heyrana gulê zendê
w' ez ji kerba te hatime bendê

Lê bi govendê sorgulî
Xweş govenda bi sorgulî
Kesk û sor û zer da xemilî
Sergovengêr da milmilî
Bingovengêr da milmilî
Lê bi govendê, lê bi govendê
lê bi govendê xweş lewendê.

Îro li gundê me dawet e
Sebrê warê me dawet e

Govend geriya xet bi xet e
Dîlan girtin xet bi xet e
Bin govendî qîz û met e
Lê bi govendê, lê bi govendê
Lê bi govendê xweş lewendê.

Lê bi govendê devê sûkê
Xweş lewenda devê sûkê
Def û zirne li ber şimûkê
Dîlan geriya ber şimûkê
Ew daweta zava û bûkê
Ew pîroz be li zava û bûkê
Lê bi govendê, lê bi govendê
Lê bi govendê xweş lewendê

885-LÊ BO LÊ

Lê bo lê lê lê, bo lê lê lê bo lê
Lê bo lê lê lê, bo sefil bûkê

Xaniyê axê biçûke lê lê bo lê
Stûna navay hêlûgê sefil bûkê

Jê derket cotek bûkê lê lê bo lê
Derdê min ewa biçûke sefil bûkê

Lê bo lê lê lê, bo lê lê lê bo lê
Lê bo lê lê lê, bo sefil bûkê

Jê derket cotek qîzê lê lê bo lê
Derdem ewa mezine sefil bûkê.

886-LÊ DAYÊ

Lê dayê sibe ye ji kula
Dilê min û te re
Hoy hoy bayê sar tê
Sibe ye ji kula dilê
Min û te re bayê sar tê
Minê berê xwe dabû
Ku terma babê Emê
Ji Şamê tê
Girê dabû ji şirîtê
Hey la li min por kurê

Ber bi mal tê
Çawana termê babê Emê
Girê dabûn darşirîtê

Hey la li min por kurê
Ber bi mal tê
Termê wî xweş mêrî
Danîn li eywanê
Minê destê xwe birî
Bedena wî gerandi bû
Xwîna sar tê.

887-LÊ DOTMAMÊ

Lê domamê naz im naz im
Xelk xulamê naz im naz im
Em hatin te dixwazin
Bi cotek guhar û ferek bazin
Ser nîşana te dixwazin.

Lê domamê îro îro
Dîk bangdane dîkê nîvro
Ro li me bû sed û sîh ro.

Lê domamê naz im naz im
Xelk xulamê naz im naz im

Em hatin te dixwazin
Bi cotek guhar ferek bazin
Ser nîşana te dixwazin.

Lê domamê îşev îşev
Xelk xulamê îşev îşev
Dîk bandane dîkê nîvê şev
Şev li me bû sed û sîh şev.

Lê domamê naz im naz im
Xelk xulamê naz im naz im
Em hatin te dixwazin
Bi cotek guhar ferek bazin
Ser nîşana te dixwazin.

888-LÊ GIDIYÊ

Lê gidiyê, lê gidiyê lê gidiyê can,
Lê gidiyê, lê gidiyê, lê k'awê can
Gardan şûşê t'or mircan
Lê gidiyê, lê gidiyê lê gidiyê can,

Gardan şûşê t'or mirca
Lê gidiyê, lê gidiyê, lê k'awê can
Gidiya mine qîzîne
Lê gidiyê, lê gidiyê lê gidiyê can,
Gidiya mine qîzîne
Lê gidiyê, lê gidiyê, lê k'awê can.

889- LÊLÊ BEJNÊ

Rastî dostê xirab hatim
Lêlê Bejnê lêlê Bejnê
Rastî dostê xirab hatim
Dev û diran şekirê Şamê

Bilind firîyam nizim ketim
Lêlê Bejnê lêlê Bejnê
Bilind firîyam nizim ketim
Dev û diran şekirê Şamê

Emrêm pir bû te nîvî kir
Lêlê Bejnê lêlê Bejnê
Emrêm pir bû te nîvî kir
Dev û diran şekirê Şamê

Porêm reş bû te spî kir
Lêlê Bejnê lêlê Bejnê
Porêm reş bû te spî kir
Dev û diran şekirê Şamê

Gotin: Gelêrî

Musik: M.Atli (Koma Dengê Azadi)

890-LÊ LÊ DAYE

Le Le daye çima ew derd û kule vé dinyaye
Hemi buye para me ye
Em bûne koçer bûne raben bela bûne
Li dinyaye
Ev dile min dişevtiye daye helya e hale min
Ji ber name ye

Le le daye ew felake xain bi dijmine me r e
Bûye yar
Dest dana hev xira kirin li me
Ev çih û war
Şewtandin gund me le daye nehiştin
Li me mal u her dever

Avaz: Geleri Herem -Melete Gotin DİYAR

891-LÊ NAZÊ-1

Hey Diyarbekir baxçê ye lê,
Lê Nazê, lê Nazê
Gul û giya pêvê yelê,
Lê Nazê, lê Nazê

Ramûsanek bide min
Deyne min li bavê te ye lê,
Lê Nazê, lê Nazê
Hey Diyarbekir rûbar e lê,
Lê Nazê, lê Nazê

Gul û giya bin dar e lê,
Lê Nazê, lê Nazê
Ramûsanek bide min

Dil şewitî hawer e lê,
Lê Nazê, lê Nazê
Hê, Diyarbekir seyran e lê,
Lê Nazê, lê Nazê
Gul gîya meydan e lê,
Lê Nazê, lê Nazê
Ramûsanek bide min

Ew xweşiya dil û can e lê,
Lê Nazê, lê Nazê
Hê, Diyarbekir Bota' ye lê,
Lê Nazê, lê Nazê
Ramûsanek bide min
Hişê min li nik te ma ye,
Lê Nazê, lê Nazê.

892-LÊ NEZANÊ-2

Lêwik digotî;

Lê, lê keçikê, keçika li ber avê;
Çiqas bejneka zirav; lê bayê xerbî tê,
Bejna serê silav diki li kokê ramîsanê,
Te qîzê ilaîqî vê bejnê;
De hey wey lê, lê te nazanê...

Keçikê digotî;

Lo lo lawiko,
Kerwaniya kerwan başî,
Law rê ye, rê ye,
Bi min rê ye,

Îro tu kerwan tê re der û tê ye;
Ezê çiqas bala xwe didimê, rê ne çê;
Kevira davêje gola avê ye,
Te ji min ra ne kevê galagalê,
Vê gotinê yo,
De hey lê, wey lo lo wer Xwedêyo...

Lawik digotî;

Lê keçikê çemê Palo bişewitê lê,
Wa bi bî ye, van bîya lêgitiye,

Tew li sî ye, xwe zî min zanîba,
Bê esil û fêslê te ji kûye,
De hevala,
Wey lê, lê te nezanê...
Keçikê digotî;
Lo, lo lawiko,
Ez qîza mîrê Palo me,
Hezar û pênc sed sîwar li pişta min e,

Ezê naka li kumkolosê bavê xwe,
Bi gazî û qîrnîkim,
Evê naka kervanête li te bike,
Mift û emel û belayê;
De heyyla, wey lo, lo wer Xwedê yo...

Lawik digotî;

Lê, lê keçikê;
Ez mîrê me û mîrê Şemdînîm,
Berdevkê Zor Temir paşa me,
Hezar û pênc sed malê Şerqiyan,

Lê li pê min e,
De heyyla, wey lê; lê li te nezanê.

Keçik digot;

Lo, lo lawiko,
Erê wellê, min zanî bû,
Tê ne ji welatê Kumkolosê
Bavê min bû, erê wellê, min zanî bû.
Tê şemerî ser bi xêl î,
Ez nizamî ne tu bi neqtî ne,
Ne bi berdelî,
De heyyla, wey lo, lo wer Xwedê yo....

Lawik digotî;

Lê lê keçikê heger bavê te
Dixwazê malê dinya ye,
Bera olçekekê bîne,
Ezê bidim çend olçek zêrê
Osmanî ye, heger qail ne be,
Bîst û pênc kerî mîhê min,
Li pozê Qerejdaxê diçere,
Bila ji xwe ra her bîne,

Çend kerî mî yê,
De heyला wey lê, lê nezanê...

Keçikê digot;

Lo, lo lawiko,
Kervaniyo, kervan başî lew ra ye;
Kervanê lawikê Yezîdîxan meşiya
Mêkewê da bû pê ye,
De heyला, lo, lo wer Xwedê yo...

Mirê ban dikir,

Gelî heval û hogir, an dilê min wa yê sê
Cara bi min wayê, hûn ê ji dû me vegeîn,
Vê qedayê, vê belayê, de heyला,
Wey lê, lê li te nezanê...

893-LÊ WER HELÎMÊ

lê lê were were were were.....
le wer Helîmê
Lê lê keçikê dine rebenê min got te çi dixwazi
le torekine
Lê lê kubarê dîne rebenê li xelke tahle
lê limin þirine
De were were le wer Helîmê
Lê lê elimê rebenê min go ez wa nakim
lê ez wa nakim
Lê lê we eze kirase mala sterya ta le luxwe nakim
Lo lo mîro serê Sîpanê Xelatê berf û bager e
ax lê wez dernaxim
De were were lê wer Helîmê
Mûzîk Gelerî

894-LÊ WERE

Tu ji li wî bero jî
Ez jî li vî bero jî
Keçê ez te nasdikim
Tu Tirk nînî Kurmancî
Lê were lêwêre lê were
Rindê were

Sibê şevda zû rabe
Semi yê roj xirabe
Carek hêla min sêrke
Him xêre him sevabe
Lê were lê wêre lê wêre
Rindê were

Mûzîk: Anonim.

Gotin: Mustafa Çiftçi

895-LİCÊ

Agir berdan nava bajêr
Kuştin zarok û jin û mêr
Dest avêtin guliyên zêr
Sermê serî berdabû jêr
Hevalno

Megrî Licê diya min
Hemêzke şehîdên xwe
Bila neyar nekenin
Bilind rake serê xwe

Bi Tîm û topan girtin ser
Ji tankan çêkirin çember
Hinek kuştin hin kirin der
Hinek girtin bin darê ter
Hevalno

Em Licê bikin gulîstan
Bixemlînin mîna bûkan
Li ber serê wan şehîdan
Em biçînin baxê gulan
Hevalno

Gotin: Hekîm Sefkan-Mûzîk: Beser Şahîn

896-Lİ EYVANÊ XEW KIRÎ

Li eywanê xew kirî loy loy, loy loy, loy loy loy mala min
Xelkê yara te birî loy loy, loy loy, loy loy loy emrê min
Dikim nakim ranabe loy loy, loy loy, loy loy loy cana min
Xwelî li serê te kirin loy loy, loy loy, loy loy loy mala min

Diyarbekir ber avê loy loy, loy loy, loy loy loy emrê min
Çi yarek bejnzirav e loy loy, loy loy, loy loy loy mala min
Xelkê yara te dibe loy loy, loy loy, loy loy loy çavê min
Tu hîn mayî di xewê loy loy, loy loy, loy loy loy emrê min

Deryê Ruhayê bilind e loy loy, loy loy, loy loy loy mala min
Ev çi yareke rind e loy loy, loy loy, loy loy loy emrê min
Xelk û alem zewicîn loy loy, loy loy, loy loy loy mala min
Tu hîn pepûk û kund e loy loy, loy loy, loy loy loy mala min

Li eywanê xew kirî loy loy, loy loy, loy loy loy mala min
Xelkê yara te birî loy loy, loy loy, loy loy loy emrê min

897-LI GOVENDÊ BÎNÊR E

Ka li wî alî bi nihêre lo lo hevalê min
Ka li Dawetê bi nihêre emrê min canê min
Du Dîlber bi hevra ne lo lo hevalê min
Du xweşik bi hevra ne emrê min canê min
Awirê wan tim li me ne lo lo hevalê min
Çavê wan tim li me ne emrê min canê min

Heger Tu wan nas nekî lo lo hevalê min
Heger Tu wan nas nekî emrê min canê min
Î bi xemlê kurmancî ne lo lo hevalê min
Î bi xemlê kurmancî ne emrê min canê min
Yeke kine bedewe lo lo hevalê min
Ya din dirêje qelewe emrê min canê min

Tu jî li wan bi nihêre lo lo hevalê min
Tu jî li wan bi nihêre emrê min canê min
Xeberê ji wanre bi şîne lo lo hevalê min
Xeberê ji wanre bi şîne emrê min canê min
civîna me u wan deyne lo lo hevalê min
civîna me u wan deyne emrê min canê min

898-LO BERDE

Şevêk di nîvê şevê da lo di giraniya xewê da
Destê xwe da destê min lo bin roniya heyvê da
De berde de berde
Lawo destê min berde
Evînî bi kul û derd e
Lawiko destê min berde
Evînî bi kul û derd e
Lo lawo destê min berde

Te min didî li hewzê gulan, sibê, nîvro û êvaran
Dest avête gerdenê lo, xişîn kete guharan
De berde de berde
Lawo destê min berde
Evînî bi kul û derd e
Lawiko destê min berde
Evînî bi kul û derd e

Lo lawo destê min berde

Tucara te ji bîr nakim lo ser te re kesê nakim
Ger sed sal jî derbasbî lo, soza xwe xera nakim
De berde de berde
Lawo destê min berde
Evînê bi kul û derd e
Lawiko destê min berde
Evînê bi kul û derd e
Lo lawo destê min berde

899-LO DE LO

Lo de lo, lo de lo !...
Ezê bi geliyê goya diketimê
Gelîkê bi kevir û zinarê,
Fatûmê bi sê denga ban dikirê,
Xemrayê xwîşkê

Ordiya nezama Îngiliz giran e
Li dora mala me danîne çar kenar e
Xweş tê dengê top û topxana,
Di destê Hesenê Tahîr de,
Xweş tê dengê bêzara...

Gelekî şahîd û şihûdê Hesenê
Tehîr hene.
Hesenê Tahîr bi sê denga ban dikirê...
Husenê xwarzê Mehmed Eliyê bira...

Ezê îro kewê geliyê goya me,
Ez beranê zozanxurî me,
Ez çiraya mala bavê we me,

Neyê bîra we, roja bi wê rojê,
Minê li ordiya nezama Îngilîz Qewimand,
Min hûn xelas dikirin ji bayreq daran.
Ez bi geliyê goyê diketim,
Gelîkê bi dar încas e.
Ordiya nezama îngilîz giran e
Li dora mala me danîne bê qiyas e
Xweş tê dengê top û topxana
Destê Hesenê Tahîr de

Xweş tê dengê bêş ataşa.
Gelekî şehîd û şehûdê
Hesenê Tahir hene,
Bêş ateşê bi destê çepê hiltînê...
Bi sê denga bandikir Huseynê Mihemed Eliyê bira...
Neyê bîra we, rojê bi wê rojê minê
li ordiya nezama Îngilîz qewimand,
Min hûn xelas kirin ji eskerê xasê...
Lo de lo, lo de lo...!
Ez bi geliyê goya diketimê,
Gelîkî bi dar bî yê

Fatûmê bang dikirê,
Xemreyê lê xwîşkê
Ordiya nezama Îngilîza giran e,
Li dor mala me danîne bi sê ciya
Xweş tê dengê topa û topxana,
Di destê Hesenê Tahîr de,
Xweş tê dengê biçûk çapliya.
Gelek şehîd û şehûdê
Hesenê Tahir hene ...

Hesenê Tahir,
Bi sê denga ban dikir,
Husênê xwarzî,
Mehemed Elîyê bira... Digo;
Ezê îro kewê geliyê goya me,
Ez beranê zozonxurî me,
Çira mala bavê we me.
Neyê bîra we, rojê bi wê rojê
Min li ordiya nezama Îngilîza
qewimandin;
Min ê hûn xelas dikirinê ji ordiya Îngilîzan e.
Kovara Hawar

900-LOMA KEREM DÏNALE

Li Xaça axak hebû
Pênçsed pezê wî habû
Lê, bê kiras bû.
Wusa jî muzire
Ha tev nede,
avê li ser xeqê dibire.

Wî çû li ser wî deh malî birî
Mezinê wî deh malî

Navê wî Keko yê,
Ji bav û kalê xwe da xanimîn e
Ji axa ra go;
Kuro Ehmed bihêle
Em zeviye xwe avdin,
Avê dîsa bidin te
Ew axayê muzir got;
Kurê xwe xulamê xwe, caw hat,
Gotin axê muzir Keko kuştiye.
Pismamê wî jî çûn,
Ewê muzir kuştine,
Bêra wî ma di herî yeda...
Kerem dibê;
Ji Qeymezê,
Çûme Xaça
Min rê li hev pêça, û qulaça.

Min nêrî,
Jinek ji wê da tê,
Li bejn û bala wê mêze kir,
Keçeka Sipî û jinik Heyderiyê,
Go;
Bira oxir be
Min go; oxira xêrê be,
Go;
Mala te li kûye?
Min go;
Li Aşê Kera ye
Go;
Birao navê te çiyê?
Navê min Elî

Ku nebe dexelî

Ya jan, yan qelî

Mexset nekelî,

Go;

Birayê Elî, dibên Kerem li ser axeler

Û maqûlan distirê ma ew rastê?

Min go:

Dayê, Kerem

Li dem û dezgehê meriya dinhêre û dibêje.

Go;

Ku tu diçî bêje wî kurê kerê

Bila were li ser min

Û mêrê min bistirê!

Bi wê Quranê wê di virda lewitand.

Min go; xwîşkê !

Tu birî bi gora diya min,

Ez jî birîme gora bavê te.

Welleh ez kurê kerê ez im,

Qîza kerê jî tu yî.

Go;

Weeee... porê min kur be,

Kerem tu yî?

Min go;

Er ê

Go qisûra min bibaxşîne

Min go;

Na,

Ez ji te ra darekî bibirim,

Hezdîkî xwe rakşîne,

Hezdîkî xwe dakişîne.

Kerem nexşê wê datine.

Lê xwedatî wusa jî bedewe,

Ji qelaxê kivş nabe,

Niha jî ji ber çavê min ranabe.

Navê wê çiyê?

Fatê,

Berê wê bide, bi pê tê,

De min go;

Careke darê metê lê tê

Wê min bihara malê,

Kincê mêrê xwe bîne,

Deyne pêşiya min.

Min jî çav lê ye,
Potekî li xwe kim
Ewê kinc dernexist,
Konekî reş derxist,
Agir bi dilê min xist,
Kincê birê min li erdê xist,

Kela min tijî kir,
Cotê mişik ji nav derxist,
Îran dibên Keşikçî,
Rom dibên Bekçî,
Go;
Apê xwe bikim yolçî
Nihêrî yekî qertû birçî.

Min kincên wî rakir,
Her du mil û pastiyê wî heye,
Wek din tişt tuneye, ne şûkire,
Ne dibire,
Paşî ji pêşiyê dibihire,
Jinik li xwe dixê,
Kerem bire - bire,
Cika kurê kîjanê dimire.
Ez rûniştîme,
Kinc li ser milê min in,
Teşî jî di destê wê da ye, dire sê,

Dora Fatê ye,
Çika çi bibêje:
Êêêê Ez ê x we bi qurbana te kim
Hey lo lo lohey lo lo lo, peyao,

Tu ser çavê bavê min ra hatî,
Heta niha qe çima nedihatî,
Bendeke bavêje ser bejna zirav,
Reîsê wî welatî.

Min go;
Can dayê can,
Te kezeba min birî,
Tu hê ji Kerem dengbêjtirî.

Min destê xwe da ber guhê xwe,

Dora Keremê
Mehrûmê çûme Xaça berî li avê,
Xosrof gullek berda binya navê
Ew î heywanî xwe rakişand,
Da ber tavê,
Bêra wî di heriyê da ma
Nikare rêxê jî di ser xwe ra bavê,
Go;
Oro rabê bicehme,
Çawa wusa dibêjî?
Min go;
Wele kela min tijî bûye,
Birangê min kuştine,
Tu jin bira min e,
Bi Xwedê ez ê bêjim,
Min dîsa destê xwe da ser guhê xwe,
Ka şair Kerem çî dibêje:

Ezê çûma Xaça li bilind çiya
Serê wî danî ser têr û ginciya
Li dorê bû şine - şinga zebaniya,
Simbelê wî li dêla kerê hev aliya
Kerê bîst û çar zitik dayê neqetiya
Bejna zirav li ser basmê welgeriya.

Fatê go;
Lo apo bese ha,
Bila kurê min bimira,
Mi tu neaniya.
Ez bizineke bidim te,
Derkevê ji mala min here.

Min go;
Xwedê ji te razî
Pezê giştik bidî min jî,
Şîna birangê min e, ez naçim.

Fatê kinca ha kaş dike,
Ez jî ha kaş dikim,
Şerekî zaf girane,
Xwedê ra em tenê di mal dana.

Dora Fatê ye dinale

Û pera jî dikale;
Weyla mala bavê min şewitiyo

Miriye min ezîzo,
Min rezil kiro,
Kerem ketiye malê,
ji mal dernekeve,
Min bavê Tahar berbat kiro
Min girt Kerem nav kefên
sîwar kiro.

Min go; can dayê can
Kerem ji te re qurban.

Go;
Apo ka kincê mêrê min bide,
Helbet wî welatî da dengbêjekî
din jî hebe.
Ew kinca wî alî dikşîne
Ez ji wî alî dikşinim.
Ciyê sax jî ew diqelişe,
Derdê axê dilê da êşe
Dora Kereme, cika çi dibêje.

Merhûm çûme Xaça darê dirî
Sed û deh gund tamam di gorê da birî.
Benda di bin nivî da birî,

Go;
Oro her didi xebera?

Min go;
Na,
Ez fathê didi emê, wele ez naçim,
Çawa cinazê wî bihêlînim,
Ji şîna wî der herim,
Ma bendeka min,
Ezê bêjim,
Û paşê herim:
Ezê çûme Xaça ninike
Axa part ker bû,
Îsal xotike,
Navê jina wî Fatike,
Çûye Kerem li kewşen teklif dike
Cila kerê di bin da çarta dike
Kincên axê li ber vedike
Herdu mişkan mîna du Bekçiyân
Li ber radike.

Fatê go;
Kerem gunê min li stûyê te,

Axê di her teyîba da qeyîd bike.

Min go;

Dayê ew a kincê te,

Alem birî gora bavê te

Û gora mêrê te,

Ew bizina ku tudidî,

Min da xatirê te.

Serê pexember digo,

Jinik wusa kuta bûn,

Çermê wê bizinê kişandibûne jinikê

901-LO LAWÛKO

Binê malê me bi rê ye

Tûncik topa rimê ye

Dikim delal revînim

Bavê m kela Wanê ye

Delal Delal delal wî delal

Ax delal lo lawuko

Sêva sor bê dendiko

Ba xelkê ne tisteko

Li ba min teberiko

Delal delal delal

Hamdi li gir fitili

Te di li gir fitili

Neynik dani xemili

Xweskam yara xwe biditi

Li ser kevna ewulî

Delal delal delal

Gotin û Muzîk: Gelêrî

902-LO LAWÛ

Lo lawo lawo lawo

Serê bozê berdaho

Boz li Bîngolê avdaho

Lo lawo lawo lawo

Kurmalo gede lawo

Lo lawo layê metê

Pez berda devê xetê

Heyrana merîfetê

Lo lawo derewîno

Te dikura memik dîno

Ser sorin kok spîno

Gotin û Mûzik: Gelêrî

Herê m: Serhed

Berhevkar: Aydin Korkmaz

903-LO LO PISMAMO

Lo lo pismamo çima deng nakî
Serê xwe care bilind ranaki
Leşkerê dijmin li çiyayê jorîn
Wekî xwesh mêran ji hev belav naki

Sala xwe bi dare
Rabe li xwe ke
Pişta xwe girêde
Bi rext û fişeka

Lo lo pismamo çima deng nakî
Serê xwe care bilind ranaki

904-LO OSMANO

Lo lawo lo osmano
Ezê çi bikim ji kurfilê
Ezê deynim ser bevilê
Lo lawo lo osmano
Te şevgero nijdevano.

Lo lawo lo osmano
Ezê çi bikim ji xurcezînê
Ezê deynim ser mihinê

905-LO LI MÎN

Lo li min li min, lo li min
Lo li min, li min wey li min
Bav keçikê nade min
Lo li min, li min wey li min

Wê çawa be halê min

Leşkerê dijmin li çiyayê jorîn
Wekî xwesh mêran ji hev belav naki

Pismamê min î
Dotmama te me
Ji te re dil dam
Cawêmin beleke

Lo lo pismamo çima deng nakî
Serê xwe care bilind ranaki
Leşkerê dijmin li çiyayê jorîn
Wekî xwesh mêran ji hev belav naki

Stran :Şîrîn

Lo lawo lo osmano
Tu bi hesretta vê merdînê

Lo lawo lo osmano
Ezê çi bikim ji epriyê
Ezê deynim ser eniyê
Lo lawo lo osmano
Em dixwazin aşitiyê

Muzîk : Gellî Berhevkar: Dilgeş

Lo li min, li min wey li min
Keçik (k?)Cercerîsê
Lo li min, li min wey li min

Kimber zêr ê Tiblîsê
Lo li min, li min wey li min
Radimûsim navê bi sîsê
Lo li min, li min wey li min

906-LO REZO

Lo rezo rezo rezo, narim kolana reza
Lo rezo rezo rezo, narim kolana reza

Tiryê rezê m cirdik e narim kolana reza
Kolana rez hindik e narim kolana reza
Dîsgotin

Tiryê rezê m spî ye narim kolana reza
Kolana rez hêdî ye narim kolana reza
Dîsgotin

Tiryê rezê min reş e narim kolana reza
Kolana rez ç i xweş e narim kolana reza
Dîsgotin
Gotin û Muzîk: Gelêrî (Ferqîn

907-LORÎ LORÎ CEMBELÎYÊ MÎN LORÎ

Lorî lorî lorî lorî
Melorîne Cembeliyo lorî lorî Melorîne
Ezê rojê sê cara can û cesedê xo bikim gorî
Cara can û cesedê xo bikim gorî
Landika Cembeliyê min bî melorîne ji darê bîye
Melorîne Cembeliyo
Min rebena Xudê heja dibî bileziyê
Landika Cembeliyê biçûk mîn hejandî bileziyê
Sê we' da Xuda bi canê min bikevit şevê
Dî wî wextî ez landika Cambeliyê biçûk bihêlinim
li hîvîyê xesîyê
Lorî lorî lorî Melorîne
Wele bila bi xêr û silamet bê Cambeliyê mezin
Kurê Mîrê Hekarîya de canê min bibit bi gorî
De lorî lorî melorîne
Landika Cembeliyê biçûk çêkirî lorî lorî lorî
Ji darê ketî melorîne bilorîne Cembeliyê
Min rebena Xudê bi canê min bikeve şevê
Dî wî wextî ez landika Cambeliyê biçûk
Bihêlime li hîvîya pîrêmetê
Wele bila bi xêr bê kurê Mîrê Hekarîya
canê min bi gorî
Lorî lorî lorî lorî melorîne.

908-LORİK

Zarok radiza di landike da
Dergûş hat û çû vir wê da
De tu zû biraze, şev borî
Lorî, lorî, lorî, lorî, ez gorî!

Şevên havînê gelek kurt in
Hawêr bûye, germ û tîne
De tu zû biraze, şev borî
Lorî, lorî, lorî, ez bi gorî!
Şev şevên tarî, zivistan e
Şev dirêj in, roj çî ne mane
Tu zu biraze, şev borî
Lorî, lorî, lorî, ez bi gorî!

Şev şevên biharê cindî
Av dikêşe ser çiklên dare
De tu zû biraze, şev borî
Ö. yolu 25

Lorî, lorî, lorî, ez bi gorî!
Şev şevên honîk, xweş payizê
Biçûk bila dergûşê da biraze
De çavên xwe bidê hev, şev borî
Lorî, lorî, lorî, ez bi gorî!

Xweliya bini bûye tere
Dayikê ka were binhêre
De tu zû biraze, şev borî
Lorî, lorî, lorî, ez bi gorî!
Zarok digire, giran nexweş e
Neşet biraze, tim xulmaş e
De tu zû biraze, şev borî

Lorî, lorî, lorî, ez bi gorî!
Dayik were, pitik birçî ye
Mêjva qet tiştek nexwarî ye
De tu zû biraze, şev borî
Lorî, lorî, lorî, ez bi gorî!

909-LORKÊ LORKÊ

Lorkê, lorkê, lorke, lorkê, xanimê lorke
Min heyrana guliyê hûrike, por sorê lorke

Kêrê bîne penêr hûrke, xanimê lorke
Min heyrana guliyê hûrke, por sorê lorke

Çûme mala Hemîdê Dişo, xanimê lorkê
Danî ber min nanê tirşo, por sorê lorke

Çûme mala Bekir, xanimê lorke,
Danî ber min heft pût şekir por sorê lorke

910-LÛRKE LÛRKE XATÛNÊ LÛRKE

Lûrke, lûrke, lûrkê, xatûnê lûrke
Lûrke, lûrke, lûrkê, dilberê, lûrke
Çûme mala Elîyê metê, xatûnê, lûrke
Hatim mala Elîyê metê dilberê, lûrke

Danî ber min goştê betê, xatûnê, lûrke
Danî ber min goştê betê, dilberê lûrke
Min h' eram be vê de'wetê, xatûnê, lûrke
Min h' eram be vê de'vetê, dilberê, lûrke

Çûme mala Elîyê Bekir, xatûnê lûrke
Çûme mala Elîyê bekir, delalê, lûrke
Danî ber min şîr û şekir, xatûnê, lûrke
Ew h' eram be min tam nekir dilberê, lûrke

Çûme mala Elîyê Besê, xatûnê lûrke
Hatim mala Elîyê Besê, xatûnê, lûrke
Danî ber min nanê p'arsê, xatûnê lûrkê
Min h' eram be nekir Besê, dilberê, lûrkê.

Rewşan- 5: Cemîla Celîl

911-LORÎYA MÎRÎNÊ

Siyabendo ! siyabendo ! deng bike
Ji jina xwe jina xwe re reng bide
Nav mij da xuya dibin hêstiran
Ma qey digot, nêçîr bikuje nêçîrvan
Binve lawo, binve lawo, binve lawo !
Exlat dîsa tev li hev bû, dû mij e
Siyabendo, Siyabendo, de bêje
Ma ez gorî, min go neçe ji ba min
Belê min go, lê te ne kir bi ya min
Binve lawo, binve lawo. binve lawo !

Serê Sîpan di nav pûke şên
Bager, bahor bi rê ketin dîsa tên
Ga koviyo, canemergo, ji ku hat
Çawan bû ku, Siyabend lê bû mat
Binve lawo, binve lawo, binve lawo !

Dil û kezeb çênî çênî jê kirin
Weke tîrkê persûwa ra kirin
Strûyên ga hesin in ji tola
Min go neçe, lê Siyabend guh neda min.
Binve lawo, binve lawo. binve lawo !

Siyabendo ! tîr zêrîn û zîvkevan
Min go neçe ber sehar û delavan
Ger neçîrek te gerek bû hin caran
Ma ez ne bûm nêçîra te hem qurban
Binve lawo, binve lawo, binve lawo !

Çito bû ko tu şemîtî ji ser gir
Te ew kortal çawan bijart bo hêlîn
Ma ne heyfe, hêj nûbare ev hevîn
Binve lawo, binve lawo, binve lawo !

Serê Sîpan, stirî û direh, zinar in
Teyrok berf û nêçîrvan re neyar in
Min go neçe, ga kovî ye, lawecan
Ji hev bikev, bikev hilweş ey Sîpan
Binve lawo, binve lawo, binve lawo !

Bikev, nemîn, hilweş bikev çiyayo !
Rabe, rabe Siyabendo zavaoo !
Bê xwedî sêwî mame hilbe ax, hilbe
Binve lawo, binve lawo, binve lawo!

Siyabend ji binîye kortalê lê vedigerîne
Megrî, megrî keçê megrî delal
Berde mirin wek bûkekê bila bê,
Kê gotiye mirin tal e, na her e
Birînên min qet ne êşîn,
lê belê dilê min de tu î her gav ditirsim
Tu êşandî strûyên ga? Dipirsim
Keçê megrî, keçê megrî delalê
Berde mirin wek bûkekê bila bê,

(-Xecê pêş ve ajot.)

Siyabendo ! Siyabendo ! menale !
Ma kê digot ew encamreş, li bal e
Ez ê çawa negirim û hêstiran

Germ û xwînin, narêşînim pêsîran
Binve lawo, binve lawo binve lawo !

Nalîna te kûr û zîz in, mîna merg
Ez ê çawa xwe ragirim, nekim deng
Nal nalên te ku gehîştin dilê min
Hêstirên min dibarin ser kulên min
Binve lawo, binve lawo, binve lawo !

Binal, binal, Siyabendo her binal
Te ez hîştim di dû xwe û avtim naval û çal
Tu zanî bû bêxwedî me bêkes im
Ez ê vê kulê çawa bikim birêsim
Binve lawo, binve lawo binve lawo!

Gelî Sîpan kuçên Exlat mebin bend
Rêke bidin, min bigehînin Siyabend xwe
Gelî Sîpan, berwerkê, bazdonek
Min re vekin, derbas bibim, herim tek
Gofî bibim Siyabend re ne bûm bûk.
Binve lawo, binve lawo, binve lawo

Q= Wekî K hatî ye bi kar anîne.
Di orginal da, Q hatiye bi kar anine.
K, A. Bedirxan- Hawar

912-LO ŞIVANO-1

Lo lo şivano lo lo şivano,
Dil bi kulo, dil kovano!
Navê şivanê min Elî ye,
Pez berda dor gelî ye.
Lo şivano lo lo şivano,
Dil bi kulo, dil kovano!

Bilûra şivanê min zeytûn e,
Pir bedew û şikîl çûne,

Bi wî dengî xwe yê xweş e,
Di bilûre de dixûne
Lo lo şivano lo lo şivano,
Dil bi kulo, dil kovano!

Lê keçikê lê bedweê,
Navziravê û laşqelawê!
Gava çavê min li te dikeve,
Ranazem şev û rojê.
Çavên te î di reş kuştim,
Ax û eman gidiyano !

913-LO ŞIVANO-2

Lo Şivano lo Şivano
Te biçûko ez heyrano
Pez kişyane serê çiyano
Tirsa me ne van gurano

Lo Şivano bilûrvano
Bilûr lêxe bi dil û cano
Pez berdaye dor mêrgano
Bilûr lêxe qeyda miyano

Lo Şivano baran barî
Pezê xwe ra bibe godarî
Bilûr lêxe heya tu karî
Her tim bijî dilovano

Şivanê min bilûrvan e
Bilûr pêçyê wî civane
Derdê dilê min ew zane
Her tim bijî dilovano

Gotin û Muzîk: Gelêrî

914-LO WELATO

Hey lo welato... hey lo welato....
Çiqas şêrînî bi şewato..
Bi derd û kul keser û jan û bi hesreto.
Bi xêr û ber kanî û rûbar, çiya û xelato
Veye û xeml û xêza te dixwîne, dor xemiliye.
Dîsa hezkirina te dilê me de hîn nehato...

Şev û rojê em dinalin, tim bêhalin
Bo çî em wiha stûxwar.
bendewar in
Li welatê xelkê mêze dikiñ
Tev xwedî tac û text in, qesir û eywan in
Yê me bo çî wiha ye, em pergende û bêxûdan in
Em ne di warê bav û kalê xwe de
Ne xûdanê malê xwe ne
Lo welato...
Malê xwarinê..
Ma qey çima ji dinya û elemê bi şûndayî ?
Heq û huquqê dinya elemê hato
Lo welato çima dora me nehato..

Zordarî û hovîtiya dewleta Tirkan ya kedxwar,
Dagirkarî û metingeriya wê û qirkirina gelê Kurd
wiha tînê ziman.

Di sal û bîst û çaran de

Sê serokên dewlata Jon- tirkan li hev rûniştin
Mistefa kemal, Fezî, Îsmetê kerr
Qal û mişawira xwe kirin
Fermana milletê Kurda hato.
Lo welatoo.
Ma suç û qebehata min çiye?
Em milletê Kurd weke teyrê bêzar in
Ji dewleta Elî Osmaniyan re edete
Ger em jî, xwedî mal û dewleta xwe bin
Bo çi ji me re qebahate...
Lo welato...
ji me re qebahate

Lo wey lo... lo wey lo...
Erê li serê çiyar û li zozanan serî hildan
Ji nav koma pêşmergan Şêx Saîdê bavê kal
Amûd û stûnê Kurdistanê, şêrekî milletê Kurdan
Bi destê xwe kirî darê dûrbînê
Li hewirdora deşt û rûbarên Kurdistane dimeyzêne
Dîrekê toz û xubarê rabûye qata heftan
Ho Xwedêo tu qebûl neke
Ji deşta Qerejdaxê va ye pêşiya tanq û topên neyar
Ordiya Jon Tirkan bi derhato
Lo welato... ber bi şewato

Leşkerên Tirkan dan ber xwe êl û eşîrên Kurdan
Bajar û gundên me dane ber şewato
Lo welato, ber bi şewato

Pêşta hêza dijminan bi derket
oy lo welato... lo welato
Li ser erdê gurme gurme tanq û topan
Leqa leqa şerebnalan... mitralyozan
Li ezmanda gure gura teyaran
Wêran kirin mal û malbate Kurdan
Ho xwedêo tu qebûl neke...
Bajar û gundên me...
Leşkerên neyaran bi nav keto..
Lo welato... bi nav keto...
Gelî Kurdan ji bîrnekin, di bextê we da me
Leşkerên Jon Tirkan zarokên şeş mehî
Bi singûyan ji zikê dayikan dertêxistin
Dergûşên şeş mehî

Lo welato bi eşareto...
Va çi eşereto..

Şêx Seîd, bavê kal bi dengekî bilind
Li komên pêşmergan gazî kir
Got:
Dê rabin bavê mino dê rabin
Emê bikin û bilezînin
Lat û zinarên çiyayên Kurdistanê
Ji me re xweş war û mekan bin
De em xwe bavêjin ber kevir û zinaran..
Di bextê we de me, nîşana xwe baş bigirin
Çavên çepê da mirînin, çavê rastê bi ber xwe xînin
Pê re navan li xwe bidin
Bila deng bi ber çiyayên bikeve
Çiya deng bidin çiyayên û bêjin;
Em leşkerên kurdane, em komên pêşmergane
Canê me ji me re erzane, namûsa bi me biha ye
Em ji mirine natirsin
Ma suç û qebehata me çiyê?
Çi heqê dewleta Jon Tirkan li me heye?
Ez di bextê we de me li nefera nexînin
Ew ji wekî me emîr barê Tirkan e
Çavên dayik û bavên wan li rê ya wan e
Fermendarên Jon- Tirkan bêdîn û bê îman in
Nîşana xwe bigirin di navê re
Li teresên yûzbaşî û zabitan xînin
Li têxtikê nînê enîyê xînin
Şepqên serê wan bipêkînin
Di bin lingên milletê Kurda dînin..
Ho Kurda di bextê te de me ji bîrnekin
Ji berê û paşê ve dewleta Osmaniya ne yarê me ye
Dijminên bav û kalên me ne
Ho xwedêyo... tu qebûl neke..
Keç û bûkên me kurdan
Dîsa ketin destê leşkerên Tirkan...
Barê namûsê barekî giran e
Ji berê û paşê de milletê Kurd pê dinale.. lo welato
Bila dîroka bêbext bi hêrsa xwe binivîsîne
Sêsed keç û bûkên kurdan, qal û şewra xwe danîne
Li hev gazî kirin gotin:
De rabin em jinên Kurdane,
em ê bikinî û bilezînin

Canê me jî bi me re erzane,
 namûs bi me bihaye
 Em herin ser pîra Mala Badê
 Ji ber zûlm û hovitiya Tirkan
 Em hinek xwe bavêjin ser çemê Amedê
 Em hinek xwe bi darxînin
 Em hinek xwe bişewtînin
 Erê xwîşkno bal û meyla xwe bidin deşta Qerejdaxê
 Deşta Heranê çi deşta fere ye
 Hê de em bi rondikê çavan
 Nameyeka xwe binivîsînin
 Emê binivîsînin ku em jinên Kurdane
 Parêzvanê namûsa merdane
 Da ku hûn can û cesedên me
 Namûsa me nekeve destê destê leşkerên Tirkan e
 Vaye em canê xwe dikin
 Qismeta mar û masiyên ava deryan e
 Dibê hinek bibînin, dibê hinek nebînin
 Belkî çerxa felekê bizivire, dewran rabe
 Hinek ji zarên Kurdan, ji vê kuştine xilasbin
 Emê nameya xwe daynin ber serê erdan û zeviyane
 Li bin keviran veşêrin
 Belkî sibê lawên Kurdan rabin
 Cothên xwe li wê derê bikin
 Pozê haletê li ber keviran keve
 Wê nameya me bibînin
 Da ku sibê li civatan serên xwe nexin ber xwe
 Serê xwe hilînin
 Em jinên Kurda gaziya xwe bi wan tînin
 Eger bi xiret be, wê cothê xwe bidomîne
 Eger bi namûs û şeref be,
 Lawên Rûstem û Mediya be
 Yê rondikê xwînê ji çavan bi ser rû ve bibarînine
 Yê destê xwe bavêje nava mewzera xwe
 Xwe bi çek û rextan bixemilîne
 Wê berê xwe bide nav mal û malbatên Kurdan
 Li hevalên wek xwe bigerîne
 Serê çiya zozanên Kurdistanê
 Wê ji xwe re bike werê şeran
 Heyf û tola me ji dewleta Tirkan hilîne
 Lo welato... eman eman lo welato
 Bêqanûnî bê qimeta.
 Wexta ku fermana me kurdan dan li

Diyarbekira xopan
Xelata mêra hoto.

**Ew strana li ser Mêrxazê nemîr, bavê kurda Şêx Seîdê kal hafî stirandine
Kovara yektiya rewşênbirên welatparaz**

M

915-MALA MÎN

Oy de mala min
Oy de mala min
Mala bavê min mala mêran e eywax
De re mala min hê hê....
Lê mala min mala mêrane
De konê mala bavê min rebena xwedê konê mala mêran e
De re çawa bi destê bavê Lalo girtin xistin kelepçê
Berê wî dane hepsxana bajarê Qersê digo yallah lo Kurdo
De rê çawa berê zarok û zêçên wî dane
Guhê van gundan e de oy oy..
De mala bavê min mala mêran e
De rê malan min hê hê....
Ûy de mala min, mala min, mala min..
Mala bavê min mala mêran e ha wehey lo...

Û çadira bavê Lalo danî li ber çema
Xeybetê berxê mala Emer Begê vê sibekîdanî li ber çema
Were vê sibekê naziman û qomandarê qolordîya Dîyarbekir
Hatî kon û kozikê xwe danî cem me
Belê wezê nakevime ber kustin û gritina bavê Lalo
Suwarê Kovê wezê ketime ber heyfa wê heyfê
De rê çawa destê wî xistin darê kelepçê
Berê wî dane hapisxana bajarê Herziromê
De rê çawa berê zarok û zêçên wî dane nav Ecem e oy oy...
Mala bavê min mala mêran e ha wehey lo...

De rê malan min mala min mala min,
Mala bavê min mala mêran e ha wehey lo...

Û çadira bavê Lalo danî li ser latê
Belê îro sê roje alayê Sêrtê

Tevî mufreza , cendirme tabûra eskerê vî Xelatê
Belê digêrîne li bavê Lalo, suwarê Kovê
Li vê dews û li vî rêç û li vî deşt û taqîbatê
Wele wezê nakevime ber gortina û kuştina bavê Lalo
Wezê dikevme bert heyra vê heyrê
Û axalêkê me ser re dibêjin
Çawa tu bûye firar û mehkûm û qacaxê hukûmatê
Hoh oy de hoy oy...

Mala bavê min mala mêran e ha wehey lo...

Stran Gelêrî

916-MALAN BARKÎR

Malan barkir lê lê çûne waran lê
Dînê lê dînê lê Dînara min
Goştê me xwar lê lê mişk û maran lê
Keçê lê rindê lê bermaliya min

Ez sewî me lo lo ber desta me lo
Delalo delalo delalê min
Brîndar im lo lo bê xwedî me lo
Hevalo hevalo hevalê min

917-MAMO- MAMÎR

Mamir mamir mamir lo mamo
Mamir mamir mamir lo pismamo

Av ji çiyê tel o mamo
Av ji çiyê tê kur mamo

Mamir mamir mamir lo mamo
Mamir mamir mamir lo pismamo

Ji nav gul û nêrgîza tê mamo
Ji nav gul û nêrgîza pismamo

Bîhna yarê jê tel o mamo
Bîhna yarê jê tê lo pismamo

Mamir mamir mamir lo mamo
Mamir mamir mamir lo pismamo

Av ji gedûkê tê lo mamo
Av ji gedşkê tê pismamo

Malan bar kir lê lê koç bi rê ket lê
Dînê lê dînê lê Dînara min
Dilê me eşiya lê lê agir pê ket lê
Keçê lê rindê lê bermaliya min

Jana te ya dil jana min e lo
Delalo delalo delalê min
Ger min nedin ne gunehê min e lo
Hevalo hevalo hevalê min

Şivan Perwer

Mamir mamir mamir lo mamo
Mamir mamir mamir lo pismamo

Hêlîna ser çûka yê lo mamo
Hêlîna ser çûkayê pismamo
Mamir mamir mamir lo mamo
Mamir mamir mamir lo pismamo
Jê tê bîhna bûka lo mamo
Jê tê bîhna bûka pismamo

Mamir mamir mamir lo mamo
Mamir mamir mamir lo pismamo

Xelkê yara te bir lo mamo
Xelkê yara te bir pismamo

Mamir mamir mamir lo mamo
Mamir mamir mamir lo pismamo

Xelk westiya te bir mamo
Xelk westiya te bir kurmamo

918-MAMOSTE CAN

Pîremêrdê çûbû xwendegehê gundê
Li hewşê da rawestiya
Dewreyan lê da mamosta
Gofî ha xale can
Çi digereke ha xale can
Pîremêrdî beste ziman
Peşî çema bû wek goçan
Le mamosta ronî û bedlovanî
Gofî ha Mamosta can
Bi qurban mamosta can
Fêrîm nakî çon binuwsim Kurdistan...

919-MARÎFET

Hele bêrê ey ciranê ma
Siyo marifet raybere ma
Care serogdi serkere
Beno xirabi welatê ma
Marifetê ma marifetê ma
Raybere ma feqirê ma
Caye mirodiyo siyo
Kerdo xirabi welatê ma
Caye remo nêvindeno
Veciyo siyo daha nêno
Ze eskere Abdal Musay
Nêzanay ke kotiro sono

920-MARÛF- OZAN MARÛF

MÎRÊ MIN

Mîrê min, mîrê min mîrê min...

Heyla dayê çavê xwe digerînim nagerênim kanê Şêxê min
Mîro de rabe bi çiyayê Bîngola şewitî diketim ji dilê min û tera
bi mije lê bi dûmane,
Lê belkî agirê kulê têkeve mala Misto Kemale
Çawa rakirin fermana serî Kurda
Birîna serê Şêxan û melane hela binêr meclîsa Enqerê de dayê

lê lê hev

civiane

Ji bo xeniqandina Şêx Seîd efendî bavê Şêx Elî Riza tamamê mebûsa wê qirar dane

Hela rabe binêr li tivingê destê teresê cendirmane, lawo mêzebîke li sîtemê milê wê polîsane

Ez çûme Diyarbekira rengîn min bala xwe dayê tamamê sofî, mirîda lo lo hev civiane

Xorta piştî xwe dane dîwara, dibarînin hêsirê belek çavane

Mi gotî keko ez nizamim çi bû, çi qewimî, çi cirîya?

Ji mi ra digotin mala te xirabe tu nizanê dunzde heb milletwekî lîyê Tirkan, li Bitlîsê lo lo hev civiane

Rakirine fermana serî Kurda dayê birîna serê Şêxane.

Şêx Seîd efendî anîne Diyarbekirê li ber bendane,

Bend avêtin qirika Şêx Seîd efendî ewê gavê teze min zanîbû xwelî li nava çavê me hemyane...

Mîrê min, mîrê min, mîrê min, mîrê min...

Le dayê wezê çave xwe digerînim nagerînim nizamim kanê Şêxê min?

Mîro de rabe bi çiyayê Bîngola şewitî diketim lo lo ha bi ceye

Agirê kulê têkeve mala Misto Kemal çawa rakirê fermana serê Şêx û Mellê me ye

Hele rabe Eskerê Misto Kemal derketê ji çiyayê Bîngolê tê ji pale tokan da dayê firqe bi firqeye.

Kesekê tune cewabê bide Celalîya li peyê Silêmanê Ehmed dayê bavê Ferzende ye

Jêra bibêje mala te xirabe Şêx Saît efendî birin Dîyarbekir li ber benda

Bend avêtin qirika Şêx Saît efendî

Şer'a dîne Nebî Mihemed Peygamber evê tiştê qebûl nakin, di nava me de pir gune ye...

Mîrê min, mîrê min, mîrê min....
Heyla dayê çavê xwe digerînim, kanê Şêxê min...

Gotin û Muzîk: Gelerî-Herêm: Serhed
Çavkanî: Dengbêj Zahiro

921-HA KURO MER MER MERE

Ha kuro mermere lo, wî kuro mermere
Ha kuro mermere lo, kanê mermere
Tê da digere lo, marê ser zere
Kêrsimê keçika lo, kê li kembere
Ha kuro tutune lo, şewitî tutune
Ha kuro tutune lo, şewitî tutune
Tê da digere lo, marê ser cune
Kêrsimê kalan lo, kîs û qelune
Ha kuro saçaxe lo, wî kuro saçaxe
Ha kuro saçaxe lo, wî kuro saçaxe
Tê da digere lo, marê qaçaxe
Kêrsimê xorta lo, kêr û biçaxe

Gotin û Muzîk:Gelerî
Herêm:Serhed-Berhevkar: Maruf

922-MÎR BEG

Lo lo Mîro bejna bavê Mîrbegê min zirave
pepuk ez im ji taka rihana li dev beyara hey were hey were...
Mîro ne min ji tera digo neke bi gura alaybegê sozê Şêxê wara.
Pepûk ezim berê bavê Mîrbegê min dan bajarê Stembola şewitî dûrê dera be
Destê min nagê jî Mîrbegê min derbaskirin ji sindaqê bîstûçar duwale ecnebî li
nav neyara hoy were hoy were...
Eman were eman were...
Mîro ne mi ji tera digo bi gora min bike
Ne ji berê da Rom xayîn e me dixapîne
Ax ez dimirim dimrim lo wez nemînim
Ez ditirsim bimirim lê bavê Mîrbegê xwe nebînim.

Lo lo Mîro bejna bavê Mîrbegê min zirav e pepûk ezim ji tak rihana
Ro bi ro ye iro li kêleka milê bavê Mîrbegê min dihatî dengê borîna delu Qasoye,
hoy were ê hey hey hey were hey were.
Eman were eman were mîro min ji tera digo tu bi gura min bike neçe lezke ha

lezke were. ax ez dimirim ez dimirim Ax ez dimirim lo wez nemînîm ez ditirs im dawîya dînyayê mirine hewî ez bavê Mîrbegê xwe nemînîn Lo lo Mîro vê sibê walîyê Mûşê mistesarê Bilîsê rûniştin bi hevra şewirkirin bi xayînî şandin pey bavê Xelîlê min ji mal siwarkirin di nava qîz û bukên Xûytira derbas kirin. Mîro nê mi ji tere digo xema neke xem xirave çiqas qeyd û zincîr Sultan Ebdulhemîd Paşa hebûn mi bihistîye pepuk ezim gişt ji bo xatirê mala me çekirin hazirkirin hey were hey were ...

Eman were eman were...

Mîro ne mi ji tera digo bi gora mi bike Rom xayîne me dixapîne Ax ez dimirim lo wez nemînîm ez ditirs im bimirim dawîya dinyayê mirine bavê Mîrbegê xwe nebînîm....

*Gotin û Muzîk: Gelerî -Herêm: Serhed
Çavkanî:Dengbêj Şakiro*

923-HÊY LÊ (Xezal)

De hey lê hey lê...

Were heylê heylê heylê... ku heylê.

Delê lê... bedewê minê Xezalakî rakir ji desta Muşê,

Berê xezala min ketî Hazro û Diyarbekir,

Kêleka Xezala min ketî Meraş û Entabê,

Xezal derbas bû berya vê Mêrdînê

Ezê dikim rabim herim li ba apê xwe jêra bibêjim

Apo xezal guneyê li çira xezal diketî destê Roma xayîn

Tirk û Ereb û Ecem li ser Xezalê kombune,

Rûyê wana bi kenîn, devê wan bi xwîne,

Apê min gazîkir digo sînva herin xezal bêxweyî nîne

Hey lê, hey lê hey lê hey lê...

Were hey lê hey lê hey lê ...

Delê lê bedewê minê xezalek rakir

Ji Qazgol û Bingolê Sûsar û Tekmanê

Berê xezala min ketî Patnos û Tutaxê,

Kêleka xezala min ketî cepheyê Êris

Xezal derbasbû li bajarê Simko welatê Kurdistanê,

Ezê dikim rabim herim li ba apê xwe jêra bibêjim

Apo xezal guneye çira diketî destê roma xayîn,

Tu gazîke li kal û pîrê Kurda

Bira bibêje keç û xortê hemî bi xezalê bêne îmanê

Hey lê hey lê, hey lê hey lê, ... Were hey lê hey lê hey lê... Were hey lê hey lê hey lê hey lê...

Eman hey lê hey lê hey lê...

Delê lê bedewê minê Xezalek rakirî ji Kerkûkê ji Kirmaşanê,

Berê xezala min ketî Zaxo û Dihokê
 Keleka xezala min ketî Qamişlokê, Amudê, Afrînê,
 Ezê dikim rabim herim li ba apê xwe jêra bibêjim:
 Apo xezal guneye çira xezal diketî desta Roma xayîn?
 Tu qazîke li keç û xortê Kurda, bibê ne Xezal li benda we hemî ya sekinîye Hey
 lê, hey lê hey lê hey lê hey lê ku hey lêê...
Gotin û Muzîk: Dengbêj Maruf

924-GORÎ

Gorî gorî gorî kuro mala gede lawkê min li taxa jorîn.
 Mala min bi xulama bejn û bala zirav li ew lazê şîrîn,
 law lingê xirxal qirika bi morî gorî gorî gorî goriya teme
 Gorî heyran mala gede lawkê lo min pêş girê
 Lo lo law welle ba tê ji baranê xirabtire,
 kuro çîta û perdê konê mala bavê min girane
 lawo şîrîtê kona rana gire ew kesekî fesadîya min
 û lawikê min bikin law belkî derguşa li ber pêsîra wan bimire
 Gorî gorî gorî gorî ya teme
 Gorî heyran hatî gundê me Xeftanê
 Jina min xeftanek kirî ji kewa
 Xwera bi sed û sî û sê bizinan
 Xeftanê kewa min kine
 Nagire zenda zer bazinan
 Gorî gorî gorî gorî gidî

Gotin û Muzîk: Gelêrî
Çavkanî: Dengbej Huseyno

925-HA KURO MERMERE

Ha kuro mermere lo, wî kuro
 mermere
 Ha kuro mermere lo, kanê mermere
 Tê da digere lo, marê ser zere
 Kêrsimê keçika lo, kê li kembere
 Ha kuro tutune lo, şewitî tutune
 Ha kuro tutune lo, şewitî tutune

Tê da digere lo, marê ser cune
 Kêrsimê kalan lo, kîs û qelune
 Ha kuro saçaxe lo, wî kuro saçaxe
 Ha kuro saçaxe lo, wî kuro saçaxe
 Tê da digere lo, marê qaçaxe
 Kêrsimê xorta lo, kê û biçaxe
Gotin û Muzîk:Gelerî-
Herêm:Serhed
Berhevkar: Maruf

926-YAR WEZO

Yar wezo birîndarim min bavên
zozana
Yar bavêjin ser min qetê organa
Yar derdê hewîyê, êşa dirana
Yar wezo nexweşim, min bavêjin
mesila
Yar bavêjin ser min, qetê qesîla

Yar derdê (kula) hewiyê, êşa pêsira
Yar wezo nexweşim, min bavên
odeyo
Yar bavêjin ser min, qeta cileyo
Yar derdê hewiyê, êşa dilêyo

*Gotin û Muzîk: Gelerî-Herêm:
Serhed
Berhevkar: Maruf*

927-XEZAL XAMÎRPET

Ezê qîza Xiyasim delalîya Xasê û Ax Cemîlkê me
Xuşka Selman gula li devî rê me
Hoy...Xezal, hoy Xezal, hoy Xezal....
Xezal heyran me çikir lo me çinekir
Meyê ji bona doza Kurdistanê şer girankir
Heyfa bav û kala me ji dujmina derkir
Ano û Memo û Sefkan ji bona doza Kurdistanê canê xwe fedakir
Hoy Xezal, Hoy Xezal, hoy xezal...
Xezal heyran wezê diçûme Tekmanê wê liyane
Li şer serê hersê gêrîlayê ARGK, bavo şer girane
Leqe leqê topan, tîfing û firokane
Ano û Memo û Sefkan
Bu şehîdê Serheda Kurdistanê
Hoy Xezal, hoy Xezal, hoy Xezal...

Gotin û Muzîk: Dengbêj Maruf

928-HA BÎ DERENGE (Selîmo lawo)

Ha li me çikir wî li me çikir
Lawino baranê li me çikir
Îniyê lêkir şemîyê vekir
Eceb dinya xirab nekir.
Ha li hewaye wî li hewaye
Konê Evdalo li hewaye
Qeyd û benda girêdaye

Bavê bukê xweş axaye
Ha bi derenge wî bi derenge
Bavê bukê li me derenge
Pêsyaya siwara çû bi heft renge
Li bavê bukê nema renge
Gotin û muzîk: Gelerî

*Herêm: Serhed
Berhevkar: Maruf*

929-LÊ CAN

Lê can lê can lê canê lê lê can
Ewrê resê Nîsanê lê lê can
Hur hur taviya baranê lê lê can
Kon maye li ber wêranê lê lê can
Lê can lê can lê canê lê lê can

Serê malê me bi kaye lê lê can
Çivîka ka vedaye lê lê can
Cemo li ser rê razaye lê lê can
Min payînek lê daye lê lê can

930-MARŞA PARTÎ

Serokê gel go bimêşin
Da erdêkin derd û êş in
Ala Kurdistan bilindkin
Her derd bibe kesk sor û hêşin

Keç û xort hemû li ser xwe
Dijminên kurda dane ber xwe
Lêxe welat ji bager derxe
Herbijî azadî, herbijî azadî

Partiya partiya , partiya kakerên
Kurdistan
Heyfa kurd ji dijmin bistan
Navê xwe li dinê bû destan
Partiya karkerên Kurdistan

Ji xewka şirîn bazdaye lê lê can
Lê can lê can lê lê lê can

Mêrê Cemo eskere lê lê can
Sê ro maye teskere lê lê can
Jêra hate xebere lê lê can
Teskerê bigre were lê lê can
Heyrana singê zere lê lê can

**Gotin û Muzîk:Gelerî.Herêm:
Serhed
Berhevkar:Maruf**

Gerilla rabû li welat
Bo gelê kurd rojek hilat
Welatparêz ciyê xwe girtin
Bê xiretan welat firat

Xemilandin serê çîyan
Dengê xwe çû bajar û diyan
Bi xwîna xwe mejand jîyan
Herbijî azadî, herbijî azadî

Partiya partiya, partiya kakerên
Kurdistan
Heyfa kurd ji dijmin bistan
Navê xwe li dinê bû destan
Partiya karkerên Kurdistan

Gotin û Muzik : Emekçi

931-MASÎDAR

Hoy masîdar hoy masîdar
Lê û lê lê lo û lo lo lo
Ew masîkê kevirê sore
Lê û lê lê lo û lo lo lo
Bêrîvan tên qor bi qore
Lê û lê lê lo û lo lo lo
Serê bêriyan laçika sore
Lê û lê lê lo û lo lo lo
Hoy masîdar hoy masîdar
Lê û lê lê lo û lo lo lo

Ew masîkê kevirê zere
Lê û lê lê lo û lo lo lo
Bêrîvan tên ref bi refe

932-MAZÎ

Hey mazî mazî mazî çinî
Mazî çêbun li ber roja
Em çune bi şev û roja
Nekir heqê bişkoja.

Mazî çêbun li diyara

933-ME RÊ BERZE KÎR

Gelê me kevn û merde
Welatê me giyane
Daxwaza me zêerde
Gundîno ha gundîno
Kul û derda nezanî.

Ulm; hizir û viyane
Welatê me giyane
Hewcene ji bo jiyane
Gundîno ha gundîno
Şînî me berzêkir rê
Me berzê kir rê.

Lê û lê lê lo û lo lo lo
Serê bêriyan laçika zere
Lê û lê lê lo û lo lo lo

Hoy masîdar hoy masîdar
Lê û lê lê lo û lo lo lo

Ew masîkê kevirê reşe
Lê û lê lê lo û lo lo lo
Bêrîvan tên meş bi meşe
Lê û lê lê lo û lo lo lo
Serê bêriyan laçika reşe
Lê û lê lê lo û lo lo lo

Hoy masîdar hoy masîdar
Lê û lê lê lo û lo lo lo

Em çunê danê êvara
Nekir heqê guhara

Mazî çêbun li çiya
Em çune bi keliya
Nekir heqê beniya

Text û Muzîk: Gellî

Zaneyên me Kurdane
Welatê me giyaye
Kitabên me çirane
Gundîno ha gundîno
Xanî pêşiya hemiane
Pêşiya hemyay Xanî.

**Ji aliyê Beşîr Botînî va hatiye
Çêkirine wek stran**

934-MEDOKA MELÊ Û BİRAHÎMÊ HİNA

Lêlê lê nabe
Hêê, hêê, hêê, hêê
Hû nabeee

Wele mine ê digo:
-Lawo
Medo, Medîna
Mara me lê nabe
Hû nabeee

De ez bata brayîmê mala Hina
zilamekî xwe file ye
misliman nabe
Medo ne dego
-Yabo
malikxerabo
Sewala dilê şênî ji min neke
ma ne dilê şênî zor e,
Ji mirine xirabtir e,
nabey, nabe
Êmanê digo:
-Lawo
Medo naabe û nabe
Belê dînê me w dinê Fila
a dînkî baaşqe ye
Wele tiştê tu bêjê
berxa min ê, lawo
me re qîme ye
naabe, nabe, nabeee
Nabeee

Dibê

- Yabo ma wê çilo be,
wê çawa be zewaca mêrê mis liman
li canê min heram be.

Şerê Qazî Mihemed û xwîna Şêx Seîd

Hooo de lo loooo
Hekîmo de ferman e
Reyiso de ferman e
û bego de ferman e
Bavê kurda, bi Xwedê rabe, ferman e
Fermana xortê Kurda fermaneka giran e

Gelî eşîrê Kurdistanê
hûn ê belav bikin
Li nava cimê Kurda;
Ji Sûrya heya Ereqê, Tirkiyê
welatê serheda
heçyê Kurd e
bêjin wan, bêjin!ferman” e!

Fermana xortê Kurda
fermaneka giran e
Li jor hewara me Xwedê ye
li xwarê hewara me
ma çiyayê Berzan bavê Loqmaan e.
Kula Xwedê sada bi kul bê
Ji topa, lê xin mala xaîna
Ji êvara Xwedê ser serê egidê Kurdistanê
Bavê loqman, berxê Berzan girêdane

Ji pozê pêşiya gulê heya bi Zaxoyê
Evdal!
tê turrînê tirimbêla
Şîqînê bêxwediyê klaşîkofa
li ezmanê tê gîrînê teyaran e

Min dî di qerekubarekê sibê de
li ser serê egîdê Kurdistan
bavê Loqman, berxê Berzan
vê sibê dikşiyane.
Mi dî

Bavê Loqman
Berxê Berzan
egîdê Kurdistanê
qîrê xwe li pêşmerga dane
Pêşmergê bavê Loqman
ji gelal heya Zaxo û sersîngê
hêz hêz dikşiyane
Bera Berzanê,
Xwedê teala ava bikeee
Hekîmo!
Reyiso!
Înşala wê be asima Kurdistaaane
Haaa, hahîîî

935-MEDOKA MELÊ

Ax min dî ji gunda wêda, ji gunda û wêda
min dî mitirb e li kambaxê gundê me li daholê û li zirnê dan

Min dî Medoke Melê û Hedoyê Hana
cambilê hevdû girtin
çûne hafê govendê, perê dîlanê
ji qehrê girgirekê, filih e û misilman e
xwe hildan û li erdê dan.

Hedo yar yar yar yar yar yar
kulê dilêm yar yar yar yar
kesera canê m yar yar yar yar
berxê malam yar yar yar yar.

Ax li hev rûnishtin, li hev rûnishtin
Medoke Melê û Hedoye Hanê li hev rûniştin
gotin digotin, çîrok dihitin
hêstirê her dû kew e, kevirê ber best e dimaliştin
masiyê binê ava dibirijtin
miriyê goristanan, kefenê xwe li serê xwe pêçan
û li ser kêlê xwe rûniştin
û gurzê gul e li şûna dihiştin.

Hedo yar yar yar yar yar yar
kulê dilêm yar yar yar yar
kesera canê m yar yar yar yar

bêje Hedoye Hana were Medo bibe ji xwe re,
Hedo yar yar yar yar yar yar
kulê dilêm yar yar yar yar
kesera canêm yar yar yar yar
berxê malam yar yar yar ya

936-MELAZGİR

Melazgir hoy Melazgir
Narê hay narê
Ordeka gol xelas kir
Çavreşa dêm qiyas kir
Sorgulê yamanê

Melazgir hoy Melazgir
Narê hay narê
Melazgir şal heşîn e
Tevda spîndar û bî ne
Gewra min xewrîn e
Sorgulê yaman e

937-MELKO

Melko xwestî diwanê
Sê fincan qehwê danê.
Paşê, celad berdanê.

938-MELLE ÎSA

Lawiko Melle Îsa
Weylo lolo lolo lolo
Weylo lolo
Lawiko Melle Îsa
Şa dilê min emrê te
Qeytanê devê kîsa
Weylo lolo lolo lolo
Weylo lolo
Qeytanê devê kîsa
Şa dilê min emrê te
Dest girt û rû ramîsa
Weylo lolo lolo lolo
Weylo lolo

Melazgir hoy Melazgir
Narê hay narê
Çil qîzên ewliya tê de
Gewra min ji hemiya wê de
Sorgulê yaman e

Melazgir hoy Melazgir
Narê hay narê
Melazgir tu ava bî
Tev de gul û giya bî
Azado tu zava bî
Sorgulê yaman e

Melko go; Ez Melko me
Şêro go ez Melko me,
Xweyê şiwîrî bi ço me
Kilê çavê Silto me !

Dest girt û rû ramîsa
Şa dilê min emrê te

Kuriko novedaro
Weylo lolo lolo lolo
Weylo lolo
Lawiko novedaro
Şa dilê min emrê te
Tu ji novê were xwaro
Weylo lolo lolo lolo
Weylo lolo
Tu ji novê were xwaro
Şa dilê min emrê te

Şev reş e diz hezare

Weylo lolo lolo lolo
Weylo lolo

Şev reş e diz hezare
Şa dilê min emrê te

Gotin û Muzik: Gelêrî

939-MENCOLA QÎZA YAZ BEGÊ

Di dema berê ya mîr û began de li Kurdistanê her herêmek girêdayî mîrekî bûye. Di wê demê de Mîrê Sîpanê Xelatê navê wî Yaz Beg bûye. Mîrê Kela Wanê jî Ûsîf Beg bûye. Her beg berpirsiyarê herêma xwe bû. Ji bo têkiliyên navbera wan, li gorî demê, mirtibên wan(derwêş) hebûne. Navê mirtibê Ûsîf Begê Xişo bûye. Ûsîf Begê mîrê Kela Wanê, sê jinên wî hebûne Şevkê di xewna xwe de Mencola qîza Yaz Begê dibîne û dibe evîndarê wê. Sibê zû radibe, bangî Xişo yê mirtibê xwe dike tîne dîwanê, jê re wiha dibêje:

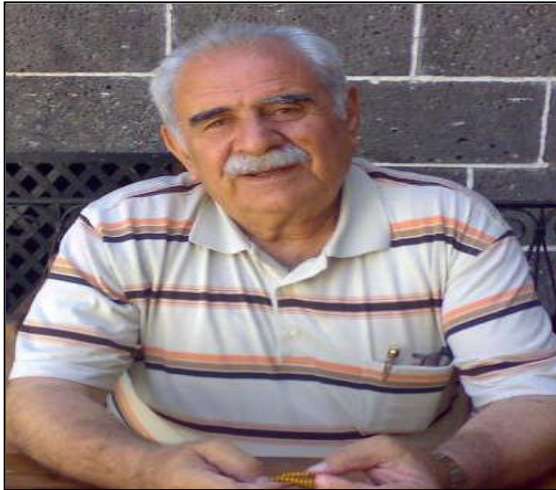
Ûsîf Begê mîrê Kela Wanê ye
Rûniştîyê li ser kevîrê bînekaşê ye
Dixwaze gustîla Mencola Yaz Begê
Serê çiyayê sîpanê ye
Siba du sibeyê, siba du sibeyê
Tavek baranê têye tevî bê ye
Vê sibê dilê min menc bûye
Mîna bihara Wanê
Kuro Xişo tu were ji min re lêxe
saz û kemençê ye
Belkî dilê min were ser qerara berê ye
Xişo, ji mîr re lédixe saz û kemencê
Dilê mîr tîna ser qerara berê ye

MEHMÛD KIZIL

940-HEVPEYIVÎN BÎ DENGÊJÊ NAVDAR MEHMÛD KIZIL RE

Mustafa Gazî

Bavê min Mehemed gelek kelimên xweş digot, dengbêjekî baş bû, ez gelek di bin tesîra wî de mam. Lê belê bavê min di civatan de, li derveyê malê nedigot

Kî yê Mehmûd Kizil?

Ez di sala 1939'an de li Amedê, li taxa Fatihpaşayê hatime dinyayê. Ez zewicandî me, du jinên min û sêzde zarokên min hene. Zarokên min jî çar heb ji wan kur in, ên din hemû keç in. Ez karim bibêjim derdora 35-40 neviyê min hene. Ez li Amedê mezin bûme û heta îro jî ez li vî bajarî dijîm. Min nan û ava Amedê xwariye, min hewa û tenefusa Amedê kiriye û ez dengbêjê Amedê me.

Koka we ji ku tê?

Koka me ji Hezroyê, ji gundê Bolşê tê. Bavê min ew ji wir hatine Amedê bi cihûwar bûne û bi pişt re ez hatime dinyayê.

Serpêhatiya te ya dengbêjiyê çawa dest pê kir?

Bavê min Mehemed gelek kelimên xweş digot, dengbêjekî baş bû, ez gelek di bin tesîra wî de mam. Lê belê bavê min di civatan de, li derveyê malê nedigot. Gava kêfa wî li cî bûya li malê distra, ji me re kelam digot.

Dengê wî ji yê min gelek xweştir bû. Dema ez pitik bûme, di dergûşê de bûme û giryame, diya min min lorandiye, bavê min li ser girîna min gotiye qirika wî qirika dengbêjiyê ye, girîna wî bi qaîde ye. Ez bûm yanzde salî bavê min rehmî kir. Piştî hîngê ez bûm donzde salî û min dest bi strandinê kir, min kelam got. Dost û nas û heval û hogirên min, cîranên min ji min re gotin dengê te pir xweş e, tu ji xwe re dengbêjiyê bike.

Min wê demê guhdariya dengbêjan dikir û hînî stranan dibûm. Di sala 1965'an de ez çûm Îstenbolê ku pîlaqan çêbikim.

Ji kerema xwe re tu dikarî bi awayekî kitekit behsa pîlaqa xwe ya yekemîn bikî?

Ez çûm Îstenbolê, çûm şirketa pîlaqan a Palandokenê, ku xwediye wan Erzeromî bûn, ji ber xatirê Erzeromê min got miheqeq Kurd in, ez çûm min got ka ji min re dibêjin çi. Ez çem cem wan min ji wan re got ku ez dixwazim pîlaq çêbikim, gotin kultura te çi ye, min got kultura min Kurdî ye, ez dengbêj im bi Kurdî dibêjim, ji min re gotin ku ma vê dera Kurdistan e ku tu dibêjî Kurdî, behsa Kurdî dikî, em nikarim çêkin, min got pekî madem hûn çênakin ez ê biçim, paşê gotin ku dîrektorê me yê muzîkê Bedir Çaglayan heye, Ruhayî ye, ka bira ew bê,

eger ku ew dengê te û kelimên te bicibîne belkî em ji te re pîlaq çêbikin. Piştî wê gazî Bedir Çaglayan kirin, Bedir Çaglayan hat, me hevdu dî. Em çûn xaniyekî Dîmo hebû, Dîmo Yahûdî bû û şîrketa wî jî hebû, em çûn me kilfê jê stend, îja xaniyê wî, ku ji xwe re bi tenê lê rûdiniştin. Heta Dîmo got hûn kilfê çima ji min distînin, evana gotin em ê guhdariya dengê bikin, got çî deng e, gotin welleh Kurdî ye em ê guhdarî bikin. Dîmo got welleh ez ê jî bêm guhdarî bikim hela Kurdî çî ye, zimanekî çawa ye. Dîmo, Bedir Çaglayan û xwediyên firmaya Palandokenê Ahmet û Yaşar hatin, em ji firmayê hinekî dûr ketin çûn xaniyê Dîmo derketin diyar qata sisêyan û em rûniştin, Bedir Çaglayan ji min re got kelamê bibêje, min hêdî hêdî got, got dengê xwe bilind bike, min dengê xwe piçekî bilind kir, dîsa got dengê xwe bilind bike, min piçekî din dengê xwe bilind kir, wî dîsa got bilind bike, min got Bedir Çaglayan, got ha, min got anha ez gava kelamê bibêjim hûn ê her çar jî li vê dera tiliyê xwe têkin guhê xwe, hûn nikarin li ber dengê min bisekinin, got ka bibêje, û Xwedê çî da min... Di strana Werî Bêmalê de ez bilind bûm, ez bilind bûm her çar tiliyê xwe kirin guhê xwe, gotin wellehî eynî gotina te ye, em nikarin li ber dengê te bisekinin. Û bi wî awayî şîrketa Palandokenê di 25-01-1965'an de ji min re pîlaq çêkir. Min du pîlaq bi hev re çêkir; a yekemîn "Lorî Lorî Cembeliyê Min Lorî" bû (ji ber xatirê ku çand û zimanê dayika me lorî bû min wê çêkir), aliyê din ê pîlaqê "Mûsa Mere" bû. Pîlaqa duwemîn jî "Werî Bêmal" bû, aliyê din ê pîlaqê jî "Hey Xalê Min" bû. Bi wî awayî pîlaqên min derketin piyaseyê.

Dema pîlaqên te derketin piyaseyê Kurdan eleqeyeke çawa nîşanî te dan?

Wekî ku mizgîneke zêde xweş ji wan re bê, gelekî pê kêfxweş bûn. Heta karim ewha bibêjim; berê payton hebûn, ji Derê Çiyê û heta Serê Balixçîleran payton diketin dorê, ku bi wî awayî dihatin pîlaq distandin. Însanên me, gelê me ji ber xatirê ku min bi Kurdî got helwesta wan, nêrîna wan pir xweş bû, kêfa wan ji min û dengê min re, ji pîlaqên min re gelek dihat.

Pekî nêrîn û helwesta Tirkan çawa bû?

Reaksiyona wan zêde tunebû. Lê belê gotin çima tu bi Kurdî dixwînî. Min jî îtiraz kiriye û gotiye ku Kurdî zimanê dayika min e, ez Kurdî dixwînim; ya duduya Îngilizî, Fransî, Almanî, Tirkî, Erebî tev tene xwendinê çima Kurdî neyê xwendinê.

Wê demê ji xeynî te tu kesekî din pîlaq çênekir?

Eyşe Şan wê çaxê pîlaqên Tirkî dixwendin. Min bi xwe ji Eyşe Şanê re got, Eyşe xanim va ye ez hatime hinkî kelimên min hene, ku em bi hev re (duet) bibêjin, got hemşeriyê min welleh ez bi Kurdî newêrim bibêjim, ez nikarim bi Kurdî bixwînim. Piştî ku min pîlaq çêkir, mêze kir ku kelimên min xweş tene firotin, herkes guhdar dike îja wê jî dest bi Kurdî kir. Piştî wê jî Husên Tural (Husênê Farî) hat pîlaq çêkir. Piştî Husênê Farî jî Zilfeqar Yumruk hat pîlaq çêkir. Îja ji ber wî awayî min ji gelek dengbêjan re got werin pîlaqan çêbikin. Min ji Huseynê Mûşî (Huseynê Orgînosî) re got were pîlaqan çêbike, got ez nayimê pîlaqan çênakim. Min ji Şakiro re got, Şakiro got ez nayem çênakim. Min ji kîjan dengbêjî re got, got wellehî ez çênakim.

Sebeb?

Sebeb, ji xwe re dikirin qedexe yanî. Digotin qedexe ye, em ditirsin. Evana tirsyan pîlaq çênêkirin. Li vir Seyidxanê Boyaxçî heye, min ji wî bi xwe re jî got, wî got welleh ez nayê m pîlaq çênakim.

Di der heqê te de qet mehkeme hat vekirin?

Carekê tenê ez dam mehkemê. Ew jî ez hatibûm şikayetkirin. Sawcî gazî min kir, ez çûm cem wî, got tu çima Kurdî dixwînî, min hot Kurdî zimanê dayika min e, got careke dinê nexwîne filan û bêvan, min got pekî ez naxwînim, lê belê derketim û çûm min dîsa bi Kurdî got.

Pîlaqên te yên ewil teqrîben çi qas hat firotin?

Ez karim ewha bibêjim, sala 1966'an bû rojnameya Hurrîyetê wê çaxê di rûpela pêşî de ji boyî min berdabû, rûpela paşî jî ji bo Zekî Muren berdabû, tiştê ku niha di bîra min de ye ev e, di der heqê min de ewha nivîsandibûn, sernivîs ewha bû "li Tirkiyeyê, li Îstenbolê, li taxa Kagithaneyê bi qamyonan pîlaqên Kurdî ji ordiya Berzanî re tîn sewqkirin", piştî hîngê jî digot "pîlaqa Heyla Siwaro rojê deh caran ji aliyê ordiya Berzaî ve tê lêxistin. Li gor agahiyên ku me ji pîlaqfiroşan girt, pîlaqên Mehmûd Kizil ji pîlaqên Zekî Muren bêtir tîn firotin." Îja ji vî şeklî ku digotin, îja min ji wan pirsî, gotin em karin bibêjin pîlaqên Tirkî li hember pîlaqên te bi ser neketine, ew qas nehatine firotin, yên te ji yên wan bêtir hatine firotin. Pîlaqa Mûsa Mere û Cembelî ji ber ku nû bûn pir hatin firotanê, ya Ezîzoglî, Îbo Begê Pasûrî, Werî Bêmal pir hatin firotanê. Min li ser Almaniyayê pîlaqek çêkiribû navê wê Almanya bû, ew û Garisê Feqîra pir hatin firotanê.

Wê demê tu li Îstenbolê zehf ma?

Erê, ez nêzikî deh salan li wir mam. Ez wê demê diçûm welêt û vedigeryam Îstenbolê. Heta 1978'an jî li wir bûm, bi pişt re bi temamî vegeryam Amedê. Dema ez li Îstenbolê bûm min û yekî me di sala 1968'an de firmayeke muzîkê ava kir, navê wê "Dicle Pilak" bû. Şîrkê min Kurd bû, ji Siwêrekê bû. Şîrketa me heta sala 1975'an ajot. Bi pişt re min bi serê xwe şîrketek ava kir. Di sala 1974'an de jî di zimanê Ecevît û Erbakan de dema koalîsyon çêkirin, min li ser parlamenterên me li ser navê şîrketa xwe pîlaqa "Wekîlên Me" û pîlaqa "Garisê Feqîra" çêkir.

Di nav malbatê de yên wek te dengbêjiyê dikin hene?

Na, nîn e. Lê tenê pismamekî diya min hebû, jê re digotin Eliyê Dengbêj an Sofî Elî, li Qereqoçê dima, ewiya dengbêjekî bi hêlemêr bû, ew Sidîq (Sidîqê Qarîowa) wan temam li ber destê wî hîn bûbûn.

Gava te hê nû dest bi dengbêji kir bêtir tesîra kê li ser te çêbû?

Pêşî tesîra bavê min li ser min çêbû, bi pişt re jî tesîra pismamê diya min Sofî Elî li ser min çêbû. Kêlamên Sofî Elî yek heb jî ne hîn bûme û ne jî min gotiye. Ji ber çî, ji ber ku min dest bi çêkirina kelaman kir, çewa ez çûme ji bo çêkirina pîlaqan û wirde min tavilê dest bi çêkirina kelaman kir. Ya duduya; mesela

dibêjin kelimên dirêj hene, ewana jî me dibirya. Çima me dibirya, ji ber ku mudeta pîlaqê pênc deqe bû, bi sînor bû.

Te heta niha çend stran çêkir?

Min gtran gelek çêkirin. Welleh nêzîkî 60-70 heban min çêkir.

Di warê muzîkê de hin sazî hene, ku jê re tê gotin rêxistin an saziyên meslekî. Endametiya te li saziyeke ewha heye?

Ez endamê Mesamê (Yekitiya Meslekî ya Xwediyên Berhemên Muzîkê ya Tirkîyeyê) me. Ev bû du-sê sal e ez bûme endamê Mesamê. Ji ber ku Mesam li mafê me yê hiqûqî xwedî derdikeve ez bûm endam. Berê yên bi Kurdî mijûl dibûn qebûl nedikirin.

Ez beriya te bûm endam. Pêşî wan ez qebûl nekirim, ji ber ku min safî bermehemên Kurdî çêdikir. Paşê ez bi zor û zehmetiyeke nedîtî bûm endam, û min rê li ber we vekir.

Belê.

Pekî te çend pîlaq çêkir?

Min 53 pîlaq çêkir.

Dema pîlaqên te derdiketin piyaseyê ji bo konseran gazî te dikirin?

Di sala 1967'an de li Îstenbolê Şeva Qaraqoçanê hat lidarxistin, gazî min kirin. Esas şeva Diyarbekirê bû, haziriya wan tunebû, îja ji bo Şeva Qaraqoçanê hatin gotin di şeva me de derkeve ser dikê, min got şeva Diyarbekirîyan jî heye, herin cem wan heger îzin bidin ez werim şeva we, Diyarbekirîyan gotin şeva me piştî du rojan e, Mehmûd Kizil bira derkeve şeva we. Şeva Qaraqoçanê li Taksîmê Restoranta Cazablankayê çêbû. Şeva Diyarbekirîyan jî li Otela Hiltonê çêbû. Şev bi min qediya. Li wir xwerû bi Kurdî stran hatin gotin. Di Şeva Qaraqoçanê de polês jî hebûn, ji bo min digotin hem bi Kurdî dixwîne hem jî li piştê dabançeya wî heye. Dikir mudaxele bikirana, yên di komîteya tertîbê de cih girtibûn gotin midaxele nekin, piştî ku şev qediya hûn dikarin midaxele bikin. Di şevê de ji min re gelek xwestek hatin, ew qas xwestek hatin, ku bêrîkên min, destên min hemû tije bûn. Xwestekê jî hat, di kaxeza xwestekê de navê strana “Yeşil Kurbagalar” hatibû nivîsandin, li binê kaxezê di şûna nav de “polês” nivîsandîbû. Tabî min nexwend. Piştî ku ez ji dikê veqetiyam çûm odê ji bo guherandina cilên xwe, min dît derî lêket, min got kerem bikin, min bala xwe dayê çar kes in, sivîl in. Ji wan yek qomsêr bû. Gotin nasnameya xwe nîşanî me bide, min nasnameya xwe nîşanî wan da. Gotin ka dabançeya xwe û ruxsata wê, min got kerem bikin û dabançe û ruxsata wê da wan. Gotin qusûreke te nîn e, ji ber wê em sipas dikin, lê me ji te stranek daxwaz kiribû te çima nexwend? Dengê te pir xweş e, me xwest em guhdariya wî dengê te yê xweş bikin, ji dengê te îstifade bikin. Min got hela kerem bikin rûnîkin, ew rûniştin, min ji wan re çay xwest, çaya wan hat. Min got niha we behsa xwestekê kir? Gotin belê. Min got niha em pênc heb vê gavê li vir rûniştine, çar hûn in yek jî ez im, û em pir jî birçî ne, tînin bilxur an birinceke xweş û hinkî rûnê sade jî lédikin datînin ber

me û em gelek birçî ne, em kevçiyên xwe didin destê xwe ku bixwin, yek ji wê de were û tasek av di destê wî de be û bera ser bilxur an birincê de ew xwarin tê xwarinê an nayê xwarinê? Gotin jixwe nayê xwarinê. Mmin got a min jî xwesteka we bi wî şeklî bû, gava min xwesteka we bixwenda mîna ku tasek av têxî serê. Gotin pekî em dikarin navnîşanekê ji te bistînin, min got belê, min rabû navnîşana xwe da wan.

Te qet li derveyê welêt konser da?

Belê. Ez çûm Başûr, çûm Îranê û li wan deran konser da.

Piştî ku teyb hat Tirkiyeyê êdî dewra pîlaqan qediya û kaset ket şûna wan. Piştî ku êdî dewr bû dewra kasetan te jî kaset çêkir?

Erê, min du kaset çêkir, navê yekê “Toba Eysanê” (1988), navê ya din jî “Ax Ciwanîyê” (1999) bû.

Te bi deng û berhemên xwe gelê Kurd şa kir, te gelek stran xist nav tûrikê muzîka Kurdî. Te berhemên mezin afirand, dîrokek ava kir. Ji ber vê yekê em Kurd ji te hez dikin û te teqdir dikin. Lê tu gava li dema buhurî û li dema îro dinêrî çî difikirî?

Welle anha di halî hazir de te gelek tiştê xweş pirsî ji min. Yanê zemanê ku min vî tiştê hanê kir min bi heweseke gelek gelek mezin kir. Yanê min serê xwe jî bidana ez li ber nediketim û min mala xwe jî xira kira ez li ber nediketim. Feqet niha ez hinkî li ber dikevim, ji ber ku min ji pa ra hîştine, ez rast bibêjim, û hinkî însanê ku ne welatparêz in, pir jî nezan in dane pêşiya min, ez ji ber vê yekê gelek î aciz im. Li min, li keda min xwedî derneketin û dernakevin jî. Ne gel, ne guhdarên min, lê saziyên Kurd li min xwedî dernakevin. Gel, guhdar ji min gelek hez dikin. Îro li Amedê yekî mîna min lazim bû di Newrozê de, di festîvalan de derketa ser dikê. Gelê min pir ji min hez dike û pir jî dixwaze derkevim pêşberî wan ji wan re kelaman bibêjim, çunkî min vê kultura hanê aniye holê. Zemanê ku min gotiye ne partî hebûne, ne komele hebûne. Ha madem ku vî tiştê hanê heye, madem ku min vî tiştê hanê kir gere neavêtana pişt xwe, gere li min xwedî derketana.

Te heta niha çend stran çêkir?

Bi temamî nayê heşê min. Wekîlê Me min li ser miletwekîliyê me çêkiriye, min Garisê Feqîra çêkiriye, min li ser Yusuf Ezîzoglu çêkiriye, min Welatê Me çêkiriye, ez nizamim min pir kelam çêkirine lê niha nayên heşê min, li gor texmîna min di navbera 30 û 40’î de ye.

Gava tu li nav cemhetekê bî tu dikarî çend stranan bibêjî?

Gava ez di nav cemhetê de rûnim ez dikarim zêdeyî çil stranî bixwînim.

Dengbêjên vê herêmê an yên din bi çî awayî li te dinêrin û tu bi çî awayî li wan dinêrî?

Ez bi çavekî gelek gelek xweş li wan mêze dikim. Kî bi çavê nebaş li min mêze bike ez zêde li ser nasekinim. Tenê tiştê ku ez li ser disekinim partî, sazî, belediye ne. Di dunyayê de ez ji tu dengbêjekî nabehecim, aciz nabim, hezkirina min ji dengbêjan re gelek e. Însan dibêjin şîrê xav xwariye, car heye li ber min

bi qencî jî xeber bidin û li pişt min jî bavêjine min. Ez viya jî dîsa xweş dibînim. Ji ber xatirê çima xweş dibînim? Çunkî madem ku dengbêj in, madem ku vê kultura me tînin holê, madem ku kultura me di devê wan de ye ez ji wan hez dikim.

Îro gelek dengbêjên me yê dengxweş hene! Zahiyo, Salihê Qubînî, Seyidxanê Boyaxçî, Îbrahîmê Pîrikî, Ûsibê Farî û hwd. Tu ji wan kîjanî diçibînî?

Kîjan dengbêj dibe bira bibe, ya dixwazî Seyidxan bibe, ya dixwazî bira Îbrahîmê Pîrikî, ya dixwazî Zahiyo bibe, ya dixwazî Kazo bibe, kî dibe bira bibe, çî qas dengbêj hene ez hêvî û sed rica ji wan dikim bira kelamê xwe di cî de bibêjin, bira kelama neherimînin, bira kelama meqamên wan winda nekin, kê m û zêde bira nekin, îro gava çî kelam bê gotinê gava ku bi rastî neyê gotin kêfa min ji wî dengbêjî re nayê. Dengbêj kînga ku got kevir û di dawiya wê de jî got bivir bi hev û di ve tam girêda ez ji wî dengbêjî hez dikim, kî dibe bira bibe, dixwazî bira yek kelamek wî hebe, bi yek kelamekê zanibe. Û dixwazî bira ê ku kelama li hev nayne dixwazî bira sê hezar kelamê wî hebe ez wî dengbêjî hesab nakim. Ew ê ku yek kelamek wî heye, bi hev û di ve xweş girêdide, meqameke xweş didêkê ez ji wî dengbêjî hez dikim.

Ji te re tekîfên filman hat kirin?

Belê, rehmetiyê Yilmaz Guney di sala 1966'an de tekîf kir. Yilmaz Guney got ji bo xatirê ku te bi Kurdî stran xwendine, te beriya herkesî bi zimanê dayika xwe hunera xwe îcra kiriye kêfa min gelek ji te re hatiye, ez dixwazim bi te re filmekî çêbikim. Me fikir Cembelî, Mûsa Mere û Koçero bikira film, lê piştî ku rehmetî ket hepisxanê êdî nebû ku me çêbikira, me dev jê berda. Li gel vê yekê Turkan Şoray xeberek ji min re şand, got were di film de bilîze, em ê rolekî baş bidin te, min qebûl nekir.

Navê wî filmî çî bû?

Nayê bîra min. Tenê ji bo hin rêzefîlman hin sînemager hatibûn Diyarbekirê, hunermenda dengxweş Zara jî hatibû. Gotin ku em dixwazin tu stranekê çêbikî û bidî me, min got kî yê bixwîne, gotin Zara wê bixwîne, min got Zara kare Kurmancî bixwîne, gotin belê dikare bixwîne, min got madem wusa ye me bidin naskirinê ka karibe ez ê çêbikim. Em çûn, min strana bi navê "Cemalê Min Zava ye" çêkir û dayekê û wê jî di rêzefîlm de xwend. Sînemagerê Kurd Ganî Şavata hat got ez dixwazim rolan bidim te, tu di fîlm de kelaman bibêjî, min qebûl nekir. Ez bi ser fîlman de zêde neçûm, min zêde nexwest di warê sînemayê de cî bigrim.

Dema tu ciwan bû û gelek navdar bû heyranên te yê keç aşiqê te dibûn?

Gelek keç aşiqê min dibûn. Ji derdê min gelek jê nexweş diketin. Mesela tu niha albuma min a fotografan bibînî, tê de gelek gelek fotograf hene, ku keçik li ba min in, hemû mereqliyên min, heyranên min bûn.

Pekî ew keçên ku dibûn aşiq an heyranê te çî dixwestin?

Dixwestin hema bi wan re hevaltî û dostaniyê bikim. Telefonê min dikirin, îmze dixwestin. Carekê em çûbûn Hesenkêfê, ez li wir ji ser dikê hatim xwarê, keçik hatin pêşiya min, pêşiya min girtin û gîşa ser milê xwe vekir û xwestin îmze bikim.

Carekê tu çûbû Swêdê. Te li wir Şivan Perwer dît?

Ez du caran çûme Swêdê. Cara yekemîn ku ez ê herim, min hîna Swêdê nedîtiye, ji min re dawetiye derxistin, min telefonî wan hevalên ku min vexwendine kir û min got va ye ez dikim li balafirê siwar bibim, dema ez bigihîjim balafirgehê werin pêşiya min, gotin ser çavan û bi pişt re jî gotin va ye Şivan Perwer li cem me ye, min got ji kerema xwe re telefonê bidin Şivan Perwer ez hinkî pê re ji xwe re xeber bidim. Telefonê dan Şivan Perwer, min jê re got mamoste tu çewa yî, camêr pir mutewazî xeber da, got “heywax heywax, seyda te çî kir, te mala min xera kir, ji xêra Xwedê re te gullekî bera eniya min bida te vê gotinê ji min re negota, ez kî me mamoste kî ye, ez li ku li hember te dibim mamoste... Ez yanzde salî bûm min çavê xwe bi pîlaqên te, bi stranên te vekir, ma çawa li hember te dibim mamoste.” Wan gotinên xwe bi mutewazî got, min wê gavê fam kir ku Şivan merivekî pir dilnizm û mutewazî ye. Îja ê ku kelamekê nizane îro min naecibîne.

Di dewra te de gelek hunermendên navdar ên wek Mehemed Arifê Cizîrî, Hesên Cizîrî, Eyşe Şan, Husênê Farî, Meryemxan hebûn. We qet hevdu dît, hûn qet hatin cem hev?

Ezbenî Husênê Farî hevalê min bû, min gelek jê hez dikir, kêfa min pir jê re dihat, mirovekî mutewazî bû. Mixabin feqîr bû, rewşa wî ya aboriyê qels bû. Min Eyşe Şanê li Diyarbekirê dît. Zemanê ku ez çûme Îstenbolê ji bo pîlaqan sala 1965'an, di serî de min xwest ku Eyşe Şanê bibînim. Min got ez wê bibînim ji bo xatirê ku ew Kurd e. Wê bi Tirkî pîlaq çêdikir, min xwest wê bikşînim warê Kurdîtiyê, Xweda heq e, xîlaf tuneye, min got Eyşe xanim hal meseleyek heye, ew jî ev e, ez dixwazim em bi hev re stranan bibêjin, duet bikin. Got welleh ez Kurmancî naxwînim, ez newêrim. Te ji xwe re hema serê xwe helaniye û tu hatiyî tu dixwazî ji xwe re wan îşa bikî, welleh ez newêrim bixwînim. Min got Eyşe xanim binêr ro hebe tu yê werî cem min tu yê bibêjî ez û tu em bi hev re bixwînin ez ê îja ji te re bibêjim ez naxwînim. Îja Xwedayê teala jî wer kir, Xweda wekîl piştî demekê hat cem min, min got welleh ez bi te re naxwînim. Îja ew hunermenda Tirkan bû wê çaxê, bi Tirkî digot, xizmeta wan dikir. Bi pişt re vegerya û bi Kurdî got.

Pekî şîrketên pîlaqan qet ji te re gotin were bi Tirkî bixwîne? Teklîfên bi vî awayî hatin kirin?

Erê, pir teklîf hatin kirin. Yanê perekî pir zêde jî teklîf kirin min got ez bi hindikî razî me bi pirî ne razî me, ez bi Tirkî naxwînim. Min ji bo xatirê ku kultura min winda nebe, ez zimanê dayika xwe biparêzim min qebûl nekir. Heta roja ku ez çûm şîrketê Palandokenê dîrektorê wan ê muzîkê jî Bedir Çaglayan bû, Ûrfayî bû, wextê dengê min guhdarî kir, got qey te nan û penîr bi goya xwariye te bi deva nexwariye, min got welleh ancax ê mîna we bi goya bixwin,

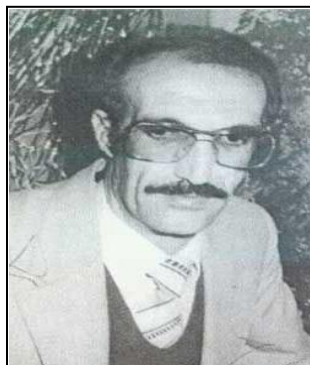
min daîma bi dev xwariye, got xelet fam neke heyfa vî dengî nîn e tu tînî dikî
Kurdî, di Kurdî de çi heye, têxe Tirkiyê di nava salekê de tu yê çargoşe bibî, min
got birako ez çargoşe naxwazim, ez bi zimanê Kurdî dixwazim.

Ji bo vê hevpeyvînê gelek sipas dikim.

Esas ji ber ku we vê firsetê da min ez sipas dikim

941-JIYANA EVÎNDAREKÎ DİLŞIKEST:

MEHMED ŞÊXO

Mehmed Şêxo di sala 1948 an li gundê Xeçokê, li Qamişlokê hatiye dinê. Navê wî yî rast. Harerdu navên pêşîn ê wî bi xwe ne û Şêxmûs navê bavê wî ye, lê ew bi navê Şêxo tê naskirin. Ji maleka çotkarên biçûk e. Navê diya wî Fatmê ye. Pênc bira û şeş xwîşkên wî hene. Navê jina wî Nisrîn bû ew niha li ba birayê wî yê hêja Beha dimîne. Sê zarokên wî hene. Keçeka bi navê Felek û du law yek bi navê Îbrahîm û yê din bi navê Birûsk e. Mehmed Şêxo zarokatiya xwe li Xeçokê derbas dike. Ew di sala 1964 an de xwandina xwe ya destpêk li Xeçokê kuta dike. Ew di sala 1965 an de ji bona xwandina xwe ya navê tê Qamişlo. Di sala 1966 an de nexweş dikeve, çavên wî pir qels dibin û mecbûr dimîne ku berçavikê bi kar bîne. Ew di sala 1967 an de ji ber jar û belengaziya bavê xwe û nerazîbûna bavê ji bederiya Mehmed Şêxo li gel minasebên kurdî û tirsê wî ku ew bê girtin, ji ber vê ew vedigere Xaçokê û digel bavê xwe di avdaniya pembo de kar dike. Beşdariya wî digel mûnasebên kurdî bêtir di warê mûzîkê de bû. Ew di heybeywîneka xwede dibêje, ku zarokatiya wî de mereqa wî li ser mûzîkê hebû û radyoyê Yêrêvanê roleka mezin di wê demê de ji bo pêşketina mereqa wî listeya ramana nuh pê daye naskirin (kovara Armanc) Di aynî salê de diçe bajarê Helebê eskeriyê, lê ew ji ber qels bûna çavên xwe ji eskeriyê tê efûkirin û vedigere Qamişlo. Sala 1968 an birayê wî Baha dibêje ku yekem cara ku Mehmed Şêxo tembûreke pak bi perên xwe dikire û bi firehî dest bi lêxistina stranên folklorî dike, lê bi piranî li stranên Mihmed Arifê Cizîrî, Îsayê Berwarî, Kawîs Axa û yê din dixê û hinek caran mûzîka erebî jî saz dike. Ew di sala 1969 an de diçe bajarê Beyrûdê û dikeve navenda xwendina yekitiya mûzîkê û li wê derê zanahiya mûzîkê dixwîne. Başderî Komika Serkeftine ya mûzîka kurdî dibe, li hunermendên din mîna Mehmûd Ezîz, Remedan Nicmî, Rifatê Darî û hinekên din, ku xebata baş bo mûzîka kurdî kirine. Ew di sala 1972 an de dibe endamê Hevgirtina Hunermendên Libnanî û li wir hinek stranên xwe mîna Gulîzer û heps û zîndana tomar dike. Di vê salê de jî vedigerê Kurdistana Sûriyê û nav û dengê wî ewrê baranê ezmanê Kurdistana şêrîn tevî dipêçe. (Rimalên Herêmek ji Kurdistana Sûriyê ye Petrol lê der tê)

Li Rimalanê dest bi kar dike û dibe serokê komalaya wê ye mûzîkê. Di aynî salê de cara yekemîn e ku berê xwe dide Kurdistana Îraqê û çend stranên xwe li radyoya Bexdayê, li beşa kurdî diweşîne. Bi şûnda careka din vedigere Qamişloka xwe vê carê sîxûrên dagirkerên Sûriyê neynûkên xwe yê bi gemar davêjin bejna wî, da ku dengê wî vemirînin, lê heyhat. Çiya natevin. Di vê salê de û di salên 1973 1974 an de ew dikeve tengasiyeka mezin. Ji bilî hejarî û

belengaziyên xwe ew pir caran jî ji aliyê sîxûrên Sûryê ve tê girtin, li wî tedayî û îşkencên mezin lê tên kirine, ji ber wan tengasiyan her tim xwe ji ber sîxûr û polîsan xwe vedişere.. Lê her dem dengê wî bilind û bilind dinbe, ranewaste çiya û nawalên Kurdistanê bi vixîna bilbilan mest dike û bi qepqeba kewekî rebat mêrxaziyê dixwîne. Di sal 1973 an de ji dest astengên sîxûran dev ji karê Rimêlanê digir û careka din berê xwe dide nav pêşmergeşan axa welat li Kurdistanê Îraqê. Serokê Kurdistanê yî mezin rehmetyê Mele Mistefa Berzanî mûqabala wî dike û sipasiyên xwe diyarî wî dike, ji bo xebata wî ya çandî û netewî. Ew li wir nêzîkî sê mehan dimîne û bi şûnda dîsa tê Qamîşlokê. Kek Beşîr Botani jî dibêje, ku di vê salê de jî Mehmed Şêxo çend stranên xwe li radyoyê Bexdayê weşandin. Di sal 1974 an de ew careka din berê xwe dide Kurdistanê Îraqê û heta şikestina şoreşê ew li wir dimîne. Berî ku ez dest bi sala 1975 an bikim, ez dixwazim tiştekî bibêjim: Nizanim ji ber çî Mehmed Şêxo di heypeyvîna xwe ya bi Armancê re negotiye, ku ew di sala 1973 an neçûye Kurdistanê Îraqê, wî tenê qala çûyina xwe ya 1974 an kiriye. Kek Beşîr Botani jî tenê qala hatina wî ya sala 1973 an kiriye û di hatina wî ya dawî bo Kurdistanê Îraqê, şaş bûye û gotiye ku ew di sala 1975 an hatiye wir, lê ya rast ew e ku ew di sala 1974 an de çûye wir. Ew di sala 1975 an de dişikestî berê xwe dide Kurdistanê Îranê. ew li wîlayetê Mazandiranê bi cî dibe û li wir dibe mamostayê mûzîka zimanê erbî. Li wir jî sîxûrên Îranê SAVAK pir tengasî û astên mezin li ber wî dertêxîne ku ew li Kurdistanê Îranê ne aktiv be. Di sala 1977 an de keçeke kurdî bi navê Nisrîn Hisseyin re dizewice û çar zarokên wan çê dibin. Ew di sala 1982 an de vedigere Sûriyê. Di 26. 12. 1982 an de digihêje Şamê û di 03.01 1983 an de digihêje Qamîşloka Bavê Felekê û nexweş dikeve, ji ber nezaniya doxoran, ku dermanê şaş dabûne û ji nemerd bûna doxorên kurd-nêzîkî sed doxorên kurd li Qamîşlokê hebûn ku li wî baş xwedî derneketin û wê ev li eniya wan wek şermeka mezin bimîne. 9 Adarê 1989 an de saet di pêncê sibê de ruhê xwe teslîn azraîl dike.

Nûdem 1993- hejmar-5

Kovar HUNER jî bi navê BAQÎ HEMDULAH

Wiha nivîsandiye.

Li welatekî deng ketî, bajarekî lal, gundekî dûr û biçûk, li ber pelahîya ceh di bine kel kela germa havînê û qîje - wîjên dayîkekî qirik tal de “BAVÊ FELEKÊ” ji diya xwe bû. Xortekî bejin direj çav di kortika xwe da, dest û pêçî dirêj, xotekî di ser xortan re bû, bavê Felekê.

Ey Felek ji bo te dinalim bo çî Nêrgîz çilmisîn

Ma çima bextê me hoye, em bêdost û bêkesin? distire. Û didomîne

Cana min cana min

Tu êş û jana min

Kî zane ez kî me

Bê te çî ya mana min

Hemrîn û delalê
Mehabad û wana min

Kî ku stranên Mehmed Şêxo ji bîrbike
Ey felek, ka ew sera birc û qonaxêd min
Ka rez û bîstan û dar û kanî û baxêd min
Çîçek û nêrgîz û herijitin tev ji bîna sorgulan
Sorperî nayên semayê, kanî kozaxên di min
Qebqeb û dengê kewan nayê li ser lat û çiyar

Mervan Keleş wiha dibêje ji bona Mehmed Şêxo «Belê delal, emê te şiyar kin, ta tu bike şînî bo me hemiyan. Zelal tê dengê te û dîsan Adara bêbext tê û dîsan bîranîna kurdan, şê û şewata vedikin di dilê mirovan de. Mirov nizanê ji ber çî vê mehê ewqas şînî û şahî bi ser me da anîne, her dem şahiyên me bi şînê xemgîn kiriye. Te digot namirî bejna çiya namirî»...
Te digot felek jî bi me re xizaniyê dike

Ez cana delalim herkes tê min dixwazî
Ez pîr şox û şepalim min deng daye bi nazî
Ew bûye bîst û du sal li ser min cenge bazî
Pismam were min bixwaze belê bi serfirazî
Xemilandime seranser dest girtiye xortame
Gerdan sêvek sor û zer li heviya merda me
Qelen xwîne ne gewher ez dozmam merda *me*
Bê tanq û leşker îro we ez berdame

Mehmed Şêxo

Hunermedn Xelîl Xemgîn: M. Şêxo di afirandina hunerê de sînor naskiriye

Diyarname

Hunermend Xelîl Xemgîn li ser hunermendê mezin Mihemed Şêxo dibêje ku ew wekî kesayet û wekî hunermend, ne sînorên li ser sînga dayika xwe, ne jî, di afirandina hunerê de sînor nas kiriye. Vane gotinên Xelîl Xemgîn:

- Rola Mihemed Şêxo di nav muzîka kurdî de çî ye?

Xelîl Xemgîn; Bêgumane, da ku mirov rola M. Şêxo binase, pêwîste mirov merc û astên wê demê jî, bizanibe. M. Şêxo, di kîjan şert û mercan de, bi çi şêwaz û kîjan kesayet û çi helwestê, cihê xwe di dilê civaka xwe de afirand û bû xwedî rolek wisa? Ez jî bi bawerim ku M. Şêxo, di hunera muzîka netewî de, xwedî rolekî teybet û dibîstanek muzîka kurdi ya resen e! Bê guman, ev mijar hêjayî lêkolînek sosyolojîk e, ev jî delametek lêkolîner, hunermend û rewşenbîra ye!

Berî her tiştî, pêwîst e neyê ji bîr kirin ku huner û hunermendîtî, tişteki seranser bi dînamîka civakê ve têklîdar e, bûyerên civakî, hejandin û serbin kirina civakê, bi her çi awayî dibe bila bibe, ji sedî sed, wê bi regekî xwe di afirandina şêwaza hunerê û derxistina kesayeta hunrmedan de, eşkere bike! Ev koralek xwezayî ye, te hêz nikare vê rastiyê biguhêze!!!

Di sedsala bihurî de, dîroka gelê me, bi komkujî û tirajediyên mezin hatiye nivîsandin! Gelê kurd, ji bo parastina xwe û nîrxên xwe, li berxweda ye, di baweriya min de, di nava wê sedsalê de, ji bo vejîna hunera muzîka kurdî, du qonaxên girîng û bi wate, bûne telesma vejîn û nûjenkirina muzîka kudî ku heya niha jî, em bi saya wan her du qonaxan dikarin xwe îfade bikin! Daku şaş neyê fêmkirin, em dikarin mînak birandina şaxê darê bidin! Wekî ku di jiyana rênçberiyê de tê zanîn, ji bo vejîn û hilberdayîna darê, hin şaxên wê bi zanebûn tene birîn. Piştî, bi demsala buharê re, şaxên nûjen vedijîn!!!! Ji bo wê, em behsa wan her du qonaxan dikin!

Qonaxa Yekem, piştî salên 1930 û pêda ye, her wiha, mînakên vê qonaxê, yên mîna **Hesen û M. Arif Cizîrî, Kawîs axa, Meyrem Xan, Hesen Zîrek, Elî Medan, Taha Tewfîq, Nesrîn Şîrwan, Mehemdê Mamilî, Seîdaxayê Silopî û hwd.** Bi sedan nûnerên wê demê hene!

Her wiha, teybetiyek cuda ya wê nîfşê, ji ya dengbêjiya kilasîk hebûye, ku kilasîka kurdî û dengbêjiya resen, ji xwe re bîngeh danîne û bi gaveke pêş de, nuhkirin û bi demê re, tepkî û reksiyonên xwe îfade kirine! Heger mirov berhemên wê qonaxê bicivîne gel hev û guhdar bike, bi awayekî seranser, mirov dîroka serpêhati û trajediya civakê dixwîne û dibîne!!!

Qonaxa duyemîn, ji destpêka salên 1960-70'yan de rû dide, ên mîna Eyşeşan, Tehsîn Taha, Îsa Berwarî, Mehmûd Ezîz, M. Elî Şakir, Seîd Yosuf û her wiha Mihemed Şêxo... hwd, nûnerê vê qonaxê ne!

Îca, M. Şêxo, di baweriya min de, hem kesayet û hem jî hunermend, wekî ku kevirê koşeya vê qonaxê ye! Heger em şert û hoyên qonaxa ku Mihemed Şêxo têde berz bû ye, bînin ber çavan û bi awayekî zanistî binirxînin, ji dûrî

helwestên hestewar! Hem di warê kesayetê de, hem jî di warê hunera vî camêrî de, cudabûna wî, aso armancên wî qasîdkar... mirov dikare bibîne!!! Ez bawerim, heger hunermendekî her kes dixwaze xwe wekî ku wî, bi rêk û pêk bike, her kes dixwaze xwe bigihîne dereceya wî, her kes wî ji xwe û afirandêriya xwe re çavkanî dipejirîne.... wê gavê, mirov dikare ji wî/ wê re bêje, di çand û hunera civaka xwe de, xwedî rol e. Îro, mêze bike, her kes, her cureyê ku bi hunera muzîkê ve mujûl dibin, dixwezî sût ji hunera M. Şêxo bigrin.

M. Şêxo, wekî kesayet û wekî hunermend, ne sînoren li ser sînga dayika xwe Kurdistan pejirand, ne jî, di afirandina hunera xwe de, sînor naskirîye.

- Giraniya stranên wî (ji aliyê naverok/gotin û muzîkê ve) çi ye?

X. Xemgîn: Destpêka salên 1970'an de, hewldanên wî ku stranên bi xwe biafirîne ye. Di wê demê de, "Ez bû me pîrê xemcivîn" çêkir! Hîn wê demê, M. Şêxo firehiya asoya xwe deşîfre kir.

Di wê demê de, hunermendên wê nîşê ku Mihemed ew jî xwe re wekî mamosteyan dipejirandin... şêwaza afirandina Mihemed Şêxo, hilbijartina gotin, awaz û mijarên netewî, an mijarên watedar, rê li ber nirxandinan vekiribû, her wiha, Mihemed Şêxo jî wê demê de, di dilê civakê de, ji xwe re cihekî cuda afirindibû! Bê guman, piştî, seranserî meşa xwe, jiyana xwe, hunera xwe, afirandêriya xwe û hwd. Li gora vê yekê bi rêk û pêk dikir...

Rewşenbîrî û hunermendiya M. Şêxo, di hilbijartin û afirandina gotin û awazên wî de, eşkere ye. Mihemed Şêxo, cewîtiya hunera muzîkê û wêjeya kurdî,

baş dizanî û baş têgihîştî bû! Li gora baweriya min, ew evînperestekî wêjeya netewî bû, wî ji sedî sed bawer dikir ku muzîka bê wêje, tenê qelabelixî ye! Di afirandina hunera xwe de, cîh daye helbestên helbestvan û wêjevanên herî pispor û mezin, her demê bi nazikî û balkêşî, li gotina bedew û watedar geriya ye! Di naveroka stranên M.

Şêxo de, estetîka wêje û xemla edebiyata gelêrî, bi hesanî mirov dikare bibîne... Her wiha, tim geriyaye ku awaza nava gotinê, gotina ji bo awazê xwe îfade bike, bibîne û ji xwe re birêse!!!

Ez bawer dikim ku ji aliyê lêkirina muzîkê, arenje û bingehên lêkirinê de, stranên M. Şêxo, hêjayî nirxandin û ji nuh de nîqaşkirinê ne! Bê guman, mîna her kesî, jixwe di wan şertên wê demê de, her wiha bê derfetî û xizantiya Mihemed Şêxo de, bandorên cur bi cur li ser hunera wî çêbûne, lê belê, ne bandorên teqlîd û kopîkirinê ne! Di heman demê de, mîna îro, di hunera Mihemed Şêxo de, biyanîbûn û ji xwe dûrketin nîn e! Lê belê di warê şewaz û lêkirina berhemê de, hem bandora rîtmî ereban, hem jî, bandora awaza fersan, mirov dikare bibîne! Lê bi baweriya min, ev yek jî, tiştê sirûşt e, ji ber ku, meger civakên mijara gotinê cîran in, bê guman wê bandora wan jî, li gel hevdu hebe!

- Stranên wî bersiva îro jî didin yan na?

X. Xemgîn: Heger mirov guhê xwe baş bide hunera M. Şêxo, mirov wê bibîne ku kalîte û resentiya di hunera wî de, mîna ku bi zimanê gelêrî dibêjin “barana nîsanê ye, zêr a xeresanê ye!” bi gotinek din, heger berhem û afirandinên wî, heya îroj, bi awayekî herî zêde tîn bi kar anîn, wê gavê, ev hinekî jî, tê wateya ku civak xwe û rewşa xwe, di wan berhemande dibîne!

Yanê Mihemed, bi hostetî û têgihîştina xwe, mirov dikare bêje ku wî berhem û stranên mayînde ji civaka xwe re hêştine û kirine nirxên civakê!

- Mihemed Şêxo li rojavayê Kurdistanê li gundekî Qamişloyê hatiye dinê. Li parçeyêke din a kurdan bihata dinê dê çi biguheriya? Tesîra wê parçeyê çiqas li ser hebû? Yan jî em di vî warî de dikarin çi bibêjin?

X. Xemgîn: Mîna li jorê min aniye ziman, wî ne sînoren li ser sînga dayika xwe pejirandî, ne jî, ji hunera xwe re sînor pejirandine! Ji xwe, di wê temenê xwe kurt de, afirandin û meşandina jîyanê têra temena wî nekiriye! Hîn di wan astên reş û tarî de, çû ye Misûlê berhemek gelekî enteresan tomar kiriye. Îca wê demê sînemaya Hindistanê gelekî popîler bû, divê ku ji ber wê bandorê be, di wê berhemê de, M. Şêxo hin stranên bi zimanê hindî jî gotiye. Di ciwaniya xwe de, ji bo hunera xwe, li giyanê xwe yê azad digere, di destpêka salên 1970'an de, nefesa xwe ya azad, li başûrê welêt, di nava şoreşa Berzaniyê nemir de, distîne!

Di 1975'an de, bi tşkçûna şoreşê re, dibe penaber û girtiyê SEVAK'a Şahê Îranê... Heya destpêka salên 80'yan, vedigere Qamûşloyê, tevî hemû astengî, zext û zordariya van dewletên dagirkar, çawa ku M. Şêxo, berê jî, di stran û awazên xwe de, bakurê Kurdistan dayika netew didît û pê distira, bi geşbûna pêta berxwedana Zindana Amedê û şhadeta Mazlum Dogan re, vê carê jî, ji bo Mazlum strand... Yanê dixwazim bêjim ku M. Şêxo bêhtirî ji beşekî welêt, mirovekî Kurdistanî bû!

- Ji bo xwedîlêderketina navê wî divê çi bê kirin? (Mînak wekî abîde, peyker yan tiştên din) Kurd bi têra xwe wî bibîr tînin yan na?

X. Xemgîn: Belkî gotinek kilasîk e, lê di baweriya min de, xwedî lêderketina herî baş ew e, ku mirov helwesta wî nêzîkahiye wî û karekera wî, ji bo hunera gelê xwe bişopîne ye! Kî dizane! M. Şêxo heger heya niha jiyana bikira, belkî bandora vê rewşa ku ez navê Eurovîzyonê lêdikim, li wî jî bikira! Min êş û azarên jiyana M. Şêxo, bi xwe ji devê wî nemirî guhdar kirine, her wiha, wekî wî jî, em bi xwe, wan êş û azaran dikişînin! Belkî reng û şewaz, şert û cîh û mekan ji hev cuda ne, lê ez bawerim heman tişt in!

Bi dîtina min, heya niha, ên ku ji xwe re dibêjin "em hunermend in" ji bo repertuara xwe dagirin M. Şêxo dinasin, ên ku dixwazin rûpelê rojname û kovarên xwe dagirin jî, bi heman nêzîkahiye jî gelek in!! Sazî û dezgehên kurdan, bi teybetî, li bakur û başûrê Kurdistanê, ji bilî hin kanalên TV, bi mantiqê bazirganî û jêşûdgirtinê, xwedî li vî nîrxê me derdikevin... û hwd. Gelek mînak mirov dikane rêz bike... Ez di wê baweriyê de me, ku mirov çi bike jî, ji bo xizmeta wî camêrî hîn jî kême.

Nemir Aramê Tîgran, qet nebe, bi saxiya xwe, hin tiştên ku heq kiribûn dît û jiyand, me wekî civata hunermendan, bi tiştêkî bi çûk be jî, di saxiya wî de, me rêz û qedra wî nîşana wî da!
Hê ku hatî bîra min, ez hema bêjim, her wiha mîna rexnedanekê jî diyar dikim, gelek caran, ji bo bîranîn û qedirgirtina M. Şêxo jî, hewildanên min bi xwe jî, çêbûne, lê gelekî mixabin, her carê min li pişt xwe mêze kir, ne dezgehek, ne jî saziyek hevkar, xwe bide ber xebate wisa nîn e!!!
Li dawiyê, li ser pîrsa we ya ku kurd bi têra xwe wî bibîr tînin yan na?
Dixwazim gotine kurt bînim ziman.

Bi vê nîzîkahiyê, bi vê hesabên biçûk, di nava vê Eurovîzyona gerdûnî de, xwezî ji bo amadekariya berbanga sibê, li nîrxên îroj xwedî derkevin, ji xwe ên mirî çûne!!!!

Nivîskar Konê Reş: Dengê Mihemed Şêxo bû dermanê birînan

Diyarname

Nivîskar Konê Reş li ser Mihemed Şêxo dibêje: Ji ber dengê wî yê henûn û awazên tembûra wî a dilovan, cemawerê kurd jê hez kir û stranên wî bûn dermanê birîna birîndaran. Vane gotinên Konê Reş ên li ser Mihemed Şêxo:

Rola Mihemed Şêxo di nav muzîka kurdî de çi ye?

Konê Reş: Rola wî guhertin û pêşxistin bû, wî jî wek yê pêşiya xwe; Aramê Dîkran, Seîd Yûsif û Mehmûd Ezîz stran û muzîka kurdî ji kilasîkiyê rizgarkir, pêşde bir, bi awazên nû xemiland û bi guhdaran şêrîn kir.. Erê bi rêka wî jî stran û muzîka kurdî, derbasî qunaxeke nû bû. Tevî temenê wî yê kurt(41 sal), wî karîbû bi rêka muzîka kurdî, peyva kurdî a resen bi guhdaran bide hezkirin, xwe di her çar perçeyên Kurdistanê de bide naskirin û hezkirin û şêraniya zimanê kurdî, bi rêka awazên xwe yê nû belav bike, di wî heyamê ku stran û peyva kurdî ji niha qedexetir bû..

Giraniya stranên wî (ji aliyê naverok/gotin û muzîkê ve) çi ye?

Konê Reş: Di baweriya min de giringiya stranên wî, ku wî karîbû bi rêka stranên xwe, di wî heyamê xerab de ji sala 1970-1989, hestê netewî kurdî di nav kurmacîaxêfan de belav bike, ew salên çetîn û dijwar di jiyana kurdan de. Salên ku gelek bobelatên seyr hatin serê wan, wek anîna ereban nav kurdên Binxetê di sala 1974 an de, Derba Everîn di 12 êlûna 1980 î de, qirkirina Barzaniyan di sala 1983 an de, Enfal û Helebçe di sala 1988 an de û wiha ta bi mirna wî di sala 1989 an de.. Wî bi mêranî, bi cegerdarî stranên xwe gotin.. ji ber ku ew xwedî nameke netewî bû, xwedî helwesteke Kurdistanî.. wî bi bawerî û dûrdîtîni gotinên stranên xwe dibijartin û wiha helbestên gelek helbestvanên netewî, ku bi kêf û

şahiyên gelê xwe re dikenyan, bi êş, birîn û derdên gelê xwe re digiryan, kirin stran.. Di bawerîya min de jî ber vê yekê û jî ber dengê wî yê henûn û awazên tembûra wî a dilovan, cemawerê kurd jî hezê kir û stranên wî bûn wek dermanê birînê jî birîndarên welat re wiha jî ji evîndaran re.

Stranên wî bersiva îro jî didin yan na?

Konê Reş: Belê didin çawa na! Dema ku hêj ew kêşeya Mihemed Şêxo bo wê fikir hawar û gazî çareser nebûye.. Hej Beko keleme di bavbera Mem û Zîn de.. Hêj miradê Siyaben û Xecê bi hev nebûye.. Hêj Cegerxwîn xwe nas nekiriye bê kî ye.. Hêj Ehmedê Xanî li yekîtiya Kurdan digere.. Hêj Feqîyê Teyran dûtî ava Dicle dikale.. Hêj Mîr Bedirxan di surgûnê de bi nalenale.. Hêj pêdiviya me bi Ay felek bo te dinalim bo çi Nergiz çilmisî heye..

Mihemed Şêxo li rojavayê Kurdistanê li gundekî Qamişloyê hatiye dinê. Li parçeyêke din a kurdan bihata dinê dê çi biguheriya? Tesîra wê parçeyê çiqas li ser hebû? Yan jî em di vî warî de dikarin çi bibêjin?

Konê Reş: Bêguman Mihemed Şêxo xwedî name bû û wek ku diyar e her perçeyekî kurdan taybetmendiyek wê heye.. Binxetê û Qamişlo jî bo wî taybet bû, taybetiya wan ku Cegerxwîn û pêşengê strana kurdî a nûjen Aramê Dîkran li Qamişlo bûn. Aram bi gotinên Cegerxwîn kirasê strana kurdî a kevin çirand û bi strana Şev çû ma tu êdî hew tê lo, destpêkir, Seîd Yusuf, Mehmûd Ezîz û Mihemed Şêxo dan ser şopa wî.. anku ez karim bêjim ku Mihemed Şêxo jî kaniya Cegerxwîn û Aram av vexwar.. Di wî heyamî de, ew kanî li perçeyên din nebû. Wiha jî Mihemed Şêxo mêr bû, mêr bû ku xwe bi şoreşa Barzaniyê nemir ve gihand û di şoreşê de, helbestên hevalên xwe yê pêşmerge wek Sebrî Botanî, Mustafa Etrûşî û Xelefê Zîbarî kirin stran û gotin.. Berî çend rojan Xelefê Zîbarî bi min re axifî, me baş behsa Mihemed Şêxo kir.. Kak Cemîl! Xwezî te baweriyên Xelefê Zîbarî jî naskiribana, niha ew bêjere di Dengê Emerîka de, beşê Kurdî li Waşington, ew destekî Mihemed Şêxo ye û baş wî nas dike.. wê kêfa wî bê..

Ji bo xwedîlêderketina navê wî divê çi bê kirin? (Mînak wekî abîde, peyker yan tiştên din) Kurd bi têra xwe wî bibîr tînin yan na?

Konê Reş: Ta ku em li navdarên xwe ne pirsin em pêş nakevin, Mihemed Şêxo navdarekî me ye, pêdiviyê em li vî navdarê xwe xwedî derkevin, her sal wî bibîr bînin. Maşallah TVyên me pir bûne, ku her sal her TV yek nîv saetê li dor jiyana wî raweste dinya xera nabe.. Ez ji dil spasiya wan TV yan dikim, ewên ku wî û kesên wek wî bibîr tînin.. Di vê biwarê de gazinek mezin ji şaredariya bajarê Nisêbînê dikim, ku ta roja îro hêj Mihemed Şêxo bibîr neanîne. Çima Nisêbînê? Ji ber ku Qamişlo û Nisêbîn du bajarên cêwî ne, xelkên herdu bajarên ji hemû bajarên kurdan bêtir ji kaniya hunermendiya Mihemed Şêxo vexwarine.. Wek ku hun tev dizanin rewşa Qamişlo awarte ye, çûna ser gora wî, di van salên dawî de bûye qedexe ye.. lê derfetên bîranîna wî li Nisêbînê pir hêsane û heqe.

Bi vê helketê, ez doza danîna peykerekî Mihemed Şêxo di navtarek Nisêbînê de dikim, bihêvîme ku şaredariya Nisêbînê vê daxwaza min bi cî bîne, hem jî ku navê wî li ser dibistanekê bê danîn.. Her wiha bi hêvîme ji şaredarên bajarên Bakur û hikumeta herêma Kurdistanê ku navê Mihemed Şêxo û kesên wek wî, di ser dibistan, peymangeh, navtar û kolanan re bilind bibe û her wiha hol bi navê wan di zankoyan de bêne bi nav kirin

942-AY LÊ GULÊ

Armanç û kedera min î

Ay lê Gulê Gula minê
Şêrîna li ber dilê minê
Gulê nadim malê dinê
Ez ser gulê tîm kuştinê

Zordar dibê ez gul nadim
Ezê zend û benda badim
Ezê lê gilh û seradim
Azad bibî b'şorşa minê

Gulê kesk û sor û zer e
Nîşana alê li ser e
Êdî reng sipî û gewher e
Şêrîn û peymanî minê

Bi xudê ez pismamê te me
Bi sûnd pesindarê te me
Ser ceng û hewarê te me
Qelenê te ji xwîna minê

Rengê te yê pir delaî
Bilbil li ser te dinaî
Te nebînim bi vî halî

Helbest: Rêncber-Muzîk: Mihemed Şêxo

943-EMAN DÎLO

Eman dilo eman dilo
Ji derdê yarê tim bi kulo
Janê eşqê avêt dilo
Dil û kezeb tev bûn kulo
Yar bû gul û ez bûm bilbilo
Eman eman eman dilo
Eman eman eman dilo
Ji derdê yarê tim bi kulo
Janê eşqê avêt dilo

Ji nav bexça meşî û bi rê ket
Por wek herîr li ber bê ket
Canê min ma û dilê mî pêket
Dil wek tîr ji kevan lê ket
J' serê mî çû hiş û aqilo
Eman eman eman dilo
Eman eman eman dilo
Ji derdê yarê tim bi kulo
Janê eşqê avêt dilo

944-NESRÎN

Demê min tu dîtû Nesrîn
Herdu çavê di reş digrîn
Ewan çava di gotne min
Careka dîn tu min nabîn
Dil û canê mî tev bûne xwîn

Ji hemî la min vebûn birîn
Ji ber şenga didan zêrîn
Ji ber şoxa bejin şêrîn
Te dêm têkel befr û xwîn
Tu j'gula buy gula Nesrîn

Ji nav gulan derket meş tê
Wek horîya ji nav bihuştê
Ji gulan hilm û bêhna xweş tê
Ji hêstra hûnarkem bûn şilo
Eman eman eman dilo
Eman eman eman dilo
Ji derdê yarê tim bi kulo
Janê eşqê avêt dilo

Di ber min re bihurî û dimeşe
Yek li ber min kir wek şeş e
Li pêş min kir şeva reş e
Bûm birîndar û nexweş e
Dil û kezeb tev bûn kulo
Eman eman eman dilo
Eman eman eman dilo
Ji derdê yarê tim bi kulo
Janê eşqê avêt dilo

Helbest: Mihemed Elî Şakir
Muzîk: Mihemed Şêxo

Buhar behî, Nesrîn werya,
Kevnenêrî li ser çêrya
Heyfa min têt Nesrîn girya
Rondik weryan ser wan rûya
Ew çavê reş gelek girya

Nesrîn xwezî te bibînim,
Tu şîn bibî careka dî
Ne li vê dinê li dinek din
Ne li vî warî li warekî din

Gotin û Muzîk: Mihemed Şêxo

945-YAR GEWRÊ

Carekê min dit ji xwe re gewrek
Çavê wi reş û belek
Xwe berda nav dilê min
Min jê hez kirî gelek
Ay gewrê ay gewrê ay gewrê gewra
min

Hat bîra min birh û çaw
Lêv û diranê li hev
Bejn û bala teyê zirav
Porê tarî weke şev
Ay gewrê ay gewrê ay gewrê gewra
min

Ez û gewrê bûn dilek
Bûne rihek bûn canek
Tu car gewrê ji bîr nakim

946-ŞÊRÎNÊ GÎHAYE

Şêrînê gewr û rind e
Lihevhatî û bilid e
Pêçî ji mûm û find e
Şêrînê nû gîhayê
Li ser min pir bihayî
Rabe çaxa xewê ye
Bê te xewa min nayê

Were şêrîn li ba min
Xeman nexwe seba min
Were rûnê li ba min

Şêrînê nû gîhayê

Ji niha û sed û salek
Ay gewrê ay gewrê ay gewrê gewra
min
Nesîbê me tev rabû
Ne b' destê min û te bû
Xêrnexwaza em dûr xistin
Lê dilê min li cem te bu
Ay gewrê ay gewrê ay gewrê gewra
min

Binêr li min û vî halî
Ji eşq û xema ez dihelim
Wextê çawêmin li te ket
Keser xwe ser da alî
Ay gewrê ay gewrê ay gewrê gewra
min

*Helbest: Kemal Şanbaz-
Muzîk: Mihemed Şêxo*

Li ser min pir bihayî
Rabe çaxa xewê ye
Bê te xewa min nayê
Dîlber çiqas delal e
Bê hogir û heval e
Her dem me dil li bal e

Şêrînê nû gîhayê
Li ser min pir bihayî
Rabe çaxa xewê ye
Bê te xewa min nayê

*Helbest: Cegerxwîn
Muzîk: Mihemed Şêxo*

947-AX Û YAMAN ÇIKRIYÊ

Sebra min bê te nayê
Şêrînê nû gîhayê
Te ez xistim te ez helandim
Te ez berdame dinyayê
Te ez berdame dinyayê

Ax û yeman Şikrayê
Rê dût e xeber nayê
Çavê min rê de maye
Ax û yeman Şikrayê

Nazik û navgiran î
Tu bi derdê dilan zanî
Agir berda vê canê
Hên jî tu nayî rayê
Hên jî tu nayî rayê

948-DÎ XEW DA

Di xew de ez çûme şûn wara
Nale nalê van dîdara
Ax û ofê evan yara
Nedihat dengê van dildaran

Leyla rabû xwe di min wer kir
Go dildaro te çi li min kir
Te dil fêrî dildariyê kir
Te ez hêlam te xwe ker kir

949-EZ DER BÛM

Ez der bûm dinyayê bi şîn û bi ser
Ez bûme xerîb geram der bi der
Felek roja min çû nehat û nema
Te ez berdayîme deştan û çema
Helbest û Muzîk: Mihemed Şêxo

Ax û yeman Şikrayê
Rê dût e xeber nayê
Çavê min rê de maye
Ax û yeman Şikrayê

Bûm nexweşek bê derman
J' derdê kitek ramûsan
M' nedî wek te bê îman
Tere ketim belayê
Ax û yeman Şikrayê

Ax û yeman Şikrayê
Rê dût e xeber nayê
Çavê min rê de maye
Ax û yeman Şikrayê

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Leylayê çi di min nehêla
Giyanê min kir têk şêla
Min go diçim wê nehêla
Gêrandim ser kavî û kêla
Go baş e tu çawa hatî
Baş bû kesî tu nedîtî
Xwezî bi saxiya xwe min dîtî
Gerdena min te têt mêtî

Helbest û Muzîk: Mihemed Şêxo

950-WERE WERE

Were were li nik min rûne
Dilêm kul e bikewîne
Eger rojê ez te nebînim
Hemî dema li min girîn e

Were were reng esmerê
Wek kulîlka li pencerê

951-MÎN CANEK DÎT

Min canek dît li nav çiya
Ronahî da çar aliya
Rawestam bin sîka biya
Nexweş bûm ketme nav ciya

Hişyar kirim qêjnavê
Min xwe avêt ber piyêt wê
Ber perekî mezin ya wê
Min jî guh da gazine wê

Nesaxeke giran im ez
Ya bê pirs û bê derman im ez

952-DÎLVÎNA MÎN

Min canê dît bi çavêd zil
Min yarê dît bi dilê kul
War û hêlîn bûne kavil
Min tu hêlayî
Belê ne j' dil
Dilvîna min, dilvîna min

Ji nav baxî ez hatim çinîn
Dûr ketim ji warê şêrîn
Kilêz bit jî nabe hêlîn
Bê awaz û cejn û narîn
Dilvîna min, dilvîna min

Bigrîm bo xo ya ji bo te

Şev û rojê di xeyalê de
Dil û hinav hatin derê

Were were çavêd belek
Wê xwedana pirça xelek
Tu bi Xwedêkî ji nik min neçe
Kulê dilêm bûne gellek
Muzîk: Mihemed Şêxo

Bê Xudan û sexbîr im ez
Ya bê bab û semyan im ez

Ferhad ez im şêrîna min
Wey te xwelî bi serserê min
Wey nazik û serbara min
Kul û gazinda neke ji min

Kaxeza ji kê re biweşînim
Perda çî şêxî bi hêjîn im
Ser kêleya çê çakî rûnim
Dermanê te ji kêre bînim
Muzîk: Mihemed Şêxo

Li ser xo ra sotim bo te
Sûnd bi kavî û wêranya te
Dîlber nadît evîna te
Dilvîna min, dilvîna min

Qalka zika her bihilavê
Berba çûye ber barovê
Şerme li testûrî ravê
Du car bikevî yek davê
Dilvîna min, dilvîna min

Kaniya te av jê fîrkirî
Te nedizanî ya dafkirî
Te girêdan çav û burî
Xewn bû go tu ser da birî
Dilvîna min, dilvîna min

Were guh bide vê pestê
Ezê dijîm çerxa bîstê
Ger liv livîm dibên rast e
Ger nexweş bûm ketme xestê

953-CANA ŞÊRÎN

Ma te çend keç hilbijartin
Te bi destê xwe veşartin
Çend serhatî bi ser te hatin
Ma te bo çî qîz negirtin

Ey can canê cana şêrîn
Te du pirsyar ji min kirin
Car revend in car koçer in
Nizanim kê em jê kirîn

954-RABE JÎ XEW Ê

Rabe ji xewê çavê raketî
Dilêm şewitî agir pêketî
Şêrîna min çû tu dil veketî
Lê çîbkim îro ji dest min derketî

Şêrîna min bir zalim neyara
Ez mame feqîr mam li ber dîwara
Ez bandikim qêrîn hewara
Kî serhêlîn e kî ji xew şiyar e

955-HEPS Û ZINDAN

Heps û zindan kûr û tarî xewa min nayê
Ji eşq û evîna gulê ketme belayê
Gula min vebû bîn dabû serê çiyayê
Min go gulê were vir, go ez bêwext nayêm

Gula min kesk û sor heyran gula min geş e

Dilvîna min, dilvîna min

Helbest: Mistefa Artûşî
Muzîk: Mihemed Şêxo

Şibê de ta roj diçû ava
Ta ku heft nîvekê şeva
Her ez bûm şevgerêt şeva
Ez bûm per canê van çava

Revend im ez revandim ez
Revendekî bi lez û bez
Yê bê reşmal û koz û pez
Ji dîtina te têr nabim ez

Helbest: Mistefa Artûşî
Muzîk: Mihemed Şêxo

Ser min zivistan, ka bihara min
Şêrîna min ket dest neyarê min
Wê li min qut kir ziman zarê min
Li min xopan kir şûn û warê min

Çi dem bê ser min ji biharê dila
Ku bê guhê min dengê bilbila
Ez wê hilgirim ser herdu dila
Ez pê dermankim derd û kula

Helbest: Bêbihar-Muzîk: Mihemed Şêxo

Gula min bi xelkê tal e bi min pir xweş e
Dunya li ser me ron heyran bextê me reş e
Dest ji gulê bernadim ku xwîn bimeşe

Gula min rengîn e heyran gul sor û zer e
Hebs û zindan tê ez rîzyam gul bê xeber e
Gula min bindest e heyran bi kul û keser e
Dest ji gulê bernadim can bidim ser e

Gula min tu xeyidî min guneh çêkir
Te ji min re çî got û min can û dil kir
Mal û can dabû ser heyran gelek hindik kir
Rêka min gelek dûr bû va îşqê kin kir

Helbest: Bêbihar.Muzîk: Bêbihar

956-GULÎZAR

Gulîzar Gulîzar...
Ezê rûniştî me li bin darên serê
kaniyê
Min dî Gulîzara min av dianî...
Piştî xwe da min, kirî meşek bi
giranî
Min ba kirê Gulîzar Gulîzar Gulîzar
Tu bihara emrê min î Gulîzarê

Were were Gulîzarê
Sifet wek heyva biharê
Tu wek kulîlka hinarê
Wer ji min re tu xweş yarê

Gulîzara' m tu delal î
Tu delal t xweş heval î

Binêr li min û vî halî
Hêstir ji çavê mê ten xwarê

Gulîzaram tu xweş xatûn
Aşiq bûn wek Leyla û Mecnûn
Hela were dîlber tu rûn
Ji sibê heta êvarê

Min li te nêrî min axîn kişand
Min axîn kişand dlêm êşiya
Ez bûm wek dîn û serxweşa
Ez bang dikim şêrîn yarê

Gulîzaram li dibistanê
Çente bi desta li eywanê
Xelk û alem tev dîzanê
Weke berfa li ser zinarê

957-PERWÎN

Perwîn keça nûgihîştî
Ew delala xwedê hiştî
Çaxa serê xwe li min hilda
Cerg û dilê min biriştî

Çiqas bêjim pir şêrîn e
Keça têra min nalîne
Ji ber bext û peymanê xwe
Du reşmara li min werîne
Du reşmar û herdu kezî
Min go rabe wê go bixwazî
Çaxa berê me ket welat

958-EYD Û EREFAT

Gava li me hat eyd û erefat
Roka sibê li me hilat
Ew dil û can ji ter kir xelat
Hew xeyrî van bi destê miv' hat

Dilê min bû behra bêbinî
Tu bû gemî lê sekinî
Te ez helandime ji binî
Evîna me bû serpêhatî

Kanî ew sozê te û min

959-KÊ DÎNYA HÊJAND

Kê dinya hejand
Kê dûlab gerand
Ew Barzanî kak
Rabû şûr kişand

Kurd hatin bi dor
Bê kotek û zor
Rijandin xwîna sor
Barzan lê şikand

Yek ji wa Barzan

Hêvî û gazî li pey me bezî

Welatê min sor û şîn e
Tevde buhara rengîn e
Hinga min dî av û kevî
Nûka xweda min mizgîn e

Em vejeriyan ji welat e
Me ne sebr û ne tebat e
Mehra dila em hatin mal
Qehra mezin ma welat e
Helbest: Bêbihar
Muzîk: Mihemed Şêxo

Ka ehdê te li ber destê min
Tu bi kud' bir ew dilê min
Ew ehd û soz kêr min nehat

Gava tu li ber çavê min bû
Cîhan li ber min heyv û ro bû
Gava tu ji ber min dûr dibû
Bê te qet sebra min nehat

Ka hêlîna me ava kir
Xewnê şeva me esas lêkir
Bayê ber tavê xerakir
Ji serê min bir hiş û mat

Ew bazê pehlewan
Ew Mehdiyê zaman
Bi mêranî heyf hiland

Ne dêwê guhder'z
Ne ristem û gurz
Bê himet û hêz
Barzanî nav stand

De hêvî ma xweda
Himetê bid' Kurda
Wan mêr û merda
Xwîna xwe rijand

960-PÎR ŞÊRÎN E

Kurdistan pir şêrîn e
Tevde mêrg û kanî ne
Ew buhuşt a cîhanê
Buhuşt xeyrî wê nîne

Pênc hezar sal em hebûn
Em tevde azade bûn
Millet tev bindestê me
Yek ji me Selahidîn e

Welato tu pir hêja yî
Tu welatê me Kurda yî

961-ASO EY HAWAR

Aso ey hawar agir berbîne
Aso cerg û dil tijî birîn e
Herdu çav herdu çav tijî girîn e
Dest û pê dest û pê bo te girtî ne

Ey hawar e ey hawar e
Bû bû Aso bû zalim bû

962-MIXABÎN

Mixab bi navê jînê
Sotim derdê evînê
Ma ne bes e şêrînê

Were şêrînê canê
Ji dil derxe vê janê
Bila herkes bizanê

Di cîhan de tu deng dayî
Tu weke find û çira yî

Ka we ke Kurdistanê
Ji xeyrî dîn û îmanê
Ji te re bibim bi qurban
Roja cejna qurbanê
Wan darê xox û rêva
Bimeşe û bixwe bi lêva
Kî heye milletê wa
Ji xeyrî me Kurda pê va

Helbest: Rêncber-Muzîk: Mihemed Şêxo

Aso kulîlk e di nav berfê de
Aso stran e dilê min lê da
Ev roka wer kê dîtiye cana min
Cana min ma bo çiyê

Aso stêra geş tu car nagihê mê
Aso kuştî me ji ber vê şermê
Evînî bo çî ya şerm e
Li nik me ya bi tirs û sehm

Ma bo çî ye ev evîn
Jana wê ku nebe jîn
Ey dîlbera xemrevîn

Tenê tu yî zîna min
Armanc û evîna min
Wêran neke jîna min

*Helbest: Sebrî Botanî.
Muzîk: Mihemed Şêxo*

963-DİL KUŞTIYÊ

Dil kuştîyê awirên çavên te
Dil girtîyê reşmûyên çavên wê
Nam şêrîn tam şêrîn dêm şêrîn

Li hember min rabe ser xwe weke
roj

Ji ber singê cana min bişkoj
Navzirav rû gulav ser dilav

Yarê ez kuştîm li min nabê êvar
Derman çî ye kes nizane bes yar
Renge rû tarî mû rinde rû

Min dil daye buhayê du sêva
Min can daye buhayê du lêva
Dev li ken, lêv û çen, xweş beden

*Helbest: Cegerxwîn-Muzîk:
Mihemed Şêxo*

964-KEÇA DELAL

Çava kilke, xeml û xêla xwe girêde keça delal
Were dilê min derman bik te derb lêda nego menal
Keçê te baskê min jêkirin bam bê mefer
Ez kor bûme ji dîtina te nakim der
Nayê naye, nayê dil derman nakim
Ez ne dextor im ku birîndara rakim

Keçê ez mirim te xwe li min kire ferman e dil şewitî
Were bibîn dîtina te ji min re derman e tu nalebitî
Keçê baskê min jêkirin mam bê mefer
Ez kor bûme ji dîtina te nakim der
Xortê hêja menale ruh li te nema
Te çî li min divê serseran va li ber te me
Nayê naye, nayê dil derman nakim
Ez ne dextor im ku birîndara rakim

Mehmed Şêxo

965-JI MÎN DÛR KET

Tu ji min dûr ket şêrîn
Êşê avêt hinavê min
Wez birîndar tim li ber çavê min

Hat bîra min ew rojên geş
Min buhurand bi dilkî xweş
Tim tu bihara dilê min bû

Pir kêfxweş bûm bi wa çavêd reş

Min gazî kir dilo rabe
Di nav dila de tim xuya be
Çima tu tim kêfxweş nabe
Çima gula te geş nabe

Li min veğerand ez dinalim
Wez brîndarek bêhal im

Ji ax û hesreta dikalim
Ji şêxê re ez evîndar im

Helbest: Beşîr Çeçan
Muzîk: Mihemed Şêxo

966-EY FELEK

Ey felek bo te dinalim
Bo çî nêrgiz çilmisîn
Ew çîma bextê me ho ye
Em bê dost û bêkes in

Jê vexwin çend me bivêt

Agirê sra û vemirî
Çav me lê tê geş bibî
Ew buhara tehnî kuştî
Hêvîdar in xweş bibî

Qe dihêt ma qe dihêt
Ew roja min û hewe divê
Kanîka arî bizêt û

Helbest: Bedîr Xan Sind
Muzîk: Mihemed Şêxo

967-HER EROM

Her erom erom
Dilim elerzê amoza can
Lembecê ma wa
Mi gerden berzê amoza can
Amoza tû bala berz î
Amoza tu bo min ferz î

Aşe bextê min
Reşî benwênê amoza can
Kê dî we buhar
Gul hel werênê amoza can
Amoza tû bala berz î
Amoza tu bo min ferz î

Li te digirim
Menzîl bi menzîl amoza can
Min lişwênê dil
Dil li şwînê gul amoza can
Amoza tû bala berz î
Amoza tu bo min ferz î

Fermisî dilre
Berdî lê dibarê amoza can
Çûn dilê hinê
Ya bê te xwarê amoza can
Amoza tû bala berz î
Amoza tu bo min ferz î

968-DÎ ZÎNDANÊ DA DÎNALÎM

Di zindanê dinalim ez
Sibê de heta êvarê
Çava vedikim te nabînim
Tu ji min dûrket şêrîn yarê

Evîndarê te bûm dinê

Va îro tu mi dihilîne
Çavrondika dibarîne
Dil bi çav re dinalîne

Tu gul bû min tu bîn dikir
Çiqa gava ez hatim hundir
Tu dûr ket te dilê min bi xwe re bir
Tenha te ez hiştim şêrînê

Dikim derim ji dinyayê
Ka soza ku te bi mir dayê
Te hewara min his nayê
Gelo tu ji ku diaxînê

969-REWŞA CÎWAT A

Rewşa civat û cihêla
Gerdena van bejin kêla
Xudena sê pel û pêla
Van sê pela civat kêla

Rûnişte xwar rûs û çîplaq
Şîrê spiye gûzik û paq
Ron û geşbûn dîwar û taq
Fermiskê berfîne pê û loq

Rêk û pêk û mişt û tijî

970-KEWÊ

Kewê xortê ser çiya bûm
Her bilbilê awaza bûm
Dengê cihêlê genca bûm
Min deng dabû çiya û newal

Xort û lawên min heval bûn
Aşiqê dengê zelal bûn
Li ber çêla geşe gul bûn
Rewneq dabû bask û kendal

Ref ref hatin dildarêt me
Li dûv deng û awazêt me
Ji ber hawar û gazine me

Axîna min û te bi tenê
Çare tune jê re li dinê
Ma dost nîne li vê dinê
Cergê me suht vê evînê

Helbest û Muzîk: Mihemed Şêxo

Berdan ava birc û bijî
Xwe lê zivirand û girnijî
Got ez im dîlbera mijî

Bibîne silava gulya
Hawar bû req-reqa tilya
Civat bi carkê hel hilya
Kes nema go ne azerya

Çihêla destê xwe hildan
Kura li keça çav wer badan
Bû seyran û çepelê lédan
Hemî rexa bû maçê lédan

Dîlan kirin cihêl û kal

Çiya me li ser awaz xwendî
Mêrga me lê dîlan re çandî
Cergê lawa pê hejandî
Îro mame bêdeng û lal

Bextê we me ey hevalê
Ey tolazên pîr û kalê
Di wê rojê de em binalin
Da ji bîr nekin neçit ji bal

Helbest: Xelef Zebarî-Muzîk: Mihemed Şêxo

971-ŞERMÎN E DÎL

Şermîn e dil dê çawa şevçiraxim tariya
Bo wê bêjim har û gêjim... dil berêjim min viya

Lew şêrînê nazenînê em ketin derdê evînê
Rewşen û şoxa dila xanzada textê evînê

Ew buhara li dêmê rijtî lê belavin lal û gul
Kew bi sohtin lê dixwînin, hêr û janê ev ro dil

Ger me zanî tu çî reng î... da bîna me hêt
Ne torîn û ne perî ne meye me ji dil divêt
Ji meya dilêvan dibarît bi regekî sor û zelal...

Helbest: Bedirxan Sindî-Muzîk: Mihemed Şêxo

972-XORTÊN ME

Xortên me lê ne bê jimar
Gêwên nehing in nav û dar
Serbestî û azadîkar
Jînê dixwazin bê hedar

Kurd im min azadî divêt
Xwînê dirêjin bo welêt
Şûnê didim xew li me nebê
Heya ji cî rakim neyar
Hew hêvî û gazî bikin
Ger em nebin dost dê çî kin
Derdê bi dest derman nekin

973-ÇAVÊN XWE VEKE

Çavên xwe veke birîndarê min
Mêvanê te me kovandarê min
Bo min biaxêve evîndarê min
Li hêviya te me nêçirvanê min

Şermîn mêvanî belêt di xewnê da
Dê min hêlêve gel rojê helda
Rêka dildara ji nîvşevê pê da
Ne şareza bûm ketme divê şikê da

Lê em dimînin bendewar

Hingî me go em westiyan
Heya bi Çînê em gihan
Dengê me çû koma cîhan
Kesik li me nabê şiyar

Ala bi aştî ya bi zor
Ferz e li me hildanê jor
Yan bêne kuştin tev li dor
Şerm e ji vê em bêne xwar

Helbest: Ehmêdê Şêxo salih
Muzîk: Mihemed Şêxo

Çî ra derdê xwe ji min ra nabêjî
Salek duwazde meh tu herî gêj î
Ji dûriyê hatim mêvan im e jî
Hilo biaxêve bû dilê tijî

Şermîn çavêt xwe ez neşêm vekim
Ji vê pirsyarê şermîn dê ji te kim
Ev ser şoyabêt ez dilkî rêkim
Ji kanya çavê te sed pîka fire kim

974-XEM Û XEYAL

Xem û xeyalên te ez revandim
Li çol û kilala te ez gihandim
Ji ber sotim, te ez şewandim
Bayê evîna te ez hejandim
Dildarê rûyê di singê te me
Çelengê çakê mêvanê te me
Ji ber fermana te eleste me
Sondê serê te, te ez helandim

Dêrsim û Agirî di taca te bi
Sîpan û Cûdî di burhên te bi
Rewan, Derya Wan çavên te bin
Rondikên çavên te ez pêlandim
Şingal û bêxêr di biskên te bin
Sindî û Gulî guharên te bin

975-SÎNEM

Lê lê Sînem çiya bilind e ez te nabînim
Erê bêbavê dinê min go mektûbekê bişîne
Cizîra Botan jî bo ez bi xwîn im Sînem
Erê eger tu nexweş î ez textor im û ez hekîm im
Gotin û Muzîk: Gelêrî

976-PÊŞKEVIN

Pêşkevin em serfiraz in milletê
Kurdî
Yan mirin em dê bibînin, yan jîna
Kurdî
Wa milletê Kurdî

Ala rengîn bo te deynim, ger ser bi
derd im
Ger nekim vê tu bizane ku ez ne
Kurd im
Wa milletê Kurdî

Kurdistan êdî menale lawê te hatin

Geliyê Elî jî lêvên te bin
Tûj awirên çavên te ez şewandim

Dîjle û ferat di keziyên te bi
Kerkûk û Hewlêr du singê te bi
Sersing û Şeqlawaya di devên te bi
Şêrîn zimanê te ez vejandim

Hemrîn û Metîn di rûkên te bin
Zozik û Şêrîn di guhên te bin
Barzanî bi xwe zimanê te bî
Li dora cîhanê te ez gerandim

Gera cîhan tev hemû ji ber te bî
Pêşmergên dilêr nîşana te bî
Ala kesk û sor li ser singê te bî
Şahî û cejna xwe te ez gerandim

Xwendevan xwînfiroşê axa welat in
Wa milletê Kurdî
Xwendewan û xwendegeh im bê al
û leşker
Dê bijîn paşî bizanin rêçê bib in ser
Wa milletê Kurdî

Mal û dil û can bi carek bo te fîda
kim
Xwîna xwey paqij dirêjim bindestî
nakim
Wa milletê Kurdî

Helbest: M. Ehmedê Namî
Muzîk: Mihemed Şêxo

977-KEÇKA GUNDÊ ME

Ez keç im keça gundan im
Kulilka serê lawan im
Rîhana rêz û çeman im
Lawiko ez bêrîvan im

Delalê tu xwînsêrîn î
Dil req î lêv hingivîn î
Mij xorta gava min dibînî
Bêriyê ez evîndar im

Lawiko evînî şerm e
Geleka bi tirs û sehm e
Evînî guneh e li dev me
Lawiko ez bêrîvan im

978-MÎN BÎHSTÎ

Min bihîstî tu nexweş e dilo
Çibkim bextê min tim reş e dilo
Dilê min herdem dikule dilo
Carekî nebûye geş e

Delala min tu pir têşî dilo
Derdê xwe ji kesîr' nabêjî dilo
Bendî te mam ez heliyam dilo
Tu kulê xwe ji min re bêjî

Muzîk: Mihemed Şêxo

979-AXÎNA MÎN TÎM JI DÎL TÊ

Axîna min tim ji dil tê tim ji dil
Lê min xist merez û kul, xem û kul
Hiner birin ji dest û mil, ji dest û mil
Hisret kirin ji dîtina gul, ji dîtina gul
Şev û rojê dirêj kirin, dirêj kirin
Çav ji xewa bêpar kirin, bêpar kirin
Kul û xema bi hev re kirin, bi hev re

Delalê bêjin rihanê
Kulilka heyva gulanê
Rêzana xweşiya jîyanê
Delalê ez evîndar im

Lawiko were mala me
Min bixwaze û sehke kilame
Gustilkê bike tilîya min
Lawiko ez bêrîvan im

Delalê bêje bavê xwe
Min bide û dewlet serê xwe
Qayil ke delalê dilê xwe
Bêriyê ez evîndar im

Helbest: Ebdulêzîz Sefer
Muzîk: Mihemed Şêxo

Nayem ba we li min negrî dilo
Çima wilo tu bêsebr î dilo
Evîna te ez helandim dilo
Ma sozê te heya kengî

Hêstir ji çavê min tîn xwarê dilo
Weke xunava biharê dilo
Alem tevde dikevin xewê dilo
Çavê min ji bo te şiyar in

Helbest: Kemal Şanba

kirin
Ta di dilde xwe bi cî kirin, xwe bi cî
kirin
Çav û dilê bûne gunehkar
Her civandin ta kirine bar
Ev derdê pir nayêne jimar
Xwe berdan ser dil wek kurmê dar
Helbest: Hilal Botanî-Muzîk:
Mihemed Şêxo

980-AXÎNA MÎN

Xwedê çawa gul we re çêkir
Nexşek nema li wê bejnê kir
Wextê çav dî gul bi xemê kir
Herdiwa di dil de hêlîn çêkir

Axîna min tim ji dil tê tim ji dil
Lê min xist merez û kul, xem û kul
Hiner birin ji dest û mil, ji dest û mil
Hisret kirin ji dîtina gul, ji dîtina gul
Helbest: Hilal Botanî -mehemed Şêxo

981-BERDÎLÊ MÎN

Berdilê min pir şêrîn e
Wek kuflka bi hilm û bîn e
Dilê min bo wê bi evîn e
Bê te min gazî û qîrîn e

Derdê te weke Xabûr e
Bêbinî û kûr û dûr e
Pêlin gir in ê din hûr in
Limin xistin birîn dûr in
Çi Xabûrek bê devî
Wek geliyê dudevî

Tu ji mir bûye derd û keder
Tu car ji bala min nayê der
Wej' evîna te nakim der
Tu ji mir' bûye kul û keser

Hela were şêrînê
Derman bike vê birînê

Piştî herdu çavê belek
Min heznekir hîna kesek
Belkî vegeirî li me felek
Herdu dila dîsa bi yek
Miradê me bi cî werê
Eşa dila pê derê

Kengî li mew bê dem û dewran
Vegerê li me rojê ciwan
Bê me cejna herdu filan
Bê me bîna gul û baxan
Miradê me bi cî werê
Eşa dila pê derê

Muzîk : Mihemed Şêxo

982-MÎMEMEDO RONÎ

Mihemedo ronî min go, minê çî ji te re got û tu xeyidî
Lê ava gola li min û Mihemedê min cemidî
Giyakê çola li min û Mihemedê min seridî
Lê heke yê neqeba herdu dilê şêrîn xera bike
Lê eger qîz bê tu car nezewicî
Erê eger jin bê tu car newelidî
Lê eger xort bê bi ciwanîka xwe şa nebî
Gotin û Muzîk: Gelêr

983-HEVPEYIVÎN BÎ KURÊ MEHEMED ŞÊXO BÎRÛSK RE

Mustafa Gazi NETKURD

Min heta niha aranjortiya 60-70 albulan kir. Min ji hunermendên wek Seîd Yûsif, Hunermend Şeyda ra, Evîna Welat ra kaset çêkir. Ez debara xwe bi vî karî dikim, lê bêtir xizmeta Kurdî dikim.

Ji kerema xwe re tu dikarî piçekî behsa xwe bikî?

Ez kurê Mehemed Şêxo me. Navê min Birûsk e. Ez li Îranê li Gumbetê Kawis (nêzîkî behra Qezwîn e) ji diya xwe bûme. Ez birayê herî biçûk im. Kekê min û heka min jî li Gumbetê Kawis hatin dinê. Kekê min Birahîm li Elmanyayê dijî, heka min Felek jî li Qamişloyê dijî. Ez bi karê muzîkê mijûl im, aranjortiyê dikim. Min heta niha aranjortiya 60-70 albulan kir. Min ji hunermendên wek Seîd Yûsif, Hunermend Şeyda ra, Evîna Welat ra kaset çêkir. Ez debara xwe bi vî karî dikim, lê bêtir xizmeta Kurdî dikim. Ez karkî din nakim ji karê muzîkê pêve. Min li Sûriyê mekteb xwend heta sinifa neha (bavê min jî heta sinifa neha li Sûriyê mekteb xwendibû) û dû ra ez du sala mam û çûm bûm esker li wê derkê. Ez zewicandî me, xanima min ji Kurdên Sûriyê ye. Keçek min heye, navê wê Felek e. Ez kîbordê bikartînim, li ûd û tembûrê dixim.

Te eskerî kir lê bavê te eskerî nekir.

Bavê min ji ber nexweşiyê eskerî nekir. Çavê wî kêr didît. Lê min sî heyv ango du sal û nîv eskerî kir.

Tu bi nota zanî?

Min nota xwendibe bes min temam nekiriye.

Te di warê muzîkê de xwe da perwerdekirinê? Te dersên muzîkê ji yekî girt?

Min ji Dîktor Mehemed Ezîz Zaza ders girt. Ew li Sûriyê bû, min li ba wî xwend. Lê ew niha li Başûr e.

Kekê te Birahîm çi dîke?

Ew li Elmanyayê rûniştiye di warê muzîkê de dixwîne. Kekê min ji hêla muzîkê de gelekî jêhatî ye.

Lê heka te Felek çi dîke?

Heka min Felek zewiciye, li Qamişloyê rûdine. Keçikeke wê heye. Em nêzîkî hev in.

Ew jî bi muzîkê mijûl dibe?

Na, ew bi mala xwe mijûl dibe.

Diya te çawa ye, çi dîke?

Diya min jî li Qamişloyê ye. Diya min tehdâyî û êşayiyê ew xist, gelek zehmet kişand.

Emrê wê nuha bûye çi qas?

Emrê wê derdora 50 heye.

Dema bavê te çû ser heqîya xwe tu çend salî bû?

Ez heft salî bûm. (Di vê hengavê de hunermenda Kurd Jiyan hat serdana min. Min wê û Birûsk da naskirin.

Ji ber ku Birûsk cihê min nizanîbû, lêderê perkusyonê Mistefa wî anî cem min. Gava Me got “Jiyan ev kurê Mehemed Şêxo Birûsk e” wê got “na welle hûn henekan dikin!” Bi pişt re Jiyanê êdî bawer kir.)

Kedeke bavê te hebû ji bo doza Kurdî, ji bo hunera Kurdî. Ji bo gelek mirovan bûbû nimûne. Gelek însan di bin bandora wî de man. Bavê te bandora xwe li ser gelê Kurd pêkanî. Mesela ez carekê ketim girtîgehê, li ber serê min du kaset hebûn; yek a bavê te bû, yek jî ya Şivan Perwer bû. Pekî Birûsk tu dikarî ji hêla hunerê de piçekî behsa bavê xwe bikî? Keda wî, kasetên wî ka çi pê hat? Hûn xwedî li mîrata bavê xwe derdikevin?

Keda bavê min, yanî di karê wî de tamam hûn tev zanin, yanî ev pirsana gelek caran li min hatiyê kirin, mesela Mehemed Şêxo ka ji ber çi vî tiştî kiriye, ka ji ber çi wilo. Mehemed Şêxo êşa wî ya herî mezin Kurdistan bû û Kurd bûn, bi cî bibin, azad bibin. Bavê min rokê xweşayî di heyata xwe de nedîtiye. Yanî tiştê ku ez gîhaştim ser, ser heyata wî zanim ji min re tê gotin ji kesên wî, ji nêzîkayiyên wî, ji mirovin wî, hin hevalên wî. Yanî Mehemed Şêxo bi hesret bû rokê di nav hevalên xwe de rûnê, di nav dostê xwe de rûnê kêfê bike, eşqê bike. Mehemed Şêxo emrê wî 41 sal bû ji derdê Kurdistanê mir. Mehemed Şêxo digot ne eyb e meriv feqîrê pera be, ne eyb e meriv feqîr be, meriv ne feqîrê heval be, ne feqîrê aqil be. Kurd tev lê xwedî derketin. Mehemed Şêxo heta niha nehat jibîrkirin û heta heta jî ez dibêjim Kurd nikarin tu carî jibîr bikin. Kasetên wî gava ku bifroşin û feydeyê jê bibînin gereke heqê zarokên wî jî neyê wendakirin.

Ez ê niha kar bikim li ser vê mijarê, ez ê bipirsim ka kî şirîtên wî difroşin kî nafroşin, wargehê wan ji ku nin, tomarkirina wan ji ku ye, kê heq dane wan. Ku bi riya zagonî difroşin divê heqekî me jî tê de hebe, gava ne hiqûq be wilo bidin alemê meriv aciz nabe. Bi xweşî bidin alemê, kerem bikin meriv aciz nabe. Bes lê bû heq û hat firotin heqê me jî tê de heye. **Bavê te heta niha çend kasetên wî derketin holê?**

Bavê min kasetên wî ê ku derxistine sêzde heb in ez dibêjim.

Ew sêzde kaset li ba te hene?

Li ba min in, mewcûd in li malê.

Tê gotin bavê te beriya ku here ser dilovaniya xwe li ser gerîla, li ser têkoşîna Bakur kasetek çêkiriye û dewleta Sûriyê dest daniye ser.

Dikana wî a kaseta hebû, (ew û mihafezeyê hasefiyê jê re dibêjin Mistefa Mîro). Tiştêkî wilo ez dibêjim hebû bes dikana wî hukumetê girt. Ji ber çi kasetê bû, ez biçûk bûm, ez heta niha nizanim ji ber çi ye, ez dizanim dikana wî girtin. Mesela dibêjin tiştêkî wilo hebû. Rast e.

Bavê te li her perçeyî xebat dikir.

Ew li her çar perça hebû. Ferq di neqeba Kurda de li cem wî tunebû, Kurdê Tirkîyê, Kurdê Sûriyê, Kurdê Îranê, Kurdê Eraqê.

Bavê min carkê diçe Beyrûdê. Wê demê Seîd Yûsif bû, Mehmûd Ezîz bû, gelek bûn di wê de. Bavê min Mehemed Şêxo di wê demê de gîhaşt wana. Pêşî wek stranbêj kar nedikir, bi sazê kar dikir. Di nav Koma Serkeftin de salekê kar kir. Piştî salekê vegerya Sûriyê, ji wir derbasî Eraqê bû, Li Eraqê şer şikest derbasî Îranê bû. Dema li Îranê bû di dibistanê de kar dikir, mamoste bû. Sala ku derbasî Kurdistanê Eraqê bû, Hukumeta Sûriyê ew nefî kiribû, berdabûnê ji Sûriyê, mihacir bû, çû Îranê. Efû hat ji hukumetê û vegerandin. Bavê min di sala **1983'an de vedigere Sûriyê.**

Dayika te jî gelek eziyet kişan ne?

Eziyet ji gelek tiştan dikşand, eziyeta wî ji gelek aliya bû. Dayika min beriya du sala, ev bîst û heft sal e li Sûriyê ye paseport îqama Sûriyê didinê, ji umrê min de yanê, 27 sal 28 sal belkî çêbûye, beriya du salan ji zavê me re got kes li malê tune, lawkê min esker e, tu karibî bi min re bê sefareta Sûriyê ji ber ku ez ê îqama xwe çêkim, zavê me got mişkile nîn e. Pê re çû wêdekê, ji îqamê deh roja qey îqama wîna axirîbû piçkî, wê ji wir dibin du şeva dixin zindanê de. Yanê ew dixin zindanê de, digotin “çima te Mehemed Şêxo kir?” pirsin jê dikirin. Dayika min got “wa ye Mehemed Şêxo hijde sal e miriye herin ji tîrbê rakin jê bipirsin ka çima te ji ber çî wilo kiriye. Piştî hijde sala min bigrin têxin hepsê de...”

Muzîkhez ji te, ji dengê te hez dikin?

Di warê şixulê min, di warê karê min de gelek ji min hez dikin. Alem dibêje kurên Mehemed Şêxo du heb in, çima nastrên, çima stranên wî nabêjin.

Ji ber vî tiştî min rabû stranek wî çêkir, Azade Şêrîn. Min ji vê stranê re klîbek da kişandin û bi pişt re şand ji televîzyonên Kurdî re, ji MMC re, merivek li wê heye jê re dibêjin Rotînda, li klîba min temaşe kir û got min neeciband, stran erebesk e. Min got çilo yanî erebesk e, Erebe stranên wî kar dikin, dixwînin. Welhasil strana min neecibandin, gotin erebesk e û klîba min nîşan nedan.

Niyeta te ya çûndina Ewropayê heye?

Gerek ez sersalê biçim, serê sala bê. Ez ji Qamişloyê naçim derekê, lê ji bo kar ez ê biçim.

Tu di warê muzîkê de hedefa te çî ye?

Ez dixwazim di warê muzîkê de bibim stranbêj, ku karibim stranên bavê xwe bi cî bînim, karibim stranên wî bibêjim. Min straneke wî çêkiriye, strana Azade Şêrîn, min jê re klîbek jî çêkiriye. Ez ê muzîkê bixwînim, ez dixwazim bighêmerhaleke pir baş di vî karî de. Ez dixwazim piyano bixwînim ana. Ez hem dixwazim bibim aranjor hem jî mamostê muzîkê. Min beriya nuha li cem Dîktor Mehemed Zaza xwend. Ez ê îjar zanîngehê bixwînim.

Ji bo hevpeyvînê li ser navê Netkurdê gelek sipas dikim.

Ez jî sipas dikim û ji bo Netkurdê serkeftinê dixwazim.

984-MELA

Mela evdilmecîd ji xelkê welatê jor e. Heyama sala 1925 an ew ji dayik bûye Cizîrê û bi awayên malan ew jî nahaya Amûdê, li gundê «Gundor» dijîye. Merovekî ji hevîna welet û millet ne bê xeber bû Benga Hîşyar li (Sincaqa Sadûn) Dîbistana Kurdî vekir. Pir caran di nav şagirtan xebata welatê xwe bikê. Lê mixabin mirine jê re dûman. Ji ber vî qasî me dikir ko bi rûpelên hawarê navê wî mêrxazî bidin nasandin. Ji ber ku mêr dîmirê nav dimîne; mêrê ku mir ew mirar dimire, eger navê wî nemîne. Û ji bo ku zendeyî jî ji xwe hevîdar bin. Waya qesîdak ji qesîdeyê wî ku bi evîn gotiye. Cana wer der ji niqeb û ji hicabê bê şek te bibînin. Ez hesreta te mame di vê qehr ezabê pir mest û hezîn im. Bey Xwedê meke emrê ezîzî di beqayê xûrşîdê semayê Eşqa te dilê min sofî çî hecet bi îtabê her sûbhê ê dîn im. Pesnê te bi min qeyd û kemen zulfû ey şahê nigara Şuhtî te li min qelb û ceger ez bi şerebê, ez nûrê cebîn im. Te divê li min berq û birûskan bireşînî wer min bihebînî. wer zulfê siyah derxe bi mawerd û kulabê dil xerqê yî xwîn im. Te divê ku min zîr û zeber kî hewa yê wer der ji sera yê Te divê ku qiyamet li me bi xwe rabît da ez te bibînim. Ger bê te sîmaa'n bi qudim te mîbarek sed car mîbarek Rûhêm ne mizgîna beşîrê wê cewabê laîq wê dibînim Het -ta ku me niy -yet pencan di me biçkînî rûhêm derînî Bel ta bi qiyamet ez di nav ax û tîrbê nalîn û enîn im Ken' anî tu tu bi eşqa mesojî ceger reş mişew- weş Kan' anî we şîrabî çî nûşî şerebê der îlmê yeqîn im.

1

Paîzê li min dest da,
Mi nekir kar û barê zivistane.
Çiyayê bilind dixwazin mij û moranê.
Beriya Xelef axa dixwazê reşîşeke hûrbaran .

Ji xêra Xwedê re,
Bibûyama dîkekî por,
Hewla hewla nêçîrvana,
Mi xwe avêt bana hevrîngekê,
Ji ên kafir zemanê.

2

Sê teyra di ser me re sîwan digirtin,
Yek qaz e, yek qumrî, yek seqer e,
Sê hin gûlisk di destê xelkê delal da ne,
Yek zêr e, yek zîv e, yek elmasekî bi cevher e.
Mala xelkê delal danî bûn di bin malê me re, şeva nîvê şevê,
Ez çûmê teafa sîng û bera.
Min lê meyzand,
Gava ko matorekî mêra wî li ber e.

3

Dengek hat ji ezmana,
Hina digo: « Milyaket in, ketine pišta ewrana !»
Hina digo: « Qirena Memê şivanê !»
Hina digo: « dengê Ristem pehlevan e!»
Hina digo: « Cindiyê Bota kar bû zozan !»
Hina digo: « Beranê kovî ne, li serê sipanê !»
Xelata bi qiloça li hev didana !»
Ez bûm ser tihêla rastê
Ez quliptim ser tihêla çepê
Qirên diket toq û bênê û kehrebana,
Li ser sîng û berê minê gewr û boz didane.

4

Xeliko, ji te sibhanî,
Hingê ez li wê bûm çaxa rikanê Birca- Belek danîn.
Serhostê lê dikir şagirdiya kevir dibirin banî.
Ya serhoste, min divê ti qesrek ji min
Û ji xelkê delal ra çêkî.
Şekir nebat ji malê ne,
Gul û rihan ji bihnê ne,
Keç, werdek ji golê kevezê ne.

5

Kesî ne dî masik neqeba
Di behre da bimirê ji tîna.
Ya serhostê min,
Divê tu xizêmeke çêkî ji dosta ra,
Ti ne deynî ser sindana
Ti bigirî bi hesreta mewalna,
Ti bikşînî bi mijgulê çavana,
Ji bona xelkê delal li pozê xwe çilakî xî,
Rojê ên û daweta, da xirab nebî cihê ramisana

985-MELLÎ

Nere Mellî Mellî Mellî
Çim burî qeytan qelemê

Melema mi xo sanenara
Lesa rindeke tadana

Melema mi çiqaja vaji
Be to çitur tebat kerî
Be to çitur vinderî

Nere Mellî Mellî Mellî
Çim burî qeytan qelemê

Cansa vano eme mellî bo
Mellî ye ser kes mebo
Ez be melliye mireno
Nere Mellî Mellî Mellî
Çim burî qeytan qelemê

Gelêrî

986-MEMOKÊ

Heyla memokê li min ciwanê
Bisk bi têtê li ber badanê
Te çav reşê li ber kildanê
Çawa te îro li min xirab kiriye
Textê Çolemêrgê li bajarê Wanê

Rezê memoka min li qeleç e
Reza dilê min li qeleç e
Bilbil lê dixwîne

Şelûla mala xwey şewitî dike wêçe
wêçe

Ezê hingê terka memoka xwe bidim
Serê min danin qebiristana giran
Dora min bikin dîwar û sênce

Reza memoka min bi gule
Reza delalê min bi gule
Wê gulê pala xwe da bi simbele

Evînîka xelk û elemê bi serê leva bû
Ya min û memokê ji hinav û dilê

Weyla zeriye ji malî mezinê lê lê
Ax gund û cîran xizmetkarê bejn û
bala te bin

987-MEMMÎR MEMMÎR

Memmir memmir Memo lo Memo lo Memo
Memmir memmir Memo lo Memo lo Memo
Xelkê jina te bir lo Memo lo Memo
Celkê jina te bir lo Memo, pismamo
Xwelî li serê te kir lo Memo lo Memo
Xwelî li serê te kir lo Memo, pismamo

Baxçê Memo rezî lo Memo lo Memo
Baxçê Memo rezî lo Memo pismamo
Bin da marê tevîzî lo Memo lo Memo
Bin da marê tevîzî lo Memo pismamo
Min tirs e te bigezî lo Memo lo Memo
Min tirs e te bigezî lo Memo pismamo

Baxçê Memo tirî lo Memo lo Memo
Baxçê Memo tirî lo memo pismamo
Bin da marê mirî lo Memo lo Memo
Bin da marê mirî lo Memo pismamo
Min tirs e te bigrî lo Memo lo Memo
Min tirs e te bigrî lo Memo pismamo
Gotin û Muzîk: Gelêrî

988-MEMED ALÎ

Demê demê dem Elî ye
Demê demê dem Elî ye
Serê çavan çar kanî ye
Goçan li ser rê daniî ye
Elî dem e, dem Elî ye
Oy oy oy oy.....

Deştê kirbêlê bê ber e
Tofanekê girtiye ser e
Lawikê min dixwaze were
Torinê Heziretî Peygamber e
Lo lo lawo Memedalî

Here lawo Memedalî
Tu gencî bîst pênc sal î
Eşîret ji derdê te dinal î
Oy oy oy oy oy

Li Anqerê têlê xistin
Li Meletiyê fener vêxistin
Xeber kete eşîretê
Gotin; Memedalî bi darxistin
Here lawo Memedalî lawo lawo

Aşîretin güncü gülü
Hükümetin tatli dili
Hükümetin gözü kör olsun
Oy oy oy oy oy

Li me çi tê, li me çi tê
De lêniştin li cirîtê
Memedalî sana yandim
Çifte kumrular görünce

Here lawo lawo lawo

Here lawo Memedalî
Tu gencî bîst pênc sdal î
Eşîret ji derdê te dinal î
Oy oy oy oy oy
Here lawo lawo lawo....

Kara çadir yan veriyor
Orta direk şan veriyor
Hurî xatun sana yandim
Memedalî can veriyor
Here lawo Memedalî
Tu gencî bîst pênc sal î
Eşîret ji derdê te dinal î
Oy oy oy oy oy

Lo lo lawo Memedalî
Xwang ji derdê te dinal î
Çavê dijmin birijin
Ku tu kirine vî halî
Here lawo Memedalî
Tu gencî bîst pênc sdal î
Eşîret ji derdê te dinal î
Oy oy oy oy oy
Axçedax e axçedax e
alijek bostan û alijek bax e
Çaxa çend nefer ketine nave
Kirine qewildarî Temîr axa
Here lawo Memedalî
Tu gencî bîst pênc sdal î
Eşîret ji derdê te dinal î
Oy oy oy oy oy

(Mehmet Bayrak Bîrnebûn geleri

989-MEMÊ Û AYŞÊ-1

De lao de lao, de lao de lao,
Dayika Memê gurê çiya be
De lao divê îsal heft salê Memêye,
Çûyê welatê xerîbyê ye.
De E' yşê kaxizekê dinvîsê dişîne pey Memêye
Divêje- nesekine bira lêxê bê ye.
De lao de lao, de lao de lao,
Dayika Memê gurê çiya be

De lao, kaxiz diçe digehêje Memêye,
Memê tê ye yalê malê ye,
Dibê «heta nayê îzna E' yşê xanimê ye»
E' yşê derdikeve berê malêye,
Dibê« çima betanê çavê we rijyabû,
Wê xerîbê min nasnekir?»
De lao de lao, de lao de lao,
Dayika Memê gurê çiya be

Memê dibê; E' yşê xanimêye,
Emê herin dîtina Weta dêye»
E' yşê dibê; Memê wez bi qurba,
Sibê silametî we mê mizgineka xêrê bidne Weta dêye»
Sibê Weta dê radibê ji xewêye,
Dinêre destê morî û
Mircan daye ber serê xortî di xelqêye.
Divê bira Xwedê bibire ît'bara di jinêye,
E' yşê digo ez ê tu cara pey Memê ra,
Destî morî mircan nadime ber
Serê xortî di xelqêye
De lao de lao, de lao de lao,
Dayika Memê gurê çiya be
De lao, digo wezê hildime t' ivingêye
Dengê bûka min belav bû li dinyêye,
Digo wezê hildim kevir sêrk' utêye,
Bira Xwedê bibirê qewata di jinêye,
De wezê soraniyê bikşînim li qabêye,
Daynim ser kevç' ika dilê xortê di xelqêye,
De bira soranî çar tilikî bavê erdêye,
Qîrînî têkeve E' yşêye, nalin têkeve Memêye
De bira hêja zanibe kalîna berxêye.
De lao de lao, de lao de lao,

Dayika Memê gurê çiya be.
 De lao Memê lao, ha li Memêye, Dîyarbekirî,
 Sibê betanê çavê dayika te rijyabûn,
 De wê çawa xerîbê xwe nasnekir,
 Wezê li vê sibê dev diranê Memê xwe dinêrim
 Na welle mînanî çîl şekir,
 De lao de lao, de lao de lao,
 Dayika Memê gurê çiya be.
Çavkanî : int

990-MEMÊ Û EYŞÊ-2

Keleş eba tehtî
 Ser çavê min hatî,
 Te ez kırım kewa pehtî

Keleş eba dezî
 Ser çavê min ra bezî,

Te ez kırım marê tevzî,
 Keleşo pirê çêke,
 Qaş bi qaş mermer lêke,
 Derengê min verêke,

Keleşo hişme, hişme,
 Cehnûga ser bi rişm e,
 De tu bajo konax piş me.

991-MEMİR

Memir, Memir, Memir
 Mamîto lo!
 Mamo ji xursê te
 Mamîto lo...
 Bihna gula jê te
 Memîto lo...

Memir, Memir, Memir
 Lo, Mamo lo,
 Xelkê dosta te bir
 Lo Mamo lo..
 Xwelî li serê te kir
 Mamîto lo...
 Xwelî ji qehfê te kir
 Rebe al..

992 -MEMO

Mamo dibê bi tirkî
 Şûrê mamo dibirqî
 Ew Mamokî tolaz e

Şîtil mîtil gewlaz e
 Gewlazên min qetiyane
 Li andokê rijyanê
 Hebo hebo jîmaro
 Para keko çinaro.

993-MEMOKÊ

Heyla memokê li min ciwanê
Bisk bi têtê li ber badanê
Te çav reşê li ber kildanê
Çawa te îro li min xirab kiriye
Textê Çolemêrgê li bajarê Wanê

Rezê memoka min li qeleç e
Reza dilê min li qeleç e
Bilbil lê dixwîne

Şelûla mala xwey şewitî dike wêçe
wêçe

Ezê hingê terka memoka xwe bidim
Serê min danin qebiristana giran
Dora min bikin dîwar û sênce

Reza memoka min bi gule
Reza delalê min bi gule
Wê gulê pala xwe da bi simbele

Evînîka xelk û elemê bi serê leva bû
Ya min û memokê ji hinav û dilê

Weyla zeriye ji malî mezinê lê lê
Ax gund û cîran xizmetkarê bejn û
bala te bin

994-MEMOKO

Hey lê memokê ciwanê dîlikî kul bişoz e
De ti/tu li min veke berî bişkoja
Dinya li min ceneta baqî te li min kirê doje

De rabê Memokê ciwanê, te sîng sorê
Bi xet û xal û bi nîşanê
Te li min xera kiri bi dergehên Çolemêrgê
Bax û baxçeyê wanê
Sibê ye, sê mala ji gundê me bar kir
Heylê ciwanê Memokê! te sîng sorê
bi xet bi xal bi nîşan kir
Memokên min ji eslê mala bavê xwe delal e
Te mala lawikê min xerab kir.
Stranvanjêliyan

995-MEMYANE

Memyan e Memyan e lo lo
Memyan em bixwene
Memyan Memyan e lo lo
Sîngê zer zozan e
Ava ji geliyê sor tê lo lo
Sê sîwar ber va gundê me tê lo lo
Hey wax yara min tun e lo lo

Evê ji geliyê kur tê lo lo
Em wan ava naxwin lo lo
Bîna masiyê hûr tê lo lo.
Memyane lo lo
Çavî li xewa sibê lo lo
Destî li ser memikanê lo lo
Memyan lo lo.
Aman Memo yaman Memo
Mem mêrikâ yan e
Hûr hûr biçeranda Memo

Li dor wan memikan

996-MEM Û ZİN

Çar dîwarên deryê hesin
Dikim nakim te nabînim
Were ba min hevala min
Were ba min te bibînim hey

Tu hem gul î tu hem yar î
Bê te dinya bimin sar î
Tu şemala şevên tarî

997-MENDO

Mendo Mendo Mendo hoy Mendê min
Mendo Mendo Mendo lewendê min
Kewka sibê xwendo hoy Mendê min
Kewka sibê xwendo lewendê min
Mendo çiqas qenc e hoy Mendê min
Mendo çiqas qenc lewendê min

Lata reş bi rê de hoy Mendê min
Lata reş bi rê de lewendê min
Kewka sibê tê de hoy Mendê min
Kewka sibê tê de de lewendê min
Mendo tîfing lê da hoy Mendê min
Mendo tîfing lê da lewendê min

Lata reş hazaza hoy Mendê min
Lata reş hazaza lewendê min
Ciyê quling û qaza hoy Mendê min
Ciyê quling û qaza lewendê min
Mendo çi mêrxas e hoy Mendê min
Mendo çi mêrxas e lewendê min

998-MERO

Mero Mewro lê lê Mero
Şîrîn şerbet î lê Mero
Di ber dergehê mermero
Şîrîn şerbetî lê Mero

Were ba min delala min

Ez bûme wek Memê Alan
Evîndar im evîndar im
Pêş çavê min tu bû Zînê
Were ba min evîndar im hey

Gotin : Mazlum Agaoglu

Muzîk: Bariş-Berhevkar: Sîmar

Ezê bi çepelê te bigirim
Bibim bi canê xwe re Mero.....

Dibim gorî eniya zero
Şîrîn şerbet î lê Mero
Xulam bejna girovero
Şîrîn şerbetî lê Mero

Ezê bi çepelê te bigirim
Bibim bi canê xwe re Mero.....

Bihna te ji darê tero
Şîrîn şerbet î lê Mero
Ez ban te dikim tu yê kehro
Şîrîn û şerbet î lê Mero
Ez ê bi çepelê te bigirim
Bibim bi canê xwe re Mero.....

Ehmedê Salih

999-MERZIYÊ REZAZÎ

Nasir Rezazî û Merziye Rezazî

Merziyê Rezazî: Baweriya min heye ku wê di pêşerojê de gelê kurd qîmeteka hêja bide hunermendên jin.

Nûdem: Gelo întresa te ya mûzîkê bi hevdûnasina te û Nasir Rezazî re dest pê kir, an ji întreseyeke te ya wiha berê hebû?

Merziyê: Dema ez zarok bûm hezkirina min ji mûzîkê re pir hebû û pir dihat. Ez diçûm dibistanê û li dibistanê min stran digotin. Heval û mamosteyê min ji dengê

min dicîban û hez dikirin. Malbata min nedixwast ku ez stranan bibêjim û bibim hunermend. Bi awakî giştî civat jî li dijî hunermendiya jinan bû. Lê min tu carî difikir û bawerîya xwe de ev normên malbat û civatê qebûl nedikir. Dema min dibistana bilind xelas û bûm mamosteya dibistana seretayî, min Nasir naskir û me biryara xwe zewacê da. Malbata min û mirovên nêzîkî me, li dijî zewaca min derketin ji bo ku Nasir hunermend bû, nedixwastin ku ez pê re bizewicim. Lê digel hemû astengiyên malbat û civatê, me biryara xwe da em zewicîn. Baweriya min ew bû ku ez ê bikaribim hunermendiya xwe bi Nasir re bi pêş ve bibim.

Nûdem: Nasir Rezazî di heypeyvîneka xwe de diyar kir ku weke hunermend gelek astengî derketin pêşîya wî. Ez bawer im astengiyên ku derdikevin pêşîya hunermendeke jin wê bêtir bin. Dîtina te di vê derheqê de çi ye?

Merziyê: Di civata kurdan de mêr pir serbest û azad in. Digel ku ev serbestî jî bo mêran heye jî, dîsa ji aliyê malbat û civatê de ji bo hunermendiyê astengiyên mezin derdikevin pêşîya wan. Helbet ev bêtolaransiya civatê li hemberî jina hunermend bêtir e. Min gelek caran ji bo dengbêjiya xwe ji dê û bavê xwe lêdan xwariye. Hemû malbata min bi çavekî li min dinhêrîn. Tev ku ez niha zewicî me û dayika sê zarokan im jî, ez dîsa nikarim bi rehetî tevgerê bikim. Lê digel hemû zahmetî astengiyên civatê baweriya min bi pêşerojê heye ku wê gelê kurd qîmeteke hêja bide xebatê hunermendên jin jî.

Nûdem: Hunermend gelek caran ji hev didexisin. Gelo ev hesûdî di navbera jin mêrekî hunermend de jî heye?

Merziyê: Gotina hesûdî belkî bêjeka giran be. Baweriya min divê reqebet di navbera hunermendan de hebe. Ji bo pêşketina hunerê reqebeta di navbera hunermendan de tiştekî pêwîst e. Cihekî Nasir yê taybetî heye û daxwaza min ew e ku ew her bi pêş bikeve.

Nûdem: Tesîra te li ser Nasir çi ye?

Merziyê: Min dixwast ku Nasir bi xwe bersiva vê pirsê bide. Lê ez ê dîsa bersiva te bidim. Gelek hunermendên jin gava ku dizewcin, xwe dûrî hunerê dikin. Ez bi

xwe jî ji hunerê hez dikim û min her dem alîkariya Nasir ya di vî warî de jî kiriye. Ger ez ji aliyê malê de barê wî zêde giran bikim, bêguman ew ê nikaribe di warê mûzîkê de zêde pêş bikeve. Heta ku ji destê min tê, ez dixwazim bi her awayî ki wî re bibim alîkar da ew bikaribe di warê hunerê de berdewam be. Nasir di nava gelek bêîmkanî û zehmetiyan de jiyaye, ez dixwazim ji aliyê moral de jî ji wî re bibim alîkar.

Nûdem: Tu dikarî hinek behsa xebata xwe ta hunerî bikî?

Merziyê: Dema ez pêşmerge bûm, min wê demê de Radyoya komeleya Zehmetkeşan de gelek stranên şoreşgerî folklorî gotin. Ji ber tune bûna îmkanan min nikaribû ez wan tomar bikirana. Ew xebat hemû di arşîvê radyoyê de man. Li Avropa min û Nasir me CD yek çêkir û belav kir. Ez niha li ser keseteke dixebitim û bawer im wê di nêzîkî de xelas bibe. Hemû stranên kasetê min bi xwe beste kirin û gotine.

Nûdem hêjmar 16 - 1995

Jiyana hunermenda canemerg Merziye Rezazî:

30 Sal Rêya Dijwar: Ji Pêşmergeyê Heya Stranbêjîyê

Kakşar Oremar

Xeber gelek kurt bû: “ Merziye Rezazî jî xatir ji jiyane xwest!!! ”.

Xeberek wisa nexweş di demjimêr 11.00ê sibeha roja yekşemê (18.09 Rezber.05) da mejiyê min qifil kir. Gêj û heyran, min nedizanî çî bêjim û çî bikim. Dil nedixwest xeberekî wiha xemgîn bawer bikim, lê dema ku mamosta Necmeddîn Xûlamî (hevkar û hevalê Nasir û Merziyê yê salên dût û dirêj) bi rêya telefonê got: “ Kakegiyan malman xera bû, Merziyê çû... ” êdî xebera reş zû li her derê belav bû. Careke din gotina bav û kalan ket bîra min ku dibêjin: “ Mirin ji guhê mirov jî nêzîktir e. ”

Sal 1998 bû. Merziye ji bo piştgîriya xebata siyasiya Kurdên bakurê Kurdistanê hatibû akademiya Kurdî li bajarê Nuess (Almaniya). Cara yekê min ew li wira dît. Bi rûxweşî û keneke siruştî bersiva pirsên min da. Herçend demeke gelek kêmbû ku me hev naskiribû, lê wê wisa bi germî dan û standin bi me tevan re çêkir ku min hiss kir qey ev deh sale ez ji nêzve wê nas dikim. Cesaret û êşqeke mezin di çavên wê da diyar bû. Xuyabû ku hêvîyên wê pir û xwe ji rêvîngiya rêyeke dût û dirêj re amade kiribû. Rêya ku têda armancên pîroz pir bûn.

Xweşuhbetiya Merziyê nedihîşt ku mirov dîwana wê biterkîne. Dema ku min jê pirsî: Tu çawa bûy hunermend û di rojhilatê da kê cesaretek wiha da te?... , wisa xuyabû ku min xemeke giran bi bîra wê aniye. Li min nêrî û wiha got: “ Ger tu bizanî ez heya vira çawa hatime, belkî bawer nekî... , lê min di çend qadan da şer kir. Adet û orfên civaka feodalîzimê tenê dixwestin ez di mitfaqê da bimînim. Serê xwe bilind nekim. Mêrsalarî, rewîştên paşdemayî di nava me Kurdan da û

ji hemû derdekî nexweştir bi çavekî sivik li jinê nêrîn, û... tevan gelek ez êşandim. Heya min bi civaka mêrsalarî da pejirandin ku ez jî dikarim mîna jinekê di civakê da xwedî rolekî pozîtîv bim, sal derbas bûn. Gelek nexweştî hatin rêya min, ger ji tere bêjim bi rojek û du rojan bi dawî nabin qûrban...“

Biografî

Bi qasî 30 salan ji karê Pêşmergergatiyê heya stranbêjiyê Merziye li ser rêyeke dûr û dirêj meşiya.

Merziye Rezazî(Ferîqî) di 18ê. 05 Gulana sala 1958an da li bajarê Merîwanê(Rojhilatê Kurdistanê) di nava malbateke hejar da hat dinê. Malbata wan bi esilê xwe ji bajarê Sine ne. Hê zarok bû ku deng û awazên xweş(çi Kurdî an jî Farsî) mîna mêqnatîsekî bihêz ew ber bi xwe ve dikişandin. 8-9 salî bû ku di dibistanê da bi Farsî stranên hunermendên Îranî yê navdar dixwîndin. Ji listik û şanoyê jî pir hez dikir. Ji ber wê jî di nava mamosta û hevalên xwe da keçeke xoştivî bû. Çi minasibetên cejin û şahyên ku di dibistanê da çêdibûn, Merziye têda beşdar bû. Dema zanî ku Fetane Welîdî bi zimanê wê yê zikmakî distire, stranên wê ezber kirin û xwîndin. Lê dema ku mezin bû û dengê wê kemilî, êdî di nava malbatê da jî kesî qebûl nedikir ku ew bistire. Ew li ser wan salan wiha dibêje:” Carekê xalê min ez xistim nava tenûra nanopatinê, kê mabû ku ez ji germa bifetisim. Çinkî him cih teng bû û him jî xuliya hundirî tenûrê hê germ bû. Rojek berî wê nan têda hatibû patin. Sedem jî ew bû ku wê rojê min di dibistanê da bi dengê bilind stran gotibûn. Xalê min ez ceza kirim û ji min xwest ku êdî nestirim...., hingî min zanî ku rejîmên dagîrker çi bi serê me anîne û çawa em di nava feqîriya çandî da dorpêç kirine...”

Salên desthilatdariya Mihemed Riza şahê Pehlewî rojhilatê Kurdistanê ketibû ber şilqên siyaseta serkût û asîmîlasyonê. Dema ku Merziye bi çavekî vekirî li derdora xwe nêrî, zanî ku dewleta desthilatdar ziman, çand û edebiyata Kurdî li her derê qedexe kiriye. Ji ber wê jî êdî bi zimanê Farsî nestirî û giraniya xwe da guhdarkirina stranên radiyaya Bexdayê. Li wira bû ku êdî Meryem Xan, Nesrîn Şêrwan, Eyşe Şan û Gulbihar jî bi rêya deng û stranên wan nas kirin. Ew têhinîya wê hindê bû ku li ser jiyana jinên Kurd yê stranbêj infarmationan kom bike û wêneyên wan jî bibîne.;

Min carekê jê pirsî:” Merziye xanim di nava Kurdên me yê Soranî da çima jinên stranbêj kêmin?...”. Wê bi axînekê ku hizar kul û kovan têda xuyabûn, wiha got:” Ev pirs an jî êş ji temenê ciwanîyê riha min xistiye nava şikencê. Wijdana min jî gelek nerihete. Heya niha min bixwe jî sedhizar caran ji xwe pirsîkirîye ka gelo çima li bakurê Kurdistanê zêdetir ji 70 salaye ku jinên stranbêj hebûne, lê di nava me da kesî tiştêkî wiha ji xwe re nekiriye kar? Lê di bersiva pirsî te da tenê dikarim vê bêjim ku kevneşopîyên civakî, ferhenga serdest ya dagirkerên Kurdistanê, siyaseta neyarên me û negehiştina Kurda di qada jiyana sosyal da, nehîştîye ku jin di vê qadê da liyaqeta xwe nîşan bidin. Lê ez soz didim ku di vê rêda heya dawiyê bimeşim û berhemên dîrokî biafirînim. Ezê vê

Ji ber van nêrînên wê ye ku mirov dikare bêje: Merziye di rojhilatê Kurdistanê da yekemîn jina Kurd bû ku huner û strangotin ji xwe re kiribû karekî sereke. Herçend beriya Merziyê gelek jinên mîna Menîc Heyran, Gîtî Bêhiştî, Şehîn Talbanî, Îran xanim Mocered, Fetane Welîdî û çend kesên din jî hebûn ku dengê xwe gehandibûn guhê xelkê, lê zû ji qada hunerê derketibûn û kesî nedizanî li kûne û çima rêya xwe nedomandin!

Merziyê ji zarokatiyê destpêkir. Evîna hunerê mîna agirekî êşqa wê gortir kir û weke tişteki cewherdar kete nava xwîna wê. Dema ku bû ciwan, doza Kurdistanê jî naskir û zû pêhesiya ku rejîma Pehlewî dijberên azadiya bîr û rayên Kurdayetiyê ye. Çalakiyên xwe yê siyasî destpêkirin. Xwîndina xwe ya destpêk û navendî li bajarê Merîwanê bi dawî anî. Li Sine xwîndina xwe ya di warê hînkariyê da bi dawî anî. Bû mamostaya dersbêjiyê û di gundên herêma jiyana xwe de dest bi dersgotinê kir. Di nava civaka gundiyan da bêtir bi kurahiya êş û elemên Kurda hesiya. Ji ber wê jî şev û roj dixebitî ku sewiya xwîndinê di nava zarokên Kurda da bibe serî. Ji keç û jinên Kurd re behsa rolê jinê dikir. Dixwest wan ji rewşa rastîna jiyane aghedar bike, lê derdên giran ne yek û hiza bûn....

Sala 1977an bi koma(Korî Mûsîqay Sine) re dest bi xebatê kir û çendîn cara li pêşberî gel dest bi strangotinê kir. Careke din vejerî Merîwanê û li gundekî derdora bajar dest bi dersgotinê kir. Piştî du salan careke din çû bajarê Sine û li wira ji zarokên dibistana seretayî re ders digot.

Merziye sala 1978an bi hunermendê naskirî Nasir Rezazî re zewicî. Êdî ji wê salê û pêda hêdî-hêdî dengê serhildana gelên Îranê li her derê dihat bihîstin. Merziye mîna şêrejineke çeleng mil bi milê Nasir û hevalên xwe yê din di rêpîvanên li dijî rejîma Pehlewî, beşdar dibû.

Êdî mîna keçeke şoreşger ji aliyê dost û dujiminan ve Merziye navekî naskirî bû. Sala 1978an demeke kurt ji aliyê beşa parastina rejîmê ve hat girtin û ji ber çalakiyên siyasî mafê mamostatiyê jê hat standin.

Wê û Nasir hêlîneke germ ji xwe re durist kiribûn. Êdî bi Nasir re hizr û ramanên wê yê siyasî û hunerî bêtir ji berê bişxivîn. Li Sine û bajarên din yê Kurdistanê wan komeke hunerî damezrandin û xwestin bi stranên xwe yê siyasî pileya rewşenbîriyê di nava gel da bilind bikin: N. Rezazî, Necmeddîn Xûlamî, Merziye Rezazî û çend hevalên din li dora hev kombûn û dest bi karê kolektîv kirin.

Huner û Siyaset Di Nava Çiyayên Kurdistanê Da

Sala 1980an rejîma Xûmêynî piştî ku cihê piyê xwe peyt kir, kete serkûtkirina şoreşgêrên Kurd. Nasir pêşmerge Komeley Şoreşgêrî Zehmetkêşanî Kurdistanî Îran(Komel)ê bû. Ber bi çiya meşiya, lê Merziye di nava bajar û gundan da mijûlî dersbêjiyê bû.

Dujmin zû bi kar û çalakiyên wê jî hesiya. Êdî li gor zagûnên komara îslamî mafê jinê yê strangotinê jî tunebû. Ev di rewşekê da bû ku Merziyê him xebata siyasî dikir û him dixwest di cîhana hunerê da jî şiyarên xwe bide xuyanîkirin. Neçar ew jî ber bi çiyayên Kurdistanê çû û çeka pêşmergeyê da milê xwe. Di jiyana pêşmergeyê da Merziye him dayik, him hunermend û him jî şoreşgereke bi pîrensîp bû. Di nava şer û şoreşê da ew bûn xwediyê keç û kurekî bi navên Dilniya û Mardîn. Wan hemûyan li çiyayên Kurdistanê xwestin ku qeb-qeba deng û awazên xwe bigehînin her dera Kurdistanê. Wan bi hev re di nava çiya û newalên Kurdistanê da komek bi navê Korî Bangewaz damezrandin. Di nava “Korî Bangewaz” da gelek stran û marşên millî tomar kirin û bi rêya radyoyê bi xelkê dan bihîstin. Êdî ti pêşmerge nebû ku hemû rojê bi stranên wan zêdetir ji rojên berê hez li welatê xwe neke.

Cara yekê ku dengê Merziye li her derê belav bû, ew hê li çiyê û pêşmerge bû. Marşa bi navê “ Silaw bo Pêşmerge” bi dengê Merziyê li herdera Kurdistanê belav bû:

Silawî germî dilî pir hûmêdî met pêşkêş

Pilingî herdî wilat ey hevalî Pêşmerge

Le dewrî dest û tifengit gerêm ke rojî xebat
Le astî helmetî tîjit çi agirê berge

Ewêste tuy le şewî tar momî helgîrsaw
Le nêw dilî şewezenga weku girêk rasaw

Ke ratşekanduwe ala be destî xarawit
Degey le kosp û bowaran be hestî parawit

Silawî germî dilî pir hûmêdî met pêşkêş
Pilingî herdî wilat ey hevalî Pêşmerge

Merziye di rojhilatê Kurdistanê da yekemîn jina Kurd e ku marş an jî sirûda bi navê (Silaw bo Pêşmerge) tomar kiriye. Piştî wê stranên:” Giyanekem be asmanî şîn(ku straneke mamosta Ezîz Şarox e û Merziyê bi hinek gûherandinên ku di helbesta wê da çêkirine, ew xistiye qalibê marşeke şoreşgerî), Maçî Xudayî û

Payîz” tev stranên serdema pêşmergayetiyê ne ku bi îmkânên herî kêr di çaxê şoreşgeriyê da xwindibûn.

Jiyana Li Ewropa

Sal derbas bûn. Êdî ji ber nebûna îmkânên hunerî li çiya û şaxên Kurdistanê, Merziye û Nasir sala 1985an dest ji karê Pêşmergayetiyê berdidin û mîna penaber hatin welatê Swêdê.

Li Ewropa Merziye xebitî ku bi awayekî profesyonel dest bi kar û xebata xwe ya hunerî bike. Lê zarokê malê yê biçûk(Kardo) bû sedem ku ew çend salên din jî bêçalakî bimîne. Sala 1994an bi mamosta Nasir Rezazî re Cdyeke hevpar belav kirin ku bi germî ji aliyê muzîkhezên Kurd ve hat pêşwazîkirin. Piştî geşteke hunerî li Amîrîka, Ustraliya û pîraniya welatên Ewropa dan destpêkirin. Bi vî awayî Merziyê di huner û evîna xwe ya ji strana Kurd re pêngaveke din ber bi pêşve avêt. Dema Med TV dest bi weşanê kir, deng û dîmenên Merziyê û Nasir li her çar perçên Kurdistanê belav bûn.

Li rex karê huner, Merziye ji bo mafê jinan û zarokan jî xebat dida meşandin. Wê xwe ji partî û rêxistinên Kurdistanê dûr nedixit. Bîr û ramanên Merziyê Kurdistanî bûn. Di hemû civînên ku li ser mafên jinan dihatin çêkirin, Merziye amade bû. Ew li welatê Swêdê endama komela parastina mafê zarokan bû. Herwiha di Parlmana Kurdistanê û Kongra netewî da jî endam bû.

Mamosta Nasir Rezazî ku ji xeynî hunermendîyê nivîskar û rewşenbîrekî hêjaye jî, hertim ji Merziyê dawa dikir ku di kar û hunera xwe da hemû perçên Kurdistanê mezîn û diyalêktên zimanê Kurdî li ber çav bigire. Ji ber wê jî Merziyê stranên xwe ji hemû zaravan zimanê Kurdî hildibijartin. Demekê li Medya Tv bernamêyek bi navê Jîlemo ku li ser pîrsgirêk û parastina mafên jinan bû, pêşkêş dikir. Di merasimên taybetî û şahiyên netewî da li kêleka Gulistan Perwer û Beser Şahîn bi awayekî herî hêja bernamê pêşkêş dikirin. Ew her sê xanimên hunermend mîna sefirên çand û her sê zaravên zimanê Kurdî, bibûn sembola hevgirtina netewî li her çar perçên Kurdistanê. Merziye di şînkirina fikreke wiha da xwedî rolekî gelek bi bandor bû.

Taybetmendiyêke din ya herî berçav û balkêş ew bû ku Merziye Rezazî jineke rexnegir bû. Pir bixwe bawer bû û di nava sedhizar kesan da axaftina xwe dikir. Ji kesî neditirsî û şerm nedikir ku di nava hizar mêran da rabe ser piyan û bi dengê bilind biaxive. Hertim ji bo serketina mirovan karê wê teşwîqkirin bû. Ken û heza Merziyê çaxê ku digot:” Qûrbânî tu...” qet li ber çava naçe. Dema diaxivî bihîstina dengê wê dengê dayikên Kurd bi bîra mirov dianî. Çimkî jineke xêrxwaz bû û ji pêşkevftina mirovan hez dikir. Armanca wê ya herî mezîn ew bû ku rojekê Kurdistanê serbixwe bibîne. Ji ber wê jî berî du salan wê û Nasir biryar dan ku vegerin Kurdistanê azad û li Silêmaniyê bi cîhwar bûn. Wê dixwest di nava gelê xwe da be û di warekî da xizmeta wan bike.

Em Kurd îro xwedî xemeke giranin. Me dengê xwe yê herî bilind ji dest da. Projên Merziyê di nîva rê da man. Ew di rêvîngiya xwe da negehişt qûnaxa dawiyê.

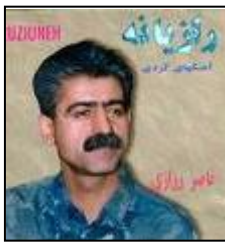
Belê Merziye can di dawiyê da tenê dibêjim: Rêya te ya jiyane çî zû û çiqas bi awayekî tirajîk bi dawî bû!! çima? Ma qey hevîyên te kêmbûn?...

Xweziya qedera jiyana mirova wiha bi hêsanî bi dawî nebûya...

20.09.05 Almaniya

Di sala 16/09-2005 an li welate Swed li jiyana cave xwe girtin

1000-HEVPEYVÎN BÎ NASÎR REZAZÎ RE/Mêrê Merziyê

Nûdem: Birêz Nasir tu dikar xwe bi xwendevanên Nûdem re bidî naskirin?

Nûdem: Berî ku ez bersiva pirsên we bidim, ez serkeftin ji kovara Nûdem re dixwazim û hevîdarim kovara Nûdem di warê huner û mûzîka kurdî de ji astengê ku hene derxe holê û çareserîya wan probleman jî hûr bibe.

Ez di sala 1955 an de li bajarê Sînê, li rojhilatê Kurdistanê ji dayik bûm. Min beşê edebiyatê qedand û bûme mamosteyê edebiyatê. Dema şoreş li Îranê dest pê kir alozî û têkilheviyê mezîna pêkhat û mecala ku ez bikaribim karê xwe berdewam bikim nema. Bi şoreşa Îranê re li Kurdistanê rojhilat şoreşê dest pê kir. Ez û xanima xwe Merziyê me biryar da em bi hev re çûne nav refên şoreşê. Heta sal 1984 an, di wê demê de 25 kaset tomar kirin. Piştî sala 1984 an li Avrupa jî min pênc kaset çêkirine. Min gelek marşên şoreşgerî, niştimanî di dema şoreşê de afirandin û ev stranên min di nav gel de belav bûn. Ev deh sal in ku ez û bi malbata xwe ve li Swed dijîm. Ji dervayî kaset çêkirine, li hemû welatên Avrupa jî min konser û şevan de stran gotine. Min li Kurdistanê bakur û başur jî konser çêkirin.

Nûdem: Dema te dest bi mûzîkê kir çî zehmetî derketin pêşîya te?

Nasir: Dema ku ez yanzdeh û duwanzdeh salî bûm, min dest bi gotina strana kir, hê di dema zarokatiya min de xuya bûbû ku hunermendî bi min re heye. Dayika min, bavê min û apê min dengxweş bûn. Gava ku min di dibistana seretayî de dixwand, di şahiyê de ez derketim ser sehnê min stran gotin. Dengê mi gelek bala pîr kesên di şahiyê de kişand û min di vê şevê de xelat girt û mamosteyên min bi min serbilind bûn. Dema min biryara xwe da ku bibim dengbêj, zehmetiyê esasî ku derket pêşîya min problemên devokên zimanê kurdî bûn. Kesên ku li rojhilata Kurdistanê bêtir bi hunera mûzîkê mijûl dibûn, kurdê bajarê Sînê bûn. Devoka wan û soranî ne wek hev in. Ji ber vê yekê dema min bi soranî digot wan asteng li pêşîya min derdixistin. Lê min biryar re xwe da û pîraniya stranên xwe bi soranî gotin. Min devoka soranî ji xwe re kire bingeh, lê min bi ziraveyên kurdî yê din jî stran gotin. Ji ber ku pîraniya kurdên rojhilatê

bi ziraveyê soranî dizanin, min jî biryara xwe li gora vê yekê da û min ji bo stranên xwe soranî kire bingeh. Ji ber ku di civata me de hunera dengbêjîyê mîna tiştê negatîv dihate dîtin, bi çavekî ne baş li meriva dinêrîn, di vî warî de jî asteng derketin pêşiya min. Bi taybetî di malbeta me de gelek kes li dijî hunermendiya min derketin, bavê min mijûlbûna min ya bi hunerê re weke tiştê negatîv lê dinêrî. Lê gava ku ez bûm pêşmerge û derketim çiyar ez ji bandora civatê ya negatîv jî rizgar bûm û min li çiyar di nava pêşmergeyan de gelek stranên folklorî û civakî û şoreşgerî tomar kirin. Lê ez têgihîştim ku xebata hunerî li çiyar nehêsan e. Ji ber ku em her tim di şer de bûn topê dijmin li ser me dibariyan, min bi rehetî nikarî bû bi hunera xwe ya mûzîkê re mijûl bibim û wê pêş de bibim. Li çiyar îmkanê teknîkî û tomarkirine tune bûn. Her çiqas pêşmergefî ji bo me mûhîm bû û me keseyatiya xwe di nav partîka pêşmergefîyê de naskir jî, lê ji bo hunermendekî zehmet e ku di nava jiyane ka wilo de hunera xwe pêş de bibe. Lê di vê dema ku ez li dervayî welatî mam, min rastiyeka din jî dît ku wexta ku dûrî civat û welatê xwe be, ev yeka han jî tesîreka mezin û negatîv li ser hunera mirov dike. Tiştên ku li welat hene li vir tune û îkanên ku li vir hene û li welat tunen.

Nûdem: Divê rola hunermendan di civatê de çi be?

Nasir: Hunermend divê di fikir û ramanên xwe de azad be. Kesê hunermend divê guhdara civata xwe be, lê nebe dûvikê civatê. Huner divê xwe sansur neke hunera ku were sansur kirin bi tu awayî nikare mesajên rast û dirûst bide civatê. Huner divê ne di bin bandora siyaseta rojane menfeetê grubî de be. Kesên hunermend li hemberî dîrok û civatê xwediyê berpirsiyariyek mezin e.

Nûdem: Mûzîkê kurdî îro di çi qonaxê de ye?

Nasir: Mûzîka kurdî ya gelêrî gelek dewlemnd e û ji bo modern kirin û pêşxistinê musaîd e. Xebat û hewldanên ku derbarê mûzîka kurdî de heta niha hatine kirin, ne bi serkeftî ne. Heta ez dikarim bêjim ku xebatên hinek kesan bi navê modernîze kirinê zerareke mezin dide mûzîka kurdî. Gelek kes dixwazin bi erzanî bibin nav û ew zane bûn an bi nezanî zerareka mezin didin mûzîka kurdî. Mûzîka kurdî de bingehê baş e, ji bo hevgerîdan û nêzîk bûna mûzîka rojava. Eger xebatên îlmî û bi sebir warin kirin wê tiştên hêja bêne afirandin. Kvaron berê di mûzîka kurdî de tunebû. Bi hatina Îslamê re kvaron kete nav mûzîka kurdî. Mûzîka kurdî di berî Îslamiyêtê wekî mûzîka Grekiyan bû. Ger kvaron di mûzîkê de tunebe, guhertin û nêzîkirina mûzîkê hêsantir dibe. Îro di dema ku em tê de dijîn maneya sînoran gelekî nemaye. Huner sînoran derbas dike û dibe navnetewî. Ger em hunermendên kurd nikaribin îro mûzîka kurdî derxin nav qada mûzîka cîhanî em ê gelek derng bimînin.

Nûdem: Hunermendên ku îro di nav cehd û xebata ku mûzîka kurdî modernîze bikin divê li çi diqet bikin?

Nasir: Berî her tiştî dixwazim bêjim ku civata kurdî ya îro ne civata berî dused salî ye. Guhertinên ku di civatê de çêdibin pêdivî û hevcedariyên nû derdixe holê. Guhertinên mezin di civata kurdan de jî pêk tê. Mûzîka kurdî a klasîk îro nikare bersîv û daxwaza civaka kurdî bide. Lê dema mirov bixwaze hunera nûh

biafirîne, divê mirov xwe ji teqlîtê bi dûr bixe. Divê hunerê kevin û nû bi hev re bêne hûnandin û girêdayineke xurt di navbera de hebe. Mûzîka kurdî a modern divê li ser mûzîka kurdiya modern ya klasîk were ava kirin pêşdexistin. Divê di navbera hunermendan de pêwendî û alîkariyeka xurt hebe ji bo hunereka baştir û têkûztir were ava kirin. Mixabin ez îro nikarim bêjim ku pêwendî û alîkarî di navbera hunermendan de heye.

Nûdem: Ji dervayî xebata te ya mûzîkê tu bi karê nivîskariyê jî mijûl dibî, tu dikarî hinek behsa xebata xwe ya nivîskariyê bikî?

Nasir: dema ez li Kurdistanê bûm, min stranên gelêrî ji nav gel berhev dikirin û dinivîsandin. Bi wî awayî ez ketim nava karê nivîsandine. Cara pêşîn min şanoyeke ji ziraveyê Sînî wergerand ziraveyê Soranî. Pişt ez hatim Avrupa, mamostê Ferhad Şhakely ez teşwîq kirim ku ez karê nivîsandinê berdewam bikim. Min heta niha çend pirtûk wergerandin zimanê kurdî. Min pirtûkek jî li ser cografiya Kurdistanê nivîsandiye û hinek xebatên min jî di destê min de hene.

Nûdem 16. mustafa Cizîrî

1001-MEŞKÊ

Dikim nakim meşkê nabe
Heta Bêrîvan rabe
Şivanê min bê dew nabe
Meşka min meşka gamêşî

Ne dişike, ne qelişî
Meşka min meşka mîran
Wî hilda ser bîran
Rûnê min para feqîran

(Seid Veroj- War- 97)

1002-MEYGER

Meygera ava heyatê mest û heyranê teme
Sorgula baxê xelatê nîrx û bistanê teme
Sosinî ya çîçekî yan heyranî yan yasemîn
Bilbilê mest û hezînim der û gulistanê teme
Horiya reş kakilî erb û kewan û rojê rû
Xweş perîşanî wele ez tim perîşanê teme
Ger tu zîn û şahê xuban text û bext û eşq û dil
Ger tu şêrîna welatî mulkê îranê teme
Ger can û dilê Cîgerxwîn şahê Selahedînê Kurd
Ger tu Bêtlîsa welatî ez Şerefîxanê teme
Sosinî yan çîçekî yan reyhanî yan yasemîn
Bilbilê mest hezînim der gulistanê teme

Teks: Cîgerxwîn-Mûzîk: Comerd

1003-MEYMOKÊ

Wî robarê lê hiş e
Wî bi heramê lê hiş e bi ha hiş e
Ber xwe da tînî lê qal û qirş e
Sîngê Meymokê lê sêvikuka tirş e

Wî robarê lê nale bi ha nal e

Wî heramê lê nale bi ha nal e
Ber xwe da tînî lê pûş û qal e
Sîngê Meymokê lê sêvikuka tal e

*Gotin û Muzîk: Gelêrî-Herêm:
Çolemerg
Berhevkar: Cevat Besî*

1004-MEYREMA ELO GERGERÎ

Yar yar yar yarî !
Meyremê konê bavê te bişewitê,
Feratê bunyanê poxelê ke lê Hacî Kayîn Begê,
Bi şewitê li hewa.
Ji êvara Xwedê da lê tê şîrê şîra şûrar,
Lîqê lîqa bilbila, qipê qipa marînan û nêrkewa.
Te mala me şewitand bi qurç kirina çava,
Bi hilkişandina birûya;
Bi gotinê nav mala, bi kurtêpista li ber dîwara,
bi gotinê bi derwa

Yar, yar, yar, yarî !
Heger merûşê konê mala bavê te şewityê,
Tu wer li min û li halê agirî berda laşê min vî qerpalî.
Te mala me şewitand bi ramîsana yek carî,
Bi xewa serê sibê, bi bedla danê êvarê.
Birîna qîza Elo bêdermne, birîna marê qarî.

Yar, yar yar, yarî !
Heger Meyremê konê bavê te şewityê,
Dilê min rebenê,
Xwedê dilekî wiha li dinê,
Sê meh zivistana me tê bec û gergîn e,
Sê meh buharê me tê, bi gul û bi çiçek û kulîlk
û rihana bibîne.
Sê meh havîne me tê, bi tîn û bîne,
Sê meh paizê me tê, bi taw û tawaw û ne xweşî ne.
Meryema qîza Elo,
Li ba dilê min nola xam cuwaniyekê ji kihêlê,

Elo Sellûma ketiye, sala sisîya, hatiye ber zîn e.
Ezê ji dilê xwe ra lê kim zînekî zerî tuncîn e.
Bavem paş kulavekî sofî hemayî, tûtikî rengîn e.
Berê pê dim cotek teyrê hûrî,
Alî - walî ser destû lawîn e,
Berdim beriya Kerkûk û Hewlerê paşa Heyder e.
Ser sarê kokî zer e, sal midêrê Xwedê sîka
mewê tim le ser e.
Te mala min şewitand,
Tu ji xortê gundê Gergeryê rabî derd û emelê te,
Mala min şewitand mala gelek,
Lawikê xelkê berda ber e....

Yar, yar yar yarî!
Meyremê konê bavê te şewitî,
Gundê Gergerê bişewitê li genima.
Tu rabe û rameba ji bejna xwe
Hêlkan me hêjin e, xorta û nezana meke tima,
Heft qeda li bedena min keve,
Xwe berda beriye Helebê û
Humus û Hemayê kûta û Reqeyê.
hêlê dêrê hilkişyam,
Bajarê Nisebînê hilkişyame, bajarê Bidlîs
Û Mûşê, Madenê û Meletyê û Xarputê,
Gundê gergerê cî û mekamê Meyrema qîza
Elo serê rûbarê çema.
Min kesek nedî di ser te ra,
Heger merûşê konê bavê te şewitî xelk
Û alem tamam dibên,
Meyrem qîza Elo bi Şêxmûsê,
Lawê Gulê qail nabe.

Nizam çira, tu piyekî xwe î rastê bilidnkî,
Ezê herim di bin ra heçî eyba wir heye,
Bira wer di nav bera her du çavê min ra.

Yar yar, yar, yarî!
Heger Meryemê konê bavê te şewitî.
Yar, yar, yar, !
Heger Merûşê şevêkê ji êvara Xwedê da
Ketim orteka tê û dergûşê,
Yekî hatî ser min û Meyremê, qîza berya jêrîn e,
We illim ji min ra ji karê û xezalê yeke li hev du vegeîne.

Sîng û berê Meryema Elo li ba dilê min ,
Belekiyeka berfê ye, li kaniya Sîma zozan ,
Bîra pir belekê ciyayê jorîn e.
Heçî xort lê binêro ne xwe êşa xwe hinîne,
Û heçî bi xwe mereza dilê wan bihilîne.

Yar, yar, yar, yarî!
Meyremê konê bavê te sewityê,
vay dilê vaya dilê.
Goşt û hem bulxurê, nala guza Hindistanê bêkakile.
Ji goşt û pirinç pir çêtire.
Tu were destê xwe di navbera destê min ke,
Emê hev du birevînin bavêjin bajarê
Meletyê paş Reşid paşa kekê Zeynebê,
Kurê dewletê bizmika Hakima,
Çiçeka Osman sur e.

Yar, yar, yar, yarî!
Bira Feratê paxelê ne hata carê li cara,
Bira kêf û kincêlê xwe ne dasîqalê girê
Belqîsê, qebşê bê xwdiyê darê hîna ra,
Xeberek ji min ra hatî dibê
Meyrema qîza Elo desta te heft sala,
Biskê xwe jor da berdane, ser qaşê guhara,
Li ser hinarê rûkê xwe badan e,
Kîrîne qoçê kara xezala;
Te mala min şewitan vê ra danî mala hevala.

Yar, yar, yar, yarî!
Heger konê bavê te şewitî şeva nîvê şevê
daîm ket me cemê.
Roj tu car narim, ji xiyal û ji xemê te,
Dê gawûrê, bav Ecemê.
Dev ji gevîtê ziman, ji qelemê tilî balmûmê:
Nig bi şimkê, bejn ziravê, nav bi qezê, ser bi
zêrê, enî bi deqê, cênîk bi rib, bisk bi têtê,
Çeng bi çînê, xort xapînê, neynik gewrê,
Yarim bi nexşê .
Heft belayê, qapî emelê, cil sazê, saz dewînê.
Heger konê bavê şewitî diran zêrê, bi dirhemê,
Te mala min şewitand, mala gelek lawkê
Xelkê berdayê cem ê.
Emê nazan û nazbalgiya ber palên xwe din,

Bira stira bakî xerbî li me rabe.
 Temeriya min î reşî qurf kirî,
 Biskê te şê û zerî,
 Simbêlê minî sor û sosinî bira her sê li hev du rabû hurin,
 Sîng û berê Meyrema Elo li ba dilê min nala belekyak berfê,
 Kanîya sîma zozan,
 Bîra pir beleke çîya yê Îsnawur e.
 Her çî xort ji hêl û hewesa dilê mi ra
 bê mirin tê nabihurim.

Yar, yar, yar, yarî!
 Heger Meryemê Feratê bunyanê kelê paxelê
 Hecî Kayîn begê şewitî tê û dilengire.
 Sîng berê Meyrema qîza Elo, nala belekyak
 Berfê bîra pir belek e.
 Çiyayê bi çûçik bi sterê, na welleh nala textê Sultan Reşad,
 Sert û qayişê heft duwelê ecnebî li ser e.
 Memikê Meyrema Elo nala hebek gûşiyê tiryê
 Koce Sîwêreka şewitî ji tiryê paşa Heyder e.

Çavkanî: Hawar

1005-MEYREMÊ-1

Baranê çilke çilke
 Dilberê Meyremê
 Keçê rabê dilê min bike
 Ez heyrane
 Çav reş e Meyremê

Meyrem rabê sibê ye
 Dengê dika qebeyê
 Çav reş e Meyremê

Baran barî erd şil kir
 Qulpik barin erd qul kir
 Meyremê rabû rêş kir
 Çav reş e Meyremê

Hûso runişt cil kir
 Çav reş e Meyremê

Bi tenê narim na xaniy
 Destê xwe navem guliya
 Çav reş e Meyremê
 tenê narim avê
 Destê xwe navêm navê
 Çav reş e Meyremê
 Ez heyrana bejna
 çavê kildayî
 Ji xortên gund re melhem
 Ji min re derde

Kovara Bîrnebûn

1006-MEYREMÊ-2

Meyremê, Meyremê
Heyla gidî Meyremê
Meyremê, Meyremê
Te ez kuştim dil bi xemê
Meyremê, Meyremê
Gundîno can li cemê

Meyremê Meyremê
Hey Meyrema hesînî
Meyremê, Meyremê
Tu bi eynik û bazin î
Meyremê, Meyremê

1007- MEYREMÊ- 3

Meyremê Meyremê
Tewlê gidiyê Mêyremê
Meyremê Meyremê
Bûka .. şahê Ecemê

.....
Tewlê gidiyê Mêyremê
Mêremê têt ji çiyê da
Wax lê gidiyê Mêyremê

1008-MEYREMOK

Lerzînekî ketî erdana
Gurmînekî ketî ezmana

Hinek dibêjin: « Dengê top û topxana»
Hinek dibêjin« Goragora dewrana»
Û hinek dibêjin: dengê top û topxana
di Brahîm paşa ne.

Li ser Amediyê di kotana ne de
Tê dengê top û topxan û ne dengê goragora dewrana;

Qîrînek ketî bû sîngê Meyremoka ciwane,
Û hêdî hêdî meşiyê bû ser dare lidikane:

Ger bimirim her ya min î

Meyremê, Meyremê
Hey Meyremê hesînî
Meyremê, Meyremê
Ger bimirî her ya minî

Meyremê, Meyremê
Çavê min li bejan te ye
Meyremê Meyremê
Gotina te bê fêde ye
Meyremê, Meyremê
Min tenê dilek heye.

Qolana zêra girêde
Wax lê gidiyê Mêyremê
Meyrêm di mala bavê da
Wax lê gidiyê Mêyremê
Meyrem hat ji çiyayî
Wax lê gidiyê Mêyremê

Qolana zêra girêde
Meyrem li malê da mayî
Wax lê gidiyê Mêyremê

Hey li min felek;
 Meyremoka ciwane dibêje;
 Gazî bikin Hoste Hana bêto
 Li dikanê herê hoste Hana,
 Bo min çêke xizêmekî zêrî.
 Ê ne bigirî bi kulbitanê;
 Ê ne daînim ser danê,
 Ê ne lêdî çakûçanê;
 Ji qudreta Xwedê avêjiye
 Her gemanê.
 Hostê Hana dibêje;
 Ezê bo te çêkim xizmekî zêrî.
 Ê ne bigirim, ne bi kulpetanê,
 Ê ne daînim ser serdanê,
 Ê ne lêdin çakûçanê,
 Ê ji qudreta Xwedê,
 Bavêjime hergamanê,
 Heko tu bo min bidî cotek ramûsanê.

Meyremoka ciwan dibêje;
 Cotê ramûsana min erzan nîne bibiha ne:
 Bi heft keriyê mehanê,
 Ê bi heft kerî çûran e,
 Ê heft mulkan e, Ê heft êşan e,
 û heft dehişkê keran e,
 Ê heft kod şîrê teyrânê,
 Belaş û erzan e,
 Ê avêtiya gohor bavê xwe dana...
 Hey li min ê!!!

1009-MEYRÊ

Newal bi dar e, lê Meyremê
 Çolîyan bi dar e, ay Allah û Xwedê
 Gur tê bi xar e lê Meyrê Meyremê
 Gur tê bi xar a ya Allahllah û û
 Xwedê
 Çavên gur li kar e lê Meyremê
 Meyremê
 Çavên gur li kar e ya Allah û xwedê
 Kar karika Muxter e lê Merê
 Meyremê

Ew karika muxter e ya Allah Xwedê

Newal bi bî yê.....
 Gur tê hêdiye...
 Çavên gur li mîh e...
 Ew mîha cindî ye

Newal bi totik..
 Gur tê bi lortik..
 Çavê gur li golik
 Ew golika Maxsiy e...
Herêm Mûş

1010-MEYREM XAN (MIRYEMXAN)

Meryem Xan di sala 1904 an de, li gundekî **Dêrgulê** hatiye Xwedê dane. Hinek jêder jî diyar dîkin û ew jî **Nisêbînê** ye. Dîsa hin çavkanî didine zanin **Meyrem Xan ji malbatekê Botanî** ye. Di koşk û seray û dîwanxaneyên malbata wan helbestvan, nivîskar û kilambêjan ciyekî taybetî girtiye. Qîmeta huner û hunermendên dengbêj li cem wan pir zêde bûye. Di sala 1915 an de malbata Meyrem Xan ji Dêrgulê ber bi Sûrî bar dîkin. Li Qamişlo bi cî dibin. Li wir bi xortekî **mala Bedirxaniyan dizewice**, lê jiyana wê û xortê Bedirxanî zêde dewam

nake. Piştî demekê wê xwe gihande Mûsilê. Ji wir jî ber bi Baxdayê ve çû û di mala keça apê xwe Elmas Xan Mihemed(1894 1974) bi cî dibe. Elmas Xan jineka dewlemend welatparêz bû. Deriyê mala xwe ji hemû hunermendên kurd re vekirî hiştî bû.

Meyrem Xanê ji sala 1935 an heya sala 1974 an tim di Radyoya Kurdî de xebitîyê û di vê navberê de jî stranên xwe li ser qewman tomar kirine. Pêwîste ku bê gotin; Meyrem Xanê stranên xwe li kompaniyên, bi navê Bizanfûn, Ebokelîp û Naîm tomar kirine û ji xwediyê wan pere û xelat jê wergirtine. Di sala 1944 an de Meyrem Xan. Seîd Axa yê Cizîrî. Hesenê Cizîrî, Elmas Xan, Resûlê Gerdî û gelekên din li dora hev kom bûn û jêr çavderiya mamosteyê dengniyas û Pîsporên çalakîyên hunerî, yek bi yek ketin azûman deng û stranxwedî ne. Meyrem Xan yekemîn jina kurmance ku dengê xwe li ser qewmanan tomar kiriye. Dîbêjin Meyrem Xan di sala 1974 an de, di nexwaşxana Mûsi lê wefat kiriye û li goristana ME "ROF" ya li Bexdayê hatiye veşart in. Hinek jî dibêjin di sala 1949 an de li Bexdayê wefat kiriye.

Lawikên Meyrem Xanê ku ketine dest kurda ev in.

1- Li xelke tel e , lê li min şêrîn e(Helim)-2- Bavêkoroxlu.-3- Mehmed selîm zavekî taze 4- Wele Domam-5- Gewra min tu nîn e-6- Sîwrê me sîwar bûne-7- Mehmedo ronî -8- Sêvê û Hecî Elî-9-Lê lê Yadê Rebenê-10- Hesaenê osaman-11- Elî Delal

Besteyên ku Meyrem Xanê xwandine ev in.

1- Qûmrikê Sêva Tucara-2- Girê sîra bi sîr e-3- Hey berde berde-4- Lê le Weso-5- Hey la li min xerîbê-6- Gulşenî-7-Lê dînê lê dînê-8- Gulê way nar-9- Emo

(Du qolî bi dengê Seîd Axa û Meyrem Xanê)-10- Mêremê -11-Ya li bin biyê

Lê bi rastî em ji bona jiyana wan dengbêjên me kevin pir hendik tiştî dizanin û agahiyên wan kêr in li ba me. Ew jî sedama bêxwedî bûna wan e. Jiyana wan hertim di nava xizaniyê de derbas bûye. “Ji xelkê re bûne mel û melhem ji xwe bûne kul û keder”. Kurdistanê başur li wan xwedî derneketiye û ew neparastine. Bi çavekî nerind li wan nêrîn e. Eysê Şan diçe başur yek teslima yekî dike. Lê ew dizanê, ku ew qîmetê nadin hunera wê. Dîsa vediger Bakur.

Kovara Huner hejmara yekem Seîd Dêrşî nivîseka dirêj li ser jiyana wê nivîsandîye. Ez bi qut bûn pêşkeşî xwandevanan dikim.

Meyrem Xan yek ji wan keçên ku stranên Kurdî li ser hatiye awa kirine.....

Yek ji wan sranbêjên ku stranên wan bo cara yekem li ser kasetê hatine girtin bûyine dengê yekê yê netewa Kurd, mîna Seîd Axa, Kawis Axa, Hesênê Cizîrî, Nesrîn Şêrwan, Mihemed Arfê Cizîrî û hwd.

Di staranê Meyrem Xanê de evîn û evîna welat tê de diyar in.

Karwanê mala bebê sêvê. Weso, Gewra min tu yî, Mihemed selim zawekî taze, Hesênê wismam, Fermanê, wa axawo.. Ew stranan heryek di koka xwe de serpehatî û çîrokek heye. Îro di destê me de nêzîkî bîst strane wê hene. Ev jî hêjareka kêr e. Strana Meyrem Xanê, “Wele domam” yek ji strana Meryem Xanê yên herî xweş e. Di vê stranê da evîna welat xwe rist û tebîeta Kurdistanê di gel evîna pismam û domama têkilêk kiriye.... Mirov li vir dibîne her tim girêdaneka welat û eşqa welat di stranê de derbas dibe.

Meryem Xan dibêjit:

Ava şetê me şerbete

Pêla navê li hev dikete.

Feqiyê Teyra û Meyrem Xan her du dibînin ku rûbara Dicle aşqek, heware dibînin ku evîna rûbarî hinda dijware, û pêlên dilê wî berdewam û bêrawestan li hev didin, jê belav dibin. Di vê bende de çend evîn Diclê ya dijware jî, lê madem evîneka pê tamam nebit, ji ber ku evîna evîndarên kurda herdem bi encamek û dumahiyek kovanî trajidî derbas bûye, ew jî yan kuştine, yan dîn bûne ji eşq û evînê.

Meyrem Xan dibêjit:

Domama ava şetê me hêşîne

Pêla nav har û dîne

Eger bi awayekê berfirehtir stranê danîne

pêş çav, belkî de pirtir tamê jê wegirîn...

Meryem Xan dibêjit:

Domam ava Şetê me şerbete

Pêla nav li hev dikete.

Evîneka xelkî û alemê adet bû

Ya min û domam min
Ne li Cizîra Botan biye
di qebehate.

Rûbariyê Diclê, bajarê Cizîrê
dikete du ker..... Dema mirov temaşe dike mîna gizîrgiyekî xwey diket. Ji ber vê
çend nav jî lê hatiye danîn. Di strane da tê xuya kirine ku evîn li Cizîra Botan
tiştêkî pîroz bûye. Tenê evîna domam û pismam qebebet bûye.

Lewra jî dibêjit:

“Evîneka xelkî û elemê adet bû”

Di çiyekî din da wiha dibêjit:

Wele domam, navê domama min Gulçîn e Tava heyvê derketî

Havêtibî Cizîra Bota serûbine

Û wiha didome:

Bejna domamê jî mîna şera

Belkî çiyayê Şengalê êzidiye:

Domam dizanim navê

Domama min nê çiyê

Bejna Domama zirave

mîna şerabekî li çiyayê Şengalê êzidiyê

*****

Eva ji xarê jî deqa strana Meryem Xanê ye
Wele domama, wele domam, wele domam...

ax wele domam.....

Dibê: kolika li hemî zoma

Lê lê domam dibê heçî derdê evînekê dîtî

Ay ji min û domama min

Nekî çi gazindan û loma

Ax de domam, domam, domamê

Ay zerî kobarê wez bi xolamê

*****

Wele domam ava şetê me

şerbetê domam

Ava şetê me şerbete

Pêlê navî li hev dikete

Lê lê domam dibê,

evîneka xelkê û alemê adet bû

Lê lê ya min û domam min

Ne li Cizîra Botan biye çi qibhete

Ay de domamê, domamê, domamê

*****

Wele domam ava şetê me hêşin e
domam ava şetê me hêşin e
Pêle navî har û dîne
Lê lê wezê werim domama xwe
ji mamê xwe bixwazim
Lê lê bi Xwedê heke mamê min
domam min nede min
Wezê çepelê domam xwe bigirim
birevînim ser çemê Xaldikê ra biqolpînim...
Ay de domamê, domamê, domamê

*****

Wele domam...
Navê domam min Gulçîne
Navê domam min.....ax... min Gulçîne
.....
Tava heyvê derketî
Avêti bî Cizîra Botan serûbine
Lê lê wezê werim domama xwe
ji mamê xwe bixwazim
Lê lê bi Xwedê heke mamê min
domam min nede min
Wezê bêjim, Xwedê mamo tu qetilê serê min î
Ay de domamê, domamê, domamê.....
Ay zerî kobarê, wez bi xolamê

*****

Wela wez dizanim navê domam min nê çiyê,
Domam wez dizanim navê domam minê çiyê
Bejna domam min zirave....
Mîna şerabekî li çiyayê Şengalê êzdiyê
weze werim domam xwe ji mamê xwe bixwazim
Lê lê bi Xwedê heke mamê min
domam min nede min
Wezê çingilê domam xwe bigirim birvînim
Bavêjim ser hidûdê Îngilziye
Ay de domamê, domamê, domamê
Ay zerî kobarê wez bi xolamê....
Seîd Dêreşî

1011-DOTMAM

Wele dotmam, wele dotmam
Ax wele dotmam, wele dotmam
Dibê kuîlka li hemî zozana
Lê lê dotmam
Dibê heçî derdê evînekê dîtî
Ay ji min û dotmam min
Nakê çî gazin û loma
Ax dotmam, dotmam
Ax zerî kubarê ez bi xulamê...

Wele dotmam
Ava şetê me şerbetê
Pêla navîn li hev dikete
Lê lê dotmam dînê
Evîneka xelkê elemê adet bû
Lê lê ya min û dotmam min
Li Cizîra Bota bi diqebhete
Ay de dotmam, dotmam, dotmam
Ay zerî kubarê ez bi xulamê..

Wele dotmam ava şetê me hêşîn e
Pêla nava har û dînê

1012-HAY BERDE

Hay berde berde berde
Lawo destê min berde....
Çendî got lawik dîne
Gundî cîran de ser de..
dîsa gotin

1013-SÊVÊ Û(Hecî Elî)

Ax aman aman aman
Aman de oy... jaro dilo
Ax aman, neman yadê rebenê
Karwanê mala bavê sêvê bûrî
Ax lê tev hêştirî
Ax dayê rebenê

Lê wez ê warim dotmam xwe
Ji mamê xwe bixwazim
Lê lê bi Xwedê heke mamê
Dotmam min nede min
Ezê çepla dotmam xwe re bigirim
birvînim
Ser çinê xelkê re biqulpînim
Ay de dotmam, dotmam, dotmam
Zerî kubarê ez bi xulamê..
Wele dotmam, dotmam

Navê dotmam min Gulçînê(Gulsun e)
Tavê heyvê derketî
Avêtibe Cizîra Bota ser û bin e...
Ezê warim dotmam xwe ji mamê
xwe bixwazim
Lê lê bi Xwedê heke mamê min
Dotmam min nede min
Ezê bêjim
Bi Xwedê mamo, tu qetilê serê min
î...
Ay de dotmam, dotmam, dotmam
Zerî kubarê ez bi xulamê..

Min dibû li Girî Fitiî
Çav reş dî li Girî Fitiî
Eynik danî xemilî
Hay berde berde berde
Lawo Heseno destê min berde....
Havîn e kul û derd e
Heseno destê min berde

Ser û barên wan xurme ne
Bin barê wan ay lê tev şekirî
Lê lê, ez ê li bextê we û Xwedê de
Cawebekê bidin lawikê min evdelê
xwedê
Bêjim; Hecî Elî Sêvê lê ji xwe re birî
ûy ûy li minê mirim.....

Aman neman yadê rebenê dibên
Karwana mala bavê Sêvê bûrî

1014-LE LE WESO

Lê lê Weso lê Wesilayê
Te por sorê hene dayê
Teşî resê lê lê çû serayê
Mala Weso(Gewrê) lê lê ji mala
wêde
Qirka Weso lê lê, çil gaza tê de
Ez diramûsim lê lê mala bavê de

1015-ÇEMÊ BIŞÊRIKA

Lê lê yadê rebenê
Ez çûbûm çemê Bişerîkê şewitî
Ax dayê rebenê ez daketim
Ay gewra min tu yî lê
Ay sebra min tu yî lê yadê lê lê

Lê lê yadê rebenê dibê xewka min tê
ve sibê ez raketim
Lê lê ez ê çîqa li nav heval û hogirê
xwe de bilind firim
Ax dayê rebenê ez ê nizim li erdê
ketim
gewra min tu yî lê
Ay sebra min tu yî lê yadê lê lê
Ay de lê lê ax de lê lê

Lê lê ez ê çûme dara şêxê xwey
melûl

Tev hêştirî(hêstrî).....

Mala Weso(Gewrê) lê lê taxa jorî

Qirka Weso lê lê mircan û morî
way.....
Min divê ramûsim lê lê keçka torî
way .....

Meyremxan

De ez ê ji navêkê pê de ya bejna
lawikê
xwe me
Ay de lê lê ax de lê lê

Lê lê yadê rebenê keçîkê digo:
Ez koçerim
Ax dayê rebenê penîr tînim
De lê lê ax de lê lê
Lê lê yadê rebenê ezê kolan
bi kolan vê sibê digerînim
Lê lê ez ê çîqa çavê xwe digerînim
nagerînim
Ax ezê bejna bilin di nav hevalan de
nabînim
Ax gewra min tu yî lê...
Ay bermaliya min tu yî lê
De lê lê de lê lê...

Meyremxan

1016-HÊLÎ DELAL

Hêlî delal hêlî delal
Hêlî delal.....
Ez ê bi diyarê kevirê Nûrê diketim
Ber avê wo.....
De ji wê ve têtô Mihemed selim
zavekî taze....
Sê rextê bi çek û bêyo paşya
girêdana
li bin çarêyo.....
De heyf û sêsed mixabin min têbê
De çawa tovê mala bavê Elî Remo
qelandî
ji dinêwo....
De axao tu axayîî
Tu wî hena zavatiyê li destanî
De çawa sala vê salê
Kuştin Mihemed Selim zavekî taze

1017-HÊLÎM CANÊ

Lê were, were, were, lê wer Hêlîmê
Lê lê keçîkê dînê rebenê te kiras sorê
Lê dorê şînê
Lê lê kubarê dînê, dibê li xelkê tal e
Lê li min şêrînê.....
De were, were, were, lê wer Hêlîmê

Lê lê Hêlîmê rebenê ez wa nakim
Lê lê ez wa nakim
Lê lê ezê kirasê melesî kitan li xwe
nakim
Lo lo mîro dibê, serê Sipan û Xelatê

De bûka salê li xopanê gunda nemir
mayî
şewitiyo gundooyo.....

Hêlî delal hêlî delal
Hêlî delal.....
Ez ê bi diyarê kevirê Nûrê diketim
Axawo wa li wê de
De ji wê de têtô Mihemed Selim
zavekî taze
Mihîneke şîn î boz î wa li bin de
De çawa sala wekî vî salê
Kuştinê Mihemed Selîm zavekî
taze...
De kul û xemê vî xweşmêrî
De lê lê ya de lê lê.....

Meyremxan

Berf û bagêre ax li we bar nakim
Ax lê lê wer Hêlîm

Lê lê Hêlîm rebenê li taxa jorî lê
tenûr dada
Lê lê Hêlîm rebenê li taxa navê lê
rîhan av da
Lê lê rebê alê mîradê min û
Hêlîma min
Hasil bike li nav doşek û lihêfa ax lê
qedife da
Ax were were wer Hêlîmê.....

Meyremxan

1018-QUMRÎKÊ

Qumrikê ez romî me lê
Delalê ez romî me
Qumrîkê ez romî me lê

De yar yar yar de yar yar de yar
De yar yar yar de yar
Bê te sebra min nayê
Qumrike efendî me lê

1019-HOYNAR

Gulê wey nar wey nar wey narê
Canê wey nar wey nar wey narê
Gulê memik sêniya savarê
Canê memik sêniya savarê
Gulê min çavê reş (di) belek xware
Canê te çavê reş (di) belek xware

Gulê min di pencêr de mêzekir
Canê te di pencêr de mêzekir
Gulê şequtnî li bejna xwe kir

1020-AY DELAL

Ay delal, ay delal
Delalo delalo delalo
De rabe emrê dilê min bigorî
Sebra dilê min bê te nayê
Hêlî delal, helî delal
Suwarê me suwar bûne
Berê xwe dane aliyê Rûdêleta
Pêşiya selibî suwara danî bû
Quna çiyayê suwara danî bû
Girê kergade.....
De erê xwezî ji xêra Xwedê ra
Ez ê bibûma baqekî gulan û rihana
Ez ê biketima destê lawikê xwe da
De ez ê rojê sê caran bihatam dola
reşde
De lawo destê min berdê

Xulam ê çavê reş û belek
Aşîqa keçîka heyfî me
Qumrik sêva tucara
Delal sêva tucara
Kevok li ser minara
Kevok li ser minara
Heyfa çavê reş û belek
Ketî destê neyara

Meyremxan

Gulê şequtnî li bejna xwe nekir
.....
Canê ya gotî xwedê nekir
Gulê min di pencêr de dinêrî
Canê te di pencêr de dinêrî
Gulê şequtnî li bejnê kirî
Canê şequtnî li bejnê kirî
Gulê wey nar wey nar wey narê
Canê wey nar wey nar wey narê

Meyremxan

De tax û kolanê gundê me teng û tarî
ne
Şeytan û awarê gundê me gelek in
De dibe bihînin ji wan cerd û agirin
qurban
Ay wê bêne ser halê min û te de
delalo
Hêlî delal, hêlî delal....
Heçiyê cewabeki ya xêre ji kinarî
mala bavê min
ji min re bîne
De ez ê bidim ciwanîka li ber mihîne
û eger pê qayîl nebê
Ez ê bidim qeda bêst û sê zer û zînetî
malê dinê
De heger bi wan jî qayîl nebê
Ez ê bidimê sê biskê bîna dinê

Meyremxan

1021-MEHMEDO RONÎ

De loylo, Mihemedo ronî
Ciwaniika Mihmedê minî çilî
Der her çar lingê wî delolo, bê
bizmarî
Ez ê bazinê destê xwe bişkînim
De, ez ê ji ciwanîka Mihmedê xwe
re
bikim nal û bizmar

Meyremxan

De, ez ê porê serê xwe bicusînim
Ez ê ji ciwanîka Mihmedê xwe re
bikim destê sera
De heke lawikê min çû welatê
xeribiyê
De kesek nabêje çî kurekî bê
pergale(pergara)
Loy lo loy lo loy lo
Ax.....

1022-QESRA BAXEMSÊ

De lê lê hayê lê hayê lê hayê
De lê lê hayê lê hayê lê hayê
Lê lê lê hayê.....
Ezê bi diyarî qesra bavê Weylo
diketim
De weylo dayê rebenê axawo...
Ji kêfa dilê min û te re way li wê da
De erê kula Xwedê bikevî mala
Bişarî çeto
Cemîlê bira pê re
De Elîyê Ênis qewmê çiyê ve
Qaymeqamî deştî Muşê ve
Sê bolikî nezanî bi çakûçê rim ve
Were dayê rebenê ji kêfa dilê min û
te re
Vê sibê pêda wa dike rêçe.....
De erê perîşanê
Bi sê denga li Perîxanê fikir gazî
Digo; xweyêkî(xwangê) porê serê
min û te bi kur bî
Wele dengê Hesenê Osman li qesra

Baxemsê
tê te
De weyla dayê rebenê, axawo vê
sibê

Mîna gamêşê hêç e
De lê lê hayê.....
Ez ê bi diyarî ber qesra bavê Weylo
diketim
De weyla dayê rebenê, axawo..
ji kêfa dilê min û te re li qelêço
De kula Xwedê bikeve mala Bişarê
Çeto
Cemîlê bira pê re
Eliyê Ênis qewmê çiyê ve
Qameqamê Zewqê ve
Canbêzarî deşta Muşê ve be
Sê bolikê nezanî tevî çakûçê rima
Were ji kêfa dilê min û te re
axawooo
Vê sibê pê de dikî rêçe
Wele Perîşana
Bi sê denga li Perîxanê fikir gazî

Digo; xweyêkî porê serê min û te bi
kur bî
Wele dengê Hesênê Osman
Li qesra Baxemsê tête

Mîna gamêşê hêç e....

Meyremxan

1023-MALA FARO

Lê lê lê lê lê lê
Ax de lê lê lê lê lê
De lê lê fermanê axawo
Lê lê axawo dilê min vê sibê gelekî hîn e
Ax wezîro dilê min vê sibê gelekî hîn e
Were destê peyayê mala Faro eynelî ne
De destê peyayên de mala kêxê Kurmancî ne
Wele destê peyayê mala Fero eynelîn e
De destê peyayên de mala kêxê Kurmancî ne
De bi Xwedê heçî şerê mala Kêxê Qutê divê
Axawo kesekî di mecala xwe de nîn e
De were lê lê lê....
Lê lê ferman e axawo.....

Meyremxan

1024-WAX DÎNÊ

Lê dînê lê dînê wax lê dînê lê dînê
Lê dînê lê dînê tew dînê zalim dînê
Ez dîna çiyayekî spî me wax lê dînê
lê dînê
Ez dîna çiyayekî spî me wax lê dînê
lê dînê
Hemaîla birêşî me lê dînê

Hemaîla birêşî me lê dînê
Dosta lawikê kêfî me wax lê dînê
Dosta lawikê kêfî me wax lê dînê
Ez dîna çiyakî sor im
Ez dîna çiyakî sor im
Hemayiloka sor im
Hemayiloka sor im
Wax dînê zalim dînê

1025-MEYRO

Girê sîra bi nîsk e.....
Girxopanê bi nîsk e....
Tolikvanê suwara îsk û îsk e
Xwezgê Meyro bi lanîsk e

Girê sîra bi sîr e.....

Girxopanê bi sîr e...
Tolikvanê suwara hîr e hîr e
Xwezgê Meyro wezîr e

Girê sîra bi ce ye....
Girxopanê bi ce ye...
Tolikvanê suwara hey û hey
Tolikvanê suwara hey û hey

Xweskê Meyro fi le ye
Xweskê Meyro fi le ye

Tolikvanê Meyro.....

Meyremxan

1026-BAVÊ KOROXLÎ

De hêêê... ezê bi diyarî Mûşa şewitî ketim navê dara
De ezê bi diyarî Mûşa şewitî ketim navî dara
De bejna bavê koroxlî bejna wî şîkan û
şapikan çitara
De telxirafek vî bavê Koroxlî re vê sibê hatî
Çi nizara
Perîşanê bi sê denga li Perîxanê dikir gazî
Digo, xweyêkî porê serê min û te kur bê
Derbek li bavê Koroxlî dane
Ay bi sê gulla li biniya çiya birîndar e
Ay de bavo, ay de bavo, ay de bavo

De axawo tu axayî, tu gula malê Emerî
Ay tu çira malê Temirî, tu berxê malê Xelîtî ay tu
Ay tu berdevkê dewleta Elî Osmanî serkanê peyayî
Ax wey bavo, wey de bavo, wey de bavo
De lê.....

Ezê bi diyarî Mûşa şewitî ketim navî genima
De dibên telxirafek ji bavê Koroxlî re
Vê sibekê hatî ezê nizanim çima
Perîşanê bi sê denga li Perîxanê dikir gazî
Digo, xweyêkî porê serê min û te kur bê
De wekî roja li bavê Koroxlî diqewimî
Ay li pêşiya suwarê Motka
Mîna serdarê Cengîzخان disekinî
Ay de bavo, ay de bavo, ay de bavo

Jikaseta Meyrem Xan ê

1027-MEYRİK

Xeber hate ji mereşê
Halê meyrîk pîr nexweşê oy
Li hekimê lokman geryam
Pey min hat xebera reşê

Oy meyrîk meyrîk meyrîk
Ez heyrana te me meyrîk
Ez kurbana te me meyrîk

Hey wax li min meyrîk miri
Mereş ket nav şîn û qirîoy oy

1028-MEQAMA MAHÛR

Dilê min maye bi te re
Gelê Kurdan tu xederî
Te çima sîngê xwe venekir
Wan keç û xortên Kurdan ra
Şeva bîstê Hezîranê
Dengê topa guhê minê
Ji nav deşt û newalan
Bilind dibê cenga şêran
Deh leşkerên wekî şêran

1029-MÊRG

Mêrga piştî malano
Çi mêrgeka hêşîn e !

Gele dostan loma nekin
Xudê nede serê kesi oy oy

Oy meyrîk meyrîk meyrîk
Qurbana te rabe meyrîk
Dinya bê te nabe meyrîk

Oy meyrîk meyrîk meyrîk
Ez heyrana te me meyrîk
Ez kurbana te me meyrîk

Gotin-Mûzîk:Gelêrî
Werger:Sivan Perver/

Şer dikirin bi dil û cigeran
Fadil Mehdî û Şevînê
Remzî Baran, Gulistanê
Dilê min de bû evîne
Wekî barana biharê
Dilop dike vê birîne
Bû qehremana gelê minê
We fedayê canê minê

Amedekar: Rojbîn.

Keç' ko d' resîn e!
Xirxîra wê jê tîn e,
Esmer şêrîn esmer e

1030-MÊREMÊ

Mêremê, Mêremê
Mêremê şeve bi min şeve,
Bi min şeve
Rabê cihê me helîne,
Dayine li xenebana odê
Pelî gundî alem bide heve.
Were ber paşilkê min rakeve
Ezê paşilkê xwe bi ser te da bidim
heve
Kula Helebê bikevê mala Şakir Axa
û Abbasa Axa
Nehîştin ez bibêjim mehbûba min
ew e.
Mêremê Mêremê Mêremê ji dêrê
heya bi dêrê
Roj hilatî ji aliya xêrê,
Bi ser bejna zirav xişkî meqes û kêr
e
Mêremê vir da were, tu ji kê newerî?
Mêremê Mêremê Mêremê,
Li me hatî baye Serheda gulîgulî
Şevqa xwe dabû bejna zirav girêka
şehrê
Hamûdî û Mûsilî
Xwezî bi gave rahijim Qelûnê
Yasemî
Dûê qelûnê bi aliyê guhan bifirnim,
tu miqbilî
Ramûsanê te bûna hesreta vî dilî
Mêremê Mêremê Mêremê delalê
Mihebbetî
Li odeka mala bavê min rûnişt sayî
sipî bû
Cizma sor bû, şiftalî bû
Bi dernecê hat xwar,
Cizmaka binalça bû şemotî
Sayiya delalê min li qasê perek

lewûtî
Mêremê Mêremê Mêremê
mîna sayika delalê malê we jê kir,
Me berva ava Diyarbekirê
Li ber keleha Hesenkêfê diborin
Dilê me qemîş nebû,
Şûnê axîna me neşuşt,
Me bir ava Ridwanê, av pir in
Me neşuşt bi zengur in
Mêremê Mêremê Mêremê dora
Tilşehmê
bi behîve ,ez çûme ava Seliva
Me nêrî, me neşuşt, şûnê gameşan
Mêremê Mêremê Mêremê delala
malê ezîze
Ez çûm stewrê, dilê qemîş nebû
Me neşuşt şûnê palê guwîja
Mêremê Mêremê Mêremê
Ez çûm ava Muradê vaye helk gotin
li vê derê neşû guneye.
Mêremê Mêremê Mêremê me gor
hella hella
Ez hatim Mêrdînê Eyn- Yavuz av
teze bû,
megene bû
Me bada, dilê me qemîş nebû ez
bişûm
Mêremê Mêremê Mêremê çiqas ez
geriyam,
Kesek min nebînê,
Me berê xwe da ava Nisêybînê
Av teze tên min şuşt li Nisêbînê.
Hêdiya sayî welgirtiyê
Avjên qismetê wî ye
Mêrik Mêremê ji xwe re biriye
jir jî ji wê hatiye,
Tiştik bi dest neketiyê

1031-MÊRXASEK Û XAYÎNEK

Emînê Perîxanê di nava eşîra xwe Remiyan(Raman)* de dew û doza meziniya eşîrê dîkir. Lê hêla din, ji ber ku Evdilê li der û dorê xwe zêde dihate naskirin, xelqê zehaftir xwe li Evdilê digirt. Tim û daîm ji bo wî dihate gotin, mirovekî hêja û mêrxas û li dijî zulmê radibû. Ji ber vê yekê jî, çavên Emîn bawer nedikir birayê wî jê zehftir bê hezkirin û bi çavê meziniyê lê bê nihêrîn. Emîn êdî hew îdarê dike û radibe li cem Erkan î Herb deweletê giliya birayê xwe Evdile dike tev birayê xwe yanzde kesî di gundê Barislê* dide kuştin. Ji xwe ji berê dem Emîn bi dewletê re kar û xebat dike. Bi dehan caran leşker dibe ser gundên Reşkotan* û Sînikan* û dibe şîrîkê şewitandin û weran kirna bi sedan malên herêmê.

EVDİLÊ BİRAHÎM, SAMÎR BEGÊ BAVÊ TÛRKEŞ DİKUJE

Beriya ku em qewimîna vê meseleyê bi awakî berfireh li gel kilama wê pêşkêşî dêhn û bala we bikin, em dixwazin behsa serhildana Evdilê Birehîm, ango Evdilê Perîxanê ku li dijî fermanarê Roma reş Samîr Begê pêkanî bû û Samîr Begê kuştibû bikin.

Samîr Begê Yuzbaşî, ku tê gorin bavê bavê Alpaslan Turkeş bi xwe bûye, di dîroka serhildana Kurdistanê de, xwedî roleka girîng e. Di gelek serhildanê gelê Kurd de, wekî femandarekî artêşê cî girtiye li gorî gorinên goyendeyan ku heta îro hatine, bi sedan gundê serhihdêrên Kurd şewitandiye, mal û milkê wan mîrat kirye û bûye sebeb ku Kurd li ser xaka xwe fermalû* bibin û derbasa bib xetê rohilatê Kurdistanê bibin. Her wisa tê gotin ku, li serhildana Geliyê Zîlan de zarokên ku hê di zikê diya xwe de hatine kuştine.. Di kilamê de dengbêjan de, tê gotin ku, Samîr Begê wisa gotiye:

“.. Ezê bikim ku duwanzdeh gundê Geliyê Zîlan li hêviya kevneke jin bimînin...”

Ji wan rêzikan jî, diya dibe Samîr begê ewqas zalim bûye ku, li ser gelê Kurd ewqas kafîrîstanî kiriye.

Piştî serhildana eşîren Geliyê Zîlan tê fetisandin, Samîr begê berê xwe dide herêma Xerzan, dorhêla Reman û Reşkotan, ku eşîra mala Perîxanê jî li wê derê ye. Wê çaxê çiqas gundên wê dorhêlê hebûne ji hêla Samîr begê vê tene şewitandin û wêran kirin. Her wiha eşîra mala Perîxanê li gel çend eşîrên dorhêlê ji ber êrîşa Samîr begê direvin û derbasa binxetê dibin, niha jî çend malên wan li binxetê binecî ne.

Li gorî gotinên çend kesên herêmê, çend sal berê min ji wan pirsî bû, dewşek û lihêfên ku gundiyan ji ber şewitandinê parastibûn û di şikeftan de veşartibûn jî, ji aliyê leşkerên Samîr begê ve hatin şewitandin.

Pişt re Evdilê dayika xwe Hecî Perîxanê li binxetê, davêje ber diya xwe Perîxanê û jê re dibêje:

“... Ha ! min ji te re serê Samîr begê, ji devla lihêf û dewşekên te diyarî anî...”
Kilama kuştina Samîr begê ji hêla Evidilê Perîxanê ve, di kilan û gotinên dengbêjên herêma Xerzan ve tên gotin.

Axaoo de şer e

Maqûlo de şer e

Şerê Evidil Birehîm û Samîr begê

Dengê tivinga Samîr begê û Evidilê Birehîm

Ketine şipê Reman ji xwe re li hev digere

Evidilê Birehîm bi sê sond xwarî li dinê ye

Dibe: ezê îro serê Samîr begê

Jê bikim bi qamê ye

Cinazê wî bavêjim golê ye

Serê wî bidim darê rimê

Derbas bikim binxetê ye

Ezê deynim ber çoka Hecî Perîxanê

Ezê bjim: Dayê ji te heyfa

Lihêf û dewşekê mantên

Malê şikeftê ye.

Kerem bikin vê gavê dîsa vegerin ser qewimîna xwe ya dest pêkê, bê ka çawa Evidilê Perîxanê tê girtin û kuştin di dawiya vê qewimînê de i tê serê Emînê Perîxanê, ku bûye milîsê dewletê û ji kuştina 11 kesî re bûye sebeb. Jixwe me di destpêkê de gotibû, ji ber çavnebariyê Emînê Perîxanê,, giliyê birayê xwe Evidile dike. Ji ber ku Samîr begê ji hêla Evidilê Perîxanê ve hatiye kuştin, di dosya û tomarên dewletê de, navê wî derbas dibe. Lê, ji dewletê kirî, Evidilê hê jî li binxetê firar û qaçax e. Di rastiya xwe de, piştî kuştina Samîr begê bi demekê ew dîsa ji bixetê vedigerin gundê xwe.

Kovara Ozgûrlûk yolu

1032-MÊVANÊ TE ME

Lawo, şivanê nêriyan

Lawo, ez heyrane te me

Lawo, şivanê nêriyan

Lawo, ez qurbana te me

Min nêrî berdan hêriyan

Lawo, Bêrîwana te me

Min nêrî berdan hêriyan

Lawo, ez mêvana te me

Lawo, şivanê karikan

Lawo, ez heyrana te me

Lawo, şivanê karikan

Lawo, ez qurbana te me

Min karik berdan darikan

Lawo, Bêrîwana te me

Min karik berdan darikan

Lawo, ez mêvana te me

Lawo, şivanê bizinan

Lawo, ez heyranê te me

Lawo, şivanê bizina

Lawo ez qurbana te me

Min bizin berdan bistanan

Lawo, Bêrîwana te me

Min bizin berdan bistanan
 Lawo, ez mêvana te me
 Lawo, de were nav baxçan
 Lawo, ez heyrana te me
 Lawo, de were nav baxçan
 Lawo, ez qurbana te me
 De em bikin xweş û dîlan
 Lawo, Bêrîwana te me
 De em bikin xweş û dîlan
 Lawo, ez qurbana te me
 Kêf û şahiyê li gundan
 Lawo, ez heyrana te me
 Kêf û şahiyê li gundan
 Lawo, ez qurbana te me
 De bes e zehmetî xû dan
 Lawo, Bêrîwana te me.
 De bes e zehmetî xû dan
 Lawo, ez mêvana te me

Êvarê dema henekan
 Lawo, ez heyrane te me
 Êvarê dema henekan
 Lawo, ez qurbana te me
 Va kom bûne zava û bûkan
 Lawo, ez Bêrîwana te me
 Va kom bûne zava û bûkan
 Lawo, ez mêvana te me

Vêca..... şivan
 Lawo, ez heyrana te me
 Vêca..... şivan
 Lawo, ez qurbana te me
 Ez..... dil û canê
 Lawo, ez Bêrîwana te me
 Ez..... dil cû canê te me
 Lawo, ez mêvanê te me.

Bistire ! Beşîr Botanî.

1033-MÊVANO

Hey lo lo hey lo lo
 Xem û xeyala dilê min tu yî mêvano
 Ay lê delîl, heyran tu delala mala bavê min î
 De îro ezê li bextê te û Xwedê me
 Tu yê caran li ber tavika temmûz û tebxê nesekînî
 Tavika temmûzê û tebxê gelek dijwar e
 Wê serê te biêşê, em xizanin hal û wexta me tunîne
 Serîka serê vê salê tu bibî kar û emelê serê mino lo
 Xem û xeyala dilê min tu yî mêvano

1034-MIÇOYÊ ŞÊX ÎSAYÊ

Ne berf e, ne baran e
Ne mij e, ne dûman e
Ne erd e, ne ezmanê
Şerê êzdîya û wan Romiyan e
Ax, gidîno,
Çiyayê Delenê ber çavê min bûye mij û dûman e
Şer xweş kiriye Miçoyê Şêx Îsaê,
biçûkê heft biran e
Ax, gidîno, şerê Delanê şerekî jê giran e
Xwedê mêrî, Xwedê va êyan e
Şer xweş kirîye Miçoyê Şêx Îsaê çûke heft biran e
Xwdê mêrî, Xwedê va êyan e,
Miçoyê şêx Îsaê vê sibê
Kuştiye sêsed melê romiya yê xwey kitêb e,
xwey Quran e

Hewar e bavo, hewar e
Birayo hewar e
Dayê hewar e hewar e
Ne berf e, ne baran e
Ne mij e, ne dûman e
Ne erd e, ne ezmanê
Şerê Êzdîya û wan Romiyan e
Ax gidîno,
Çiyayê Delenê ber çavê min bûye mij û dûman e
Şer xweş kiriye Miçoyê Şêx Îsaê,
biçûkê heft biran e
Ax, gidîno, şerê Delanê şerekî jê giran e
Xwedê mêrî, Xwedê va êyan e
Şer xweş kirîye Miçoyê Şêx Îsaê çûke heft biran e
Dalana şewitî dinêrim wê gezgezkê
Miçoyê Şêx Îsayê bi sê denga kiri gazî:
got “zadê xainga”
Birê xwe kiri bî rabe mênegya birê xwe meheske
Miçoyê Şêx Îsa kirî gazî got:
“ gelî lawikê Angosya! ”

De hûn lêxin, min vê sibê jê kiriye serê çarsed
Melê Romiyanê ser bi kesek e

Ne berf e, ne baran e

Ne mij e, ne dûman e
Ne erd e, ne ezmanê
Şerê êzdîya û wan Romiyan e
Ax gidîno,
Çiyayê Delenê ber çavê min bûye mij û dûman e
Şer xweş kiriye Miçoyê Şêx Îsaê, biçûkê heft biran e
Ax, gidîno,
Şerê Delanê şerekî jê giran e
Xwedê mêrî, Xwedê va êyan e
Şer xweş kiriye Miçoyê Şêx Îsaê çûke heft biran e
Ax gidîno we' zê Delana xopan dinêrim wê kimkor e
Xwedê mêrî êyan e vê sibê Miçoyê Şêx îsaê
Kuştiye penc sed mêrê romiya ye ser bi por e

Ne berf e, ne baran e
Ne mij e, ne dûman e
Ne erd e, ne ezmanê
Şerê êzdîya û wan romiyan e
Ax gidîno, çiyayê Delenê ber çavê min bûye mij û dûman e
Şer xweş kiriye Miçoyê Şêx Îsaê, biçûkê heft biran e
Ax, gidîno,
Şerê Delanê şerekî jê giran e
Xwedê mêrî, Xwedê va êyan e
Şer xweş kirîye Miçoyê Şêx Îsaê çûke heft biran e
Ax, gidîno we' zê Delana kavi dinhêrim wê bi gevez e
Vê sibê li Erafê vê meydanê Miçoyê Şêx Îsaê birîndar e
Ax, xwîna sor ber saqê sapokarça dibeze
Miçoyê Şêx Îsaê kiriye gazî got;
“ gelî lawikê Angosya” !
De hûn lêxin, min vê sibê jêkiriye
Serê sêsed melê romiya ye ber miraz e
Ne berf e, ne baran e
Ne mij e, ne dûman e
Ne erd e, ne ezmanê

Şerê êzdîya û wan romiyan e
Ax gidîno, çiyayê Delenê ber çavê min bûye mij û dûman e
Şer xweş kiriye Miçoyê Şêx Îsaê, biçûkê heft biran e
Ax, gidîno,
Şerê Delanê şerekî jê giran e
Xwedê mêrî, Xwedê va êyan e
Şer xweş kiriye Miçoyê Şêx Îsaê çûke heft biran e
Ax, gidîno

Çiyayê Delanê ber çavê min bûye mij dûman e
Şer xweş kiriye Miçoyê Şêx Îsaê çûkê heft biran e
Ax, gidîno we' zê Delana kevil dinhêrim wê bi hiz e
Miçoyê Şêx Îsaê siyarê çiçeka dêl gevez e
Vê sibê li Eraf vê meydanê Miçoyê Şêx Îsaê birîndar e
Ax xwîna sor ber saqê sapokaraça dibeze
Miçoyê Şêx Îsayê kirê gazi got;
“ gelî lawikê Angosya !
De hûn lêxin, min vê sibê jêkiriye
serê sêsed melê romiya ye ber miraz e

Ne berf e, ne baran e
Ne mij e, ne dûman e
Ne erd e, ne ezmanê
Şerê êzdîya û wan romiyan e
Ax gidîno, çiyayê Delanê ber çavê min bûye mij û dûman e
Şer xweş kiriye Miçoyê Şêx Îsaê, biçûkê heft biran e
Ax, gidîno,
Şerê Delanê şerekî jê giran e

Xwedê mêrî, Xwedê va êyan e
Şer xweş kirî Miçoyê Şêx Îsaê çûke heft biran e
Miçoyê Şêx Îsaê Xwedê hişt
Rîşî şûr mertela pola jê ra bûne ben û piştî
De vê sibê sûreke miçoyê Şêx Îsaê dane,
orta meydanê
Bûye mînanî mêrekî nîvkuştî weee, weee

Ne berf e, ne baran e
Ne mij e, ne dûman e
Ne erd e, ne ezmanê
Şerê êzdîya û wan romiyan e
Ax gidîno,
Çiyayê Delanê ber çavê min bûye mij û dûman e
Şer xweş kirîye Miçoyê Şêx Îsaê, biçûkê heft biran e
Ax, gidîno,
Şerê Delanê şerekî jê giran e
Xwedê mêrî, Xwedê va êyan e
Şer xweş kirîye Miçoyê Şêx Îsaê çûke heft biran e

We' zê li Delanê dinhêrim kevirê şîn e
Kesekî xêra Xwedê tunîne
Carekê daxa Keşîşa Polora

Bê; Keşîşa Polo, malik li te xira be, ocaxê te kor be
Îşev sê roj e sê şev e mewzera destê Miçoyê Şêx Îsaê da ye

Li Erefê meydanê ingirî ye ne diteqe, ne dike deng e
Keşîşê Polo kir gazi got;
“ gelî Êzdîya ! serê xwe reş mişotkin
Kê berê xwe dide Şerê Delanê, ber çavê wî dibê mij û dûman e”

Ne berf e, ne baran e
Ne mij e, ne dûman e
Ne erd e, ne ezmanê
Şerê êzdîya û wan romiyan e
Ax gidîno,
Çiyayê Delenê ber çavê min bûye mij û dûman e
Şer xweş kiriye Miçoyê Şêx Îsaê, biçûkê heft biran e
Ax, gidîno,
Şerê Delanê şerekî jê giran e
Xwedê mêrî, Xwedê va êyan e
Şer xweş kirî Miçoyê Şêx Îsaê çûke heft biran e

Ax, birano we' zê li Delanê dinhêrim wê bi war e
De gelî Êzdiya hûn ê xweki li Xwedêkin
Hûnê serê êzdîdê xweyî sor kin
Hûnê şemsê xwekin
Hûnê ocaxê Şêxa pîra kin
Hûnê pişta Miçoyê Şêx Îsayê bidine darek- dara çinare ye
Hûnê şûrê hêşîn, bidine destê li rastê ye

Mertela Pola bidine destê li çepê ye
Bira eskrerê roma reş bê derbaz be,
Çavê li Miçoyê Şêx Îsayê keve,
jê bikşîne tirsê û xof ye
Bira bêje “Miçoyê Şêx Îsayê xweş e rûbarê li dinê ye
Hetanî hêsîrê êzîdxanê derbas divê ji avê ye

Ne berf e, ne baran e
Ne mij e, ne dûman e
Ne erd e, ne ezmanê
Şerê êzdîya û wan romiyan e
Ax gidîno,
Çiyayê Delenê ber çavê min bûye mij û dûman e.

1035-MIHEMMEDE HENNE

Ez û Mihemmedê Henne li hev (1) rûniştin
Me qise kir, me kêf li dû xwe hiştin (2)
Kevir û koçkê besta di halê me biriştin
Mihemmedê Henne ji mal kar bû
Li hespê boz ji xwe sîwar bû.
Hespê boz di binda kerr û lal bû,
Li bajarê Diyarbekirê jê peya bû,
Şehdayê Mihmedê Henne hebû,
Lêlîcanê Mislîman bû.
Medo go Mihemmedo serê min têşe nizamî çima,
Mihemmed lê vegerand, go cixarekê (şêra) jêkime,
Medo nexweş bû, Li Mihemmedê henne zilme,
Go hespê Mihemmedê Henne 4 boze,
Riya Diyarbekirê dike toze,
Emê xwe bavejin bextê Balyose (5)
Ew Diyarbekir li zozanê,
Em hatin Diyarbekirê, kesek me nizanê,
Emê xwe bavejin bextê Patrîkê mezin li dêrê Zehferanê,
Kesik ev eceb nebînê,
Emê herin cem xoce Cabbûr vekilê Mêrdînê,
Mihemmedo ew galgal ne tu galgale,
Lingê Medo bo xilxale,
Medo gotê Mihemmedê Henne,
Go dînê Mislîman ji xwe betale,
Go Mihemmed ro hilatî li Masîla,
Melbûsê Medo ji herîre,
Go emê herin dînê Filleh 6 dînekî esile,
Go Mihemmedê Henne sîwar dibû li ciwaniyê,
Jê peya bû li ser kahniye,
Ez û Mihemmedê me kêf kir bû li bin çiyê,
Li me hatî berfa teze,
Mihemmed li ber deriyê me hat bi leze,
Ezê ve ra herim (7) fithê reze,
Rêka (8) Mêrdînê bi zebaşe,
Melbûsê Medo melbûsekî reş e,
Hespê Mihemmed enî beş e,
Mihemmedê henne ji mal rabû,
Wê rojê li ser me ecac (9) û ba bû,
Dilê Mihemmedê henne li min xira bû,
Mihemmedê henne sîwar bû 10 bergîlê,

Peya dibû li devê bîre,
 Mihemmedê henne bi min ne qaile.
 Ewênnya 11 şewitî va li kaşe,
 Di lingê Medo qumaşe,
 Ez û Mihemmedê Henne herin
 Ez û Mihemmedo emê herin Mêrdînê diwana paşe
 Ewênnya şewitî li ber benderê
 Mihemed det avêt qebda xençerê,
 Bavê min ji Ewênnya wê bi derê,
 Îro sê ro min karek nekir,
 Ez çûme cem falcî min falek vekir,
 Fala min rast bû derw nekir,
 Ro derket ji aliyê Bothta,
 Min sozek ji xwe re digo,
 Bejna medo ket firot,

Deriyê mala me şikêra,
 Serê min şê ji kulê zêra
 Mihemmedê Henne hat, min soz got were
 Ez û Mihemmed ketine henekê,
 Lê Medoka çavbelekê,
 Mihemmed got bavê te qebûl nake,
 Ez ê herim bi tîkê,
 Mihemmed got Medo were,
 Dest bavêjim ser kembere, Rûyê Medo esmere,
 Mihemmedo nabê, nabê,
 Kurik Fileyê, Mis liman nabê,
 Mihemmedê Henne li Diyarbekirê kes nebîne,
 Li cem qansêra Ecêbek digêrîne,
 Mihemmedê henne berê xwe daye Mêrdînê,
 Medo bejna te rihana û ji xwe gule
 Muhbet ere ji dilê,
 Emê çûne Mêrdînê ser dînê Filleh,
 Medo min tu dî bû li şibakê, em ketin kêf û henekê.
 Vî kêf û henek tu ji bîra neke, Medo rabû deng nekir,
 Deriyê odê kir û vekir,
 Mihemmedo go bi dernekeve, qebûl nekir,
 Medo li min û li wê gotine,
 Bejna te ziravê ji tayê titinê,
 Ji te ra bejna min hêjaye malê dinê,
 Mihemmed hîna bi min hîna,
 Çavê xwe li welat bigêrîne,
 Mihemmed sîwar bû li ser mehîna,

Berê xwe daye bajarê Mêrdînê,
Wek min kesek nebînê, Medo li min li vê gotine,
Bejna te bi çerçiyê firotinê,
Terka te nadim heta xirêna mirinê,
Go, Medo weye weye weye,
Medo, gotin gotina te ye
Heta mirine medo ya mi ye.

1036-MIHEMEDÊ ZELXÊ

Lo lo bejna Mihemedê min zirav e
Di parî dilî min ra dara tûyê
Digo çima bira negotana Mihemed kuştine
Bira bigotana dosya wî rakirine axircezê
Bira berê wî bidana Meletiyê
(berê Meletî axirceza wî)
Lo lo Mihemed derê, ez nemînim
Digo ezê lawekî şêra li ku biwînim
Digo k'ezî heyfa Mihemedî eşqiya
Li gundî Kosey rezil law k'ehilînim
Lo lo Mihemedo di parê dilî min ra
Çiyayê Qizilqayê gundî Kosê bi neqew e
Lo lo Mihemedo gundî Kosay rezîl e
Bi jin û mêra va mîna qulî kêrgûya
Têne pêda qawî qew e
Digo Mihemedê min di bin kelemê
Benîştokê da kirine xew e
Mihemedo darê minê te ra go dar e
Lo lo berxê ber e
Miyê berx e, bizinê kar e
Karî ku tu dikî, berxikê ne tu kar e
Tu go te nediye pêşî şîrîn e,
Paşiya xwe tom tal e
Digo bejna Mihemedî min direj e,
tayê sûsê
Digo di pê da mewzer e
Digo li ber qama lezgê dibirûs e
Digo Mihemedî min diwên
Mihemedê Henê, Mihemedê Zelxê
Digo tim û tim tûrê vê namûsê.

Samî Berbang Zend-3

1037-MIHEMEDO LO BIRA

Wî de loy lo, loy loy lo lo... Mihemedo
Weyla Mihemedo lo bira...
Gula çiyano lo bira çiçeka li cemaat lo bira,
Destmala destê xortano lo biro
Kuştîyê dest Romiyano lo bira,
loy lo lo lo... bira

Bejna Mihemedê min ziravê,
Tek rihana wê sibatê ye
Weyla Xwedêo tu bişewitînî mal wan Romiya
Girtine alay Diyarbekirê weke teyrê ecelê
Li ser serê min kekê te re tê ye.

Wî de loy lo, loy loy lo lo... Mihemedo
Weyla Mihemedo lo bira...
Gula çiyano lo bira
Çiçeka li cimeeta lo bira
Dest mala destê xortano lo bira
Kuştîyê destê Romiyano lo bira,
loy lo loy lo bira
Bejna Mihemedê min tak rihana nav wî rezî
Weyla Xwedêo tu bişewitînî mala wan Romiyan.
Derbek dane bal û bejna Mihemedê bira
Xwîna sor niqîtî ser taximê diranê zêrînî
Û simbelê sor û gewez loy loy lo... lo lo bira.

Wî de loy lo, loy loy lo lo... Mihemedo
Weyla Mihemedo lo bira...
Gula çiyano lo bira,
Çiçeka li cimeata lo bira
Dest mala destê xortano lo bira
Kuştîyê destê Romiyano lo bira, loy lo loy lobira.
Ezê bi Qerejdaxê ketim kevir gewr e
Mihemedê bira bejn dirêj e simbel zer e
Li çiyân û deştan ji bo welatê xwe digere
Kesên minê xêrê hebûyana xeber bidana heval hogiran.
Heyf û qesasa Mihemedê min bigire loy loy lo lo bira

Wî de loy lo, loy loy lo lo... Mihemedo
Weyla Mihemedo lo bira...
Gula çiyano lo bira
Çiçeka li cimeata lo bira
Dest mala destê xortano lo bira
Kuştîyê destê Romiyano lo bira, loy lo loy lo bira
Avaşîn- 3

1038-MÎLHÎM BEG XWEDANÊ ÇIYAYÊ ŞENGALÊ

Dilê min î li hane
Sûregê çiyayê Şengalê
Çil û çar hezar malên Yezîdiyane
Milhim Beg li ser wan Mîr û Sultane
Milhim Begê di ser re çû wex û zemanê.
Berê paşê dibêjin:
Hene başboxazê meriyane
Wan kirin devê ewîl û maqûl, kal û pîrane
Wan li hemû dera geryane
Werin ne rindiyekê têxin nava çil û çar hezar malên
Yezîdiyane,
Balê Xwedê bidinê ! aliyekî eşirê ketine kêf û zewqê
Li pêşîye mala cotên miya, ketine ure urê kal û kalê,
Qeneterê hêştiran, naxirên gan e...

Alîkî eşirê yê din hale dinê li wane, xezane
Alîkî din dev dane çiya û zinarane
Dibên em qebûl nakin hukmê Milhim Begê,
Ma çima alîk ketiye kêfe û aliyek ketî xizaniye?
Bala xwe bide çan, berê daran peqiyane
Qirîkê destan di gul û çiçekên de xemilyane
Li nav malan û gundiyane
Nabê devê qumirtiya devê meşkane
Bora bora zarokane...
Wan bi hedred û qeymax û mastê helbane
Wan a serê hevdu hezandin
Çend meriye di ser re bilyane

Gotin:

Emê herin bin konê Milhim Begê
Wa şoran jê ra bikin xuyane

Heger ku nikane bike xizmetê çil çar hezra malên
Şengalenê
Bila ji ser milê xwe deyne kurg û hewrane
Dema ku ji Milhim Begê re gotin
Çav li ser bûn qulê topê
Damarên serî rabûn
Bosteke çar tiliyane

Got:

“Hûn berdî şorên fesad û qumsiyane
Nekin ji guhên xwe
Di nav malên xwe de em nekin
dewê û dogişên girane
Îro ez ji we re dikim beyane
Çil û çar hezar malê me hene
Em sal bi sal dikin vêrgî(bac) û salane
Ewê ku bi dest de tune
Cara min rokê daye bin ço û lédane?
Û mala wî ji xwe re kiriye xez û talane ?
Ê ku xebat û kar dîke halê xwe xweşin
Nahese bi seet û soliqane û wane bêkar,
Piştên xwe dane ber hewş û dîwaran e
Nehatine rokê li deriyê min nedane
Negotin bo zarokên me nîne nan û arvane”
Milhim Begê ji wan re şor kir
Yekî got; Şora Begê raste

Yekî got:

Dinya derewane
Dengê wan di nav çil hezar mal de rabû
kete guhane
Gihaşt gelek derane
Pir dirêj kir, ket hukmê çar salane
Ji Milhim Begê standin kurg û hewrane
Omer û Evdê bi kerr bû
Dibên kehr î bilyane
Û kerr î pişt hesp î pehlewane
Lê pir şoran û gaziyan dikin
Kerr tê nagîhîne şorên wan e
Çiqas bibe, ew jî malên zengîn û xanedane
Her wextekê nabe sefîl û xizane
Milhim Begê serê xwe da axa gorane
Omer û Evdê û kerr ketin ber destê pîrê
Li çiyayê Şengalê nekin xizmeta wan a
Dayika wana xanima gelek cariya

Ji bil etba î û xizmetkaran
Xelk dibê meda toxirmane
Pir pê zehmet hat, çetin û girane
Rojê heft caran mirina xwe dixwaze
Dibê ez î herim axa gorane
Dibê bila çavê min nebînin
Dibên hatin kirin serê Evdê û Omer
Serî şikyane
Kinç ji pesîr û bedene diryane
Ca destê min neqetê ji hersê lawane
Bi min girane
Dû re bû demane
Nêzîke bi şorane

Dayika wan serê xwe da gora tarî
Kurên Milhim Begê li çiyayê Şengalê
Sêwî û ber dîwara mane
Çiqas medam û şeran û toxirman didin kerr î
Kerr guh nade wan e
Salê Evdelê dikevin çardehane
Çiyayê Şengalê tev ji Evdê acizin
Roj bi roj lêxistina zarokane
Kes ne haware, li ser digirin deriyane
Guvînta bayê Almamedê ji meha zehmerî rê
Bi ser Evdê tê berf û barane
Rêk û dirb li pêşa Evdê nemane

Evdê Milhimê Begê derdikevin nav malane
Berê xwe da çiyayê bi dûmane
Dikeve şikevt ber qefane
Dinya reş, tarî zîndane
Borbora gur û keftar
Cinawerên çolane
Xew neye çavane
Kute kuta dilê Evdê di zikê wi de
Xeşîme rê û rêçan nizane
Ro hilat, dûman hilkişî serî çiyane
Rêk û dirb ji wî ve hatin xuyane
Ji nav malan derdikevin şivan gavanane
Evdê got:
Min di sî û sê gornê bavê wan niyo
Ewên ketine nav nivîn ciyane

Dane wan agirê pixarane
Ji êvarê mirina mîrê Metin de
Evdê ketiye bin şikeftane

Ne av û ne nane...
Dema li Evdê nêzîk bûn şivan gavanane
Evdê rakir himekî zinarane

Got:

“Tûr û nanê xwe deynin dera hanê”
Nanê germ, mûjê çiyayê Şengalê di nav de ne
Evdê nanê xwe xwar.
“Hele ez herim serê wan sirtên hane”
Evdê vedixwar ava curnane

Rojek diduya, dixwar çayira çiyayê Şengalê
Dinya derew vane

Got:

“Evan xêrê bi min nakin
Ditirsim ewen rojekê min bişînin axa gorane”
Ji Evdê ve xuyaya tê berfika pê pîvane
Evdê roja lêdixe li şevane
Şevan lêxe li rojane
Rojekê bala xwe didiye,
Ba rabûye , toz û kulxane
Evdê nêzîk dike, dibîne
Di wir de dihere kerwan û bazirgane
Hal û teqeta Evdê namane
Ne av û ne nane..
Lêwên wî ziwane
Destên xwe dane ser navane
Bi roj û heftane
Derketiye nav çolane
Wana rabûn qavlazê avê dane Evdê
Li pêş Evdê nan deynane

Gotin:

Kuro !
Kuro tu ku ve diçî?
Ji ku ve tê yî?
Ma tu şivane?
An jî malan barkirî, tu mayî li şûna wara? ”

Got:

“Apo ! Xalo !
Di bextê we de me

Min ne dê û min ne bavê
Ez mame li ber hewş û dîwarane
Ji min re bikin beyane
Ma hûn ku ve diherin ?”

Gotin:

Em diherin Ebra Milane”

Evdê got:

Ez di bextê we de me
Ez nizamim rê û dirbane”

Kerwanan bi xwe muhtacî meriyane
Evan sîwarin, çoyek dan dest

Gotin Evdê:

“Ji me re bajo qantirane”

Bi dema nêzike, kine bi şorane

Evdê digihîne Ebra Milane

Wana ajotin, çûn mala Îskan Paşayê Milane

Kerwanan barên xwe daynane

û ketine şorane

Wana ji mêvanan re çêkirin xwarin û nane

Îskan Paşayê Milan xeber da yekî û diduyane

Tiştê wan jê re firot muşteriyane

Yekî ji kerwanan got:

“Em yadîgareke bidin te, beg her muhtaca lawane

Tu dikarî bevêjî nav xulam etbaane

Yan jî ji xwe re biki şivane

Salê Evdê li çardene

Hebêk simbêl badane”

Got“ Bawer dikim ew kurê we ye

hin bi min dikin henekane”

Gotin :

Sêwiye, ne dê yê û ne bavê

Qetiye ji xwediyane”

Got:

“ berê li deriyê min hene heştî nod şivane

Ma em sêla xwe bo zarokekî biçûk dikin?

Bila here bike xizmetê mêvanane

Ji me re çêke qehweke tîr û girane”

Evdê kurê Milhim Begê ketiye deriyê

Îskan Paşayê Milane

Mîna xizmetkar û kolane

lê xeyid û bîra Evdê tê şevên reş û barane

Evdê ji xwe re dibê;

Eger bidin min nivînekê kulavekî hêştirane
Çêtire ji çol û beriya vê pîvane”

Wexet egîd û mêr tèn bin konê Îskan Paşê Milane
Bal û bawertiya Evdê tim li ser şûrane
Yek dibîne, ku guhên Evdê ne li ser fermanane
Meraqa wî ne xwarin û nane
Ji berê da hebûn edetên erfet û îdane
Li meydanake çêkirin agirê sîngsîngê
Li ber hev rabûn mîna pehlewane.
Kovara rewşan hejmar 1- 1988.

1039-MÎN BÊRIYA TE KIRIYE

Min bêriya te kiriye bawerke m’bêriya te kiriye
Min bêriya te kiriye bawerke m’bêriya te kiriye
Bipirse ji rengê buharê
Bipirse ji gulên wê darê
Min bêriya te kiriye bawerke m’bêriya te kiriye
Min bêriya te kiriye bawerke m’bêriya te kiriye

Ev çend sal e ez girtî me
Zulm û zorî gelek dîme
Lê bi evîna te dijîme bawerke m’bêriya te kiriye
Jîna bê te ne tu jîn e
Jîna bê te ez dijîme
Herku te’ d bîra xwe tînim
Hêz dide min û dijîme
Min bêriya te kiriye bawerke m’bêriya te kiriye

Evîn nebe jîn şîn e
Jîna bê evîn qiymet nîne
Dikim doza evînê bawerke m’bêriya te kiriye
Bipirse ji kevokên aşitiyê
Bipirse ji hevaltî û dostiyê
Bipirse ji dîwarên hepsê
Ewê ji te ra bêjin rastiye
Min bêriya te kiriye bawerke m’bêriya te kiriye

1040-MÎN EW KESEM

Min ew kesem hemû rojê
Jiyanî em rom difroşim bo
kirînî nanî sibeyî

Em rom dîsam hatûme der
hey jîn hey jîn
Jiyanî em rom bifroşim
Lem nakirê xavenînen lem
nakîrî

Hana yekim pingawete bîn û
gero

Hey dad hey dad hey dad
hey dad

Lem bazar e bêrehme de
jiyan herzantir e le nan

*Gotin: Rebwar-Muzîk: Asoy
Selte*

1041-MÎN GO EZ BÊM Û BÊM

Îşev şeva teyrokê, belkî ez bêm û bêm
Ciyekî deyne li esrokê, min go ez bêm û bêm û bêm
Ji bo xatirê xewokê, min go ez bêm û bêm û bêm

Îşev şeva baranê belkî ez bêm û bêm û bêm
Ciyekî deyne li hêwanê, min go ez bêm û bêm û bêm

Îşev şeva berfeyo min belkî ez bêm û bêm û bêm
Ciyekî deyne li odêyo, min go ez bêm û bêm û bêm
Bo xatirê xewê yo min go ez bêm û bêm û bêm

Herêm Mêrdîn

1042-MİN TU DÎBÛ

Min te dîbû li ser bîrê, li ser bîrê
Av dikşande bi zincîrê
Radimîsim keçika pîrê
Way lê lê, way lê lê malik wêran
Diçûme neçûme bavo
Çavreşê, çavreşê gerdenxweşê

Min te dîbû li nav titûnê, li nav
titûnê
Agir danî ser qelûnê
Ez radimîsim keç xatûnê
Way lê lê, way lê lê malik wêran

1043-MÎSTO

Ha berde berde berde
Min go Misto destê min berde
Ha berde berde berde
Min go teres zendê zer berde

Oda Misto li hember e
Min go Misto destê min berde
Oda Misto li hember e
Min go teres zendê zer berde
Kevrê ortê mermer e
Min go Misto destê min berde
Kevrê ortê mermer e
Min go teres zendê zer berde

Yara Misto dîlber e
Min go Misto destê min berde
Yara Misto dîlber e
Min go teres zendê zer berde

Oda Misto biçûk e
Min go Misto destê min berde
Oda Misto biçûk e
Min go teres zendê zer berde

Diçûme neçûme bavo
Çavreşê, çavreşê gerdenxweşê

Min te dîbû li nav genekan, li nav
genekan
Keçê neke van henekan
Ez radimîsim çavbelean
Way lê lê, way lê lê malik wêran
Diçûme neçûme bavo
Çavreşê, çavreşê gerdenxweşê

*Gotin û Muzîk: Gelêrî-Herêm:
Serhed*

Kêrangê orta çûk e
Min go Misto destê min berde
Kêrangê orta çûk e
Min go teres zendê zer berde

Yara Misto biçûk e
Min go Misto destê min berde
Yara Misto biçûk e
Min go teres zendê zer berde

Oda Misto hezizî
Min go Misto destê min berde
Oda Misto hezizî
Min go teres zendê zer berde

Kêrangê orta rizî
Min go Misto destê min berde
Kêrangê orta rizî
Min go teres zendê zer berde

Kê yara Misto dizî
Min go Misto destê min berde
Kê yara Misto dizî
Min go teres zendê zer berde

Gotin û Muzîk: Gelêrî

1044-MIŞKÊ KOR

Mişkê kor mal xerabkir
Teyşt a nan ji hev belakir
Di mal da xela rakir
Welleh ez pê nikarim
Nikarim ha nikarim
Bi mişkê kor nikarim
Li rast mine, li çep mine,
Li pas, mine, li pêş, mine,
Bilindike, xwe qildike
Xwe kildike xwe çindike
Peee..... Êûûû.....
Xwe hildike davêje ser min
Welleh ez pê nikarim

1045-MIZGÎN

Keça dil şewat daket nav civat
Destpê kir xebat xebata zêrîn
Fiêra me Kurdan silav da Tetwan
Tevî hevala dikir tekoşîn

Mizgîna leheng
Mizgîna çeleng
Xwedîyê nav û deng
Gurbet Aydin

Nikarim ha nikarim
Bi mişkê kor nikarim
Min sivnik avêt pêş,yê
Mis,kê kor banzda hews,e
Bûye wekî hespê şê
Welleh ez pê nikarim
Mis,kê kor banzda ser tar
Xwe qil kir avêt pis,t bar
Stêrên nivîna anî xwar
Welleh ez pê nikarim

**Gotin û Mûzîk: Aydin
KORKMAZ**

Di vê buharê daket kenarê
Yanzdeh gulanê rojek pir pêto
fiêra me kurdan silav da Tetwan
Tevî hevala dikir tekoşîn

Gullê davêtin pêşora dijmin
Komê faşîstan ber jor difirîn
fiêra me kurdan silav da Tetwan
Tevî hevala dikir tekoşîn
Gotin û mûzîk serhed

1045 A- OZAN MIZGÎN

Navê xwe yî rast Gûrbet Aydın bû. Lê ew bi navê Ozan Mizgîn dihat naskirin. Gava ku wê starana xwe ya "LO HEVALNO" got ew di hunera xwe ya gerîla da gehşt asta herî bilind. Bi salan temaşevanên MED- MEDYA-ROJ û MCC bi dengê wê yî xweş rabûn û raket in. Lê pir kesî aliyê wê yî gerîlatiyê nedizanî.

Mizgîn bi hevalên tevgera azadî xwast re di sala 1982 an da naskir. Di aynî salê da ji bona perwerde bûna gerîla derbasî Lubnanê bû. W elî Suryê li cem serok Ocalan perwerda siyasî dît. Yanî ew şagirda Ocalan bû. Piştî perwerde bûne derbasî Ewrûpa bû. Di nava Hunerkom- Koma Berxwedan da ciyê xwe girt. Lê ew şagirteka pir bi disîplîn bû. Hevala digot; wê li ber destê serok Apo perwerde dîtîyê. Piştî demeke dîsa derbasa Başûr dibe li vir heval bi wê baweriya xwe tînin ew tevî kongra PKK e sisiya ya û çar dibe. Piştî kongrê ew diçe perewede bûna qomutaniyê. Perwerda xwe bi serfirazî diqedîne. Dîbê qomutana eyalat ê.

Di sala 1992 an da li 11 gulan li Tatvanê şehîd dikeve. Lê gava ku ew şehîd dikeve hevalên wê ye hunermend Mizgîn. Sefkan, sîpan, hunermendê Çiya Xelîl Dax/Ûysal û yekta gelek bi şahdeta wê xemgîn dibin.

Mizgîn dengê tekoşîna azadiyê ya jina kurd e."

Mûnzûr, soza girêdana bi bîranîna Hozan Mizgîn re da.

Hûnermend Xelîl Xemgîn jî, behsa bîranînên dur û dirêj kir..

Ji hevalên Hozan Mizgîn yê tekoşînê Xalit jî strana wê 'lo hevalno' got.

1046-MÎR

Kuro Xişo tu here ji min re bîne gustîla
Mencola Yaz Begê, ezê te têr bikim
bi malê dinê ye.

Xişo

Mîrê min mîrê min, mîrê min .....
Siba du sibê ye, siba du sibê ye
Tavek baran tê ye tevî bê ye
Tu bide min mehîna Delîhorê ye
Tu bide min destek kincê axatîyê ye
Tu li min bike kurk û ebayê meqûliyê ye
Tu çend zêran bide min,
ez ji zar û zêçên xwe re bikim îdara salê ye
Ez ê heim bînim, gustîla Mencola Yaz Begê ye
Ûsîf Beg mîrê Kela Wanê,
Emir dide xulamê xwe û dibêje:

Bidin Xişo mêmîna delîhorê ye
Li Xişê bikin destek kincên axatîyê ye
Didine Xişo kurk û ebayê meqûliyê ye
Çend zêra jî bidinê bila Xişo ji zar û zêçên xwe
bike îdara salê ye.

Xulam dema xwestinê Xişo bi cih tînin, bi emra Ûsîf Begê,
Tiştê ku Xişo dixwaze ji Xişo re amede dîkin. Xişo haziriya xwe tamam dike, li
mêmîna Delîhorê sîwar dibe, berê xwe dide serê çiya ye Sîpanê. Bila ew bi riya
xwe de dimeş e. Em warin ser mesela Yaz Begê mîrê çiyê Sîpanê Xelatê.
Sibê ye; Yaz Begê , rûspî, bi xulan xwe ve derketiyê deşt û seydê. Bala xwe
dayê ku sîwarekî ji wê de tê. Hatina wî sîwarî hatina axatîyê ye. Kurk û ebayê
wî meqûliyê ye. Lê bala xwe dayê, serê saz û kemançê derketiye bin ebayê.
Nêzik bû, bala xwe dayê ku ew Xişoyê, mirtibê Ûsîf Begê mîrê Kela Wanê ye.
Xulam û xizmetkar çûn pêşiyê û anîn Yaz Begê ye.

Yaz Beg jê pirsî

- Xişo li te xêr e serê vê sibê

Xişo got

- Mîrê min, ez çî ji te veşerim, çî jî Xwedê. Ûsîf Beg mîrê Kela Wanê, serê vê
peyizê li zar û zêçên xwe re bikim îdara salê.

Piştî vê gotine, Yaz Begê dibêje:

Lawê min Xişo, kerem bike em herin aliyê dîwanê. Ji Xişo re kirin îkrama çayê
û qahwê.

Yaz Begê got:

Xişo ka tu rabe demekê ji me re lêxe saz û kemançêye.

Xiŝo dest avlte saz û kemençê; kul li mala bavê Xiŝo bikeve. Dengê Xiŝo wisa yê mîna dengê qulingê biharê. Dengê diçe aliyê Mencola Yaz Begê.

Mencol dibêje:

Gelî xidaman ev deng dengê kê ye?

Xidemê dibêjin:

- Xanima min ev deng dengê Xiŝo yê mirtibê Ûsîf Begê ye. Ûsîf Beg li zar û zêçên wî hatiye xezebê, ew jî hatiye cem bavê te ku çend zêran bibe ji bo zar û zêçên xwe ku pê îdara salê bike.

Mencol radibe xulamekî diŝîne cem bavê xwe, dibêje bila demekê Xiŝo biŝîne aliyê oda min zeriye, bila demekê jî ji min re lêxe saz û kemençê.

Xulam gotin û xwastina Mencolê ji Yaz Begê re dibêjin.

Yaz beg emirê die Xiŝo û dibêje:

Kerem bike here li aliyê oda Mencolê, demekê jp ji keça min re lêxe saz û kemençê.

Xiŝo radibe berê xwe dide aliyê oda Mencolê. Mencol jê re çay û qahwê îkram dike. Xiŝo bi dilekî ŝewat destê xwe davêje saz û kemençê. Kul bi mala bavê Xiŝo bikeve, dengê Xiŝo wisa ye, mîna dengê qulingê biharê.

Xiŝo:

Siba du sibe yê, siba du sibe yê

Tavek baran tê û tevî bê ye

Xanima min, bejna te zirav e

Mîna tak rihanê ye

Fîstanê te mîna belgê gulê ye

Taximê sîng û berê te mîna

Kaxita Semerqendê

Qelem xwe bi xwe ser de diçe û tê ye

Mîna sicadekî meriv

Bavêje camiya Stanbolê

Sedrezam ser de bike du rikat nimêja sibê ye

Ew ne laîqa kesî ye

Ew laîqa Ûsîf Begê Mîrê Kela Wanê ye

Ku Xiŝo wiha dibê wê demê, bendê piŝta Mencolê sist dibin.

Mencolê got:

- Kuro Xiŝo eger tu min laîqa wî dibînî Ji bo Ûsîf Begê Kela Wanê. Ha ji te re gustîla min. Bibe bide Ûsîf Begê Kela Wanê û çend heb zêr jî dide Xiŝo, û dibêje:

- Bibe ji xwe re bike îdara sal e.

Xiŝo dibêje:

- Xanima min ez çî ji te veŝerim û êi ji Xwedê veŝerim. Ez zaten hatibûm ji bona

gustîla te ji Ûsîf Begê Kela Wan e.

Bi vê gotine.

Mencola şaş dibe û wiha dibêje:

Xişo ez soz didim tu caran îzna dawetê. Piştî Ûsîf Begê bila mêr li min heram bin li ser rûyê dinya yê. Xişo gustîla Mencolê hiltîne û xatir ji Mencolê dixwaze.

Li mêhîna Delîhorê sîwar dibe, berê xwe dide Kela Wanê.

Sibê du sibê, sibê du sibe. Her sê jin derketine devê dîwanê, bala xwe dane.

Xişo ji wê de tê, jina Ûsîf Begê mezin çû pêşiyê got:

Xişo ez ketime bextê te û Xwedê! Ez dizanim te aniyê gustîla Mencola Yaz Begê, ku tu gustilê bide min.

Eza ji te re bikim malê dinya ye.

Xişo got:

- Xanima min wele ez nikarim bidime te gustîla Mencola Yaz Begê. Ûsîf Begê min bikuje, wê te jî, kûr kêr bike bişîne ser mala bavê te.

Jina Ûsîf Begê ya navî çû pêşiyê û got:

- Xişo ez ketime bextê te û Xwedê. Ez dizanim te aniyê gustîla Mencola Yaz Begê. Tu bidî min gustîla Mencola Yaz Begê, eza te têr bikim bi malê dinê.

Xişo dibêje:

- Xanima min welle ez nikarim bidime te gûstîla Mencola Yaz Begê. Ûsîf Begê min bikuje te jî kûr û kêr bike û bişîne ser mala bavê te.

Dawiya jina Ûsîf Begê ya biçûk çû pêşiyê got;

- Ez ketime bextê te û Xwedê. Ez dizanim te anî ye gustîla Mencola Yaz Begê, Eger tu bidî min gustîla Mencola Yaz Begê, eza te têr bikim bi malê dinê. Ezê te bikim şîrîkê xwe û doşak û nivîna. Xişo li vê fikira xwe diguhêze, gustîla Mencola Yaz Begê dide jina Ûsîf Begê biçûk, dibe şîrîkê wî nivîn û doşakê.

Çend roj derbas dibin, Xişo diçe dîwana Ûsîf Begê û Ûsîf Beg jê dipirse:

- Xişo înzallah te aniyê gustîla Mencola Yaz Begê.

Xişo dibêje:

Mîrê min mîrê min, mîrê min .....

Siba du sibê ye, siba du sibê ye

Tavek baran tê ye tevî bê yî

Bejna Mencola mîna qelaxa rêxê ye

Pozê wê mîna pozê hirçê ye

Pirça serê wê mîna pirça dêlikê ye

Ew ne laîqî Ûsîf Begê Mîrê Kela Wanê ye

Dema wîsa dibêje, Ûsîf Beg bersivê xwe digire, xwe kerr dike. Demek derbas dibe. Bila Xişo û Ûsîf Begê bixapîne,

Em werin ser qiseta Mencolê.

Piştî demekê, Yaz Beg Mencolê dide Erebe kurapê wê. Dixwazin daweta wan bikin. Mencol îzna dawetê nade. Yaz Beg bi keça xwe re xeber dide û dibêje:

- Tu çima îzna dawetê nadî?

Mencolê dibêje:

- Bavo, min sondxwariye heyani Êsîf Beg Mîrê Kela Wanê nayê vê derê, ez nadim îzna mehrê.

Yaz Beg dibêje:

- Keça min tu çi laîq dibînî. Bişîne pê Êsîf Begê bila bê.

Mencolê radibe kaxizekê dinivîse, dike nav zerfê, dide destê xulamekî û çend zêran jî dide û dibêje;

- Ecelê vê mektûbê bibe bide Êsîf Begê Mîrê Kela wanê. Xulam mektûbê hildide dikeve terqa rê. Sê roja sê şev pişt re xwe digihîne Kela Wanê, mektûbê dibê dide dest Êsîf Begê.

Êsîf Beg devê zerfê vedike, bala xwe dide ev mektûba Mencola Yaz Begê ye. Tê dibêje:

- Bavê min ez dame Erebê kurapê min, min sondxwariyê ez nadim îzna mehrê, hetani tu neyê yî vê derê.

Êsîf Beg piştî ku mektûbê dixwîne, dişîne pey Xişo yê mirtîbê xwe û tîne dîwanê, ji xulamê xwe re dibêje;

- Bikin kar û tedbîr min û Xişo emê herin çiyayê Sîpan Xelatê.

Xulam didin Xişo mêmîna Dêfhorê Êsîf Begê Mîrê Kela wanê re dişînin. Bozê çar salî û tevlê Êsîf Beg bi Xişo ve dikevin terqa rê û sî roj û sî şevî dimeşin û xwe digihînine çiyayê Sîpanê û Xelatê. Bala xwe didinê, govendeke giran digeriyê, Mala Yaz Begê. Bala xwe didine ew daweta Mencola Yaz Begê.

Xulam tîna pêşiya wan serê hespê wan digirin û dibêji;

Mîrê min kerem bike wer aliyê dîwanê.

Lê Êsîf Begê Mîrê Kela wanê naçe aliyê dîwanê. Diçe dikeve serê govendê. Lê govend hêj li dorekê nazivîrî, Mencola qîza Yaz Begê radibe dikeve destê Êsîf Begê Mîrê Kela wanê.

Mîrê Sîpanê vê yekê qebûl nakin. Radibin ji Êsîf Begê re datînin sifrê bêbextiyê.

Dibêjin;

- Emê Êsîf Begê bikujin, Mencolê bidine Kurapê wê bi emrê Xwedê. Rûsîpiyekî Yaz Begê diçe cem Êsîf Begê û dibêje:

- Mîrê min, kerem bike em herin dîwanê çay û qehwê vexwin.

Mencolê diçe cem Êsîf Begê dibêje;

- Êsîf Begê hay ji xwe hebe Mîrekên Sîpanê ji te re danîne sifra bêbextiyê.

Êsîf Begê Mîrê Kela wanê govendê berdide, berê xwe dide dîwana Yaz Begê.

Di nav hawliyê de mîrekên Sîpanê êrîşa ser Êsîf Begê dikin. Êsîf Begê bi xencerê xwe mîrekê xurt bûye. Lêdixê sî û sê mîrên Sîpanê û Xelatê dikuje.

Mencola qîza Yaz Begê bi destê zorê hildide tîne. Êsîf Begê û Xişo û Mencol sê roj û sê şev bi rê de tîna tîne Kela Wanê.

Êsîf Beg bi Mencolê Yaz Beg ve daweta xwed dikin. Vê navbeynê de midetek derbas dibê Mencol ji Êsîf Begê dipirse, dibêje:

- Mîrê min ew gustîla min dabû yî Xişo ji te re şandî kanî li kuye? Dema ku Mencolê bûyarê ji Êsîf Begê re dibêje, Êsîf Beg meseleyê fêm dike.

Êsîf Beg gazî Xişo dike tîne dîwanê ji wî dipirsê û dibêje:

- Ji min re rast bibêje ka te gustîla Mencola Yaz Begê da kîjan jina min? Tu ê ji

min re rast bibêjî. Tu bi kê re bûyî şîrkê xwe doşakê?
Xişo û her sê jinên Êsîf Begê rastiye ji Êsîf Begê re dibêjin.
Êsîf Beg serê Xişo her sê jinên wî jê dike û di dawiyê de wiha dibêje:

Dilê min dilê min dilê min
Baran barî şil kir cilên min
Çi çarina dernekeve dilê min
Kula Xişoyê mirtibê,
min û her sê jinên min.
Berhevkar Celaletîn Dilêr

Azadiya welat 97 **1047-MÎRÊ MÎRAN**

Hey mîro mîrê min hey mîr...
Ax lo mîro çi ferman e, fermane li ser serê me rakirin dîsa fermana mîran e!
De lo lo birano dîsa xeberek hate şevkî nivê şevedan.
Ez ketim nava derya kulan û xeman ronîkê min de kombûn ewrên res,
û tarî girtî mije bi dûmane.
Dîsa di mêjîyê min re dibuhurîn pêl bi pêl diqelibîn rûpelên dîrokane.
Li hev civîyane komên guran kifşeye şêwr girane.
Dixwazin qirkirina Kurdan e bira fermana girane.
Fermane ferman a mîrane mîre min sertacî hemu mîrane
Serhildana şop û rêça heftê û pênc salane derketî ji cîh û meskenê pêxemberan e
De, siwar bû li ser pîştê hespê Dewrêşê Evdî dizgîn girtîye ji mêran e
Evîna mîrê min ne Edûl e, ne Xec e ne jî Zîn a Botan e
Pir bedewe rinda rindane, warê ês, û eleman hêlîna hemî evînan e
şêx Seîdê kal, Seyid Riza di navdane. Wesyet û şîreta Qazî Mihemedane.
Qelen buha nav girane, bi hezaran xwîna şehîdane, xemilîye bi refên Gerîllane.
Evîna mîrê min, tenê Kurdistane mîrê min ...
De lo lo birano ez çi bikim dunya ketîye destên hemî rewil û gur û çeçelane,
Hêvîya me jê nema Ewropane; ne dîn e, ne îman e, namûs û hisyet firotine bi
perane!
Li ser xwîna însanan bûn xwedîyê dewletan yeko yeko par girtin ji qetla Kurdan
e.
Heyfa min nayê bi tu heyfan, heyfa min têku bi destên bêbextên di nava medan
Kurdistan bû lîstikên dujminane.
Ji bavê berêde li me anîne qira şêran û mêran, bi panzeran hincirandin tîfilên ber
pêşîrên dayîkane bira fermane... fermane, ferman a giran e
De lo lo birano hela binêrin li vî bêbextî û îxanet a dewlet a Yunan e!
Ma ji bîrkin bi salan namûs a wan mabû li bin lingên Osmanîyan ev çi şerma
girane.
Li ser serê mîrê min çêkirin fend û plane, bi destê mîrê min girtin xistin qeyd û

kelepçane, berê mîrê min dan nav Komar a çetan e mîrê min kete destê qatil û
xwînxwarên van Tirane bira fermane, ferman a mîrane...

Ax de mîr... Mîro tu mîrê mîranî

Serkêşê daw û doza gelê Kurdanî ji bo mirovahîyê tu nû jîyanî

Cesaret û bawerîya keç û xortanî

Stran ê hunermendan qelema li dest dîrokvanî

Şekirê li ser lêvên zarokanî, tirs û xofa dilê dujminanî

Heyanî dunya xwes, û avabe sonda giranî

Serok û rêberê Kurdanî

Navê şêrîn ÖCALAN î mîrê min.

Gotin û Mûzîk: Aydın KORKMAZ

1048-MÎRKUT

Mîrkut bînin vi yalî

Zend û bendan vemalî

Doxê bigirin û rakin

Bila dangoh binalî

Him dano

Him xwarino

Him jîyano

Kesê nekin

Bê îmano

Kesê bikin

Jîn û Jîyano

Ay ay

Hey ne li male ne limale

Lawik hate pêş mal e

Ber bîna te bêhal e

Ji kerba keçikê dinale

Xwedê ava bîke vê malê

Keçikê bike li bermalî

Danê me ye

Pel kuteye

Ew xwêdana

Eniya me ye

Axa naxwe

Ev jî keda

Destê me ye

Lawno rabin dan lêdan in

Tev lê bidin nan û dan in

Zar û zeçen me birçî bun

Li payîz û zivistan in

Spas ji Xwudayê xwe bikin

Daye me ev nan û dan e

Bila emrê me wiha neçe

Bê azadî bê îman e

Ay Ay

Nanê me ye

Hem kute ye

Noşican be

Li canê me ye

Me helal be

Rizqê me ye

De lê bidin

Danê me ye

Gelêrî-şivan Perwer/Ruha

1049-MÎRZÊ ME

Mîrzê me, Mîrzê me, aga û Mirzê
me
Mîrzê me, Mîrzê me, paşa û Mîrzê
me

Genimê dewşa ceme
Neçîne, ez gune me
Mîrzem ez bi xwe me

Sîng sîngê hesinî
Govendan dibezînî
sîng sîngê hezizî
Derkê me qelizî

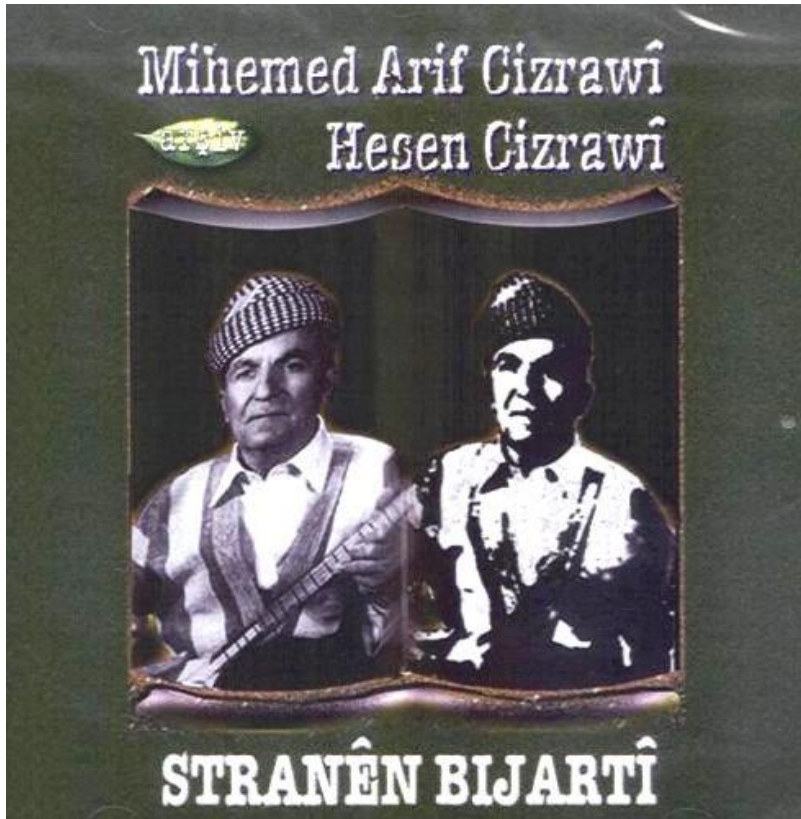
Mîrzeme, Mîrzeme, aga û Mîrzê me
çîçeka merga we me
Neçine, ez gune me
Zavakî dest hine me

**Gotin û Muzîk: Gelerî (Herêma
Serhed)**

Şirove: Koma Botan

MÎRÊ TANBÛRÊ; EVÎNDARÊ JIYANA BI RÛMET Û PAQIJ:

1050-MIHEMED ARIF CIZIRÎ

Di nav hemû gelên cîhanê de gelek nîrxên netewî hene ku qet nayên ji bîr kirin û navê wan di dîrokê de wenda nabin. Ew her tim di nava mej û dilê gelê xwe de dijîn, pir caran tînan bîr anîn û ji bîra merîva naçên, li ser merîva şopa xwe cîh tînin. Ji ber ku wan di jiyana xwe de berhemên an ji yadigerên dîrokî pêşkêşî civata xwe kirine. Netewa Kurd bi tevaya bextreşî zehmetiyên ku di jiyana xwe de dîtine û niha jî derd û elemên bîndestiyê hêjî dikşînin, dîsan jî hemû

taybetmendiyên netewek dêrîn di nav cerga civata xwe de bi rindî û paqijî parastine. Hebûna me û her netewek din bi sê tiştan ve girêdayî ye

1. Ax-erd(xak)

2. Dîrok

3. Ziman û çand-Kultur

Netewa Kurd xwediyê gelek bi îlimet(bilîmet) û mirovên mezine ku di gelek waran de ji bo civat û mirovatiya rastîn xebat kirine. M. Arif Cizîrî jî yek ji wan navên nemir e. Di vir de em dixwazin li ser jiyana û hunera hunermende nemir M. Arif Cizîrî ger bi kurtî be jî tiştê ji bo xwandevara pê agah bibin.

M. Arif Cizîrî kiyê?

M. Arif Cizîrî di esmana muzîk û hunera Kurdî de yek ji wan stêrkên herî geş e ku di dewlemendiyek gelek qîmet daye stranên kîlasîk û gelêrî yê netewa Kurd. Ew herçend mirovekî sade bû û qet qîmet nedida mal û samanê dinê jî, lê di cîhana strana Kurdî de nav û cihekî pir bo rûmet û bilind li pey xwe hiştiye û di cîhana hunera resena Kurdî de berhemên dewlemend ji bo nîfşên piştî xwe bi cîhhiştine.

M. Arif Cizîrî li havîna sala 1912 an li navenda Botan(bajarê Cizîrê) li taxa Mîr Elî hatiye dinya ye. Ji aliya dewlemendiya Kultur û taybetmendiyên netewî herêma Botan di Kurdistanê de xwedî cihek taybete û heta mirov dikare bêje deryakî bê ser û bine ji taybetmendiyên netewek dêrîn û zêdetir ji 4 hezar salye wir jiyan dest pêkiriye. Bi taybet di warê dewlemendiya stran folklorê de her gundekî Botanê mîna kaniyekê ji dewlemendiya ziman, çand û folklorê Kurdî ye. Her wiha di dîroka siyasiya netewa Kurd de ji Cizîra Botan yekemîn paytextê dewleta Kurdistanê di çaxa mîrê Botan, Mîr Bedirxan Begê mezin de ye.

M. Arif Cizîrî di ciyekî wiha de hat dinê. Wek xûyaye sala ji dayik bûna hunermendê nemir M. Arif Cizîrî hevçax bi wan salên reş ku qirkirina cîranên kevnarên Kurdan(yanî Ermenî) ji aliyê desthilatdariya Osmaniyan ve dest pêkiriye. Bêhna qirkirin û kuştina mirovan li her dera cihna Ermeniyan tesîreka pir giran li ser his û ramanên zarokan hişt û heya roja ku xatir ji jiyane jî xwest, ew bîranînên talên zarokatiya xwe ji bîr nekirin.

Bi giştî dest pêka jiyana M. Arif Cizîrî bi van sê bûyerên jêr re hevçerxe:

1. Şerê cîhanê yê yekemîn(1914-18)
2. Jenosîd û qirkirina Ermeniyan(1908 heya 1915)
3. Hilweşîna împaratoriya Osmaniyan û çar perçe kirina Kurdistanê.(1915 S. Pîko û 1923 Lozan)

Tengasiyên aborî, xela û çend bîranînên M. Arif Cizîrî:

Van sê bûyerên navbirî rewşa jiyane ji her alî ve xistibûn nava tengasiyên dijwar. Di vê navê de bi taybetî destpêkirina şerê malwerankerê cîhanê yê yekemîn jiyana gel bi giştî tevlihev kir.

Van bûyerên tal û dijwar M. Arif ku teze çavên xwe bi ronaya jiyana cîhanê vekiribûn, pir êşandin û heya roja ku li ser rûyê dinê bû bi xemberî behsa jiana wan rojên nexweş û reş dikir. M. Arif Cizîrî ku xwediyê malbetek bi rûmet mezin bû, her roj dîmenên dilşewat di koçe û kolanên Cizîra Botan de bi çavên xwe di dîtîn. Wek dibêjin bûyarên zarokatiyê qet ji bîr naçin û xuyayê M. Arif Cizîrî hest nêzîkî û zarok jî qet ew roj ji bîr nekirin. Ew heya roja ku mir jî ew rojên ku çend zilaman ji bona xwarina goştê pisik, kuçik an jî her heywanekê din ku dîtî bû, hev û din perçiqandin û hev û din ji bo têrkirina zikê xwe bi zanin û an nezanîn kuştin. Êdî pisikên nava mal û kolanên Cizîrê bi bûn xwarina gelek kesan. Nexweşiyên cur be cur her dera welat girtî bûn ber xwe, tu rojek nebû ku M. Arif Cizîrî nûgehştî termê çend miriyên bêkes û bêxwedî di kolanên bajarê xwe de nebûne. Rewşa li gundan hê jî kambaxtir bû û şerpeziyên jiyana jî asteng, êdî hemû sînor derbas kiribûn. M. Arif Cizîrî nemir her tim digot û bêjên xwe de bi xemgînî behsa keçek 4 -5 salî dike ku li kolanek bajarê Cizîrê dema mûjilî xwarina kerek nanê hişik û reqe bûye, li jêr dest û piyên heft- heşt zilamên birçî hatiye perçiqandin û kes bi kuştina keçikê ne tenê hişyar nebûye, belkî ji bo xwarina wî kere nanê hişk hev û din jî kuştine.

M. Arif Cizîrî ew roja ku bavê wî yê dilovan ji bo zarokên xwe, bi dehan jî mîrxas û egîdên Cizîra Botan re bi darê zorê ber bi êniya şer dişandin herêmên dûr ji welatê wan, qet ji bîr nekirin.

Ger di wan rojan de kesekî ji çûyina şer serpêçî bikira, bi renekî kirêt li ber çavên gel û endamên malbata wî dihat ciza û kêmkirin((tehqîr kirin) Li rojava Cizîrê girekî pan heye ku jê re dihotin Sit Nefsiye. Cendirmên Osmanîyan di hinek rojên taybet de, ciwan û zilamên Kurd li wir kom dikirin û bi tehqîr û lêxistine ew ber bi qada şer dişandin. Bavê M. Arif di rojeka ji wan rojan de li ber çavên wî û xwişk û birayên wî yên din ji wan dûr ket. Li ser bûyerên bi vî rengî mîrasek afirandina stranê ji hunermendê nemir re hat hat afirandine.

Şoreşa Şêx Seîdê Pîran, girtina M. Arif Cizîrî û guherandina hizir û ramanên wî. Ji vir û pê de şoreş û serhildanên cur bi cur li gelek herêmên Kurdistanê dest pê kirin. Li sala 1925 an şoreşa Şêx Seîdê Pîran dest pêkir. Lê mixabin zêde nekişand û şorreş bi xiyaneta hevlingê Şêx Seîdê Pîran, ji Qasoyê welatfiroş hat têkşikandin. Mêrxwas û şêrê mêrên Kurd kom bi kom hatin girtine û serokê şoreşê û bi hezaran kesên din ji şoreşgêrên Kurd bi dest Jontirkan hatin deliqandin. Li sala 1926 an M. Arif Cizîrî komek ji xizim û lawên egîd li Cizîrê bi hev re hatin girtin û ew berbî girtingeha Amedê birin. Piştî çend rojan di girtingehê de M. Arif Cizîrî hemû şevê bi çavên xwe didît ku heval û hogirên wî yek bi yek ji wî cuda kirin û pişt re êdî qet ew nedîtin. Ber bi kur çûn û çî bi ser wan de hat? Her tişt eşkere bû: Tev di taritiya şeva reş de hatin deliqandin û gehştin kerwanê şehîdên Kurdistanê.

Di wan salan de Kurdbûn li gora bîrdoza Kemelîstan gunehekî pir mezin bû û mezintirîn guneha M. Arif Cizîrî nû ciwan, Kurdbûna wî bû.

Pişt re ew helwesta dagirkeran rêyeka nû li ber hunermendê me vekir: welatperwerî, evîna kûr ji bo xak, ziman û dîroka Kurd û Kurdistanê. Riyeka rast û paqij ji bo Kurdayetiyek rastîn li ber wî hat vekrin“ger Kurdbûn gunehekî mezine, ez soz û qirarê didim ku vê riya bi şan û bi şeref bernadim.” û şêrê mêrê rojên tengasiyê M. Arif heya mirine ew soza xwe berneda. Li ser wê helwestê jî di gelek kilamên xwe de mêraniya Kurdan li hember dagir kiran anî ziman.

Ji eskerê xayina dane erdê

Ji hisaba hezar û çil û çare

Bêje rojekê hinde heval

Li cephekê bê hawar

Gotin were ser qolo dest hilîne

Rojê qewimandî rojê me mêrane.

Çima M. Arif Cizîrî li zîndana Amedê nehat deliqandin? û Jiyana xwe ya piştî azadiyê ji girtingehê çawa domand?

M. Arif Cizîrî heya sala 1929 an di girtingeha Diyarbekirê de bû. Sedema nedeliqandina wî kêmtemaniya wî bû û zagona Komara Tirkîyê nûciwanekî 12-13 salî nedihat darizandin û deliqandin. Kêmtemaniya ew ji mirine rizgar kir, lê ew çar sal ji bi qimetirîn salên jiyana xwe de di nava çar dîwarên girtingeha Amedê de ciwan, mêrxas û egîdên Kurd bi wî re bûn, lê dema ew ji deriyê girtingehê hat derve tenê xwe dît û kesek pê re tunebû. Demekê li ber deriyê girtingehê sekinî û li bende bû ki heval û hogirên wî jî bîn berdan û bi hev re

vegerin Cizîrê, lê serbazekî ber deriyê girtingehê bi gotina? " Yavrum... burdan def ol, gerî donmek istemiyorsan kî"... ew ji wir bi dûr xist. Belê piştî vê gotinê bû ku wî zanî ji blî wî kesek nemaye û tev hatine şehidkirin.

Piştî ku ew hat berdan û xwe gihan Cizîrê, şûnwarên şer hê jî li ser jiyana gel mabûn û dest kurtî û xezîneya gel pir şelpeze kiribû, lê hêviyên ji bo destpêka jiyaneke nû di dilê gel de geş bibûn. M. Arif ji rûyê neçariyê ji bona ku nanê zikê xwe peyda bike li kolanên bajarê Cizîrê dest bi karê avkêşiyê kir. Di wan salan de ava rûniştivanên bajarê Cizîrê tev ji kanî coybarên bajar û derdora wê dihatin tîmîn kirin.

Di wan salan de bû ku hinera M. Arif kifş bû. Dema ew bi hevalên xwe re di kolanên bajarê Cizîrê de li benda bikirekî avê disekinî û dest bi stîrîn dikir û di wan salan de bû ku strana Xezal xezal jî carna di nava hevalên xwe de dixwand û derdên giraniya jiyane dianîn ziman.

Xezal xezal

Xezal xerîbe hoy cefayê

Xezal xêzane hoy nemînê

Xêzanî zehmete hoy xezal

Hoy nemînê

Ezê çi bikim ez û xezala xwe ketinê

hoy xezal

Bi vî rengî hunermendê navdar M. Arif Cizîrî liv û lebata li dijî çewtî û zehmetiyên jiyane dan destpê kirin. Wî dixwast li hembera nerindiyên civakî û cefayên kişandina jiyana tijî kul û der li bere xwe bide û bibe qehremanê serketine li dijî hemû nekociyên di riya wî de. Bi karê avkêşiyê him bi regekî bêminet jiyana xwe derbas dikir, him jî bêtir, di nava civatê de arêşe, belangazî û rewşên(orf û edet) gelê xwe hin dibû. Gotinên pêşiyên yê mîna(şûxil şêre, dema te dest pêkir, dibê rovî, an jî destê mendî li ser zikê têr û destê kirî li ser zikê têr e...) Di civata Kurdan de li ser bihêzkirina hisa berxwedana M. Arif Cizîrî ciwan pir bi tesîr bû.

Şireta Mîrê Botan dengbêjî û destpêka karê dengbêjiya huner men M. Arif Cizîrî. Hunermend û rewşenbîrê navdarê Ermenî Aram Xaçatoryan derheq huner û hunermendiya Kurdan de dibêje"Kurd ji zarotiyê bi hunermendî tînin dinê û tevaya Kurdan hunermend û stranbêjin" Mihemedê dengxêş jî di cih û herêmekê de hat dinê ku navenda hozanên navdar, dengbêjên kilamzan û welatê huner perweran e. Ji kevn de heya roja îro di piraniya malên Cizîrê derdorê wê de kêr malbat peyda dibin ku yek an jî du kes ji endamên mala wan hozan û stranbêj nebin. Di vê xebatê de cudahî di navbera jin mîran de nayê dîtin. Ezberkirina stran û qasîde û methiyên Cizîra Botan de bûye kulturek ji kevin de di nava jin û mîrên Cizîra Botan bûye kultureka netewî û ew vî karî bi wazîfeyek netewî dizanin.

Rojekê mîrê Kurda bi riya çerçî û berdevkên xwe biryarek di nav gelê bajar de

belavkir(dike) "herkesê ku Cizîrî be û di nava Cizîrê de bijî, ger kilam an stranekê nezane an qesîdekê nexwîne, bila ji bajarê Cizîrê derkeve"

Ev fermana mîrê Kurd ger bi serê xwe bê şîrove kirin, têda felsefeya jiyana Kurda tê dîtin. Çima Kurd piştî ku bi hezaran salaye welatê wan ji aliyê dagirkeran ve hatiye dagir kirin, hê jî bi rindî ziman û taybetmendiyan xwe yê netewî parastine?

Gelo fermanên bi kêr bîrên wisa çiqas ji mayina Kurdan re mifa bûne? Bêguman pêwîstê bê gotin zindî mayina Kurdan bi sedemên wiha vê jî girêdayî... Ji aliyekî din Edla Xanim dayika Mihemd Arif Cizîrê de dengbêjekî navdar bû, dengê wê pir xweş bû û di nav civatê de tu dawet şahiyek bi bêy deng û awazên wê û dest xwişkên wê nedihatî li darxistin.

Her wiha di wan salan de li Cizîrê ji bilî Edla Xanima dayika Mihemd Arif Cizîrî sê jinên din jî hebûn û ew wek mamosteyên hunermendên wek Hesên Cizîrî, Remezan Cizîrî, Mihemd Arif Cizîrî, û yê din dihatî hesibandî. Ji wan Coloya Kor(Cefîla Leilê) ku jineka feqîr bê kes bû, Êmoyê Cizîrî ango dayika hunermend Remezan Cizîrî û dayika mamosteyê hemû hunermendên Cizîrê nemir Eduyê Nuran(Nurê), mîna Edla Xanimê di stran û kilamên cimaeta Kurdan de hostê bûn. Dema di şahî û dawetan de van xanimên Kurd mil didan hev û bi stranên xwe yê duqulî û sêqulî dawetker dişarandin, pîrêjin û kalemêrên sed salî jî nedikarin di ciyê xwe de bisekinin. Jiyana Kurdan her dem tijî şad û xweşiyê ye û dema ew xanimên Kurd di şahî yan de beşdar dibûn Mihemd Arifê nûgehştî jî bi wan re di şahiya de amede dibû.

Ji dayika xwe stranên mîrxasî egîdiyê hîn bû. Mihemd Arif Cizîrî jî bi stran û gotinê jiyana xwe didomand, lê di komara Tirkiyê de stranên Kurdî û zimanê Kurdî qedexa bûn.

Ew riha sivik û tijî hisên nazik ku di bihûstek wek Kurdistanê de di nav laş û canê Mihoyê ciwan de hatibûn perwerde kirin, nedikarî bê zindan berbend kirin. Bê dengkirina wî ne mumkin bû. Ew pê hesiya ku di welat û bajar û mala wî de, dixwazî hebûna wî înkâr bikin. Ji bona wê jî di temenê 18 saliya xwe de bi birayê xwe ye mezin re çû Başûra Kurdistan û demekê li bajarê Zaxoyê akincî bûn, lê pişt re yekcarî, li bajarê Dihokê ku wê demê bajarokî biçûk bû û li wir bi cîh û war bûn. Ew li wir xwediyê tiştêkî nebûn. Stran gotinê jî mîna şûxil zêde di nav gel de cihê xwe venekirî bû. Ji xeynî hunera stran û gotinê wî zêde bi şûxil an jî karekî din nedizanî. Wek Mihemd Arif bi xwe behsa wan salên jiyana xwe dike.

"Carna ji bo toxarek genim an jî ceh, ez û Hesên Cizîrî heya berê sibê di koşk û dîwanxaneyên axa û dewlemendan de distirîn".

Çernd şûxilên din ku ji xeynî hunermendiyê Mihemd Arif ket pey wan û bi riya wan bêtir xem û derdên gelê xwe naskirin.

Di sala 1932 an de Mihemd Arif Cizîrî bi keçek ji herêma Totê(bakûra Kurdistan) bi navê Fatmaya re zewicî û ji wê bû xwediyê du zarokan(Kerîm û Asiya) Mihemd Arif Cizîrî herçend li gor jiyana hinek dost û hevalên xwe, rewşa wî baştir bûbû, lê qet xwe ji mirovên bêçare û hêjar dîr nexist û bi dengê

xwe germahiya jiyane di nav dile wan de germ dikir. Li ser berxwedana merxas u egiden Kurdan distiri u ew dubendiyen di nava esiren Kurdan de bi zimanê strana mina çirokên şirîn dianîn ziman. Zimanê Kurdî li ber dile zarok u ciwanên Kurd şirintir dikir. Gelek salan bi vî rengî jiyana xwe domand. Di wan salan de edî dengê wî pianiya herêmen başûra Kurdistanê di nav gel de belavbibû. Gelek kes bi rojan ji gundên dûrdest dimeşyan u xwe digehandin xwaringeha Mihemd Arif Cizirî li bajarê Dihokê ku wî ji nêz ve nas bikin u bibînin u dengê wî bibhîzin.

Mihemd Arif Cizirî ji sala 1938 an u pê de bû sinetçî meşa xwe ya ber bi gundên dûr de dest pêkirin. Çentê xwe hildida ber bi gundên deşta Musil herêma berwara Bala, herêma Soran u ber bi zozanên Kurdistanê dimeşiya. Ev kar u xebata nû him Mihemd Arif bêtir bi gel de nasandin him jî wî baştir dab u nêritî(adet - ûrif) rewîştî u torê ya gelê xwe naskir u di nava kultura resena netewa xwe de pijiya(hat pijandin) armanca Mihemd Arif huner perwerî jî ji hîlbijartina vî karî ew bû ku him bi rengê bêminet nanê jiyana xwe u zarokên xwe yê rojanê peyde bike, him jî di warê hunerî de kilamên cimaeta Kurda baştir nas bike u wan bixwîne. Xebata bi vî rengî Mihemd Arif kir xwediyê xezîneka dewlemend ji huner u keleporê netewa wî. Her wiha vî karî ew di hunera strîne de dewlementir u hostetir kir.

Di şevên dirêjen de zivistanê de demek dirêj bi wan re di odayên teng u tarî de rûniştin u bi têbînyek balkêş guhê xwe dida xeberdan, stîrîn u çirokên wan yê tijî peyvên zimanê paqij sedî - sed Kurdî. Çîrok, beste, lawik, heyran. meqmat, awaz u melodiyên cur bi cur ji wan hîndibû. Şansa wî jî di vir de pir hebû ku ji zarokatiya xwe di bi çavderiya dayika xwe u gelek kesên din şarezaiyek baş li ser hunera gotin strîne peyde kiribû u şev u rojan bi wan re jiya bû.

Rastiyek zanistiye dema mirov evîndarê karê xwe be, dikare li hemberî her astengiyekê li berxwe bide u di karê xwe de bigihe serê çiyayê serfirazî u serkeftinê. Bi taybetî ger mirov ji zarokatiyê mejiyê xwe li ser kaerktaybet biwestîne, di kar di kar u xebata xwe de bibe pisporekî gelek zana. Hizra M.Arif jî ji zarokatiyê bi rindî hatibû perwerde kirin u hemû stran u çirokên merxasiyê u meqamên ku dibihîstin di cih de ezber dikirin u par u şaxên ku stran diketê zû jê re kifş dibûn u dikarî bizanibe kanê her stranê taybetmendiya wê çiyê u çawa yê bê gotin.

Naveroka stranên M.Arif Cizîrî.

M.Arif Cizîrî nêzî 350 stranên xwe bi rengê fermî di Radyo ya Bexdayê(para Kurdî) de tomar kirin Di nava stranên wî de stranên folklor u gelrî, dîroka Kurdistan, merxasî u camêriya Kurdan, jiyana evîna ji bo mirovatiyê, bedewî u wefadariya jina Kurd, dilgermiya neyar u dagirkerên Kurdistanê tên dîtin. Xem u derdên bindestiyê merxasiya Kurdan di starnên M.Arif Cizîrî de pir tên bihstin. M.Arif Cizîrî gelek stranên Kurdî ji qaliba wan yê herêmi derxistin u ew kirin Kurdistanî. Torê u kultura resana gelê Kurd hertim di stranên wî de tên bihstin, li cem wî u li gor kultur u danûstandina di navbera Kurdan de pir şere ku yek xiyanetê li mezinê xwe bike, ev tiştêkî dûre ji merxasî ye.

Di stranên M.Arif Cizîrî de bedewî, xweşî û erdingariya Kurdistanê jî bi navên ji her dera welatê me tên dîtin.

Çûme Bedlîsê berf û ba tê
Lê bişîdînin zineka erebî şûxilê Eyintabê

Emero çûme xopana Baxemsê
Şerekî rabî lawo li girê Girbatmanê
Welatê me çiyayê Metin Kurdistan e lo wey lê

Hemî dizanin welatê me Kurdistan e
Berde deşt e lo lo wey lê lê wey
Berda deşt e serda zozan e
Willeh ava Diyarbekirê têtin Cizîra Botan ser berjêr e
Deriyê El ezîzê çûme rûniştîme min dîtîbî
Hemî cihêlin lawn sikreçîn e

Ji 350 stranên hunermende nemir M.Arif Cizîrî ku bi piranî di nava gel de belavin gelek kes tîne. M.Arif Cizîrî bi hunermendên mîna Miryêm Xan, Hesên Cizîrî, Nesrîn,* Êrwan, Eysê Şan, Elmas Xan, Îsa Berwarî re stranên du qolî xwendine, an jî bi wan re rûniştîye û stranên me gotine. M.Arif Cizîrî heya dawîya jiyana xwe hevalîniya wî bi piraniya helbestvan, nivîskar hûnermendên Kurd re hebû. M.Arif Cizîrî di keseyatiya xwe de merivekî pir giran bû tu cara jî dijmine xwe re ser xwe xar nekir û ji wan re stran nexwandin. Ji bona wê jî giranî navê xwe di nav gel de bi rindî û bi paqijî hat nas kirin û gelê Kur qimeteka mezin dida hunera wî.

Mirin û wexera dawiyê

Jiyana M.Arif Cizîrî nemir di çend qonaxan re derbas bûye. Ji zarokatiyê jî ber rewşa tevliheva cîhan û Kurdistanê bi hêjarî mezin bû. Di temenê xwe 13-14 salî ye de ket girtingehê, lê kêmtemeniya wî ew ji mirine xelas kir. Ji bo ku debara xwe bike, M.Arif Cizîrî çû Başûr û li wir dest stran strîyê kir. Di sala 1950 ê rewşa jiyana wî pir baş bû ji sala 1949 an de bi fermî di Radyo ya Kurdî de xebitî û xwedî meaş bû. Li sala 1979 an de piştî wê demekê stran gotin terkand û di demeka bêz de li Dihokê dest bi stran bêjiye kir. Ji 1980 ê û pê de piraniya jiyana xwe li Dihokê derbas kir. M.Arif Cizîrî nemir di sala 1984 an jî ber pîriyê nexweş bû û kete nava nivînan piştî du sala nexweş bû û 17.12.1986 an li nexweşxana bajarê Dihokê çû ser dilovaniya.

Gerên wî ye hunerî bi piranî bo welatên Suryê, Libnan, Îran, Kuweytê bûne.

M.Arif Cizîrî piraniya jiyana xwe bi hunermend Hesên Cizîrî, Nesrîn Shêrwan û Îsa Berwerî re derbas kiriye.

DÎTÎNÊN HUNERMENDÊN KURD LI SER M. ARIF CIZÎRÎ

Dilşad Seîd

M.Arif Cizîrî hunermendekî mezine ku rola xwe yê hunerî bi rengê pir baş di her çar perçên Kurdistanê de lîstiyê. Ew di mûzîka Kurdî de li vê sedalê bûye rêyeka nû. Wî guherandineka mezin di mûzîka Kurdî de çêkir. Ew xwediyê dengê pir berfireh bû. Wî dikarî ji gelek tebeqan re derbas bibe û bistirêne. Me stranbêjên wiha gelek kêr hene ku bi karin dengê xwe bi vî rengî bikar bînin. Ji dengê nizm heya dengê berz û tûj wî karî zêdetir biguherît, lê ez nikarim dengê wî û yên Ewrûpiyan bi hev re qiyas bikim. M.Arif Cizîrî taybetiyeka xwe hebû. Dengê wî Kurdî bû. Ew xwediyê dengê bi hêz û bilind bû û bê mikrofona, bê cihazên teknîkî dikarî li hember 500 hezar kesan bi wê hêza dengê xwe ji gel re bistir e û herkes guhdar be. Di temenê pîranîyê wî jî dengê wî bi hêz û bilind bû. Ev jî vedigere ser petî(resn) bûna dengê wî. Elbet hinek kêr be jî dengê wî weke çaxê wi ya ciwanî nema bû, lê li hemû dinyayê kêr kes hene ku di temenê pîranîyê de dengê wan wisa bi hêz bimîne.

Şivan Perwer

M.Arif Cizîrî di çend noxtan de mirov dikare vejandina dengê û mûzîka wî bike: M.Arif Cizîrî bi dengê xwe pir mezine. Deng lêye ku pir fireh e. Weke senfonî orkestrayekê deng jê derdikeve. Yanî çawa di senfonî orkestrayê bi hermonî deng bi aletên cuda jê derdikeve û bi tonan hev û din temam dikin û dibin yek deng, lê bi dengê fireh. M.Arif Cizîrî dengê qedîfeliyîye. Dengê qedîfe gava tonên baş bikar bîne, di tonên baş de, dengê qedîfe pir dengên din di nav de hene.. Di gewriya wî de mirov dikare bêje her tîla deng, dengê aletekê derfîne û hermoniyekê dide deng, deng rengîn dike û bihêz û fireh dike. Îşê M.Arif Cizîrî xwediyê dengê wiha ye.

Ez bawer dikim kesê ku di nav Kurdan de M.Arif Cizîrî nasnake, tune. Ji ber ku di sala 195a an pêde ew hozanê herî hezkiriyê. Generesyona me an jî em bêjin nîşa me, bêtir di bin tesîra wan de mane. Ji zarokatiyê de tiştan bala min kişand û tiştên ku min ji zarokatiyê ji bîrnekirin, xatiretên guhdar kirina stranên M.Arif Cizîrî ne ku min ji Radyoya Kurdî guhdar kirin. Radyoya Kurdî li Kîmanşanê, pişka Kurdî ya Radyoya Bexda û radyoya Erîwan tev di demjimêrên êvarê weşan dikirin. Dema ku mirov ji hunermendekî hez bike, mirov pir dixwaze wî bibîne û ev jî mafê mirovayê ku hunermendê xwe bibîne û ez bi viya pir caran di xwe de jî dibînim. Gava ku ez nehatibûm naskirin, ji ber ku di bin tesîra M. Arif Cizîrî da mabûm, min pir dixwast wî bibînim. Lê nebû qismet û ew li sala 1986 an çû rehmetiya xwe û dema ez li Kurdistanê bûm, ez çûm min gora wî ziyaret kir û heta min got: M. Arif Cizîrî tu gelek mezinî, belkî tu nemirî yî. Hevalê wir jî min tembîh kirin, min go hûnê ji bo M. Arif Cizîrî bi teybetî cihekî wek parkekê li cihekî mezin çêbikin û hêykelekî wî bi tembûrê ciwan xweşik deynin. Wî mirovî li her derê pir tesîr çêkiriye û xizmeta çan û kultura Kurdî gelek kiriye. Bila neyê ji bîrkin. Yanî bi qasî siyasetvanan, nivîskar û

zana hunermend jî hûnê qedira wan bigirin û yê di warê hunerî de bêtir li ser me tesîr daniye M. Arif Cizîrî ye.

Gulistan Perwer

M. Arif Cizîrî bîreka bê binî bû. Kaniyeka strana bû. Wî ava belav dikir. Gava ku av difiroto wî bi dengê xwe li kolan û sûkan dida bihstin. Gava merivê avê nekire jî diçûn cem wî av dikirîn, ji bona ku dengê wî bibhîzin.

M. Arif Cizîrî bi deng û awazên xwe ji keç û xortên me re kaniya evînê ye. Li hêla me li gunda herkesî ji stranên wî têdigihîştin û hez dikirin.

Lê mixabin ew Kurdên li bajaran diman di bin tesîr û helandina Tirkan de diman û heya gelek ji wan ji M. Arif Cizîrî tune bû.

Tê bîra min, dê û bavê min pir ji stranên M. Arif hez dikirin, hinek sêlikên wî li mala me hebûn. Me ew stranên wî bi şev û roj guhdar dikirin. Li mala me yên ku stranên wî nedizanin kes tune bûn.

Dîsa tê bîra min her tim min guhdariya Radyoya Kurdî dikir û di wê demê de sêlikên M. Arif, Meyrem Xan, Kawîs Axa, Hesenê Cizîrî, Seîd Axa, Eysê Şan û Nesrîn, Erwan êli mala me hebûn. Di wê demê de min tiştek ji M. Arif fêm nedikir. Erê dengê wî dihate guhê min, lê min kurî û hûr guh nedida ser stranên wî, ka çi bêje? Ew ruhetiya mûzîka Kurdî ku li ba M. Arif Cizîrî hebû, bi rastî min nezani bû. Lê çaxa ku ez derketim dervayî welat min baş guhdariya M. Arif Cizîrî kir. Min hê zanî ku ew ne tenê stranbêjek e, lê dibistana mûzîka Kurdî bi xwe ye. Edebiyata Kurdiya ku M. Arif Cizîrî di stranên xwe bikar tîne dewlemendiya ziman edebiyata Kurdî baş diyar dike. Heger mirov bixwaze edebiyat û folklorê Kurdî bizanibe, divê mirov baş guhdariya mûzîka wî bike. Di her strana wî de eşa gelê Kurd heye, evîna gelê Kurd heye, şerê Kurda tê da heye.

Hiva hêjmar 43: Kakşar Oramar

BÎR Û HÎZRÊT STRANBÊJAN LI DUR MEHMED ARIFÊ CIZÎRÎ

RESOL GERDÎ: Mehmed Arif Cizîrî, stranbêjek gewre ye, bo gotina lawkî û kes nagehitê.

HESENÊ CIZÎRÎ: Dengê Mehmed Arif Cizîrî dikuzirînt.

GULBAHAR: Çi deng berî Mehmed Arif Cizîrî ne hatine li nûke jî nîne û ez bawernakim rojekê deng bê wê dengê seydayê me Mehmed Arif Cizîrî

HESEN ELÎ: Mehmed Arif Cizîrî goranbêjek zor gewre ye

SEÎD ELÎ: Dengê Mehmed Arif Cizîrî bîrya çiya û nuhalêt welatî tînite bîra me.

SE'DELLAH HUSEN: Dema mirov guhê xo didit Mehmed Arif Cizîrî diçitê dinyayek dî çunkî bêhna wekatî têda ne.

TEHSÎN TAHA: Mehmed Arif Cizîrî seydayê min e û heke ew neba Tahsîn Taha jî ne dibû.

NESRÎN ŞÊRWAN: Mehmed Arif Cizîrî stranbêje miletê Kurd e.

ÎBRAHÎM HESEN: Ma kî heye heja nehit û ne bêjit Mehmed Arif Cizîrî ez kirime stranbêj.

MECÎDÊ ÎSA: Mehmed Arif Cizîrî, stranbêjî xoşî gotin, belê mixabin ne gelek duristin û hemî stranên wî kêr in û dileng in Stranên Mehmed Arif Cizîrî ne wek layên me ne û bi rastî ez nizanîm ka duristin an ne duristin, lê dengê wî xoş e û heta Radyoyê û em nehatin.

HUNERMEND DÎLŞAD: Dengê Mehmed Arif Cizîrî, ji layê zanyariya muzîqeya ve dengê mezine û gewriya wî nêzîk 11-12 pilê hene ji hejmara 14 pila li cîhanê da. Çunkî bêguman dengê bi hêz e û kêr hene li cîhanê û di evrêke da û bi vî emrî bişet van awaza bêjit.

JÎNA MEHEMED ARÎFÎ Cizîrî da paryek nanî bi dest xo êxit û pê bijît da zarokên wî ji birça nemirin û da xo xudankit heta çend derhem bi dest ketibîya da bo xo kirasekê pê bikirta heta kiras dikirîn cemedanî dirîya û heta cemedanî bi dest xo diêxist pêlev di lingê wî nedima. Piştî ra li bajarê Duhokê loqentek vekir û li sala 1923 an çû eskeriyê jin îna. Li sala 1933 an li Duhokê stran digotin heta ew mezin bû û dengê wî xoş bû û guhê xo da xelkê ji xo mezintir li dîwanxana hazir dibû û fêrî stranan bû. Piştra îna qesta Bexda kir da li ser qawina tumar bikir û yekem car qawim tumar kirin û pêkve digel Meyrem Xanê stran gotin, yan ku li hevdu vergêran.

Ew jî li sala 1934 an heta sala 1935 an di gel Meyrem Xan bû. Stran li Beyrutê, li Helebê û li Kuwêtê digotin û li Îranê digotin. Li sala 1949 an hate radyoya Kurdî dest bi stranan kir. Wê gavê tumarkirin nebû û piştî hingê M. Arif nîşana strana Kurdî ye û pêşkeftina wê ye û jîyana wê ye û bûye eger li dilê xelkê û sax û nemire, di dilê her jît sax, hindî dengê wî maye li nav keset radyoya û telewizyona û vidyoyan. Saxe li nav dilê xelkê da çunkî wî karî berhemek berketî pêşkeftî milletê xo bikir, helbet millet çî car wî ji bîr nekir.

Mehmed Arif, ji xelkê Botan e. Ew di sala 1912 an da hatiyê dinyayê li sala 1927 an hate girtine û avêtinê navbendîxana/zîndana Dîyarbekir û nêzîkî çar sal

û 3 heyvan ma di bendîxanê da, piştî hingê berda û hemî heval hogirêt wî xanîqandin, ew jî ji bo çî berdan çûnkî jîyê/emrê wî li ber xeniqandinê nedikeft. Zarok bû, hêştâ û piştî ronahîya serbestiya jînê dîfî bo xo bi dunyayê keft û heta Zaxoka û Duhoka, Dasnîya li wêrê jin îna û bo xo digeriya li nav gund û guhar dîwanxanêt muxtar û axa û li nav millet stran digotin li gel Hesenê Cizîrî xwedanê dengê zêrîn sal bi salê vadihesa û digiheşt heta berê xo da tama wî dengî kete li nav dil û hinava da elbet hejarî û xêzanî û feqirî wiha li stranbêjî me kir ku rast û paqij bibit bi gotina strana û helbijartina wî bo van stranên milî û folklorî helbijertinek têgehştî bû, çûnkî mirovek ne xwendewar mişext vî kirî bikit tiştê mezî û hêja ye. Me heke rast bête gotin li nav stranê da ma ne karek mezî e, nexasime heke hemî rûdanêt çend çerxêt bûrî û sal û zemanêt bûrî da hatina pêşkêşkirin û gotin bi peyvên zelal û sahî nemaze ew hevrikêt hebûn li nav milletê me da layê aborî û komaleyatî û ayînî bû ji bo folklorê me yê rengîn û qezenç jê hate kirin bo dîrokê û çîroka kurdî û ser û berê jîn jîyara bapîra.

Vêca heke her stranekê em bi duristî û bi dilê xo guhbidinê dê gelek xelat û xweş tê da bibînin û dê şên ser biaxivîn bi dirêjî çûnkî ew stranê wek jêderan e, serkaniyan e. BO nivîsîna evrok ma heke me çî kitêb û nivîstok nebin em dineçarin qesta strana bikin û biparêzin da xê binasîn wek millet û wek dîrok û wek komal wek binyat. Ji ber hindê pêdeviye em baweriyeka mezî danîn ser van strana(kevnestrana) her çend gelek ji van strana bi gelek renga hatiye gotin li vêdê em dikarin bêjin ku rêka M Arif Cizîrî bi xo girtî rêkek dûr û dirêj bû; tijî sikir asteng û strî û lome bû, belê çûnkî milletê me li sala 1930 hinde qedrê stranbêja ne digirt belkû bi çavekî kirêt û ciwan berê xo didinê, belê xo girt stranbêjê me xo li ber ba babilîska barofêt û deqşa nevîyanê û ne hejêkirinê girt wek çîyayêt mukun, çûnkî heke Mehemed Arif Cizîrî neba çêdibû ev strane nemaze muqam rastiya wan berzebiba û kes dê negotiba û ev strana parçek ji saman û kelepîrtîyê milletê me binyatek dana ji bo avakirina strana kurdî parastî ji layekê ve û ji layek dî ve parastinek bû.

Segvan Abdulhekim- werger Serbest Zaxoyî

1051-AY AY BABIKO (BAVİKO)

Ay ay babiko ay ay babiko
 Ūy ūy babiko ūy ūy babiko
 ay ay li min emrê mino
 Ay ay babiko serê min ranebit(nabe) yadê
 Ji kul û xeman û derda
 Findik û fenerê mala babê min î
 Keçikê rezilê malmîratê
 Gîya şîn bibî li kozika û dilan û li hemî erda
 Derê malmîrata evînê ne bes bû

Wila serê vê salê xizaniya xo li serda
ûy ûy li min emrê mino
ûy ûy babikê vê êvarê gelek yabê kulê dilê min pîr bûne
Belê serê vê êvarê gidiyano darê dinyayê belavbûne
Xuzî min zanî ba çavê reş û belek li gundê me dost bûna.

Mehmed Arîf Cizîravî

**1052-BAXÇÊ YE MEHMED ARÎF CİZÎRÎ
(Segvan Abdulhakim- Wereger Serbest Zaxoyî)**

1053-XEZAL XEZAL

Xezal Xezal hayê hayê hayê hayê
Hemî kulê dilê min kul in
Xezalê haêê haêê haêê
Hawara wan kula bînim danim rex kowana
Hawara gelî hemî gundiyanano,
cîrana ma hû nizanin rûkê xezala malxirab sorbûne
Ji kit û matê ramûsana
Hey(huy) cefayê dehêyê xezal hêy nemînê
Xezala min ketî mala gundiyanê(o), cîrana
Ez nizanim ji bo çî ji min re nahê rayê xezal
Xezal Xezal hoyê hoyê hoyê
Îro piştî te ra çî bikim
Hawerê govendarê ji malê dinê hoyî hoyî cefayê
Ezê çî bikim babê xezala min bilinde gundino hoyê hoyê
Îro hindî dikim û nakim çî rê naçinê
Ma to nizanî dîsanê gelî gundiyanano, cîrana
Wextê soz û qîrarê min û xezalê cardî serê xwe xuyê
Ezê ber xezala xo da bibime ruhka
Şîrin sêbarî ji malê dinê
Hoy xezal hoy cefa yê
Xezala min xewrîb e, ketibî malê gundiyanano, cîrana
Çî kanîka hewarê xezalê hoyê hoyê
Îro ketibî dankê reza kovandarê
Temam e, hoy xezal
Hingî yadê min ji xezala xo re ew kanî
Kolabî hawar e av tê neza
Hoy cefayê

Ma hûn nizanin hemî gelî gundiyanî, cîrana
 memkê xezala malxirab sorbîne
 Mîna şemomekê deşta hesina
 Hawar e... berê xo bide ketna nav van werza
 Xizanê ji te re cefa ye
 Xezalê hoyê hoyê hoyê
 Îro piştî te ra çî bikim hawar e ji hemî
 Mal û mulka kovandarê xezal xezal
 Ulya babê xezala malxirab bilind e
 Dikim nakim hawar e çî rê neçinê ho xezal
 Hawar e sê qîrarê Xudê... wê da Xûdê
 Li can û cesedê min ketibê, ezê destê
 xezala xo bigirim, ûlikê bihêlim hawar e
 bibim sê barî welatê....
 Xezal xerîb e hoy cefayê
 Xezal xizanê hoy nemînê
 Xizanî zehmet e hoyê hoyê xezal hoyê nemînê
 Hoy nemînê
 Ezê çî bikim, ez û xezala xo ketinê
 Hoy xezal.....

Gotin û Muzîk: M.Arîf Cîzrawî

1054-SEYRANÊ

Welê Seyranê Seyranê Seyranê
 Seyrê, Seyrê, Seyrê, Seyranê...
 Seyrê, Seyrê, Seyrê, Seyranê
 Keçê dinya nema derdê dewranê...
 Wele Seyranê keçê dînê
 Sîngê Seyranê keçê dînê
 Sîngê Seyrana Mele Mîsa...
 Qiseta wê ev e bîst û çar seetan li seyrana bî
 Li govend bî, li kêfê bî
 Lewma navê wê kirin Seyranê, vêca wî qewimî
 Heçî însanekê Xwedê keçek dayê, navê wê kirin Seyranê
 Ji berê çend salekê, eve dinya dibûrît
 Etwarin , lazim mirov hişyar bît
 Her meqamek wextê xwe heye
 Û ser hatiye gotin, hewente nayê çêkirin
 Malûmê tiştê xoş, xoşîn, yê bizanibit bêjît
 Lazim miqaleta wê jî bêjît

Çukî Elo zanî, navê wî di tarîxê de nîne
Herkeskê bi anvê wî çêbiye

Wele Seyranê, Seyranê
Sîngê Seyrana Mele Misa
Rojê sê cara min go: Bi xulam û xizmetkarin
Wê gotinê wadê qewlê va seydanê
Wek xizêma li ser bêvilê Seyranê
Sîngê Seyrana Mele Misa tertir e
Ji xwîneveka ber sibê
Rontir e dîsa ji heyveka çarde
Şevî Seyranê seyranê
Çunkî min bi xulama sêbarî lêvan û dev û lêva bî
Kelam digotin bi wê lêvê

Sîngê Seyrana Mele Misa
Tertir e ji xwîneveka ber sibehî
Rotir e ji heyveka çardeşevî
Sipîtir e ji kaxezeka nivîsandinê
Kaxeza Semerqendî Seyranê
Hemî girga dikeftinê
Li beyana sibê, li buhara nîsana
Bikefta ser qedfê vî giyayî Seyranê
Wele Seyrê , ezê terka bejn û bala Seyrana Mele Misa nadim
Heya Sîpanê Xelatê bê cotyar cotê xwe berdî
Ji min û Seyrana mele Misa re bikin erd û zevî Seyranê
Wele seyrê seyranê
Keçê dinya nema bûrî
Li min û te bî dewr û dewranê

Hayê sed cara li min hayê Seyranê
Sîngê Seyrana mele Misa zertir e
Ji zêrê zer şebayê, Seyranê
Ezê terkê bejn û bala Seyrana Mele Misa nadim
Heta Sîpanê Xelatê
Biskê seyranê Mele Misa re yan bib serê çiyayê jorî
Bidim ber hewayê Seyranê

Gotin û Muzîk: M.Arîf Cizrawî

1055-LÊ GULÊ

Lê Gulê lê Gulê
Helawa têr kakilê
Helawa têr kakilê lê
Min xwarî ji işq û dilê
Aman yaman yar yar Gulê
Dexîl yeman yar Gulê
Hinav sohtî bêhna Gulê
Aman neman lê lê Gulê
Helawa têr têr kakilê

Herkesê li mala kula
Bêbextê lê lê gula
Yexsîrê çendî kula
Were were nav gula
Ezê Gulê ramûsim
Keftim bextê kafira
Aman yeman yar yar Gulê
Dexîl yeman yar yar Gulê

1056-SER ÇAVAN DINÊRIM

Ser çavan dinêrim gidvano
Reş buhûne ay derdo...
Li binya çavan dinêrim
Hinarê rûkê rûne...
Ay derdo
Ber mala mezin
Ji banê jorî hatî
Xelk û dinya alemê digot

Hinara kerr têr kakilê
Min xwarî ji işq û dilê
Min xwarî ji işq û dilê
Aman yaman yar yar Gulê
Dexîl yeman yar yar Gulê

Ji Cizîrê çavreş e
Wer Cizîrê şebeş e
Şebeş dendik reş e
Şebeş e dendik reş e
Ezê Gulê birevînim
Xwe bavêjim bextê keşe
Aman yeman yar yar Gulê
Dexîl yeman yar yar Gulê
Hinaroka têr kalilê
Ez li bextê bavê te me

Gotin û Muzîk: M.Arif Cizrawî

Çavxezala te bî...
Ber dîwarê xelkê melûl...
Melûl, melûl, melûl bûne...
Ay li min ay li min
Ay li min ay li min
Ay li min loma nekin

Gotin û Muzîk: M.Arif Cizrawî

1057-EZ KEWOK ÎM

Ez kewok im lê lê lê lê lêlim lê yar lêlim lê yar

Lê lê lê lê lê

Ez Kewok im way way ke kewoka şîn im way way

Li ser bana bin bana ez dikewînim way way

Ez aşîqê lê lê çavê şîn im way way

Ji kerba te ra lê lê har û dîn im way way

Ez kewok im lê lê lê lê lêlim lê yar lêlim lê yar

Lê lê lê lê lê

Ez kewok im way way kewoka reş im way way

Li ser bana bin bana hûr dimeşim way way

Ez aşîqê lê lê çavê reş im way way

Ji kerba te ra lê lê ez nexweş im way way

Ez kewok im lê lê lê lê lêlim lê yar lêlim lê yar

Li ser bana bin bana hûr dimeş im way way

Ez aşîqê lê lê çavê reş im way way

Ji kerba te ra lê lê nexweş im way way

Ez Kewok im lê lê lê, lê lêlim yar lêlim yar

Ez Kewok im way way ke kewoka spî me way way

Li ser bana bin bana xweş danîme way way

Ez aşîqê lê lê jinika bî me way way

Ji kerba te ra har û dîn im way way

Ez kewok im lê lê lê lê lê lê lê lê

Ahmed Arif Cizrawî

1058-HİZRET NEMAYÊ

Hizretê nemayê nemayê nemayê ûy ûy

Hizretê nemayê çavêt reşin mîna

Gerdanê zînê bi Cizîra Botan zeraqa tawê xo dayê

Hizretê te wez kirim ebdal û pepîk berdame

Dora vê dinyayê hizretê nemayê

Ezê çi bikim hingî temaşê dikim bê te

Sekiniya dilê min nayê

Sê zerî derketin ji malka hizretê nemayê

Her sê zerî wek xifşê xezalekê

Hersê weka berxê li ber makakê
hizretê nemayê nemayê
Wila ne ya pêşiyê ya niveko to bide min
De wila dîsanê ramûsanekê
Hizretê nemayê nemayê
Nextê me qîzika yê feqîra bi herwene
Li Batmanê de wila bi duhnê teyran e
sê meşk şîrê şêrane ber dilê min
rebena Xwedê nextê min erzan e
Te ez ebdalê Xudê pepîk kirim berdame
dorkê vê dinyayê.

1059-DESTÊ MÎN NEDE

Destê min nede.... dest min nede Hecî
Mosê Begê Hesên
Gulika Fileh gotî (min)gunyê me
Çawa sîngê kamaxsîzê lê lê xaç filê me
Ezê ne laîqa û babetê Hecî Mosê Begê xo me
Bextê hewe mislumana lê lê mîrê mino nema
Ma te nezanî rojê sê cara tobedara xaç
Û selîba ser sîngê paşayê mala babê xwe me
Têt ji beriyê Guluka Fileh têt ji beriyê hur du dana
Hawar e çawa qelena zêra giran e
Guluka Fileh ketî nav mercana
Gulê got; Hecî Mosê Begê tê bikevî
Ser sîngê min rebenê bi çekîçê va sindana
Te didanê min rebenê Xudê (bîkşînî)hilkêşî lê lê bi kêlbetanê
Pirça serê min rebenaxudê bîqûsînî
Bi gîzana helaqa bi meqesa hawar e berbera.

1060-GÏDIYANO

Eman neman nemayê nemayê
Wila gidiyano navê te Gidyano navê min tengezarê
Serê çendekî çend salane
Ez çiqas bendewerê te ma me gel min xirabî
Sebeb çi bû malxirabê te wel min kirî
Ez rebenê Xudê teyrekî bazî bîm
Ez terekî bazî bîm gidiyano te wel li min kirî
Çawa....? serê stêra ez dixwarim

Dêrdê te bî ez sê derba ji aliyê qulincê
 birîndar im,
 eman neman nemayê nemayê
 Çendê xirabî di gel min gidvano way way gidî
 Wila gidvano çendê di gel min xirabî bila nik te bim
 Bila tîrê(tûrê) baziye li milê min û te bit
 Bes evîneka min û te bi serê xwe bit
 Bila tîra bazî li mil bit
 Bila binê tîrê(tûrê) me qul bit
 Xwarina min û te tim û tim garis bit
 Doşega me erd bit
 Lihefa me ezman bit
 Balifkê me kevir bit
 Bira tatika rehmeta Xudê gidvanê
 Bi ser min û te bit tim hazirbit
 Soza te bi serê xwe bit
 Şert bit terka te nebit
 heta ziyareta
 Ser serê min û te pêkve dikevin ser
 kêlekê kêlê kevirî
 Ezman neman nemayê nemayê
 Xirabî way li min
 Wila gidvano
 Were min û te û vî dilî xirabo
 li wî sevdâyî li wî aqilî
 Kenê evînîka min û te ya berê
 cardî di ewlî
 Simbelê te ye zer sosinî
 Kezî bişkê ji heneday biskê li te bihes ilî
 Sebebê çî bî malxirabê te
 destê xo ji kihlekê wek min da berda....
 kêşa bû
 Çunkî malxirabê gidvano
 Jinkê ciwan bê esil dihes ilî
 Heke cardî dîsanê soz û qirarê min û te
 Bi serê xo bê
 E nadime terka te bî
 Heta ser serê me tê ser ziyaretê bikevî
 Ser kêlekê kêlê di kevirî
 Neman neman nemayê nemayê
 Xirabê xelkê to xirabî di gel min gidvano
 Ez zanime gidvano min ê bihîstî te ji xwe re jinekê xastî xirabo
 Ezê bi xewlîka spî.. dersoka spî

Heger ji min êêtir bit bila li te helal bit loy
 li wî canî loy li wî cesedî
 Wila tirsime gidvano ji min ne çêtir bit
 Hem çardî dil nadim çi nifrîna li te bikim gidvano navê min
 tengezarê te may me
 Tirsime ji min ne çetir bit bibîye komekî
 Hestî bikeviye ber vî destî
 Eman neman nemayê nemayê
 Berê mala min û te bişkêr e
 E ê ûy ûy ê êyê hey gidî
 Pişta mala min û te bişkêr e
 Navê min tengezarê, piştî te ra
 Xemil û temerîka xo bidim ji kê re
 Nadim terka te bî wextê soz û qirarê
 me bi serê xwe be
 Heta ziyareta serê min û te pêkve têtin xirana tavir û bêra
 Eman neman çendî xirabî
 Bendewarê te me.

Gotin û Muzîk: M.Arîf Cizrawî

1061-HAWAR DELAL

Hawar delal hawar delal hawer delal
 Haware delal
 Çendî Babê Şukrî to delal î
 Hawar delal çemê Bişêriyê
 Kelekvanan kelek berdan Babê Şûkrî
 Heyran ser gemiya
 Ma hûn nizanin zozan xweş in dev min û Babê Şûkrî ra goçeriyê
 Sê qirara Xudê bi canê Nofîya ketbê wextê
 soz û qirarê min û Babê Şûkrî bi ser xwe bê
 Ezê Babê Şûkrî mahr bikim bila ser hewiyê
 Hawar delal delal delal
 Wila Babê Şûkrî heyranê çendî min te
 divê ew bo çi te ez navê
 Wila Babê Şûkrî were serê sê rojan e,
 sê şevan e li ki û kildanê min rebenê
 Nofîyê ketî derê avê
 Xwazî ji xêra Xudê ra deriyê mîrê mirada ra
 Xudê miradê min û Babê Şûkrî bikira

Li qesra gewro hawar e li wê navê
Hawar delal hawar delal hawar delal to delaî heyran
Bavê Şûkrî heyrano ez li meydana jêrî
Jêrî darê dar kevêt e
Wila çawa bilbilê mala Xudê şewitî
Ji min re got(şev min re got)

1062-LORÎ LORÎ CEMBELÎYÊ MÎN LORÎ

Melorîne Cembelîyo lorî, lorî melorîn e
Ezê rojê sê caran can û cesedê xo bikim gorî
Cara can û cesedê xo bikim gorî
Landîka Cembelîyê min bî melorîne ji darê bîyê
Melorîne Cembelîyo
Min rebena xudê heja dibî bilezîyê
Landika Cembelîyê biçûk minê hejandî bilezîyê
Sê we'da Xuda bi canê min bikevit şevêk
Dî vî wextî ez landika Cembelîyê biçûk bihêlime
li hîvîya xesiyê
Lorî lorî lorî melorîne bilorîne
Wiha bila bi xêr û silamet bêt Cembelîyê mezin
Kurê mîrê Hekarîya de canê min bibît bigorî
De lorî lorî melorîne
Landika Cembelîyê biçûk çêkirî lorî lorî lorî
Ji darê ketî melorîne bilorîne Cembelîyê
Min rebena Xudê hejandî bi seetê melorîne
Sê we'da Xudê bi canê min bikevit şevêk
dî vî wextî ez landika Cembelîyê biçûk
Bihêlime li hîvîya pîremetê
Wela bila bi xêr bêt kurê mîrê hekarya canê min bi gorî
Lorî lorî lorî melorîne

1063-LAWIKÊ ME'DENÎ

Gulê gotî lawikê Me'denî
Lawiko tu neçe ser rêka kafira vê Me'denê
Gulê gotî bêhnêkê bisekine ser rêka min
Pepîka min rezîlê min rebenê
Şevêk nîvê şevê were rabe piştê xwe bide
Stîna mala babê min lawikê Me'denî gel min nahê bo çî

Lawikê Me'denî gazî kir got
 Gulêêêê
 Heta ez lawikê Me'denî bûm di wexta xwe da
 Serketê xurt û lawa bûm
 Xuyê çot û cobarâ bûm
 Ezê xuyê milk û emlaka bûm
 Xuyê rez û peza bûm
 Gulê bêbextê derewînê
 Destê min rebenê Xudê kêşa de gulê
 Ji malê dinyayê
 Piştî wê ra Gulê lawikê Me'denî bo te dibêjit tê li xo bikî
 Kirasekê Quranê
 Kirsakê yê Mishefî
 Yê Încilê ya Tewratê
 Wila êdî baweriya lawikê Me'denî çî carê
 bi te neyêt lê Gulê malxirabê gel min nayê
 Gulê gazî kir gotî lawikê Me'denî
 Heta û ezê bi navê te bim Gul im, Gulperî me
 Bida delingê Sultan Ehmedî me
 Solekê bo te, solekê şiftelî me
 Ezê gorekê ji va gorêt Moşalî me
 Minê sond xwarî bê te sunda qesemê
 Bi qanîna Romê, Şêx Îslamê Şêxê vê silhê
 Ez bimirim Gulê gotî ez ya erdê me
 Piştî wê ra darê dinyayê bimirim sax
 Ez ya lawikê xwe yê Me'denî me
 Ha ha ha ha, hê hê hê
 Hezar carî li min haye

1064-BABÊ SEYRANÊ

Lo lo gidî lo lo gidî lo lo gidî
 Lo lo gidî bavê Seyranê çîma li halê min
 rebena Xudê tu deynakî
 Navbeyna min û te kendalekî heneka
 Ê leqirdîya hebî çîma xirabnakî
 Ezê çî bikim fistanê min rebena Xudê kirasekî
 Kitan e rebenê dînê li ber min nakî
 Lo lo gidî Bavê Seyranê
 Lo lo gidî li halê min deynakî Babê Seyrê
 Lo lo gidî Bavê Seyranê rebenê dînê min to dî
 Lo lo gidî lo gidî li pişt şîbakê
 Çî xuya xêrê li gundê me de nema

Ji halê min û Babê Seyrê ra
 Şevêkê li pişt şibakê
 Ezê bibim xulamê çavê te reş û belek
 Her sê deqê semawî gidî li min lo lo
 Lo lo gidî lo lo gidî Bavê Seyrê
 Lo lo gidî Bavê Seyranê rebenê to dînî
 to ne dînî
 Piştî mala Xudê çavê reş û belek
 li min bişkînî
 Derdê te bi Bavê Seyranê
 Derdekî pirî giran e
 Çawa ceger û hinavêt mêlakêt heliya
 Li min lo lo li min lo lo
 Lo lo gidî Bavê Seyrê

Gotin û Muzîk: M.Arif Cizrawî

1065-AMÎNA YÊ

Were were
 Were Amînayê
 Wila keçê dînê reş rihanê nêrgîzê
 Çav berdayê.... ew sosinê
 Hawar e gelî gidyanê û cîrana bêhn vedayê
 Wila sosinê gazî kirî nêrgîzê ûy ûy kupek dayê
 Reş rîhana devê kanîka îû.. îû
 Ber rûbara kat vedayê
 Hingî qîzik û perî tèn bêhnekê
 Bêhna Amînayê ji keskê nayê
 Hingî qîzik û perî tene ezê çi bikim
 Ji guvendê ji seyrana bêhinkim... bêhna
 Amînayê ji kesekî nayê
 Bejna Amînayê ûy ûy ûy li bin kona ve
 Rûniştî mala barkir wa li bin kevrî
 Reş konê mala babê min barkir çûne
 Ser banê Êntîbnê raserî Cizîra Botan dana pişt kevrî
 Piştî serê çendekî çend wextan e
 Çend buhar ser min re bûrîn ûy ûy ûy
 Ezê jê ra bikim girî Amînayê
 Keçê malxirabê heke pirsiyar
 Ê pirsiyara ji xelkê bikin wextê Amînayê nabînim
 T bo çî wa li min kirî ez kirim kewê qefesê

Rûndikêt çavê têne ji çavê min bî
 Rebeê te ez kur kirim
 Were wer Amînayê
 Wila rihana devê kanîka qeydak dayê
 De wila ezê ezê çi bikim sebir û sekana dilê min
 Çi cara bi kesê nayê
 Talîya paşî û ezê biçim dîsanê wila xo bikim
 Ebdal piştî Amînayê
 Were were were hezkî newe
 Ez zanim Amîna her de bêjit te ji min re
 Navêt kule çend keser e
 Reşkona barkir wara dana ser wara
 Keçê dînê xema çi car nexûy
 Xem giran in xema nexûy ezê çim
 Ji niha pêve ser kaniya ser seqlana cihê wara
 Ezê digirim ser kanîka ser rûbara
 Ser gera şûna wara
 Wila ji ber xatirê wê ra bibim hawar
 Ebdal dîn û har bîm biqetînim bêhn bikim şîna
 Kona şû(î)na wara
 Ezê dîsa... bigirim cihê kona barkirine cihê wara
 Ax were were were Amînayê
 Reş rîhanê nêrgîzê
 Ew serê çendekî çend salanê
 Hindî dikim sebr û sekenê
 Min bi kesê nayê
Gotin û Muzîk: M.Arif Cizrawî

1066-HESENÎKO

Hesenîko pismam çûme ber ava Murdê
 Hoyê hoyê de hoyê hoyê
 Asê gotî çawa ava Murdê ji min û te ra leme leme
 Hoyê hoyê de hoyê hoyê
 Wexta Asê dîsan gazî kirê kelevano
 û ez ê li bextê te me
 De hoyê hoyê de hoyê hoyê
 Wila kelevano tu min hesenîkê qurban
 li ava vê Mûradê tu derbaske li şeva şevê
 Wila kelevano û ez kefîlê heqê te me delîlê Asê

Hesenînko pismam Asê gotî
 Ev serê sê rojane, sê şevan e

Ew bi çi tu dilmayî
 Hoyê hoyê de hoyê hoyê
 Ere wila serê sê sevan e sê rojan e
 Bo çi ji min ra tu dilmayî
 Hoyê hoyê de hoyê hoyê
 Asê gotî ez ê rabim destê Hesenîkê
 Qurban bigirim ji xo ra bibim taxa jêrî li çem biray
 Hoyê hoyê de hoyê hoyê
 Ere wele ezê canê xo Hesenîko helal
 bikim hêş wila zaman may
 Hoyê hoyê de hoyê hoyê
 Delîlê kovandarê Asê
 Hesenîko qurban tu çiya nema me min lê danenî
 Wila çawa tu kanî nema me av jê neanî
 delîlê Asê.

Gotin û Muzîk: M.Arîf Cizrawî

1067-ZIRAVÊ

Wila ziravê lê ziravê lê ziravê
 Ax lê lê ziravê lê ziravê lê ziravê
 Wila gelî gundiyo û cîrana ji xeynî ziravê
 Bejna wê çawa heçî nedîtî
 Ne zirav e ne dirêj e qeyda ye tirsim bişkêt lê ziravê lê ziravê
 Wila gelî gundî û cîrana û ezê rabim biçim
 Hawer e Entabê bisekinim
 Ezê kembereka zêr û zîvî binim hewar e
 Bixemlînim bidim piştê lê ziravê lê ziravê lê ziravê
 Wila çawa keçê te mal û mezelê mala
 bavê min kurkî bi destê xo xirab kir ziravê
 Te ez kuştî bîm bi seet û bi gav bi gav
 Hewara ziravê lê ziravê
 Wila gelî gundiyo û cîrana temaşe bikime
 Bejna ziravê heçî nedît
 Bejna ziravê rîhana gul e
 Rîhana bi perçeme lê ziravê lê ziravê
 Sibê û êvara şîn dibit serê kaniya
 Entîbnê raserî Cîzra Bota wextê li devê hewda şîn dibît wê gavê
 lê ziravê lê ziravê lê ziravê
 Wila gelî gundiyo û cîrana heçî bejna zirav nedîtî
 Ez kuştîbim... Neç(ş)êm rêve biçem, ez helamdim bi seet gav bi gavê

Lê ziravê lê ziravê lê ziravê
 Wila gelî gundiyanî û cîrana bejna ziravê rîhanê
 Li devê kaniya werin bibînî baqa gula
 Biqetînim bidim destê qîz û hoîyêt va Cizîrîya
 lê ziravê lê ziravê lê ziravê
 Wila gelî gundiyanî û cîrana ji xeynî ziravê min kes nev e
Gotin û Muzîk: M.Arîf Cizrawî

1068-BAFÎR BARÎ

Befir barî li zozana barî barî
 Îro malekê li zomê mala babê minê malekî
 Li zomê mala babê minê rebena Xudê barkirî
 Zoma barkirî rebeno dîno
 Wara barkirî dana ser wî barî
 Her du cotê memikên te
 Rebena Xudê mîna memik û şamalka rebenê dîne
 Minê danî nîveka mezela tarî
 Gelî gundiyanê cîrana
 Ji xala fêsiad û ewlê gundê me re
 Xudê mala wan xirab bike
 Min û to xarî
 Hal bûkê rebenê dîne min to nexwarî
 Bafir barî hê... hêêêê
 Bafir barî li serî kevrî
 Li aşotê
 Berfê lê kir
 Şevêkê baranê lê kir şevêkê qanuna gelî gundiyanî
 û cîrana şevêkê qanunê berfê lê kir
 Baranê pêra biçirkîne bafir barî
 Kuro dîno ji nav zomê were bistekê layê mala min rebena Xudê were
 Bê bextê çend gel min direwînî (birevîne) bafir barî
 Were şevêkê destê xo bide
 Gerdanê mina zer li vê dinyayê to biwerine
 Kuro dîno
 Hişyar û muqayyed be
 Bes hişyar be muqayyed be kirasekî teng ekitan e mefromê..
 meleze li ber min e neqetîne
 Bafir barî... heke te kirasê kitanê minê tenge
 Mefromê melezî te qetandî
 Bajarê welatê xerîb û xurbetê bigerî
 Ji taxî... jêrî terzî tunene

Befir barî car bi car
heçî bêt tewafa bejna min keçikê
ji her du qewlê Xudê bit

Derman dikim... kor bit şehit bit.. şil ...bit
Birîndar e bafir barî ... befir barî

Gotin û Muzîk: M.Arîf Cizrawî

1069-MÎRÊ RİBABÊ MİRADÊ KİNÊ NİMÛNEYEK Jİ DENGÊJIYA WÎ

FİRMAN E

Dengbêj Mirado ne tenê li herêma Torê, her wisa li seranserê bakûrê Kurdistanê ji botan bigirin heta Xerzan, Diyarbekir û Serhedê delalê ber dilê hezkiriyên kilam û stranên evînî û seran bû.

Dengbêjê hêja ji “malbata kinê” tê. Ji ber vê yekê jî wekî Miradê Kînê tê naskirin û navê wî li çar aliyê Kurditanê jî hatiyê bistîn. Ew cawmêrê hanê di literetûra folklor û hunera kurdî de wekî “mîrê Ribabê” tê nas kirin. Malbata wî bi xwe di zargotina kurdî de reng û dewlemendiyeka hêja ye. ‘Ehmed Axa û Eysê Xanimê’ lawikê deqor û Seyra Gulîsor çend kilamên wî yên çêjdar û serke ne. Lê di nav kilamên wî de yek heye ku tu dengbêj nikarain wek wî xweş û baş bistirên. Ev kilama hanê, kilama ferman ku li ser “serhildana Mala eliyê Ênis” tê gotin. Lê berî ku em dêhna xwe bidine vê kilamê, em gotinên siyasetmedar nivîskarê kurd Şerfxan Cizîrî yên li ser Mirado bi bîr bixin.

“..Dengê li Kurdistanê hê jî wek dengê Miradê Kinê peyde nebûye. Ew dengê ziz û zelal, bilind wekî çiyayê Zagrosê û xurt wekî neqosa dêrên filehan bûyê normek ji dengbêjiya Kurdistanê û li hemû deverên welêt belav bûye. Miradê Kinê bi dengê xwe yê berz û zelal, nexwesan ji nava livînan radike ser piyan..(Şerfxan Cizîrî Kultur û Edebiyata devkî)

Firman a firman a firman a firman a
Firman a firman a firman a firman a
Xalo emê çi bikin şer giran a

Firman a firman a firman a firman a
Keko li me firman a
Ne bi zirtê odê kurê camêran a
Ne bi hovê kirkên simbêlan ba bida
Li nav qîz û bûk û jinebî û van pîrekan a
Ne ku mirov berê xwe bide serê giran a
Destê xwe bavêje van dameçan û van alamaniyan a
Bila kesek zirtê xwe nedê
Û nebê emê berê xwe bidin ser qewxê girana
Û bira emê li ser Mala Eliyê Ênis
Qewmê çiyar a axao.....

Firman a.....
Xalo li me firman a

Bira bila kesekê zirtê xwe nedê
Li ser mala Eliyê Ênis wan qewmê çiyana
Û lê belê sond xwarina bi Şêx Evdilqadirê Gêlanî
Maz û Evdiyê nava Nisêbînê
Û bi perda wî Weysel Qeranî
Sond xwarina wî sî salê Siltan Şêxmûs
Bi wê qûbê û perda wan a
Û jin û namûs pîrekên xwe

Bi sê telaqan berdan a
Go emê serê xwe nakin şewqan a
Emê destê xwe nekain kelemçana
Emê berê xwe nadin tu hepisxanê giran a
Bira emê tucaran destê xwe nakin
Destê van bêbavên tirkan a

Bira bila heçiyê ew in qisasê serê
me bixwe na
Bira bîra wê nayê wexta ku Şêx Seid
Li devê Ulu Camiya Diyarbekirê xeniqandin
Û stûyê wî avêtina şerîtê
Bûkên ser bi zêrî
Bi serê mala xwe ve dageryana
Bila hûnê wê rojê li bîra xwe bînin
Van eskerên Sêrtê, bedlîsê, Wanê,
Tetwanê, Xelatê, Erdîşê, Mûradiyan û Qersê,
Qaxizmanê, Bazîdê û Erzeromê
Li ber pira Malabadê li kenarê avê dîsanê
Van e li hev civiyana

Û lê belê hûnê li bêjn û bala
Pîs neferên herçî ew in
Ewê ji me kurdan a
Hûnê derba lê bidin li bejn û bala
Van çawîşan, astêmena, ustêmena
Û van têmena, yûzbaşî û binbaşî
Yarbay û albay û van bûyûk qumandana

Wele bira ezê dêna xwe didimê
Li ber pira Malabadê li kenara avê
Li ber Gorê Qeremûsê
Û li ser serê Mala Eliyê Ênis
Çi eceb û çî qiyamet û çî tofan a

Waye mewzî û tapiyê xwe kolan a
Û simbêlê reş û boyaxkirî
Avêtine van Meqerifê tivingan a
Bi elba fişek vala kirina ser gohkê van ebana
Wele bira dênê we li wa bê
Û bila xwedê şeş kula lê bidê

Li mala çawişên Farqînê
Tu nebê dûrebîn li ber çavê wî ya
Û dimêzênê li ber Pira Malabadê
Li newala qeremûsê
Çi eceb û çi tofan a
Lêlî belê ewê çûye ser telefonê
Ciwabê didê yedincî ordiya Diyarbekir
Û ji wê dê ciwab kete xopana bajarê Enqere
Ew dibê, Elo!
Ew dibê, Efendim!
Ciwab dane wê mic lîsa giran a
Wa axao firman a firman a..

Wele firman a... li me firman a
Wele bira wextê ciwab kete
Xopana bajarê Enqerê
Wê mic lîsa giran a
Lêlî belê carekî rabû bû çireçirê deriyan
Çingêçingê kursiyên û masan a
Û bûye çireçirê van qeleman a
Û navê Eliyê Ênis
Deranîne ji van kuçik defteryên
Navê wan avêtin dewra Siltanan
Wele navê mala Eliyê Ênis
Carekê avêtina qezetan a
Bû çingêçing û zirezira telefonê wan a
Bila wê rojê şeş û heft weleyatê
Tirkîyê xeber dana
Wa pê hesiyên a
Bila carekê miftê lê dane
Devê wan depoyan e
Bi sindoqan bi elban fişek vala kirina
Van mîratê cemsana
Wele bila dênê we li wan be
Heçî sûbay bûn ewê siwar bûn
Li van teksî û li van cîb û li van fordan a

Û heçî êdî sefer bûn li van ekmek çentesiyê
Xwe dagirtin ji balqan û ji van sabûnan a
Wele heçî yedek sûbay bûn
Û nûka hatibûn eskeriyê

Nizanîbûn berê xwe bidin
Şer û qavxê giran a
Nizanibûn çî eceb û qiyamet û tofan a
Wele ewê sîwar bûna li cemsan a
Mendîl û destmalên xwe
Ji berîka xwe dertanîn
Û li sîwarbûna li cemsan a
Ban kirine pîrekên xwe
Got:“heqinî helal edin!”
Emê berê xwe bidine
Şerê Mala Eliyê Ûnis
Qewma çiyar a axao....

Wele firman a firman a firman a
Li me Firman a Firman a
Emê çî bikin şerê Mala Eliyê Ûnis
Û hikûmatê
Wezê dênê xwe didemê
Pir giran a axao.....
Firman a li me firman a
Wele bira wezê dênê xwe didemê
Li ber pira Malabadê
Li newala Qeremûsê
Li min xweş tê dengê van mîratên
Otomoûk makinaliyar a
Wele lêlî belê Mala Eliyê Ûnis
Çawa bi elban fişek vala kirine
Ser gohên van eban a
Û sond xwarina bi Weysel Qeranî
Bi wî Siltan Şêxmûsî
Bi wê perda wan a
Û destê wan ji zarok û çolix û kulfetên
Wan qetiyar a
Go meê serê xwe nakin şewqan a
Emê berê xwe nadin hepisxana
Û emê destê xwe nakin darê kelemçan a

Wele namûs û pîrekên xwe

Bi sê telaqan ji xwe berdan a
Lêlî belê simbêlên boyaxkirî
Avêtinê van miqerifê tivingan a
Lêlî belê Mala Eliyê Ênis
Dênê xwe danê fişek û
mermiyan wan nemana
Êzanibûn ku barê hikûmatê
Barê risês a zehf giran a
Ê lêlî belê van bêbavê tirkan
Dênê xwe danê ku
Dengê tivingên wan nayê
Fişekên wan nemana

Lêlî belê carekî wan singo
Avêtin devê van sîlahan tivingan a
Ê hicûm berdana ser kozik çeperên
Mala Eliyê Ênis
Êheyf û mixabin wê rojê
Bîst û pênc mêrê me kurdan
Dane nav lingan e axao...

Wele firman a li me firman a
Wezê çî bikim şerê Mala Eliyê Ênis
Li pira Malabadê
Li newala Qeremûsê
kenarê avê
Ê emê çî bikin hemî emr û îrada
Xwedan e axao.....
Salihê Kevirbirî.

MİRADO

Dengê Mirado li çar aliyê Kurdistana bakur belav bûbû. Lê wê demê herkesî dengê wî guhdar dikir. Lê mixabin em di derheqê wî de pir tîştan nizanana. Ew li ku bûye û li ku miriye. Ew jî bi me dide xuyakirin ku me qîmet nedaye wan. Me ew geh wek Mitrib û geh wek Qereçî nirixandine û dîtine. Ew di nava civatê de biçûk û bînirx kirine. Lê awaza Mirado kê guhdar kiriye ew mest bûne. Navê Mirado li aliyê Mêrdîn û Qamişlokê ji aliyê herkesî ve tê naskirin. Mirado ne tenê stranên klasîk gotine. Wî stranên evîne jî gotine. Ew hertim li dawet û şaya amedê bûye. Gava ku wî stranên evîne digot in, keç û xort di ciyê xwe de direqisîn.

Ji bo ku Mirado neyê ji bîr kirine. Em nivîsa birêz Suleyman Demîr bi kurtahî li

vir binîvsînin. Baqek ji stranên ku wî digotî.

Ji bo giramiya Mirado

Karwanê mala bavê Sêva min hemû hesp in
Ji tixûba Îranê, dora Wanê hatin Sêvê xwestin
Wexta ji min re gotin, çogê min çûn û hatin
qeramên min şikestin
Eman eman eman lo ji derdê Sêvê.
Karwanê mala bavê Sêvê min tev heşti in
Ser û barên wan xurme ne, nav û barên wan şekir in.
xwedê hebîna hun ê ciwabekê bidin lawikê min
dêrana Xwedê
Bibêjin wellehî ji tixûba Îranê hatin Sêvê birin

Were Sêvê were Sêvê, ax ji derdê Sêvê
Lê lê gidyanê tama memîkên te xweş in
Wek dimsa mezrone lê li nav û li ser lêvê
Eman eman eman lo ji derê Sêvê
Ax lê gidyanê li te xewxweşê li nav lihêfê

Mirado, bi salan ji me kurdan re stran gotiye, ew li herêma Mêrdînê hîng pir baş
tê naskirin. Nisêbîn, Midyadê, Hezexê, Sytewrê, Kercawesê, Batman û
Qamîşlokê pê ve, nediçû tu kesan.

Strana wî ya bi navê Cîranê, çîroka xwe wiha bû.

Rojekê, yekî ku dildarê cîranê xwe ye heye. Hîng wilo jê hez dike, dixwaze her
timî û hîn bêtir nêzîkî wê be. Gava ku dor tê bê dixwaze kengî cîranên hev bin,
sal, bi demsalan tê dabaşkirin û dixwaze ku her çar demsalan be. Dixwaze ku
paca wê, raserî deriyê wan be. Ji bo ku bikaribin hevdu bibînin, îcar hevcedariya
wan bi îşareteke civanan heye. Dixwaze ku ew ew jî fitlên şahr û temazyan be.
Bila ew bibûna rastî, bila wî çaxê taştê hebûya, firavîn tunebûya. Wiha didime

Miradê Kinê

Miradê Kinê di sala 1943an de, li gundekî biçûk bi navê **Gêra Cahfer** ku bi
ser Kercewsê ve ye, ji dayik bû ye. Navê bavê wî Ferho ye. Diya wî Hediya jî
dotmama bavê wî bû. Ferho kurê Ehmedê Îsayê Kinê ye. Dibêjin ku Îsayê Kinê
beriya sed salî ji biyaxetê hatiye û li Tora Hevêrka bi cî bû ye. Eslê xwe ji
derdora Şengalê ne. Miradê kinê heta carde saliya xwe Li Gêra Cahfer bi
malbata xwe re jiyaye. Mirad di bicukatiya xwe de pirtirîn bi ap û bavê xwe re
bûye. Li wan guhdar kiriye û bi wan re geriyaye. Di carde saliya xwe de weke
hunermendekî xweser û profesyonel lis er musîk û ribabê rawestiya ye û baş fêr
bûye. Dibêjin ku rojekê Mirad ligel apê xwe Usiv di civateke hunerî de amade
bûye. Li ser vê yekê runistiyê civatê pirsra wî ji Usiv dikan. (Usivê Zekiyayê ku

ap û xezurê Mirad bû.) Tê gotin ku Usiv hunermendekî mezin bû. Dibêjin şagirtê te kiye; Usiv dibêje biraziyê min e. Ew jî hunermend e, li ribabê dixê û distirêne. Li ser vê pirsê han Mirad radije ribaba xwe û sitrana Bavê Seyrê dibêje. Dibêjin ku her cendî Usiv sitrana Bavê Seyrê xweş distirand lê tê gotin ku Mirad li apê xwe zede kiriye. Piştî wê civatê êdî Mirad bi sitrana Bavê Seyrê tê naskirin. Ku ez bi xwe jê re dibêjim “ Bavê Seyrê ” (Sitrana Bavê Seyrê efsaneya Seyrê û Eliyê Memed e.) Piştî demekê navê Mirad belav bû roj bi roj hate naskirin. Di dawiya xebateke bi rêk û pêk de. Mirad gihîştê xweserîya xwe û sitîla xwe û bi navê malbata xwe hate binavkirin. Êdî navê wî bû Miradê Kinê. Her dera ku Mirad dicuyê de, gel xwe digihand Mirad bo ku li dengê wî Guhdar bikin û heger bikaribin kaseteke xwe li ber dengê wî bigrin. Civat li derdora wî digerîya. Herweha ji bo zemawendan dicû bajarên û metropolên Tirkîyê û Kurdistanê. Di dawiya temenê xwe de Li Sêrtê di karekî dewletê de bû. Car sal temenê xwe Li Sêrtê borandîye. Di sala 1984an de, beriya sersalê bi 12 rojan seet yekê şevê kirîzekê derbas dîke û wî dibin nexweşxaneyê Sêrtê. Seet sisîyê şevê li nexweşxaneyê jiyana xwe ji dest dide. Miradê Kinê gora xwe li Sêrtê li Goristana Şêxilhîlo ye.

ÇEND GOTÎN LI SER HUNERA MİRADÊ KINÊ

Dema ku em li cand u hunera Miradê Kinê dinêrin em raserî hunereke pîr dewlemend dibin. Di vê hunerê de, bes ne tenê musîk lê herweha şano, reks û wêje jî roleke xwe pîr girîng heye. Di canda Mitirbîyê de xaleke herî girîng jî ew e ku erotîzm weke hêmayek e pîrxweşik cî digre Ev canda hanê her cendî cudahiyeke tê hebe jî, li pîr herêmên Kurdistanê derdikeve pêşîya me. Ji Şingalê bigre ta beşek ji Rojavayê Kurdistan li serxetê jî ji derdora Dêrika Ciyayê Mazî bi giştî Beriya Mêrdîn, Torê û herêmek ji Xerzan digire ber xwe tak u digihîje Colemêrgê û dadikeve Rojhilatê welêt û beşek ji Behdînan. Bi taybet Li herêma Torê pîr meqamê xwe cuda hene. Her zêweke (festival) Torê meqamek û ritmeke xwe cuda heye. Dema em li Hunermendê weke M Eliyê Kercosî, Brahîmê Eliyê Yasîn û Ehmedê Reşîdê Kinê û pîr kesên din guhdar dîkin, em dibînin ku di vê hunerê de meqam û ritmeke folklorîk û dewlemend heye. Dema em tene cem Miradê Kinê em dibînin ku ji wê candê pîr tişt wergirtiye lê weke enstrument û weke naverok li wê tiştê folklorîk pîr tiştên nu zêde kirine. Weke enstrument Miradê Kinê gihîştîye asta virtioziyê. Weke naverok Mirad weke rexnegirekî temaşeya civakê kiriye û bi hunera xwe hunandîye. Ji peywendiyên kesayetî ta digihîje peywendiyên civakî û cinsî, em dikarin vê tevê di hunera Miradê kinê de bibînin. Miradê Kinê qonaxeke di navbera hunera folklorîk û ya nûjen de. Û Mirad bi dengê xwe jî pîr bi hêz e. Dengê Miradê Kinê weke zengilê cam e. **çavkanî: kurdworld.com**

1070-MÎREKÊ BOTAN

De lê heyê lo lo heyê lo lo,
Heyê lo nemînim li ber vê dinyayê
De lê ba ba derê, li min derê eman
Sed ne'let bê li wan kesan
Ji ser va birayê giyanî- giyanî
Ji bin va temahî dikin bi meşuqa dostê bira derîde
Lê heyê lo, hayê lo lo nemînim li ber
vê xezem şorê heyê hoooo...

Rojekê li mala Axayên Şikakiyan dewetek dibê. Qurban serjêdîbin, xwarin û vexwarin û çay û qehwê belav dibe û kêfê mêvana baş bû. Qerenî Axa serok reîsê Şikakan gazî xulamekî xwe kirgo herin gazî dengbêjan kir ma yek ji wan dengbêjan bên ji me re du sê stranên bistirên.
Hemê Çewrê dest pê dike. Wê kilamê jor ji axa re distirê.
Axa dibêje bese te ez bi tîra kuştim lo. Ew kilama naçû kêfa qeranî Axa.

Gava meriv wan rêzên jor dixwîne hekmet dimîne. Tu îmkanên jinikê namane, ewqas dixwazê ku mêrê Sebriyê Hecî xelas bike, serî pêsirê xwe seh dike ka şîr tê de heyê û an tuneke ku ji wî mêrxwazî re bişîne.
Levira ew eşqa xwe û Sebrî nîşandide ji bo we dibêje min serî zer memikên xwe biguviştê ji wî re şîrê eşqê bişanda. Ew mînakê wiha bi sedan di nava kilamên kurdan de hene.

MÊRXAS MÛSO jî wekî Sebriyê Hecî bûyê Hemî begên Botan ji wî diqahrîne û dixwazin wî bikujin, lê ji wî mêrxazî nediwerîne.

Rojek Mîrekî Botan Hecî Mihmed Beg ji rewşa wî pir aciz dibê. Xelk pesna wî dide. Navê wî di devê her keç û bûkêke daye. Wan panzda sala bi hev re bi poz deng dikirine. Ew rojekê pîrekê xwe redibêje ezê di demeka nezik de Mûso bikujim. Dora dina rojê civatê dicivîne, Wê biryara xwe bi civatê re jî dibêje. Jina wî ya biçûk tehamûl nake û dibêje welleh ez a herim xeberê bi Mûso dim ma Îşev naye oda mala mîr. Ew bi şev û nîvê şevê dikeve rê diçe mala Mûso. Gava ku bi derî mala Mûso dikeve. Mûso bi hatina wê xatunê şaş dibe û ji ser nivinên ku ji Qutlu qumaş hatî çêkirine heza xwe dibe, bervî wê diçe.

- Xwîşkê çî bû, çî qewîmî, kîjan bayî tu avêtê wan derma?

Tu bi xêr û xaşî hatî, well hesil qimeteka pir mezin dide hatina wê xatunê.

-Ew jî Mûso re qala wê bûyare dike û dibêje ez ji te tika dikim tu wan rojana naye oda mîr. Sibê Mîrê Botan gazî li mîrekên dine Kurdistanê jî bike. Ew ê te bikujin.

- Way tu bi xêr û xaşî hatî xwîşka mina delal. Tu metirsê birayê te, te mehçûp nake. Pîrek bi lezekê ji hûndir derdikeve berê xwe dide mal. Mîrekê Botan Mihmed beg jî gazî mîrekên din dike. Çay û Qahvê li ser hev tê, bi dehan qurban serjêdîbin. Mêwayê herî xweş, herî baş li ber wan tê girtine. Peyayên beg

tên mala Mûso, dibêjin Mîr got ma Mûso jî bê mîrên Botanê hemiyê li navberkene, ew dixwazin Mûso jî bibînin. Li civata mala Hecî Mihmed Begê dengbêj jî qor bi qor rûniştine ji axan û began re stranên bijartî dibêjine, carcarna ji stranên li ser wan dibêjine. Yek ji wan Dengbêjan Mihemedê Kercosiyê ew wiha dest pê dike.

Hey hê, hey hê

Ax begê min wê çawa be
Li vê dewra pîs
Hakimê min wê çawa be
Li vî zamanî
Wan mîrekan şêwir danin
Ax begê min nabe, mîrê min nabe
Şêwir girane, rê lê nabe.

Ew bi wê kilama xwe wekî began tewanbar bike. Mêranî ne wihaye, bi rûreşî meriva bikûjî. Lê ew vê gotina Mihemedê Kercosî guh pê ve nake.

Mûso Gazî jina xwe dike.

-Xanim, bermaliya min. Helê carekê cilên min bêxiretiyê bîne. Îro roj roja mêranî yê. Jina wî li ber wî digêrê lê, ew gotinên jina wî di guhkî wî re dikeven di guh din re derdikevin.

- Min bi te re got cilên min e mêraniye bine, ne yên ku tu min pê bitirsîne. Min hetanî roja îro tu tiştên wiha qabul nekirin, ez îro jî qabûl nakim.

Jinik ez î herim, eger tiştêk bê serê min di dû min megirî û reşê xwe girê nede. Eger ku tu bigiriyî û reşê xwe girêdî, ez di gorê de rehetsiz bibim.

Ew li hespê xwe yî qer û kumet sîwar dibê tê bermala, Hecî Mihemed Begê Botî.

Ji hûndirda peyayên beg dibezin nik wî mêrxazî ji hespê peya dikan, bergira wî dibin li nav hespên Bega girêdidin. Hespê wî jî wekî wî naxwaze li nav hespên wan bimîne. Xwe bi hîre hîre dikuje. Peyak te odê dibêje mîrê min hespa te naheve li ba hepên din nizamim çima.

- Ew î ji tewla şêra derketiye ji bo vê kekê min o !

Civat li hev dinêrin, bi vê kevir avêtine wî. Ew bi xwe radibe hespa xwe girêdide. Dîsa te hundir. Wekî berê Mîr ji ber radibe û ciyê herî baş didin wî.

Mîrek ji wî dipirsin:

- Muso çiyê wa cilên wihaye rengîne ku hemî rengên herêma me li ser te ne. Lê ew silahê te hîng jî dişewtîne. Ma te ew ji ku stand?

Min ew jî Misirê bi anetî da. Hele bibêje bihayê wê çi bû.

-Bihayeyê wê li ser min pence zerî Osmanî bû. Mûso li derdora xwe dinêre û hewayê hûndirê odê bihîndike, lê tu hawa yê wiha xirab nabîne. Xebera wî ji bayê felekê nîne. Piştî demaka din, Mîr şora davêje ser Mûso.

Mûso daye sed carî daye
Lawo ji ewqas girêkên Botan

Îşev bihna min bi te derketiye
Mûso min bihîstiyê te Etfiyeka Misirî kiriye
Lawo kanî em ji xwe re li Etfiya te binêrin
Bê ma bira ka Etfiya ta Misirî ye.
Mûso bersivê dide mîr
Axa ez ne har im ez ne dîn im
Ez xortekî zirav im,
Lê ez mêran dixapînim
Ez bi eniya mîrekên Ezîzan b ikim
Li oda tu ciwan mêran
Û tu lawê bavan vê Etfiyê ku lê xwîn be,
ez nakşînim.

Ji begên Botan yekî din xwe davêje navbera wan.

Eman Mûso dilê min xemgîn e,
dûrî vê hizûrê
Di nav ewqas zilaman de
Lawo ez te bi pîreka dişibînim
Agir malo, ka em Etfiya te binêrin,
Belkî em ji xwe yekê û didû va bistînin

Mûso dîsa lê vedigerine;
Axa waye, sed carî waye
Teqla te ji ya hemû Began û Botan zêde ye
Axa, Bira tu bizanibî ku ew Etfî bi rûhê zilamên wek te ye.

Vê care jî Zeynel beg dikeve navberê.

Mûso lawo tu ne harî tu ne dîn î
Tu xortekî zirav î lê civat xapîn î
Agir malo ka em li Etfiya te binêr in
Belkî em jî ji xwe re yek û diduya bistînin.

Mûso bersiv da zeynel begê jî dide;
Axa wayê sed carî wayê
Pêşiyên me ji paşiyên me re gotine
Em silahên xwe tu caran bêyî xwîne nadin destên tu kesî ye
Axe dilê min dixemînê
Aha waye tu Etfiyê di ber bejna min de dibînin.

Ew bi şor û gotin avête ji heqî Mûso derneketin.
Çav avêtin xulam û peyên xwe li wan jî newerî xwe bi ser Mûso din.

Dor hat Şaqûl Begê
Keko nabe, mîrê min nabe
Keko ez dibêjim, melek daxilî erdan bin
Me ji nav ewqas girêkên
Welatê Botan tu li dest birakê xwe jî amîn nabe.

Muso got Malxirabo
Min û te heftsalan bi hevdu re feqitî kir
Welleh tûrikên Quran kitêban milê me qetand
Me bi heft salan rastî kir.

Şaqul Begê dest pê kir;
Got keko Mûso heyeeeee,
Sad carî heye
Ez bi eniya mîrekên Ezîza bikim
Min bala xwe baş daye,
Ew Etfiya xeynî
Mûso bi kêrî kesekî naye.
Etfî dest bi dest gerî.
Dû re Nûhê Gergerî sîwarê şilha Kekê Nûrê, li ser û quna wê mêyze kir
Got;
Mûsê aman te kir, sed carî te kir,
Bila tu tenê bêjî min ji xwe re silah peyde kir.
Ji devê te dibare barek şekir û xortan li bejna te meyze kir
Ew Etfî bi seetan di odê de ji destekî dizivirî destê din.
Lê niyeta wan xirab bû.
Lê çi bikin ji Mûso ditirsin û newerin xwe bi ser Mûso din.
Mûso meyze kir rewş ne baş e.
Wiha bersiv da wan mîrekên Botî.

Ez mûso me bavê Xelef im
Ez xortekî bi def û lef im
Ji odê began û wezîran
Ez ne direvim û ne jî dibezim....
Gava ku Mûso wan gotinên jor digotin, hemî keç û xort û bûk û pîrek
ketibûn ber deriyê odê li mêrxaz Mûso dinêrin.
Yekê digot; wallêh min bi çavên serê xwe dît ku Mûso li erdê mîna beranekî
mirar direş bûye.
Yekê digot; na walleh ew merivekî din bû, ne Mûso bû. Xeber ji der tê odê.
Mihemed Begê Botî li Mûso xistiye ew miriye.

Jina wî li ser wî distirê ûwiha dibêje.

Mûso wayê, sed carî wayê
Mûso min ji te re negot
Neçe dîwana Mihmed Begê Botî
Dîwan li te nayê
Mûso ku tu ji vir de herê
Tu ji wir de naye.
Mehmet begê Botî ne mêrê
Eger ku ew mêr bûya ew ê bi xwêdiyê jinên xwe bûya.
(Ew serpehatiya min pir caran ji devê bavê xwe jî bihst lê bi kêmayî bû.

1071-MÎRO TÊ JI TÊLANÊ

Mîro tê ji Têlanê,
Bego tê ji Têlanê,
Qevda şûr girêda ser qolanê,
Heyfa xortê Xerza maye ber baranê.
Miro tê ji Dihokê,
Hakimo tê ji Dihokê,
Qevda şûr girêda ser zirhokê
Heyfa xortê Xerza maye ber teyrokê.
Mîro tê ji Cizirê,
Hakîmo tê ji Cizirê,
qevda şûr gireda ser zincirê,
Heyfa xortê Xerza maye devê bîrê.
Daykê hina bûkê di testê ko
avê bi kevçî kevçî lêko
de bîne berê li destê xwa paşê ko

Hina me hina vê Diyarbekir
me kirîbû li hev zêdekir
lê hekê çepilê bûkê û diya bûkê gir bûn, hinê qîm nekir

Ha li hîta ha li hîta
swar û segmana da cirîta
le daykê bûka me ji mala mêra, xwarziya egîta

min avîtû binya Tilgoranê
de hekê, hevalxêrê xelata xalê lokê(2) hanê

Ava çemê me zelalo
têde dilîze kwêrgî û xezalo

le welle axatî ji berê da li bavê Faîk wer helalo(?)

Daykê xeftanê bûka me qutniyê samo
min fesiland ne temamo
lê hekê welle sam'î dûro û wez peya mo

Daykê hina vê Helebê
hine li destê vê Zeynebê
lê hekê, hevalxêrê de vay tu çû
aqûbet li serê heval û hogirê dora te bê

Bûkê rake ji pêyo
xêrê lêko çeka çêyo
le hekê, hevalxêrê mi go gune li stuyê dê û bavê'yo

Bûka me dara serê rêyo
alyak sêvo yek hirmêyo
de devê berbûya biskê, zimanê wan jêbe
yek nikane kilamekê li ser hevala mi bibêyo

Go ev çî dara li pey êso
mi berra girto piyê qumêso
de mi go pismamo xaîno were pêso

De li wiyalî çîtê, li wiyalî çîtê
dengê kevoka sipî tê
de welle ji berê de dengê bavê Faîk bi mêranî, bi egîtî tê

Daykê deva bûkê bi rastê xo
xêliya bûkê bi ber bê xo
le hekê, hevalxêrê agirî di dilê dê û bavê xo

Daykê xêliya bûkê helîlê xavo
têra xuayaye bisk û çavo

Daykê Qerejdaxa li taco
Diyarbeir hêlek deno û hêlek zaco
lê hekê, hevalxêrê taliya qîza ya mirino û ya jî zewaco

Daykê Qerejdax berbi royo
lê hi?inhatî î'ndilkoyo
lê welle kalkê Azad bûk ji Hecî stendî bi zora çoyo(?)

Ha li tela, ha li tela
koç û kerî hat mexela
le dayikxêrê welle bûka me qîza şêra ye, xwarziya beglera

Daykê bûk û du berbûno
ji mala wê de berjêr bûno
le bav û birên bûkê ji nîro sûnde poşman bûno

Daykê berê ruyê li mezel bû
kutlê suwara li me der bû
le welle bavê Faîk ji berê de seresker bû

Daykê me ji dîba heya dîba
dayikxêrê welle nexsêhûrî rûheqîba
de welle dû Yaşa Silo ra em tu car jinên xwe nadin xerîba

Ava Qerejdaxê li tistîra
destê berbuyê me'na li gustîla
le hekê hevalê, bûka me qîza mêran û diya wezîra

Daykê xaniyê bavê bûkê nûlêkirî
torbê toraqê pêde kirî
le berbuyê me'na hatin û devlêkirî

Xaniyê bavê te li korto
dîlopa pêde şorte şorto
de hekê, hevalê xema mexo pasa xorto(F)

De ji dana heya dana
pez sekinî ser guhana
le hekê, hevalxêrê devê diya bûka me nola uncûrê nav bîstana(?)

Gundê me ji gunda dero
kevîrê dora kaniya gundê me mermero
le hekê welle diya bûka me nola arwana(4) qemero

Ew çî dara li kepirê
swar û segmana xar dibêrê
de dayikê xweziya mi bi dilê wê xweyingê, xweying bûbe berdêlya(?) birê

Ew çî dara li pê êso
mi pêde kirî topê qumêso
le pismamno kwîrno(5) werin pêso

Bêmalô, li vî çemî li vî Feratî,
 Ez çûm çiyayê Mazî, ciyê soz û qîrarê çe, çima tu nedihati,
 Hingê ez rebena Xwedê digiryam, ,
 Hestirê min dewsa avê xûn dihatî,
 min go ez û lawê Nûrê hevdu birevînin, li xwe heram bikin
 ax û ava vî welati.
 Kelha Mêrdînê bilind bû, bi ser dinê ket,
 Ji siûda min ra tîra min û lawê Nûrê li tehtê ket.
 Min di qîzê xwe xemiland bi ba dê ket,
 Dilê min sêwiyê şewiti, nava min agir pêket,
 Min go xelk û alem gişk esker û firar bûn,
 Taxbûra wan çû li vêda şam û Helebê ket,
 Taxbûra lawê Nûrê çû li Besra Yemanê ket,
 Dilê xelk û alemê tev da dil bûn,
 Dilê min û lawê Nûrê ji kenarê bilind,
 Ji ezmanê hevta bela lêket.
 Ez bi serê çiyayê bilind ketim dikakînin,
 Hêstirê xwînê bi çenga, bi kulma dibarînim,
 Li nav taxbûr û bêlûka digeryam sebra dilê xwe nabînim.
 Ezê bişînim malê, xişir û beniyê xwe gişa bînim,
 Ezê gilî bikim, têla li ser têla bikîşînim,
 Heta teskera lawê Nûrê ji derge Stamble tije bînim.
 Bajarê Mêrdînê bajarê me ye,
 Sûka fila bişewite roja lehdê bey' û bazar tê tune ye,
 Ez dirim li nav taxbûr û ordiya, nizanim lawê Nûrê li ku ye.
 çiya dibên em çiya ne,
 Golkê dû garanê radibin dibên em boxega ne,
 Sewî sakulkî ji ku rabin,
 Dibên dewsa sebra dilê te em nandar in, em axa ne.

1072-MUSÊ XAYÎN

Me rev, me rev ...!
 Musê xaîn me rev
 Te hetka min bi navê xwe re derxistî
 Bi çepelê Stiya Nemo bigire,
 Bibe ji xwe re,
 Heta erdê Şamê bi te ra me
 Ê sozê min bi qerarê te re
 Herçî li dû soza xwe venagerme
 Bêdîn bimirim,
 Li ser riya bêdîn here

Mûsê xaîn bextê dinyayê ne wihaye,
Ne bi zirta ye û ne jî bi forta ye
Ne bi çefiya êgal xwar kirina
Ser xaniya ye.
Min doh pêr tu dîfî
Tu ji ber Hisênkî gurî direviyayî
Li ber çavê min wekî mijê tifingê
tê xuya yî
Tu sekinî li diyarê heftayê...
Mûsê me re bext ne wiha ye..

Konê Mûsê xaîn, ji konê dar e
Stûna navê zêrê zer e,
Sala çûnî wê çaxî ez dosta Mûsê xaîna xwe bûm,
Sala î sal ez ji canê min kirin
Nîşana guliyê zer e.
Porê min î sor û sosoinê,
Li tûmka digere.

Konê Mûsê min li ber avê
Ez li bextê te me,
Tê keboka xwe bidî erdê.
Paketeke lêxî, yekê bavê
Te rextê çarparçe
Bavê ser dev ziravê
Heya li me derkevin
Gaziya mala bavê...
Mûsê xaîn bext ne wiha yê
Te dest ji Sitiya Namo berdayê
Te hîştîye li çol û çiya yê.

Musê xaîn me re...
Stiya Nemo digot;
Musê xaîn bext ne wiha ye
Bext ne wiha ye
Ne bi zirta û ne bi forta ye
Ne bi gera ser xaniya ye
Ne bi dabanca qerebelo
Te li tenîştê rastê girêdayî ye,
Ne bi qeyiş rext rasto û çep
Te girêdayî...

Musê xain bextê dinya yê ni wiha ye

Min go;
Qey tu bi mêranîyê
Mîna Mihmed begî, lawê Cemîl paşayî
Li hinda pira reş, bajarê Diyarbekirê
Pêşîya tromobilê zabita
Rê girêda yê...
Min go;
Qey tu bi îlmê xwe
Mîna lawê melê Fetullahe yê
Min go:
Qey tu bi ciwan mêriya
Mîna muchim Şêxê Erebayî...

Şevê nîvê şevê Hûseyinê gûrî
Şeravanên devê tîfingek
Şalixî di ser tersê xwe re berdayî
Te dev ji Sitiya Nemo berda,
Tu revya yî...
Ji qonaxa sê seeta cefî û êgalê
Musê xaînê min man e,
Mîna Mijê biharê li ber çavê min xuya yê

Stiyê Nemo ban fikir dîgo:
Musê me rev Musê me rev...
Rev ne karê mêra ye
Musê were me rev.
Eger tu herî
Derê eyneliyê dayne,
Ji dotmama xwe ra
Tu ê li binê beriyê
Li qirpîne tîfinga
Tu li şerê qîzîk û bûkên Kurda binêre...

Musê xaîn...
Sozê min bi qerarê te ye...
Heta erdê Şamê Şerif tu herî
Taxa Salihiyê,
Nav axlerên Kurdistanê,
Destê min bi te re...
Heçî ji min û te jî dû sozê
xwe venager ê
Bila kafir bimirê li ser dînê bêdîna here...
Bejna Musê xaînê min zirav e

Mîna darê Bөлükê şîn dibû,
Li bajarê Diyarbekirê
Li welatê Kurdistanê,
Li devê sükê û kolana

Stiyê bang dîkir dîgo:
Musê xaîn li te zava bûyî,
Û sala ve salê ez bükêk bûm...

Li te hêsîro û li min pepûko
Xwezila ji xeyra Xwedê re
Musê xaînê min li binê beriya
Beriya şerkî giran bîkirana
Bila heft sal nîv dû ra
Bi destê Musê xaînê min bigirtana
Bavî tana ser Bөлükê...

Sitiya Nemo bang dîkir dîgo:
Musê xaîno!...
Bejna Musê xaînê min
Zirav e, mîna dara zeytûnê
Şîn dibû li bajarê Diyarbekirê
Li welatê Kurdistanê
Li ber dara mîratê telefonê...
Li te axao Musê xaîno
Û li min xatûnê...

Stiyê ban dîkir dîgo;
Konê Musê xaînê min li ber avê
Musê xaîn,
Çogê xwe bide erdê
Qeyîşa qîçik mozeliyê
Li destê xwe bigerînê
Mîna xortê Kurdistanê
Destê xwe bavê ser darê dev zirvê
Paketê lêxî û hesîn bavê
Heyanî ku bi ser min û te giha
Gaziyê mala bavî.
Konê Musê xaînê min ji kona dar e...
Stûna navê zêrê zer e...
Sala çûnî ve çaxê
Ez ji qîza qîzek bûm
Û di mala bavê xwe de bûm,

Sala vê salê
Li bine beriyê
Laşê min î nazikî teze
Kirin nişana guleyê zer e...

Pore min î sor î sosinî
Mîna hûrikê zêra
Li binê beriyê
Li tumê xernûbê digere.

Bejna Musê xaînê min zirav e
Şîn bûyê li bajarê Qamişlokê
Li ber devê deriya qereqolê;
Şîn bû, li zozana Şerefedînê
Li deşta hezar golê
Li welatê Kurdistanê...

Sebriyê Serhedî

1073-MİHMED AXA /Strana Mihmet Axa

Hawar li minê.....
Ez çûme Amûda bavê Mihemed
Dên û bala xwe didemê lo....
Lo bi çeme lo lo, lo min lo, lo gidî lo
Lê lê belê welleh şexşana destê Mihemed axê
Dên û bala xwe didemê
Ji wan ecemiyên kê mî derhem e lo, lo li min lo, gidî lo
Mihemed axa tu dê rabî baz bidî serê bana qesrê
Tu ê tivîngêkê biavêjî wê kevoka ser hereman
Û bi dengê Êlî bang bike gundî û cîranan
Û bibêje gelî gundî û cîranan ez li bextê we me
Hûnê li min fena, ez î kilê çavê Zergaya xwe me
Welleh min soz daye li ber destê Xwedê tu sê jinan bîmî,
a çaran, bi soz be ez a te me lo..
Lo gidî lo, lo lo li min lo. lo bes e lo...
Zergayê ji ber êş û şeraniya dilketina mihemed Axa nexweş dikeve... Dikeve
nav nivînan... tê ber halê mirinê. Bav û birayên wê, wê bi texsiyekê digihînin
Qamişlokê ser doxtoran. Çar doxtor tî ser. Her aliyekî wê dudu disekin. heftê
û pênc derziyan lê dixin heta ku behna wê hinek tê ber, êş ji bedena wê dedikeve
û dikeve xewê. Gava di ser xewna Mihemed Axê de ye. terqîn jê der tê...
Vedinciqe û hêvî dike ku Mihemed axê, lawikê Deqorî, delalê dilê ye ji Amûdê
hatiye serekî xwêsiya mirine dikeve qirika wê. Dike hawar.

Min gazî bav û birayên xwe kirî
 Û min got hey xaniyê we bi ser we de ketino..
 Ne hewcî ku hûn perên xwe bidin van doxtoran,
 Bi derzî û dermanên van eczexanan
 Hûn ê bişînin pey Mihmed axê, sîwarê cêbê, kekê Terfa,
 Bila were xestexanê li ser nivînên min bisekine
 Were serkî bide min e...
 Welleh bi wê Quranê
 Ew jî heftêûpênc derziyan êşa tifo,
 Wermê û qansêrê çêtir e lo lo...
 Lo lo li min lo, bes e lo...

Miradê Kin e

1074-LÊ LÊ CÎRAN

Lê lê cîranê
 Bila mala me hê jî nêzîktirê mala we
 ba
 Bila her sê mehên buharê û hersêkên
 havînê
 Û bila hersêkên çilê û sisyan peyîzê

Mala me cîrana mala we ba

Bila şibeka we raserî deriyê me ba
 Bila fitlên şahr û temeziyan îşareta
 min û te ba
 Bila taştîya me heba
 Firavîna me tune ba...

Gotin :Miradê kin e

1075-WERE LÊMA

Were lêma, were lêma...
 Ez xulamê wan çavên reş î belek
 Wê bejin û bala zirav
 Lê lê gidyanê dev û levan...
 Sîng berê gula min xweş e
 Wek baxçê dewleta Elî Osman
 Baxçê gûl û sêvan
 Were serê çilê û kanûnê ye
 Zalimê wê xweş bibe ji îro pê ve
 Were lêma, were lêma...
 Dên û bala xwe didemê
 Tişteki ji wê bejin û bala zirav ne
 kême
 Were lêma, delalê dilê min o...
 Ez ji bajaran çûme bajarê
 Diyarbekira şewitî

Ez dên û bala xwe didemê waye bi
 beden e
 Ez ê rabim bigerim li dikanên...
 qesaban
 ...Dikanên van berberan
 Ez ê rahijim kêreka şuxlê Sîwasê
 bînim,
 Biavêjim ser dilê xwe rebena Xwedê
 û biqelşîmim
 Ez ê bibêjim lawiko delalê dilê min
 o were derî,
 Ev hemû kul û kederên te ne...
 Were lêma, were lêma...
 Ez aşiqê çavên belek
 Ax wê bejnê me..

Gotin :Miradê kin e

Mirado lawika ji hemû tiştên din

xweştir dibêje.

1076-ŞERÊ MALA ELİYÊ ÛNIS

...Sûnd xwarine....

Jin û namûs û pîrekên xwe bi sê teleqan berdane

Gotine em ê serê xwe naxin şevqan e

Û em ê destê xwe naxin kelemçan e

Û em ê berê xwe nedin tu hepsên giran e

Û bira em ê tucaran destê xwe

Nekin destê wan bêbavên tirkan e

Bira binere heçê ew in

Ew qasên serê me bi xwe ne

Ma di bîra we nayê wexta ku Şêx Seîd

Li devê Ûlû Camiya Diyarbekirê xeniqandin

Stûyê wî avêtin şerîtê û bûkên serbizêr

Bi ser mala bavê xwe de vegeryan e

Bira hûn ê wê rojê di bîra xwe bînin....

Strana Sînem û çîroka xwe wiha ye.

Mêrê Sînemê ne li mal e, diçe Heccê. Tolozê melê gund diçe bi xaînatî dest diavêjê Sînemê. Sînem xwe bi dest wî ve bernade û wî bi şivînikê kincan di nav xwînê de dihêle. Lê gava ku mêrê wê tê, melê bêbext giliyê wê bi awakî din dike."Heccî, yek ji malê te û diçû ê din dihat" dibêje.

Mêrik radibe ji ber ku gelek ji Sînemê hez dike, wê nakuje, wê berdide. Sînema reben radibe û terk û dinya dibê û bi deryan dikeve. Piştî ku "heft salan" li xerîbiyê dimîne, derdê xizaniyê dikşîne, birçî û tazî û şerpeze dibe, rojekê radibe dişiklê yekî gurrî de serekî tê malê. mêrik ji kerba wê re di nav nivînan de ye û nexweş e. Dişînin du mele bêbext jî. Sinem ji wan re kilameke dibêje:

1077- AX SÎNEMÊ

Ax Sînem.....

Yadê rebenê, di dilê min rebenê de ku havîn e
Waye kewan li ser qesr û qusrên mala bavê min danine
Nikûlên wan heyvan sor in, çeng û per baskên wan şîn e
Ne li ser bextê me bê, lê li ser bextê kuçikê mele Etman be
Dibêje ku yarên Sînemê cendirme û efendî û Romî ne
lo lo...û de lo lo lo... hey lo lo...
De rabe bêwîjdano meleo hey lo lo...

Ax Sînem...

Yadê dilê min rebenê Xwedê kul û derd û birîn e
Seyda, min divê ku tu ji min re bibêjî, bê ka Sînem kî û kî ne
Geh tu dibêjî cenderme ne, geh tu dibêjî keleşên nav gundê me ne
Geh jî dibêjî tolaz û efendî û Romî ne..
Dên û bala xwe bidin van xeberên Sînemê bê çî buhalî' ne
Kuro Hecciyo rebeno eger tu bawer nekî
Bawer bikî hê piştî stûyê mele Etman bi xwîn e
Wey lo lo, wey lo lo...
Ax wey lê lê....Sînem bang dikir digot ya mele Etman
Dinya di dilê min û te de, ez nizanim bê çî dem e
Dilê min rebena Xwedê bûye buhara kul û derd û xeman...
Li darê vê dinyayê, ez rebena Xwedê xwedîya şîrhelaliya xwe me
Feqîro Hecciyo, rebeno, heger tu bawer nekî, ez Sînem bi xwe me
Hey lo wey lo lo lo... wey lo lo
De rabe bêbexto meleoo hey lo lo..
Miradê kin e

1078-STRANA MEYREMÊ

De lê lê Meyremê....

Min got, tu dê pala xwe nedî wê axê, wî kendalî
Tu dê berê xwe nedî wî sofî, wî apî, wî extiyarî
Tu dê berê xwe bidî xortekî sêzdeh, çardeh, panzdeh salî

Gava şev bikeve nîvê şevê

Bikeve ser sêng û ber û bedena te ya kal aboz a deqandî
Wek pezeke ku bimîne li ser çiyayê Sîpên Çiyayê mala
Ji xema dilê min û te re pezeke guran xwarî,
dilo yar
De rabe awirşewata min ê Meyremê hey lê lê...
Lê lê Meyremê.....

Tu ne keça mala Fero ye
Ku ez te bînim ji tiving û nîşanê, ji hedefê re
Lê heger xelkê dinyayê alemê got,
Kurê rûreş o tu dê çi bikî ji Meyremê,
Ez ê bibêjim min Meyrema xwe aniye
Ji kêf û gelefek ûsinetên nîne şevê re hey lê lê...

Miradê Kinê

1079-AY DELAL AY AY DELAL

Ay delal ay ay delal
Ez çûme Diyarbekira şewitî
Yadê waye ber bi ba ye
Radara keleha Mêrdînê bilind e
Raserî beriya Hiseynê Qenco
Qiziltepê,
Lo gidiyano hewale ye
Ax defîlê min o
Henek û yariyan li min neke

Way xopanê gundê mala bavê min
xuya ye
Wexta tu hatî tewenga sêng û berên
min rebenê
Tu êdî roja paşî pirs nekî,
halê keleş gewra min çawa ye
Ay delal... ax roja ez bimirim, tu
sebeba min î lo.....
Ay delal...te ez helandim gidî.....

Miradê Kinê

1080-MÎR ŞEREF

Hey lê, lê, lê, lê, lê, lê, lê,
Hey lo, lo, lo, lo, lo, lo, lo

Şeng û şox ê mala min,
Delalo Temo lawo
Mîr şeref mîrê me ye,
Hey lo, lo lo lo, lo lo
Can şeref mîrê me ye,
Delalo Temo lawo

Bi top'z reşoke ye,
Hey lo lo, lo lo, lo lo

Bi top'z reşoke ye,
Delalo Temo lawo
Şûrkêşê bavê xwe ye,
Hey lo lo hey lo lo lo
Şûrkêşê bavê xwe yê
Delalo Temo lawo

Dijminê nanê xwe ye,
Hey lo lo hey lo lo
Dijminnê nanê xwe ye
Delalo Temo lawo
Mîr şerefê Botanî,
Hey lo lo, lo lo, lo lo
Can şerefê Botanî,
Delalo Temo lawo
Te li serî kesrewanî,
Hey lo lo, lo lo, lo lo
Te li serî Kesrewanî,

**Ji kovara Rewşênbir hêjmara 7 an
Çend kilamên ji alîyê**

Delalo Temo lawo
Pilingê Kurdistanî,
hey lo, lo lo, lo lo

Pilingê Kurdistanî,
Delalo Temo lawo

Ser bextê min tu canî,
Hey lo lo, lo lo, lo lo lo

Ser bextê min canî,
Delalo Temo lawo
Mîr Şerefê çiya yî
Hey lo lo, lo lo, lo lo,

Can Şerefê çiya yî,
delalo Temo lawo

Bîhna gul û giya yî,
Hey lo lo, lo lo lo, lo lo

Bîhna gul û giya yî,
Delalo Temo lawo
Bira û dostê kurdayî,
Hey lo lo, lo lo, lo lo, lo
Bira û dostê kurdayî,
Delalo Temo lawo

Bira dilê me hêja yî,
Hey lo lo, lo lo, lo lo
Bira û dostê me kurdayî,
Delalo Temo lawo

**Xaçatûr Abovyan va hatî berhev
kirine. Li ser Êzdiya.**

1081-MÎRZÊ ME MÎRZÊ ME

Mîrzê me, Mîrzê me, welleh
Mîrzê me, Mîrzê me, mîrzmê, delal
Mîrzê me genime li dewsa ceh me.
Welleh Mîrezê me.

Mîrzê me Mîrzmê, delal Mîrze mê

Garê guh te me, keça Mîrze mê
Mîrzê me Mîrzê me, delal mîrze me
Xizma pozê te me, welleh Mîrze me
Mîrzê me Mîrzê me, delal Mîrzê me.

Mîrzê me Mîrzê me, keçê Mîrzê me,
Aşiqê bejna te me, welleh Mîrzê me.

1082-MÎRÊ MÎN

Mîrê min, mîrê min, mîrê min
Sînga xwe daye ber gule û topa romî
Azadiya Kurdistanê, hêdî bajo Şêxê mino

Şêxê mino dilê min di xemê de
Mistefa Kemal leşker rakir, bofî lê da
Îsmetê Kerr rê da ber
Ordiyek leşker şandin bi Xinisê de
Destê Şêx Saîd, Xalitê Cibrî tevî çil giregirên
Kurdistanê girêdan, şandin bi Amedê de
Şêxê mino hatim, wî yan e li Qolhîsarê
Tibika polîsan, dewriyan û leşkeran e
Li Kurdistanê kilit kirin,
deriyê mizgeft û medresan e
Çil giregirên Kurdistanê şandin Amredê,
ber berdan e
Şêxê mino diçim Qolhîsarê, li hember
Taca serê Şêxê Elî kesk û zerê dara xurmê
Temamî elema sînga xwe daye
Hilkiriye bi zêr û bi zeber e

Rêzanên wekî wan nebînim ku bikirim bi
zêrê zer e
Misto Kemal li ber Xalitê Cibrî digerî digot;
Qebul bike anayasa Tirkistan e
Ezê te bikim alay reîsê Kurdistan e

Xality Begê digot;

Di anayasa tirkan de tune maf û heqên Kurdan e
Qebûl nakim vê zagona hanê
Misto Kemal tevî civata dorê,

Îdama şêx Seîd û ya Xalitê Cibirî
Çil giregirên Kurdistanê, dan mora û mezbeta ne
Şandin Amedê, ber bendan e

Êdî bawer nakim dinya bi dinya be
Rêzanên wekî Şêx Seîd,
Xalitê Cibirî ku li me rabin
Ku serkêş dewleta tirkan be
Kurdistan wekî keleka seravê wê li ba be
Piştî şehîd ketina rêzanan,
Di destê ereb û ecem û tirkan e
Wê halê me çi awa be?
Hêdî bajo, hêdî bajo, Şêxê mino
Sînga xwe daye ber gula topa romiyan
Azadiya Kurdistanê Şêxê mino
Tu dizanî rom xaine,
Wekî zibile teva nabe
Ez bi dorê,
Ez bi qurbana gora ta ku tu tê da
Ji gorê rabe ma ez têkevim
Serê helîne li halê me Kurda mezekin e

Azadiya welat 96

1083-MÎRO-1

Ez çûme kelê
Kela li evrazî
Dergeh asin e
Kilîl dar û mazî
Tu bi Xwedê mîro mîro
Esmerê bixwazî

Ûy yeman yeman esmerê yeman
Ûy yeman yeman esmera min yeman

Tev xweşî birin eman eman
Tehlî bo me man
Xweşî tev birin mîro mîro
Rindî tev birin yeman yeman
Tehlî bo me man
Rindî tev birin mîro mîro
Nexweşî bo me man

*Gotin û Muzîk Gelêrî-Berhevkirin.
Şivan Perwer*

1084-MÎRO-2

Hespê mîrê min qir û hêşîn
Tere dilîze li ser lingê pêşîn
Brînên mîrê min pir giranin
De dilê min jî jê ra dêşe

De Mîro Mîro Mîrê Mîran
Karê te çî li Sêwazê li nav maciran

De rabe rabe Mîro rabe

1085-LO MÎRO

Lo mîro lo mîro !
Ro dihate nimêja nîvro
Oda mîrê min bi soring e

Xewa sibê pir xirab e
Xewa sibê pir giran e

Hespe Mîrê min qir û boz e
De rê ra mere rê bi toz e
Dilê xwanga wî jî wî sê ye
De lomane jî bi lêv û poz e

*Gotin û Muzîk: Gelêrî
Berhevkar: Huseyin Er*

Heçî dostê firenge;
Emrê wî emrê quling e,
Lo mîro, lo mîro !
Oda mîrê min bi hene ye
heçî dosta wî file yê
Emrê wî jî emra zêde ye

1086-MUSTAFA REŞÎD

Mustefa Reşîd nivîskarê kurd û cihgirê serekê Navenda PEN a Kurd e.

Reşîd roja 19.12.1945'an ji dayîka xwe bûye. Ew roja rojêke çarşemê bû, dem jî dema êvarê bû. Di wê şevê de heyv hate girtin. Ji ber vê bûyerê jî, piştî 50 salî, roja bûyîna wî ya rastîn hate derxistin. Gundê ku ew lê bûye jêre Kaxirê dibêjin. Ev gundê Kurdan li Çiyayê Xastiyan, li herêma Çiyayê Kurmênc, li başurê rojavayê Kurdistanê ye. Bavê wî bi pêşiyên xwe digihîne êla Dinan û dayîka wî ji aliyê bavê de digihîne Xerziyan û ji aliyê dayîkê de digihîne Şikakan.

Dayîka wî, di destpêkê de, ew bi çanda Kurdan perwerde kir. Stranên landikê jêre gotin, çîrok û efsane jêre hewaldan, awaz û stranên gelêrî jêre stran. Berî ku ew biçe xwendegeha destpêkî, stranên mîna Dewrêşê Evdî, Memê Alan, Cebelî Mîrê Hekariyan, Salihê Naso, Xezala Mendalan, Xezala Reşîd Begê, Husênê Zilî, Siyamend û Xecê ... û hwd bi dehan stranên giran û bi sedan stranên sivik, çîrok û efsaneyên Kurdan êdî bûbûn beşek ji jiyana wî. Siwarê xewnên wî Memê Alan, li ser piştê Bozê Rewan, li ser rêya Cizîrê bû. Çirûskên rêya wî ji bedewiya Zîna Zêdan, Binefşa Narîn û Keja Gulîsor bûn.

Tevî ku wî, li gor temenê xwe pir tişt dizanîn jî, lê belê gava ew çû xwendegehê dît ku mamoste bi zimanekî din diaxife û ew tê nagihîne. "Hey hawar ev çi bû!" wî ji xwe re got .... lê belê çare tune bû. Dîsa jî wî çare li wê pirsgerêkê dît û di wê salê de, di nav hevalên xwe de, bû yê herî jîr. Wî xwendina xwe bi zimanê erebî berdewam kir, paşve nema û di sala 1965an de, sala 12an bi standina bekeloriya (lîse) bi dawî kir.

Ji aliyê malbata wî de rêyek li pêşiya wî hatibû danîn. Ji ber ku birayê wî yê mezin bûbû doktor, diviyabû ev kurê din bibe muhendis. Bi wê armancê ew roja 19.04.1966'an li otobûsê siwar bû, sînorê Sûriyayê derbas kir û di Îskenderûnê re, di Edenê re, di Stenbolê re hat gihîşt bajarê Bêlgrad, paytextê Yugoslaviya. Dema pêşî li wî gelek giran hat û hin caran, ji ber awat û bîrkirina welat, di koşka xwe de bi tenê rûdinişt, li ber pencereyê, yan jî di nava nivînê de hêstir dibarandin. Lome û gazin ji xwe dikirin û digot: "Çima min ji ber gotinên xelkê bi ya xwe nekir û kêrsekek (axa hişk) ji axa welat nexist çenteyê xwe û bi xwe re neanî, daku min di demên xemgîniya xwe de, serê xwe daniya ser wê axê. Qeder û çarenûsa mirov kes nizane, gava ez li van deran mirim jî, hema bila serê min li ser wê axê be."

Piştî mehekê ew bû endamê Komela Xwendekarên Kurd li Ewropa û ji wî re bû destpêka jiyaneke dûr û dirêj di nav rêzên tevgera xwendekarên Kurdistanê de. Ew li Bêlgrad bêtirî çar salan ma û nema debara wî li wir bû. Bêyî ku ew xwendinê bi dawî bike, berê xwe da Almaniya û hat li bajarê Berlîna Rojava bi cih bû. Li zanîngeha Berlîn xwendina înfomatîk (xwendina computer) bi dawî kir. Di sala 1981'an de bi keçeke Kurd re zewicî û piştî çend salan du kurên wan çêbûn.

Di sala 1976'an de wî û hin hevalên xwe biryar girtin, ku ji niha û pêve, xwe bi zimanê kurdî perwerde bikin û her nivîsarên xwe bi zimanê dayîkê belav bikin. Lê belê, pêşî diviyabû kesek xwe pêşve bibe û di pey re hevalên din perwerde bike. Ev karê han bû barê wî. Çi pirtûkên kurdî yê wê demê hebûn, wî ji xwe re peyda kirin. Ji nivîsarên Bedirxaniyan heya bi Qenatê Kurdo û Reşîd Kurd wî tev xwendin. Derketina Hawarê (çapa Ewropa) ji wî re bû mizgîniyeke mezin. Bi rojan, bi şevan, hin caran heya ber destê sibehê, wî Hawar dixwend; Hawar bû încîla rewşenbîriya wî, Celadet jêre bû mamostayê herî mezin. Ji sala 1977'an heya 1979'an wî li komela karkeran kursên zimanê kurdî pêşkêş kirin.

Wî di wan salan de gelek demên jiyana xwe di nav rêzên tevgera xwendekarî de derbas kirin. Bi hevalên xwe re di gelek komîteyan de cih girt, gelek sêminar pêşkêş kirin, civîn û kongire pêkanîn, aksiyon organîze kirin, belavok û weşan nivîsandin û belav kirin.

Wî ji sala 1979'an heya 1985'an li xwendegeha gelêrî ya bilind li bajarê Berlîn mamostetiya zimanê kurdî kir. Gelek xort û keç di kursên wî de hîmî xwendin û nivîsandina zimanê kurdî bûn. Lê belê yê ku ji tevan bêtir sûd girt û hînbû ew bi xwe bû. Beşdarên kursan ji her aliyên welat bûn û wisa jî, wî zaravayê her herêmekê dibihîst.

Hên ji dema Bêlgradê de, wî ji xwe re stran çêdikirin; stranên wî pir li xweşiya hevalan dihatin. Wî ev şêwe li Berlîn jî berdewam kir û di pey re li cihê stran helbest hûnan. Bi vî awayî, wî gotina meta xwe ya dema zarotiyê anî cih. Gava ew hên biçûk bû û li ba meta xwe li ber rezan bû, gotinên wî gelek balkêş bûn. Hîngê meta wî digot: Ev lawê birayê min şair e. Wî piraniya helbestên xwe di rojname û kovaran de bi navê Xamevan dinivîsandin. Ji bona wê, dîwana helbestên wî, ya bi navê Serfirazî di sala 1994'an de, di bin navê Xamevan de hate belav kirin.

M. Reşîd ji sala 1966'an heya sala 1990'an bi navê Mustefa Alî dihat naskirin. Hên li welat paşnavê wî bi biryareke jorîn hatibû guhertin. Di sala 1990'an de wî paşnavê xwe sererast kir û mîna paşnavê birayên xwe yê din kir. Bi vî awayî, hûn dibînin ku Mustefa Reşîd, Mustefa Alî û Xamevan yek mirov e.

Di sala 1994'an de wî mala xwe ji Berlîn bar kir û hat bajarê Homburg, wilayeta Saarland, ya li ser sînorê Frensayê. Li înstîtûteke zanîngeha vî bajarî bûye delametkar. Lê dîsan jî, di ber karê xwe re, dest ji xebata rewşenbîrî bernade. Ew li bajarê Saarbrücken kursên zimanê kurdî dide û di **MEDYA-TV** de waneyên li ser folklorê kurdî pêşkêş dike û di hin rojname û kovaran de dinivîsîne.

1087-MEMÊ ALAN

Dr: Mustafa Reşîd

Memê Alan yek ji destanên Kurdan e. Gelek varyasyonên vê destanê hene. Destana Memê Alan bi serê xwe ne destana Mem û Zîn e. Mirov dikare destana Mem û Zîn û ya Memê Alan ji hev cuda bibîne. Destana Mem û Zîn bîngeha xwe ji destana Memê Alan digire. Ehmedê Xanî jî di bin bandora destana Memê Alan de Mem û Zîn nivîsiye. Divê mirov jibîr neke Mem û Zîn a ku Ehmedê Xanî nivîsiye, yek ji varyasyonên destana Mem û Zîn e. Destanên Kurdan xwedî dîrokek kevn in.

Çendîn varyasyonên, cureyên, vegotinên destana Memê Alan jî henin. Lê elementên wan wekhev in. Memê Alan, yekane zarokê keyê bajarê Mixurbîyan e. Diya wî kerr, kor û seqet e. Masîger li deryayê hespeke xerîb digirin. Di rojbûyîna Memê Alan de vê hespê xerîb û deryayî Bozê Rewan difiroşin bavê Mem. Mem pîr ji hespê xwe hezdike.

Mem di xewa xwe de Zînê, Zîna Zêdan dibîne. Periyên esmanî wî dixin postê kevokê û li koçka Zînê datînin. Zîn keça mîrê Cizîra Botan e. Mem li pey xewn û evîna xwe dikeve. Destana Memê Alan ji aliyê dengbêjan ve tîr qîrîn. Versiyona herêma Serhedê bi qasî 13 saet didome. Tenê dengbêjên mezin dikarin hemî destanê bêjin. Dengbêjên ne navdar tenê hin parçeyên destanê dibêjin û ya mayîn jî bi axavtin bilêvdikin. Herwekî versiyona herêma Botan jî gelek dewlemend e.

Mem têkoşîneke mezin û bêhempa dide ji bo evîna xwe Zînê. Di dawiyê de rastî îxaneta Bekoyê Ewan tê û mîrê Botan wî diavêje zîndanê. Mem li zîndanê dimire. Li ser mirina Mem, Zîn li dijî hemî otorîteyan, hewekî bavê xwe jî dertê û li zîndanê li ser meytê Mem jehrê vedixwe û jiyana xwe jidest dide. Bavê Zînê mîrê Botan bi hemî dek û dolavên Bekoyê Ewan dihese lê êdî dereng e. Serê Beko tê lêxistin û wekî sîmbola îxanetê mezelê wî di navbera yên Memê û Zînê de tê kolandin.

Ji wikipedia. Mustafa Raşîd hatiyewergirtin.

HÎN HÊMANÊN HUNERA KOMÎK DI STRANÊN ME YÊN GELÊRÎ DE

Komîk ew şêweya hunerê ye, ku hunermend yan biwêj taybetiyên kesekî yan tiştêkî bi awayekî pêkenîn û henek dide xuyakirin, yan jî nirxên kêr dîke û yan jî hin kêmasiyan mezin dîke. Bi wî awayî hunermend bala temaşevan û xwendevan û guhdaran dikêşîne ser mijarê û mijar pê xweş dibe.

Di hîn stranên me yên gelêrî de ev hêman jî hatine bikaranîn. Çiqas stranên me yên gelêrî li ser babet û pirsegirêkên civakî û bûyarên dîrokî hebin jî, lê piraniya wan li ser evîndariyê ne, ku bi gelemperî di dawîya stranê de nagihînin armanca xwe. Ji ber wê jî, di stranên giran de taybetiya drama û tragîdiya gelek eşkere û diyar e. Em dibînin, ku mamosteyên me yên dengbêjiyê di van stranên de gelek hêmanên(element) hunerî bi kar anîne. Emê di vê nîsa xwe de hewl bidin, hin hêmanên komîk di hin stranên gelêrî de bibînin.

Em wek nimûne hin şaxan ji strana Yarî Meyro Meryemînê, ku li herêma Çiyayê Kurmênc tê gotin pêşkêş bikin û binêrin afirînerê vê stranê çi şewiyên hunera komîk bi kar anîne.

1089-JI STRANA YARÎ MEYRO MEYRÊMÎNÊ

De yar yar yar yar yar yar
Yar yar yar yar yar yar
Yar yar yar yar yar yar
Yarî Meryo Meyremînê
Devî dostê, dil çirûkê
Bi min re xayînê
Dosta kekê Evdilwehîdê
Nîşandara mertînê
Lê Meyrem tu ji min re nedibû
Kihêleke ji kihêla Eloyê Mersawînê
Enî beşê sê lingên xwe sipînê
Qitziravê qamûşînê
Simkadînê bêtilafirînê,
Stû bi hicêb û bi dapînê
Mohra Kawayê Hemdamînê li ser danînê
Lê Meyrem, lê Meyrem, lê Meyrem
Rojek ji rojên rabilalemînê
Minê tu bikşanda ber kevirê bînekdaşê
Di ser te re bixuanda(por bikira/bigirta)
Kilavekî qehwerengînê
Her koşeka kulêv

Minê tê de bikuta
Stêrkek ji stêrkên zêrê Xurêsînê
Di dorê re daniya gobekeke hêvînê
Ew kulava ne tê firotin û ne tê kirînê
Ne minê bi ser wî kilavî de berda
Berdehekî ji berdehê bi rêşînê
Vêxista cotek zengûyên zêrînê
Di serê te kira lîwaneke zîvînê
Bi serda berda rişmake tûcînê
Lê Meyrem, lê Meyrem

Şêxoyê Gulê, Şêxoyê Şerqînê
Lingê xwe davête rikêbê,
xwe diqulbînê,
Li navbera qerpûz û zînê
Ji para teriyê li piştê datînê
ji pêre seriyê xwe
Li tenga sîngê Şêxo disekinê
Şêxoyê Gulê, Şêxoyê Şerqînê
Lawikê çardehsalînê, sîwarê Methînê
Çerxeciyê çemê me yî jêrînê
Dibû şîqeşîqa teyrê ispirê- dogan
Di ser re derê û dixwînê
Bervê Methînê bi çemê me yî jêrîn de di qulbînê
Li dûza merkeb El-Hisan, li erdê Metînê
Li navbera Heran û Cibrînê
Ji xwe digere li rewa karê xezêl
Karê xezêl
Ji ber tûmê gewrikê û hewşînê
Meyrema min, Yarî Meyro.....

Şêxoyê Gulê, Şêxoyê Şerqînê
Wê çaxê di cih de berdida
Cotê tajiyên cêwrînê
Dibû şîqeşîqa teyrê ispirê- dogan
Di ser nêriyê xezêl re derê û dixwînê
Berê Methînê bi çemêç me yî jêrin de diqulbînê
Li dûza merkeb El-Hisan, li erdê Metînê
Li navbera Heran û Cibrînê
Nêriyê xezêl diqulbînê
Şêxoyê Gulê, Şêxoyê Şerqînê
Nêriyê xezêl radike
Li terkiyê dişidînê

Dibe li pêşiya kinik-Meyrema Hoganî
li erdê dixînê
Kinik-Meyrema Hoganî bi dilekî ne yî xweş
Nêçîra Şêxo ji erdê radikê û hiltînê
Şêxo digot lê Meyro Meyremînê
Ez nizanim çima
Tu pozê xwe li min radikê û hiltînê
Qeyne te bavikê xwe tola xelkê nediye
Etarê tirpan gêzeran,
Etarê binaniya Mersînê
Ji sibê heya bi êvarê
Li çewlika deşta Hemqê
Li Qulpê Entekê, gund bi gund,
Tirpan û gêzeran digerînê
Ji sibê heya êvarê
Ji dest bavê te tola xelkê de
Nekevê darikê teraziyê, benikê mezinê
Meyrema min, de yar yar yar
Yar yar yar yar yar Meyrema min

Yar yar yar yar yar yar yar
Yar yar yar yar yar yar yar yar
Lê Meyro Meyremînê
Vê sibê min bal û zeyna xwe didayê
Li navbera gundê Şeşê Metînê
Xumexuma dewatekê tê
Defek ê lêdixîne
Ezê diçim serê wê govendê
Min xwe berdida gundê me yî jêrînê
Min bal û mêla xwe didayê
Kinik-Meyrema mine Miho Begê
Ketiye serê govendê
Destmaleka herîrî bi dest de
Serê dîlanê - tew dilo - dikşîne
Ne wexta çavê reş û belek
Li min sêwî radikê û hiltînê
Dibû guregura hêstirên xwînê
Di ser hinarkên rûyan de,
Bi ser sîngê sedef de dibarînê
Min gott lê Meyrem
Tu bi Xwedê dike û dihebînê
Tu yê tu xeman nexwê,
Tu kişûman nekşînê

Şêxoyê Gulê, Şêxoyê Şerqînê
Li welatê dê û bavan
Di pey canê te re kor bibe,
Meyrema min xweş nemînê
Hevalino, ehbabino
Xwedê bike ez nifirekê bikim
Giştik destê xwe bi min re vegirin
Li ber rebê alemînê,
Mêrê pîs û xirab
Xêr û xweşiyê ji canê xwe nebînê
Ji kinik - Meyrema mine Hoganî re
Çêkirine cotek qondire
Her du kerikên xwe zîvînê,
Bi ser de berdane sê gupikên zêrînê
Mîrata qundirê teng çêkirine
Şeyê lingan diguvişê,
Pêçiya qilîçê dêşînê
De yar yar yar yar yar yar yar yar

Yar yar yar yar yar yar yar yar
Yar yar yar yar yar yar yar yar
yar yar yar yar Meyrema min
Lê Meyrem tu li hember, min li hember
Hoganiya min te li hember
Vê sibê ji meraqa dilê min û te re
Bila zerikek ava sar biniqitê
Ji kevirê yaqûtî reş î mermer
Hecî di navbênê du aşiqan keve,
Destê wan ji hevdu bîne der
Ezê nifirekê lê bikim,
Li axretê mehrûm bibe
Ji şefaata pêximber
Di mala xwe de bimire
heval û ehbab tukes nêzîkê nebin,
Tikes nere ser
Gava rabûn rakirin
Çêkirin diyarê rehmetê, axa gornê
Pençek ax avêtin ser
Ezê wê çaxê nifirekê li xocê bikim
Xwedê bikim winda bike qelem û defter
Di vê wextê me rezîl de
Her û her xocê nikare

Ti telqînan bide li ezber
De yar yar yar yar yar yar
Meyrema min, esmera min

Yar yar yar yar yar yar yar yar
Yar yar yar yar yar yar yar yar
Yar yar yar yar yar meyrema min
Lê Meyrem, lê Meyrem, lê Meyrem
Ewrek rabû ji qulpê Entekê de
Gurmegurm e, zalimê vingeving e
Xeberdaran xeber didin
Min lawekê evdalê xelkê
Bi min re digotin:
Tema malekê ji gundê we barkir
Derbaskir orta gunde
Min berê xwe gerand
Min bala xwe didayê
Kinik - Meyrema mine Hoganî
Bi destê xwe kirî mîkutê hesinî
Dixwaze bikute serxwarê singê
Lê Meyrem(a) min digot ezê vê sibê
Nifirekê li canê xelkê xwe yî Hoganî bikim
Xwedê bikim mîkut ji dest de bişimite
Lêkeve li cotê xilxalan
Di bin de bi, kîne boxaza linge
Lê Meyrem min digot ezê bikim û bilezînim
Rêya Heleba şewitî bikudînim
Ezê li devê sûk û bedistana bigerim
Tuxtirekî bi xwe re bînim
Ezê bêjim tuxtiro
De zûbe bike û bilezîne
Mîrata nexweşxanê
Bi ser û min xwe de hilweşîne
Qutiya dermên û melhemê hilîne
Berê xwe li çewlika deşta Hemqê,
Li qulpê Entekê bigerîne
Xwe bi kinik - Meyrema mine Hoganî gihîne
Birîna Meyremê jêre bikewîne
nextiya xwe 1500 quriş, ji min bistîne
De yar yar yar yar yar meyrema min...

Em dibînin hunermendê me di dawiya her şaxeke stranê de henek û laqirdiyeke dike; ew bi wî awayî ji her şaxeke stranê wêneyekî karîkatorî çêdike. Di şaxên

pêşiyê de Meyremê dike mehîneke kihêl, bi zîn û zengû, bi berdeh û lîwan, bi dizgîn bi rişme. Di şaxên navîn de Şêxoyê Şerqî(evîndarê Meyremê) diçê nêçîrê, ew nêçirvanekî gelekî sivik û jîr e. Lê belê Meyrem bi dilekî sar wî pêşwazî dike. Ji lew re, ew bavê wê nizm dike, wî li çewlika deşta Hemqê, li Qulpê Entekê dike çerçiyê tirpan û gêzeran. Di pey re Şêxoyê Şerqî Meyrema xwe li gund dibîne. Çiqas evîna wan xurt e jî, ew li dawiya şaxê, pêlavê Meyremê ji me re bi awayekî karîkatorî nîşan dide. Ew nifir û niçiran li xêrnexwazan dike, wan dibê gorê bi ser de jî, dixwaze, ku xocê deftera xwe winda bike û nizanibe teqînê jî li ser wan bixwîne; ev jî henek û laqirî ye. Di şaxa dawiyê de Meyremê li ber li ber vegirtina kon dibîne. Daku ew xwe nêzî wê bike, dixwaze, ku mîkut li lingê wê keve û ew biçê ji bajarê Helebê doxtorekî ji meyremê re bîne û nextiya doxtor jî ji beriya xwe bide.

Bi wî awayî, bi hunera henek laqirdiyan, dengbêj bala me dikşîne ser stranê û mê ji şaxekê derbasî şaxeka din dike.

Kovara Veger- Mustefa Reşîd

N

1091-NALBEND Û SÎWAR

Nalî li nalbendan leylo, rişî li
govendan leylo
Nalî li nalbendan leylo, rişî li
govendan leylo
Nalbendo nalan çêke
Tereso nalan çêke
Hûr hûr bizmaran pê ke
Hûr hûr bizmaran pê ke
Êvar e min bi rê ke
Êvar e min bi rê ke
Min bi mîvanê gewrê ke
Min bi mîvanê gewrê ke
Nalî li nalbendan leylo, rişî li
govendan leylo
Nalî li nalbendan leylo, rişî li
govendan leylo

Nalbendo nalbiçûko
Tereso nalbiçûko

1092-NARIM NARÏM NARÏM

Tu gulê li gundê we ye
Yek wek te lê tune ye
Ji bo te ez ji dûr hatim
Dilê min di te de heye

Kuro dîno de here
Li dora min negere
Xortê gundê me pir in
Keçê me tune ji te re

Narim, narim, narim
Li vî gundî diyar im
Li ser te evîndar im
Çûna bê te ez nikarim

Bejna zirav bejna te
Çavê xezala li ser te
Dilêmin bû perçe perçe

Zevîko dor bi nûko
Zevîko dor bi nûko
Par qîz bû îsal bûko
Par qîz bû îsal bûko
Nalî li nalbendan leylo, rişî li
govendan leylo
Nalî li nalbendan leylo, rişî li
govendan leylo

Nalbendo nalmezino
Tereso nalmezino
Zevîko dor kijino
Zevîko dor kijino
Par qîz bû îsal jino
Par qîz bû îsal jino
Nalî li nalbendan leylo, rişî li
govendan leylo
Nalî li nalbendan leylo, rişî li
govendan leylo

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Ma ew ne bes e ji bo te

Kuro lawo tu dîn î
Ma van awiran tu nabînî
Fesad û nerind pir in
Hêsan nîne evînî

Şeva di nîvê şevê da
Di berf û di bahozê da
Gilî û gazîne xwe dikim
Ketim mala bavê da

Milê xwe bide vî milî
Te agir berda vî dilî
Em derkevin ji vî warî
Da xelasbin ji vî halî
Dîsgotin

Gotin û Muzîk: Şivan Perwer- Hesen Mele

1093-NARÊ NAR

Koro

Narê nar ha narê nar
Narê nar ha narê nar
Morî û mercan kar û mar
Yek û dudu sêsê çar
Te gelekî malêm xwar
Narê nar ha narê nar
Te gelekî malêm xwar
Yek û dudu sêsê çar

Narê nar ha narê nar
Narê nar ha narê nar
Morî û mercan kar û mar
Yek û dudu sêsê çar
Te gelekî malêm xwar
Narê nar ha narê nar
Te gelekî malêm xwar
Yek û dudu sêsê çar
Gotin û mûzîk: Gelêrî
Herêm: Serhed
Berhevkar: Serhad Karakaş

1094-NARÎN-1

Hey lê lê Narîn, Narîn kubarê
Ezê tu emelê dunyayê nakim
Ezê têlekê ji tembûra sazbandan peydakim
Ezê rojê deh cara xwe di ber deriyê mala bavê te de her û werim xwe li ba kim
Ezê tu dila di ser çavê reş û belek re qebûl nakim
Keça bêsoza, reyisa bêbexta, toximê Ewana
Derewînê lê Narîn, hey lê lê Narîn

Hey lê lê Narîn, kubarê lê Narîn
Narîn kubarê zozanên mala bavê me dudu ne
De rabin em herdu bi çepilên hevdu bigrin bavêjin şaristanê xerîb
Bila kesek nizanibe ez û mihuba dilê xwe li ku ne
Gava xelk ji me bipirsin, bêjin hûn çiyê hevdu ne
Emê bêjin ya wer em xuşk û birayê hevdu ne
Hege xelk bêje ji bo şiklê ne weke hevdu ne
Emê bêjin bavê me yek e, dayikên me dudu ne
Toximê bextreşa, Ewana, nerindê, derewînê lê Narîn
Hey lê lê Narîn, bêbextê lê Narîn

1095-NARÎN-2

Narîn, qurban, ez peya me naghem sûara,
Ez ketim dora Xirab korta şewitî, nav kêstekên van xubara,
Xuzî Xudê bikra miradê min û vî lawkî,
Bira xeta simbêl nuh hatî bigerya li qulpa van guhara.
Xelkê digo: -Narîne te reş e, teniya sêlê,

Min go: -Narînê min sipî ye weke berfa li xubêrê
Xudê zane, ez Narînê xwe nadim bi şêxmûsê Elî axa û şêxê şemara, tev li koçê,
tev li êlê.

Tivinga Narînê min ça dirûst e,
îro berda kevoka pala xirbe, lê nexiste,
Nizanim, ne barûtî karxane bû, ne çeqmaqî sist e,
Narîn bextê min û te va, ne mêrê min kir, ne jin û bermalya te ji xwe ra xaste.

Tivinga Narînê nisranî,
Berda kevoka pala xirbe, têz hilnanî,
li zevaca minn û te be, ne mêrê minn kir,
ne jin û kevanya te ji xwe ra ani.
Bira şerek çêneba li Qewsa şewitî li nav Sûsê,
Qaşa hingulîska delalê dilê min ser çeqmaqê tivingê wa dibrûse,
Ez bi xulam kim herçar peyên Qewse,
Tevlî xalê xweyî şêxmûse.

Şengê

Lê, lê şengê, kelha darê bi zeytûn e,
Elbê di tûr xe, bêrî çûne,
Min dî şenga Eliyê êmo ji bircê derket,
Min bala xwe dayê çî kevok e, çî gurcî ye, çî xatûn e.
şengê kelha darê nîve dinê,
Her sêwlekek ji ku rabe, pala xwe didinê,
Kesî mala min xira nekir ji xêri şenga Eliyê êmo bi derewa, bi galgalê, bi gotinê.

Şengê, minn go serçava ra reş birû ne,
Dibin çawa ra dev û rû ne,
Min dî şenga Eliyê êmo ji bircê derket,
Min bala xwe dayê çî kevok e, çî gurcî ye, çî xatûn e.
şengê, minn û carê Fetîhela,
min dî keçka xuşik li benkê pêşmalka xwe lukumî,
Min go, hela, ji bo şenga Eliye êmo ez bûm cenanî û cotkariyê erdê melle.
şengê minê baxçek çandî ji heşayê,
Her feqîr û fuqrakî hat min baqek dayê,
Min go belkî xwedê bike minradê minn û şenga Eliyê êmo li dinyayê.

Şengê, minê baxçek çandi, dixeminland,
Minê ji gul û beybûna dikeminland,
Min dî şevkê ji êvarî pê da xinzirketêji ber min herimand
Ezê herim Mêrdînê

Ezê herim Mêrdînê sûka xerata.
Textekî ji xwe delalê dilê xwe ra çêkim ji darê çinarê,
Ezê bişkok û kuminka lêxim ji kulîlkê vê baharê,
Ez û sebra dilê xwe li ser razên heta çaxê bazarê.
Ezê herim bajêr sûka necêre,
Textekî ji xwe delalê xwe ra çêkim kêfê ra,

Ez û delalê xwe ser razên ji qayîşa cîran û xelkêra.
 Ezê texteki ji xwe delalê xwe ra çekim ji darê gulê,
 Ezê bişkrok û kuminka lêxim ji qurnifilê,
 Ez û delalê dile xwe ser razên heta roj sê bejna,
 sê qama li me hilê.
 Ezê textekê ji xwe û delalê dile xwe ra çekim ji darê karbane,
 Eze bişkrok û kuminka lêxim ji hebê minrcanê,
 Emê ser xaniya deynin, ezê bêjim delal, hatiye çaxa kêfê, wextê razanê.
 Ezê texteke ji xwe û delale xwe ra çekim ji dar û bera,
 Ezê bişkrok û kuminka lêxim ji zêrê van kimbera,
 Ez û delalê dile xwe tê da razên heta bê ser avê pezê van koçera.

Qûlingo

Qulingo, tu qulingê vê Hemayê,
 Piştî te li behrê, berê te li sar û sermayê,
 Qe cewaba xêrê ji alî seferiyê mala bavê min sêwiye ji min ra naye,
 Qulingo, tê gelek silava qîza Dele minsto kî,
 Tê bê, seferiyê mala bavê te ji vir da çûye, ji wê da nayê.
 Li min hêsirê min kulpirê,
 Minê pirsî seferiyê mala bavê xwe kiriye ji heywanê lal û durê,
 Xemê dilê minn hindik bûn, minnê kulê dilên xwe sipartinê
 kirne pirê.
 Qulingo, baran barî erdê me tozandin
 Lêkir li pozê Kosîdaxa şewitî geliyê kûr pingandin,
 Tê gelek silava li lawê pere ke,
 Tê bê dosta te qîza Dele minsto di pê te ra xeml û xêzê xwe giş qetandin
 Qulingo, baran barî, erdê me şil kirin,
 Lêkir li pozê Kosîdaxa şewitî geliyê kûr tije kirin,
 Tê gele silava li lawê pîrê ke,
 Tê bê dosta te qîza Dele minsto dipê te ra xeml û xêzê
 xwe jêkirin.
 Qulingo, tu qulingê devê çema,
 Lûsa te li ser gira û xirba û herêma,
 Ez terka seferiyê mala bavê xwe nakim,
 Heta xuy şîn neyê, qantir nezê, bi kêlê kevirî, bi axa mezela
 Serê xwe daneynim cema.

1096-NARÎN NARÎN-3

Ey narîn narîn narîn
Çaw ciwan û rêza şêrîn
Ey narîn narîn narîn
Nazik nazik qij zêrîn

Narîn narîn nar e ciwan e
Narîn narîn nar e ciwan e

Narîn diçû ber kanî
Qed barîk neşmîlanî
Narîn berî kwestanî

1097-NARÎNÊ-1

Min ji teyran teyrik di bu
Narinê narinêe narina min
Şekirê şerîne bermaliya min
Li ezmanan xwengi bû

Narinê narinêe narina min
Şekirê şerîne bermaliya min

1098-NARÎNÊ-2

Narînê hey narînê
Te bejn şitla hinarê
Te xirab kir şahrê Zêbarê

Narînê hey heval gorî
Tu gulî ji gulên sor î
Xatûnî ji bircên jor î

Narînê hep çeman da
Rûnkekî dabû bi çavan da
Ji xerîbiyên bab û biran da

Tu negirî daykûka min ê
Tu negirî hey ezîza min ê
Hep ser te nehatiye bi tinê

Kûştimî çawî cuwanî

Narîn narîn nar e ciwan e
Narîn narîn nar e ciwan e

Narîn keça Kurda ye
Şeyday gul û rihan e
Narînim çende ciwane
Gulaley nav baxan e

Narîn narîn nar e ciwan e
Narîn narîn nar e ciwan e
Stran: Gelşri/soran

Zava siwarê hespê boz
Li meydana rakir toz

Govendeki li darxinin
Buka me bi rêxînin.

Gotin û Musîk: Gelêrî

Ya hatiye ser hindî li dinê
Bes bigirî nelorîne
Keçik her malê xelkî ne

Narînê hey bîkê hey bîkê
Delalê hey bîkê hey bîkê
Te bejn şitla bihîkê
Te xirab kir şahrê Kerkûkê

Avkûka kumtêlêt bîra
Me hilkêşa bi zincîra
Bîka me ji malêt mîra

Avkûka kumtêlêt aş
Me hilkêşa bi xirxaşa
Bîka me ji malêt paşa

Avkûka ji kumtêlêt dara
Mê hilkêşa bi xirxala
Bîka me ji malêt(.....)

Min nevêt û min nevêt
Mûme canê min nevêt
Bejna şemala şevê
Mûme canê min nevêt
Mûmka canê bedevî
Mûme vane min nevêt

Mûmka canê Tiyarî

1100-NAVÊ EWRÛPA ŞÎRÎNE (XÊRÎB KETÎM)

Min nezanî va çi deme
Li min pir bûn kul û xeme
Bîra gundê xwe dikim

Derd giranim derd giranim
Wella dayê derd giranim
Mîna miya ku berx wenda kir (ime)
Bi ro û şev tim dinalim

1101-NAVÊM JÎYAN BÊ KURDÎSTAN

Bo çi dijîm ez
Navêm jîyan ez
Bê Kurdistan im ez
Ax... ax....ax

Bo çi dijîm li vê cîhan
Bo çi dikim kêf û seyran
Bo çi ev şahî û dîlan
Bo çi dijîm ez
Navêm jîyan ez
Bê Kurdistan im ez
Ax... ax....ax

Mûme canê min nevêt
Dar biha ser rûbarî
Mûme canê min nevêt
Şêx Hedî di gel me yarî
Mûme canê min nevêt
Mûmka cana herînî
Mûme canê min nevêt
Tu bi xizema mezinî
Bi şêx Hadî tu ya min î
Mûme canê min nevêt
Mûmk canê pêdayî
Mûme canê min nevêt

Navê Ewrûpa pir şerîne
Dayê halê min bîbîne
Bare giran li pişt mine
Çavê min tim bi girîn e

Bakî tê yê bakî şen e
Pele gula diweşîne
Heyfa gelê Kurd
Tim keserê dikşîne

Veger:Kurdê navenda Anatolî(Cejno)

Ew welatê minî rengîn
Dinale ji êş û birîn
Bang dîke bi gazî û girîn
Bo çi dijîm ez
Navêm jîyan ez
Bê Kurdistan im ez
Ax... ax....ax

Dijmin dikuje bi roj û şev
Êrîş dîkin bi xavên qirêj
Lê nav welat derd û bihişt
Bo çi dijîm ez
Navêm jîyan ez
Bê Kurdistan im ez
Ax... ax....ax

1102-NAV MENIYA

Nav meniyan nav meniyan bejnzirav
Nav meniyan nav meniyan bejnzirav

Berfik barî serê çıyan, serê çıyan bejnzirav
Berfik barî serê çıyan, serê çıyan bejnzirav

Sê zeriyan dew dikiyan dew dikiyan bejnzirav
Sê zeriyan dew dikiyan dew dikiyan bejnzirav

Gişt rûniştin wer giriyan, wer giriyan bejnzirav
Gişt rûniştin wer giriyan, wer giriyan bejnzirav

Tu bi çûçika nav darikan, nav darikan bejnzirav
Tu bi çûçika nav darikan, nav darikan bejnzirav

Bervê çûm û xwe melisan, xwe melisan bejnzirav
Bervê çûm û xwe melisan, xwe melisan bejnzirav

Destan girt û rû ramîsam, rû ramîsam bejnzirav
Destan girt û rû ramîsam, rû ramîsam bejnzirav

Min digo bes e wê digo dîsan, wê digo dîsan bejnzirav
Min digo bes e wê digo dîsan, wê digo dîsan bejnzirav
Gotin û Muzîk: Gelêrî

1103-NAZÊ

Nazê Nazê lê Nazê
Bejna te ji têla sazê
Befra kevîyên li hevrazê lê
Yar tu were yar

Bejna Naza sorgulî
Di kesk û sor de xemilî(veger)
Agirê dilê min hilbibî
De tu were ba min

Nazê Nazê nazikê
Reş rihanê li hev dîke
Te çav reşê rindikê lê
Yar tu wer yar

Nazê Nazê ciwanê
Xudan soz û peymanê
Gula nava dîlanê lê
Yar tu wer yar

1104-NAZEWICİM

Kaniya mezin pir biçûke
Nazewicim nazewicim
Keleş gewrê te zaroke
Wellaî nezawicim.

Par qîz bû îsal bûkê
Nazewicim nazewicim
Derdê min ewa biçûke

Wellehî nezawicim.

Kaniya mezin kaniya cilan
Nazewicim nazewicim
Teşt û sîtil nava malan
Wellehî nazewicim
Keçê çavê te kor bibê
Nazewicim nazewicim
Min ra heye sebra dilan.
Wellehî nazewicim.

1105-NE HOL ÎM; NE HOLVAN ÎM

Ne hol im, ne holvan im, lê lê holê
Ne hol im, ne holvan im, rebenê holê
Ne gul im, ne rîhan im, lê lê holê
Ne gul im, ne rîhan im, reben holê
Berdeliya Elî xan im, lê lê holê
Berdeliya Elî xan im, reben holê
Çûme deriyê dadyî, lê lê holê
Hatime deryê dadayî, reben holê
Kulav û doşek radayî, lê lê holê
Kulav doşek radayî, reben holê
Min û holê paldayî, lê lê holê

Min û holê paldayî, lê lê holê
Min holê paldayî, reben holê
Di sorgula hildayî, lê lê holê
Di sorgula hildayî, reben holê
Yek yar û yek dest dayî, lê lê holê
Yek yar û yek dest dayî, reben holê
Çûme deriyê daxistî, lê lê holê
Çûme deriyê daxistî, reben holê
Kulav û doşek raxistî, lê lê holê
Kulav û doşek rexistî, reben holê
Di sorgul bişkivîfî, lê lê holê
Yek yar yek destgirî, lê lê holê
Yek yar yek destgirî, rebenholê

1106-NEMAN

Neman neman lê, esmer neman
Neman neman lê, dilber neman

Xerav bûne lê, sal û zeman
Xerav bûne lê, sal û zeman

Dil pîr bûye lê, tam tê nama
Dil pîr bûye lê, tam tê nama

Ez û te lê, li benda hev man
Ez û te lê, li benda hev man

Dîsa dîsa lê, esmer dîsa
Dîsa dîsa lê, dilber dîsa

Kevirê werin lê, ji me ziman
Kevirê werin lê, ji me lîsan

Esmer tê ye lê, ji Meletyê
Zeriyê tê ye lê, ji Meletyê

Elba şîr danê lê, yan kêlekê
Esmer tê ye lê, ji Meletyê

Ez xulamê(ma) te lê zeriye
Ez xulamê(ma) te lê çavbelekê

Neman neman lê, esmer neman

1107-NE RAZÎ ME

Ne razî, ne razî me
Bi van tiştên hûn dibêjin
Ne razame me payî me
Bi Agir min dipêjin
Qamiş lo û Hewlêra min
Çawa wusa davêjin
Mahabad u Wana min
Bi zor birêne ji destê min
Bese bi serve me bikûjin

Neman neman lê, dilber neman

Dilkê min ket lê, çav beleke
Dilkê min ket lê, çav beleke

Neman neman lê, esmer neman
Neman neman lê, dilber neman

Neman neman lê, esmer neman
Neman neman lê, dilber neman

Rinda min tê ye lê, ha ji bêriyê
Rinda min tê ye lê, ha ji bêriyê

Elba şîr danê lê, yanê sîyê
Elba şîr danê lê, yanê sîyê

Dilê min ketê lê, te sêwiye
Dilê min ketê lê, te sêwiye

Neman neman lê, esmer neman
Neman neman lê, dilber neman

Xerav bûne lê, sal û zeman
Xerav bûne lê, sal û zeman

Dil pîr bûye lê, tam tê neman
Dil pîr bûye lê, tam tê neman
**Ev kilama li Anadolîya Navin
li dawetan tê gotin û gelêriyê.**

Guh vekin min bibhîsîn
Nema bi agir bilîzin
Hewlêr û Zaxoka min
Cwanên hîna Qîzên
Gulên şermokên belê
Ji kokta dara guzên
Şêst û yekê jibîr nakim
Li Amûde hawarkim

Bi komirê Sînema wê
Bablîsokê li we rakim

Giyânên wan bicivînim
Ser rûka we biçirînim

Sûlav li ser sûlave
Tu yî Efrîna rengîn
Sonda me bi ax û ave
Tu car tu nabe xemgîn

1108-NEGRÎ

Çenga por bibin bibin
Bibin ser gorên dil kuştibin
Bibin bin konên şîn girtibin
Negrî çav deryayê negrî

Mijankê te ji kil dibin
Negrî por roavayê negrî
Negrî û neke limin limin

Hijê bike rê û bimeşe

1109-NEMIRE LAWİK

Çolan de mere çole dûr in
Çiyan de mere berfê su in(sar in)
Eman eman w'ez bimirim
Rind li ber dereke hene
Yên Mereşê pir meşhûr in

Eman eman w'ez bimirim
Nemire lawik nemire
Nemire kurik nemire
Keçik qeda te hilgire
Eman eman w'ez bimirim

Ev çi derdî bê elem e
Derman tu ye li benda te me
Eman eman w'ez bimirim
Kesê ku ji yarê xwe dûr keve
Kesê ji rindê xwe dûr keve
Dîşewite wek kereme

Sûlave li ser sûlave
Tu yî serdeşta şêrîn
Sonda me bi ax û ave
Tu car tu nabî dilşîn
Rondikek ji çavên we
Birîndar dike Bangîn
Helbest: Kerîm oMuzîk: Bangîn

Xwe li çiya bigre û bimeşe
Emrê te hê çend û şeş e
Negrî neke limin limin
Negrî bikene li dû min

Beşîşînê bike rû min
Şehîdê dilê te ez bim
Nekenîne bime dujmin

Helbest: Arjen Arî-Muzîk: Mehmet Atli

Sazkirin: Koma Dengê Azadî

Eman eman w'ez bimirim
Nemire lawik nemire
Nemire kurik nemire
Keçik qeda te hilgire
Eman eman w'ez bimirim

Çavê reşê birû di ser ra
Kaniya gulav av di ber ra
Eman eman w'ez bimirim

Ezê şevê nîvê şevê werim
Ezê te bibim ji xwe ra
Eman eman w'ez bimirim
Nemire lawik nemire
Nemire kurik nemire

**Gelerî, Ş. Perwer, bîrnebûn M.
Bayrak**

1110-NERMÊ NERMANÊ

Nermê Nermê Nermanê lê
Nermê Nermê Nermanê
Nermê Nermê Nermanê
Şevgerya dilê xortanê

Nermê piştik dar anî lê
Nermê Nermê Nermanê
Nermê piştik dar anî lê
Şevgerya dilê xortanê
Semta bêderê anî lê
Nermê Nermê Nermanê
Semta bêderê anî lê
Şevgerya dilê xortanê

Nermê qîza keşîş e lê
Nermê Nermê Nermanê
Nermê qîza keşîş e lê
Şevgerya dilê xortanê
Paşil tijî mewîj e lê
Nermê Nermê Nermanê

1111-NÊRGİZ

Hay Nêrgiz, Nêrgiz, Nêrgiz
Hay Nêrgiz tol ciwanê
Hay Nêrgiz, Nêrgiz, Nêrgiz
Hay Nêrgiz tol ciwanê

Nêrgiz li çiyayî
Hay Nêrgiz, Nêrgiz, Nêrgiz
Nêrgiz li çiyayî
Hay Nêrgiz tol ciwanê

Paşil tijî mewîj e lê
Şevgerya dilê xortanê
Piştta xwe da gî tês e lê
Nermê Nermê Nermanê
Piştta xwe da gî tês e lê
Şevgerya dilê xortanê

Nermê yeka dirêj e lê
Nermê Nermê Nermanê
Nermê yeka dirêj e lê
Şevgerya dilê xortanê
Xwe li govendan davêje lê
Nermê Nermê Nermanê
Xwe li govendan davêje lê
Şevgerya dilê xortanê
Dilê lawikan dipêje lê
Nermê Nermê Nermanê
Dilê lawikan dipêje lê
Şevgerya dilê xortanê

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Gurpika li ser giyayî
Hay Nêrgiz, Nêrgiz, Nêrgiz
Nêrgiza li kendala
Hey Nêrgiz tol ciwanê
Gurpika li ser halhala
Hay Nêrgiz, Nêrgiz, Nêrgiz
Heçî bejna wê ditî
Bejna wê wek şepal.

Ehmedê Salih.

1112-NÊRGÎZÊ NÊRGÎZVANÊ

Lê Nêrgiz, Nêrgiz, nêrgizvanê
Lê Nêrgîz, Nêrgiz, Nêrgiz dev kilê Bêrîwanê
Îşev şevka baranê, Nêrgîzê, Nêrgizvanê
Îşev şevka baranê, Nêrgîzê Bêrîwanê
Eger tu dosta min î, Nêrgîzê Bêrîwanê
Were em herin dilanê dev kilê Nêrgizvanê
Çavê min li xewka şîrîn, Nêrgîzê Nêrgizvanê
Destê min li destê yarê dev kilê Bêrîwanê
Lê Nêrgiz, Nêrgiz, nêrgizvanê
Lê Nêrgiz, Nêrgiz, Nêrgiz dev kilê Bêrîwanê
Nîşan dayna hewşoyê, Nêrgîzê ,Nêrgizvanê
Eger tu dosta min î, Nêrgîzê, Nêrgizvanê
Were em herin dilanê dev kilê Bêrîwanê
Lê Nêrgiz, Nêrgiz, nêrgizvanê
Lê Nêrgîûz, Nêrgiz, Nêrgiz dev kilê Bêrîwanê
Îşev şevka baran
Îşev şevka baranê, Nêrgîzê nêrgizvanê
Îşev şevka baranê, Nêrgîzê Bêrîwanê
Dîkan daynê eywanê, NêrgizNêrgîzvanê
Dîkan daynin eywanê, dev kilê Bêrîwanê
Were em herin dilanê dev kilê Bêrîwanê
Çavê min li xewka şîrîn, Nêrgîzê Nêrgizvanê
Destê min li destê yarê dev kilê Bêrîwanê

(Kovara war)

1113-NERGÎZA ZÎNÊ

Şepal û Nêrgiza lê Zînê
Qeşengî bi nazî şêrînê
Hem gulî rihanî bi bîhnê
Tu melhema ser birînê
Koro
Dîlber were ti çi kubarî
Memik ji sêvan û hinarî
Nêzî min be were bi diyarî
Tu weke birûsk û arî

Ew dev û lêvên te yî qirmisî ne
Rûkên te yî sor weke hingivî ne
Nav bexçe me weke gula şîne
Ber êvarê boyî min şîvîne
Te hîv û roj li min kire tarî
Li ser min teyrok û baran barî
Çima nêzîk dibî bi dilsarî
Dil û ceger şikand bi yek carî
Gotin: D. Mîdî

Meqam: Aramê Dîkran

1114-NEWROZ-1

Hat newroza xemgîn
Bi bihara rengîn
Bi dengê bilbilan
Bi helbestên cotaran
Bi bilurê şivanan
binêre li çiyân
gellek ar dadan
mizgîna newrozê
pirozbe li cîhan

cejna Newrozê
li kurd û krđistan
bi zanîn û bi heş
bi heybeta şoreş
wek ar û tîrej
kawa kir erîş
ser dehekê caş
dehak kir kuştî
bin lingan hêştî
zilmê kir helweş
azad da bextreş
Helbest: Perîşan
Muzîk: Bangîn

1115-NEWROZ-2

Tu cejna gelê Arî Newrozê Newrozê
Em karkerê vî karî Newrozê cejna me
Emê hildin vî barî Newrozê Newrozê
Werin geşkin vî arî Newrozê cejna me

Nerozê
Newrozê Newrozê cejna me
Nerozê Newrozê Newrozê cejna me

Bêhna te gelek xweş e Newrozê
Newrozê
Por sorê çavê reş e Newrozê cejna
me
Bi çiya ve hildikişe Newrozê
Newrozê
Govenda te şoreş e Newrozê cejna
me

Newroza gelê bindest Newrozê

Newrozê
Te jiyaneke nû dixwest Newrozê
cejna me

Ezê pêçim çek û rext Newrozê
Newrozê
Ta te bibînim ser text Newrozê cejna
me
Dîsgotin

Helbest: Mele Ehmet-Muzîk:
Hemdem

1116-NEWROZ-3

Min jî dixwest rojeke Newrozê
Bi kenan bi evînan bihatama
Min jî dixwest baran dirêj bibare
Wek çiyayê Oramarê bişewitîyama

Min jî dixwest tim bikenin zarok
Wek lehiyên zivistanê tev hatin
Min jî dixwest wek destên Bêrîtanê
Serê çiyayê porê stêrkan şe bikira

Gotin: Kalbim Aslan
Muzîk: Dr. Ahmet Kaya

1117-NEWROZ-4

Wek kurmekî dara gulê
Her salekî Şiqîn didim
Tarî û Şev min nas dikin
Tîrêjekî rojê me ez

Newroz, Newroz,
bê agir nabe Newroz
Newroz, Newroz,

bê dûman nabe Newroz

Cejna we me
Newroze me
Ez şoreş û bahozê me
Bo serxwebûnê şer dikim
Şervanekî çîya me ez

Gotin: Hozanvan Cankurd
Mûzîk: Ümit

1118-NEWROZ E

Newroz e Newroz e
Newroz e gelî biran
Newroz e Newroz e
Newroz e li hemî deran

Newrozê sala nû ye
Bihar e li hemî deran
Bihar e li hemî deran

Bihar e gul bişkivîn
Bilbila xweş xemilîn
Newrozê pîroz bibî
Pîrozê xweşî bibî

Newroz e Newroz e

Newroz e gelî biran
Newroz e Newroz e
Newroz e li hemî deran

Newrozê sala nû ye
Bihar e li hemî deran
Bihar e li hemî deran

Newroz serê salan e
Pêla dilê lawan e
Newrozê navkî xweş e
Eşqa dilê xortan e (Kurdan e)
Pêla dilê lawan e

Newrozê sala nû ye
Bihar e li hemî deran
Bihar e li hemî deran

1119-NEWROZ TÊ

Li dinê çendî çend kulîlk bişkivîn
Çendî çend zivistan çûn gîhiştine
biharê
Çendî çend berbang çirand şevên tarî
û îro jî:

Newroz tê Newroz tê li Sûka
Mehabad
Newroz tê Newroz tê li Sûka
Mehabad
Newroz tê Newroz tê li Sûka
Mehabad

Belavok li bin deriyan, tîfing li nav

1120-NİKARİM

Nikarim xunaveke rondika bim
li gorina şehid bibarim
çariya reş na kirim
Bisk û keziyan na birim
Rûyê xwe nadirim!
Ez ji bilbilê xemgin re ne beharim
Ji bûka çari reş re ne guharim
Ji konê şiniyê re ne sitûn im
Ji kalê poşman re ne qelûn im!

1121-NÎNA

Ninim ninayê te me
Çavreş nivane te me
Huru li ser rêka xwe me
Şeve nivane te me

Nînna nînna
Nînna keça xalê min
Qe nizani halê min
Nînna keça xalê min
Qe nizani halê min

milan

Li ser lêvan ken û rik, dil nava
destan
Dil nava destan, pêşmerge serenser
xemilandin
Ronahî kirin tev li ser Kurdistan
Newroz tê Newroz tê li Sûka
Mehabad
Newroz tê Newroz tê li Sûka
Mehabad
Newroz tê Newroz tê li Sûka
Mehabad

Gotin: Vazgal Bazîdî

Muzîk: Koma Dengê Azadî

na, na nikarim

Gula binefşe xemgine ez na çinim!
Di cihê şahiyê de şiniyê na dinim!
Şehid cane xwe didê "erdê ji bo ala"
Şahiyê hildê
Ala şahiyê govend û dilane
Çepik û lîlandin û strane...

Stran:Dr.Feyzel Xiznewî

Ko deste xwe bidê min
Hunik bibe dilê min
Nînna nînna nînna nînna

Gustûla tiliyê te me
Garikê guhê te me
Xwestina dilê te me
Takata çokê te me

Nînna nînna
Ko deste xwe bide min
Hunik bibe dilê min

Nîna nîna nîna nîna

Roniya çavê te me
Ez xewna xewa te me
Silavekê bişîne
Li paş malan dapême

Nîna nîna

Nîna keça xalê mîn
Qe nizanî halê min
Ko destê xwe bide min
Hunik bibe dilê min
Nîna nîna nîna nîna

Gotin û Muzik : Anonim

1122-NÎZAMETİN ARIÇ (FEQİYÊ TEYRA)

Hunermend Nîzametîn Ariç di zarokatiya xwe de dest bi mûzîkê kiriye, di sala 1956 an de li bajara Agriyê hatiye dinyayê. Di sala 1976 an de, di radyoyê de bernameyên li ser mûzîkê çêkirine, di sala 1979 an de jî ji ber straneke evînî ku di konsera Agirîyê de gotibû, hatiye girtin. Nîzametîn; piştî demeka kurt di girtingehê dimîne, piştî re tê berdan û bi hatina derba 12 ê rêzberê re derdikeve dervayî Tirkîyeyê. Ariç piştî ku diçe Awistiryayê konseran pêşkêş dîke.

Demekê li wir dimîne, ji aliyê gel ve pir tê hezkirin û kurdên li ewrûpa qimetekê mezin didin wî. Ew li Ewropa dest bi karê mûzîkê û perwerde bûna hunera kurdî dîke. Li Ewropa navê Feqîyê Teyra bi kar tîne. Her çiqas kasetên wî li Tirkîyê yekem car e ku ji aliyê Ses Plakê ve tene derxistin jî, hinekên wan li Tirkîyayê berê bi awakî korsanî hatibûn tomar kirine.

Birêz Nizametîn Ariç hetanî niha ji bilî kesetên ku derxistine, ji hin filman re mûzîk çêkiriye. Wî di nav kar û barên sînamayê de, ji bo filmê bi navê "Dîlan Erden Kral" "Durgun İsmet Elçi" "Hukuçuluğumda utaniyorum Kahraman Yavuz" "Komitas don Askaria" "An Gesciht de Walderî Peter Lillientahî" û "De Jongen Die Nietleerpaat, Ben Sombaagart" mûzîk çêkiriye. Her wiha Nizametîn Ariç li Tirkîyayê di filmên bi navê "Sabah Bîr Günün hikayesî" û "Kurban olduğum" de rol girtiye. Lê bi filmê navê "Kilamek ji bona Beko" ku hemû listikvanê film e, hemû wek amedekarê film û hem jî mûzîka wî çêkiriye. Bi vî filmî nav û dengê wî li çar aliyê Kurdistanê tene bîhstin û Film li Ewropa eleqedereka baş dibine. Ev cara yekemîne ku filmekî kurda li Ewropa tê weşandine.

Nizametîn Ariç mûzîka xwe, li ser bingeha mûzîka kurdî ya gelêrî, bi şeweya xwe ya xweser dihene. Wî di nav berhmên xwe de, bi giştî ji herêmên wekî Şirnex, Amed, Botan Wan û Agirî stranên gelerî xwendine. Di gel van, wî stranên helbestvanê navdar Cegerxwîn jî di kasetên xwe de xwendine û deng û awaza xwe gihandiye roja ma îro.

Ji kesetan, keseta bi navê wêneyên Xewnan ku piraniya wê enstrumental e, zêdetir balê dikşîne. Di vî kasetê de Ariç li amûrên wekî mey, bilur, zirne, tar, dîvan, tenbur balê cura, tebîrxane û synthesiz(örg) bi kar anîne û kilame jî ji aliyê Dengbêj Kerem ve hatiye xwendin. Ev berhem nîşan dide ku Ariç bi terza xwe ya awerte enstrumentalên xwe, di warê çanda klasîk de jî şareza ye.

1123-EHMED LI SER DÎCLÊ DE GIRÎYA

Bi her du çavane
got, liminê, çi şermekê mezinê giran
e
li başûrê welêt xelqê me bûye
pêrîşane
digerînê li warekê bolî dibin mêvan
e
feleka xayînî, çi şermekê mezinê
giran e
li şûna biran serdest bûye maz û
bane
lidor hêlan leşkerne li tufung û
sungîyan e
liminê lê, liminê lê

dereng e dereng e, ro razaye nîvê
şevê ye
jibinê konekî qîrîna Zînê têye
Zînê neh sal e, jibirînan xew nîye
dayikê bang kir Zînê ciwan e
ez bigorî te kezeba min kewand
keçê lorî lorî
Zînê got, lê dayê, Zîn biheyran e
qîrîn şerm e, dizanim, lê birîna
mixedar e

1124-NÎNİK NÎNAÊ

Nînok Nîno te me, ha ha ha Nîna
Çav reş mêvanê te me, ha ha ha Nîno,
Nîno, Nîno, Nîno, Nîno

Sibê ser rêka xwe me ha ha ha Nîno
Du sibê ciranê te me ha ha ha Nîno,
Nîno, Nîno, Nîno, Nîno

agirê canê bedena mirebenê wedê
helandin
liminê lê, liminê lê
limin limin

kalekî bam kir,
go, hûnê şîreta min bidin keç û
xortan e
limi lo lo, limi lo lo, , limi lo lo,
limilo lo
hûnê şîreta min bidin keç û xortan e
bes e xapandin sala
bîla hîn bidin dersane
biratîyan bêxtan hemû kemîn u talan
e
li cîhanê kes nabe hevalê bindestan e
bona xatirê Zîna neh salî
ku niha dîke seqrane
bona zerî û esmerê me kurdan e
ku îro berê xwe dane çol u Kerbelan
e
bila hişyar bin, bila hişyar bin
têkevin ser rêçika serxwebûna
Kurdistanê
liminê lê, liminê lê

**gotin: Şahîn Soreklî-Muzîk:
Nîzamettîn Arîç**

Aşiqê bejna te me, ha ha ha Nîno,
Deqa ser sîngê te me, ha ha ha Nîno
Nîno, Nîno, Nîno, Nîno
Bazinê destê te me, ha ha ha Nîno,
Gustilka tiliya te me, ha ha ha Nîno
Nîno, Nîno, Nîno, Nîno

Cemila Celîl .

1125-NİZANİM

Keyda ji min xeyidîye
Rû sar û pir cemidî ye

Li ser wî ez dikalim
Wekî bilbil dinalim
Tenê dibê nizanim
Nizanim ez nizanim
Nizanim ez nizanim hevalo

Min go bêje çiyê ev
Li ser dibêm roj û şev
Go min çî jê ye heyran
Hun pîroz bin ji bo hev
Tenê dibê nizanim

Nizanim ez nizanim

Nizanim ez nizanim hevalo
Ew gelek pozbilind e
Gelek delal û rind e
Bi xwedî û xudan e
Navê wî Kurdistan e

Erê dibê dizanim
Dizanim ez dizanim
Dizanim ez dizanim birano

Helbest: Cegerxwîn

Muzîk: Hozan Şêxo

Sazkirin: Koma Dengê Azadî

1126-NOFA

Endî ware peytextê lê lê...
Endî warê peytextê, keç xatûna li ser text e
Şûşa wiskî li dest te, ne te soz û ne bext e
Çima îznê nadî min, nîvsaatekî bême rex te
Lê lê... Nofa
Amûdê ber bi bayê lê lê... Nofa
Amûdê ber bi bayê, Dirbêsiyê ava ye
Li ser kaniyê xuyaye, çadira xorta vedaye
Nofa qîzek hêja ye, min li eslê Nofa pirsî
Nofa keça axa ye lê Nofa...

Lê Nofa te zeriye lê lê... Nofa
Lê Nofa te zeriye, zêra zerkê li eniyê
Xlulamâ te sipehiyê, ferze keça xelkê bû
Muhbeta dilêm ketiyê Nofa...
Lê Nofa te zeriye, zêra zerkê li eniyê
Ez xulama sîng sipîyê, bejin ji dara biyê
Xweska ez buyama gustilk, ketbama wê tilîyê
Ferzê keça xelkê bû, muhbeta dilêm ketiyê Nofa...

Gotin û Muzîk: Seîd Yusif

1127-NOŞÎNÊ

Binere, Çemê Zer ji esmanan
diherike deryayê, bê vegeer.
Binere, di neynikên zelal yên odeyên
bilind, porr
spêdeyê reşî armûşî ye, êvarê spiyî
berfîn...
Ger di jiyânê de her bextiyariyê
bixwazî,
nehêle heyv perdaqê te vale bibîne!
Bereket ji Yezdan e, bi kar bîne!
Bila hezar hûrdeyên zêr biçin jî,
hemû dê dîsan vegeerin!
Mihê bikelînin, ga ser jê bikin, hefsarî
ji stoyê
şahiyê vekin,
em dê sêsed perdaqan bi carekê nîç
bikin!
Hosteyê kal Ts'en, zanayê xort an
Ch'iu,
mey berdest e, hûn ji çi şerm dikin?
Bi destûra we, ez dê stranekê bibêjim!
Baş guh bidinê!

Zengil zirne lezetên nedîfî, ax çi
gencîne ne?
Her sermest be, qet ne hişyar!
Alim û ewliyayên berê ji bîr bûne,
tenê serxweşên mezin navdar in her û
her!
Mîr Ch'en li Seraya Şadiyê şehyan
dikirin,
her denê meyê bi deh hezaran dikirî,
yarî dikirin û dikenî.
Çawan dikarî, ho malvanê min,
bibêjî ku pare nemanê?
Here badeyê bistîne û bîne em bi hev
re binoşin!
Hespê min yê pinîpinî wek ji pelên
gulên geş,
kurkê min bihayî hezaran,
herduyan bide kurrik, bila bide bi
meya baş,
em tê de deh hezar xemên xwe
bixeniqînin,
ez û tu!

Werger: Husein Muhammed, 2003

1128-NURHAN

Ku ez Te nebînim Ez har û dînîm
Ku ez Te nebînim Ez har û dînîm
Ez li ser te dînîm keçîka delal
Sibe nabînim ro li min dibe êvar
Nîvanê Te me li hêvîya min be yar
Sibe nabînim ro li min dibe êvar
Nîvanê Te me li hêvîya min be yar
Ax Nurhan Nurhan Ez ji tere heyran
Ez li ba Te Mêhvan
Ax Nurhan Nurhan Ez ji tere heyran
Ez li ba Te Mêhvan

Çavê wek yê Te min hê nedîne
Çavê wek yê Te min hê nedîne
Lêvê tey şêrînî şekirîne
Ez ji eşqa Tere bum dil birîne
Terka Te nakim terka çavên Te
Ez ji eşqa Tere bum dil birîne
Terka Te nakim terka çavên Te
Ax Nurhan Nurhan Ez ji tere heyran
Ez li ba Te Mêhvan
Ax Nurhan Nurhan Ez ji tere heyran
Ez li ba Te Mêhvan

Biska li ser enîyê Te di xemilîne
Biska li ser enîyê Te di xemilîne
Awirê çavên Te Dil di nalîne
Bejna teye zirav Qusûr lê tine
Beşera delal Bedîl di helîne
Bejna teye zirav Qusûr lê tine
Beşera delal Bedîl di helîne
Ax Nurhan Nurhan Ez ji tere heyran
Ez li ba Te Mêhvan
Ax Nurhan Nurhan Ez ji tere heyran
Ez li ba Te Mêhvan

1129-Lêkolîner & Nivîsevana Kurd NÛRA CEWARÎ

Ez ji malbeta Cewariya me, keça Hecîyê Cindî Cewarî û Zeyneva Îvo. Cewariya çara me. Tora mala Cewariya da xên ji pêsekzanên basqe-basqe, usa jî yên ku kurdzanî û kurdeyatiyê va mijûl divin pêsda hatine, wek neferê mala me, mala Mirazê Êzo Cewarî /Cafarov/.

Hatime dinê sala 1941'ê li paytexta Armêniya li Yêrêvanê. Xwendin û nivîsar, dinênaskirin min li dibistana ser nave H. Hakobyan da dest pê kiriye.

Mala me da bavê min, dayka min û ji pênc xûskan dudu, bi çande û folklor

kurdî va mijûl bûne. Tesîra bavê min li ser neferê malê gele hebû. Bavê min temamiya emrê xwe pêskêşî folklorê gelê xwe kir. Sev û roj, bi piranî li mal da kar dikir. Mêvanê me jî her dem hebûn. Gele cînar, pismam, heval, xwendkarên kurd, nas û nenas bêtirî ji gunda bi problêmên xwe va dihatin, diçûn. Bavê min ew mecal jî kar danî, ji wana nimûnên folklorî dinivîsîn, ji bo çapê hazir dikir. Dayka min jî, ku salên 1930'yî çawa spîkêra Radîoya Yêrêvanê ya kurdî û mamosta zimanê kurmançî kar kiriye, tevî karên malê pê ra digîhand korêktorî li pirtûkên bavê min bike. Ha, ez û xûskên xwe me çavê xwe vekir û dît, ku du merî, bavê min û dayka min hema di nava karê xwe da nin û ewana ji me ra bûne nimûneyên bas. Dê û bavê min usa jî guhdariya mezin didane xwandina me. Her problêmên me zanibûn, mamoste û hevalên me nas dikirin. Me ji pêsekên bas xwe ra jibartin, di xwandinê da pêsketî bûn û bûne pêsekzanên bas.

Xûska me ya mezin – Frîde Cewarî doktora Doktoriyê ya zanîstiyê bû. Wextekî dirêj li Înstîtûta Rêwabirina Doktora da wek lektor û nexwasxanên Yêrêvanê ya zaroka da wek konsûltanta nexwasiyên zaroka ya dil kar kirîye. Ewê emrê xwe kir, sala 1993'a çû rehma Xwedê.

Frîde Cewarî heta î sal meha nîsanê li dibistanê da mamosta matêmatîkayê bûye. Tevî bavê min pirtûkên dersên zimanê kurdî hazir kirîye. Pirtûkek “Kar û Jiyan” pêskêşî bîranîna bavê min çap kirîye. Niha jî li ser arsîva bavê min kar dike, destnivîsarên wî yê pirtûkên folklorî bi sire hazir dike, çap dike.

Zîna Cewarî wextekî dirêj çawa înjinyêra kîmyayê kar kirîye.

Naza Cewarî li dibistaneke Yêrêvanê û van salên pasîn li Unîversîtêta Biryanskê /Russîya/ çawa matêmatîk kar kiriye.

Ez sazbandzan [(folklornas)s-] im, kar û berhemên min betirî li ser sazbandiya kurdên Armeniyayê ne. Ji sala 1960 'î hetanî niha çîqa mecal û qeweta min hebûye, min ne hêvisandîye ji bo karê xwe.

Naskirina sazbandiya kurdî ji biçûktayê tê. Merîfeta dê û bavê mine sazbandiyê hebû. Wana hiz dikir ji bo xatirê mêvana bi tevayî bistirên. Hine stranên wan min li berevokên xwe da çap kiriye. Pê ra jî her havîn, dema navbiriya dibistana, ji bo hêsbûnê em bi malê va diçûne gundên merivê bavê min ên ber pala çiyayê Elegezê – Pampa Kurda, Elegezê li ku cara yekemîn min dengê def û zurnê bihîstin, dengbêjên bas dîtin.

Tevî dibistana sere min usa jî dibistana sazbandiyê para piyanoyê da xwandiyê. Pey ra sala 1956'a ez li kollêca ser nave R. Mêfkyane sazbandiyê da dîsa para piyanoyê da hatime qebûlkinê.

Pirtûka min a pêsin “Kilamêd Cimeta Kurdaye Govendê” sala 1960'î çap bû ji aliyê nesîreta dewletê “Haypêthrat”-da. Di berevokê da 33 stranên govendê ne têkst û notên sazbandiyê va. Jî bo malbeta me ew sabûneke pir mezin bû.

Nûra Cewarî

Kilamêd Cimeta Kurdaye Govendê

Pistî kollêcê ra, sala 1960'î ez li Konsêrvatorya Yêrêvanêye ser nave Komîtase para piyanoyê da hatime qebûlkinê. Pistî sê salên xandinê ra min fakûltêta xwe guhast, derbazî para têoriya sazbandiyê bûm, kîjan ji bo xwandinê him hê çetinbû, him jî hewaskar bû. Mamostê min ê qedirbilind prof. Robêrt Atayan, prof. Gêorgî Bûdagyan û dosênt Mêrî Magakyan bi dilovanî û xemxurya xwe va guhdarya mezin didane min. Sala 1966'a min Konsêrvatoriya bi têzen li ser sazbandiya kurdî bi rûspîtî tamam kir. Serokê mine pêsekzaniyê sazbandzanê eyan R. Atayan bû.

Sala 1967'a li Înstîtûta Hunermendiyê ya Akadêmiya Armênîyayê ya Zaniyariyê da wek aspirant hatime qebûlkinê. Li wê Înstîtûtê sala 1971'ê min têzên xwe “Hunermendiya stranên kurdîye geleriye” xwey kirin û dereca kandîdata Hunermendzaniyê stend /Ji sîstêma xwendina Rûssîayê ya der ew derece tê hesavê dereca Doktoryê/. Ji sala 1971'ê hetanî 1993'a li wê Înstîtûtê da wek lêkolînêr kar kiriye. Karkirina min li wê Înstîtûtê da tevî pêsekzanên bas, di nava heval û hogirên qenc ji min ra tistekî ziyaretî bû. Înstîtût ji mi ra bibû mala duduya. Xêrxwazyaya hevalê min gele alîkarî û pêşdaçûyina min kiriye.

Sala 1976'a bûme endema Yekîtiya Kompozîtorên Sovyetiyê û pê ra jî ya Armêniyayê.

Di wan salên xwendin û karkirinê da çend pirtûkên min û gotarên min ên zanyariyê bi zimanê ermenî, rûsî, kurdî li Yêrêvanê, Lênîngradê /niha Sankt Pêtêrbûrg/ çap bûne.

Di karê mine profesyonel da malxweyê mala min, nivîskar Tosinê Resît gele arîkarî daye min. Me bi tevayî gele stran û awazên folklorî berhev kirine û niha dengxana [(studyo)-s] me ya bas heye. Pê ra jî têkstên folklorî ji qeytana têypê dinivîsîn û eger lazim dibû tercîmeyî zimanê ermenî dikir.

Tevî karê mine hîmlî min pê ra digîhand usa jî gotarên populêr ji bo rojnema Riya Teze û Radyoya kurdî binvîsim.

Xên jî karên professional min karên nêzîkî pêseka xwe jî kirine.

Pistî kutakirina Konsêrvatoriya salekê, li dibistana ser nave T. Çûxadjyan da wek mamosta têoriya sazbandiyê kar kirîye.

Sala 1965'a hetanî 67'a li Radîoya Yêrêvanê ye para kurdî da wek berpirsiyara para sazbandiyê kar kirîye. Ew kar ji bo min mecaleke pir bas bû ji bo nêzîkî va naskirina folklorê me ya sazbandiyê. Bîra min tê min programên hewaskar ji bo Radyoyê çêdikir, dihatime malê em program li ser kasêtên têypê dinivîsîn û dest bi nivîsar û lêkolînên têkst û awazên wan dikir. Hingê min Konsêrvatoriya hê kuta ne kiribû û ew nivîsarên min ji min ra bûne hîm ji bo têzên dîplomiyê û kandîdatiyê.

Çend berhemên min ên sazbandiyê henin, ew veçêkirinên [(pop)-s] folklorî ne ku min ji bo piyanoyê li Konsêrvatoriya nivîsibûn. Ewana ketine di Fonda Radîoyê û carna têne belavkirinê.

Wexta li Radyoyê min karê xwe dest pê kir, îdî fonda sazbandiyê bas bi saya Xelîl Mûradov û Casimê Celîl berev bibû û îdi kême dengbêj û sazband dihatin ji bo dengnivîsara. Wan sala Aramê Tîgran nû hatibû Armêniyayê, bes ew, Seyadê Samedîn, Sûsîka Simo, Karapêtê Xaço dihatin. Carekê jî Mehmedê Mûsa hat û çend stranên wî me nivîsin. Hingê min sikirbûna xwe Xwedê hanî ku nava kurda da merivê xwey kûltûra bilind – xeverdan û rabûn-rûnistina bilind hene. Ew bi maqûliya xwe va gele basqe dibû.

Sala 1987'a hetanî 90'î tevî Tosinê Resît me koma stûdêntên kurda ya stran û reqasê [govendê-s] li rex Înstîtûta Yêrêvanêye Pêdagogyê saz kir. Koma me

çend xelat girtin. Em li Yêrêvanê, paytexta Gurcistanê Tibîlsiyê çend cara bi konsêrta va pêşda hatine.

Sala 1990'î heta 1992'ya min usa jî cêriband bivime lêktora sazbandiya kurdî li Unîvêrsîtêta sexsî ya ser nave Davît Anhaxte para kurdî da.

Min usa jî sala 1997-99'a li dibistana Vîktoriyayê ya zimana da li Mêlbûrne /Australîa/ wek mamosta zimanê kurdî kar kirîye.

Ji karên basqe-basqe min karê xwe yê profesyonel – sazbandzaniyê hiz kiriye û heta niha jî li ser hunermendî û hostatiya gelê me ecêv dimînim. Bêguman femdariya min, ku em bi sazbandiya xwe va tu gelî kemtir nîn in û gotî em bikaribin milkê gelê xwe biparêzin, xwey kin, gele alî min kiriye, ji min ra bûye armanc.

Parastina çand û bi teybetî sazbandiya kurdî pirseke pir girîng e. Me ji bêxemiya xwe gele tist wunda kirine, berev ne kirine, ne nivîsîne. Bi texmîna min femdariya parastinê bi xwandinê ra girêdayî ye. Eger merî bi xwe ni kare bi wî suxlî va mijûl bibe, gotî qena di xwandinê da alî zarokê xwe bike. Heta niha Folklor me em xwey kirine, bi ruhê xwe va qewat û sihetê daye me. Niha îdî wext e ku em folklorê ji bo xwe û zarokên xwe xwey kin, biparêzin, emrê wê dirêj kin, ku kurdeyetî di nav me da ne temire.

Me her du zarokên xwe bi ruhê kurdeyeyî va mezin kir. Keça me ye mezin Zozan Ozmanîan Konsêrvatoriya Yêrêvanê bi dîploma sor va kuta kir. Têzên xwe ye diplomiyê li ser Destanên Kurdî nivîsî. Ew têz, usa jî gele dengnivîsarên nimûnên sazbandiya kurdî çap bûne. Keça me ya duduya Aza Ozmaniyan fakûltêta Dîrok û Siyasetê ya Unîvêrsîtêta La Trobê /Australiya/ bi diploma dereca pêşin va kuta kir. Xelata bas girt û têzên xwe ye mastêrî li ser pirsê kurda di nava pêwendiyên siyaseta hemdinyayê da li Unîvêrsîtêta Melbûrnê da nivîsîn û bi qîmetên bilind xandina xwe tamam kir.

Sala 1988'a pey erdhêja Armêniyayê, sera orta Armeniyayê û Adirbêjanê ji bo erdê Qerebaxê û hilwesandina dewleta Sovêtiyê ra halê Armêniyayê ye êkonomî û siyasî gele çetin bû. Pê ra jî xêrnexwazî miqabilî gelên Armeniyayê yê biçûk çêbû. Hingê her kes dixwast ji Armêniyayê derkeve, de em jî gihîstin heylo Australiyayê.

Wexta em nû hatibûn Australiyayê /sala 1993/ me xwe li Kurdistanê texmîn dikir, em di nava civaka kurdên hemû parên Kurdistanê de bûn. Hinekî firqiya dîalêkta hebû, carina me hevdu fehm ne dikir, niha îdî bas e, em hîm hev bûn.

Usa jî bi zimanê inglîzî va em hêdî-hêdî dikevîne di nava civaka Australiya piraniya wan ku inglîz in. Emir me ra hêdî-hêdî hêsatir û hewaskar dive.

Nûra Cewarî
2005

Berhem, Xwandin û Karên Nûra Cewarî

-Monografya-

1. Kirdakan Jogovrdakan Ergarvêsti, (Hûnermendya Stranên Kurdîye Gelerîye), Înstîtûta Hunermendye ya Akadêmîa Armenîayêye Zanîaryê, Yêrêvan, Wesana Akadêmîayê, 1976
(bi zimanê ermenî).

Berevokên folklorazazbendiyê

1. Kilamê Cimeta Kurdaye Govendê, Yêrêvan, wasana dewlete “Haypethrat”, 1960 (33 nimûn).
2. Kilamê cimeta kurdaye govendê 2, Yêrêvan, “Haypêthrat”, 1964 (56 nimûn).
3. Sê berevokên Yekrê; Yekrê 1, Yekrê 2, Yekrê 3, (tevî Besîr Botanî), wesanên sexsî, Stokholm, 1981 (11nimûn), Ûpsala, 1982 (9 nimûn), û Vêstêros, 1983 (6nimûn).
4. Stran û Miqamên Cimeta Kurda, di almanaxa “Bihara Teze 2” ya nivîskarên kurdaye Armenîayê, Yêrevan, Haypêthrat, 1983 /43 nimûn/.
5. Stranêd Kurdaye Cimetyê, Înstîtûta Hunermendyê ya Akademiya Armeniyayêye zanyarye, Yêrevan, Wesana Akadêmîayê, 1983 (137 nimûn).
6. Folkloraz Mara Çend Nimûney, hazirkiriye Malmisanîj bi hevkarîya N. Cewarî û Z. Ozmanîan, Stokholm, Wesana “Jîna Nû”, 1991 (6 nimûn).
7. Du berevokên Mûzîk, Dans û serqîyên Kurdî, hazirkirîye M. Bayrak bi hevkarîya N. Cewarî û Z. Ozmanîan, Anqere, Wesana “Ozge”, 2002 (113 nimûn).

Gotarên zanyariyê bijare

1. ‘Komitasi Yêv Krdakan Yêrajstûtyûni’, (Komîtas û Sazbendya Kurdî), kovara Patmabanasîrakan Handês, (Kovara dîrok û edebyetzanyê) ya Akadêmîa Armênîayêye Zanîaryê, Yêrevan, 1965, Hejmar 4 (bi zimanê ermenî).

2. ‘Krdakan Yêrajstûtyûni Hayastanûm’, (Sazbendya Kurdî li Armenîayê), kovara Sovyêtakan Arvêst, (Hûnermendya Sovyêtyê) ya dewletê, Yêrêvan, 1970, Hejmar 6 (bi zimanê ermenî).
3. ‘Kûrd Jogovirdî Yêrajstakan Kênsagi’, (Deba Kurdaye Sazbendyê), li berevoka Stranî î Narodî Blîjnêgo î Srêdnêgo Vostoka, (Welat û Gelên Rojhilata Nêzîk û Orte) ya 7-ada, Înstîtûta Rojhilatzanyê ya Akadêmiya Armeniyayêye zanîaryê, Yêrêvan, 1975 (bi zimanê ermenî).
4. ‘Narodnaya Mûzîka Kûrdov Armênî v Svyazî so Srednêvêkovîm Monodîçêskîm Îskûstvom’, (Sazbendya Kurdên Armênîayê Girêdayî Hunermendya Monodîke Sedsalyên Navînra), li berevoka Narodnaya Pêsnaya. Problêmî Îzûçênîya, (Stranên Geleryê. Problêmên Lêgerînê) ya Înstîtûta Têatr, Muzîk û Sînêma ya dewlêtê, Lênîngrad, (niha Sankt Pêtêrbûrg), 1983 (bi zimanê rûssî).
5. ‘Napêvî Kûrdskoy Svadbî’, (Awazên Dewata Kurdî), li kovara Lrabêr, (Bes) ya Akadêmîa Armênîayêye Zanîaryê, Yêrêvan, 1985, Hejmar 2 (bi zimanê russî).
6. ‘Kûrdskaya Mûzîkálnaya Folklorîstîka î Yêvo Problêmî’, (Folklorîstîka Sazbendya Kurdî û Problêmên Wê), li berevoka Stranî î narodî blîjnêgo î srednêgo vostoka, (Welat û gelên Rojhilata Nêzîk û Orte) ya 13-da, Înstîtûta Rojhilatzanyê ya Akadêmîa Armenîayêye zanîaryê Yêrêvan, 1985 (bi zimanê rûssi).
7. ‘Krdakan Yêrajstûtyûni Hay Mtavorakannêrî Gnahatmamb’, (Sazbendya Kurdî bi Nirxandina Rosinbîrên Ermenî), li kovara Sovêtakan Arvêst, (Hunermendya Sovêtyê), Yêrêvan, 1987, hejmar 2 (bi zimanê ermenî).
8. ‘Krdakan Jogovirdakan Parayîn Kêrtvaskî Yêrgêrî Rîtmakan Tarbêrakûmnêrî û Drans Harabêrtyûnnêrî Masîn’, (Derheqa saxên Rîtmên Stranên Kurdî Yên bi Stîla Reqasê û Pêwendyên Wanda), li kovara Lrabêr, (Bes) ya Akadêmîa Armênîayêye Zanîaryê, Yêrêvan, 1991, Hejmar 3 (bi zimanê ermenî).

9. ‘Dengnivîsarên Sazbendya Kurdî’, (derheqa dengnivîsarên Kr. Kûsnaryove mêxanîkyêda), kovara Nûdem, Stockholm, 1992, Hejmar 3 (bi zmanê kurdî).
10. ‘Pirsên Dîrok û Têorîya Sazbendya Kurdî’, rojnema Hêvî ,Îstanbûl, hejmar 69,70, 1998 (bi zmanê kurdî).
11. ‘Pêwendyên Kurda û Ermenya Yên Sazbendyê’, zincîra gotaran 1-5 kovara Roja nû, Stockholm, hejmar 98, 102, 104, 105-106, 107-108, 1998-2000, û 6,7 kovara Tîroj Îstanbûl, hejmar 8, 10, 2004 (bi zmanê kurdî).
12. ‘Stranên Êzîdîyên Ermenistanê yên arxaîk û sedsalyên navîn’, kovara Tîroj, Îstanbûl, hejmar 11, 2004 û hejmar 12, 2005 /bi zmanê kurdî/.
13. ‘Derheqa tîpolojîya serecemên têkst û awazan û pêwandîyên wan di stranên govendan de’, kovara Tîroj, Îstanbûl, hejmar 14, 2005 /bi zmanê kurdî/.
Ji s. 1973-1987 li ser pirsên sazbandya kurdîye teoryê, besdarî li gelek komfêrans û sêminarên zanîaryê bûme. Têzîsên gotaran ji alyê Înstîtûta Hunermendyê ya Akadêmîa Armênîayêye zanyaryê û Yekîtya kompozîtorên Armênîayêda çap bûne /bi zmanê ermenî û rûssî/.
Pêra jî gele gotarên popûlyar bi radîoya Yêrêvanêye kurdî û li rojnema “Rya Teze”da belav bûne.

Xwendin û kar

- Sala 1941-ê li bajarê Yêrêvanê ji dîya xwe bûme.
- 1948-56 li dibistana navîn ser nave H. Hakobyane ermenîda xwendîye.
- 1956-60 li collêca ser nave R. Mêlîkyane sazbandîyêda xwendîye.
- 1960-66 li Konsêrvatorya Yêrêvanê ser navê Komîtasda xwendîye.
- 1967-1970 li Aspîrantûra Înstîtûta Hunermendyê ya Akadêmîa Armênîayêye zanyaryêda xwendîye.
- 1971 têzê xwe bi sernivîsa “Hunermendya stranên kurdîye geleryê” li Înstîtûta Hunermendyê ya Akadêmîa Armênîayêye zanyaryêda xwey kirîye û dereca Kandîdata Hunermedzanyê stendîye.
- 1965-67 li para Radîoya Yêrêvanê ya kurdî da çawa berpirsyara para sazbandyê kar kirîye.
- 1966-67 li dibistana ser nave T. Çûxacyane sazbandyê da çawa mamosta têorîya mûzîkê kar kirîye.

- 1971-93 li Înstîtûta Hunermendyê ya Akadêmîa Armênîaêye zanîaryêda çawa lêkolînêr û ji sala 1977-a çawa lêkolînêra sere kar kirîye.
- 1900-92 li Ûnîvêrsîtêta ser navê D. Anhaxte sexsîda çawa lêktora sazbandya kurdî kar kirîye.
- 1996-98 li dibistana Viktorîayêye zmanan da /Australîa/ çawa mamosta zmanê kurdî kar kirîye.
- Ji 1976 Bûme endema Yekîtya kompozîtorên Sovêtyê û pêra jî ya Armenîayê. Bume endema Sêwra Radîoya Yêrevanêye kurdî ya Hunermendyê.
- Bûme endema Înstîtûta Kurdî ya Parîzê.
- 1987-90 tevî Tosinê Resît li rex Înstîtûta Yêrevanêye Pêdagogyêye dewletê bûme seroka koma xwendkarên kurdaye stran û reqasê ye Êtnogrfyê bi navê “Zozan”.

FERHENGOK

dengxane : studyo
 sazbandzanî : folklornasî
 veçêkirin : populîzekirin

Têbînî/ Serinc/ Jêrenot: Ev nivîsar li ser pirsê Bavê Barzan'î ji hêla hêja Nûra Cewarî ve ji Govara SERBESTÎ'yê re hatiye sandin. Em pir supasiya Sitî Nûra Cewarî dikin, ku wê derbareyê jîyan û xebata xwe ya kurdewer de em agahdar kirin.

1130-NÛRHEQ

Nozdeh Siwar hatin Nûrheq dilezîn
 Dengê lingê wan neyaran dibizdînin
 Çiyayê Nûrhaq û Engîzek dihejînin
 Zincîrê xayintiyê ew diqetînin

Siwarê pêşî Sebirye Sehlewend e
 Parasvanê xeta rast û serbilind e
 Bi heybet e dijminê xayinê kunde
 Li ber xweda serî hilda Lawê kurd e

Bûne kilîta deriyê azadiyê
 Mîna mûmên ku vêkevin li tariyê
 Şoreş in ew li dijî vê tariyê
 Bilind hildan ala artêş û partyê

Hîna bi hezaran Sebriyên me hene
 Ji Botanê ta Nûrhaqê li pey we ne
 Gerîllan e parasvanê doza me ne
 Ger yek her e sed li sînê em her
 hene

Gotin û Muzîk: Hekîm Sefkan

O

1131-OLÎ

1

Ez qisek bibêjim lê boyê Eba Tûrab
Li eşqa wî ciger bûye lehd - kebab
heq jê wi ra şandiyê taca Zulcenab
Loma ez Alî ra ”lafeta illa Alî” dibêjim
Kî ku dixwaze boyê rastîya Elî
Ji evladê wî ra dibêje belî
Nokata- î taxt i bismillah-i tecellî
Loma şûrê wî ra “la seyfe Zulfiqar” dibêjim
Alî Atayo dewdu maman e
Yezid-î şum qest kiriye menfaata şamiyane
Matema maman kirin Fadime ye
Loma dijminê wî ra “qewmê katirin dibêjim
Muhammed li cennete tacê Zöhreye
Alî ji kemera piştê Fadime ye
Loma ji fadime ra gotin “Heyrûl-i Nisa” ye
Loma ez ji Elî ra “Zewce 1 Betûl dibêjim.
Muhemmed bajarê îlmem
Alî ji bav e
Alî derketiye lât û uzza kubbeyî Kâbe
Ez jî wî ra qitmirim, dil jê dûr nabe
Loma ez jî Alî ra ”Esedullah” dibêjim
Ey seîd Alî nîne birazê Resûl?
Tu îman nakî ji te ra bixwînîm ketbulü l- Fuhul

Hadisa lehmê kelahmê nabe zuhur
Loma ez ji Alî ra “ahî Ahmed Muxtar” dibêjim
Ey zahîd feqir û tahqir meke,
Ez qizilbaş im.
Ji ewladê Alî ra pir dilxweş im
Ji dijmine wî ra ez ne xweş im
Loma dijminê wî ra “qewmên zaliman” dibêjim.
Berhevkar: Feqîr

Gotin... Haydar Bayrak.- Birnebûn.

Ew meydana Kerbela ye
Ew rêka mam Hûsen e

Sabir ke li her bela ye
Ew rêya mam Hûsên e

Mam Hûsên girtin birin
Li kerbela yê şehîd kirin
Serê mazluman jê kirin
Ew rêya mam Hûsên e

Jin şandine bajarê Şamê
Name şandine li ser namê
Ew zaliman nehatine rahme
Ew rêya mam Hûsên e

Sewdali' yam tu hîna bike
Şuphê ji qelbê xwe rabike
Qewlê sadiqan e pak e
Ew rêya mam Hûsên e.
Berehevkar: selmanê Uskê dîn

Gotin: Akçadağlı İbrahim Erdem.

3
Kev dewra mam Hûsên e,
Kev zamanê Kerbela ye
Min go nabe hevalê nabe
Gunê mam Hûsên betal nabe
Derdê Qizilbaş a pir e teva nabe
Min go mam Hûsên girtin birnê darê
Fadîmê Ana hate care
Hiv û roj li vê didar e
Kev dewra mam Hûsên e,
Kev zemanê Kerbela ye
Sebir kirin li her belaye

Serê mam Hûsên bajar bi bajar gerandin
Birin li bajarê Şamê venandin
Jin tazî li heştira nandin
Kev dewra mam Hûsêne,
Kev zemanê Kerbelaye

Welle mam Hûsên ax dadin
Serê xwe dan,
Sirra xwe nedan
Sawî çürük ji hev vedan
Kev dewra mam Hûsên e,
Kev zemanê Kerbela ye
Sabir kirin li her bela ye.

Çavkanî: Sarizli Tacim Evliya oğlu.

1132-ORDEK

Ez ordek im ordek im
Lê lê ordekê ordekê
Ez ordek im ordek im
Memik şemalê şevêo

Ez ordeka golan im
Lê lê ordekê ordekê
Memik şemalê şevêo

Şev û rojan li çolan im
Lê lê ordekê ordekê
Şev û rojan li çolan im
Memik şemalê şevêo

Dosta lawikê şalreş im
Lê lê ordekê ordekê
Dosta lawikê şalreş im
Memik şemalê şevêo

Ez ordeka serî sor im
Lê lê ordekê ordekê
Ez ordeka serî sor im
Memik şemalê şevêo

Şev û rojê dipalim
Lê lê ordekê ordekê
Şev û rojê dipalim
Memik şemalê şevêo

Dosta lawikê çuxsor im
Lê lê ordekê ordekê
Dosta lawikê çuxsor im
Memik şemalê şevêo

Ez ordeka serîreş im
Lê lê ordekê ordekê
Ez ordeka serîreş im
Memik şemalê şevêo

Şev û rojê dimeşim
Lê lê ordekê ordekê
Şev û rojê dimeşim
Memik şemalê şevêo

Dosta lawikê keleş im
Lê lê ordekê ordekê
Dosta lawikê keleş im
Memik şemalê şevêo

Gotin û Muzîk: Gelêrî

1133-OY NERGÎZ

-Koro û Solo

Oy nergîz nergîz nergîz
Nergîzê narê cîwanê
Oy nergîz nergîz nergîz
Sorgulê Berîvanê

Ez nergîza çîyayê sorim nergîzê narê
cîwanê
Ez nergîza çîyayê sorim sorgulê
Berîvanê
Zozan zozan dimorim nergîzê narê
narê cîwanê

1134-OY ZERÎ

Oy zerî zerî zerî lê, lê zerî
Oy zerî zerî zerî lê, xatûn zerî

Reş rihanêl ber derî lê, lê zerî
Ya canê diçne serî xatun zerî

Oy zerî zerî zerî lê, lê zerî
Oy zerî zerî zerî lê, xatûn zerî

Zerî yê tê gundê me cutin zerî
Yil ser mila de gotin zerî

Zozan zozan dimorim sorgulê
Berîvanê

Ez nergîza çîyayê reşim nergîzê narê
cîwanê
Ez nergîza çîyayê reşim sorgulê
Berîvanê
Zozan zozan dimeşim nergîzê narê
cîwanê
Zozan zozan dimeşim sorgulê
Berîvanê Serdor

Gotin û mûzîk: Gelêrî

Bihna evinyê sutin lê, lê zerî
Oy zerî zerî zerî lê, lê zerî
Oy zerî zerî zerî lê, xatûn zerî

Zerî yê tê gundê me lêlê zerî
Yêl li ser mila de tine lêlê zerî
Migyê caw kit yare ne xatun zerî

Oy zerî zerî zerî lê, xatûn zerî
Oy zerî zerî zerî lê, xatûn zerî

Gelêrî: (BAHDÎNANÎ)

1135-OY LO XERABO!

Oy lo xerabo...! oy lo xerabo...!
Bi Xwedê û bi peygember be tu
xerab î
Ez û xerabê dinê
Li binya mala em li hev rûniştin,
Me gilfê kirin gazîn û di dû xwe hîştin.

Min dî hestirên çavê reş û belek
Bi ser sîngê û berê te de niqutin....
Min dî xilorikên devê çema
Ji xwe re dimiştin;
Teyr û tiyrên zinaran
Li halê min û xerabe diponişt in.
Min dî miriyê goristana
Qeqelê xwe li serê xwe gerandin
Di hundirê tirba xwe de rûniştin.

Mala bavê şevitiyo
Mi dî bi kubara sibê re
Te derbeka fedayî ber ra min da
Bi ezana melê re
Te ez ji xwe ra kuştim.

Oy lo xerabo, oy lo xerabo
Bi Xwedê û peygember be tu xerabî
Çawa bavê min tê odê,
Tu ji ber ranabî...
Malê dinyayê ne tiştê e
Tu xesîsî, tu qemiş na bî
Min sond xwarî,
Di dû çavê te, ez nakim mêra,
Ez kunda naynim dewsa şêra
Ez bergîra girênadim
Ser alifa kihêla...
Oy lo xerabo... Oy lo xerabo !

Ew tilmizê... ew tilmizê xweş tilmizê
Mi sond xwarî
Ez terka çavê reş û belek nakim
Heya xwê şîn nebê, qantir nezên...

Oy lo xerabo...
Tu xerabê dinê
Min ji te re negotiye;
Gula xwe me de bi sosinê
Mîyên xwe me de bi bizina
Oy lo xerabo... Oy lo xerabo !

P

1136-PAÎZ

Paîz e dil paîz e !
Dinê tarî bi zîz e
Pelên daran girîngin
Candeke wan bi birînin
Gul ne bi xwîne, bi xwîne
Wek birîna havîne
Pelên daran li deştê
Qey eskerên şikestê

Ezman reşê bi ewr e
Dinê herî bi cewr e
Goçera min tu î bûk
Bedewî bazor û pûk
Ne golik ne berx ma
Dinê sare serma

Paîze dil paîz e
Dinê bi tarî û zîz e
Dinê berf e baye

Dinê bi tarî û zîz e

1137-PAPURÊ-1

Papure bezin zirave
Na gidiya na gidiya papure
Céré xwe girt çu ave
Kembera kustim kafir bave

Papure çav beleke
Por soré por xelege

Qey rondik û dua ye
Dinê berf e û baran
Tu deng neye ji Botan
Şirnax li ku, ez li ku
Ewrex li ku, ez li ku

Paîz e dil paîz e
Dinê girin û zîz e
Ne kevroşk nêçîrvan
Ne zozan ne bêrîwan
Ne mast û dew, ne sevar
Dinê tarî êvar
Ne kon û ne xewtî ma
Dinê sar serma

Paîz e dil paîzê
Dinê hêstir û zîze
Dinê tarî û dil sar
Hemî bêdost û bêyar
Zelam rûs in û rûs dar
Rondik girîn û hawar
Girîn in her girîn in
Can kezeb bi birînin
Paîz e dil paîz e

Xweş ike rû rindike
Te ez xapandim geleki
Papure kezi şe kir
Fistanek sor li xwe kir
Xwe li nava gund ki ba kir
Mala xortan xira kir

**Halbest U Avaz :Geleri
Herém: Serhad**

1138-PAPUR

Way na gidyê na gidyê parurê
Qîza mellê çî rind î
Çîçeka nava gund î

Papurê milla bîne
Daweta keçka dîn e
Qelendê wê çîl zêr e

1139-PAR QÎZ BÛ

Newala gundê me bi dar e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min
Newala gundê me bi dar e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min
Daran girto hinar e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min
Daran girto hinar e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min
Par qîz bû îsal bi yar e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min
Par qîz bû îsal bi yar e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min

1140-PAYÎZOK

Ez tawî me, ta digirim
Roj bi roj xirabtir im
Gava ez çav bi lawikê xwe dikevim
Ez dikarim heft bar xwêkara şil
hilgirim

Haware gundino qiyamet e
Bejna zirav xeyidî bi ser rê kete
Kesê here wê vegeîne
Hem xêr e hem jî minet e

Eba reşo eba keî
Soz û qerara nede ji bo tu kesî

Destê min destê wê ye

Papurê here ware
Cot lêxe tu vegere
Toze ser govendêxe

*Gotin û Muzîk: Gelêrî-Herêm:
Serhed
Berhevkar: Serhat Karakaş*

Newala gundê me bi gûz e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min
Newala gundê me bi gûz e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min
Cilan deyne bin gûz e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min
Cilan deyne bin gûz e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min
Par qîz bû îsal bi soz e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min
Par qîz bû îsal bi soz e
Şekirê hê, şerbetê hê, şêrîna min

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Ji niha heya biharê
Ezê dayika xwe bikime xesûwa te
jî bıkım bûkê

Behra Wanê li min şîn kir
Du kevokên te de sobanî kir
Ez nizamim delalê dilê min,
Li kîjan welatî leşkerî kir

Çavên min li rêka berwar e
Serê min ji qitana zîv zera xwar e
Wexta çavê min bi bejna zirav
dikeve
Destê min ji xebata mala bavê min
sipîsar e

Were mala bavê min Eyşayê
Ezê daynim ber te nan û çayê
Heke gote ma helawa Cizîrê nîn e
Malxerabo mala bavê min feqir in, ji
wan naye

Tavî hat ji ezmana

1141-PEHİZOKA TÊ

Ey hê! hê! hê!...
Ev roka payîz e,
Me ne kir kar û barê di vê zivistan e.
Çiyakî di jorî girtî mij û moranê.
Deşteka di jêrî dixwezit dar û barê
di vê dûbanê.
Ji xêra Xwedê re, ez telekî porî
bûma,
Dema lawikê min derketi ba,
Rav û nêçîrê li ber hûtînê tol û tajiye,
Û ketibama hewîngekî jê di
Kafir zemanê.
Derda li min derda!
Lawik dîno destê xwe ji xal û nîşanê

1142-PEMEDO

Pemedo ne bihar e, ne payizê,
Pemedê şeng ji mala sila,
Ji xalan zîz e.
Malê xwe bar kirî,
Daynandî binê çiyayê Ebdilezîz e.
Xelaliyê mîrê Gêsan kir dîwan e
Di gazî ket cindiyên û yekan e
Her çî terş û talanê xeretê

Pemedê Şeng bo min biniya,
Ezê bidimê keçikê,
Navê wê Qeremircan e.
Ez Qeremircan im, Qeremircan im,

Şirik hevikin ji kun bana
Xwezî Xwedê miradê mira xwaza
bikira
Yê min bejna zirav weke Leyl û
Mecnûn
Herdû stêrkên li ezmana.

min berda
Şevkokê di çêrî dirê in;
Pîrekê di vî zamanî Şeytan awên in.
Bi hênceta sêlî agirî dê êno bi ser
halkokê di min û te de
Ev roka payiz e,
Me ne kir kar û barê di vê kanun e.
Çiyakê jorîn girtin mij moranê,
Xamîlê xwe werandin kevna rezê di
Dêre bûnê.
Mewt bi melo! Tu çima ji ware
havînê, day ne kir?
Ma tu nizanî ev roka payiz e,
Demê mal belev bînê?
Hey derdê li min !

Xwedan û xwîşka heft biran im.
Digerim li koçik û eywan im
Herçî ters û xeretê Pemedê
Şeng ji min re binît
De bila destê min bigirta
Bigeranda li hemû axên Kurdistanê.

Malekê ji malan pê de
Kurikek bijê, heya te tê de
Dibêje;
Ezê terş û talanê
Pemedê Şeng de bînim;
Ser rewê dewarê zêd e.

Dilê min pehûk e, dilê min pehûk e,

Li seran tê ne berf e,
Li geliyan tê ne pelepûk e;
Gavan û şivanê Pemedê Şeng
Li ber xwînan ve bûne bûk e.

Dilê min paxel e, dilê min paxel e,
Dibêje Pemedê rabê,
Terş û talanê te birin, bi careke..
Ez Pemedê Şeng im,
Çavbelek im,
Xwedanê leylika gerden pehn ordek
im,

1143-PERÎŞAN

Gul û sosin gul vedane, Perîşan
Ez heyrana rêçûna te me delal
Tu digerî nava gund da Perîşan
Dilê xorta dişewitînî, delal
Hey, Perîşan
Dile min ketiye te, Perîşan
Emrê minî tu, Perîşan
Bedewa min
Hey, Perîşan
Dile min ketiye te, Perîşan
Ruhê minî tu, Perîşan
Delala min
2

1144-PÎR XWEŞE

Pir pir xweşe
Ev dinya bi min xweşe
Kurdistana min xweşe
Dev li kenîn sor gul
Ser dihejin sunbil
Xurxur ji avê tê
Hilm û sira pê tê
Gul destê avînê
Pêlên derya jînê

Sê roj sê şeva bo leylikê hinîne
Ne bêjin ew yek in,
Em gelek in.

Dibêje;

Pemedo wene wene
Em ê sêsed û pêncî mêrê
Gêsiyan hene
Hemî avêtin ber bextê te
Û bextê te leylika te ne.
Mêra ji mêra hêvî hene
Sê mêra namûsa te ne
Min nizanî bû, terş û tana te ne

Va, dilê min tera rêye, Perîşan
Her çar alî gul tijîye, delalê
Şeve reşe hîv dernaê, Perîşan
Dewsa hîvê ji malê derê, delalê
Hey, Perîşan
Dile min ketiye te, Perîşan
Emrê minî tu, Perîşan
Bedewa min
Hey, Perîşan
Dile min ketiye te, Perîşan
Ruhê minî tu, Perîşan
Delala min

*(gotin – Ordîxanê Celûl, mûzîk -
Kerem T. Gerdenzerî)*

Em gihana serbestî
Sed tif li bindestî
Em saza hebûnê
Doza peyde bûnê
Dengê saza rindî
Rewşa ser bilindî
Gotin: Cegerxwîn

Muzîk: Ciwan Haco

1145-PÏRE

Di nava du cendirmeyan
Dibirin pireke Kurdan
Suçe pire dayika şeran
Çima şere xwe li çiyayen

Birin pire ji gund bi dur xistin
Hovitiya xwe li dar xistin
Çilan pire tev çetandin
Pore spi hikişandin
Pore spi hikişandin

Pire digot hewar hewar
Van bebavan cane me xwar

1146-PÏR XWEŞ E SERXWEBÛN

Kurdino merdino pir xweş e
serxwebûn
Ev demên tar û teng ku me dî va ne
çûn
Dest bidin hev hemî, pêşkevin em
hemî
Da biçin bo welat
Yan mirin yan felat
Roj li me hate der zû şiyarbin ji xew
Ev dema ceng û şer paşketin êdî hew
Dest bidin hev hemî, pêşkevin em

1147-PÏSMAM

Kanîya li bin berî lo
Kanîya li bin berî lo
Lo lo pismamo kaniya li bin berî
Îsal heft sal e lo
Pismam li seferî
Dîyarîya dotmamê
Kefîya gulerî
Kanîya li bin kuç e lo
Kanîya li bin kuç e lo
Lo lo pismamo kaniya li bin kuç î

Pire kür kür dinaliye
Rondik ji çavan bariya
Cerg u dil ji pire heliya
Çave xwe garand li çiya

Pire got lawo bi heyran
Ev dijmine mina hoven
Li ber xwe bidin weki şeran
Me xelas kin ji van halan

Pire sed tif li dina ani
Got ev insanete kani ?...

Avaz: Ş.Şefkan -Helbest : DÏYAR

hemî
Da biçin bo welat
Yan mirin yan felat

Min divê ol û bext min divê
pêşveçûn
Min divê tac û text min divê
serxwebûn
Dest bidin hev hemî, pêşkevin em
hemî
Da biçin bo welat
Yan mirin yan felat

Îsal heft sal e lo
Pismam zewicî
Dîyarîya dotmamê
Ketiya narincî
Minara Sêrtê lo
Minara Sêrtê lo
Lo lo pismamo minara Sêrtê
Befir baran e lo
Wê çiqas lê tê
Dotmam sîwar e
Pismam peya tê

1148-PÎSMAMO

Pismamo lazim lazim
Ez xulamo lazim lazim
Ez du tişta ji te dixwazim

Kil û neynik, cotek bazin
De bila te li Cizîrê bigota
e bira te li avayê bigota
Bazin kî t bû, bikira cot e

1149-PÎROZ BE

Newroze bihare cejna gele min
Gul vebun le xemginin weke dile
min
Ve duri em kuştin ey Seroke min

Didin kevoken dişinin ji bo te
Bila gul baxçe be tev li dora le

Biher be Newroz be reng bide gula
Tu li duri reş dikeve çuna silava
Piroz be cajna te seydaye dila

Piroz be piroz be be li te
Zarokan gul komgir iro ji bo te

Helbest U Avaz :DÎYAR

Q

1150-QADÊ SADÛN

Wey la de wayê...

Emînê bankir;

Melesê por kurê bira heft qedê li te keve,
Li dewrana cîhanê li bext û wijdanê dinya yê.

Heyfa mêrê çê, heyfa kurê Sado,

Kekê Melesê li Şewaşiye,

Here ser mirine û ser bela yê...

Destê bi tenê, şêrê Elî be,

Xwedanê zulfeqêr be, tu cara deng jê naye.

Xwedê dînê mala Bedir-xanê !

Lawê Emerê Mehemed Eliyê Emîn,

Emerê muhacir, ji nîvro bi şûnda koşk û

Serê Qadê Sad'ûn, şixat girtine agir berda yê.

Emîn bankir;

Melesê por kurê bi diyarê Gezel- şêxa deştê

Keve bi sê denga li Hecî Hemîd axa ,

Li pilingê çemê reşa, li bavê Qenca,

Li apê xwe kal bi hawar û gazîke,

Bê Mala Hemê Xero kuştine,

Qedayê Sa'da Seisê Belçiqê, Ferxê mala

Elîyê Dewo.

Îro xal xain in, di gaziya xwarziya nayê.

Emînê bankir;

Ax rebenê, Fersê por kurê!

Sibê bû şerek çêneba li li Şewaşiya şewitî,

Li Holanê jorîn li milê ziyaretê,

li perê wa dara.

Ji nîvro şûnda bira reqîn ne hata

ji gawir enextara, ji kozelê destê mala

Emer bira bişewite, mala Bedir-Xanê Emer

Û Mehemed Elîyê Emîn, û Ezokê Mehemed

Gulekê xistine li bejna kurê, Sa'do kekê

Melesê, Seisê Belçiqê sîwarê reş kumêtê,

Kuştine Gula sîwara.

Emînê bankir;

Melesê, vê bi diyarê Gozel- şexê, deştê keve....

Bi sê denga bi hawarke,

Li Hecî Hemîd axa li pilingê çemê Reşa bibêje:

Mala Hema xêra kuştine,

Qadê sa'dûn Seisê Belçiqê neqeb fire kirine,

li dijmina, li ne yara.

Emîn bankir;

Melesê lawo ez û tu qijikê ser diyara.
Şaxê rebenê, Melesê por kurê,
Şewaşî bişewite, bi kevire,
Ez bala xwe didimê,
Sibê bû sê sîwar têne û dibihurine.
Sîwarê pêşiyê Bedirxanê Emer e,
Dil kafir e û sîwarê ortê Mehmudê Emer Beg e,
Dev doste û bi zik dijmîne,
Sîwarê dawiyê Mehemed Elîye Emîn e.
Ez bala xwe dideme Şewirke giran danîne,
Qala kuştina kurê Sa'dûn, kekê Melesê Seisê
Belçiqê qise danîne bahs kirine.

Emîn ban kir;

Melesê por kurê,
Sibê bû Şewaşî bişewite wa bi tirî.
Min dî sibê bû sê sîwar têne û dibuhurine,
Bala xwe dideme sîwarê sîwarê pêşiyê
Bedirxanê emer e; kafirê bi şewqê kirî.
Melesê por kurê,
Here pêşiya Bedirxanê Emer,
wî gawurî, bibêje çam we li ber li ber destê
Şêx Osmanê lawê şêx Emîn tobê kirî;
We îro girtine ser koşk û qonaxa,
Qadê Sad'un kekê Melesê,
We sond xwarine û teleq xwe avêtine.
Çawa hûn di keçik û kura ne buhurî.

Qado ban kir;

Emînê dayê, min ji vira heta bi wira ,
Sibê bû şerek çêbû, li Şewaşiyê û li başekê,
Li navbera herdu gira.
Emînê daê, şîrê xwe li min helal ke,
Ezê birevim mala Hemo, Xêro, malek xaîne,
Tirsa min tê ji wê tirsê, wê di pê bikujin
Melasa gewr û Mehmûdê bira.
Şahidê Qeda Sad'un kekê Melesê gelek
Hebûn, ji şefaqa sibê da,
Heta mexribê ne hiştiye ku ji mala Hemê
Xêro, bira hefadiye bike li meyta ra.
Sibê bû dilê min di xemê da,
Bira şerek çêneba, li milê ziyaretê li perê

Şewaşiyê, li rexê golê da.

Emîn ban kir;

Melesê rebenê bi diyarê Gozel şaxê deştê keve,

Bi hawer ke li Hecî Hemîd axa li bavê Qenco,

Li pîlîngê çemê Reşa,

Bê heyfa Qado maye li ba kê,

Xwedê û mêrê çê da.

Yar e, bi min sed carî yar e;

Sewaşî bi şewite bi kelem û bi hûr dar e,

Tivinga destê Bedirxanê...

Emer enexdar e.

Ji evara Xwedê da,

Dengê kuçûk çepiliyê mala Hemo Xero,

Li ser serê Qadê Sad'un, kekê Melesê Seîsê

Belçiqê himîn e û nala nal e.

Xwedê dîne mala Ezokê Mehemed

Ji muxrib û bi şûnda,

Gulek xistine li bejna kûrê Sa'do kekê Melesê,

Pişika Qado ji jor ve anî ye xwar e.

Mala Têlî axa, xalên qad; di gaziya wî da nayên...

Emîn bankir;

Melesê por kurê, dilê min dilekî dîn e,

Vê sibê bike bilezîne xwe bi diyarê Derika çaya

Mazî gîne; bi sê deng li Îlyas efendiyê,

Osmanê Reso, bavê Memduh bike hawer û

Qîrîne, û bira gazîke

Mezin di hawara Qadê sa'dûn warin e.

Bibêje mala Hemo Xêro, ji berê da maleka

Xaîne, bibêje îro çend sîwar gelek quwet

Xwe bi Şewaşiya şewitî gihînin;

Bibêje ;

Qado kuştine, em nizanîn saxi ne bi birînine,

Hûn jî bikujin Bedir-Xanê Emer û Sadiqê Mehemed

û Mehemed aliyê Emîne .

Heyfa kurê Sa'dûn kekê Melesê,

Seîsê Belçîqa ferxê mala Eliyê Dawo jê hilînin.

Emîn bankir;

Şaxê por kurê Melesê defenê, sibê bû bira

Şerek çêneba, li Şewaşiyê, li milê ziyaretê,

Li holana jorin, li wê banî,

Lin dî ji nîvro şûnda gule û barudê, mala
Hemo Xêro koşk,
û serê Qadê Sa'dûn, kekê Melesê tev hilanî.
Xwedê dîne mala bavê Bedirxanê,
Bavê Emer û Mehemed, en in û Emerê
Muhacir û çil û penc peyê Şewaşiya ,
Ji nîvro bi şûnda li ser kekê Melesê kirine
Gawûristanî.

Emîn bankir;

Melesê por kurê bi diyare qûç Gozelê keve,
Sê denge bi hawarke,
li Hecî Hemîd axa li pîlîngê çemê Reşa, li bavê Qenco,
Li extiyarê apê bibêje, mala Hemo xêro,
Kuştine, Qadê Sa'dûn kekê Melesê,
Seîsê Belçîqa sîwarê reş kumetê,
Havênê mêra ji mala bavê min û we hilanîn e.

Emîn bankir;

Melesê por kurê şerek çênebû li Şewaşiyê bi
Du ciya Xwedê dîne mala Silatiya şewaşiyê,
Dengê tivinga mala Bedirxanê
Emer ketin kur û çiya,
Bi şewite mala Bedirxan lawê Emer
Û Mehemed Eliyê Emîn û Sadiqê Mehemed kuştine,
Qadê Sa'dûn kekê Melesê Seîsê,
Belçîqa, çira me vemirî ocaxê mala Eliyê
Dawo ji binda wergeriya!

1151-QAMIŞLO

bi dengê xewnê te şiyar dikim
bi lévên tirsê te mac dikim
bi singa agir te himbêz dikim
qamişlo dilbera min
di mirina evinê de em evindar in
xewnê min u te bi weris ve bi dar in
kevoka sipi li dor te mar in
ez u te kevokên bi der meşext man e
şev li me tari ye u derya talan e
qeyka me şikestiye u qerax windan e

ka destê xwe bide min
da hévi pél bide

roj li ser geya
dise rewşen bide
ka destê xwe da kehni din bibe

Evdilhadî Mihemed- Hawar

**qamişlo dilberamin
gotin: osman hemo
muzik Hawal Haco
Evdilhadî Mihemed- Hawar**

**qamişlo dilberamin
gotin: osman hemo
muzik Hawal Haco**

1152-QEMERÊ CIWANÊ

Qemrê, ciwanê çi şev şev e?
Ewra li ezman teqe reqe,
Birûska lêda, kir meşreq e.

Balê memkê di kul malê
Û kul mal bavê wê dibîne,
Fincana di ferfûrî ne dor bi deq e.

Dê bimeş bimeş, Qemerê bimeş,
Piştî emrê siltan Ebdel Reşed,
Li dinya yê bimeş:

Qemerê ciwanê çûme Cezîra Botan
Dikana pêşiyê:
Ezê şalekî ji qemera malê kirim
Dor bi rîşiyê.

Ezê digel Qemera malê bi gerim
Çerx û felekê,
Di dinyayê bi derwîşî.
Dê bimeş Qemerê bimeş,
Piştî emrê siltan Ebdel- Reşed,
Li dinya yê bimeş.

Berhevkar H: bois

1153-QERÎN

Qêrînek ji dûr
Hat gohê min
Min go belkî kezeba min
Qetan ji kûrve

Dizanim
Veqetin zore
Bi jane wek birîna Şûr.

Hesreta dilan
Kû dide çavan
Zore zore zore...

Heywax mala min
Rabin ji pêşiya min
Ezê bajom dozê
Hildim tola wî
Berxa min
Ji êvara xwedê da
Agir dadan li ser singa min
Berxa min
Mêvanê Şeva dawî
rewiyê jiyana bê mirin.

Rotînda

1154-QER QEMERÊ

Qer qemerê qemerê qeril qemerê qemerê
Li xwe bike şal û mêzerê qeril qemerê qemerê

Keç ketine qenterê qeril qemerê qemerê
Kivroşk hatine benderê qeril qemerê qemerê
Nêçîrvanek li derê, qeril qemerê qemerê
Lê bixê derba xençerê, qeril qemerê qemerê
Nehêle bina derê, qeril qemerê qemerê
Qer Qemerê qemer, qeril qemerê qemerê

Li xwe ke şal û mêzerê qeril qemerê qemerê
Qemer hate ser avê, qeril qemerê qemerê
Kember zirav li navê, qeril qemerê qemerê
Te li min kir dil hu navê, qeril qemerê qemerê
Maçkî bide xêra bavê, qeril qemerê qemerê

Qer Qemerê qemerqeril qemerê qemerê
Li xwe ke şal û mêzer qeril qemerê qemerê
Qer Qemera Heyderî, qeril qemerê qemerê
Bo çi bi kul û kederê qeril qemerê qemerê
Bi şev û roj li kê digerî qeril qemerê qemerê
Te ez hiştim li ber derî, qeril qemerê qemerê
Tê kengî li min vegeerî qeril qemerê qemerê
Qer Qemerê qemerê qeril qemerê qemerê
Li xwe ke şal û mêzer qeril qemerê qemerê

Berhevkar: Dîlawer Erçiftçî-Emer

Hezex- Azadiya welat.

1155-QEWÎL-1

Roja vê qal û belayê
Cehenem digerê sewdayê
Bav gazî dikê law nayê;
Law gazî dikê bav nayê.

Roja heşrê, rojek teng e
Erd û ezman li me dide dengê
Me gunehkara ne dima rengê
Hêvî Mihemed Mistefa ye.

Ez li bextê te me li qiyametê
Ji fedla Xwedê re tu ê
me bavê Cennetê.
Îmdad Mihemed Mistefa....
Wey me çi kir û me çi bi derda
Zêrê zer bû, me bi sifrê wer da
Me dinya girt û axiret bi der da
Xwelî li serê me û kewna dinya yê.

Tirba min î nav tirban e

Dilopek hat î li ser çava ne.
Hemî ji gunehê dê û bavan e

Tirba min î, li ber deviyê
Dilopek hatî ser eniy e
Hemî ji gunehê cîraniyê
Xwelî li serê me û kewna dinya yê.
Tirba min î, teng î dirêj e

Tê de heye markî kerr û gêj e.
Dixwe goştê însanê bê nimêj e
Tirba min î li ber diwara min dî
mişika ban kir mara
haydê emê herin
Goştê însanê rojî xwara.

Xwelî li serê me û kewne dinyayê,
Kanî Adem, kanî hewayê
Kanî Mihemed bavê fatmayê
Daîm selewet bidin
Navê Mihemed Mistefa yê.

1156-QEWÎL-2

Şêxêk rabû ji Xeydayê
Hewar şêxê min,
Berê xwe dabû serayê
Hewar rûhaniya min!...
Koraniya ko bi çavê dayika
şêxa didayê
Hewar şêxê min!...

Şêx Şahbedîn,
Şêxê xorta ye
Seyid Elî xûdanê heft teka ye
Şêx Mihemed şîrîn biçûkê
bira ye.
Dayika şêxa, bi lezî bilezîne
Eqîba zêra bi xwe re hilîne
Bertîlê ji waliyê re bişîne
Teresê qumandar fermna
serê şêxa dixwîne...

Dor xeydayê dar û bî ne
Li aliyê heft tekya
Hezn û şîn e.

Teresê walî fermana serê
Seyid Elî dixwîne
Hewar şêxê min!...

Destê Seyid Elî li kelemçê
dişidîne
Berê Seyid Elî dane meşneqê
Seyid Elî li ber meşneqê
disekinîne.

Stoyê Seyid Elî,
li şerîte dixîne
Bi emra Xwedê,
şerît di stoyê
Seyid Elî de diqetîne
Cara diduya kursî li bin
Lingê wî na de datîne.
Şêx Ebdil- Qadir îmdadî Jê,
ji Bexdê dişîne,
Li meydanê sekinîne...
Cara sisiya Rebê alemê
Tirsiya, Ji stoyê seyid Elî,
Şerîte bi der dixîne.

Hewar şêxê min!...
Seyid Elî bi destê xwe ji xwe re
Kursî li bin meşneqê datîne
Hewar şêxê min !...
Bi sê denga fikir qêrîne

Ban ocaxzaadan kir go:
Rebê elemê, hikim dimeşîne,
Hewar rûhaniya min !...

Mîada Seyid Elî, li ezmanê
Hefta de, diqedîne;
Seyid Elî bi destê xwe,
Stûyê xwe di şerîte da datîne,
Û lingê xwe li kursiyê dixîne.

Hewar rûhaniyê min!...
Piştî vefata şêxa.
Li dinyayê ez nemînim.
Hewar şêxê min.

1157-QEWÎLÊ XEZALÊ

Xwedî zaro, xwedî tîfalê
Evê xezalê çî kiriyê
Ji xwe re candek diyê
Nav bexçeyê zîlamê Cihû...
Ev zîlamê cihû
Çî kirye? Ev xezal
Çû nav bexçê zîlamê cuhiyê
Serê gul û beybûna peçandiyê.

Ev î zîlamî cihû çû
Xefik ji mal aniyê
Bi rêka vê xezalê,
vê heywanê daniyê.

Nêrî ko xezal ketiyê
Xefka zîlamê cîhûyê
Darek anî bi xezal ketiyê.
Carcara vê xezalê di nav
Destê zîlamê cuhûyê
Li erşê jorî hikim kiriyê.

Yekî wekî Mihemed Mistefa
Xwe lê beyan kiriyê

Go:

Heqê te li wê heywanî tuniyê
Xwedî zaro, xwedî çêfî yê.
Bila here bide wan
Şîrê berê sipiyê.

Go;

Wê heywanê bexçê min xira kiriyê
Ez bernadim bi xêr û bi
xweşiyê.....
Mihemed ban kir zîlamê cîhiyê:
Ezê şûna wê heywanê rûnim
li kefaletiyê
Heta here bidê zaroka şîrê
berê sipiyê...

Ew heywana ji nav destê
Zîlamê cîhû derketiyê
Mihemed li şûna wê rûnişt

kefaletiyê.....

Ewê heywanê xwe hilaniyê
gihayê ser zaro yê xwe.

Go;

Lawo bixwin şîrê berê
sipyê.
Yekî wekî Mihemed Mistefa
Li şûna min rûniştiye,
bi kefaletiyê.

Zaroya ban kir;

Lê yadê!...

Em nexwin şîrê berê sipiyê
Heta tu Mihemed Mistefa
Ber nedî ji kefaletiyê.

Xezalê delalê; xwedî zaro,
xwedî tîfalê!...

Mîadê zîlamê cihû qediyayê
Hat ser Mihemed Mistefa yê

Go;

Nêbeyna min û te

Çar deqîqê mayê!

Zîlamê cîhû çû rîya xezalê...

Li şopa xezalê erxek ko layê

Ew erx nixûmand, kursek
giya yê şîn li ser dayê...

Xezal gihaye erxê,

Go.

Waya kursek giya yê şîn

Xwedê ji min re dayê.

Ezê bixwim, ez ê herim berdim

Mihemed Mistefayê

Gava çû ser giyayê şîn

Ketê erxê, di erxê de mayê...

Zîlamê cihû hate ser erxê

Nêrî ko xezal di erxê de mayê...

Du nihît bi serda berdayê

Piştî wê heywanê şkênaniyê...

Hat cem Mihemed Mistefa go;

Mîada min î te qediyayê

Dû deqîqê di nav bera min

te de mayê!...

Kefalatiya te qedyayê!...
 Mihemed Mistefa çî kiriyê
 Ban zilamê cîhû kiriyê
 Ji xwe re du qam sinet kiriyê
 Pişta vê heywanê bi emra
 Xwedê çê bûyê!...
 Li ber Mihemed Mistefa sekiniyê...
 Evê heywanê çî kiriyê
 Yek weke Mihemed Mistefa
 Berda ji kefalatiyê...

**Li navça Enedoliye
 betên olî(dînî) ji aliyê Eleviya da**

Cîhû ban kir Mihemed
 Mi pişta vê heywanê şkênan diyê
 Bi çî awa rehet bûyê?
 Mihemed ban kir zilamê cuhiyê
 Ya kafir mi ji re kiriye dua
 Rehet bû bi emrê îlahiyê.

Zilamê cîhû li ser destê
 Mihemed misliman bûyi yê.

tên strandine.

Mehmet Bayrak- Bîrnebûn 2.

1158-MEYREMA FÎLE Û ELIYÊ QOLAXASÎ

Li gor saloxdayên bi qasî çar sal derbas dibe. Meryem jî mala bavê xwe dimîne. Rojekê, Meryem bi qesîdekî xeber ji walî re dişîne û jê re wisa diblêje; “Xwedê beqê min ji te re nehêlê! Tu li ser qedera min rûniştî. Ne tu min ji xwe re dibî, ne jî tirsî te kes diwêre min ji xwe re bibe. Yan destê xwe ji ser min berde, yan jî peyakî xwe bişîne ku ez ji te re werim”

Meryêma File, keça keşe, bûka Sarkis Meryem ji kurê xwe re xwestibû, lê hê nebiribûn, ango daweta Meryemê nekiribûn. Meryemê keçeke bedew bû. Li dor wê, ji delalî bedewiyê nav û îsmê wê Belaw bûbû. Delalî ya Meyremê çûye ber guhê walîyê Wanê bi xwe jî. Walî rojekê Meryemê dibîne û dil û çav berdidê, xeber ji derdor malbata wê re dişîne û dibêje;

“Ji îro pê ve bila tu kes behsa Meryemê neke. Heger sax be ji min re ye, bimirê jî axa sar re ye!” Wisa didomîne

“Kesê ku Meryemê ji xwe re bibe, bila rûhê xwe hesab neke, ez wî li dinyayê sax nahêlim!”

Mala xezûrê Meryemê Sarkis jî, ji tirsî walî nawêrin bûka xwe bibin yan jî berdin.

Li gor saloxdayîna goyendeyan bi qasî çar sal derbas dibe. Meryemê jî, li mala bavê xwe dimîne. Rojekê Meryemê bi qasîdekê ji walî re xebe dişîne jê re wisa dibêje;

“Xwedê beqê min ji te re nehêlê! Tu li ser qedera min rûniştî. Ne tu min ji xwe re dibî, ne jî tirsî te kes diwêre min ji xwe re bibe. Yan destê xwe ji ser min berde, yan jî peyakî xwe bişîne ku ez ji te re werim”

Walî difikire, dibêje: “Gelo ez kê bişînim?” Eliyê Qolaxasî xizmetkarê nava mala wî ye. Di dilê xwe de dibêje: “Wele Elî mirovekî namûskar e û rast e. Ezê Elî bişînim pey Meyremê”

Walî radibe Eliyê Qolaxasî dişîne jê re dibêje: “Tuyê herî Meyremê ji min re binî.”

Gava ku Elî tê cem Meryemê û Meryemê çav bi Elî dikeve ji ber ku Elî xortekî pir qeşeng û bedew e, aşiqê bejn û bala wî dibe. Her çi qas Elî bedew be jî, ji ber feqiriya dinyayê cil û libasên wî ne ewqas baş bûn. Meryem dibêje;

“Elî tu hatî min ji walî re bibî?”

Elî dibêje “belê xatûna min !”

Meryemê dibêje: “Elî ez bi vî şiklê hanê bi te re nayê. Ez Qîza keşê me û min ji waliyê Wanê re dibî. Ez bi vê girêdana te bi te re nayê. Heger pere li li ser te tunebin, ha ji te re pere; here cem berber tiraş bibe, here hemamê serê xwe bişo, destek cilê efendiya kumsoran li xwe bike û were ku ez bi te re werim...”

QAM Û QIDÛMÊN ELÎ DIŞKÊN....

Eliyê Qolaxasî bi ya Meryemê dike; diçe tiraş dibe, destek cilên efendiyan li xwe dike, diçe hemamê serê xwe dişo û dadigere cem Meryemê. Bi vî halê xwe, Elî çiqas qeşeng û delal dibe, qeşengtir dibe. Her wiha dema ku Meryemê çav li Elî dikeve. eşqa wêdifire ser Elî hîng jî zêdetir dibe. Meryemê berê xwe dide Elî û jê dipirse; “Elî ka xwe bide ber eynê tu xweşik î, yan ez xweşik im?” Elî bersiva Meryemê dide; “estaxfirullah xatûna min, tu ji min û ji bavê min zêde yî!”

Meryem dibêje; Elî henek û laqirdiyan neke, ya rast çi be wê bibêje. Wele tu xortekî qeşeng î, ez jî qîzeka bedew im. Em her du laîqa hev in. Were min ji xwe re bibe. Haşa hizûr, ker di diya wî waliyî ne. Çi dike bila bike” Piştî van gotinan, qam û qidûdimên Elî dişkên, ziman lê dieliqe, nizane çi bibêje, ji tirsê walî. Ji Meryemê re dibêje: “Xatûna min, çi heqe te li min heye? ez hê ciwan im, bi miradê xwe şa nebûme. Tu li birrîna serê min digerî? Tu jî dizanî walî zilamekî wisa ye, ez hêlîna xwe bibime ezmanê heftan, wê waliyê min bîne xwarê û min bikuje!”

XWE DÎAVÊJÎN TOR Û BEXTÊ METRAN ÎSA....

Meryem berê xwe dide Elî bi awakî aciz bûyî jê re van gotina dibêje:

“Binêre Elî, eger tu min ji xwe re nebî, bi nav û îsmê Xwedê seeta ku ez bigihîjim cem walî, eza bibêjim, wele dema hatinê, Elî di rê de dest avêtiye namûsa min!” Elî piştî van gotinên Meryemê kete nav Xelîl û Celîlê! dizane ku Meryem ji xwe re bibe jî wê serê wî bê jêkirin, ji walî re bibe jî. Dema ku Meryem ji wali re wisa bibeje, wê serê wî were jêkirin. Elî ji Meryemê re dibêje: “Xatûn min, de ka ji min re bibêje, ezê te bi kû ve bibim? Kese ku me bistirîne jî tuneye” Meryemê jê re dibêje: “Elî tu yê min bibî bavêjî Dêra Axtermanê cem Metran Îsa li ber barê me rabe” Elî qabul dike tevî Meryemê berê xwe didin Dêra Axtermanê cem Metran Îsa. Kilam wiha dest pê dike:

Meryemê dibê:

Eliyo sibê yeeee,

gelo min go wa ye çi sibeka bi xêr û ber eee..

Rabe geyîk û gemiyê Metran Îsa gelo li hev girêdeeee

Emê îro xwe bavêjin tor û bextê Metran Îsa lo di dêrê deeeê

Heyla delîl li min û li vî Metranî, li vî hogiçî ax lo li vî beranî

Bila ji diya Metranê Dêra Axtermanê pêştir nebêje

Min çok da erdê ji xwe re kurek anî

Metran Îsa ji wî zemanî heta vî zemanî, nav û dengêê xwe deranî

Eî dibê:

Meryemê sibê yeeee gelo wa ye min got, dîsa çi sibeka bi xêr û beêreeee

Minê rabûye geyîk û gemiyê Metran Îsa tamamî kar kir lo li hev girêdaaaaa

Eliyê Qolaxasî rabû bi destê Meryema File, lê qîza keşe, bûka sarkîs

Dostika waliyê Wanê girt lo mîro ji xwe reee lo revandiyê

Minê xwe li Xwedê û li nav û dengê Metranê Dêra Axtermanê xwe girtiye

Qesta Dêra Axtermanê kiriyeee

Heylo delîl delîl tew lo lo dilo

Heyla delîl lo li vî Metranî

Bila ji diya Metranê Dêra Axtermanê pêtir nebêje

Min çok da erdê ji xwe ree lo kurek anîîî

Metran Îsa ji wî zemanî, heta vî zemanî nav û dengêê lo xwe der anîîî

Erê dibê sibe yee go lo va ye fecir lê da çi sibeka zû yeee

Metran Îsa rabûye qesta dêra Axtermanê kiriyeeee

Belê, bala xwe dayê ku reşekî li binê Dêra Axtermanê sekiniye

Erê, Metran Îsa dibê:

Kuro şeva vê nivê şevê ka bêje îşê te li binê Dêra Axtermanê li vir çiyê?

Eî Qolaxasî dibê:

Metrano, ez çi bikim îro filetî ye

Minê rabûye bi destê Meryema File, qîza keşe bûka sarkîs Dostika waliyê Wanê girtî ji xwe reeee lo min revandiyeee

Minê xwe li Xwedê li nav û dengê Metrana Dêra Axtermanê xwe girtyeeee

Eger tuyê îro Meryema File li min mar bikî li ser dinê Mihemed eeee

Sed eferîn ji nav û dengê te re

Heger tu mar nekî ezê qebl bikim dinêêêê lo Metran Îsa

Heyla delîl delîl lo vî Metranî

Metran Îsa ji wî zemanî, heta vî zemanî nav û dengêê lo xwe deranîîî.

Camêrî û mêrxasiya Metran Îsa...

Belê, wekî ku ji kilamê jî diyar dibe, xwe parastineka eşkere mecbûrî tê dîtin.

Lew re ji bo biheverbûn û zewaca Meyrema File û Eliyê Mislîman mahr

kirineke olî pêwîst e. Eliyê Qolaxasî ji Metran Îsa dixwaze, ku ew ji bo mahr

kirne bibe alîkar û jê re wiha dibêje: "Heger tu li ser dînê Mihemed, Meyrema

File li min mahr bikî, sed eferin ji nav dengê te re !
 Na, heger tu li ser dînê Mihemed mahr nekî, ji bo pêkhatina vê yekê ezê werim ser dînê te, ango ezê ji îro ve bibim file...”
 Lê balkêş e, li gel van gotinên Eliyê Qolaxasî mêxasî û camêriya Metran Îsa derdikeve holê Lew re Metran Îsa
 ji bo mahrkirina Meyrema File li Eliyê Qolaxasî pejirandina dînê Xiristiyniyê ya Eliyê Qolaxasî qebl nekiriye û soz daye, ku ewê gazî mele û du feqiyan bike, ji bo ku mahra wan li gorî şert û şirûtên Îslamiyetê bibirrin.
 De werin em tev hev kilamê guhdar bikin.

Erê Metran Îsa dibê Eliyooooooooo lo ez wiha nakim
 Ez vê yekê li dinyayê qabul nakim
 Wele nav û dengê Dêra Axtermanê kevin e, mezin e, ez xirab nakim
 Ez vê serê di nava dînê Mihmed de qet rast nakim
 Ez ji boyî xatirê kevnejinekê dînê Mihmed li ber tu dîna zelûl nakim
 Lawo, ezê îro gazî meleyek û du heb feqiyan kim
 Ez bi qewlê Xwedê,
 bi hedîsa Resulallah bînim Meyrema File lo lo li te markim
 Heylo delîl delîl tew lo lo dilo
 Heylo delîl delîl lo li vî Metranî
 Metran Îsa ji vî zemanî, heta wî zemanî nav û dengêê lo xwe deranîî

Waliyê Wanê Dê û ewledê xwe davêje!
 Gelo di vê navberê de rewşa waliyê Wanê çawayê? Ji xwe piştî ku Elî Meyremê revandiye dinya elem pê hesiyaye. Bêguman, tiştê mezin û ecêb e ku xizmetkarekî wekî Eliyê Qolaxasî Meyrema File, ku dostika waliyê Wanê ye revandiye. Piştî ku walî jî pê dihesa “de û weladê xwe diavêje” çav lê sor dibin. Radibe kaxizekê ji Metran Îsa re dişîne û tê de dibêje:
 “ Min seh kiriye ku, du kewok firyane, hatine ser Dêra Axtermanê danîne. Tu wan kewokan ji min re dişînî, ezê bidim te hezar kîsan. Tu dişînî bişîne. Na, heger tu wan kewokan ji min re naşînî, ezê Dêra Axtermanê bi ser serê te de bînim xwarê!”
 Werin vê gavê jî em dehn bala xwe bidin waliyê Wanê hêrsa xwe çi awa verşiyaye li hembera vê yekê Metran Îsa çi daye dest, ango çi jê re gotiye.

Walî dibêje:
 Kaxizek ji Metran Îsa re reş kiriye bi rê kiriye
 Erê walî dibê:
 Metrano dîsaaa lo lo bi min dîsa
 Min dît du kevok ji selîsa fir dan hatin Dêra Axtermanê
 li cem Metran Îsa
 Heger tu wan her du kevokan bigirî bişînî
 Ezê bidim te bi qederê hezar kîsa

Heger tu negirî, neşînî
Ezê bikim kevir û kuçikên Dêra Axtermanê
Bi ser serê te de lo lo werin xwarêêêêê
Heylo delîl delîl tew lo lo dilo
Heylo delîl delîl lo li vî Metranî
Metran Îsa li binê Dêra Axtermanê ji xwe re lo kemîn danîî
Metran Îsa ji wî zemanî hetanî vî zemanî nav û dengêêê te lo xwe deranîîî.

Dotira rojê Elî zava ye, Meyrem bûkê.
Metran Îsa mêtî ye, mêtixas e, ji gotina xwe nayê xwarê, guh nade “ hezar kîsên”
zêr û pereyên û nabe şîrkê kuştina her du kevokan, bêbextiyê li Meyremê û Elî
nake û ji walî re vê xeberê dişîne:
Erê Metran Îsa dibê:
Waliyo, lawoooo lo ez Metranim
Ez kekê Bedran, Henan û Yewnan im
Ezê bi kûmê metranîyê bigirim li erdê xînim
Ezê laşa sawî Dêra Axtermanê rakim
Lawo sibê lad e, wê File bikevin, bikişin sûkan û çarşîyan e
Wele sibê vî çaxî Elî zava yeeee lo ax Meyrem bûkeeeee
Heylo delîl li min û li vî metranî
Li vî hocişîyî li vî beranî
Ji diya Metranê Dêra Axtermanê pêştir
Bila nebêje min çok da erdê ji xwe re kurek anî
Metran Îsa ji wî zemanî hata vî zemanî nav û dengê xwe deranî
Metran Îsa
li karşiyê waliyê Wanê,
Di binê Dêra Axtermanê hêja şerek danî
Heylo delîl li min û li vî metranî

Dêra Axtermanê: Yek ji dêr û manastirên herî giring ên qirna navîn a
Xiristîyaniyê. Dêra Axtermanê ye ku li girava Axtermanê ya li Behra Wanê ye.

Jiyana rewşan

Berhevkar: Salihê Kevirbirî

1159-QEWÎLA MALA BÛBÊ

Aman yar û meded
Ya Geylanî!
Hewar dikim tu deyin na kî,

Qedrê Mihemed Mistefa kî,
Eman û yar û meded
Ya Geylanî!...

Sê sîwar hatin, min pirsî;
Ew sîwar ji mala kê ne?
Her sê sîwar ji mala bûbê ne.

Sîwarê pêşî Sinoyê Seydoş e
Sîwarê navê Mihemedê lawin e
Sîwarê talî seyid Refahi yê.

Eman yar û meded
Ya geylanî
Ez Derwêş im,
Derwêşkî dîn im

Ez ewladê Bûbû Sîn im,

Eman kalo, ez derwêşê te meş
Heya tu sax bî ez,
Ez mirîdê te me,
Ez li ser bext û toba
Şêxê xwe me.
Eman kalo sê sîwar hatin

Min li wan sîwaran pirsî;
Her sê sîwar ji mala kê ne?

Her sê sîwar ricalê xeybê ne.
Ser rîmê wan sîwara
Li herşê Xwedê ne
Kun rima wan sîwara
Li tebaqa erdê ne
Şûrê van sîwara
Safî ji berqê ne.

Libsê wan sîwara safî
Ji nûrê ne,
Eman yar û meded
Ya Geylanî!...
Ewladê mala Bûbê zor
Qehrînê!.....

1159-A-JI ALIYA KURDÊN HAYMANÊ du sê kilamen ku ji aliyê

Şîxbizinan va tèn strandine

Çar çira-hejmar 3 ya Mehmud Lewendî.

Ji gundê Gozgozê devê Umer hatine girtine

1

Hewaman gîşemeşî tarî
Yam girtige qe nêvarî
Cay têlî jê pirçit wêm de
Wella nêdmê hezarî

2

Cay le riya duz diçû
Payîz wer di payîz diçû
O sînge we memike
Axînim le duyay diçû

Dêrîn boro dwêtê hînî
Qertelî le canit xwînî

O rindîyê we o pêkîyê
Ra mêrdî neçar diminî

Dwêtê rindê dwêtê rindê
Destit je kuno we min dê
Qay min destî tu neêxwerim
We banî birînê min dê.

Ko diçiya ko diçiyay?
We motiro xericiyay
Ke je şermî qule newu
Serim elgirim wiçim le duyay
3

Azî azî necetîn azî
Dîsa dilim qisay pakê dixwazî
Wizinistam dil giran e
Qe werdît nedikirdim henek vezî

Kepîrî Caniman de newale
Dengî pakê dê diyay nale- nale
Herke dengê diyaye wêm
Şaş dikerem riya malê

4
Palê duze w pale giro
Xwera tewistanê nawçê nîmerû w diyar
Le nazlî yar kir zûro,
ke je şermi qule newn
Da wiçim kirasê ray wikim

We parçey qerçadiro
Dilo dilo dil yamano
De bira awirdan le destê min dan
Kelepçeyekê zeftiyano,
De bira le pa min dan sindirikî
Je hespano,
De bira min wikirdan de axirê
pes û galo,
De bira le verê min wivistan
We çûwê şivan û gawano,
De lê lê lê
Ew jî sew xatirê du dilano

Straneka Êzîdiya

1160-STRANEKA ÊZÎDIYA

Elî beg yek yeke lo bego , lo çavo, lê wayê
Berxê Tawisî-Meleke lo bego , lo çavo, lê wayê
Ji êzdiyan re geleke lo bego , lo çavo, lê wayê
Elî beg tê ji beriyê lo bego , lo çavo, lê wayê
Rabin biçin pêiyê lo bego , lo çavo, lê wayê
Biçin tîtên eniyê lo bego , lo çavo, lê wayê
Elî beg tê ji sêwasê lo bego , lo çavo, lê wayê
Ew e mîrê esasî lo bego , lo çavo, lê wayê

1161-QAZÊ LÊ

Wî qazê lê nazê lê
Gazî dikim qaza min nayê

Wî qazê lê nazê lê
Havîn e xweş havîn e

Wî qazê lê nazê lê
Namek hatiye heşin e

Wî qazê lê nazê lê

Gazî dikim qaza'm nayê
Wî qazê lê nazê lê
Cotkê qazan gelek e

Wî qazê lê nazê lê
Qazam qazek kulek e

Wî qazê lê nazê lê
Gazî dikin qaza min naye

Rewşan hejmar- 10 - Rojbî

1162-QİMİL 3

Hat qimil e, yar qimil e
Lo apo qimil e
Çer genim xwar, ma sumil e
Lo apo qimil e
Qimil hatî, qimil hure
Li ser genim bûye lure
Xerabo, qimil e
Bibin sûkê cem mûdir e
Lo apo qimil e
Bibin sûkê cem mûdir e
Xerabo qimil e

Çer genim xwar, ma simil e
Lo apo qimil e
Çer genim xwar, ma simil e
Xerabo, qimil e
Qimil hatî ji alîyê Bota
Lo apo qimil e
Qimil hatî ji alîyê Bota
Xerabo, qimil e
Li cem bû xela xorta
Lo apo qimil e
Li cem me bû xela xorta
Xerabo, qimil e
Hat qimil e, yar qimil e

Lo apo qimil e
 Hat qimil e, yar qimil e
 xerabo, qimil e
 Qimil hatî ji Hecaca
 Xerebo, qimil e
 Qimil xwar genimê qeraca
 Xerabo qimil e
 Deîl halê me Kurmanca
 Xerabo, qimil e
 Qimil hatî li Erdîşê
 Lo apo qimil e
 Qimil hatî li Erdîşê
 Xerabo, qimil e
 Bi teyarê çûn tefîşê
 Lo apo qimil e
 Bi teyarê çûn tefîşê
 Lo apo qimil e
 Xeber dan aliyê Muşê
 Xerabo, qimil e
 Hat qimil e
 Hat qimil e, yar qimil e
 Lo apo qimil e
 Hat qimil e, yar qimil e
 Xerabo, qimil e
 Çer genim xwar, ma simil e
 Xerabo, qimil e
 Qimil hatî ji aliyê Wanê
 Lo apo qimil e

1163-QİZİL EHMED

Qizil Ehmed bi dar e
 Gulê gul narîn, narîn, narîn
 Qizil Ehmed bi dar e
 Gulê ez kilê çavê te me
 Daran gerandî nar e
 Gulê gul narîn, narîn, narîn
 Daran gerandî nar e
 Gulê ez kilê çavê te me
 Derdêm keçîkê muxtar e
 Gulê gul narîn, narîn, narîn
 Derdêm keçîkê muxtar e

Qimil hatî ji aliyê Wanê
 Xerabo, qimil e
 Bi teyarê derman dane
 Lo apo qimil e
 Bi teyarê derman dane
 Xerabo, qimil e
 Me top kirî bi leganê
 Xerabo, qimil e
 Te bifirota Hilwanê
 Lo apo qimil e
 Te bifirota Hilwanê
 Xerabo, qimil e
 Hat qimil e, yar qimil e
 Lo apo qimil e
 Hat qimil e, yar qimil e
 Xerabo, qimil e
 Çer genim xwar, ma simil e
 Lo apo qimil e
 Çer genim xwar, ma simil e
 Xerabo, qimil e
 Genim xwar genimê gelîya
 Lo apo qimil e
 Deîl halê jinebîya
 Lo apo qimil e
 Deîl halê jinebîya

(Seid Veroj- War- 97)

Gulê ez kilê çavê te me
 Qizil Ehmed bi bî ye
 Gulê gul narîn, narîn, narîn
 Qizil Ehmed bi bî ye
 Gulê ez kilê çavê te me
 Biyan gerandî sî ye
 Gulê gul narîn, narîn, narîn
 Biyan gerandî sî ye
 Gulê ez kilê çavê te me
 Derdêm keçîka cindî ye
 Gulê gul narîn, narîn, narîn
 Derdêm keçîka cindî ye
 Gulê ez kilê çavê te me

Qizil Ehmed bi merx e
Gulê gul narîn, narîn, narîn
Qizil Ehmed bi merx e
Gulê ez kilê çavê te me
Merxan gerandî çerx e
Gulê gul narîn, narîn, narîn
Merxan gerandî çerx e

1165-QÎRÎNEK TÊ

Qîrînek tê ji dûr welat
Nalîn diket deşt û newal
Gazî dike dibê: Welat

1165-A-QÎZA HELEPÇÊ

Çû me jiyanê kir girîn e
Çû me jiyanê kir mirin e
Bê suc wê ser jêkirine
Xana ku hat xana çû

Ew fermanê dil birîne
Ew dilorge bê qêrîn e
Wê jînê tev bidhêzîne
Xana ku hat îro çû

Wek rûkê zarê dikene
Lê dev lê ken hate kuştin
Ser juke dilek dil bi xwîn
Xana ku hat xana çû

Gulê ez kilê çavê te me
Derdêm keçika Zelx e
Gulê gul narîn, narîn, narîn
Derdêm keçika Zelx e
Gulê ez kilê çavê te me

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Kanî welat bimrim heval

Pi gotin tê ji yekî şivan
Pir dibêje li ser niştiman
Guh dirêjo gotin giro

Law ez bêm te li ber hew diçe
Ji bala qîza Helepçe
Dilê bûye perçe perçe
Xana ku hat çawa çû

Bala xwe da duru keyu
Qîza bû we qeru qeyu
Nîşana berxwedan eyu
Xana ku hat qey diçe

Qîza Helepçe tim geş e
Xemla serhildan û rewş e
Bûye hediya me gişa
Xana ku çû waye tê

Gotin: Evdîmelîk Şêxbekir

Muzîk: Savaş Çakmak

1166-QULING

Ez im ez quling im xerîb im hoy
Firyame çûme ser axa xwe
Kanê dengê Evdalê Zeynikê hoy
Kanê hemderdiya min hevalo

Difirim dibazim nikarim bigîjim
Welatê min dût e Sîpanê min dût e

Per û baskê min şikestine hoy

1167-QULINGO-1

Lo, lo... qulingo!
Te mala xwedî xerabo,
Ji gulê û ji Gulçînê û ji darê,
Ji darçînê, ji miskê,
Ji jindek wê,
Ji memikê qizan û bûkan;
Ez nizanim kîjan pir bi bîn e,
Lo weylo!...
Kewa min Gozel e,
Vê sibê xeyidîye
Lo, weylo,
Qîzê vî zamanî,
Ji êvarê û hetanî destê sibê,
Li paşila xortê xelkê raketî ne,
Lo wey lo...
Serê sibê radibin misînê xwe hiltînin,
Berê xwe didin ser kanîka avê,
Dibê yadê yabo,
Em ne sofî ne,
Lo wey lo, sewdalî me, Lo wey lo,
Ji semdî çavê reş î belek,
Ez qaşxon im,
Fermanli me, lo wey lo!...
Qulingo! te mala xwedî xerabo, tû wî,

Ji Qulinga Qulingê deşta vê Mûşê,
Te hêlîna xwe çêke li kela Koroxlî,

Refa hevalê xwe qetyame
Birîndar im birîna min kûr e hoy
Nagîjim nabînim hevalo

Difirim dibazim nikarim bigîjim
Welatê min dût e Sîpanê min dût e

*Gotin: Suleyman Gultekîn-
Dr.A.Kaya*

*Muzîk: Fîkrî Kutlay-Dr.Ahmet
Kaya*

Na na welle,
Li ber ta ê vê karûsê,
Lo weylo,
Ez vê çaxê qîz bûm,
Di mala bavê xwe de bûm,
Sala îsal,
Ez ê melûl bûme li darê dergûşê;
Lo wey lo, sewdalî me,
Lo wey lo, ji semedê çavê reş î belek,
Ez qaşxûn im, fermanlî me,
Lo wey lo...

Lo, lo... Qulingo
Te mal xwedî xerabo,
Tu ji Qulinga Qulingê vê Yemanê,
Tu ji heval û hogirê xwe qetiya,
Wa bi tenê wî bitenê,
Te hêlîna xwe çêke li Kela Koroxlî,
Na welle li ser surê ve bedênê,
Te şevêkê, ji nîvê şevan û pê ve,
Dê bê diziya tewafa xana nîşana
gerdanê;
Lo wey lo.....,
Tê destê xwe tê ke nîşana qolana vê
kimbirê,
Bila bi ser de bihata xwêdana aniya
çenê,
Lo wey lo; meraqli me,
Lo wey lo, sewdalî me,
Lo weylo, ji semedî çavê reş î belek,

Ez qaşxûn im, fermani me,
Lo wey lo...

Lo, lo Qulingo!
Te mala xwedî xerabo,
Qulingê me tên û diqunqînin,

Per û baskê xwe dihêjînin,
Li pozê Keleha Mêrdîna şewitî,
Li ciyekî baş datînin,
Serê baskên wan Quran in,
Binê baskê wan Yasîn in,

Lo wey lo,
De gava ji zozanê jorî dadikev in,
Meraqli me, lo wey lo, sewadlî me,
Ji semedê çavê reş î belek,
Ez qaşxûn im, fermanlî me,

168-QULİNGO-2

Me te dîbû li ber dolabê,
Baqê fetil li ser kabê,
Awir didemê, ket ranabê,
Canê me heland weke şîş kebabê.

Hatî qulingê ser çiyê,
Danî li deştê xal û biyê,
Terka bejna zirav nadim,
Heya şar girêde ser kofiyê.

Me te dîbû li kullakê,
Bejna zirav kerîk ordeke,
Xwazî bi gava em rûniştin tevde,
Me dizî sê roja ji felekê,

Lo weylo:

Lo, lo Qulingo!
Te mala xwedî xerabo,
Tu ji Qulinga Qulingê Albeyaz î,
Tê hêlîna xwe çêke li Kela Koroxlî,
Na welle, li Qereyazî,
Te goştê canê min helandî,
Lo welo;
Te hestîkê canê min derizandî,
Lo welo,
Sewdalî me, lo weylo,
Ji semedê çavê reş î belek,
Ez qaşxûn im,
Fermanli me,
Lo wey lo!... lo weylo...

Amûdê Strancivan-Roja nu

Hatî qulingê va Serhada,
Ketme destê nisûbeta,
Sê roj mame ber qubleta.

Me te dîbû li ser kaniyê,
Zêr birîqî li eniyê,
Ez meşiyam çûm pêşiyê,

Me delal dîbû, me nas nekir,
Ji gundî û ji malî me pirs nekir,
Teres bavê me ramûsan nekir.

Derê malê me û piştê mala me bi
tava,
Lê danibû cotê kewa,
Yariyê min û teres bavê bi derewa.

1169-QULİNGO -3

Qulingo, tu Qulingê vê Hemayê
Pişta te li behrê, berê te li sar û sermeyê,
Qe cewabeka xêrê ji aliyê seferiyê mala bavê min
sêwiye ji ni re nayê,
Qulingo, te gelek silav qîza Dele Misto kî,
Tê bê seferiyê mala bavê te ji vir da çûye,
ji wê de nayê,

Li min hêsîrê min kulpirê,
Minê pîrsa seferiyê mala bavê xwe kiriye,
ji heywanê lal durê,

Xemê dilê min hindik bûn,
minê kulên dilê xwe sipartinê,
Kirne pirê

Qulingo, baran barî erdê me tozandin
Lêkir li pozê Kosîdaxa şewitî geliyê kûr pingandin,

Tê gelek silav li lawê pîrê ke,
Tê bê dosta te qîza Dele Misto di pê te ra xeml û xêzê xwe gişk qetandin.

Qulingo, baran barî erdê me şil kirin,
Tê gelek silav lawê pîrê ke

Tê bê dosta te qîza Dele Misto di pê te ra xeml û xêzê xwe jêkirin
Qulingo, tu qulingê devê çama

Lusa te li ser gira û xirba herêma
Ez terka seferiya mala bavê xwe nakim,

Heta ku xuy şîn nayê, qantir nazê, bi kêla kevirî, bi axa mezela
Serê xwe daynanim cara.

(web Kurdistan İnternet)

1170-QULİNGO-4

Lo wey lo qulingo.....
Wey lo qulingo,
Tu qulingê deşta wê Yemanê
Tu çima qewimî û ji refên xwe
veqetyayê
Tu mayî wiha bi tenê
Te hêlîna xwe çê kiriye,
Li zozanê Şerfedînê
Li deşta hezar Golê
Li ser koşka bavê Siyabendê,
Li ser sûra vê bedenê,

Keçikê ban dikir lawiko !
Malê bavê şewitiyo !
Şevêkê, ji nîvbenda şevan û pêva
Ware tewafa sîng berê min ê
kalî, gewrî û deqandî bike
Bila hêdî, hêdî li ser te bê
Xwedana ber vê çenê.

Lo wey lo qulingo...
Qulingo, tu qulingê deşta wê Mûşê
Xwedê hebîn Çima qewimî û ji refên
xwe veqetya yê
Te hêlîn xwe çêkiriye,
li zozana Şerfedînê
Li deşta Bîngolê

1171-QÛMRİKÊ -1

Qûmrîk sêva du caran dilê
Delal sêva du caran
Heyfa çavê reşbelek lê
Ketiye destê neyaran
De yar yar yar de yar yar yar
De yar yar yar de yar yar
De yar yar de yar yar
Bê te sebra min nayê

Qûmrîkê ez guneh im dilê

Li ser tayê wê kelûşê
Sala çûnî vê çaxê Keleş gewra min
bû
ji qizan qîzek bû
Di mala bavê xwe de bû
Sala î sal
Ez xiyalê wê damê
sor û sê biskê xwe narincî
Berdanê ser darê mîrata wê dergûşê.

Lo wey lo Qulingo
Qulingo, tu qulingê deşta Wanê
Xwedê hebîna tu Çima qewmî
û ji refê xwe veqetya yê
Tu mayî wiha bi tenê
Te hêlîna xwe çêkiriye
Li zozana Şerfedînê
Li deşta hezar Golê
Li welatê Kurdistanê
Li ser milê mîrata wê dikanê.

Keçikê bang dikir digo;
Lo, lo, lawiko Kula Şam û Helebê
Di mala bavê te keto
Şevêkê ji nîv benda şevan pêva
Were devê xwe bavêje qirik
Û boxaza min ê Kalî, gewrî deqandî,
Bistikekê devê xwe texîne wiha here.

Delalê wez guneh im
Leşkerek kofî zer im dilê
Çiya bi çiya digirim
Leşkerek kofî sor im dilê
Çiya bi çiya digirim
Dîsgotin

Qûmrîkê wez leşker im dilê
Delalê wez leşker im
Pêşmergê Kurdistan im dilê
Serxwebûnê dixwazim
Dîsgotin

1172-QUMRİKÊ-2

Qumrîkê ez romî me belê
Delalê ez romî me
Kumsor û efendî me belê
Kumsor û efendî me
Xulam çavên reşbelek
Aşîqa keçka gundî me

De yar yar yar, de yar yar yar
De yar yar yar, de yar yar
De yar yar yar, de yar yar
Bê te sebra min nayê

Qumrîka li ser zinara belê
Delala li ser zinara
Kulîlka nava dara belê
Kulîlka nava dara

1173-QUMRÎ

Qumrîkê ez gune me
Şivanê bavê te me
Aşîqê canê te me
Ebdelê çavê te me
Ez goriya serê te me
De yar, de yar, de yar, yar
Bê te xewka min na ye.

Qumrîkê ser bi zêr e
Sing dergehê bajarî ye
Qumrîkê na dim mêr e
De yar yar, de yar yar
Bê te xewka min na ye.

Heyfa çavên reşbelek
Ketiye destê neyara

De yar yar yar, de yar yar yar
De yar yar yar, de yar yar
De yar yar yar, de yar yar
Bê te sebra (xewka) min nayê

Qumrîkê ser bi zêr e belê
Sîng dergeha bajêr e
Heyfa çavên reşbelek
Qumrîkê didin mêr e

De yar yar yar, de yar yar yar
De yar yar yar, de yar yar
De yar yar yar, de yar yar
Bê te sebra (xewka) min nayê

Qumrîkê bi zêr helandî
Keçik lawik revandî
Serê li bavê gerandî
De yar, yar, yar, de yar, yar, yar
Bê te xewka min na ye.

Qumrîkê ez gune me
Delalê ez gune me
Esmerê, ez gune me
Ez şivanê bavê te me
ez aşîqa bejna te me
Ebdelê çavê te me
Ez goriya serê te me.

1174-QURBAN

Yadê qurban...
Serê sibê, ne tî me,
Ne birçî me, Mal mîrato,
Li ser kanika Eyînsincê rûniştî me
Xelq aşîqa malê dîn ê
Ez bi tenê aşîqa keçîka
Filê Merdînî me.
Ha wer delal..!

Ew çem ji çemê Bişêriyê
Kelekvana kelek ber de pê gemiyê
Ciwazî xweş e, biçûkiyê;
Belê, were tewafa sîng û ber
memikê bi seriyê:

Yadê qurban...
Serê sibê kew im kewa reş im
Li ser xaniyê mala bavê te dimeşim
W'ez aşîqa bejna zirav û çavê reş
im.
Belê, Gewrê, Serê sibê kew im
Û kewa nêr im;
Li ser xaniyê mala bavê te diçerim;

W'ez aşîqê bejna zirav
Û çavê zer im.
Destmal sor î, pêşmal şînî,
Gul bi gul î, keleş Gewrê,
Ez goçerim, narim deştê
W'ez xençera zîv û zêrê nadim piştê
Belê, keleş Gewrê
Sê cara lêxisti bû li teniştê.

Di dû çavê bavê Reşîdê xwe re, li
dinya yê,
Ez nemînîm, ez nemînîm...
Şerkî dibû, li Derîka çiyayê Mazî,
Bi du ciya;
Mi dî dengê Borizanê dewletê li ser
Qesr û qonaxê Mihemedê Sînan,
Keyayê Derîkê dihatiyê...
Ez neketime ber xema kuştina
bîst û du mêran;
Mi dî çawa bi çeplê Mihemedê
Sînan girtin;
Berê wî dane xopana Diyarbekirê,
avêtin heps û zindiganê xwîniyan

Ji Hawrê

R

1175-A-RABE RABE

De rabe rabe de rabe...

Rabe lawiko, bala xwe bidê, qirrê
xwe avête serê

Havîne, zer bûyê gihayê mêrga,
Îro li min miçiqî ava çav-kaniya
Murada şewitya ku dema biharê dîn
û har bû

Mînanî însanê sêzde û çarde salî
Rê nedida rêwiya, keleka gemiya

Payizê tenik bûye, felek mala te
mirat be

Mînanî însanê ku emrê wî derbas
bûye
Êdî xwe nade kapê-d xam- canûya
Felek mala te mirat be, Emrê min
sêzde û çarde bû
Te dilê min li dinyayê gelek şakir, te
ez xapandim

Gava min derê cemaatê vedikir,
Gişka digo kerem ke were jore

Di dawiya emrê mi da
Te du diranê min xistin,
Du têtê sipî li serê mi rakirin
Gava min derê meclisê vekir

Gelek kasan destê xwe li heva xistin
Bû tiqê tiqa wana, rûniştin bi min
keniya

De rabe rabe rabe de rabe...
Felek mala te mirat be,
Ez dîn nebûm, te ez dîn kirim
Ez bengî nebûm, îro te ez bangî
kirim
Te ez kirim mîna takî kimkorê,
li Bingo lê ez hêşîn kirim
Germa mehên tirmêh û teboxê li mi
da,

ez zer kirim.

Bayê Sehereyê li min da,
ez zirav kirim
Li hewa xistim, ez dame pêşiya xwe
birim

Li gola şêlû, gola Nazûkê, li behra
Wanê ez werkirim
Ne çaliye ne çirpiye, ne dale, ne devi
yê
Tu sitarek tune gidino, ez xwe pê
bigirim
Felek mala te mirat be, emrê min
sêzdê û çarde bû

Te ez xapandim li dinyayê pir şa
kirim
Dawiya emrê min da ev çi bû,
Te çend tayê sipî li serê mi rakinin

Qiz û bûk bi ser min ketine, dibên tu
kalî...

Hey zalimno ez ne kal im
Herge ez kalbim jî,
dîsa kalekî bi gale- gal im
Ez goçerim, xirab mal im
Ez rêwî me, ji hevalê xwe qetiya me
Ji para mame, gidino îro ez bê heval
im...

Felek mala te mirat be,
eva tamam derd û kulê te ne,
Te ev derda li min peyda kir,
Ez pê dimirim, pê dinalim...
De rabe rabe, de rabe rabe....

Rabe lawiko em ji vir herin,
Ev welata ji me ra nebe
Welatekî şorbe gil- gilê, nan-garisê
jin tolê,
mêr qehpe ye
Gidîno ew welata ji me ra nabe!...
Rabe, li kumêtê kap- reş sîyar be!
Bira mîna cara serê te li kumêt xar

be
Bi însanê xirab ra rûnenê, ranebe !

Bi yekî mîna Surmeli Memed Paşa
ra heval be
Tu ji pira bendewanê derbas be,
Bi xûdayê xwe û hevalkê xwe ra rast

1176-RABE COTYAR

Rabe cotyar dê hilo rabe
Biçîne erdê çol û beyar
Berê ji destê hewe cotyar
Xelkê hemya nanê xwe xwar

Hûn bikin gelî cotyara
Tovî bavên van beyara
Erdê weye yê kesî nîne
Nede ne bi zalimê cara

Têbînî:

1. Kaniya Mala: Li başûrê bajêrê Amêdiyê kaniyeke ava sar heye ku jêre dibêjin " Kaniya Mala ". Tehsîn Teha hemû salên zarokatiya xwe li ser vê kaniyê derbas kirine. Ev kanî û seyrangeha Sûlav du cihên herî xweş in li derdora bajarê Amêdiyê.
2. Ev nivîs tenê ji bo bîranîna 8' mîn salroja wexera dawiyê ya hunermend Tehsîn Teha hatiye weşandin. Nivîs bi awayekî berfirehtir yê di proja min ya bi navê " Navdarên Kurd " de bê weşandin.

be
Gidî bira Xûdê bi te ra dost be
xwaskê bira dijminê te hezar be
De rabe rabe, de rabe rabe...

Ahmed Aras

Evan derdaw evan hala
Paşve bir bûyin gelek sala
Derdê neyî li nav me nema
Em nemayin cotyarê dema

Hema li nav erdê xwe şul ket
Nanê hemya dê peyda ket
Ca zarokêd me azad ken
Dê zarokêd me azad ken

**1177-RADYOYÊ ERRÎVAN-
Di sala 1955 an da ava bibû.**

**SPÎKERA RADYOYÊ ERÎVAN Ê EWÎL ZEYNEBA ÎBO û YÊN DÎN
Gulûzara Casim, Keremê Seyda Azniva Reşid, Sêvaza Avdo Lusika
Huseyn bûn.**

**Gava ku wan xeber didan em
wekî berxikê di kozikan da li
dicivyan û ew guhdar dikirin.**

*“Yêrêvan xeber dide, guhdarêd ezîz,
bibihên xeberdana me bi zimanê
kurmancî...”*

-Ev cumla hê sala 1931'ê cara
ewlîn bi lîgîfê Hecîyê Cindî û
helala wî Zeyneba Îvo (12-03-
1914) bi ya Ermenistanê belayî çar
qulbê dinyayê bû...

Zeyneba Îvo ra zarofiyê da Zano
digotin. Ew, Zevo, Perîşan û birê
wana –Bondo, zarêd Îvoyê Heso û
Saka Ereb bûn, gundê Engûkê, qeza

Qersê'da diman.

Wana biçûkatiya xwe bê xem derbas dikirin, heta serê hemdinyayê pêşin. Zano
5-6 salî bû, gava mala wan da ser revê...

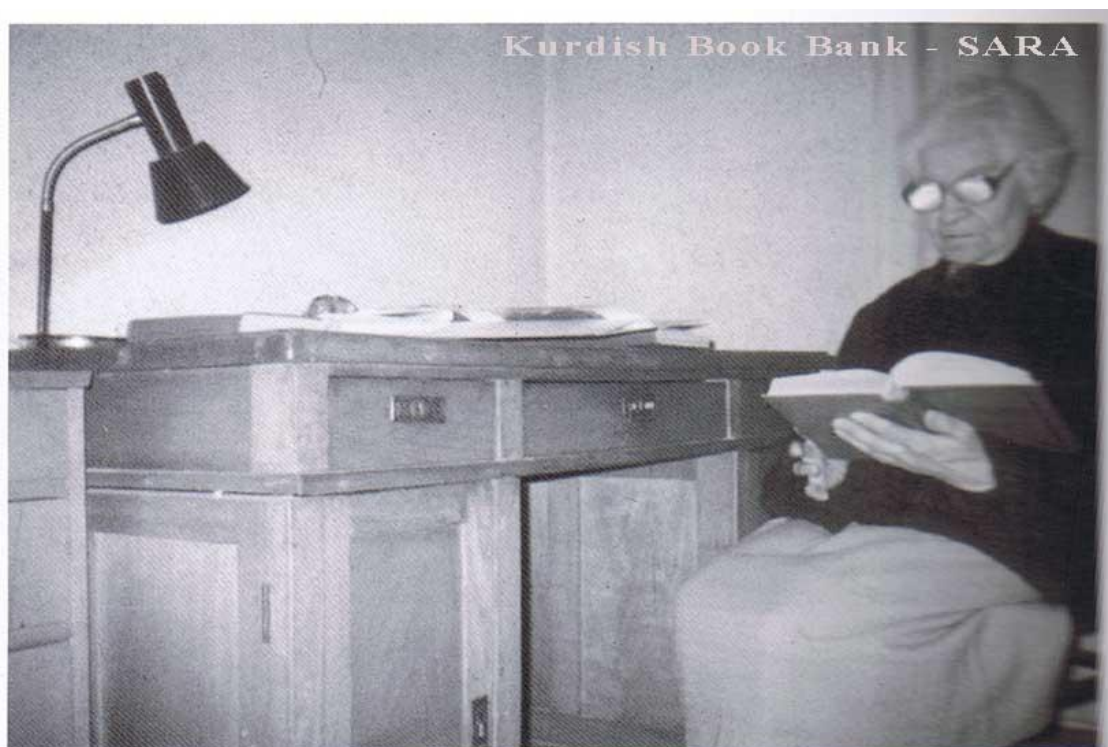
Gundîyê wan, têne deşta Araratê, diçine Êçmîadzînê. Li wê derê ewana pê
dihesin, wekî bona zarê êtîm Astarakê da êtîmxane vebûye. Dîya Zano- Saka
Ereb, ku mêrê xwe revê da wunda kiribû, tevî 2-3 kûlfeta, tevî zara bi zor-cefakî
têne Astarakê, diçine wê êtîmxanê. Mezina êtîmxana Astarakê kûlfeteke xwendî,
egin û bedew-Nûra Egît Axa Polatbêgova bû, xwe xwe kurmancî.. Ew Zano û
Bondo êtîmxanê da qebûl dike, lê Zevo, ku qîza mezin bû û Pêrîşana biçûk
qebûl nake. Salê 2-3 cara ser zarê xwe da tê-diçe û wê şûnda, paşê Zeno pê
dihese, wekî apanê wan Zevo xwe ra birine, dane mêr, dîya wê- Sakê û xûşka
wê ya biçuk ji birçîbûnê û nexweşiyê mirine. Zulim bûye...

Wê êtîmxanê da sala 1921'ê Elîxanê Serdar Sahînov, kîjan sêminarîya
Yêrêvanêye rûsî xilaz kiribû, û Nûra Egît Axa rastî Lazo (Hakob Gazaryan) tîn.
Payîza sala 1921'ê Êçmîadzînê da êlîfba kurmancîye bi herfê ermenî çap dibe û
xudanê wê Lazo tê êtîmxanê û bi wê pirtûka “Sems” zarê kurda hînî xwendinê
dike. Wê êtîmxanê da heta 50-60 zarê kurd hebûne. Ji wan in: nivîskar **Cerdoyê
Gêncî**, xûşka wî –Tezo, dîrektorê Xwendinxana kurdaye pêdagogîyê Biroyê
Memo, kurapê wî –zimanzan- Çerkez Bakayev, dersdara baxçe zara Hisreta

Mîrze (Hasmîk), Xanima Rizgo û gelekê din.

Çend sal derbas dibin. Mêrê meta dîya min te Bondo ji êtîmxanê derdixê dive, lê dîya min –Zano (Zeyneva Îvo) heta sala 1926'a Astarakê da dimîne, paşê wana divine Celaloxlîyê (Stêpanavana niha), paşê Îcêvanê û pey kutakirina koma 7'a ra keçika tînin Yêrêvanê, wekî karxana da bixebitin. Û ew hersê keçêd kurd – Zano, Xanim, Hisret ji sala 1930-da dibine binefîyên Yêrêvanê.

Cerdoyê Gêncî wê hingê tevî kûlfeta xwe Yêrêvanê da dima û wexta pê dihesê, wekî keçikê êtîmxana wan e Astarakê anînê seher, diçe wana dibîne, teglîfî mala xwe dike. A hema mala Cerdooyê Gêncî da Hecîyê Cindî rastî Zeyneba Îvo tê. Hecîyê Cindî û Cerdooyê Gêncî alî van hersê keçika dikin, wekî Xwendinxana kurda ya teze vekîrî da qebûl bin.

Zeyneva Îvo li ber textê Hecîyê Cindîyî xebatê (2002).

Dîya min gilî dike: “Em tîxênkûmê da (xwendinxanê da) hatine hildanê. Me kurmancî bîr kiribû. Lawikêd tîxênkûmê diketine kirê me, ji me ra digotin 'herkê hûn kurmancî in, ji ku ne, qe kes ji merivê we na yêne bîra we?' Kete bîra min, min got, wekî navê xalê min Miraz bû, navê xûska min -Zevî ye, navê birê min -Bondo ye. Wî çaxî xortek ji cîyê xwe quloz bû. Bi sabûn got: “Ê ne Mirazê Ereba xalê Zevî ye, ewana ji gundê me Heko ne. Ezê cab bikim -bîra bîn”. Usa ez rastî Zevî û mêrê wê -Teyo hatim. De ew rasthatin emrê min da sabûna ewlîn bû. Sabûna dinê jî ew bû, wekî min û Hecî hevdu begem kir, hiz kir û payîza sala 1931'ê me hev sitand. Lê berî wê yekê ez pey kûrsa yekê ra gundê Pampa Kurda da (niha Sîpan) piraktîka pêdagogîyê derbas bûm. Du mehê havînê baxçê zara da wekî terbiyetdar dixebitîm. Ez ji gundê vejeriyam û min û Hecî hev

sitand.'

'Hecî deqekê vala ne dima, û ez jî tev dixebitîm. Min korêktorya kitêba û rojnamê dikir, diçûme dersa. Ez xwendekar bûm, Hecî -dersdarê Xwendinxanê, xwendekarê Ûnîvêrsîtê.. Gere me gotar ji bona radyoya kurda hazir bikira, wir spîkêrî bikira. Hecî pirtûkê dersa hazir dikir, rêdaksiya “Rîya Teze” -da kar dikir. Pey kutakirina Ûnîvêrsîtê ra kete aspîrantûrayê, ser dîsêrtasyayê xebitî. Niha dikime bîra xwe û zendegirtî dimînim: çawa Hecî ew qas xebat pêra digîhand? De hatin-çûyîna me jî zef bû. Dihatin ji gunda, bi rojan li mala me diman. Nas-nenas dihatin. Dihatin bona erzekê, sikîyatekî bikin. Hîvî dikirin -alî wana bike û her tim na-na kirina Hecî tune bû. Bi pêşiya wan diket, bi her teherî wext û qedrê xwe xerc dikir, şuxlê wan danî sêrî. Wexta pê dihesiya, ku mevanê me zargotinê zanin, de destpê dikir dîvîsî.

Me hesab kiriye -ji sala 1931'ê ta sala 1937'a ji 30-î zêdetir pirtûkên Hecîyê Cindî yên dersa, berevokê foklorê, yêd edebiyatê, wergerandinê (tercima) hatine çapkirinê. Korektoriya wan Hecî ra teyayî min dikir (Navê min jî ser wan pirtûka heye). Ew kar gelekî çetin bûye, ji ber ku çapkirêd karkirêd çapxanê ermenî bûn, xeberê me fem ne dikirin. Û qinyat jî destnivîsar diçûne ber destê wan.

Ji gişka çetintir, diya min bîr tîne, korêktorîkirina “Folklor kurmançiyê” ya sala 1934'a bûye. “Ew 670 belg bû û me 6-7 caran ew pirtûk temiz kir.”

Sala 1933'a Zeyneva Îvo xwendina xwe li Xwendinxana kurda ya Piskavkazyê ya pedagogiyê kuta dike. Hema wê salê jî para berîmektebîyê ya xwendinxana ermena ya pedagogiyê kuta dike. Di pey ra Zeyneva Îvo wek dersdara zimên, paşe ya tebîyetzanîyê li Xwendinxanêda kar dike û pê ra jî Kûrsêd hildana nexwendîtîyê di nava jina da-dersa zimanê kurdî dide.

Hizkirina dê û bavê min zef nazik û bedew bûyê. “**Ezîza dile min**”, “**kinêza min**”, “**kubariya min**”, “**helal û hevala min...**” Van xebera va namê bavê min, ku wextê basqe-basqe da ji diya min ra nivîsiye, dest pê dibin. Ew name bi dil hatine nivîsarê.

Pey girtina Hecîyê Cindî ra (wek “dijmine cimê”) Zeyneva Îvo ji karên Xwendinxanê û Radîoya para kurdî derdixin. Hema wê salê jî (1938) Xwendinxane, rojnama “Rîya teze”, Radîyo tene dadanê, herfê latînî tene hildanê. Dîya min herdu keçêd xwe yên biçûk va -Firîcê û Firîdê- tenê dimîne, bi cefê baxçê Yêrêvanêyî zarayî hijmara 60'da wek terbîyetdar qebûl dibe. Bîra min tê çawa sibe-sibe ker û lal em radibûn, diçûne wî baxçeyî, êvaran jî, ji xwe ra tirse-tirs dihatine malê. Pasê me fem kir, ku diya me ditirsiya, wekî wê jî dikarin bigirin, yan jî me sirgûn bikin. Kesî derî me venedikir. Hevalêd bavê min ê nêzîk gava çav me diketin, rîya xwe diguhastin. Wede usa bû... Lê heqiyê alt kir. Bavê min aza kirin.

Zeyneva Îvo wexta sêr û pey sêr ra jî, ji sala 1942'ê da dest pê kirîye kar bike. Havîna li gundêd Pampa Kurda da, Heko da, Samîranê da baxçê zara wekiriye û xwexwe jî bûye terbîyetdara zaran.

Zeyneva Îvo û Hecîyê Cindî penc keç mezin kirine. Her pêncan jî xwendina

bilind sitendine. Di pey ra- Firîce bû kandîdata doxtirîyê zanistî, doçênt, lê Nûrê -kandîdata hunermendzaniyê.

Frîda Hecî Cewarî

ROJNEMA “RYA TEZE”, 12. 02.1997

1178-XEBATKARÊ RADYOYÊ

Dîplom li cêvê
Berxvanê berê
Vedike derê
Radiokomîtê...

Para kurmancî,
Oh, dêmê tûncî:
Mîkayêl, Xelîl,
Memê û Hemo,
Şiko û Emo,

Casimê Celîl.
Serekrêdaktor-
Xelîlê rûsor
Bi beşerek ferz
Datîne li ser
Îstola kêmbêr
Balola kaxez:
“Destê xwe donke,
Çevê me ronke
Bi tercimê baş...”
Ferîkê Usiv

1179-ŞÊX SEÎDÊ KAL (2)

Xwedanê vê stranê, Omerê Cemlo, ji gundê Xezêwiyê, ji devera Çiyayî Kurmênc, nemaze li deşta Gumê, kurdekî bi nav û deng e. Omerê Cemlo pir stranên folkorî û dîrokî gotine, mîna Eysa Îbê, Dewrêşê Evdî, Sîne, û hwd. Kurdê me yî Êzdî, ew stranên ji dêya xwe wergirtibûn. Wî bi xwe li tembûrê jî dida. Pêşî çend salan, Omerê Cemlo serê xwe danî. Berî ku bimire, daxwaz kiribû, ku li ser termê wî straneka wî were guhdarî kirin. Rast jî, berî ku bibin goristanê merivên wî û şeniya ku hatibû ser laşê wî kesetek ji stranên wî guhdar kirin. Bê şik Omerê Cemlo welatparêz bû; her tim cil û bergên Kurdî yên kevin li xwe dikirin

Were, hawar, hawar, hawar û hawar....
Hawar û hawar, hawar
Biranno, ên ku li halê êxsîrên Kurmanca dipirsin
Werin destê xwe bi destê min din
Emê berê xwe bigerînin bajarê Herînê(?)
Merî derbas kin pûk(?) û qeyasêê
keç û bûkên Kurdan bang mêrî dikin, dibêjin;
Law. law hûn ne Kurmanc in, qe ne Êzdî ne
Wey, birano, ev namûs ne nemûsa we ne
Ma hûn qey me bi çavê serê xwe nabînin

Wele em ne qelema ji we dixwazine
 Wele ne meleket(?) gerek e, tema va kaxtkî tenê, law, bi me gîne
 Gelî bira, emê wê çaxê dest bavêne cêb beriyên xwe
 Duzlikên kilê sibhanê tê da ne, jê biderxînine
 Bavêne çavên reş û belek û şûna kaxetê beyaz kin
 Hûna qelemê beyaz kin
 Ji kaxeta Cumhurriyeta Kurdan
 Yazî kin, kekê, binivsînin
 Emê yazî kin, binivsînin
 Ne wereq zelal be, Xocê li welêt nikanin bixwînin
 Emê destê xwe di koka guhê xwe kin
 Henarên rûyê xwe biqetînin
 Ne xwîna sor, bereketa(?) narîn bi ser dîmê xwe de hilweşînin
 Ne wereq zelal be, wereq zelal be,
 Xocê li welat nikanin bixwînin
 Ne wê çaxê, emê dest di koka guhê xwe kin
 Henarên rûyê xwe biqetînin
 Ne xwîna sor, bereketa(?) narîn bi ser dimê xwe de hiweşînin
 Ne, keç û bûkên Kurdan wê bana me kin
 Bibên: lo, lo Kurmancino
 Eger hûn karin
 Kira tirimbêlekê, yan teyartekê biqedînin
 Me dî kira tirimbêlekê yan teyarê neqediya
 Van zaroyên di hembêzên me de, ger meê mîna çûkan birûçqînin
 Birano ne wa zêrêç Elî, ne zêrê di guhê wan de,
 hawar, derdo, biqetînin
 Emê kira tirimbêlekê, yan teyarekê, Kurmancîno, emê bi hev xînin
 Kurmancîno, yek li teyarekê sîwar bin
 Qesta welatê me yî şewitî, wa Hikmeta Tirkano
 Qehremanan ji bajarê m'esûman biderxînin
 Rican, îhtîmala, mektûba mineta qerewana van m'esûman bi derxînin
 Hawar, hawar, hawar, hawar, hawar
 hawar û hawar, hey lo welato
 Hawar, hawar, hawar, hawar, hawar
 Hawar, hawar li halê me, êsîra
 Law, law, law, law, law Kurmancino
 Hûn çi gane, hûn çi millet in
 Birano, ez dikim ji we re şorekê bêjim
 Ji we re him hedîs e, him kitab e, ji we re nesîhat e
 Law, law, law, law, law Kurmancino
 Hûn çi gane, hûn çi millet in
 Birano ez dikim êca, ji we re şorekê bêjim
 Ji we re him hedîs e, him kitab e, ji we re nesîhat e

De, li bîra we nakeve wextanê eskerên Contirkan
 Top û şar hildikşandine diyaran
 Ne canê min û kela Kurmancan dikirin nîşana topan û guleyan
 Emrê artêş û t'elîmê qumandarên topçiyên danê
 Bû guregura topan û nalenala şerefnalan
 De ne meyt û cenazên Kurmancan raweşiyên li derî ketin
 Hawar, qamet e, pir in, kekê bereket in
 De, bal û bîra we nekeve, wextanê digirtin
 Seyid Abdil Qadir, kela neyaran
 Camêrê Şêx Seîdê kal, dîreka ji hêsin, stûna Kurdistanê
 Bavê Elî Riza binyana bajarê Diyarbekirê,
 Di binya lingê sêpiyan de
 Loma ji dilê min mekin
 Lo, bi dar ketin
 Lo, Kurmancino, di bal û bîra we nekeve
 Wextanê eskerê Contirkan
 Ne, wexta keç û bûkên Kurdan û Kurmancan digirtin
 Li şûna hereketa xeraqê, aziyan û Mehmûda,
 Çenda dayîran, welatê tê diketin(?)
 Eskerê Tirkno, kêç û bûkên Kurdan Kurmancan
 Dane ber xwe û birin ser sînor û taximê dengizê
 Ne, keç û bûkên Kurdan lê fitilîn û gotin:
 Lo, lo rewitîno, wele em bimirin
 Em mirazê we bi canê xwe nakin
 Ne kuştina peyên me yên Kurmancan
 Ji berê paşê de bi darda kirina lingên sêpiyê de ji me re adet e
 Wele, em canê xwe teslime canê xwe nakin
 Bila xebera me here ji Şêx seîdê Kal re
 Eger me gulîsorê Kurdan
 Canê xwe teslimê, eskerên Tirkan nekin
 Mirazê eskerên Tirkan bi canê xwe nekin
 Ma çavên xwe yên reş û belek bi maniyan girêdan
 Xwe avêtin ser sînor û taximê dengizê
 Go; Bila guliyên mor û çavên reş û belek bi ser dêmana avê diketin
 Hawar, hawar, hawar, hawar, hawar
 Hawar, hawar, li halê me tenê be
 Bila bajarê Diyarbekirê bi xela bimîne
 rojên min ên îro
 Birano, di korê de
 Bûye guregura, nalenala şerefnalan
 Guregura topan di ortê de
 Wextanê eskerên Contirkan
 Keç û bûkên Kurdan û Kurmancan

Digirtin û dibirin bajarê Îxdirê
 Li ser sînor û taximanê dengîzê
 Li şûna wana
 Li şûna wana mane zaroyên çûçikan
 Lo, lo di qondaxê de
 Wele ji bîra me nare, hetanî bi axira zeman,
 bi qîra qiyametê
 Hetanî ku wahîdekî Kurmancan li dinê bimîne
 Kêlekê merebîna, berî pêşelê zincîr û si'eta
 Milên martînan, hûrikên simbêlan
 Bila xort û cihalên Kurdan û Kurmancan
 Mîna berxê seydê serjêdikin
 Lo, lo di bin kêrê de
 Hawar, hawar, hawar, di bin kêrê de
 Lo, lo Kurmancino, zozan e xweş zozan e
 Lo, Kurdino zozan e, xweş zozan e
 Hawar, hawar, hawar, xweş zozan e
 Çiyakî bilind e, bi mij û dûman e
 Birano, belekên berfê ji xwe re li Yêtekê dixuyan e
 Xwedê dîne, bişewtîne, mala Tirkan e
 Hukmata Tirkan e, gelê Kemal Paşan û ecnebiyan e
 Hele, bala xwe bidine li bajarê Diyarbekrê
 Li Çiyayê Dêrsimdaxê, nêgîzdaxê
 Bi ser Kurd Kurmancên mer de girtine
 Bi sê qolan e
 Bû guregura topan û nalenala şerefnalan
 Koka me Kurdan qelandin
 Bi ser Kurd û Kurmancên me de girtine,
 Kekê, bi sê qolan e
 Giştik çav zerik in, diran sêrek in, dev rûtik in
 Alê danîne, alê danîne, kes nizane bav kîjan e
 Hawar, hawar, hawar, hawar, Kemal Paşa
 Lo, Kurmancino, zozan bi xwe bûne çiyakî li banî
 Hawar, hawar, birano çiyakî li banî
 Ji hukmeta Xwedê dîne û bişewtîne
 Mala Hukmata Tirkan û Alemanî
 Ez nizanîm çi qanûn û çi nîzam û çi şerî'et e
 Sala mîna îsal kuştina peyên me yên Kurmancan
 Ji me re bi dardekirin, bi lingên sêpiyan de ji me re danîn
 Lo, lo Kurmancino, Bila ji bal û bîra we nere
 Hetanî bi axira zeman û qira qiyametê
 Wexta ku dagirtin Seyîd Abdil Qadir
 Kela neyara, Şêx Seîdê Kal

Dîrekê ji hês in, stûna Kurdistanê
 Teve beg û reîsên Kurdan û Kurmancan
 Binyana bajarê Diyarbekira şewitî bidarxistin
 Birano, bi lingên sêpiyê de
 We kesekî qet şûr nekir
 Lo, lo, heyf hilnanî
 Serê min bi heyrano, wehîdêkî min î bi tenê hebû
 Van salên xwe tema ketine salên çendan
 Qoçqin û mehkûmê diwêlanm
 Singunê eşir a ji xwe re digere li çiya û banî
 Li çiya û banî
 Hawar, hawar, hawar, hawar
 Hawar û hawar, li halê me tenê be
 Lo, Kurmancino, bejna Şêx Seîdê Kal
 Dirêj e, zirav e, ji dara vê rihanê, ax kekê ji vê rihanê
 Bila hişîn bikira li bajarê Sêrtê û Diyarbekirê
 Serek-baş a vê zozanê
 Lo, Kurmancino, ji bîra me nare
 Hetanî bi axira zemana, bi qira qiyametê
 Wexta ku digirtin Şêx Seîdê Kal
 Dîrekê ji hês in, stûna Kurdistanê
 Camêrê bavê Elî Riza
 Beg û reyîsên Kurmanca
 Birano, bi lingên sêpiyan de
 Binyana bajarê Diyarbekirê
 Bi darxistin, kete nalîna mirinê
 Hawar, hawar, hawar, ber candanê
 Hawar, hawar, hawar, ber candanê
 (Hîwa- Zîna Îbo

1180-A--RASTIYA

rastiya te ev bu rastiya min ev bu
 lé min nizani bu evin ne ji dil bu
 hey were were nazika min were
 vi dilê biçuk bibe ji xwe re

nazik bedew e şubhetê kewê
 lé ken derew e sed heyf li te bu
 hey were were nazika min were

vi dilê biçuk bibe ji xwe re
 te digot ez ya te me tim li benda te
 me
 duri ne xem e ev soza te bu
 hey were were nazikamin were
 vi dilê biçuk bibe ji xwe re

**gotin : Osman Hemo. muzik :
 Abbas Ahmed**

1181-RAŞIDO LAWO

Axê Reşîdê min hewale tê ...
Reşîd lawo,
Ez neketime, ber xema
Çar salan eskeriyê;
Çawan min dî bi çeplê
Mihemedê Sînan,
Keyayê Derîkê girtin,
Berê wî dan Xopana Diyarbekir,
Avêtin heps û zindan û nezeretê.
Lo, lo lo Reşîdo lawo,
Mêrê çê be, çê bixebite,
Heyanî bi kubara sibê re
Hawar din bila, dihana me tê...
Lo, lo Reşîd lawo.

1183-RENGÊ ÇAVÊN WÊ

Ji bo kê çûk dixwînin ?
Ji bo delala dilê min dixwînin
Kesr û axînan dibejên
Ji bo hiskirinin cihyanê dixwînin
Gava tu dixwînê
Hiş bi serê min namîne
Histêr ji çava di barîne
Mirov nema li bir xwe di bîne
Xewndina van çûkan
Nalîna van dilan
Herdû dibejên ‘eynî derdan
Bawer bike min hey bira
Bixwîne çûko bixwîne
Li deryayê şîn bixwîne
Li esmanê şîn bixwîne
Bo çavên şîn bixwîne

Rengê çavên wê, bi rengê esmanê
şîn
Rengê çavê wê, bi rengê esmanê şîn
Ji bîr nakim ji bîr nakim
Ji bo xatirê çavê wê bûme dîn li
çolan
Ji bîr nakim ji bîr nakim

1182-REBÎAYÊ

De rabe de rabe Rebîyê
Rebîa qîza Şêxê şêbayan e
Bûkê maqûlê Dêrikiyan e
De rabe de rabe Rebîayê
Rebîa qîza Şêxê şêbayan e
Bûkê maqûlê Dêrikiyan e
Çarşefa rebîa min xişe xiş e(xuşe xuş
e)
Riya Dêrîkê bi zeytûn e
Çarşefa Rebîa minguluftûn e
De rabe de rabe Rebîayê
Qîza Şêxê şêbayan e

Ji bo xatirê çavê wê bûme dîn li
çolan

Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn
Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn
Ranazim ranazim
Ne bi roj û ne bi şev
Çavên min naçin ser hev
Ranazim ranazim
Ne bi roj ne bi şev
çavên min naçin ser hev

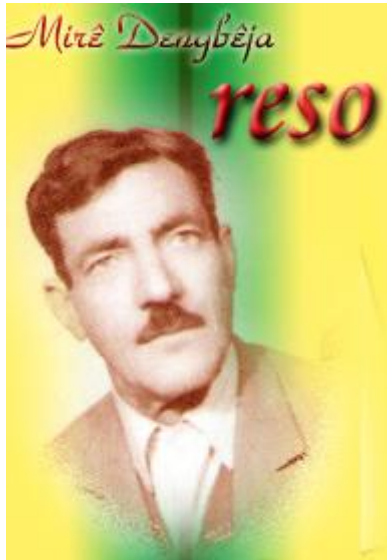
Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn
Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn

Dixwazim dixwazim,
Dixwazim destê wê,
Bavê nade min,
Dixwazim dixwazim
Dixwazim destê wê,
Bavê nade min

Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn
Rengê çavê wê bi rengê ezmanê şîn
Gotin û Muzîk: İssa Hassan

RESO

1184-RESO-DENGBÊJ RESO

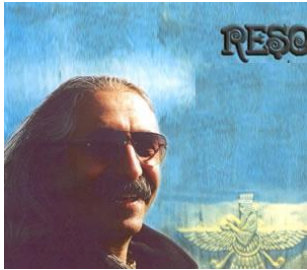

Reso , **Resoyê Gopalan, Resoyê Qilîwelo** yek ji şagirtên **Evdalê Zeynikê** ye. A rastî ji dibistana Evdalê Zeynikê ye. Evdalê Zeynikê, Sêwî Silo (Şêx Silo) û Dengbêj Gulê mamostayê hemî dengbêjên Serhedî ne. Li Kelê (Milazgirê) di zaroktiya xwe de ji şagirtê Evdalê Zeynikê Ferzê perwerdeya dengbêjiyê girtiye û bi destûra Ferzê bûye dengbêj. Goî hin kesan **Reso di salên 1890 î de ji dayîk** bûye û di salên **1960 î de jiyana xwe ji dest daye**. Li ev hesab bi texmînî ye, sedî sed kes nizane. Lewra Reso mîrê şagirtên Evdal bû, kesekî pir welatparêz bû û ev yeka han dibû sedem ku îstihbarata Tirk rika xwe berde wî. Bi dehan kasê û plak ên bi gramofon an hatibû tomarkirin ji aliyê dewletê ve tê windakirin.

Carekê li Qamişloyê ji hin peyayên dewleta Tirk ve Reso tê jehrkin lê ji mirinê difilite. Li ser vê bûyerê dengê wî yê oktav bilind û zîz xirab dibe. Piraniya stranên wî yên hatine tomarkirin bi vê dengê nebaş hatine tomarkirin. Goî dengbêj Zahiro dibêje, plak û kasetên wî yên bi dengê berê hatine tomarkirin niha cem parlamenterê Mûşê yê dewletê Kazim in û ew ji malbata Şêx Marûf e. Ji ber ku ne keseke welatparêz e wan nade der ku Reso ji aliyê Kurdan ve were jibîrkirin.

Reso ji bera Êlesorî ye ji gundê Gopalan a Qereyazî yê ye lê bi pirranî li gundên Kop a Mûşê jîyayê. Li gundê Pagê ji hin kesên tarî ve bi keviran tê birindarkirin û li ser vê bûyerê bi kula şêrpenceyê nexweş dikeve. Bi alîkariya hezkiriyên wî dibin nexweşxaneyeka Enqereyê, mixabin li wir jiyana xwe ji dest dide. Laşê wî li gundê Pagê tê veşartin. Reso 3 carî dizewice. Navên jinên wî Gulê, Êmê û Saniye ne. Li ser jinên xwe gelek stran çêkirine. Stranên wî ye welatparêzî gelek in. **Metê, Quling, Êmê, Gula Min, Ji Tewrêzê heya Tehranê Kurdistan e, Mîrê Min, Siyabend û Xecê, Mem û Zîn, Dêrsim e, Axçîk pîçûk e, Evdalê Zeynikê, Gola Xamirpêtê** hwd bi sedan stranên dengbêjiyê afirandiye. Şagirtên wî wekî Şakiro stranên wî gotine.

1185-REŞO

1185-A-GULFİROŞ

Ez ji xew rabûm
Min gulfiroşek dî
Pir gelek şa bûm
Gul bi dil didî

Hebû me yek dil
Tev jan û kul bû
Nebûme bawer
Gul bi dil didî

1186-ZERDÛŞT

Erê Hurmuz tu hatî
Bi xêr û xweşî hatî
Li welatê şevêzeng
Tu roja nûhilatî
Îro pîr hate Laleş
Ronahî da şeva reş
Li asmanê çîk sayî
Cot xuya bû roja geş

Pîrê min Zeradeşt e
Şûn warê wî bihişt e
Hemî rûbar û kanî
Hemî seyran û geşt e

Bazar me kir go:
”Ser bi ser nadim”
Ê gulperest bî
Can bi dil didî

Min go kê didî
Can û gul bi dil?
Go ev bazar e
Dil bi gul didî

Min can û dil dan
Dil kiriye qêrîn
Go ho Cegerxwîn
Dil bi gul didî

Helbest: Cegerxwîn
Muzîk: Reşo

Îro şêrîn Newroz e
Pîrê min bi koloz e
Barê wî bi Laleşê
Bergeha wî pîroz e

Pîrê min çendî ciwan î
Pîrê hemî merdan î
Bi xemla xwe ya pîroz
Ronahiya çavan î

Erê Hurmuz bihar hat
Ehrîman çû ji welat
Bo welatê şevtarî
Tu yî roja nûhilatî

Helbest: Dildar Şeko-Muzîk: Reşo

1187-YAR BÊLİM

Yar bêlim bêlim bêlim, bêlim lo
Yar bêlim bêlim bêlim, bêlim lo
Yar bêlim bêlim bêlim, bêlim lo

Dayê ev çi hat serê me dayê
Çend û çend salan berî wıyan
Li ser çiyayê me şerekî mezin hebû
Di wî şerî da kalik û bapîrên me serê
xwe dan

Wext hate vî wextî...
Dîsa li ser çiyayên me kesk û zer şîn
bû
Ji bo wê em jî ketin vî şerî
Êêê.. niha ji te ra dibêjim dayê
Mirin xweş e an jîyan
Bêje dayê bêje

Yar bêlim bêlim bêlim, bêlim lo
Yar bêlim bêlim bêlim, bêlim lo
Yar bêlim bêlim bêlim, bêlim lo

Hat kerwanê kerwanê kerwanê
Hat kerwanê Gergeran
Hat kerwanê Hêrikan
Hat kerwanê Koçgîran bêlimo...

1188-YAR GIJLOKÊ

Yar gijlokê gijlokê
Yar gijlokê baranê
Te digot pelkê darê
Yar gijlokê baranê
Xew xweş e li paşla yarê
Yar gijlokê baranê

Yar gijlokê gijlokê

Yar bêlim bêlim bêlim, bêlim lo
Yar bêlim bêlim bêlim, bêlim lo
Yar bêlim bêlim bêlim, bêlim lo

Welle tu gunek î lawo lawo
Tu gunek î lawo lawo
Welle tu menale
Berxê min lo
Welle tu hesret î
Tu hesret î lawo lawo
Ar berdand canê we
Dijmin reş bû

Wî de malê malê malê...
Wî de malê malê malê...
Ne lê tu nedan Şayê dane kalê

Wî de mîran mîran mîran...
Nê le caran tirk ji me ra nebû cîran
Tu mala xwe barke were
Macîran
Li cem min bibe cîran
Wi de malê malê malê...
Wi de malê malê malê...
Ne lêê tu nedan Şayê dane kale

Gotin û Muzîk : Gelêrî û Reşo

Yar gijlokê baranê

Te digot pelkê guzê
Yar gijlokê baranê
Xew xweş e li paşla qîzê
Yar gijlokê baranê

***Gotin û Muzîk: Gelêrî
Aranje: Reşo***

1189-XANİMA OSMANİLİYA

Keçê dînê ava Diyarbekir rabûye
Him û guma wê ye
Li ser serê min û te zalima qe rê
nedaye
Qurban heta sala çûnê
Taximê bax û boxazê memkê te ye
Gul û mirwarî xweşikê min bû
Wê lê lê îro çend roje nizam kê konê
xwe li ser dadaye
Ax de were lê lê
Ez aşiqê bejn û bala te me
Ax ji min ra bêje lê lê
Hay hay hay hay

Xanimê dev piçûkê
Wey xanimê dev piçûkê
Destê xwe bide destê mina
Herin xopana Dêrikê
Bavên eskerê gumrikê
Çû Midyadê gilî bike
Berê xwe da cem hakim
Bi ramûsankê razî dike
Xwe ji Rûto berdide

1190-REWİNGÎ

Hin caran bi şiklê baranan
Galegala rojen bêriyan
Dibe ku sorgulên daristanan
Daristanan

Li ser Xidirko qeyd dike
Derdê dila xanimê hay hay hay hay

Keçê dînê çiya li ser çiya dikir gazî
Qurban ji eşqa dilê min û te ra
Daran pelê xwe weşandin
Mane rût û tazî
Keçê te goştê laşê min helandî
Tu ji hestîkê min çî dixwazî
Ax lê de were lê lê
Wez meraqliyê te me lê lê
Wez aşiqê bejn û bala te me ax
Ji min re bêje lê lê hay hay hay...
Xanima Osmanliya
Wey xanima Osmanliya
Qirik dirêj, çar tilî ya
Dostê Xidirkê Omeriya
Ketim dilê min êşiya
Kabikê min l' rê heliya
Reha navê min qetiya
Derdê dilan xanimê

Gotin û Muzîk : Xidirkê Omerî
Aranje : Reşo

Mina agirê piso du dilê min da
Dicin zeviyên laz û tan
Gulen berbiroj dicim

Gotin : Kemal Burkay
Muzik : Melahat Önal

1191-REZKÊ BABÊ TE

Rezkê babê te lo baxkê babê te
Rezkê babê te lo baxkê babê te

Rezkê babê te lo du teyr lê dixwînin
Baxkê babê te lo du teyr lê dixwînin

Baxkê babê te lo du teyr lê dixwînin
Baxkê babê te lo du teyr lê dixwînin
Horî li ezmana lo rondika dibarînin
Horî li ezmana lo rondika dibarînin

Berbûk berbûkê me kur ker û dîn in
Berbûk berbûkê me kur ker û dîn in

Rezkê babê te lo baxkê babê te
Rezkê babê te lo du teyr lê dixwînin

1192-RÊBER

Hey heeee Rêberê min
Hey heeee Emrê min
Hey heeee jîyana min
Hey heyî hey hey
Hildan ala Rengîne
Çar Aliyê Kurdistanê
Serxwebunê Bîrbîne
Boy rêberiya hemdeme

Egît şêr û rêbere
Mazlum kawayê hemdeme
Serxwebun nêzî meye
Amed paytexta meye

Me gelek şehid dane
Tev bi xwune avdane
Tolhildanan Zilane
Dêrsim û Behdînane

Gotin û Muzîk: Koma Zerdeşt

Rezkê babê te lo du teyr lê dibêjin

Horî li ezmana lo rondika dibarînin
Horî li ezmana lo rondika dibarînin

Berbûk berbûkê me lo kur ker û gêj
in
Berbûk berbûkê me lo kur ker û gêj
in

Horî li ezmana lo rondika dibarînin
Horî li ezmana lo rondika dibarînin
Berbûk berbûkê me kur ker û dîn in
Berbûk berbûkê me kur ker û dîn in

**(Azadiya welat 233: Dengbêj
Kawa)**

1193-RÊDÛR

Êvarê, çaxê hevîra
Ti li serê xelkê delal şar û momî ne
Keçikê digot:
Kuriko devê xwe ji xal û nîşanê
gerdanê min berde
Kurik digo:
Malê bavê şewitîyê ! xema nexwe
Stêra sibê li me dût e
Vê baranê lez ke, lez ke
Ti li serê xelkê delal şar û momî ne
Bejna te nazikê entrikî tim kesk e
Ji nimêja mexrebê ez ê diçim tewafa
xal û nîşanê gerdenê.
Heta sipêda sibê dibî şerê simbelê
sosinî
qoca biska.

Min ti dîtî li kolanê Xidir Mame da
Minê dawa enterikî şama girt û
qet bernada

Ji nimêja mexrebê ezê diçûn tewafa
sê

1194-RÊKA MÊRDÎN XWAR Û MARO

Me hevala xwe bi rastê xist
Xêlîka xwe ber bayê xist
Me agir bi dilê dê û bavê xist

Ha li kela, ha li kela
Koç û kerya da mexela
Tu qîza feqîra bû
Bû bûka axler a
Çi sindoqa çingî vala
Şewqê da kaş û newala
Lê lê xwakê te negot
Ev sindoqa her nav şîrîk û hevala
Rêka Mêrdînê xwaromaro
Jê derket cotek karo
Sîwarê pêşiyê bavê Lêzgîn
Şewqe xwar o
Bavê bûkê pîr xesîs e
Pere berda binê kîs e
Hevalka min derxist
Bêcil û bê cihz e

Bavê bûkê çû zozana
Hanî hirîka berana
Diya bûkê xerab bû
Jê re nekîr tûrê berîwanê

Xêliya hevalan dezî dezî
Tê re xuyaye bisk û kezî
Lê lixwekê xema neke
Va berbû tîn bi lez û bezî

Hewşa derva newal e
Xwe jê berda xezal e

biskê di şê
Heta fecara sibê terka cotê
zer memikan na da

Eyûnê rû bi xirxal e
Dil ketiyê kur xal e

Hewşa me di hewşa we da
Deriyê hewşê di qulpê da
Wele xwakê
Me dixwast û dilê me tê de

Hatin hatin hatin te to
Bike kar û barê xwe yo
Êdî bes bigirî
Şîn û girî bê fêde yo
Defa me defa heyetê
Def giran e, bi teqla tê
Xalê bûkê ne tiştê e
Ji me dixwaze davanço xelatê

Qerejdax bûye ewro
Li derîkê derketiye
Dismalê
Tewl bi tewlo
Ezê yekê bikirim
Ji hevalê wey enya zêr e
Eniya gewr o

Çavê te çavê şahîn a
Biska te dirêj e
Şevîn û newal
Ketiye dora metîna

Çi hêlîna van çûçika
Hêlîn çêkir ser qûçika
Xew xweş kiriye cem hurmeta
.....???

Çiya Mazî

1195-RÊWÎ

Westîyabû ji rêka dûr
Dinalîya ji birîna kûr
Pişta xwe da dareke sitûr
Û distira û distira

Hey lêwayê li minê
Li min koçerê rîya mirinê
Li min hêsîrê destê nezanê dînê
Hey li minê !.....
Rîyê li ber min sisê û çarin
Rîya pêşî bitirse çete kozik têde
vedane
Rîya diduwan diçê biber roma bê
îman
Rîya sisîyan bi keleme û bikaş û
newale
Hêz di çogê mide nemane
Rîya çara para mine ezê li dar û berê
çîya

1197-RÎM

Rim hêlanê rim hêlanê
Lo zavao rim hêlanê
Îro care dawet danî
Xuşk kor e tu pê nezani

Hey hewar hey hewar hewar
Hey hewar te kil û sehra min

Roj derket kenarê Bota
Tav derket kenarê Bota

Bibim mêhvan heya mirinê.

Text û mûzîk: Hekîm Sefqan

1196-RÊWÎYO

Lo rêwîyo tu li ku mayî
Çavê min li rê nexwîyayî
Dilê dayka te bi hisrete
Derbas nabe ji te dûr vayî
Weyla li min korê nemayê
Ji rêwiyê min xeber nayê
Bi derba dijmin hatîye kuştin
Cinazê Mazlûm wendaye
Hela binêrin li vî karî
Li ecêbên vî neyarî
Bêbextî Mazlûmê min kuştin
Wendakirin bi xeddarî

**Gotin û Mûzîk: Aydin
KORKMAZ**

Xalek rese wêl ser birhoka
Bum evdal ketme Zaxoka
(Disgotin)

Roj derket ji kenarê şkêra
Tav derket kenarê şkêra
Xalek reş e wel ser birhê ra
Bum evdal ketme bajêra
(Disgotin)

**Gotin û Muzik :Gelêrî-Herêm:
Botan (Cizîr)
Berhevkar: Welî Botî**

1198-RÎNDA MÎN

Lê lê rindê lê rindê
Lê lê rind rinda min
Lê lê rindê lê rindê
Lê lê rindê rinda min
Rinda min çêlek dotin
Lê lê rindê rinda min
Golka rêşiyê kon kotin
Lê lê rindê rinda min

Lê lê rindê lê rindê
Lê lê rindê rinda min
Lê lê rindê lê rindê
Lê lê rindê rinda min

Lê lê rindê lê rindê
Lê lê rindê rinda min
Lê lê rindê rinda min
Lê lê rindê rinda min
Min dirharê merzela
Lê lê rindê rinda min
Heyfa sîngê çil qerqaş
Dan bin serê keçela

Lê lê rindê lê rindê
Lê lê rindê rinda min
Lê lê rindê lê rindê
Lê lê rindê rinda min.

Kovara Roja nû 1989

Hunermenda binavûdang a tiyatroyê û dengbêja dengxweş a dilxweşkir, stêra sînemaya Kurdistanê Rojînê dev ji karê xwe yê aktrîstîya tiyatroya dewletê a Tirkîyê berda da karibe bi Ciwan Haco re di filmê kurdî ê ji bal Hiner Salim tê derxistin bilîze.

Rojîn di nav amadeyiyan de ye ku tevî Ciwan Haco di filmê rejîsorê kurd ê binavûdang Hiner Salim re li Kurdistana Federe filmekî bikêpin.

Stiranbêja dengxweş, stêra sînemaya Kurdistanê Rojîn

Ew ji sala 1988ê vir de li Erzurumê hunermenda tiyatroya dewletê ye jî. Wê ji karê xwe yê dewletê îzin xwest ku here di filmê kurdî de bilîze, berpîrsên dewletê ên tiyatroyê rê nedanê, bahane li serê wê gerandin. Ew jî aciz bû û terciha xwe li ba filmê kurdî kir.

**Amadekar:mc
Çavkanî :BIA**

**1199-RÎNDA MÎN HA RÎNDA
MÎN**

Rinda min ha rinda min
Çavê reş bexşîşa min
Rinda min ha rinda min
Çavê reş bexşîşa min

Rinda min avê tîne
Rinda min ha rinda min
Rinda min avê tîne
Çavê reş bexşîşa min
Ba li biskan dixîne
Rinda min ha rinda min
Ba li biskan dixîne
Çavê reş bexşîşa min
Ji şerman rê nabîne
Rinda min ha rinda min
Ji şerman rê nabîne
Çavê reş bexşîşa min
Pêl bi pêl dirijîne
Rinda min ha rinda min

1200-RÎNDÊ-1

Rindê rindê rindê rindê
Tuya çiçega muziri
Kusir tora duri bero
Wayirê Golê Xiziri

Rindê rindê rindê rindê
Tuya hesreta zeriya

1201-RÎNDÊ-2

Ware rindê rindê rindê
Rind rindê go
Wez heyrana bejna ziravim
Guharî bi guhvo
Were rindê rindê rindê
Rind rindê go
Wez heyrana bejna ziravim

Pêl bi pêl dirijîne
Çavê reş bexşîşa min

Rinda min çû kaniyê
Rinda min ha rinda min
Rinda min çû kaniyê
Çavê reş bexşîşa min
Gulî ketin paniye
Rinda min ha rinda min
Gulî ketin paniye
Çavê reş bexşîşa min

Rinda min çû bêriyê
Rinda min ha rinda min
Rinda min çû bêriyê
Çavê reş bexşîşa min
Heyrana te zeriye
Rinda min ha rinda min
Heyrana te zeriye
Çavê reş bexşîşa min

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Heni sewle do ve dina
Tu vanê asma newiya

Rindê rindê rindê rindê
Wesa je hewnê sodiri
Zerê Rençber vêsno pêsno

Kilam u Qeyde: Rençber

Zerî bi bistûvo

Ger ez rinda xwe birevînîm
Ger ez kewa xwe birevînîm
Kesek tune ji min şîvo
Evîne hevo

Ware rindê rindê rindê
Rind rindê go

Ez heyrana bejna zirav im
Goñ guv guvo

Yekbûn

11202-RÎNDÏKA DERSÎMÎ

Xebera asmadere asme vecero
Min u yarê sero melemamin yakero
Astere asmeni sade canê mabo
Siliya sepeliya usarê ma sero bivaro

Gorin û Musîk: Delîl Xidir

1203-RÎVÎN

Dûxanek rabû ji pişta çiyar
Dilê min jî şewitî pê ra li vir
Bi dil ez bi te ra bûm, lê
Laşê min bêruh îro maye li vir

Dixwazim ez teyrek baz bim
Bifirim esmanan, derkevim ji hûndir
Yek caran xwe deynim cûdî
Carînan ji dakevim gundên çolbir
Gotin: Îrfan Ozturk-Muzîk: Yekbûn
Arr: Yekbûn

1204-RÎYA AZADÎ

Riya en dimeşin hewar u çetin
Gelek bi re ketin hinek ji wan ketin
Pir heval sterk bi ruye ezman ketin
He gelek şer in hevi u xelat in

Ev riya jine
Sor buye bi xwine
We ji me re bine azadiye

Gotin û Muzîk: Gelêrî-
Muzîk: Yekbûn
Arr:

Erê dilê le le uy delalamin
Erê dilê le le uy roalamin

Sevdamo yarê sano meqise cacimi
Ez kerde mecnun rindeka Dersimî
Welamin sanara ze nakeremi
Zindane miri poyina ze Memeali

Rivînên agir bêhna min çikand
Teng dibim ji qehra bê livbazî
Hawara zarên bêcîh man
Û qêrîna dayika min dixwaze

Dixwazim ez teyrek baz bim
Bifirim esmanan, derkevim ji hûndir
Yek caran xwe deynim cûdî
Carînan ji dakevim gundên çolbir

Bazen li ser laten xwedanên çiya
Xwe berdane nava dest u geliyan
Ketin nav axa şin bun bi hezaran
Bun bela sere xayin u neyaran

Avaz: Mehmet Şiro: DİYAR
Helbest : DİYAR
Berhevkar: Ramazan Mercan

1205-ROJA WE BÊ

Xwîna me rijî li deştan û çiyar
Wêran kirin li me gund û bajaran
Di warê bavê xwe de em bûne
mihacir
Wek bazên perşikestî mane li bin
dest neyaran

Ew roj wê bê ew roja Newrozê
Cejneki xweş bo Kurda pîroz e
Ew roja serxwebûna Kurdistan
Ew roj e, roja şahî ye Newroza
Kurdistan

1206-ROJEK TÊ

Dayê delala minê
Hele bêje çawanî
Destên bavo maçdikim
Silav bo xuşk û bira

Dayê dûrbûn dijwar e
Doza welêt ji bîrnakim
Dil dixwaze vegerim
Çi bikim nikarim
Kurê min bes e vegere
Çavên me li rê qetiya
Ez pîr bûme bavê te kal

1207-ROJÊN ŞEMAL

Li paş pencero
Bahoz e îro
Ev pûk û baran
Zivistan e zivistan

Ev rojên şemal
Tarîk û mal
Tenê tenê
Û ez vê tanhayê,
STRAN: Xweşnav

Bi hêvî bin van rojan derbaskin
Pêşkevin emê welat xelas kin
Êdî bese em qirkirin
Bi xwendin û zanîn karbikin bo
Kurdistan

Kordno rabin hun ser piyan
Xebat bikin ji bo welat
Wê xilas kin ji bin destan
Şer bikin ji bo welat...

Gotin: Serhat Baran

Muzîk: Gelêrî

Tirş û tal e bo me jî
Kurê min bes e vegere
Li benda te me

Ez heyran lê lê ez qurban dayê rojek
tê
Bê xem bê şer welat azad rojek tê
Rojek ronahî rojek bi şahî rojek tê
Bê xem bê şer welat azad rojek tê

Gotin: N.Arîç-Şahinê Bekirê

Soreklî

Muzîk: N.Arî

ditirsim
Kîm e çi kesim?
Ji ku hatim
Bi kude çûm,
ew çi xewn bû
me da du?

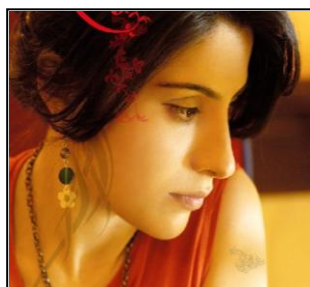
Ta rojek hat
Û
Ez mam bê gûman
Bê gûman

1208-ROJDA

MEYREMXANA ÎROYÎN ROJDA:

Dixwazim bibim xwediya dengê Şakiro û esaleta Meyremxanê!

Rojda Aykoç; yek ji stranbêjên me yên serkeftî û dengxweş e ku li Stenbolê jiyana xwe berdewam dike. Em hemû, wê bi navê Rojda dizanin. Beriya çend salan dev ji navê Kadriye Şenses berdaye, ku navê wê yê resen e. Hê ji vê gavê ve bi navê “Meyremxana dema me” tê wêsfandin û binavkirin. Berhemenda xwedîwesif û bihêz a muzîka kurdî.

Ji dengê wê guhdarîkirina “Yadê Rebenê” û “Helîmcanê” bi rastî jî, hezeke mezin dide guhdaran. Berevajîya bedena xwe ya biçûk, xwediya dengê baleberz û bilind.

Di rojêke germa havîna Stenbolê de min pirsî, kevne-endama Koma Gulên Xerzan û solîsta serdema îro Rojdayê bi dilgermî bersivand. Di encama vê lihevruştinê de ev gotûbêj derkete holê...

Heke tu bixwazî muzîkê bigrî pêl bişkoka li jor bike

Rojda di malbateke çawa de mezin bû, tu dikarî taybetmendiyan malbata xwe vebêjî?

Em 10 xwişk û bira ne. 8 kur û 2 keç. Em li gund mezin bûn. Malbateka qelebalix... Li gorî vegotinên mezinan; malbata me, ji herêma Cizîra Botan hatiye Xerzan û li Misircê (Kurtalan), li gundê Titinê bicih bûye. Bapîrê min Mele Osman, mirovekî xwedîqedir û alimekî olî bû. Bavê min jî, bi navê “Emînê Osman” dihate naskirin. Malbata me; li Misircê û hawirdora wê, bi navê “Malbata Mele Osman” tê naskirin. Bavê min 20, diya min jî di 13 saliya xwe bihevre dizewicin. Bavê min û diya min, li heman gundê hatine dinyayê û li wir mezin bûne.

Rojda di nav 10 xwişk û birayan de, zaroka çendan e?

Zaroka dawîn e... Herî biçûk ez im. Yanî biçûka malê me!..

Malbata te dewlemend bû, an feqîr?

Malbateke nîvçehalî di çî astî de be, em jî di wê astê de bûn. Lê taybetmendiyeke bavê min a girîng hebû. Mirovekî pir mêvanperwer bû. Bapîrê min jî wiha bû. Baş tê bîra min, ku ji mala me tu carê mêvan kêr nedibûn. Digel

nedewlemendiya xwe jî, malbata me her dem alîkariyê bi gundî-cînar û derdorê re dikir. Xwedê heye, malbateke dihate hezkirin û ecibandin...
Li gor zanîna min, tu jî li heman gundî hatî dinyayê û mezin bûyî... Ê baş e te xwend?

Rast e; ez jî li Titinê hatim dinyayê û zarokatiya xwe, min li wê derê derbas kir. Ez û xwişka min, me xwe li dibistana gund qeyd kir. Tu dizanî; li cem me wê demê kê m kesa n keçe n xwe dişandin dibistanê. Niha, rewş pariyek baştir e. Xweha min, piştî pola (sinifa) pêncan nexwend. Mixabin min jî her wisa...

Malbata te taybetmendiye n "teqwa" di hindûrê xwe de dihewîne. Meletiya bapîrê te, faktoreka girîng e. Nêrîna malbata te ku xwediyê taybetmendiye n bi vî rengî ye; bo muzîk û hunerê çawa bû? Bo nimûne reaksiyon ango bertek nîşanî te didan an na?

Ez nikarim bibêjim ku min reaksiyonê n neyînî distandin. Lê ez nebûm şahida piştgirîyê jî. Birayê min Çiya jî, wek min kesayetiyeke hunermend e. Em bi salan bi hev re xebitîn û dixebitin. Di heman demê de ew baş li erbanê jî dide. Dema ku em li gund bûn; li dawetan, bi dengê xwe hunera xwe pêk dianî. Di daweta xwe de jî, wî li erbanê xistiye.

Dema ku ew zewiciye, ez 6- 7 salî bûme. Belkî jî berxwedana wî ya hunerê û hê di temenekî zarokî de çûna min a li pey wî û gotina min a kilam û stranan, rê li reaksiyonê n malbata min û hawirdorê girtiye.

Wê demê em dikarin vê yekê bibêjin; hê tu zarok bûyî te bi Çiya re; -em nebêjin "toza sehneyan"- "toza dîlan û dawetan" daqurtandiyê...

Siheta te xweş!.. Belê. Eynî wisa ye.

Em carekê din bizivirin zarokatiya te. Te li meydana gund, di nav toz û telazê de dimirmirand ango bi dengê kî bilind te kilam û stran digotin gelo?

Tu van pirsan ji ku peyda dikî? (dikene, paşê berdewam dike) Çawa min nedigot? Kîjan zarok nabêje? Dema ku elektrîk hatibû gundê me tê bîra min. Beriya elektrîkê, lembeyên me yê n donê hebûn. Piştî elektrîkê, du-sê televîzyon li gund çêbûn. Malbata min jî televîzyonek sitand. Me bi yek carî jîyaneke cihêreng naskir. Ew zarokên ku heta doh jî di bin ronahiya lembe donê de govend digelandin, dileyîstin û stranan digotin; êdî ji ber televîzyonê ranedibûn! Di wê demê de, me hunermendên wekî Sîbel Can, Hulya Avşar û Belkis Akkale nas kir. Çend dengên ku me wan ji kasetan nas dikir, me êdî di televîzyonan de jî didît. Me zûtir, dest bi jiberkirina stranên van hunermendan kir.

Bixwazî nexwazî -çawa ku te jî got- li meydanên gund ên bi toz û telazê de û li ser bender û poxanan, bi hevalên xwe re, me dest bi gotina stranan kir. Di vê navberê de, min dest bi teqlîdkirina hunermendan jî kir...

Te kîjan kilam digotin û kilamên te digotin yê kê bûn mesela?

Min “Îpek Mendîl Dane Dane” digot. Me li Sînan Ozen, Sîbel Can, Muslum Gurses û Ferdî Tayfur guhdarî dikir.

Ev hunermend, hemû jî bi tirkî dibêjin... Ê baş e hunermendên kurd û stranên kurdî?

Guhdarîkirina stran û kilamên kurdî, qedexe bû wê demê. Hebûna kasetekî, dihate wateya ketina girtîgehê. Lê piştî salên 90-î dema ku qedexeya kurdî rabû; min awazên kurdî nas kir. Koma Şîrwan hebû wê demê, hê nû derketibû. Min kilama “Bihar xweş e çaxê gulan” ji ber kiribû û her dem, min ew digot...

Li dibistanê jî ji bilî min kesî stran û kilaman nedigot. Mamoste, her dem ez radikirim ber depreşê û digot: “Bêje keça min” û min jî digot. Lê ji ber ku kurdî li dibistanê qedexe bû, min bi tirkî digot. Çawa ku min got; min kilamên “Îpek Mendîl” û “Burasî Muştur” digot...

Li gorî çavdêriya min tu wesfa rêberayetiye di hûndirê xwe de dihewînî...

Rast e. Li gund ez serokê zarokan bûm. Hemû girêdayê min bûn. Min ji pêşbazîyan (pêşbirk) gelekî hez dikir û her dem, em diketin pêşbazîyan. Bi rastî jî, girêdayê min bûn. Min hemû tiştên xwe, bi wan re parve dikir. Mesela dema ku ez ji wan aciz dibûm; min bi wan re xeber nedida, ez ji wan dixeyîdîm. Ew jî, ji vê yekê xemgîn dibûn, digirîyan.

Min bihîst ku tu baş direqisî û ji bilî vê yekê, te perwerdehiya olî (dînî) jî sitandiye. Gelo ev yek, rewşeka nakok dernaxê holê. Tu dikarî hinekî behsa vê serpehatiya xwe jî bikî. Bi gotineke din reqs û teqwatî?

Rast e. Li ber kilamên erebî, ez baş direqisîm. Ez di govêndên kurdî de jî hoste bûm. Ez diketim milê temenmezînan û min bi vê bejna xwe ya biçûk, govêndê digirt. Ez wê demê, diçûm dibistana serataiyê. Li aliyê din jî, min perwerdehiya olî dikir. Ji ber malbata xwe, ez mecbûr bûm ku wiha tevbigerim. Ji bo wan tiştê girîng ew bû ku ez Quran bixwînim, bizewicim û bibim xwedî zar û zêç. Ji ber vê yekê ez demekî di navbera rêya dibistan, mizgeft û malê de çûm û hatim. Heta “Şerîtetê” min xwend... Min Elîfba, Emma, Nechulenam, Tebarek, Qesem, Quran û Yasîne, xetim kir. Melayê dersdarê min, melayê gundê me û mêrê xaltika min bû.

Serboriya te ya Stenbolê kengê dest pê kir? Ew çi sedem bû ku te ji Misircê ber bi Stenbolê ve daweşand?

Piştî ku min perwerdehiya xwe ya olî qedand; min ji diya xwe lawalawê kir, da ku ew destûra çûna Stenbolê bide min. Min dixwest, ew min bişeyîne Stenbolê. Mamosteyê min ê dibistana seratayî jî, her dem ji min re digot: “Pêwist e tu bixwînî.” Wê demê kekê min ê li Stenbolê, gazî min kir. Armanca min ew bû ku, ez li Stenbolê li dibistana xwe berdewam bikim. Ez ne xelet bim sala 1992-yan, an jî sala 1993-yan bû. Diya min, bi xaltika min re ez şandim Stenbolê. Hatim cem kekê xwe. Birayê min ê biçûk ne tê de, tevahiya birayên min ên mayî li Stenbolê bûn.

Ez ne xelet bim, Navenda Çanda Mezopotamyayê (NÇM) vebibû wê demê...

Belê, NÇM vebibû. Lê kekê min Çiya, xebatên xwe yê muzîkê li derveyî NÇM-ê didomand. Li bazaran dixebitî, dawîya hefteyan jî; bi koma xwe re diçû dawetan. Piştî hatina min a Stenbolê, Çiya pêşniyara beşdarbûna xebatên muzîkê li min kir û min jî pejirand. Ji wê rojê ve, min mîkrofonê ji destê xwe berneda...

Wiha xuya dike ku, wê tu dev jê bernedî jî...

(Dikene) Belê. Qet bernadim... Jixwe bixwazim jî nikarim dest ji mîkrofonê vekişim...

Wê demê ez bi pirseke klasîk bidomînim: Bi awayeke rasteqîn, cara yekem li ku, kengê û di şert û mercên çawa de tu derketî ser sehnê?

Piştî kurtedemek ji hatina min a Stenbolê, di daweteke gundiyê me de ez derketim ser sahnê. Dawet li Taxa Karayolîyê bû. Li derve bû dawet. Wê demê, ez 13-14 salî bûm. Ez bi Çiya re çûbûme dawetê. Beriya dawetê, ji min re cilên kurdî yê herêmi kirin. Piştî, Çiya ji min re got; “5 kilaman ji ber bike, wê tu li dawetê bibêjî. “ Ez gelekî kelecani bibûm. Min bi ya wî kir. Ez derketim ser sahnê û min got. Gelek kêfa min hatibû, çawa ku per û baskên min çêbûbin, bi min hatibû. Wey Xwedê çi roj bû!..

Tê bîra te, kîjan kilam bûn?

Helbet!.. Min strana “Roj roja me ye.” got. Ez ne xelet bim, strana koma “Kulîlkên Azadî” ye. Ji bilî wê, min “Buka kurdan serbixêlî” jî stra. Li Stenbolê, me qet bi tirkî nedigot. Me her dem, bi kurdî distrand.

Tu dikarî rewşa xwe ya ruhî ya wê rojê ji me re vebêjî?

Nayê vegotin. Mesela tê bîra min ku, ez gelekî dirifîcîm. Ez nikarim tu carî, wê rojê ji bîra bikim. Heta wê rojê jî, ji kekên min hinekan digotin; “Bila dernekeve û nebêje; kilamgotina keçikan jî çiyê, bila li mala xwe rûnê”. Yek-diduyên kekên min jî, helwesteke nermtir nîşan didan. Min bi xwe jî bawer nedikir ku wê izna min bidin. Ez ji bo wê daweta mezin a ku wê li salonê pêk bihata, difikirîm

û min ji xwe re digot; “Gelo wê izna min bidin an na?” Ez gelekî ditirsiyam ku karîyera min a xwendina kilam û stranan, bi şeva boî bisînor bimîne. Min dixwest ku ez êdî her dem stranan bibêjim.

Roja din Çiya hat û wiha got: “Em te bi kîjan navî taqdmê gel bikin?” Ez şaş bibûm, lê kefxweş bûm. Min got: “Bila Gulîstan, an jî Rojda be”. Wî jî got: “Temam. Bila Rojda be, Rojda baş e!” Ê min bi navê Rojda, li salonê kilamên xwe got. Kilama “Wey Li Minê” min yekê car li wir got. Dest û piyên min, diricifîn. Min çavên xwe digirt û digot. Min hewl dida da ku ez rast bistirêmin û xeletiyên nekim.

Navê te yê rasteqîn Kadriye Şenses e...

Belê. Lê êdî Rojda navê min e. Min bi biryara dadgehê, navê xwe kir Rojda.
Bi rastî jî, kengê?

Beriya 5 salan. Piştî ku ez zewicim jî, min paşnavê “Aykoç” sitand.
Rojda kengê hate dinyayê; roj, meh û sala ku tu hatiyê dinyayê?
Di 01.01.1978-an de...
Stran, muzîk, kilam; bo te çî îfade dikin?

Wek av, roj û rih in. Ez bawer im, beyî wan ez nikarim bijîm. Her perçeyekê ku ez hildibîrînim; ji bo min, wek zarokên min in. Ez bi wan dicoşim, bi wan dijîm... Muzîk bo min ew tişt e ku mirov nikare bîne zimên.

Ji pêvajoya Koma Gulên Xerzan ve û ji dema biryara te ya “bi serê xwe tenê pêkanîna muzîkê” ve; te li bin gelek awazan (ezgîyan) imza xwe avêt, te wan xwend û tu bûyî pêkhenera wan. Di nav wan de, ya ku tu herî zêde jê hez dikî û mîna ku bikaribî bibêjî; “dildarê min ev e” kîjan stran-kilama e? Ya ku ji bo te pir taybet e...

Hemû jî, ji bo min pir bi qîmet in. Lê du kilam hene, ku li cem min xwediyê cihê taybet in. Yek jê, kilama “Birîna min-Bideşe Hekîm” e. Ev kilam ji bo bîranîna kekê min hatiye çêkirin. Ez wê zêde nabêjim. Lewra her dema ku ez dibêjim, kekê min tê ber çavê min. Her dema ku ji bazarê dihat, ez diçûm û min piştî wî miz dida. Min gelekî jê hez dikir...

Kilama din jî “Lê lê sebrê” ye, ku bû navê albûma min ya dawî. Kilama min e. Di projeya Mem û Zîn a NÇM-ê de, min ew gotibû. Ez herî zêde, ji van her du kilaman hez dikim...

Heger ji te were pirsîn “Wezaretê Çandê an stranbêjî?” wê tu kîjanî hilbijêrî?
Rojek were û pêşniyara Wezaretê Çandê li te bikin; lê ji te bixwazin ku tu dev ji stranbêjiyê berdî; ez di wê maneyê de dipirsim...

Helbet ezê dev ji stranbêjîyê bernedim. Ezê çi bikim ji Wezaretê Çandê?
Gel te çawa dibîne, çawa dinirxîne? Dema tu di rê de diçî, diçî mala xwe; cîran û derdora te, eleqeyeke çawa nîşanî te dide?

Ez ji awirên wan têdigihêjim ku ji min hez dikin. Di awirên wan de hezkirin heye. Ez bawer im ku ew di kilamên min de hestên xwe dibînin. Ji xwe vê yekê tînin zimên jî.

Vê pirsê ji te dikin gelo: “Ev bedena biçûk û ev dengê bilind; ji kû dertê hewqas deng?”

Spasdar im bo vê pirsê. Ji dil dibêjim; gelek caran pirsê vê yekê ji min dikin. Ev pirs, her car ji min tê pirsîn...

Min vê pirsê xwe ji gelek hunermendan pirsî, ji te jî dipirsim: Heger ji te re bibêjin “dev ji stran û kilaman berde!” wê tu reaksiyoneke çawa nîşan bidî?

Çiii?!... Min bikûjin baştir e! Li hember daxwazeke wiha, ezê bikevim nava tirs û saweke mezin.

Heger, stran û muzîk tunebûna; Rojda îro dikaribû li vir bûya, an wê li ku derê bûya?

Wê li ku bûya? Wê bi navê Kadriye, bibûya jineka xwedî zar û zêç. Bi ihtîmaleke mezin, wê li gund bibûya bêrîvaneka bêriyê, wê şîr bidoşa! An jî wê biçûya tevrikê... Kê dizane? Lê tiştêkî misoger e ku, wê nebûya Rojda...
Te ji kîjan dangan hez kir?

Ez her dem, di bin bandora dengbêjan de mame. Li NÇM-ê, ez her dem diketim arşîvê û min li wan guhdarî dikir. Pir caran dema ku min guhdariya wan dikir, ez digiriyam. Ji dangan; ez gelekî ji Merzîye Rezazî, bitesîr bûme. Lê di jiyana min de Meyremxanê, di rêza yekemîn de ye. Dengbêja jin ku min yekem car lê guhdarî kiriye, Meyremxan e.

Min gelekî piştî wê, li Ayşe Şanê guhdarî kir.

Yek albûmeka Meyremxanê li Tirkiyeyê derketiye. Beriya derketina albûmê, min ew li arşîvê guhdarî kiribû. Dema ku min li “Helîmcanê” guhdarî kir, ez şok bûm. Min ji xwe re got: “Ya rebî, ev çî deng e?”

Min “Yadê Rebenê” xwend, “Helîmcanê xwend, lê min “Domanê” nexwend. Lewra, ez bawer nakim ku ezê bikaribim heqê wê bidim. Straneke ku ez nikaribim heqê wê bidim, ez tu carî naxwazim wê bibêjim. Heger ez nikaribim

heqê wê bidim, wê Rojda xilas bibe wê demê. Fikrekî min ê wiha jî tune ku ez bixwazim Rojdayê xilas bikim.

Min ji Ayşe Şanê jî strana “Bavê Seyro” stra. Wê jî “Gelmiş bahar-geçmiş yazlarê” xwendibû; min jî lê guhdarî kir û xwend. Wê jî bi du zimanan gotibû.

Ji hunermendên mêr?

Ez li ser Şakiro, stranbêjan nas nakim. Ew ji bo min, ekolek e. Deng û qirika wî, li cem tu kesî tune. Dibe ku çend kes bikaribin stran û kilamên wî bibêjin; lê gihêjtina ruhê wî, ji nîqaşê re vekiriye. Di albûma dawî de, min yek kilameka wî tenê xwend; ew jî, “Mîro” ye. Min bi dengê wî, duet kir. Kilama “Saliho û Nurê” jî, ji bo min gelekî bi qîmet e. Di demên bê de, ezê hinek kilamên wî yên din jî bibêjim; lê bi destûra te, niha ez navê wan nebêjim. Ez dengê Cahîdo jî gelekî diecibînim. Kurê, Huseynoyê Muşî ye. Ew jî dengbêjekî baş e.

Fikrekî te heye ku tu ji Karapetê Xaço kilamekî bibêjî?

Ez ji deng û hunera Karapetê Xaço, gelekî hez dikim. Hûrmeta min ji bo wî heye. Heta niha, min kilamên wî nexwendine. Lê heger rojek were û ez kilamekî wî bibêjim; wê ev kilam, “Lê Lê Dayîkê-Lawikê Metîni” be. Di sala 1997-an de, ji bo konserekî ez çûme Êrîvanê. Lê heger ez carekê din herim, ez dixwazim herim Radyoya Êrîvanê û li arşîva radyoyê lêkolînan bikim. Bi rastî jî, ez vê yekê dixwazim.

Navê “Meyremxana Îroyîn” layîqê te dibînin. Di vê mijarê de fikra te çi ye? Ev vegotinek pir giran e ne wisa?

Bi rastî jî vegotinek giran û hewqas jî şanazî ye bo min. Îhtîmala mayîna di bin vê giraniyê de jî heye. Lê vegotina gel e, pewist e em hûrmetê nîşanî vê vegotinê bidin.

Ez ji bo vê vegotinê hewl didim ku layîqê vê bibim. Gel û guhdar çawa dixwaze, wiha dibîne. 50 salan piştî mirina wê, min kilamên wê xwendin û min carekê din, wê bi gel da hezkirin. Ez bûm, wesîleyeke nîşandana mezinahiya wê. Ez li hemberî şiroveyên gel, bi hûrmet im. Ez bi van vegotinên gel, şanaz dibim. Çawa ku piştî 50 salan yek derkeve û kilamên min bibêje; ev yek ji bo min şanazî ye.

Hunermendên ku te navên wan anî zimên; gelo te qet li çîroka jiyana wan vekola ye, an jî tu çiqasî wan dinasî? Mesela Meyremxanê, Ayşe Şan, Şakiro û an jî Karapêt?

Helbet... Heta ku ji destê min tê ez dişopînim. Nivîsên ku çap dibin ez dixwînim. Ez dixwazim bibêjim ku dema min pirtûka te ya bi navê “Bir Çiğliğin Yüzyili: Karapetê Xaço” xwend; ez giriyam û gelekî pê xemgîn bûm. Jiyanê gelekî bi

jan û ne layîqê wî. Min wê demê ji xwe re gotibû; “ez naxwazim, wekî wî bimirim.” û ez giriyabûm...

24 saetên te, çawa derbas dibe?

Piştî derketina kasetê, ez kêr li mal dimînim. Zêdetir, li derve me û konser çêdibin. Mesela prova hene. Gelek wextê min, li wir derbas dibe. Pir caran, ji bo xewê ez diçim malê. Dema ez li mal dimînim jî, ez paqijîya nav malê dikim, hinekî jî rojnameyan dixwînim û li muzîkê guhdarî dikim. Li mailên xwe mêze dikim. Yan li albûmên nû, yan jî li Şakiro guhdarî dikim.

Beriya 4 salan, tu bi hevlekî xwe yê hunermend re zewicî; bi Alaattin Aykoç re. Hevlekî çawa ye, hunermendekî çawa ye Alaattin?

Alaattin, di heman demê de derhenerê min ê muzîkê ye jî. Em li NÇM-ê bi hev re xebitîn. Ew bi Koma Azad re xebitî. Ez ji nêrîn û xebatên wî bitesîr dibûm û min dixwest ez pê re bixebitim. Min dixwest ku ew beşdarê grubê bibe. Ez jê ewle bûm. Berhevdaneke wî hebû lewra. Min dizanibû ku wê lêzêdekirineke wî hebe. Tu jî dizanî, ew mirovekî bêdeng û aram e. Lê karê xwe dizane û ji muzîkê jî fêhm dike. Hêdî hêdî, min wî ber bi grubê ve kişand û ez bi ser ketim. Em bi hev re xebitîn û me stran çêkirin. Bihevrebûna me, hebekî cihêreng bû. Hestên tevlihev. Piştî jî, me vê bihevrebûnê xurt kir û em zewicîn.

Heger em hunermendbûna wî deynin alîyekî, ew ji bo te çî îfade dike? Ez ji wî hez dikim... (Kurtedemek bêdeng dimîne. Ji çavên wê diyar dibe ku bi rastî jî ew bengî û evîndara mêrê xwe ye) Her dem, henekan (yarîyan) dike. Karê wî yê li malê, henek in. Ev jî, keyfa min tîne. Ez dikarim bibêjim ku piştî zewacê, jiyana min êdî rêkûpêktir bû. Berê, ez belawela bûm. Ew tu carî nabêje “ez dizanim!” Bi tenê fikra xwe dibêje...

Ez jî dizanim, te di daweta xwe de jî stran gotiye...

Belê... (Dikene) Min strana “Memet Kanî” gotibû... Ji bo parastina dengê xwe, tu hindêk tiştên taybet dixwî? An jî tu çî naxwî...

Tiştêkî taybet nakim. Tiştêkî ku bi taybetî ez dixwim jî tune. Lê beriya derketina ser sahnê ez tu caran mast naxwim. Lewra mast, dew û Cola, dangan xira dikin. Ez ji wan dûr dimînim. Mesela ez bestenî (dondurme) qet naxwim. Ez ji xwarin-vexwarinên pir germ û pir cemidî, direvim...

Ev ne îhtîmaleke dûr e. Ez li projeyêke wiha difikirim. Projeyêke wiha, dikare her dem pêk were û ezê rojekî, wê pêk bînim. Lê wê ev albûm bi tenê ji awazên (ezgîyên) dengbêjên jin pêk were...

Li gorî nêrîna min, Koma Gulên Xerzan di bin siya te de maye. Tu çî dibêjî, ez neheq im gelo?

Rast dibêjî. Demeke dirêj, ev wiha bû. Ji xwe piştî kilama Helîmcanê, tu kesî min ji grubê nehesiband! Li ser navê grubê, bo konser û organîzyonan; gazî min dikirin. Helbet dengê Çiya û hunera wî gelekî biqelîte ye. Ev jî rastiyeke e.

Tu dikarî li amûran bixî? Amûreke ku tu lê dixî, heye?

Ez li gorî qeweta xwe, lê dixim. Belê. Min li tambûrê xist, li cûrayê xist. Piştî, min dev ji wan berda. Bi awayeke profesyonel ez bi wan nizam û fikrekî min a pêşvebirina wan jî tune.

Heger ez ji te bipîrsim ku herî zêde tu dixwazî bi kîjan hunermendî re derkevî ser sahnê...

Ji biyaniyan, bi Shakira û ji kurdan jî bi Şivan Perwer re ez dixwazim derkevim ser sahnê.

Em dizanin ku gelek hunermendên kurd, bi taybetî jî yên ku bi NÇM-ê re dixebitin; gelekî tengasiyan dikişînin. Te jî bi salan, di bin vê banê de ked da. Ez ji bo niha dipîrsim: Bi hunera xwe, bi muzîka xwe; tu dikarî jiyana xwe bidomîni ango dabara xwe bikî?

Niha hebeke şert hatin guhertin. Gotina te rast e. Gelek rojên me hebûn ku me ji bo çûn û hatina malê heqê bilête nedidît. Me tengasiyên mezin dît, me ezîyet kişand. Em rastî zordestiyan hatin. Niha rewş gelekî ne baş be jî, hebeke cuda ye. DTP, bi namzetên serbixwe tevli hîlbijartinan bû. Kampanyaya hîlbijartinan, bi kilameke te destpê kir û bidawî bû. Kîjan kilam bû?

Kilama 'Evdo' bû...

Hinek gotinên wê hatin guhartin, tu dikarî hinekî bimirî?

Belê rast e. Me peyvên kilamê wiha guhartin

Tînin tînin tînin

Wê aşî bînin

Endamên serbixwe

Demokrasîyê bînin...

Kilam; li qadên hîlbijartinan bi kurdî û tirkî hate gotin...

Rojda, bi qasî min şopand tu li gelek deveran derketî pêşberî hîlbijêrên kurd.

Dikarî navê van deran bidî. Cihê ku derketî û te kilam û stranên xwe pêşkêş kir.

Eleqeyeke çawa hebû li gorî çavdêriya te?

Bawer bike eleqeyeke gelek baş hebû. Gel rabûbû ser piyan hema bêje.

Germahiyek xwe dida der. Li Sêrtê, Li Stenbolê, li Misircê (Kurtalan),

Diyarbakir, Sirûc û Îdirê derketim konserên hîlbijartinan. Li gelek deveran ligel ku pêleya germê raserî 40 dereceyî jî bû, coşeke mezin hebû...

Baş e, bi xêr û silamet hilbijartin bidawî bû. Lê atmosfer berdewam e. Te behsa germahî û eleqeyeke mezin a gel kir. Gelo ev eleqeya tu dibêjî di sandoqan de xwe nîsan da an? Li gorî baweriya te me kurdan, kar kir an me winda kir? Rastiyê bêjim, beriya hilbijartinan jî û roja hilbijartinan jî, hêviyê min a mezin hebû. Lê encam li gorî xwesteka min derneket. Dil dixwest ku piraniya dengê herêma kurdan were wergirtin. Mixabin ev yek pêk nehat. Lê temsîlkirina kurdan di meclîsê de girîng e. Êdî kurd jî dê xwedî gotin bin. Me hemûyan dizanibû ku wê bi dengên me, bi rayên me bilîzin. Wisa jî kirin. 3-4 parlamenterên me bi vî awayî hatin dizîn! Dîsa jî siheta gelê me xweş!.. Baş e siheta te jî xweş... Vegerim ser albûma te ya dawî; Sebrê, eleqeyeka çawa dît, tu jê xweşhal î? Eleqeyê mezin dît. Ez dixwazim bi rêya vê hevpeyîvîna te, spasiyên xwe aresteyî guhdaran bikim. Ev 8 meh in ku albûm derketiye. Ji bilî ên korsan, heta niha 20 hezar heb hatine firotin. Di şert û mercên îroyîn de, 20 hezar reqameke baş e. Ji bilî vê yekê, albûma min; bi albûmên hunermendên bi navê Kawa û Diyar re, derkete bazarê. Lê albûmên wan, nehatin firotin. Bi tenê albûma min tê firotin. Li gorî ragihandina rêveberên “Kom Muzîkê” di bazara muzîka kurdî de; niha herî zêde, albûma min eleqe dibîne. Li dinyayê, xeyala Rojda ya herî mezin çiyê? Ez dixwazim xwediyê dengê Şakiro û asaleta Meryemxanê bim. Ez jî tevli vê miraza tê ya ciwan dibim û bo vê hevpeyîvîna xweş, spasiyên xwe aresteyî te dikim Rojda Xan...

Ez jî spas dikim, sax bî...

Hevpeyîvîn: Salihê Kevirbirî

1209-ROJA ME

Lawiko qurban ez li alîkî tu li alîkî
 Were em herine cem qazîkî, cem
 miftîkî
 Hela bira bêje cika çira du serê çê
 bi hev ra naçin ser balgiyekî
 Wey ziyaretê, wey ziyaretê
 Dikime qîrîn berva te têm
 Kale- kala peza qurban wê dû me tê
 Hekî mirazê me dikî- bike, na-me
 bike
 xuşk û birê vê axretê.

Keçikê qurban, çiya bilind e, te evîn
 im
 Gul sor bûne naçirpînim
 Ezê tu dila ser dilê xwe û te ra
 nahevînim
 Elegazê kaniyê rêzê
 Ez ber ketim heta fêzê
 Kê ku orta dilê çar çava xeberde,
 bira
 Pêçeka kurîn nede ber hembêzê.
 Dilê min titûna Lenîngradê
 Ezê têk me qilça şerê, ya Êratê
 Bişînim kevla Êrîstê, nav civatê

Lawiko qurban tu wê diçî ez mam
vira
Çavê min xalî nave ava hêsira
Heger Xwedê mirazê min û te bike,
heger nake tu bê xuşkê
Ez bêm bira.

Lawiko qurban, tu diçî ez ê çî ava
bibim
Ezê bibime teyreki qerqûşê hewa
bavim
Ezê cî miskenê te nizanîm
Lawiko qurban, sêwî sed carî sêwî

De tu di ber mala bavê min ra here
were
mîna rêwî
Ezê te xweykim nav sîng û berê xwe
da nola kara xezala
Xezala, berxika heval cêwî
Hîva gundê me, hîva sava
Hîn hingiriye, naçe ava
Xortê min' ra dîtin xwe ra kirine
zava
De bira tiliya min herine çavê dê û
bava

Me li hafa gundê Botî
Cot kevotka hev ra gotî:
Lawiko qurban, wer em herin ber
ziyareta te digot
Min û te va kê poşman ve- bira şil ve
paşê kotî

Mala me cînarê mala şêxê
Lawiko qurban, kaxizekê binivîse
qol- mizgeftê xwe piştê xe
Were min birevîne, paşê nav û dengê
min dinê xwe
Kerî pezê li piştê
Lêyî kişiya ser lêmîştê
Dilê min neketiye tiştêkî,
Dilê min ketiye qeyîşa forme qima

piştê

Kerî pezê çendî wa ye
Nêriyê nav da weke ga ye
Lawiko qurban min û te va hev ra
soz û qirar daye

Kerî pezê vê neqevê
Sipî dike mîna şevê
Tu bixebite bide heqê min bedewê (1)

Ro çû ava tu nema
Tavê avêt dor û çema
Ezê bêjim; yekê min bû jê ra nema
Gede qurban, wekî dayika te bimore

Hevraz çûme, berjêr hatim
Rastî gul û sosinê mêrga hatim
Awîrê qîza kerê usa tûj bûn
Mîna gulla mawzerê ez hingavtim.

Çemo çem çivîko
Kum û koloz dor kulîlko
Min sond xwariye, adek pê ra
Pêşî te, tu dest naçin wan paşila
Herçê kêla haj hev hene
Bîna çiyayê Girîdaxê- Tendûrekê
berî hev e
Wekî te min ra bext bî- bext be
Wekî bêbext î mirazê te bikeve dara
diriya qe venebe.

Kestyûm Reşo, kestyûm xwe ke
Tuncik temoriya serda şêke
Şanî mirazê min qurbana canê xwe
ke
Lawikê min sekiniye ser bêlayê
Min hûr hûr bala xwe didayê
Were tu min ra bêbextiyê neke
Bêbextî qe li mala we nayê

Kerî pezê çendî wa ye
Nêriyê nav da weke ga ye

Sere şivan hatiye

Duajo biçûkê- xew da maye

1-Got; Hesenê mehmût. Ewê ji zarê dayka xwe binefîya gundê nehaya
Hoktênbêryanê yê Armsavîrê Gogo mîrzo
hildaye Gogê li sala 1924 an ji dayika xwe bûye. Ewê 12 zar anîne û terbet kirine.

**Gele nimûnê zargotina civata kurdzane. Kevaniya mala girane,
mêvanhez û qedirgir e û boy wê yekê jê ra divên
“xanima Kurmanciye”**

Zewal qurban, tê wê diçî min xwe ra bibe here
Ezê şîvê biçînim taştîya hespê te ra
Wekî tû û têrîza go; çî ye çî nîn e
Ez ê bêjim; kelî kiriye nevsî canê xwe ra
Baran barî erd lewitî
Hespê delalê min tor bû lê şimitî
Ezê bidim teşî- kuliya herim pêşiyê
Bira xelk bêje; evîndar bû, dilşewitî

Tu qîzîka ser çiyayî
Gelo hîvya kê vir mayî
Ezê xwe tê têkim xwe yî

Paşê daynim kêf û şayî (1)
Keçîkê dînê
Çî evînitîya min û te kir, umrê min î
Kavilê di gunda da
Kesî serê kesî nekir
sebra min î
Berx û yaziyê ya min bûyî
Xwedê nekir
umrê min î

Lo lo gedê tu wê diçî
W' ez çawa bim
Poşman ez im
Ezê bivim teyrekî qereqûşî
Hewa bavim Xeribo lawiko

Umrê min î şîrîn can

Cî meskenê ser peya bim
Min poşmanê- ser peyabim
umrê min gede
Keçikê dînê
Ezê diçim- xeme neke
umrê min î
Weyî etîmê, muhbeta dilê
min û te yek e
sebra min î
Weyî êtîmê, dilê min geş e
melûl neke sebra min î

Olo gede

Tu we diçî, yeman, ez dimînim
olo gede
Olo gede ez ê sebra dilê xwe
bi çi bînim
De tu destmala destê xwe
bihêl ba min
Ezê xem û xeyala pê birevînim
poşman ez im

Keçê dînê

Te çav reşê, bir qorê umrê min î
Weyî etîmê
Qolê zêra ser enya kever bide jorê
sebra min î
(1- Got: Bona Sultan, 58- salî, bineliya
gundê lêrna mêrzê li nehya Êcemiyas in)

Weyî êtîmê

Were ramûsanekê bide min

Hergê nadî- ezê te ramûs im
Bi destê zorê sebra min î
Olo gede
Tu wê diçî, ez mam vira
poşman ez im
Wî bêbexto
Çavê min xalî nave ava wan hêsira
heliyam gundo
Minê bihîstiye; kavilê gundtu zewicî

Ji vir şûnda ez bêm xûşkê
umrê minî
Tu bê bira, heliyam gundo

Keçikê dînê

Ezê navê te hilnadim
Te ra divêm porê,
sebra min î
Weyî etîmê
De tu were ramûsanekê min kerem ke
Bira kul û keser
min ra neçe axa gorê
poşman ez im

Olo lawiko

Divê, Derê malê meş meş neke
nekeve xem xiyala
Cixara xwe geş neke
poşman ez im
Bila serê min qurbana serê te be
Ez ya te me- miqîm
Tu xwe şaş neke,
poşman lawiko dînê,
Dilê min hêlûna teyrê hewa,
dînam dînê
Weyî êtîmê

Lê digere koma qaza li qulinga refê kewa,
sebra min î
Weyî êtîmê
Emegê(ked) minê par pêrar ser te hebû
Sala îsal diçe boşe,
bedî hewa umrê min î

Olo lawiko

Dilê min kul e, ha bi birîne
Umrê min tu yî
Lawikê min çûye welatê xerîba
haja min nîn e

Bebêxto lawiko
Di riya Xwedê de be
Kê mizgîniya delalê dilê min ra bîne
Bila paşê felek rûhê min bistîne

heliyam gundo

Mîrê min dînê
Ezê dimirim yar sebeb e
sebra min î
Weyî êtîmê
De bira tirba min li derê mala
bavê te be, sebra min î
Weyî êtîmê
Gava sibê zû radibî pêşa xwe lêxe, bêje;
Miriyo, rabe, lo rehme li te be
sebra min dînê

Olo lawiko

Wî alî derbaz be wî alî
sebra min tu yî
De çima, berxa min, tu hêrs dikevî
zef dikalî, umrê min î gede
were kevilê gunda da min birevîne
De xwe re bêke bermalî, bermalî
(1)Texta vê kilama evîniyê me ji ber
radyoyê girtiye. Ew ê timê bi strana deng bêje me yê hezkirî
Efoyê Esad Û Camila Çawîş.

Gewra min ji avê tê,
Bîna mîxik û darçîna ber piştê tê
Devê min xala sûretê te keta

Neçelmîk ez bigirtama, bişandama Rûsête
Çavê te reşin mîna hebê tirî,
Serda tê bijang û birû
Şûşa dilê min şikestiye, nacebirî
Were mala me mêvanî
Rabe, rûne bigiranî
Ezê ji te ra serjêkim berxa ser beranî
Tê bîna bayê biharê
Xwedê bejna bilind xeyrandiye rîşîyê
Heyfa min tê, axa gorê
Xweda heland milê mertelê
Min hafa deştê
Dengê du zerya xweş tê
Ax dikim xûna reş tê
Kal bûm, sed carî kal bûm
Ezê nêzîkî heftê salî bûm

Seva çavên belek, xirab mal bûm

Hîv xeyidiye naçe avan
Pêvir belav bûne li wan navan
Îro bîst çar roj e
Xew herimiye li çavên belek
Serê xwandine elîfba ye
Xala sîv û berê xelqê delal
sed û sê ye

Sîngê zeriya min wek mizgefta ye
Erzorima kambax meriv lê bike
Dirozgên nimêja Eydê ye

Zozanê me baş in
Belekiyê berfê lê şeş in
Rewşê kurmnciyê;
Qîzê bi kezî, xortê sivik e
Tezê teraş in

Tirba siyarê min himber e
Cotek marîser zer e
Goştê wî xwariye
Hestiya kirî sefer e
Siyarê holê siyar bû xama
Jê kir serê zeman- xanê Ecem e
Min eskerê peya şandiye peyî wî

Dû dermanê gul ava pêra daniye lawiko;
Heger devê xwe bikî sîng û berê min
Xerîbiya te yê, li te şîrîn be
Dilê min birîndarê

Ax û wax badilhewa ne
Kî dilê bengî ji hev biqetîne
Bira derdê min bibe para wî

Hespa lawikê min guh daliqandine
Koma siyara li ser zenguha xwe raçandine
Lawikê min ketiye nava cêrgê
eskerê Reşid Paşa
Bejn û bala wî usan e
Tê qeyî bêjî mîr û hakim e

Text: X. Abovyane

3

Heft stêrkê pêvir mezina vebûne
Min jî vekiriye sîng û berê wan mitala da
Li welatê Riştinya (1)

Lawikê me hatiye ba me mêvanî
Min danî ber serê wî bazbenda xwe
Bin wî rêxist Xaliça Xorosanî

Ezê çavê belek bejin û bala xwa
Bi dil û can porê wî ye kurîşkîra bighunim
Lê eger bi wê jî qima wî nayê
Ezê canê xwe bi can qurban kim
Lawikê me hat ba me mêvanî
Simbêlê kaw xweş ba dide
Minê bi dil û can çavê belek ber danîna
Lê ew î ramûsan ji min dixwast
Min ramûsanek neda wî ye
Qe nafikirîm di dinê da mirin heye
(1- Qezek li Ermenistan)

1210-ROJA WÊ BÊ

Xwîna me rijî li deştan û çiyar
Wêran kirin li me gund û bajaran
Di warê bavê xwe de em bûne
mihacir
Wek bazên perşikestî mane li bin
dest neyaran

Ew roj wê bê ew roja Newrozê
Cejneki xweş bo Kurda pîroz e
Ew roja serxwebûna Kurdistan
Ew roj e, roja şahî ye Newroza

Kurdistan

Bi hêvî bin van rojan derbaskin
Pêşkevin emê welat xelas kin
Êdî bese em qirkirin
Bi xwendin û zanîn karbikin bo
Kurdistan

Kordno rabin hun ser piyan
Xebat bikin ji bo welat
Wê xilas kin ji bin destan
Şer bikin ji bo welat...

Gotin: Serhat BaranMuzîk: Gelêrî

1211-ROMANÎ

Romanî ha Romanî, haylo lawo Romanî
Romanî ha Romanî, de gidî lawo Romanî

Te li wê riyê çî anî, haylo lawo Romanî
Te li wê riyê çî anî, de gidî lawo Romanî
Cot gamêşên nêr anî, haylo lawo Romanî
Cot gamêşên nêr anî, de gidî lawo Romanî
Xeyrî keçikê derd anî, haylo lawo Romanî
Xeyrî keçikê derd anî, de gidî lawo Romanî
Romanî ha Romanî, haylo lawo Romanî
Romanî ha Romanî, de gidî lawo Romanî

Xeyrî xwe wê derd nedî, haylo lawo Romanî
Xeyrî xwe wê derd nedî, de gidî lawo Romanî
Qimilî dîsa dîsa, haylo lawo Romanî
Xwe didî dora kîsa, de gidî lawo Romanî
Fincanê dest Êrîsa, haylo lawo Romanî
Fincanê dest Êrîsa, de gidî lawo Romanî
Qimilî dorê bîrê, haylo lawo Romanî
Qimilî dorê bîrê, de gidî lawo Romanî

Romanî ha Romanî, haylo lawo Romanî
Romanî ha Romanî, de gidî lawo Romanî

Gotin û Muzîk: Gelerî-Herêm: Serhed
Arr: Yekbûn

1212-ROJ ROJA ME YE

Roja me derket li serê çîyan
Tîrêja xwe da erd û zevîyan
Hêstirê çavan çû em tev kenîyan
Rabin dîlanê roj roja me ye

Roj roja me ye gundî û rênçber
Roj roja me ye hemmî proleter

Armanca me yek e em birayê hev in
Aştî dixwazin tev hevalbend in
Hevalên rojê dujminê şev in
Rabin dîlanê roj roja me ye

Roj roja me ye gundî û rênçber
Roj roja me ye hemmî proleter

Gul û sosin vekir her alî sor kir
Mizgînîya xweşiyê ji mer dîyarî kir
Riya şoreşê me zû hişyar kir
Rabin dîlanê roj roja me ye
Roj roja me ye gundî û rênçber
Roj roja me ye hemmî proleter

Tirs û lerz neman emê liwan xin
Li erd û ezman gurmîni daxin
Kesk û sor û zeryê li herder bilindkin
Rabin dîlanê roj roja me ye

Roj roja me ye gundî û rênçber
Roj roja me ye hemmî proleter
Helbest : Cegerxwîn-Muzîk : W.

1213-ROJBAŞ

Bi tîrêjên rojê re
Bi aviya sibê re
Ji nav çiyên der tîn
Dilê me hemiyan pê re
Rojbaş
Gerîlla rojbaş....

Herdu destan rakîn
Kesk, sor û zer li bakîn
Keç û xortan silavkîn
Wê kurdistan avakîn

1214-RONAHÎ Û BERÎVAN

Yek caran agir dibe mirov
Yek caran mirov dibe agir
Yek caran agirdibe ronahî
Yek caran Ronahî dibe agir

Yek caran dişewite pelên daran
Yek caran hesreta azadiya welat
Mezin dibe, dibe derdekî giran

1215-RONAHÎ Û RABÛN

Sibê zû roj li me hilatî
Ronahî li me dîke xelatî
Da em jî herin rûnin digel wan
Peyvê xwe bikin li nik civatan
Da kursî ji bo me bê te danîn
Qedrê Xemaya me bê te zanîn
Îro heye digel wî sozek
Te -Yîne bikê ji bo me rojek
Sondê dixwîm her bi navê Yezdan

Amedî
Sazkirin : Koma Dengê Azadî

Rojbaş
Gerîlla rojbaş....

Li dû hev dû bi rêz in
Hemû huner û hêz in
Kevokên aşitî ne
Bi zêrê zer xêzin
Rojbaş
Gerîlla rojbaş....

Gotin: Hekîm sefkan
Muzîk: Hekîm Sefkan
Serrastkirin: (Şehîd Serhad)

Dişewite, diqîre, dibe Bêrivan

Arê Newrozê, arê Newrozê
Bûye agirê serhildana Kurdistan e
Silav ji wan re, silav ji wan re
Silav ji agirê serhildana Kurdistan re

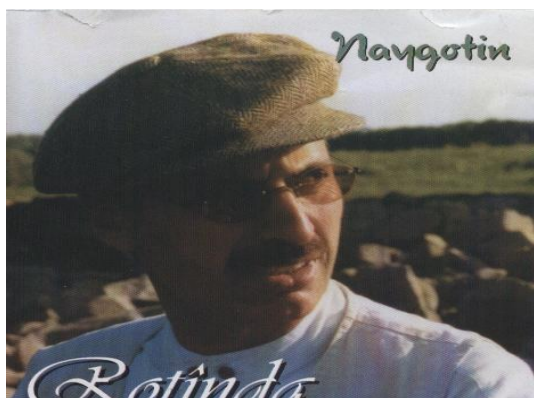
**Not: (Wan herdu keçên delal xwe li
li
Almanya ji bo Ocalan şewitandin).**

Êşû elemê bike ji Kurdan.
Dara ko te çandî ser hêşîn bû
Sêvên ko me xwerin nûgiha bû
Çavên di siya li me helal bû
Kêf û hunera me xuya bû.
Em rabin edî ji nav nivînan
Da kêf bikin li baxê Kurdan
Xurşîd tu here welat bibîne
Mizgînî şahî ji bo me bîn e

Amûda Serhedî

1216-ROTÎNDA Û STRANÊN WÎ

1216-A-MESO DÛR

Serva tora buti
Mi ye xo kerdo kê
Ju yo di bom wazena
Meso dur meso
Serva tora buti
Mi yo xo kerdo kê
Ju yo di bom wazena
Ezo hîta derro

1217-AVAŞÎN

Şev tarî lê tu diçirusî
Wek heyva çarde şevî
Pir sênî pir zelalî
Hevalê meyî tu Avaşîn
Te kî dî kî nedî Avaşîn
Te pir merxas û Egî nasî

Ooo paye ki na dana xo
Ooo çî vesayiye

Qesey ke tu vanena
Tê de kemer vorena
Rastiye de senena
Kam mire bivano
Ça honde xo deznena
Tew tew mire çî derdo

Gotin û Muzîk: Quto û Erdal

Ser singa Zagros diherikî
Wekî xwînî ji axamere
Rê bide Avaşîn rê bide
Ney xezebê li hember wan
Ew hevalin wekî te zelalin
Himezke wan bi pêlên xwe.

Gotin û Muzîk: Rotînda

1218-BIHİŞT

Dol û newal dema havîne
Zozan buharin
Serê çıyan tim bi berfe
Tîpî û bagere
Çar demsal jiyan dike
Kurdistan bihişte

Qelinê te xwîna şehîdane
Tu evîna rojê, sebra dilê urdayî

1219-WELATÊ ME

Welatê me bi deşt û zozan e
Havîn bihar her demê pir xweş e
Ev çax û dema kar û xebat e
Werin birano em bixebitin
Çi xweş e gund û bajarê me
Amed, Silêmanî, Dersîm, Kerkûk
Çi qas xweş e welatê me

Dibihîzim berf bariye
Mirov li çol û gundan mamin
Lê li bin berfê kulîlk vekirin
Şahî û xweşiya xwe belav kirin
Dengê bilûra şivan çi xweş e
Wek stranekî kêf xweş dibe

1220-BENDA TE ME

Çavê min diçin cîhekê dûr
Dilê min digere li wandera hur hur
Nikarim bisekinim
Diçim melûl melûl
Benda te me dewere

Benda te me
Li benda te me dewere

Bihîşteki axa te nadim hemû dinê
Xeml û rewşa te çi xweşe Kurdistanê

Kul û hêsan re hewa welatê min
Wekê dermane
Bê emsale avên rubaran
Çem û kahniyan
Xweza dewlemede
Çîçek bi heft rengin.

Gotin û Muzîk: Rotînda

Dengbêjen kurdan tim bi dengê xwe
Kul û derdên me tînin ziman

Bakur, başur, rojava, rojhilat
Çar aliyê welatê me xweş e
Beaxçeyê Entabê, baxê Erezê
Deşta mûşê, çi xweş e welatê me
Sorani gorani, kurmanci, dimilî
Ev dewlemendiya zimanê me ye
Werin em silav bidin birayê delal
Bi hemû zimanên li ser dinê.

**Gotin: Rotînda Yetkîner
Koma gulên Mezrobotan
Jiyana rewşen**

Tu gula çıyan
Tu sebra dilan
Heviya gelê min
Sosina şoreşê
Benda te me
Xem nine bimirim jî
Bo evîna te.

Sebra min bi tenê li çıyan tê
Tu heyî li her dol û newal,

çem û rubar de
bîhna te tîne bayê
dimeşe sibe êvar

li benda te me dewere.

Gotin û Muzîk: Rotînda

1221-ZÎLAN

Herin ji serê heft çiyar kulîlkên heft rengîn bînin
Wan kulîlkan li der û dora serê Zîlana min bigerînin
Bînin bi wan kulîlkan Zîlana min bi hef nexşan bixemlînin.

Wer bikin ku Zîlana min nexeydînin
Ew delale, rêhevale

Lê lê dayê mij dagirtîye her derê
Lê lê dayê çav çavan nabîne
Lê lê dayê ên ku wenda dibe
Mirovahiye hedî hedî
Pêtî pêtî ji me kêmbibe
Çima, bêdengin hîna?

Ma me soz dabu wan şehîdan
Li ser agir û li ber rojê
Carna mirin pîroze bi qasê jiyar
Wekî rêheval Zîlan.

Gotin û Muzîk: Rotînda

1222-KOÇBERÎ ZOR E

Te şikand dilê min
Dîsa nizam çima
Serê min dêhşê serê min
Min nizani bû ku
Koçberî ewqas zore
Dilê min digrî dilê min.
Ji te dûr bê navim
Lê dîsa evîndarim

Na bê te wek dîn û harim
Na nabe zore
Koçberî bi jane

Ez mam li paş heft çiyar
Bi hesreta te me
Dilê min digrî dilê min
Tu tim li ber çavê minî
Dixwazim werim cem te
Dilê min digrî dilê min.

1223-ÇAR ÇÊLA

Dimeşî dimeşî naqedin çiya
Pir bilindin Zagros bi qasê xweda
Kurêjehro, Govendê, Cîlo û Çarçêla
Sê perçê Kurdistan digêhêjin hev
livra
Ne Îskender, ne Timur, ne Erep ne
Fars
Dest hildarî nestandin li ser van
çiyân
Her kû serê gelê Kurd ketî tengasî
Hilkişiyân Zagrosan ji bo azadî

1224-GİMGİM

Wekî baxçê gula bi cîh buye
Di navbera çemê Sus û ava Xoşan de
Kanya sar girê Sedo, Goşkarbaba
Sê golê germikê li binya wê ye
Gimgime, Warêtoye

Înaq û Xirbaqup
Ziring û Alingoz
Dadînan û Xoşan
Golabêbinî pir kûre
Gimgime...

1225-HERE WELATÊ XWE

Ket nava valahî kî
Kur dirêj û reş û tarî
Çewa derkevi ji wir
Nizanim nizanim
Direvin tên ji Kurdistan
Durdikevin ji eslê xwe

Konaxa şervananî tu Çarçêla
Nav girê Zagrosta a herî delalî
Çîroka Çarçêla pir bi jane
Çarçêla wek çarperçê Kurdistane
Çar demsal Çarçêla bi berf dixemile
Bihîştta Zagrosa tu yî Çarçêla

Zagros cîhê zayıya mirovahiyê ye
Piroze livir jiyân, pir kevne dîrok
Rengîne xweza livir, bi xemlin zinar
16 hezar çîçek dijên li ser Zagrosan

Gotin û Muzîk: Rotînda

Kimsoryan û Dêrik
Badan û Baskan
Tatan û Anêr
Cîbran û Xormekan
Gimgime Warêtoye

Çiyayê hezargolê li piştta wê ye
Welatparêzin tev şênîya wê
Govendê Gimgimê dewlemende
Min bîriya axa te kiriye

Gotin û Muzîk: Rotînda

Bê xwedîne li wan kuçan
Sutalin sutalin

Here welatê xwe bo ku bibî mirov
Here welatê xwe bo ku bibî azad
Here welatwe an na tu wek parsekan
Bigevizî li van deran.

1226-NAYGOTÏN

Kerba dilê min bûye bahoz
Fikrê serê min bûnin aşî
Nikarim li ber bisekinim
Çewa bînim ziman nizamim.
Naygotin
Pir hînê te bume
Bê te wekê mirî me
Dema navê te dibihîsim

Av li çema kêmdibe
Nay gotin
Di vê dema teng da
Min hustu xwar nehêle
Tu dirêjke destê xwe
Ez şerm dikim
Bêjim ji te hesdikim
nayê gotin

Gotin û Muzîk: Rotînda

1227-ROKA ME HÏLATÎ

Roka me hilatî
Zerî merî
Şewqa xwe da oda bavê Xelîl
Sarya derî
Roka me hatiye ji aliyê millî

Odeka bavê xelîl ser bi şex ra
Cav bi kilo
Roka me hilatiye ji aliyê Botan
Şewqa odeka bavê Xelîl
Bi qîz û xort o
Roka me hilatî di sota

1228-A-RUTO

Ha wer wer wer xanimê
Xanim bûka mala bavê min e
Ji banê xenî ba dikirim
Kafirbavê nakelime
Xinzirbavê nakelime
Nigê xanim bi şimikê

Çû Midyatê gilî kir
Wê qaymeqaman qanî bike
Wê hakimî qanî bike
Wê yuzbaşîyan bertûl bike
Wê mala Rûto xera bike
Ha wer wer wer xanimê
Bûka malê bavê minê

1229-ROVÎ

Rovî rovî rindik
Serê dûvê rovî kincik
Rovî çûye mala xala

Bar kiriye barê dara
Bijmêre ku ne bîst û çar e
Bifiltîne qorikê rovî
Hişk û teredar e
Azadiya welat- Zana

1230-RÛKÊN

Xwînşêrînê rûkenê delala dilê min bi tenê
Ka ew roja ez te bînim dest bavêjim wê gerdenê

Ezê çiya bihejînim, bi zor-bi xweşê wê bînim
Ji bo te ez ne sax im ez miriyê xwîna şêrîn im

Te ji vî dilê navêjim, ez evîndarê teyê ji mêj im
Sebra dilê min tu yê li her deverê dibêjim

Gotin û Muzîk: Seîd Yusif

1231-RÛKÊ YARÊ SÊV Û XURME

(Hersê rêz du caran tên gotine)

Li vî seqlanê lê lê lo lo
Gurme gurme way way
Li ber xwe tîne lê lê lo lo
Qal û gurme way way
Rûkê yarê lê lê lo lo
Sêv û xurme way way

Bi seqlanê lê lê lo lo

1232-RÛVÎ

Rûvîkê endarê baz daye serê darê
Rûvî mamê min a dûv çiç kir hata
min a
Rûvî mamê min a dûv sing kir hata
min a

Rûvî rûvî rûvî sing gupa û kovî
Rûvî mamê min a dûv çiç kir hata
min a
Rûvî mamê min a dûv sing kir hata
min a

Nalenal e way way
Li ber xwe tîne lê lê lo lo
Sîngê yarê lê lê lo lo
Sêvên tirşin way way

Li vî seqlanê lê lê lo lo
Fitefit e way way
Li ber xwe tîne lê lê lo lo
Dar û çît e lê lê lo lo
Navê yarê lê lê lo lo
Zer Nêrgîz e way way

(Azadiya welat 204)

Rûvî neyarê min a xweriya mirîşkê
min a
Rûvî çûye ser darê waw waw waw
were xarê

Rûvî bigirîn ber nedin bêxne kela
savarê
Rûvî mamê min a goşt xweş e li ser
savarê
Gelêrî

**Berhevkar Koma gulên Xerzan
Jiyana rewşan**

S

1233-SADÊ HEMÊ

Şahidê û şihûdê Elo, Gemşê çiravê,
Qesebê mêra, Qaçxûnê dewletê,
Şerê zozana gelek hene
Bi topa maqûlê Dêrîkiya, bi şeş topa,
Bi duwanzdê Mitralyoza,
Bi topa Heskê Remoya wê rojê
Ji naval meşkîna bi sê şopa kire der e.
Bira şerek dane keta li meşkîna
şewitî
Li ber warê.
Sadê Hemê bi dengê ban dikir,
Ehmedê Elo,
Lawo tu mêrekî çê be
Bixebite,
Paketekê bavê devê mîrata enxdarê.
Megerê li kuştinê nefera,
Bigerê li kuştina zabit û qumandara,
Ma şalê tu îro hilînî heyfa
Hemê delalê.
De bira şerek daneketa li meşkîna
Şewitî li kokê beriya
Bira Xwedê teala xereb bikê mala
Maqûla Dêrîkiya, bînbaşî efendiya.
De çawa li ser serê bavê Şêxo,
Apê Cemîl, qesabê mêra,
Qaçxûnê dewletê, şerê zozana.
Jê tê dengê topan û mîtralyoza,
şerqîna mîratê çapliya.

De Çûçê bi sê denga ban dikir
Sado bira, li me fermane, ferman e.
Fermana me rabû ji cem maqûlê
Derikiya ji xelkê Diyarbekir,
Ji qomserê Mêrdînê.
Fermana me rakirin berê me dan serê
çiya
Weyla li min, weyla li min,
Berê me dan gullan û kuştinê
Pêşiya me dan hikmatê
Şewitiya mirinê.

Şerek daneketa li meşkîna şewitî,

Li koka kembera,
Li ser serê bavê Şêxo,
Apê Cemîl, qesabê mêra,
Qaçxûnê dewletê, şerê zozana.
Jê tê dengê topan û mitralyoza,
Xirpanê mîratê mawzêra.
Şahidê û şihûdê bavê Şêxo,
Apê cemil, qesabê mêra,
Qaçxûnê dewletê wê rojê gelek hene
Gelek cara êrîş kir li ser kozika
Neyra bi xencera.

Dilê min evdelê Xwedê dil dibê ye
Bira şerek dane keta,
Li meşkîna şewitî va bi rê ye
De bila Xwedê teala xereb bike mala
Qaymeqamê Dêrîkê,
Misteşarê Mêrdînê,
Waliyê Diyarbekirê ye.
De bira Xwedê xira bike ocaxê
Eskerê nefîrmê ye
Derbek lêda li bejn û bala bavê Şêxo
Apê Cemîl, qesabê mêra, qaçxûnê
dewletê ye.
Jê tê dengê topan û mitralyoza,
Şerqîna beşataşa.

Lo lo ! hekîmo te mal ne xana
Xwedê be
Te çawa canê bavê şêxo,
Apê Cemîl, qesebê mêra,
Qaçxûnê dewletê, şerê zozana.

Te da ber mîrata qelemtiraşa
Keko ferman e, ferman e
Fermana me rakirin ji Stenbolê ji ba
Siltana.
De bira şerek daneketa li meşkîna
Şewitî bi mermer e
De bira xwedê teala xirab bike

Maqûlê Dêrîkiya, bi şeş topa,
Bi duwanzdê mitralyoza,
Bi eskerê nefîramê, bi Romê,
Malik wêran wê rojê kişiya ser e.

Sadê Hemê dengekî ban dikir,
Ehmê Elo, tu bi bavê min be,

1234-SAKÎNE

Kirîva te me lorikê
Şûrê Şamê lorikê
Li piştta te me lorikê
Sakine me lorikê
Bêmane me lorikê
Digo bira gundê Çimeyê bişewite
Lorikê sî mehle ye lorikê
Ezê derim mala kirîvê Sînan
Lorikê kî li mal heye lorikê
Min ra mîna bajarê Stenbolê lorikê
Çayxanê û aşxanê û lorikê loqente
ye lorikê
Lo min te va xaikî xwe çêkir lorikê

Me qapîkî lêxist, lorikê li textê Wanê
Lorikê li textê Wanê lorikê
K'emê tê da îdare kin lorikê
Van her sê mehêngê lorikê

1235-SALÊ

Salê....Salê.....Salê.....

Hey bi derdê bi kulê bi xemê bi jarê bi ax u lalê.....

Ji xelkê re bihareke bi sor gul û bi rengîne

ji min evdalê xwedêre pîre payîze zer û kalê

Kul û derdê hezar sala di dilê min evdalê xwedê de şax vedane

Ji tere salê

Bêje salê... bi Xwedê Ez ne pîr bum.....

Evan salê xerîbîya xopan bira Ez pîr kirim.....

Tu mêrekî çê be, bixebite, hêla peya,
alî jorîn bera me de.

Meger li kuştina nefera
Bigerê li kuştina zabit û qumandara
Û bînbaşiya.

Hawar

Zivistanê lorikê
Lo lo were destê min bigire
Bavêje paş Evdila Begê lorikê
Li Hîlwanê lorikê
Gundê Çimê bira bişewite lorikê
Li hember e lorikê
Kirîvê Sînan nexaş e lorikê
Milay li ser e
Ezê tirsala mala kûçik Elî ra lorikê
Nawerim herme ser e lorikê
Digo li wî bayî lorikê
Li wî bakurî lorikê
Digo li wî çemî lorikê şafir pîrî
lorikê
Bira mala kûçik Elî bişewite lorikê
Ez nedame Kirîvê Sînan lorikê
Serî gurî lorikê

Samî Berbang Zend-3

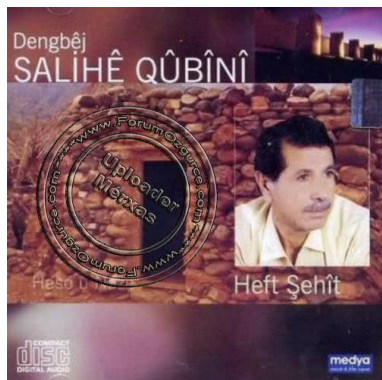
Bêje salê...Ezê naçime dêrika hemgo cizîra botan zaxoka rengîn
ji xema dilê min û tere li qontarê çîyan.....
Kulê ti bi kul bî bi kevî mala kevne perestan û xwîn xwerê van romîyan
Destê min qut kirin ji dost û hevalan ji koma xweyî û xwidanan ji xweyîyan
Ez ketime der û kolanê xelkê mîna perîşanan xwedê zanî exsîyan û benîyan
Ez bume benîştê ser zimanan Gurê çol û çîyan bi halê min kenîyan
Temîna min li keç û xortê Kurdîstanê re axa Welatê xwe bixun
Û sed carî bi xwedê bi min çêtire ji Zêr û zegerên welatê xerîbîyan
Bêje salê.. hey çiftê oxirsizê bê îxbalê
Ji xelkêre bihareke bi sor gul û bi rengîne
Ji min evdalê xwedêre pîre payîze zer û kalê
Kul û derdê hezar salan di dilê min evdalê xwedêde şax vedane ji tere salê
Bêje salê.. bi xwedê Ez ne pîr bum.....
Evan salên xerîbîya xopan bira bi xwedê ez pîrkirim....

Bêje salê...Ez ketim ji kerbê xerîbîya xopan bira bi xwedê wexte Ez bimirim
Li der û kolanê Almanya bê dost û heval û bi hogirim
Ez nizanim careke dinê vegerim nava Dost û Hevalan
Nizanim li der û kolanê xelkê emê bimirin
Temîna min li keç û xortê Kurdîstanê re axa Welatê xwe bixun
Û sed carî bi xwedê bi min çêtire ji Zêr û
zegerên welatê xerîbîyan
Bêje salê.. hey çiftê oxirsizê bê îxbalê
Ji xelkêre bihareke bi sor gul û bi rengîne
Ji min evdalê xwedêre pîre payîze zer û kalê
Kul û derdê hezar salan di dilê min evdalê xwedêde şax vedane ji tere salê
Bêje salê.. bi xwedê Ez ne pîr bum.....
Evan salên xerîbîya xopan bira bi xwedê ez pîrkirim....

1236-SALIHÊ QUBÎNÎ

Salihê Qubînê

Salihê Qûbînê yek ji dengbêjên me yê bi nav û deng e ku bi taybetî li **Herêma Xerzan**, bi giştî jî li seranserê welêt tê naskirin.

Qûbînî di sala **1949'an de li Gundê Eyndarê (Agaçlîpînar)** ya bi ser Misirca (Kurtalan) Sêrtê ve ye, hatiye dinyayê. Ji ber feqîrî û belengaziyê, hêj di zarokatiya xwe de malbata wî li gelek gundan geriyaye. Berê mala wî li gundê 'Girikê Boto' ya bi ser Farqîna (Silvan) Diyarbekirê ve ye bû, niha ew li Batmanê bi cih û war e.

Qûbînî ji bilî karê dengbêjiyê, jî bo dabara malbata xwe bike, di çêkirina avahî û mizgeftên gundan de

karê sewaxê û lêkirina dîwaran dike.

Di gotûbêjêke ku me pê re kiribû de, bersiva pîrsa me ya bi rengê: "We çawa, çi çax û bi çi awayî dest bi karê dengbêjiyê kiriye? Ev çend sal in ku hûn stranan dibêjin? Di malbata we de ji xeynî we kesên ku distrên hene gelo?" wisa bersivandibû: "Hêj di 12-13 saliya xwe de, li poxan û benderên gund min kilam û stran digotin. Min dênh û bala xwe dida darekî, xaniyekî, mirovekî an jî heywanekî, min digot û li hev dianî. Di malbata me de birayê min ê mezin ku 'Qasimê Dengbêj' jê re digotin, berê stran digotin û îro kêmbê jî dibêje. Babê min 'Sofî Hemê' jî dengbêjekî baş bû. Lê dema ez dibim 9-10 salî, êdî jî ber bêtaqetiyê, dest ji kilam û stranan dikişîne. Ev 40 sal e ku ez dibêjim. Hinek kilam û awaz min ji birayê xwe Qasim û hinek ji wan jî min ji bavê xwe Hemê girtine. Gelek kilamên ku min bi xwe çêkirine jî hene...."

Gelo dengbêjên ku herî zêde tesîr li Salihê Qûbînê kirine kî ne? Li gorî gotina wî Teyîboyê Sierî ku niha li Gundê Marîbê ya Misircê rûdine, Şakirê Bedih ango Şakirê Mezin û Rehmetiyê Hiseynê Orginosî yê Mûşî tesîreke mezin lê kirine. Lê dengbêjek jî heye ku gelek dixwaze li civat û dîwana wî bibe mêvan û pê re dîwaneke 'Xerzanî' pêk bîne. Ew dengbêj jî 'Bermahiyê Komkûjiya Filehan', 'Qûlîngê Deşta Xerzan', 'Lejyonerê Artêşa Fransa', 'Hevalbendê Seîd Axayê Cîzîrî' û 'Xweşawazê Radyoya Erîvanê' Karapetê Xaço ye. Li gorî gotina wî 5-6 meh berê bi rîya telefonê, bi Karapet re ketine têkiliyê û ji hev re çend bend kilam gotine.

Heta niha bi sedan kasetên Salihê Qûbînê bi awayên amatorî hatine qeydkirin û tomarkirin. Lê bi awayeke profesyonelî ev 6-7 sal in ku 6 kasetên wî derketine pêşberî kilamhezan.

Bi kurtasî mirov bibêje; ev ciwanmêrê hanê Deng û Awaza Deşta Xerzan bixwe ye. Dema kilamên **Metran Îsa, Derwêşê Evdî, Genc Xelîl û Edûlê, Lawiko Dîno, Hay lo li min (Xêlyeya Farqînî), Koçero Lawikê Silîvanî, Şerê Hethetkê, Kilama Behcetê Dawûd** bê gotin Salihê Qûbînê tê bîra mirov. Her

wiha **Emê Gozê** ku wekî “Rêbirê Posteya Dewletê” tê nasîn, kilameke ku ji hêla **Seydayê Cegerxwîn** ve jî gelekî hatiye ecibandin, awazeke şêrîn e ji devê Salihê Qûbînê...

Ji nivîsar-gotûbêja Salihê Kevirbirî

1237-KİLAMA HESOYÊ BRAHÎM Û ŞERÊ HETHETKÊ

Ji devê Salihê Qûbînê

Hethetkê gundekî Qûbînê ye. Kesên ku li gund dimînin ji eşîra reşkotan in. Hesoyê Brahîm serekê mala Nasir e. Ji eşîra Sînika ye. Nevl gundê Hesoyê Brahîm Zercilê ye ku girêdayî Batmanê ye. Girê di navbera Hethetikê û Zercilê de ye.

Hecî Mihemedê Mistê serokê reşkotan tevî 6 û 7 sîwariyên xwe ji Elîhê ber ve mala wî tên.

Gundê Sînikê(Hesoyê Brahim) zercilê kanîrewa, Bahezîrg, Girêş, Besorkê, Bilêyder, gundên Reşkotan (Hecî Mihemedê Mistê) gelek in. Çend ji wan Hethetkê Hiznemîrê, Bolîndê, Tapiyê, Dilbêsa, Licikê, Xilika, malê Newêlê, Hicrê, Texriyê(gundê Ezidiyan) Kelokê, Kurtikê û Zivingê ne.

Rojek ji rojan,(beriya 40 û 45 salî) Dema ku Hecî Mihmedê Mistê bi çend sîwarên xwe ve têne gundê xwe yî bi navê Bolîndê, li serê girê Qîro Hesoyê Brahîm ku mezinê eşîra Sînika ye birayê xwe Mihemed elî dişîne pêşiya wan, ji ber ku ew bêyî destûra wan di ser gundê wan re derbas bûne. Her wiha ew dixwaze hîn bibe ka ew kî ne, ji malê kê ne, navê wan çi ne? Mihemed Elî ji Heso re dibêje:“ rêwî ne, bi riya xwe de diçin, tu eleqa me bi wan tune, dev ji wan berdide” Lê Heso mirovekî axa ye, zalim e. Careka din birayê xwe Mihemed Elî bi ser wan de dişîne. Pirsan ji hev dikin. Hecî **Mihmedê Mistê wiha dibêje:**

Ez Mistê Quto me, fexê mala Ezo me, min tu caran navê xwe ji kesî re negotibû.

Dibê ev vê tenê li ser kolosê bavê xwe nahêlim,

Ez vê tîrê di nav şalê mala Nasir de nahêlînim.

Dibê wîla wayê mala Quto û mala Nasir di kevane Qîrê de li ser kaniya

Bedereşê,

Li milê Tapiyê, li hev û din aliyane,

wekî şîşê mencaniqê, wek kûrê hedada li ser serê hev dadane.

Mihemedê Elî Gazî dîke

Heso rabe lezke, bilezîne.

Sê toqê devrêşa bide Rizgo ji min re bişîne.

Îro me cewabên hev daye,

tê daim bala me û xelkê tekî hev bikî.

Tê bêjî were li mala xwe rûne,
 Axawo wîla wayê.
 Siûda êrîşa ewilî derbek daye li Silêman û Bazo.
 Laşê wan maye li kevanê Qîrê,
 li ber tirêja tavê.
 Ez çi bikim? Îro di susteme de maye asê.
 Ez dikim nakim bi şîşa tifingê,
 Bi serê kuriya xençerê jl dernayê.
 Hawara wan zahif e, hawara me file û êzidî ne.
 Tu qail bî ne qail bî,
 Îro wê mala Quto koka mala Nasir biqelînin ji dinyayê.
 Qey tu nizanî roja ku roj reş bibe rev bi kêrî her çar peyayê mala Nasir nayê.
 Wîla waye, wîla waye
 Sê şad û şirûdê Hecî Mihmedê Mistê bavê Sebrî hene li dinyayê
 Sê deng li axê Xisarka û Pîloka dikir gazî:
 Bavê min bûno lêxin.
 Êvar e roj nemaye,
 Termê Silêman û Bazo li mala Tapiyê li ber tirêja tavê maye.,
 Îro heyfa wan xweş mêra li erdê maye.
 Reşo gazî dikir:
 Hecî Mihmedê Misto navê Xwedê bide,
 Êvar e, hê ro zû ye min derbekî daye Hamîd zava ye.
 Derba dido ya daye li bejn û bala Xalîdê kevinka li ser desta ye.
 Min derba sisêyan daye bejn û bala Rizgo cilê resmî lê ne.
 Hikumata Elmedîna îro li erdê maye.
 Min derba çara daye bejn û bala Mihemedê Elî bavê Xezebê kewê sekekirî,
 Roja ku biqewîme mêrekî bi seda ye,
 Min derba pêncê avêtiye Hesoyê Brahîm ez nizamim sax e ne bi birîndar e.
 Mirîdê Şêxê Zîla ye bi lingê hespê boz reviya ye.
 Min Heso nekuşt min ji bona derd û kulê dinyayê ew berdaye
 Wîla wayê wîla wayê.....

Çîroka kilamê jî wiha ye.

Di vî şerê Qîrê de, di rojê de çar birayên Heso, bi navê Hemît, Xalid, Rizgo û
 Mihemed Elî hatin kuştine. Du heb ji eşîrê Reşkotan bi navê Silêman û Bazo
 hatin kuştine.

Hesoyê Brahîm piştî kuştina çar birayên xwe çûn Wêranşehrê, cem Brahîm paşa.
 Lazimiya ji sîleh bigire hetanî mermî ya ji xwe re anî, hate gundê Zercilê û
 Bahezîr qê, koma xwe çêkir, hawara xwe bi file û êzidiyan anî. Gotin emê
 bavêjin ser Hethetkê, emê bistînin heyfa xwe. Mihemed Elî birayê hev in,,
 Reysê jî kurê mamê wan e. Ev her sê zilam û mêrxas in, jêhatî ne. Neyarê wan
 Hesoyê Brahîm ve re dibêjin“ Eger ji wan her sê kesan yek bifilte, wê heyfê
 bikine deh heyf, divê yek ji wan xelas nabe” Heso deh zilaman dixwe hewşa
 Mihemed, deh zilaman jî dixwe hewşa Elî û deh zilaman jî dixwe hewşa Reysê. Sê

zilaman dişîne ser xaniyan, yek jê diçe ser xaniyê Elî, yek diçe ser xaniyê Reysê. Ji Mihemed re dibêjin Elî kuştin; ji Elî re dibêje Mihemed kuştin, ji Reysê re dibêjin Mihemed kuştin. hersê bi hev re derdikevin, lê kemîn di hewşê de hatiye danîn...

Zilamek ji eşîra Reşkotan bi Heso re ye, bi zimanê Reşkotanî(dimilkî) hawar dike û dibêje:“ Hesoyê Brahîm talana Bolindê û gundê karşî wan bir” Wexta ku hawar li gund digere û deng bi tivingan dikeve û herkes ji mala xwe radihêje tivinga xwe î derdikeve hawarê.Eskerên Heso jî di nav gunda cî girtine. Kî derket eskerên Heso ew kuşt. Wê şevê di şerê Hethetikê de 12 mêr û pîrekek hat kuştin.

Diya Mihemed û Elî Eysê li ser wan ew kilama hanê got: Eysê dibê Mihemedo lawo

Mihemedê min keya ye, Elî zava ye,
Fata reben qebika li ser sêwiya ye
Eysê dibê Mihemedê min keyaye,
Elî zava ye.
Sibehê min dît Mihemedê min sekinî li ser banê xêniyan,
Şelwalê Mihemedê giran e xwe berdaye,
li ser gozeka paniya piya,
Kula Xwedê bikeve derê bavê Heso yê Brahîm.
Hûtê Bişêriya şeva nîvê şevê kete devê derê mala bavê min,
Wek kupê jahrê di devê deriya mala bavê min de rijiya.
Eysê dibêje Mihemedê lawo
Anî sed caran bi min anî,
Hesoyê Brahîm li Zercilê, li Bahezirqê,
şewr û mişawira giran danî,
Qiralê fileha, qawalê êzidiya bi xwe re anî,
Girte ser Hethetka mala bavê min rebenê ji xwe re bi koşk û xanî,
Eysê dibê Mihemedê lawo
Hethetka mala bavê min rebenê bişewite, bi xox û tirî,
Giranê eskerê Hesoyê Brahîm bi tevî qralê fila ve,
Qawalê êzidiya avête ser Hethetka
mala bavê min rebenê bi sê cihê ji xwe re divirin
Eysê dibê Mihemedê lawo, ezê derêm li ser banê xaniya,
Ji xemla dilê xwe û te re ezê gazî bikim hawar e,
Hecî Mihemedê Mistê bi pismamên xwe re xwar e,
Koma Reşkotan hevalê xwîna...(....?....)
Hesoyê Brahîm ji bab û kalên xwe de ne yar e,
Hesoyê Brahîm ji mala bavê min..... tovê xweşmêra,
Ji mala roviya.....
Eysê dibê Mihemedê lawo

Anî bi min anî,
 Min dî Hesoyê Brahîm xençer li ser sîngê Mihmedê bir û anî,
 Tivinga qesetûre li ser laşê Mihemedê min hilanî,
 Eysê dibê Mihemedê lawo,
 Hethetka bavê Mihemed Elû, Reysê,
 Ez diketim şev çilê bû, berfê li erdê spî dikir,
 Ez ji taxa xwarî ji ser termê Têlo birayê xwe digirim,
 Ez li termê Mihemed û Elî rast hatim, kezep şêrîn e,
 Têlo birawo gazîna neke, min bi qedera te jî bîrkir,
 Dayê dayê Îsalamî ye lawo?

***Berhevkar Salihê Kevirbirî
 Azadiya welat 96.***

1238-SALIHO

Saliho pismamo lo,
 ez ê bi Diyarbekira
 Şewtî ketim, li têtê xînîm.
 Ezê têtê li têtê bikşînim,
 Ezê bişînim Anqera xopan,
 Belkî efu ya pismamê xwe binim.
 De rabe pismamo lo,
 Dilê min di dinyê da tune ye,
 De rabe pismamo lo;
 Girtiye hefsxana lo û şeniqandin,
 Li koca Diyarbekira şewitî,
 Li korta girtiya,
 Bin dara Çinarê, bi destê ne yara
 way lo;
 Xwedanê xêrek di bajarê Diyarbekir
 da
 Tune ku bi destê pismamê min bigire,
 ji hefsxana xwînya derxî ne.
 Salih digot dotmam de rabe,
 Ji devê hefsxana Diyarbekir,
 Rab ê ji me re pir eyb e;
 Çimkî min dîgo; tu ji maleka qenc î,

Gavak xelkê bê:
 Pismamê te şeniqandin,
 Li kocê Diyarbekirê,
 Xelkê bê qebahata Pismamê te çiyê,
 Dû re dotmamê,

Tu ya bibêjî qebahata pismamê min
 tune,
 Qebahatê pismamê min nîne,
 Sebeba wî Kurdistanê Şêx seîd ê.
 Înşallah dotmam li wê dinyê gelekî
 Ji me re xêr û sewab e;

Diyarbekir şewitî bişewite di korte
 da
 Walî Elî Saîb reîsê Îstîqalê pê ra.
 De rabe pismamo lo, de rabe girtiye
 lo
 Sed yek sal hapis û îdam dane û
 deliqandin,
 Li Diyarbekirê bi destê dijmina way
 lo, way lo....

Şêxê Kor

1239-SARÊ

Sarê rabe êvar e, delalîkê rabe êvar e
Sîyê girtî zinare
Sî ket ber dîware
Min bi heyrana gerdenê
Wan biskê te yî li dar e

Sarê keça Sûrya ye, delalîka dayik û
bava ye
Min go Sarê were vir
Sûryoyî xeber daye
Dinê me ji hev cuda ye, lê dilê me di
hev de maye

1240-SARYA

Sarya Sarya Sarya Sarya
Sarya duri wek derya
ax bé te nabe
me govende Sarya

va Sarya dimeşe
va Sarya dilgeşe
va Sarya rugeşe
gerilla dimeşe
Sarya Sarya Sarya Sarya

Em gelek ji hev hezdikin
Ferqa dîn qet nemaye
Sarê tu Sara min î, rindikê tu yara
min î
Ez bi heyrana gerdenê, wan biskên te
yên şekirî
Zar û ziman ne zor e, ger tu dixwazî
fêr bibî
De were te fêr bikim, da bi Kurdî
xeber bidî

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Sarya tu ji ev zerya
ar bé te nabe
me govende Sarya

va Sarya dimeşe
va Sarya dilgeşe
va Sarya rugeşe
gerilla dimeşe

Gotin : murat batgi
muzik u şirove:agire jiyar

1241-HEVPEYVÎN BÎ SEÎD YUSUF RE

SEÎD YUSUF Û ÎSA BERWARÎ/SEÎD YUSUF DÎ ORTÊ DAYE

Nûdem: Seîd Yusuf kiyê?

Seîd Yusuf: Bavê min bi eslê xwe Rimîye ji hêla Bişêryê hatiye.

Nûdem: Bişêrî li ku ye? Serxet e an binxet e?

Seîd Yusuf: Li ser xete ye. Wekî hûn dibêjin, li Kurdistanê Tirkyeyê. Malbat min ji wir hatine binya xetê, ez bi xwe li binya xetê, ji bajarê Qamîşloyê çêbûme. Ez di sala 1947 an de, li kolana Qudûrbegê hatime dinyayê. Di yanzdesaliya xwe de, em çûnî Enteryê, em neh û deh salan jî li wir man.

Nûdem: Gelo tu niha li ku dimînî?

Seîd Yusuf: Ez niha li Qamîşloyê dimînim.

Nûdem: Di malbata we de tu hunermend hebûn û tunebûn?

Seîd Yusuf: Di malbata me de tu hunermendên wilo bi nav û deng tune bûn, lê yên ku ji stranên û dengbêjiyê hez dikirin hebûn. Bavê min bi xwe gelekî nêzîkî hunera stranbêjiyê bû. Ew hosteyê xaniyan bû, lê wî li tembûrê jî dixist.

Nûdem: Te bi xwe kîngê dest bi mûzîkê kir?

Seîd Yusuf: Hema bêje min di hifdeh û hîjdeh saliya xwe de dest bi mûzîkê kiriye. Lê min berê di dibistanê de distira û gelek kêfa xwendevanan û mamosteyan ji dengê min re dihat. Lê bi profesyonelî min di hifdeh û hîjde saliya xwe de dest bi mûzîkê kir.

Nûdem: Em dizanin tu li tembûreke xweş dixî. Tu bi xwe fêrî lédana tembûrê bûyî an tu çû yî dibistanên mûzîkê?

Seîd Yusuf: Na na, ez neçûm tu dibistanên mûzîkê. Ez bi xwe fêrî bûm. Min radihişt tembûra xwe, ez diçûm malê û min bi seatan lê dida. Ez di praktîka lédanê de bi xwe fêr bûm.

Nûdem: Te got di hifdeh û hîjdeh saliya xwe de dest bi mûzîkê kir. Wilo xuyaye ku ew roj ev roj e tu di nav cîhana mûzîkê dayî?

Seîd Yusuf: Belê.... wiha ye

Nûdem: Heta niha çend kasetên te derketin û an jî sêlîkê û CD?

Seîd Yusuf: Heta niha 27 kasetên min derketine û ez dikarim bibêjim ku stranek naşibe yeka din, strana ku di kasetekê de heye di yeka din de tune. Ji bilî van jî çî bigire neh û deh kasetên min yên bi tenê enstrumen hene. Ev jî mûzîka tirkî, ya erebî û ya kurdî pêk tên û piraniya wan yên reqsê ne. Ger em wan jî bixine ser, zêdeyî sî kasetî çêdibe.

Nûdem: Baş, bi tevayî mijara mûzîka te çî ye?

Seîd Yusuf: Ez ji destpêkê ve pir ji stranên folklorî hez dikim. Bi taybetî ez ji yên liser gilî û gazînan, yên evînî û evîndariyê pir hez dikim. Di kultura me kurdan de li ser şer pevçûn û kuştinê jî heye, ez ji wê hez nakim. Yanî ez dikarim bêjim ku mijara stranên min ji sedî nod li ser evînê ye.

Nûdem: Ji xwe tişteki ku bal dikşîne, ji bilî stranên evînî ku te bi xwe çêkirine, ew stranên folklorî û gelêrî ku tu distirê yî, ji yên evînê ne?

Seîd Yusuf: Ez jê hez dikim

Nûdem: Ji bo çî?

Seîd Yusuf: Ez nizanim hemî mirov wilo ne an na, lê ya min ez hertim aşiq im. Ez aşiqê tiştên rindik im.

Nûdem: Gelo evîndariya te ne berdewamiya hezkirineke ciwaniyê be?

Seîd Yusuf: Tu bêjî nebêjî berdewamiyeke wilo heye. Lê nayê wê maneyê ki ez ê ji xwe re yekê bînim û pê re bizewicim. Lê çi ye, ez ji tiştên spehî hez dikim. Ez pisîkekê xweşik bibînim ez ê jê hez bikim. Ez çavekî xweşik bibînim ez ê jê hez bikim. Ez guleke xweşik bibînim ez ê jê hez bikim. Bi taybetî jî jin tişteki Xwedayî ye. Ne di destê mirova de ye ku mirov ji jina xweşik hez neke.

Nûdem: Yanî mirov dikare bibêje ku naveroka piraniya stranên te civakî ne, lê ne polîtîk in.

Seîd Yusuf: Rast e, stranên min bi piranî evînî û civakî, lê ne siyasetî ne.

Nûdem: Tu qet nefikirî ku tu stranên polîtîk jî bistirê?

Seîd Yusuf: Ma ez ê çi stranên polîtîk bistirem? Gerçê bi deh stranên min yê polîtîk ku hê min belav nekirine hene, lê nêrîna min ya şexsî xuyaye. Ez kurd im bi her awayî yekitiya kurdan dixwazim. Gava ku yekîtî û hev karî di nav kurdan de çêbibe, wê kurd ji bin zilm û zorê jî xelas bibin û welatê kurdan jî azad bibe. Lê belê karê min çêkirina mûzîkê gotinên stranan e, ne kirina şoreşê ye. Ez nikarim weke hinekan bi hum û gum bibêjim Kurdistan ha Kurdistan, an jî di gel ku gelekî hurmeta min ji şehîdan re heye, bîst û çar seatan li ser şehîdan bistirê.

Nûdem: Te biskê di ber vê got ku te hetanî niha 25-30 kaset çêkirine. Tu van kasetên xwe çi awan çêdokî; gotinên wan kî dinivîsîne, kî meqam dideye?

Seîd Yusuf: Piştî ku min dest bi stranê kir bi demeka kurt, min dest bi nivîsandina helbestan jî kir. Yanî min dest pê kir gotinên xwe bi xwe nivîsandin. Nivîsandina strana ne weke ya şîran e, stîleke wan ya taybetî heye û bi ya min nivîsandina stranên ji nivîsandina şîran zehmetir e.

Nûdem: Ev taybetî an jî zehmetiya nivîsandina stranên ji ya şîran çi ye?

Seîd Yusuf: Ya yekem divê armanca wê ya nêzîk hebe ku her kes têbigihêje. Ya duduwa divê xeberên wê jî vekirî bin, yanî ne aloz û tevlihev be bi zahmetî nayê fehm kirin. Ya sisîyan, divê ne gelek dirêj be. Ya çaran divê bi hêsan be, zarok jî dikarin têbigihîjin, mezin jî dikarin têbigihîjin, herkes dikare têbigihêje. Lê gava ku dirêj be, tevli ehev be, aloz be û piştî sed rêzî ji nû ve mirov armanca wê fehm bike ka bê mebest çi ye, bi rastî xelkê me ji stranên vî babetî ne amede ye.

Nûdem: Baş e, te tu çawa mûzîkê çedikî?

Seîd Yusuf: Mûzîk jî mîna her gotin e. Ev hebekî jî bi îlhamê ve girêdayî ye. Carna ez nişka ve ji nava nivînan radibim gotinên stranekê dinivînim. Ez herweha carnan bi nivîsandina stranê re awazê wê jî didemê. Yanî deng dayina straneke an jî çêkirina awazekê carna nivîsest digire, carna jî bi rojan ez li ser dixebitim, heta ku li hev tê.

Nûdem: Tu mûzîka xwe li gorî noteya çedikî, an jî tu mîna gelek hunermendên kurd bê nota çedikî?

Seîd Yusuf: Ma bê nota dibe? Mûzîka bê nota ne tu mûzîk e, bi sernakeve. Nota bingeha mûzîkê ye, mûzîkeke baş ancax bi noteya çêbibe.

Nûdem: Yanî tû stranên xwe li ser notayê çedikî?

Seîd Yusuf: Tabî, tabî...

Nûdem: Mîna tê zanîn gelek hunermendên kurd mûzîkê bênota çedikin, gotina te ji wan hunermendan re çi ye?

Seîd Yusuf: Niha hin hunermend hene ku bê nota jî bi serketine, lê belê ev hêjmareka pir hindik e. Heta mirov gava baş guhê xwe bide ser stranên wan û hebek jî ji mûzîkê agahdar be, mirov ê fehm bike ku kêmaniyek di stranan de heye. Ji ber ku ne li ser notayê çêbûne.

Nûdem: Mirov dikare ku bibêje ku, tu dixwazî bibêjî, hunermendên ku mûzîka bê nota çedikin jiyana wan kurt e?

Seîd Yusuf: Belê, belê. Ji xwe ez dikarim bibêjim ku ji niha de nivê rawestiyane, kaniya wan miçiqî ye, êdî ew dikarin tiştên din biafirînin. Lê dikarin kurtê demeka din jî li ser mûzîka tirkî û fersî bijîn û bêjin ev mûzîk me çêkiriye. Lê ma heya kîngî ew ê li ser kîsê xwe xelkê bêjin?

Nûdem: Mûzîka hin miletan dişibin hev, nêzîkî hev in. gelo mûzîka ku tu çedikî nêzîka ya kîjan miletî ye? Nêzîka ya tirkî ye, ya fersî ye, ya erebî ye an jî xweser e, ya kurdî ye ku te bi xwe afirandiye?

Seîd Yusuf: Tabî divê mirov rast bibêje, tranên kurdî her heye, bingeha mûzîka kurdî pir dewlemend e jî, lê parçeyên ku kurd lê dijîn, di bin tesîra wan de jî dimîne. Em bixwazin û nexwazin, emê di bin tesîra mûzîka erebî, tirkî û farisî de dimînin, hinek deng û awazên ji wan digirin. Ew jî di bin tesîra mûzîka kurdî de dimînin, bêhna mûzîka kurdî jî gelek ji stranên wan tê. Bi ya min ev yeka han tiştêkî pir tabî ye. Weke însan jî gava mirov bi însanekî din re bijî û pê re bimîne,

mirov gelek ji rabûn rûnştandine wî, ji tevger û hereketên wî digire. Ez bi xwe li suryê me, gava ku ez meqamekî çêbikim, dibe ku ereb jî aynî meqamî çêbikin, ji ber ku em şerqî ne û cîranê hevîn, me ji hev kultra hevdu standiye, gelek tiştên me hev dişibin hev; herweha mûzîk me jî dişibe hevdu

Nûdem: Baş e, ji bo te mûzîk çi ye?

Seîd Yusuf: Ji bo min, weke hunermend Seîd Yusuf, mûzîkê weke av û hawayê ye. Çawa ku mirov nikare bê av û bêhawa bijî, ez jî nikarim bê mûzîk bijîm. Mûzîk bûye parçeyek ji canê min, perçeyek ji yana min, bi gotineka din ew bûye hevalekî min ya bedewî. Ez bi mûzîkê re dijim. Gava ku ez caran li ji yana bê mûzîk difikirim, ew ji yan ji min re gelekî bêmane û pûç tê. Yanî ji yana bê mûzîk ji bo min ji yaneka vala ye. Ez çiqas aciz bibim, problemên min çiqas çê bibin, an jî çi babolat bi serê min de warin, mûzîk min jê rizgar dike, ew jî bo min piştgirek e, hevaleke ku destê alîkariyê dirêjî min dike.

Nûdem: Tu ji mûzîka xwe hez dikî? Yanî gava ku tu bi tenê bî, tu dengê xwe guhdar dikî?

Seîd Yusuf: Erê, bi taybetî jî gava ku ez tişteki nû çêdikim. Ez li dengê xwe guhdar dikim. Piraniya sebeba guhdarîkirina min jî, ji bo ku ez fêr bibim ka gelo min baş çêkirye an na, ka gelo weke ez fikirîme, mûzîka min çêbûye an na. Piştî wê jî ez zêde lê guhdarî dikim. û êdî hewl didim mûzîkeke nû çêbikim.

Nûdem: Gelo ji mûzîka kurdî tu bêtir lê kê guhdar dikî?.Tu ji çi celeb mûzîka kurdî zewqê distîni?

Seîd Yusuf: Divê mirov heqê tu hunermendî nexwe, her yek stîleka wî ya xas heye, lê ez nikarim bibêjim ku ez gelekî li yên nû guhdar dikim, hinek ji hunermendên îro hene, ku mirov carekê lê guhdarî bike, bes e. Hinek jî hene mirov nikare carekê jî lê guhdarî bike. Lê di nav yên nû de hinekên jî jî hene. Ji yên kevin bêtir li Mehmed Arif Cizîrî, Hesenê Cizîrî, Meyremxan. tehsîn Taha guhdar dikim. Van bi rastî mûzîkêka baş çêdikirin û mûzîka wan xweş û temên dirêj e. Lê evên nû, ne ku xirab in, lê ji wan re gelek divê ta ku ew bikaribin mîna hunermendên rastîn derkevin qada hunera kurdî.

Nûdem: Ji dervayî mûzîka kurdî tu li mûzîkê biyanî jî guhdarî dikî? Yanî çi oryantal, çi jî evrupayî î emêrîqayî?

Seîd Yusuf: Ez bêtir li oryantal guhdarî dikim. Ya tirkî, ya erebî û ya ferisî... Bi taybetî hin hunermendên ereban hene ku ez gelekî guhdariya wan dikim. Ew ne bi tenê di dinyaya ereban de, herweha li hemî dinyayê navdar in. Ez bawerim hinek wilo di nav tirkan de jî hene, weke hunermendên navdera in. Li ba farîsan

jî hunermendên hêje hene ku meriv guhdar bike û ji wan tecrûbaya bigir e.

Nûdem: Te got ku tu zêde li mûzîka hevçaxên xwe guhdarî nakî. gelo têkiliyên te bi wan re çawa ye? Danûstandinên te bi wan re heye an an?

Seîd Yusuf: Mixabin, çî li vir û çî li deverên din, wilo bû ye, ku divê herkes muxtarê mala xwe be. Yanî çî bigire kes kesî qebûl nake. Komeleyek çêbibe divê ew serok be, komek çêbibe, divê ew di serî de be, şevêk çê bibe divê her tiştî di destê wî de be, xwarineke xweş çê hebe divê ew pêşî bixwe, eger tu li makînek sîwar bibî divê ew şofer be. Loma jî xebata bi hev re ne rehet e. Gava ku rewş wilo be ji min re jî naserife. Bila kes pesna xwe nede û nebêje em dikarin bi hev re bixebitin, nebêjin têkiliyên me bi hev re baş e. Ji ber ku ne wilo ye?

Nûdem: Ev ji çî tê gelo? Mirov dikare bibêje ku di navbera hunermendan de dexesî û çavnebarî heye? Bi gotîneka din reqebet heye?

Seîd Yusuf: Erê, ev ji dexesiyê tê, ji zikreşiyê te, ji xwe parastinê tê. Gava ez bibînim yekî nû derketiyê û xelk lê guhdarî dikin û jê hez dikin, divê ez şerê wî bikim, ji ber ku bi derketina wî re êdî hew kes li min guhdarî dike. Lo ma ji bo wê ez xwe biparêzim divê ez ne bi her awayî şerê wî bikim.

Nûdem: Digel ku têkiliyên we hunermendan zêde bi hev re tune ye jî, dîsa xwestekên we mîna hev in. Hûn çî bigire hemû ji rewşê gazînan dikin, hûn dibêjin kurd li hunermendan xwedî dernakevin, kasetên wan nakirin, naçin şevên wan. Hûn çii dixwazin? Divê kurd bi çî awayî li we xwedî derkevin? An jî gava hûn dibêjin, “kurd” hûn gelê kurd qest dikin, an jî rêxistin û partiyên kurdan?

Seîd Yusuf: Gava em dibêjin kurd, ji xwe qesta me rêxistin û partiyên kurdan e. Yanî bi kêmanî ji sedî nod û heşt ew in. Ji ber ku her partî rêxistinek dixwazin hunermendan berbî xwe bikşînin. Dixwazin ku hunermend di behra wan de melevaniyê bikin. Ji bilî wî ne ji kesekî din re bin. Ger tu bi ya wan nekî, ew ê kevir û kuçikan li ser te bibarînin, tu çavên wan de dibî kafir. Daxwaza min ji partiyên kurda ev ê ku divê ew hunermendan ji xwe re nekin pir û di ser wan re neçin. Daxwaza min ji wan ev e ku hunermendên xwe azad bihêlin. Ne ku ez herim ba rêxistinekê rêxistina din şerê min bike. An jî gava ku hunermendek bixwaze ji xwe re şeveke taybetî çêbike, partiyên kurd ji wan re dibin asteng, nexwazin xelk here şevên wan, ji ber ku hunermend ne bi wan re ne. Ez kurd im û xelas. Ew ê çima min mecbûr bikin ku ez bidim dû wan? ne hewceye ku ez rast bim, çep bim, komunîst bim an jî hevalbendê filan û bêvan partiyê bim. Yanî dixwazin hunermend mîna topekê (gogekê) di destê wan de bin. Yanî bi kurtayî ew dixwazin em di bin sîvana wan de bin û me wekî çelekan bidoşin.

Gava em ji bin sîwana wan derketin, hunermendê her xirab tu yî.

Nûdem: Yanî tu dixwazî bibêjî ku divê mirov huner û polîtîkaya rojane zêde bi hev ve girênde....

Seîd Yusuf: Erê, huner e û polîtîka ye. Gava ku huner bi polîtîkayê ve bêtê girêdan ew sax be jî, dîsa miriye.

Nûdem: Tu bi tevayî rewşa mûzîka kurdî çawa dibînî?

Seîd Yusuf: Mixabin ez rewşa mûzîka kurdî pir nebaş dibînim. Mûzîka kurdî bi tevayî li pêş e û pêş neketiye. A îro tu hemû hunermendên li Avrupayê bicivîni ser hev, tu ê nikaribî ji wan komeka baş derxîni. Rewş gelek xirab e. Ev delîlek îşaretek e ku mûzîka kurdî gelek fireh nebûye û mûzîka kurdî bûye hêsîrê herêma ku ew hunermend jê ye. Ji ber ku piştgiriya gel jî ji hunermendan re kêm e, mûzîka kurdî seqet û bawî dimîne. Em îro bi kêmanî çil milyon in, çil hunermendên me ye baş tune. Lê nifûsa Lubnanê çar milyon e. Qet tunebe tunebe bîst hezar hunermendên wan hene û piraniya wan jî konservatuwar û enstituyan de xwendine, ji mûzîkê fêhm dikin. Mûzîkkarên wan yên herî nezan ji notayê fêhm dikin. Lê mixabin, mirov nikare eynî tiştî ji bo mûzîkkarên kurd bibêje. Ji aliyekî ve mûzîkarên kurd bi tenê ne, bêpiştgirî ne, yên ku wan ber bi mûzîkeke baştir teşwîq bikin tune ne. Divê hêz û partiyên kurdan bi her awayî alikariya û piştgiriya hunermedên xwe bikin. Ji ber ku bi serketina hunermendan, bi serketina siyaseta kurdî ye jî.

Nûdem: Belê, mîna ku di her warê jiyanê de dibe, gava ku tiştekî nû derdikeve, yê kevin li dijî derdikeve. îro em dibînin ku li Kurdistanê guhertinên bingehîn çêdibe. Di şûna jiyanê gundîtiyê de, celeba jiyanê bajarvanîyê dest pê dike. Di jiyanê bajarvanîyê de jî folklor popeulertiya xwe wînda dike, êdî hewcedariyên mûzîkeke nû ku bikaribe bersiva civakê bide, tê kirin. Em dibînin hinek hunermendên kurd bi vî karî radibin. Bi a te, di çêkirina mûzîka nû de divê li çi bête fikirandin?

Seîd Yusuf: Ez ne bawer im ku îro kurd mûzîka modern çêdikin. Kanî mûzîka modern? Ger yek wek Ciwan Heco bi stîleke nû derketiye, ew bi tenê ji çend milyonan yek e. Lê wekî din ez bi xwe yên ku mûzîka modern çêdikin, nabînin. Rast e, civata me hatiye guhertin û li gorî guhertinên vê civatê jî divê mûzîkeke nû çêbibe, lê belê ew pîrseke aborî ye jî. Niha gava ku em mûzîka xwe çêdikin, em radihêjin darê tembûra xwe û an em li ber teybekê dadigirin, an jî em diçin studyoyeke feqîr. Lê ji bo ku tu bikaribî, kaseteke mûzîka modern û pirdeng çêbikî, divê bi kêmanî bîst û sî kes bin. Ji wan bîst û sî kesan ewqas aletên mûzîkê lazim e.

Tu rabî van bîst û sî kesan bibî studyoyekê dagirtina kasetekê bi kêmanî wê çend

hefteyan bigire. Ê kanî mesrefê ewqas kesan, mesrefê studyoyê û paşê jî mesrefên kaset sêlîk an jî CD ye? Ev hemû pere ne, hemû mesref in. Gava ku kaset nayên firotin û piştgirî û alîkariya hunermendan nayê kirin, ez bawer nakim ew ê bikaribin bi xwe ji bin mesrefekê ewqas giran rabin.

Nûdem: Em dizanin ku îro bazereke weşanên bi kurdî tune ye, gelo bazereke mûzîka kurdî jî tune ye?

Seîd Yusuf: Ji xwe ev pirsegirêka hunermendên kurd ya herî mezin e. Ev jî dîsan bi rola partiyên ve girêdayî ye. Ger partiyek kasetekê derxe, ew dikarin bi riya endamên xwe bifroşin an jî endamê wê bi xwe mecbûr dimînin û dikirin. Lê eger ne wilo be, yanî mirov kasetê xwe bi xwe derxe, mirov bîstan daîne Uppsala, pêncî daîne Stockholmê, sedî daîne Londrayê û hwd. Gava ku tu telefon bikî li wan bipirsî, ew hatibin firotin jî pere tune ye. Yanî li te venagerin. Gava ku pere venegerin, mirov ç çawa bikaribe amedeyiya kaseteka din bike?

Nûdem: Yanî di rewşa îro de hunermendek nikare li ser hunera xwe bijî?

Seîd Yusuf: Na, nikare. Ev sê mehên min in ku ez li Swêdê me lê ez nikarim kasetekê çêbikim. Rewşa hunermendiya kurdî ne hêsan e. Ne ku ne hêsan e, pir zehmet e!

Nûdem: Ji bo ku bazereke mûzîka kurdî çêbibe divê çi bête kirin?

Seîd Yusuf: Bi ya min ji bo ku bazereke mûzîka kurdî çêbibe, divê sazgeheke bi armanca ticarî ava bibe. Sazgeheke profesyonel ku bikaribe bi xwe li ser xebata xwe bijî, him jî bike ku hunermendên kurd bikaribe li ser hunera xwe bijîn. Em bjin wê kasetekê çêbikin, bila ji xwe re ji sedî heftê- heştê hilînin, dawîya maye bide hunermend. Ev li gelek deveên dinyayê wilo ye û wilo jî mûzîka xelkê bi pêş dikeve. Gava ku rewş wilo bibe, wê li ba hunermendan berdewamiyek jî çêdibe. Bi berdewamiyê re wê mûzîkeke kurdiya baş jî derkeve holê. Gava ku kasetên kurdî bi rêk û pêk bin û di studyoyan de bi mûzîka baş bêne çêkirin, wê xelkê biyan jî bixwazin lê guhdar bikin. Bi gotineka din wê mûzîka kurdî kirasê xwe ye teng biçirîne hebe jî bibe dinyayî.

Nûdem: Te berî niha got ku hunermendek nikare li ser mûzîka xwe bijî. Baş e, ev bîst- ûs î salên te ne ku tu bi mûzîkê re mijûlî, tu çawan dijî?

Sedîd Yusuf: Na, niha ez ji bilî mûzîkê bi tiştêkî din re mijûl nabim. Berê ez diçûm şahî û dawetên kurda, hinek pere ji wir dihat. Ez li Avrupa jî carcaran dişem dawet û şahiyên partî û rêxistina. Lê wan ez têr nedikir im. Berê dkaneka min kasetê jî li Qamişloke hebû, niha ew jî tune. Îştê niha jî teq û req diçe.

1242-XWE NEWEŞÊRE KUBAR

Xwe neweşêre kubar ser rûkê hêlîn e
Tu pîr delal î canê rûyê te zêrîn e
Tu rû qirmizî, wek sêvê Xelatê
Tu xeber şekir î, lêvê te hungivîn e

Ro li min bûne sal bo te şêrîn yarê
Dil dike nale-nal derman bik kubarê
Zerya min çawxezal tûyî bûka tarî
Brînê min gelek kûrin tu wer
bikewîne
Çavê min bûne newal tu bes min
bigrîne

Ez ne xerîb im kubar xortekî gundî
me
Ez evîndar im bawerke ez ne xwînî
me
Çavê qerimîn ji te bê hêvî me
Brînê' m gelek kûr in tu wer
bikewîne

Xwe neweşêre kubar ser rûkê hêlîn e
Tu pîr delal î canê rûyê te zêrîn e
Tu rû qirmizî, wek sêvê Xelatê
Tu xeber şekir î lêvê te hungivîn e

Gotin û Muzîk : Seîd Yûsif

1243-OY FELEK

Oy felek ji bo çî te ez hiştîm ji hevalan
Emirê min çardehe ez xuya dikim mîna kalan
Carek bi tenê oy felekê mirada min te bi cî ne anî
Wa bi derd û kulan ev dilê min her dinale
Oy felek oy felek oy felek...

Oy felek ji boy çî murada min bi cî ne anî
Maldarî li ba min çû feqîrîyê cem min danî
Wa hevalan ez bîr kirim teva piştî xwe didan min
Wa xudîya ez firotim bi erzanî
Oy felek oy felek oy felek..
Gotin û Muzîk: Seîd Yusif

1244-ÇAWA TU HERÎ MÎN VÎR BÎHELÎ

ÇAWA TU HERÎ MÎN VÎR BÎHELÎ
JÎ KÊRA GÎREDÎM VE XEML Û XELE
BEJÎM KÎ LO LO, KÎ BEJE MÎN LÊ LÊ

ÇAWA TU KARÝ MÎN BÎHELÝ U HERÎ
EZ NÎZANÎM KENGE TU LÎ MÎN VEGERÎ

JÎ TE HEZ DÎKÎM EZ LAWO JÎ BERE
TE MÎN VEŞERÎ LAWÎKO BÎ KÊLÊ
WEK XUYA NEKÝ JÎ XWE EZ TUNNE ME
LÎ HER DERÎ EZ BÎ TE HEWCE ME
RÎHÊ ME YEKE EZ PARÇEK JÎ TE ME
GAVA TU TÊŞÎ JAN DÎDE DÎLÊ MÎN

Mûzik:Said Yusuf

1245-ÇÛME CIZÎRÊ

Ooof... çûme Cizîrê lê lê Cizîra
Botan

Ax şahlûl û bilbil li hev bûne cote
Me gotinê evînê ji hevre digota
Xizem wunda bû lê lê... li cem Mîrê
Botan

Ooof... çûme Cizîrê lê, Cizîr li wî alî
Keçkên Helebiya werne wî alî
Lê keçkên Estêliya werne vî alî

Lê keçkên Cizîriya werne vî alî
Lê ji kerbê delalê lê lê... ketme vî
halî

Oof... çûme Cizîrê lê... Cizîr mezin e
Lê çûme Cizîrê Cizîr mezin e
Wele jê derketin ew birê jina
Çûme ya pêşî lê gelekî kin e
Çûme ya nêvî ne li gorî min e
Ez çûme ya dawî ew yara min e
Bavê wê bimre lê lê... ez nadim hina
Gotin û Muzîk: Seîd Yusuf

1246-NAZİK NAZDAR E

Nazik û nazdara dila nazik û nazdar
Bi dest da min baqê gula dil birî yek
car
Tu hem gul î hem rihan î, delala ruh
û can î
Awirê çava li min danê, mame
birîndar mame birîndar

Xewa şevê nizam çî ye dimînim
şiyar
Agir bi dilê min ketiye ez dikim
hawar
Ew roja te gul anî dil ji navê deranî
Çendî barê giran î li milê evîndar li
milê evîndar
Nazik û nazdara dila nazik û nazdar

Bi dest da min baqê gula dil birî yek
car

Tu hem gul î hem rihan î, delala ruh
û can î

Awirê çava li min danê, mame
birîndar mame birîndar

Rû wek heyva çardeha ku dibe êvar
Memik bi sînga ve gihan wek du heb
hinar

Hawar çendî ciwan î wek tayek rihan
î

Te ji xwe re dikim kevanî ez im
malxweyê mal

Nazik û nazdara dila nazik û nazdar
Bi dest da min baqê gula dil birî yek
car

Tu hem gul î hem rihan î, delala ruh
û can î

Awirê çava li min danê, mame
birîndar mame birîndar

Gotin û Muzîk: Seîd Yusif

1247-MÎN DÎL DA TE

Min dil da te carek carek di nadim dil
Kul û derdêm bûn barek di serî de nema aqil

Xewa şeva li min diçû bi derda re dimam şiyar
Li min nema reng û rû ji evîna tey dijwar

Min dil da te poşman im te dil da ber derba şûr
Ez bi avê nizamim, te ez kirime behrek kûr

Dixwînim li ser yarê ez bi vî zimanî
Tu carî ji bîra min narê sebrê dil bîr nayê

Çi bi serê min kir evînê ez mame komek hestî
Hinav tev bûn wek xwînê roja te dil xwestî

Gotin û Muzîk: Seîd Yusif

1248-MEŞ ORDEKÊ

Wez ji teyran teyrê reş im
Ha meş meş ordekê
Hemayloka bi neşîn im
Ha meş meş ordekê

Aşiqê keçka keleş im
Ha meş meş ordekê
Aşiqê keçka keleş im

Ha meş meş ordekê

Ez ji teyra teyrê sipî me
Ha meş meş ordekê
Ez ji teyra teyrê sipî me
Ha meş meş ordekê

Hemayloka bi rîşî me
Ha meş meş ordekê
Hemayloka bi rîşî me

Ha meş meş ordekê

Aşiqê keçka gundî me
Ha meş meş ordekê
Ez maşûqê keçka gundî me
Ha meş meş ordekê

Wez ji teyra teyrê şîn im
Ha meş meş ordekê
Wez ji teyra teyrê şîn im
Ha meş meş ordekê

Hemayloka bi neşîn im
Ha meş meş ordekê
Hemayloka bi neşîn im
Ha meş meş ordekê

Bo yarê ez har û dîn im
Ha meş meş ordekê

Bo yarê ez har û dîn im
Ha meş meş ordekê

Wez ji teyra teyrê zer im
Ha meş meş ordekê
Wez ji teyra teyrê zer im
Ha meş meş ordekê

Hemayloka dor bi ber im
Ha meş meş ordekê
Hemayloka dor bi ber im
Ha meş meş ordekê

Aşiqê keçka esmer im
Ha meş meş ordekê
Aşiqê keçka esmer im
Ha meş meş ordekê

Gotin û Muzîk: Seîd Yusif

1249-EZ TÎ ME

Tî me ez tî me, ez tî me, li ser kaniyê min te dî
Ji xwe tu nizanî ez kî me, te av neda min û nekir fedî
Weke xerîba dihatim, bi wî çavî limin dinêrî
Te digo ji xwe min nasnakî, ji derda min dabû girî
Soz da bû cara sedî

Do bû bi serê min sond dixwar, me dabû hev soz û peyman
Go hatî go her tine hawar, wey bêbexta
Te ez hiştim bê xwedî

Dil bir wê dil bir wê dil bir, felek serê min gerand
Kulê dilê min ê pir kir, mejî ji serî firand
Dil bir û nema didî

Gotin û Muzîk: Seîd Yusif

1250-SEBRA DÎLA-1

Sebra dila, dêm ji gula
Derî veke xanima min
Nekeve pey derd û kula
Derî veke canima min
Koro
Sebra dila, dêm ji gula
Derî veke xanima min
Nekeve pey derd û kula
Derî veke canima min
Ez kêfxweşim, ne serxweşim
Derî veke xanima min

1251-SEBRA DÎLA-2

Sebra dila yara min bu
Wez gorî bi gori bî gorî
Gundo zore koç berî
Deru cîran konne me bun
Wez gorî bi gori bî gorî
Gundo zore koç berî

Ava perê lo ceme me bu
Wez gorî bi gori bî gorî

1253-SEBRA MÎN Î

Sebra min î mala min î
Newroz û sersala min î
Herdem di nav bala min î
Carek were sebra min î
Dilxwazê dîdara te me
Herdem dil gulzara te me
Wek roj û êvara te me

1254-SEBRA MÎN

Ji xwe dipirsim sebrate kanî
Gelo wenda ye kê ew hilanî

Bûyî evîna te dilxweşim
Derî veke canima min
Doz û gazinan ji min neke
Derî veke xanima min
Derd û kulê min geleke
Derî veke canima min
Derd kulê min nayên jimar
Derî veke xanima min
Şev û ro mam bê cî bê war
Derî veke canima min

Gotin: Cegerxwîn

Meqam: Aramê Dîkran

Li dora avê beriya me bu
Gundo zore koç beri

Are qîlcan re berwer bun
Wez gorî bi gori bî gorî
çiya ye gundê me ziyaret bu
sewitye xeskar gundê min bu
Wez gorî bi gori bî gorî
Cih û helîna du teyrê baz bu
Wez gorî bi gori bî gorî

Text û muzik: Gelerî

Carek were sebra min î

Wan tîpên biskê reş xelek
Wan awirên çavên belek
Êriş kirin dil yek biyek
Carek were sebra min î

Helbest : Cegerxwîn

Muzîk : W. Amedê Sazkirin :

Koma Dengê Azadî

Nikarim bijîm tim bê te lê yarê
Dilê min diêşe ji ber te yarê
Canê min diêşe ji ber te yarê

Evînê birine ez pir bêhal im
Delalê xezalê ez kur dinalim
Şîrînê delalê ez pir bêhal im
Xezalê delalê ez pir bêhal im

Pelê te gulê sorê sor ave

1255-SEBRA MÎN NAYÊ

Li Stanbulê dayra mezin
Wî lê lê lê, dayê wî lê lê lê dayê
Li Stanbulê dayra mezin
Birîna min kur e, sebra min nayê

Way ez çûme li ber deniz e
Wî lê lê lê, dayê wî lê lê lê dayê
Waye ez çûme li ber deniz e
birîna min kur e, sebra min nayê

Temamê wî bûk û qîz e
Wî lê lê lê, dayê wî lê lê lê dayê
Temamê wî bûk qîza

1255 A HOZAN SEFKAN

Em bi stranên wî ye li nav gerîla dihatî starndine diketin xew e dilan dikşand.

Navê xwe yî asil **Celal Ercan** bû. Li ti kesî ew bi wî navî nasnedikir. Ew nava ji wî re êdî xerîb bibû.

Wek birîna min hîn jî bê nave
Dibê bibînim çavên kildayî
Ev demên sirîn biskên badayî
Bi tenê nabe bê te xew nakim

Gotin û Muzîk: Peywan Arjîn

Birîna min kur e, sebra min nayê

Yek cîran e, yek baltûz e
Wî lê lê lê, dayê wî lê lê lê dayê
Yek cîran e, yek baltûz e
Birîna min kur e, sebra min nayê

Bigre cîran birevîne
Wî lê lê lê, dayê wî lê lê lê dayê
Bigirê cîran birevîne
Birîna min kur e, sebra min nayê

Deşt û zozan begerîne
Wî lê lê lê, dayê wî lê lê lê dayê
Deşt û zozan bigerîne
birîna min kur e, sebra min nayê

Newal bi newal bigerîne
Wî lê lê lê, dayê wî lê lê lê dayê
Newal bi newal bigerîne
Birîna min kur e, sebra min nayê

Sebra dilkê xwe pê bîne
Wî lê lê lê, dayê wî lê lê lê dayê
Sebra dilkê xwe pê bîne

Sefkan avakêrê hunera gerîla bû. Di nava gerîla da ekoleka huner û çande vekir. Perwerda xwe ya muzîkê ji **Delîl Dogan** wergirtibû. Şagirdê wî bû. Ew bi wê jî pir serbilind bû.

Ew bi roj hunermend û bi şev jî gerîla şerkêr bû. Gava ku dora şer dihat wî heval diketin dorê ku bi re herîn cephê.

Di sala 1985 an da li 15 nîsanê li kêleka çemê Xabur bi qehremanîşer kir û li wê derê pîroz jî şehîd ket. Ala ku wî di dîv xwe cîhştî, **Besê, Rotinda, Yekta, Seyitxan** bi şeref bilind kirin. Ew aşîqê **Aram ê Tîgran** bû. Kasete wî her tim di berîka wî da amedebû. Digot ew beyîtên min in. Eger ez rojekê şehîd bikevim min bi awazên Aram Tigran bin axa bikin. Sefkan bi kultura Apocitiyê perwerde bû.

Lê me gelek hunermed li vê rê wenda kirin. Piştî sefkan Serhat jî şehîd ket. **Suleyman Alpdogan**

1256-SELÎMO

Hew yarî ya yarî ya
Selîmo lawo yarî ya
Hew yarî ya yarî ya
Selo Selo yarî ya

Hewa der a barî ya
Selîmo lawo yarî ya
Hewa der a barî ya
Selo Selo yarî ya

Him der a him barî ya

Selîmo lawo yarî ya
Him der a him barî ya
Selo Selo yarî ya

Bejna keynek barî ya
Selîmo lawo yarî ya
Bejna keynek barî ya
Selo Selo yarî ya

*Gotin û Muzîk: Gelêrî
Sazkirin: Koma Dengê Azadî û
Hakan Ener*

1257-SER BANÎKA

Keçik dîbûm li banîka
Xezal dîbûm li banîka
Enya gewher, enya zirav
Tunçkê enyê bin şewqê ra
De bila bîra te were
Çawa ez û tu l' ser banîka
Em dilîstin ser xanîka

Derd û kulê me giran e
Welatê me bin destan e
Heta azadiyê em nebînin
Li xwe nakin kincê bûk zavan e
De bila bîra te were
Çawa ez û tu l' ser banîka
Em dilîstin ser xanîka

1258-SER ÇAWÊY AWÊK

Serçawey awêk kelekêk le ser
Jinêk têy eçê, jinêk dête der
Emeş le dêda kanî jinane,

Qibley dildarî her zekarane

Siyaçemane... Siyaçemane
Beheştî eşqe em hewramane
Siyaçemane... Siyaçemane
Hewraman cêgay siya çemane

Êwaran pol pol lawî kakol lûl
sererê egrin, sergerm û ecûl,
herçend harey dê heyasey cwanêk,
le hêlaney dem efrê amanêk

siyaçemane... Siyaçemane
beheştî eşqe em hewramane
siyaçemane... Siyaçemane
1259-SEROK

Roja wê rojê çiqwes ne xweş bu
Pazdeh sebatê hat û li me reş bu
Dijmin dikenî kêfa wî xweş bu
Qirdê meyî kor bextê me reş bu.

Digîrî kurdistan roja tu li ezman
Reş girêdabun keçik û bukan
Hêstêr barandin dayik û bavan
Li mêjyê dabun derba xayînan

1260-SEROKÊ MÎN

Serokê min
Heger gotin
Eve roje û
tîrêja wê da ser rûkê te
ewa heyva çardeh şevî li ber çavê te
Ew stêrin bibne xelek li gerdena te
Serokê min tu bêje na
Dem buhare bîne gula bê pozê te
Dem havîne xwêdan dayê ji enîya
Serokê min tu bêje na

hewraman cêgay siya çemane

eşqî êwarey sererêy kanî,
ber edate çem kilpey goranî
roj awa ebê, çem tarîk daye
dengî (kîna leyl) her dwayî naye

siyaçemane... Siyaçemane
beheştî eşqe em hewramane
siyaçemane... Siyaçemane
hewraman cêgay siya çemane

Honrawey : Goran
Awazî : Burhan Muftî

Ji bo me serok ji bo me dî
Rêça te digrin mezin û zarok
Navê te bilind mîna sîpan û bagok
Ji bo me esas, ji bo me bingeh, ji bo
me tu kok.

Wê roja bêbext tucar nabim bîr
Destê rovyande şêrê bi zincîr
Lê xeman nexwe serokê min,
dibistana te xwendin, gelek xortên
hêja, gelek xortên jîr.

Text û muzîk: Dilgeş

Heger gotin
Bexê nêr jibo kêrê ye
Mûhemed li mizgeftê ye
Îsa li dêrê ye
Serokê min tu bêje na
Ava ferat kesk û şîne
Kuîlkên li dor wî tîne
Serokê min tu bêje na
Lê ku gotin, gelê kurd bo te dîne
Lê ser te bi eşq û evîne
Serî li pê te datîne
Jibo te can dişewtîne

Bê belê û ser bihejîne
Serokêmin... Serokê min

Helbest: Kerîmo-Muzîk: Bangîn

1261-SER SALÊ

Dinya di rojekê de li dora xwe digere
Di nav salekê de li dor rojê digere
Di nav salekê de li dor rojê digere
Ser sale ser sale millet tev hevale
Ê bi dost û yare kêf û xweşî li bale
Ê bi dost û yare kêf û xweşî li bale

Îro dema meye dema me Kurdane
Xelasbuna welat li hêvîya xortane
Rizgarkirina welat li hêvîya xortane
Ser sale ser sale millet tev hevale
Ê bi dost û yare kêf û xweşî li bale
Ê bi dost û yare kêf û xweşî li bale

Gelî Kurda rabin bi hev re bikin
xebat
Destê xwe bidine hev xelas bikin
welat
Destê xwe bidine hev rizgar bikin
welat
Ser sale ser sale millet tev hevale
Ê bi dost û yare kêf û xweşî li bale
Ê bi dost û yare kêf û xweşî li bale

Ser sale ser sale millet tev hevale
Ê bê dost û yare ji kezebê dinale
Ê bê dost û yare ji kezebê dinale
Ser sale ser sale millet tev hevale
Ê bi dost û yare kêf û xweşî li bale
Ê bi dost û yare kêf û xweşî li bale

1262-SERHILDAN JÎYAN E

Serhildan li serê çiyayê hêy
Berxwedan di nava zîndan
Dengê xorta xweş tê min hele
Dengê keçan dilovan
Serhildan, berxwedan..
Serhildan jiyan e hêy hêy
Berxwedan jiyan e

Rawestan ne karê me ye
Pêşveçûn armanca me ye
Kurdistan li hêviya me ye

Çavên wî li rêça me ye
Serhildan, berxwedan..
Serhildan jiyan e hêy hêy
Berxwedan jiyan e

Dengê karker ji karistanê
Ê xwendevan ji dibistanê
Dengê pêşmerge ji qadê tê
Dengê şehîd ji goristanê
Serhildan, berxwedan..
Serhildan jiyan e hêy hêy
Berxwedan jiyan e

**1263-SER AV XURYOK
(HEYRAN)**

Serçavxuryokê ziman giranê
Ez û heyranê biçîne avêyo
Wê bê pêşiya me sîwarê xelkêyo

Wê ji me bistîne şala piştêyo
 Heyran heyranê
 Ez û heyranê biçin gundiyan
 Wê bên pêşiya me sîwarên Romiyan
 Wê ji me bistînin şar û kefiyan
 Heyran heyranê

Ez û heyranê biçîne qirşika
 Wê bên pêşiya me sîwarên Çerkeza
 Wê ji me bistînin cotê memikan
 Heyran heyranê
 Ez û heyranê biçîne nava reza
 Wê bên pêşiya me sîwarên Lalîskan
 Wê ji me bistînin cotê gîska

1264-SERHAT

Hozan Serhat (1970-1999) hunermendekî bi nav û deng û şehîde tekoşîna azadiyê ye.

Jiyan

Serhat di 24'ê tîrmeha 1970 yê de li **Zêdkana (Eleşgirt)** Agiriyê tê dinê. Malbata wî bi eslê xwe ji Patnosa Agirî ye. Süleyman Alpdoğan (Serhat) ji du xwişk û sê birayan ê herî biçûk e. Serhat zarokatî û civantiya xwe li Patnosê derbas dike; heya lîseyê li vir dixwîne. Hîn di 7 saliya xwe de bala wî diçe ser tenbûrê.

Di salên 1985–86 an de ku du sal di ser despêkirina şerê çekdarî ya têkoşîna neteweyî ya Kurdistanê re derbas dibe, têkoşîn germ û berfireh dibe. Li hemerî vê, şaxa şerê taybet ê Tirkîyê jî vala nasekine û taktîkan diafirîne. Di encama vê yekê de li Tirkîye û Kurdistanê furyaya hozanên zarok dest pê dike. Bi vî awayî ciwanan dikişînin ber bi vî aliyê de. Süleyman jî wî çaxî ne di zanîna neteweyî de ye û dikeve nav vê bazarê. Ew ji bo ku kasete xwe ya yekemîn çêke diçe Stenbolê û li wir bi navê Murat Esen kasete bi navê Gulo derdixe. Di heman demê de yek ji wan hozanên biçûk jî Emrah e. Süleyman demekê bi Emrah re li malekê dimîne lê paşê vedigere Patnosê. Ew di sala 1988 an de dikeve azmûnê û Konservatuwara Dewletê ya Zanîngeha Egeyê beşa Muzîka Tirkî qezenc dike. Salên konserwatuwarê ji bo wî dibin salên xwe pirsiyarkirin û li xwe vegeştinê. Ew li vir giraniyê dide nîqaşên li ser di rastiya Kurdistanê de divê rista huner û hunermend çî be .

Li zanîngehê ew û jineke bi navê Yıldız hev û du nas dikin û di 91 ê de dizewecin. Di tîrmeha heman salê de jî her du beşdarî nav refan dibin. Yıldız, ku niha li Girtîgeha Amasyayê ye li Cizîrê tê girtin û 12 sal û 6 mehan cezayê hepsê

lê tê birîn. Süleyman jî pêşî diçe Heftanînê ji wir jî derbasî Akademiya Mahsum Korkmaz dibe. Ji wir ji ber profesorbûna wî ya di warê muzîkê de wî dişînin Hunerkomê. Li vir di nav Koma Berxwedan de dixebite.

Li Ewrûpayê ji bo xebata muzîkê her çiqas derfet hebûn jî wî digot şoreşgerek divê vegere welatê xwe, ev ji bo şeroşger peywirek e û wiha digot: "Çavkaniyeke me ya hêja heye. Vegera li ser wê çavkaniyê bi taybetî derxistina çanda kurdî, peywireke me ye."

Hozan Serhat daxwazên xwe pêk tîne û di sala 1996 an de vedigere ser çavkaniyê. Piştî ku çend mehan li Zapê dimîne, diçe Navenda Çanda Mezopotamyayê ya Hewlêrê. Li vir hema li her deverê başûrê Kurdistanê beşdarî dawet û şahiyên dibe.

Hozan Serhat ji sala 1998 an pê ve bi pratîkî di nav şer de cih digire. Di rêşemiya 1999 an de beşdarî Kongreya 6. emîn a PKK ê dibe. Ew di kongreyê de, ji bo karên Ewropayê tê peywirdarkirin, lê ji ber ku komploya ku di 9'ê Keçêrê dest pê kiribû rû dide û Serokê Giştî yê PKK ê wekî dîl tê girtin, dixwaze ku çûyîna wî bê lipaşxistin. Di kongreyê de her wiha qerar tê dayîn ku koma Hüseyin Kaytan û kameraman Halil Uysal jî herine herêma Botanê. Hozan Serhat jî ji bo kişandina klîban, dixwaze bi wan re here.

Hozan Serhat tevî yekîneya xwe di tîrmeha 1999 an de li Elka Culemêrgê dikeve kemîna artêşa tirk. Ew ji komê vediqete lê bi birîndarî dikeve destê dijmin; di vê pêvajoyê de li hemberî zodariya ji bo teslîmîyetê serî radike. Ew Hozan Serhat di roja 10. emîn a dîlketinê de li Faraşînê derdixin operasyonê û Serhat, li wir dikeve nav karwanê pakrewanan.

Berhem-Gulo

Hewlêr - 1999

Çûka serê darê

1265-HEWLÊR

Hewlêr lorîka dayîkan
Hewlêr qîrîna zarokan
Hewlêrkilê cawên bukan
Hewlêrbi xwîna şehîdan
Te navê xwe kir berxwedan
Hewlêr Hewlêr
Agirê serhildan e qelayê berxwedan
e
Helîna fîhîdan e Hewlêr
Helîna Egîdan e Hewlêr

Hewlêr ji nuve dayîk bo

Hewlêr bi pêt û agir bo
Agirê dilê xortan nav mirînê kir
jîyan
Hewlêr
Agirê dilê keçan nav mirînê kir jîyan
Hewlêr

Hewlêr namîne wek caran
Wê bibe gora xayînan
Bi xwîna Helîn û Salihan
Geş dibin çîçek û sorgulan
Hewlêr Hewlêr
Agirê serhildan e qelayê berxwedan
e

Helîna fiehîdan e Hewlêr
Helîna Egîdan e Hewlêr

1266-SERÊ MALA

Serê malan darik lê lê darik lê
Binê malan darik lê lê darik lê
Wê darê ji narik lê lê narik lê
Wê darê ji narik lê lê narik lê
Her ro her şev yarik lê lê yarik lê
Her ro her şev yarik lê lê yarik lê

Serê malan çûkik lê lê çûkik lê
Binê malan çûkik lê lê çûkik lê
Wê çûkê ji tûkik lê lê tûkik lê
1267-SER MEMİK

Hay memik memik memik
Ser memik jaro memo
Her yekê xeleka li bin
Ser memik jaro memo
Ser memik hêvo hêvo
Ser memik jaro memo
Wekî kuliya befrê wo
Ser memik jaro memo
Jê tê tama şekirê wo
Ser memik jaro memo
Ser memik xirin xirin
Ser memik jaro memo
Ser paxilê dizivirin
Ser memik jaro memo
Wan lawika bi xwe birin
Ser memik jaro memo
Ser memikên kiçan e
Ser memik jaro memo
Pişkûjê serê ta ne
Ser memik jaro memo

1268-SERPÊHATIYA NISRA

Roj diçû ava...
Dikişand tirejên xweyî zêrîn.
Girê mezin derbasdikir û digiha yê biçûk û awir divedan!

Gotin: Serhad-Mûzîk:Serhad

Wê çûkê ji tûkik lê lê tûkik lê
Her ro her şev bûkik lê lê bûkik lê
Her ro her şev bûkik lê lê bûkik lê

Serê malan gûzik lê lê gûzik lê
Binê malan gûzik lê lê gûzik lê
Wê gûzikê gûzik lê lê gûzik lê
Wê gûzikê gûzik lê lê gûzik lê
Her ro her şev qîzik lê lê qîzik lê
Her ro her şev qîzik lê lê qîzik lê

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Ew para me lawan e
Ser memik jaro memo
Serê memikên keçika
Ser memik jaro memo
Sê(.....)
Ew para me lawikan e
Ser memikên tiştari
Ser memik jaro memo
Ew para me feqîra
Ser memik jaro memo
Baxê feqîyan
Baxê feqîyan yê bi rezewane
Esmer(.....)
Rezên feqîyan du teyrên dixûnin
Sorgul(.....)
Hûrî li esmanan rondikan dibarînin
Reskê melan du teyrên bej in
Baxê feqîyan û du teyrên bej in
Hûrî li esmanan rondikan dadirêjin
Baxê feqîyan yê binê jêheliyê
Sorgul tev sor in, towkê jê diweryêt.

Car carna radiwesta li pişt xwe dimeyzand.
Hêdî hêdî xwe diveşart û dikete bextê girê tirban!
Go were Şevê... tarîke ji xwere erd û çol û ezman!
Mi go Şevê... tarîke ji xwere erd û çol û ezman!

Min jî da, rê ji dugirê, min berê xwe dida...
Nisran nisran.
Şevê bandikir... Go ho tu min nabê mêhvan.

Şev dikenî dirahişte heyvê û çend sitêrka Bisênga xweve daleqand.
Digo nexwe gelek xeman.
Piştî tarîyê wê bibê ronî wê herin ew kulên teyi giran.
Lê min dixwest ji şevê bipirsim.
Gelo wê domkê heta kengî ev dem û dewran?
Kete navbera min û şevê de.
Ewrina Reş û tarî û dest pê dikir dibû teyrok û baran.
Min bandikir şevê.
Şevê, Şevê, Şevê...

Gotin: Husên Abbas -Muzîk: Xêro

1269-SEYRAN MANGÎ

Seyran Mangî Nîsan e qurban
Çimkî vade Gulan e
Were biçin bo seyran qurban
Bo ew bax û gulzar e

Nesrîn ewro Newroz ê qurban
Lê dibe cejna pîroz e
Malber ew ber ew ber e qurban

Xumnî kuşt ew dîlber e

Sew peî geî nehatî qurban
Kelîm û zer dibî were
Nexweş kewtim nehatî qurban
Wade can keşan were

Gotin û Muzîk: Gelêrî
Berhevkar: Evdîlmelîk Şêxbekir

1270-SEWDALIYÊ

Lê lê lê heyê, lê Sewdaliyê
Hey lê lê lê...
Hey lê lê lê lê...
Sewdaliyê, hey qedayê
Xena tilîka min î delal wer haye
Bazinê zenda qetya yê

Çavê Sewdaliya min reş û belek in
Kilê subhanî lê neyê

Ez ê geryame li vê dinye yê
Çûme Himsê û çûme Hema yê
Li zozanê Çene -Qelayê
Li Şamê li Helebê, li Beyrûtê
Li bajarê Sûrya yê

Ez ê geriyame li eqîmê vê dinya yê
Kes wekî Sewdaliya min eyde nabû,
Li vê dinya yê

Hey Meded (hewar) Sewdeliyê
Hey lê lê lê...
Hey lê lê lê lê...
Hey lê Sewdaliya min li min berze
bû

Ez ê li vê dinya yê
Li Sewdaliya xwe digeriyam
Ez ê çûme Zexoka şewitî
Sebra min lê nehat
Ji ber guliyên û Sindiya
Hey Meded sewdaliyê

Berê min kete Dîhoka Dasiniya
Sebra min lê nehat ji ber dukanê,
Pîne dûzên van ciya,
Berê min kete xopana Amediyê
Sebra min lê nehat
Ji ber pir bêjan û fizûliya
Hey Meded Sewdaliyê

Berê min kete Etrûşa Mizûriya
Sebra min lê nehat
Ji ber bejna zirava, gerdan-kêla,
Kofi-xwara,
Enî bideqa û reng esmera
Sêsed û şestşes(366) gef û
gulîvankên zêrî
Berdane ser enîya
Wexta ku çavê min li mirovî dikeve
Şûşê dilê mirovî diderize
Bezê mirovî diheliya.
Hey Meded Sewdaliyê

Berê min kete xopana Ba' dra
Ezidiya
Cihê tacê zêrî û kiras sipiya
Çûme ber ava mezin
Sîxê ketî keleşan û zor gemiya

Ez çûme Mûsila şewitî
Li guh mi xweş tê
Dengê saiqa qepançiya
Purte purta zabitên van Romiya
Min bi zimanê wan seqbava
nezaniya.
Hey Meded Sewdeliyê
Berê min kete welatê Elegerdê
Cihê keçik û gulîsorên Êzidiya
Hey lê lê Sewdaliyê

Berê mi kete xopana welatê Şengalê
Cihê egîd û xweş mêra
Û cihê segvan û segvaniya
Cihê wan Omeriya û cihê xanima,
Keçik û bûka,
Zeriyên û wan periya
Hey meded Sewdaliyê
Bi Xwedê sebra min lê ne hat

Ezê derbas bûm welatê Sûryê
Zimanê wan Erebiyê

Çûme Stanbulê,
Zimanê wan Tirkî ye

Ez çûme Erîwanê
Sebra min lê nayê
Ji ber înce încî keçîkên Ermeniya

Berê min kete welatê Îranê
Zimanê wan Farisî ye

Ezê çûme bajarê Bexdayê
Cihê Ereban,
Teşkil dan û eşqîya

Hey Meded lê lê lê
Hey lê lê lê Sewdaliyê
Sê şev û sê roja
Ezê li bajarê Baxdayê geriyam
Sebra min lê nehat
Ez ê hatim gundê bavê Sewdaliyê

Gundê Qeyterê
Li xopna sibê
Dawetek û dîlaneke lê geriya
Dawet geriya
Li ser milê keçikan û bûkan wan
zeriya
Ez aşiq bûm
Min destê du keçikan girtiye
Ew keçika milê min e rastê
Yek çav keske e, sor û Înlîziyê
Aqilê min jê nebirî

Agirê mala bavê min bikevê
Ew keçika li milê min î çepê
Yeka ne kurt e, ne dirêje
Ji bejna xwe navincî ye
Kew û çelek e, ber û paxilî tiştirî
Kema Kevirîşkî?
Di nav de qefesî mêt- kewî ne
Bû şitlekî bihukê li gera avê
Wextê bayê xerbî lê da dixeliya
Wê mala min ber mîratê biriye
Wextê destê min destê wê keçikê
ketiye
Şîşa dilê min derzî ye
Xwîna min cemidî ye
Wekî pîre mêtêkî li min hatiye
Min ê destê xwe dawetê berdaye

Ezê çûmê ber taqê dîwarî
Min ê paldaye û terka wê dawetê
kiriye
Daîm û daîm çavê min li wê keçikê
maye

Min got:

Gundîno malîno !
Hey mala we ne bi xana Xwedê be
Hey ne xudan xêrekî nîn e
Bi min re bibêjin,
Ew qîza hanê ji kî ye,
Ji mala kê ye, horiya kîjan malê
Mala min mîratê biriye

Mi dî xortek,
Tepek li ser min da û got
Tu kor bibî, tu nizanî ew Sewdaliyê
Hey de lê lê lê lê...lê lê
Hey de lê lê lê lê Sewdaliyê
Hey gelî heval û hogira !
Wexta min Sewdaliya xwe naskiriye
Ezê rabûm de Xwedê dizane
Wekî mirovekî serxoş li wê dawetê
Min ê destê Sewdaliya xwe girtî
Û ji dawetê berda ye
Min ê bi ser can û cesedê xwe da
kişandiye
Wekî marekî reş û sipî
Ez û Sewdalî lêk aliyan
wekî kevanekî wan kevanê dergûşa
Ser me hatî, ditewiriya
Hey Sewdaliyê

Bi Xwedê min devê xwe avête
Taximê sîng û bera
Wele bavo hinarikê rûka
Devê min ji hinarê şemitî
Kete koke wan guliya
Hey gelî heval û hogira
Bi xwedê bihna sîng û berê
Sewdalyê
Bû bihna miskê ambera
Humê Îmberê
Potrê Potraxê
Xedêrê darê darçînê
Bihna gul û rîhana
Bihna etran û beqalan
Bihna baxçê felekê
Ji sîng û berê Sewdaliya min
hilfiriya

Hey gelî heval û hogiran !
Bi Xwedê hin ramîsana Sewdaliya
min
Li ber dilê min şêrîn bû
Wekî şekirê Hindê-Hindistanê
Li ser dev û didanê min heliya

Ew sîh çar didanê devê mi da,
Yek jê nema
Hey meded Sewdaliyê lê lê lê
Ha hoooooooooooooooooooo

Kovara Avaşîn hejmar -5

1271-DENGBÊJ SEYDO/ SEYDO AYDOGAN

Dengbêj Seydo çû ser dilovaniya xwe

Li Almanyaya bajarê Hildenê dengbêjê Kurd Dengbêj Seydo, di encama nexweşiyê kansêrê de roja 23.03.05 çû ser dilovaniya xwe.

Bi çûyîna Dengbêj Seydo, dengbêjiya Kurd hostayekî mezin wenda kir.

Dengbêj Seydo sala 1942 de li gundekî girêdayî Xînûsa Erzurumê jidayîk bûbû û ji sala 1969 de li Almanyaya dijîya... Ki Seydo nasnake? Hemû temaşevanên Roj tv wî nasdikin. Ew bi strana xwe ya Dewreşê Ewdî dihat naskirin. Avazê wî hê di guhên me dayê. Ew hezkirî Ocalan bû. Ew hezkirê çanda waletê xwe bû. Seydo dengê Kurdîstanê bû.

SERXWEŞIYA KOMKAR:

Sitêrikekî dinê jî ji esmanê çand û hûnera Kurdî, Dengbej Seydo çû ser dilovaniya xwe. Seydo, şagirtê Karapetê Xaçoyê Nemir bû, Ji ber nexweşîya xwe ya şerpencê pir zû ji nav mê barkir. Termê Rahmeti wê li Kurdîstanê ser axa bav û bapiran bê veşartinê. Bila ruhê wi şad be, serê malbata wî û serê gelê me sağ bê.

Em, bi mirina dengbêj Seydo gelek xemgînin, serxweşîyê li malbeta dengbejê nemir dîkin û xwe şîrêkê xem û kovanên wan dibînin.

Vaqfa Şivan Perwer ya Çanda Navnetewî ji bo hunermend û stranbejê Kurd SEYDO, ku sala 2005 li Elmanya çû heqîya xwe, roja 28 Îlon 2008 li bajarê Bonn ‘Şeva Bîranîna hunermendê Kurd SEYDO’ amade dike.

Ew şevê de hunermendê bi nav û deng

Şivan Perwer, Yilmazê SEYDO, Fatê û Gulistan Sobarî beşdar dibin.

1272-SEYDA YÊ MÎN LO LO !

Ma ew kî çû seyda berana axayê min lo lo
Ma ew kî çû seyda berana serbaniyê min lo lo
Apo çû seyda berana seydayê min lo lo
Apo çû seyda berana seydayê min lo lo

Ma ew kî anî tev kerbana axayê min lo lo
Ma ew kî anî tev kerbana serbaniyê min lo lo

Jiyan anî tev kerbana axayê min lo lo
Jiyan anî tev kerbana serbanyê min lo lo

Ma ew kî çû karika axayê min lo lo
Ma ew kî çû karika serbaniyê min lo lo

Egîd çû seyda karika axayê min lo lo
Egîd çû seyda karika serbaniyê min lo lo

Sema anî tev pelika axayê min lo lo
Jiyan anî tev pelika serbaniyê min lo lo
(Kerban; moriyên dest û stûyan e)

1273-SÊ MALO GUNDO !

Xelkê delal min dî serê vî çiya yî
Sê biskê di şê

-Hûrik, hûrik-
Berdanê ser vî bayî
Şevê nîvê şevê,
were tewafa sîng û berê mine

Hing' şîr tê ne geriya yê
Yar yar yar, sê malo gundo !

Ez çûme derê çeman, çemê sar in
Zozanên bavê te bilind in,
Berf û baran lê dibarin.
Îsal, sala hefta ye,
Berî lawikê min ketiye
Welatê xerib û xurbetê,
Sîng û berê min fadilê!
Bê mihas û bê timar in.
Yar, yar, yar xopano gundo!

Çave min ê reş, kil derman e
Îro, sê ro ne,
Çavên min qerimin,
Li derê wan rêyan e
Xwezî min zanî ba
Ciwane min û bejna zirav

1274-SÊVÊ

Min sêv dîto li ser sêvê
Hey hawar hawar hawar
Min can dît li ser sêvê
Sed hawar, kes xwin sêvê.

Dine dane li ber lêvê
Hey hawar hawar hawar
Dine dane li ber lêvê
Sed hawar, kes xwin sêvê.

Min sêv dîto li serê sûkê

1275-SÊVOKA HACÎ (ÇÎROK Ê JÎ)

Tev lo dilo, tim lo dilo, dil bi kulo
dilo...!

Çend roj mane.
Yar, yar, yar kambaxo gundo !

Çiya bilindin rê di ber e
Ezê bişînim Diyarbekira xopan,
Heyasekê binîm,
Ji bejn û bala te re.
Xelkê delal mîna mêkewekê
Ji ên qereberbanga sibê, kew di ber e.
Yar, yar, yar xerabo mao gundo!

Heyranê ! heyranê, heyraneka di jî
Te sê biskê di şê
Berdane ser dara dergûşê, dihejînî.
Te şewitand mala gund û ciranan
Te şewitand lihefa ser çavê min jî,
Yar, yar yar dengê meqûlan li tê
Nayê gundo !.

Sed hawar, kes xwin sêvê
Min can dît li serê sûkê
Sed hawar, kes xwin sêvê.

Dinê dane dest zaroka
Hey hawar hawar hawar
Dinê dane dest zaroka
Sed hawar, kes xwin sêvê.

Dine dane ber neynûka
Hey hawar hawar hawar
Dine dane ber neynûka
Sed hawar, kes xwin sêvê.

Yabo dilê min dibiyê, sed carî dilê
min dibiyê,
Şevkê çiçeka cinî emrî ser cina
kiryê,
Anî bûn şewîr û mişewira,

Mîr Mihemedê cindî û Sêvoka Hecî.
Emir li ser Tozo û Domo û Tûtino
kiriye,
Şev li nîvê şevê seet li şeşa Berê xwe
dane
Bajarê Tunisê Û Xedra.

Rahîştî bûn textrevanê Sêvoka
Hecîyê
Anî bûn li odeka mîr mihemed cindî.
Lawê mîrekê palo daniyê
Tev lo dilo, tim lo dilo, dil bi kulo
dilo...!

Mîr Mihemedê cindî, şev bi nîvê
şevê,
Seet li şeşa, çavê xwe ji xewa şîrin
vekiriyê,
Nêriyê ku textrevanek, li tenîştta
textrevanê wî ye.
Mîr Mihemedê cindî ecebeka
Mezin dîye, rabû çavê xwe ji xewa
şerîn vekiriyê
Di ser wî textrevanî re sekinî li wî
şexsî nêrî;
Nêrî, Sûphan Allah, ji emrê îlahiyê,
Qizek li ser wî textî wî raketiyê...

Mina heyveka çarde şevî yê,
Hedîka Mîr Mehmûdê cindî

Dest mal ji ser rûyê wê da aliyê
Ew ê qîzê çavê xwe, ji xewa şerîn
vekiriyê;
Ji mîr Mehmûdê Cindî re go;
Ya xortê delal li ciyê xwe rûnê
Ew ne wazifa bav û kalê te ye,
Here li ciyê xwe rûnê,
Namûsa hur e pir giran e,
Eyara wê tune ye,
Ma îşê te li oda bav û kalê min çiyê?
Mîr Mehmûdê cindî go;
Ya keça delal tu şaşî wela

Te bav û kalê min in,
Ez ne zanim tu ji ezmana daketiye,
Nizanim tu ji erdê derketiyê û
Nezanim tu, în û nezanim tu cin î,
nizanim tu ji kuyê;
Heft deriyê hesinî li ber min
xiliqandiyê,
Li ber devê derî, heye hezar pêncsed
nobetçiyê.
Tim lo dilo, tevlo dilo dil bi kulo
dilo!...

**Sêvoka Hecî bangî Mehmûde
Cindî kir û go;**

Ya xortê dela, ev der welatê bav û
kalê mine
Navê min Sêvoka Hecî yê,
Li ber destê min heye 1025 carî yê,
Tev lo dilo, tim lo dilo, rezîlo ilo!...

Mîr mehmûdê Cindî go;

Ya dotê, heger welatê bav û kalê te
ye,
Tu ya bi dengê bangî xizmetçiyên
xwe kî...
Sêvoka Hecî bi sê dangan
Bangî carî û xizmetçiyê xwe kiriyê,
Kesî deng neda.

Mîr Mehmûdê Cindî gazî,
Xulam û xizmetkara xwe kir,
Nêrî bi careke ra li ber devê derî
Hemî amde bûn e...

Wê gavê Sêvoka Hecî go;

Ya mîr Mehmûdê cindî,
Ez ketim bextê te û Xwedê...
Namus hura pir giran e û eyara vê
tuneyê

Gava ku mîr Mehmûdê cindî,
Ban xulam û xizmetkara kiriyê got;
Ya xortên delal, herin li ciyê xwe

rûnin,
Min xewnek ji xewnê şeva dîye,
Mîr Mehmûdê Cindî li teniştta,
Sêvoka Hecî rûniştiye, ji xwe re
dikin kêf û
Henek bi helalî ye;
Heyanî ku xewa her du ya hatiyê,
Soz û qerar bi hev re dan,
Gustilkê xwe bi hev guhertiyê.
Tev lo dilo, tim lo dilo, dil bi kulo
dilo...

Herkes li textê xwe raketiyê,
Hatin morika xwe xistin guhê
Mîr Mehmûdê Cindî û Sêvoka
Heciyê.
Tev lo dilo, rezîlo dilo, dil bi kulo
dilo...
Tozo, Domo, Tutuno, şev li
Nîvê şevê, seet li şeşan, rahiştin
Textrewanê Sêvoka Heciyê,
Berê xwe dan bajarê Tunis û Xedra,
Li odeka bav û kalê wî danîye.
Mîr Mehmûdê Cindî, lawê
Mîrekê Palo, sibê roja taştîya.
Çavê xwe ji xewa şîrîn vekiriyê,
Li dora xwe nêrî ku tiştêk tuneyê.
Bi dilekî kul û şikestî, derket
Ber devê derî;
Nêrî ku bavê wî li ber derî sekiniyê.
Bavê mîr Mehmûdê Cindî, li mada
mîr
Mehmûdê Cindî nêrîyê.

Nêrî ku maada wî giran e, go;
Lawo, rûhê min bi qurbana rûhê te
be, hewala te çi ye?
Go, yabo min şeva çûnî xewnek
Ji xewnên şevan dîyê....
Ez nizamim xewna min şeytaniyê,
Û nezanim rehmaniyê.

Mîrekê Palo go;

Lawo mîr Mehmûdê Cindî, xewna te
Şeytaniyê, ew şikla şeytanî û
lanatiyê;
Gava ku ez xort bûm, li mala bavê
xwe bûm,
Min gelek cara xewnê wiha dîtin,
Şeytan lanet le hat,
Xwe dixê şibayina qîza xelkê,
Tê li civatê xortê genc sekiniyê

**Wê gavê mîr Mehmûdê Cindî
pirqî pê ket,
Keniya go;**

Yabo xewna min ne Şeytaniyê,
Xewna min rehmanî ye.
Bila Xwedê bike miradê dilxwaza;
Miradê lawê te jî bike bi Sêvika
Heciyê
Tev lo dilo, tim lo dilo, dilo bi kulo
dilo...

**Wê gava mîrekê Palo, li maada
lawê xwe nêrî,
Go;**

Lawê mîr Mehmûdê Cindî, hewala
te çi ye?
Mîrekê Palo li maada, mîr Mehmûdê
Cindî
nêrî, nêrî ku î dîn bû ye,
Îsmê aqil li serl wî nemaye.
Tev lo dilo, tim lo dilo, dil bi kulo
dilo û
Rezilo dilo... tîra xeybaniyê lê keto
dilo...

Wê gavê mîrê Palo rabûyê ser piya
Hêdîkî bi lingê Mîr Mehmûdê Cindî
girt
Qeyd û merbend lêxistiye; xist odekê
derî lê
qeydê kir.
Mîrê Palo çû cem şêx û mela,
Jê re bikê nivîştta nêriyê...

Ne ezîmak hîşt bû, ne kitabek hîştî
 bû.
 Çara mîr Mehmûdê Cindî li vê dinya
 yê ne dî bû.
 Mîrekê Palo êdî rabû ser piya;
 Xelat li heyşt eşîrên Palo belav
 kiriye ....
 Dawet bi heft def û heft zirna li
 Darê malê daniyê.
 Çiqas xort û qîz li welata û
 Şaristanê hebûn hemî civandin;
 Heyanî ku dawet tekmîl bû...
 Wê gavê mîrekê Palo,
 Hati bû li ber mîr Mehmûdê Cindî
 sekiniya
 Miftê li qeydê xist, qeyd ji lingê
 Mîr Mehmûd bi der xist,
 Bi çepelê mîr Mahnûd girti bû,
 Anî bû li ber serê dilanê sekinandiyê;
 Heya dawiya dilanê bi dernexistî yê

Mîr Mehmûdê Cindî go;
 Yabo Xwedê hebîne hawala te çî yê?
 Bavê mîr Mehmûdê Cindî go,
 Ji xwe re li vê dilanê binêr,
 Hevqas qîz min li vê dilanê û govndê
 civandiyê,
 Tu destê xwe li ser kijanê daynî
 Eze ji te re bînim bi helalîyê...

Wê gavê mîr Mehmûdê Cindî,
Li devê bavê xwe nêrî û kenî go;
 Yabo, çi qebahata girane, te bi serê
 min da aniyê?
 Bilê Xwedê taala bike miradê mirad
 xwazan
 Ê miradê lawê te jî bike bi Sêvoka
 Hecîyê.

Wê gavê mîr Palo rabû,
 Çû melakî dowanzde îlmî anî,
 Ew melayê dowanzde îlmî,
 Pelên kitêbê li hevdû qulibandin

Go;
 Ya mîrekê Palo, bi Xwedê tu
 Destûra lawê xwe didî tu e bide,
 Heger tu nadî, lawê te, har û dîn bibe,
 wê li çolê keve,
 Gava ku Mîr Mehmûd ew bersiva ji
 devê
 Melê bîhst Îsmî aqil di serê mîr
 Mehmûda ne maye !
 Derd û dilê wî ketiye !
 Tev lo dilo, tim lo dilod, il bi kulo
 dilo,
 Hêsîro dilo, tîra xeybaniyê lê keto
 dilo....

Bavê mîr Mehmûdê Cindî rabû ser
 piya,
 Ciwnîyek ji mîr Mehmûdê Cindî re
 ji
 Tewlê bi der anîyê,
 Teng û bertengê wî ciwanî şidandiyê
 Xurcîkek zêr ji mîr Mahmûd re
 dagirtiyê...
 Tevlo dilo, tim lo dilo, hêsîro dilo dil
 bi kulo dilo...

Mîr Mehmûdê Cindî rabû ser piya
 Mîna dînekî ji dînen Xwedê.
 Ciwanî bi destê xwe girtiyê,
 bi ser piştê wî ciwanî ketiyê.
 Ji bajarê Mîrekê Palo bi der ketiye....
 Hey herem be; Îsmê aqil li serê
 Mîr Mehmûd ne maye...
 Xatir ji devê bavê xwe nexwastiyê,
 Heyanî ko qederê mişwarkî ji
 Bajêr bi dûr ketiyê ji nû de,
 Dê û bavê Mîr Mehmûdê Cindî,
 Rûniştin li hela hevdu digriyan.....
 Hey herm be;
 ji Mîr Mehmûdê Cindî pê ve, îsmê
 lawê wan tune, **Mîrê Palo ji pîreka xwe re gotiye:**
Go malxerab, me lê helal ne kir,

Tab û sefîliyê, ji nûda dê û bavê Mîr
Mehmûd,
dew û derling
Xwe rakirin «hilgaftin»
Dû Mîr Mehmûd ketiye
Çi qey bang dikin, bang na kin,
Mîr Mehmûdê Cindî li xwe
venegeriya;
Haya ko nîzîkahî li Mîr Mehmûdê
Cindî
Kirine, ji nû de Mîr Mehmûdê Cindî
Li ser piyê we vegeriya wiha nêrî ku
Dê û bavê wî ne dû wî de dibê Zînê,
Ji nû ve Mîr Mehmûdê Cindî
Serê mehîna xwe ragirtiye,

Go: Yabo Xwedê hebîna, hewala we
çiyê?

Go; Lawo te berê xwe da welatê
xeribiyê,
Ku me li te helal nekir tab û sefîliyê
ku li dinya yê me bi te re diye.
Tew lo dilo, tim lo dilo, hêsîra dilo,
Dil bi kulo dilo

Wê gavê Mîr Mehmûdê Cindî,
Hêdî ji ciwaniya xwe peya bû çû
Destê dê û bavê xwe maçîkiriye go:
Xwedê we bihebîna,
Hûnê li min hehel bikin
Tab û sêfilîya ku we bi min re da
ye....

Wê gavê, hêstira di çavê dê û bavê
Mîr Mehmûdê Cindî re avêtîyê...

Bavê wî got:

Lawo ma li te xweş helal be,
Tab û sêfilîya ko min bi te re dayê,

Diya mîr Mehmûdê Cindî go;
Ma li te xweş helal be şîrê minî
sipî...
Xwedê bike tim li dinyayê bi mum û
Çira be, daima li pêşîya te veketîyê...

Ji nûda, Mîr Mehmûdê Cindî
Xatir ji dê û bavê xwe xwastiye,
Bi ser pişta Şiho ket,
Berê xwe da oxirê, pişta xwe da
felekê;
Hêdî hêdî dimeşîya...
Hey herem be Mîr Mehmûdê Cindî,
Ji gava Xwedê xulqa wî daye

Derê bajêr bi çavê serê xwe nedîyê.
Qonaxek hilanî û yek danî.
Qonaxa sê roj û sê şevan li tuşê
ajotiyê....

Tew lo dilo, tim lo dilo, perîşano
dilo...

Mîr Mehmûdê Cindî, heya ko bi nav
diyar

Û berwarine halî ketiye, çû bû ciyekî
xewle

Cîyê; îsmê însana li welatê tu nî ye;

Mîr Mehmûdê Cindî

Carekî wiha nêrîye ku qîzek li ser
Devê rê li pêşîyê, sekinîye; heyanî
ku

Mîr Mehmûd giha cem wê qîzê,
Hêdî wê qîzê desta avêt riş ma
mehîna wî ye:

Go: ya xortê qeç, Xwedê hebîna îşê
te li

wan deran çiyê?

Tu ji kû te yî, Tu herî kû, ma hewala
te çiyê?

Mîr Cindî ji wê qîzê re gotiye:

Xwedê hebîne, tu rişma mehîna min
berdî,

Riya min dûrê, taliya wê tune!

Wê gavê çiçeka çinî, ji Mîr
Mehmûdê

Cindî re gotiye; mesala xwe ji mi re
bibêje,
Min bi destê xwe mala te xira kiriye,
Tu dînî, îsmî aqil li serê te tu niye;
Ka tu soz bidî, bi sozê mêrê berê,
Ez mirade te bikim bi sêvokê Hecî
Tu min jî, li ser xwe mehr kî, bi
hêwitiyê...

Wê gavê, Mîr Cindî li bejn û bala
çiçeka
Çinî nêriyê, soz da ku bi sozê mêrê
berê
Ka tu miradê min biki bi sêvokê
Hecî,
Ezê, te jî li ser xwe mehir kim bi
hêwitiyê.

Wê gavê, çiçeka cinî,
Li Tozo, Dumo û Tutuno kir
qêrînîyê...
Her sê ebîdê cinan, li wê derê hazir
bûyî yê...
Çiçeka cinî emrî li ser Tozo, Dumo,
Tutuno kiriye,

go;
Hûnê bejin Mîr Mehmûdê Cindî
Hûnê berê wî bidin bajarê Tunîsê û
Xederê
Hûnî wî li tenîştê bajêr behnin,
Mêhîna wî bidin destê wî yê.
Wê gavê Tozo destê xwe li bin lingê
Mîr Mehmûd xistiye, Dumo,
rahiştiye
Mêhîna wî yê, Tutuno xurcike zêre
di stûyê
Xwe daniye, her sê ebîdên cina, bi
hewa ketin,
Berê dane ezmana jorîyê;
Heyanî ku ji reş ketin ji nû da,
Xwe bera ser Bajarê Tunis û Xedra
dayî yê
Û li tenîştê Bajêr daniye.

Wê gavê mehîna Mîr Mehmûdê
Cindî
Teng û ber tengê wî jê re şidandin,
Teslimî wana kiriye.
Mîr Mehmûdê Cindî mehîna xwe
Destkêşa xwe kiriye hêdî,
Hêdî hûrik hûrik dimeşîye;
Mîr Mehmûdê Cindî wê gavê çû bû
Nêrî ku şivanek li pêşiya wî ye;

Silav li wî, li wî şivanî kiriyê
Nêrî kou ew şivan yekî kal î rispiyê,
Îsmê bihna diranan di devê wî da
niye.
Ew kala, çiqas gulî û gulbaz û rêşî
Hemî bi ser bejna xwe de berdayî
ye,

Mîr Cindî gelekî bi kalo fikirîyê go;
Xwedê hebîna kalo hawale te çi ye?
Kalo go;
ya xortê delal, bimeşê bi riya xwe de,
îşê te ji kalo çiyê?

Mîr Mehmûd go:
Xwedê hebîna kalo, ji min re bêje,
be hawala te çi ye?
Kalo wê gavê ji Mîr Cindî re gotiye:
Kula dilê kalo girane,
derdê dilo kalo Sêvoka Hecî yê...

Wê gavê Mîr Cindî bi kalo re got:
Kalo sêv li welatê me erzan in.
Gava ko Mîr mehmûdê ji kalo re
wilo got,

Kalo lê veğerand, ya Mîr Mehmûdê
Cindî
Te ji min re digot tu ê dînî, lê yê dîn
tu yî,
Ez ne ji sêva re dibêjim,
Derdê dilê kalo bi Sêvoka Hecî ye.

Sêvoka Hecî qîzek e dilê kalo
ketiyê...
Va heft salê kalo qediyân,
Ezê li peze bavê wê me, ji heştê û
heta heştê,
Sêvoka Hecî tê bêriyê, çava kalo lê
dikeve,
Bihna kalo hebî bider dikeve.

Mîr mehmûdê Cindî go:

Xwedê hebîna kalo
Ew Sêvoka Hecî qîza Mîrê Tunis û
Xedrê ye.
Mîr Mehmûdê Cindî bi kalo re got:
Tu niha nayî ez û tu bazarekî bikin.

Kalo go;

Ya xortê delal hewala te çi ye? Go;
Quncilê xwe bide min û ez ê ya xwe
bidim te.
Kalo ji Mîr Mehmûd re go, çi mesele
ye
Ku ez quncilê xwe bidim te û tu jî
bidî min?

Mîr Cindî go;

Ez li cem te bim,
Mêwniyê bi te re bikim aliyê
şivanîyê bikim...
Mîr Cindî û kalo bazarek kiri ye,
Mîr Mehmûdê Cindî ji kalo re
kahrek kirî ye,
Ev kahr rabû serjê kiriye;
Hûrê wî ji nava wî derxistiye,
Û hûr li serê xwe kiriye;
Li cem kalo maye, aliyê wî dike
şivanîyê
Way lo dilo, tim lo dilo, perîşano
dilo

Wê şevê Mîr Mehmûdê Cindî
Li ba kalo maye, bû sibê bi wextê
beriyê,

Cariya Sêvoka Hecî hat beriyê,

Mîr cindî rabû li vî alî û wî alî,
Pez li ser destê ceriya Sêvoka Hecî
girtiyê;
Carekê Mîr Mehmûdê Cindî hîn
gustilika
Sêvoka Hecî berda binê satila şîr bi
diziyê..

**Ceriyaya Sêvoka Hecî rahişt satila
şîr û**

Berbî mal meşiye...

Satila şîr aniye,
Li ber Sêvoka Hecî daniye,
Sêvoka Hecî satila şîr ber ra parzûn
dayê,
Sêvoka Hecî wisa li parzûne nêriye,
Nêriyê ko tiştê di binê parzûn de
xuya ye,
Lê nêrî, dît ko hîn gustîlka Sêvoka
Heco ye;
A ko wê û Mîr Mahmûdê Cindî pev
guheriye!
Tew lo dilo, tim lo dilo, rezilo dilo
perîşan dilo.

Sêvoka Hecî ecebeka mezin diye,
Wiha hingulîska nêrî,
Ban cariyê xwe kirgo;
Keçê îro kî li cem şivanê me ye?

Go; bi Xwedê kes li cem şivanê me
tunîyê,
Bes yekî keçelî, yekî gurî.

Roja din, Sêvoka Hecî satila şîr bi
Dest xwe girtiyê, berê xwe de beriyê,
Çû li ber kalo sekiniyê, hey herem
be
Bi awira çava li kalo nêriyê...
Mîr Mehmûdê Cindî hat pez anî bû,
Ser destê Sêvoka Hacî.

Sêvoka Hecî gelek li Mîr Mahmûdê
Cindî fikirîyê; dikê na kê aqilê wê na
re
Ser ku ew Mîr Mahmûdê Cindî yê.

**Mîr Mehmûdê Cindî hat, ji kalo re
gotiyê:**

Ya kalo, Sêvoka Hecî qet li te ne
nêrî ye,
Tu bi derewa dibêjî, dilê min û
Sêvoka Hecî di tev daye.
Mîr Mehmûdê Cindî

Go;

Kalo tu ê çî bidî min,
Ez bikim ku Sêvoka Hecî bi te re
biştexile?

Kalo go;

Ya xortê delal tu çî bixwazî ezê
bidim te.

Wê gavê Mîr Cindî çû bû, li ber
Sêvoka Hecî sekiniye; ev hûr ji
Serê xwe avêt, temberiya sor û sosinê
Ji bin hûrê kahir bi derxistiye...

Wê gavê, Sêvoka Hecî li Mîr
Mehmûdê
Cindî dinêriye: hîn ji nû da ew
naskiriye.
Hêdika destê xwe avêt ser stûyê Mîr
Cindiyê.

Çû aniya wî maç kir.
Sêvoka Hecî bi eşq û kêf ber bi
Kalo ve hatiye, heya Xwedê hiner
daye,
Xeyzeranek li teniştê kalo xistiye;

Go;

Kalo xwe li wê der bavêje erdê,
Kurkê kalo li ser wer kiriye go;
Binêr tu serê xwe ji bin kurk
biderxînî,
Ezê sed xeyrzanê, li teniştê te

bihêjmêrim.

Kalo kurkê xwe di xwe wer kiriye;
Mîr cindî û Sêvoka Hecî ji xwe re
dikin
Kêf û henek û axaftin e.

Kalo di guhikê kurk ra, ji xwe re li
Mîr
Cindî û Sêvoka Hecî dinêriye.
Heyanê ewan ji xwe kêf kirin ji nû
De çû bûn kurk ji ser dan aliyê..

Gava ku Sêvoka Hecî bi rê ketiye,
Ban Mîr Mehmûd Cindî dikiriye;

Mîr Cindî li mehîna xwe sîwar bû,
Bi teniştê Sêvoka Hecî re dimeşîya;
Ji xwe re bi rê de şewir û mişawir
datinya,
Gilî û gazine xwe bi hev kiriyê...

**Sêvoka Hecî ji Mîr Mehmûd re
gotiy;**

Ya mîr Cindî tu herî li ser textê
xwazgîniyê
Rûnî, wê bavê min, ne bi xema malê
dinya yê,
Wê ji te bixwaze Qeytana
Hemedaniyê...

Mîr Cindî xatir ji Sêvoka Hecî
xwastiye,
Çûyê nav sûk û çarşiya, ji xwe re
digeriya,
Çû cem terzî ji xwe re bedlek
quncîlê
Milûka çêkiriye; çû bû li ser textê
Xwazgîniyê; bavê Sêvoka Hecî
rûniştîyê;
Rahîştî bû şêrîtê û sê carî hêjandiyê,
Zengil xweşîn pê ketiye;

**Bavê Sêvoka Hecî ji civatê re
gotiye;**

Herin binêrin ka kî hatiye ser textê
Mizgîniyê?!

Gava civat hat bû li wî xortî nêriye,
Civatê hemîya ecebeke mezin dîye,
Ya rabîî Sibhaan Allah ji hekim û
îlahiye;
Çi xortekî pir bedew û cindiyê.

Xeber dan bavê Sêvoka Hecî ye,
Go; ya mîrê delal, Mîrê Tunis û
Xedra,
Xortek hatiye li ser textê xwazgîniyê
Rûniştiye; ew xort xerib e ne ji wan
welata ye, kes nizane bê ji kû ye,
Pir xortekî bedew e pir spiye.

Bavê Sêvoka Hecî şandî bû,
Dû Mîr Mehmûdê Cindiyê;
Mîr cindî banî diwanê ket
Mîrê Tunis û Xedra disekiniye,
Li cihê edebê sekiniye, fratek ji mîr
re avêtiye.

**Bavê Sêvoka Hecî got;
Ya xortê delal hawale te çi ye?**

Go;
Ya mîrê zirav, li mesala min me
pirse;
Mesela min dîr û dirêj e, ez hatim,
ji te dixwazim mervantiyê...
Tew lo dilo tim lo dilo, perîşano
dilo...

Bavê Sêvoka Hecî civat kir du cî ya,
Nîvî li vî alî danî nivîye din li aliyê
din
Daniye, şahîd rakirî bûn nav xwe û
Mîr
Cindiye; şirût avêtin ber,

Mîr cindi ye go, ya xortê delal, ez
ne bi
Xema malê dinyayê me, ez ji te
dixwazim
Qeytana Hemedaniye.
Mîr Mehmûd gava ku wilo jê re
gotiye:
Mîr cindî hêdî rabû tena, tena ber bi
kalo
Dimeşiya, dî cihkî sakinî ye,
Di aqilê xwe fikiriyê, nêrî carekî di
ku
Çîçeka Cinî lê ye, disekine....

Go:
Ya Mîr Mehmûdê cindî, hawala te
çiyê?
Ya Çîçeka Cinî, ji min xwastiye
Qeytana Hemediyê.
Gava ku Mîr Cindî, wiha ji Çîçeka
Cindî re
Gotiye. Çîçeka Cindî li Tozo, Dumo,
Tuno
Kiri qirniyê; her sê ebidên Cina li
ber
Çîçeka Cinî sekiniye; Çîçeka Cinî bi
Hersê ebidan re gotiye, ez ji we
dixwazim,
Li ser erdê be, li ser ezmana heft be,
Ez ji we dixwazim Qeytana
Hemedaniyê

Tozo, Dumo, Tutîno emir Çîçeka
Cinî
Xwastin, berê xwe dan oxirê, pişt
xwe dan
Felekê, tev keliya xwe bi Xwedê
anîn.
Tozo serekê Dumo û Tutîno ye,
Xwe ber ra heft behra dan;
Berê xwe dan Qeytana Hemedanî yê,
Ev Qeytan Hemedanî a qîza Mîrê
Cina ye;

Gava ku nızıkahî
Li bajarê cina kirin, ji Xwedê va wa
malûme,
Sihra cina tim sekiniye û bi Tozo,
Domo,

Tutino hesiyane; sihir avêtine ser
wan a,
Tozo û Dumo şewitandin, Tutîno
zilamekî
Fen bi hîlê bû, xwe ji ber wana da
aliyê;
Ku şev ket ser wan, xwe bera cem
qıza
Mîrê cina dayê, li vî alî û li wî alî
Geriya li Qeytana Hemedaniyê,
Roja diduya guhdar kir, bi ser salixê
wê va ketiye,
Xwedê teala nesir dayê,
Ji qîza Mîrê cina dizîya Qeytana
Hemedaniyê.
Gava ku qeytan bi destê xwe girtyê,
Gelek kêfa Tutîno pê hatiye;
kula herdu ebîdên cina jî bîra kiriyê;
Qeytan bi destê xwe girt û ji nav
Bajarê cina bi derketiyê; hati bû li
Kêleka, Çîçeka Çinî sekîniyê;
wiha nêrî;
Gava çavê wana bi Tutîno ketiyê go;
Li ser çava hatî ya Tutîno, ka her du
Birayên tê Cinî?...
Tutîno mesela xwe ji Çîçeka Cinî re
gotiye;
Çîçeka Cinî gelek xema her du
ebîdên xwe xwariyê..

Ji kêfa Qetana Hemedaniyê,
Her du ebîdên ji bîra kirine,
Hêdîkî bersiv şandi bûn Mîr
Mehmûde
Cindî; Qeytana Hemedanê pêşkeşî
Mîr Mahmûdê Cinî kiriye,

Go: ya Mîr Mahmûdê delal,
Ev Qeytana Hemedanî, ya ku çavê te
lê ye
Tu soz û miseqê bi min re didî,
Tu ê gotina xwe binî ciyê;
Ez ê bidim te Qeytana Hemediyê,
Mîr
Mehmûdê Cindî,
Gava ku çavê xwe li Qeytana
Hemedanî keti
Şa bû, gelek kêfa wî hatiye,

Go:
Bi soza mêrê berê,
Eger Xwedê miradê min bikî
Ezê te jî mehîr bikim bi hewitiyê;

Çîçeka Cinî edî Qeytana Hemedanî
xist destê wî yê...
Mîr Mehmûdê Cindî rahişt Qeytana
Hemedaniyê; hêdî hêdî dimeşîya berê
xwe
Da dîwanxana bavê Sêvoka Hecî, çû
nêrî ku meclisa
Bavê wê ne, ji feris pehliwana
digeriye,
Silav li civata hazir kir, li wan a
dikiriyê;
Çû li ber destê bavê Sêvoka Hecî
sekiniyê;
Bi hêdîka Qeytana Hemedanî da
destê wî yê.
Gava çavê bavê Sêvoka Hecî bi
qeytanê
Ketiyê, ecebeka gelek mezin diye;
Bavê Sêvoka Hecî xwe li qulp û
sera
Daniyê; meclis hemî rabûn ser piya;
ji bavê Sêvoka Hecî re gotiye:

Ya Mîrê me;
Gotinên tê ne maye, te em kirin
Şahid, ji bona Xwedê, ew qîza para

wî xortiyê...
Bavê Sêvoka Hecî nêrî ku rê nemaye
Jê ra, got; li serseran û li serçavan,
bi vê
Civatê û bi vî xortî;
Qey Xwedê teala rizqê wan li hev
kiri bû
Li ezmanê joriyê..

Edî bavê Sêvoka Hecî şandi bû,
Du mela aniyê, mehra Sêvoka Hecî û
Mîr Mehmûdê Cindî,
Bi qewlê peyxemberê Xwedê li hev
biriye...
Daweta Sêvoka Hecî û Mîr
Mehmûdê Cindî
Qedrê heştekê li dar daniyê..
Heya ku rihela «cîhza» wana tekmîl
kiriye;
Aliyek ji qesra xwe ji Mîr Mehmûdê
Cindî re vala kiriyê.
Mîr Cindî û Sêvoka Hecî ketin vê
qes re,
Hev du standin bi helaliyê...
Mîr Mehmûdê Cindî ji apê xwe re
gotiyê;
Ya apê delal, ez hêvî rica ji te dikim,
Tu ê îzna min bidî, ez ê berê xwe
bidim
Bajarê bavê xwe.
Mîr Cindî kar û barê xwe kiriyê, hati
bû
Derê bajer sekinî, nêrî ku Çîçek
Cinî li
Hêviya ye, gava ko hatibû silav li
Çîçek Cinî kiriyê; Çîçek Cinî
şandi bû,
Sê ebîdên cina aniyê;
Rahişti bûn Mîr Mehmûdê Cindî
Û Sêvoka Hecî, tev li xişr û malê
wana
Hilanîne bi ezmanê heft ketine anî
bûn

Nizîkî bajarê bavê wana danibûn....
Hey lo dilo, tim lo dilo, kêf xwaşo
dilo...

Mîr Mehmûdê Cindî bersiv şandi bû
Dû bavê xwe.
Bavê wî bi eşq û kêf derket pêşiya
wî yê,
Gelekî kêfa wî ji Mîr Mehmûdê
Cindî
Re hatiyê û daweteka mezin ji wî re
çêkiriyê...
Mîr Mahmûdê Cindî soza xwe bi cih
aniyê,
Piştî salekê şûnda mehra wan li
çîçek Cinî kiriyê
Ew gihan miradê xwe, û em jî
bigehin
miradê xwe bi îstiqbala Kurdistanê...
Mîrê Kurda

(Kovara Roja nû ya kevn)

1276-SÎ Û SÊ GÛL

1
Ev çiya çiyayê Mengeneyê
Dema li Wanê roj davê
Ev çiya zarokê
Nemrûde Dema li hember Nemrûd
roj
davê
Aliyeki te berf digre, bergeha
Qetqase Aliyeki le siccade, milkê
Eceme
Li seri guşiyên cemedê
Li ser avan kevokên revok
Keriyê xezalan.
û refên kewên gozel..
Mêrxasi nayê inkarkirin
Di şerê yeke-yek de ew qet ne
ketin binJi hezar salan virve zilamên

vê
 derê
 Agahdarîya hatinê em ji ku der-hi
 bidin
 Nerefê qulingane, ev
 Ne koma stêrane li ezman
 Dilê bi si û sê gule
 Si û sê kaniyên xwinê
 Na herike
 Bûye gol li vi çiyayî
 2
 Ji bin kaş kivroşkek rabû
 Pişt belek
 Zik çil-sipi
 Belengaz, ducanî kivroşkekeçiyê
 Dil di dev de wisa reben
 Meriv tîne tobê
 Tenha, تنها bûn dem
 bê qisûr. berbangeke tazi bû
 Nihêri ji si û sisiyan yek
 Di zik de valahiya giran ya birçî-
 tiyê
 Por û rih bûne bostek
 Di pêsirê de sipih.
 Mil qeydkirî niheri bi milên
 qeydkri
 mêrxaseki kezebpola. nihêrhî
 Carekê li kîvroşka belengaz
 Carekê li pişt xwe
 Filînta wî ya delal hate bira wi
 ku di bin balgiva wi de xeyidye,
 Hate bira wi, caniya ku
 ji deşta Heranê anibû
 Enî bi moriyên şin
 û beş
 Sim sipi
 Beza, tolaz û reqsok,
 Mehina wi ye qemer û seklawi

 Çawa firibun li ber Xozatê
 Eger niha weha bê çare û girêdayi
 Weha li pişt wi lûleke sarYa
 hendefan

Bêçare,
 Ew dê bihata kuştin
 Ferman bêhêvi bu,
 Êdi bila çavên wi, marzerikên kor
 dilê wi, teyrên berata bixwara

 3
 Ez hatima kuştin
 Li gelîki xalî .yê çiyê
 di dema nimêja sibê de
 Radikevim di nav xwinê de bi
 dirêjayî...
 Ez hatime kuştin
 Xewnen min ji şevan taritir
 Kes napirsê rewşa min
 Canê min distînin , bê ecel
 Nikarim têxim tu pirtukan
 Paşaki şifre daye
 Hatime kuştin bê mahkeme. bê pirs
 Kirivo, halê min eyne weha binîwise
 Dibe ku bêjin riwayete
 Ev ne memikên guline
 Guleyen domdomê
 Di devê min de wes le wes le
 4
 Fermana kuştine bi cih anîn.
 Mije hêşin ya çiya
 Ê bayê sibê ye hinik û sivik
 Paşe li wê derê tifing daçikandin

 Li paşilên me hûr nêrin nihêrtin
 Lê geriyan.
 pişt min ya sor. male Kermenşahê
 Tizbi û qotiya min birin û çûn
 Hemû ji diyari bûn ji Ecemistanê
 Em kirivin merivên hevin û bi
 xwin giridayê hevin
 Bi gund û zevhiyên hember ve
 Xinamiyê hevin,
 Ji sedsalan vir ve,
 Cîranê hevin mil bi mil ve
 Mirişkên me tevi hev dibin
 Ne ji nezanîyê

Lê ji xizanîyê
Em ji pasportê dilsar bune
Ewe curmê sebeba qatla me
Êdi navê me dê derkeve bi keleşiyê,
Îsatvan
rêbir
Xayiniyê

5
De lêhin lawo,
Lêhin
Ez bi hesani nayê m kuştin
Di kuçikê min de, hin agirê venemiri
Û çend gotinên min hene
ji keser, fama re
Bavê min çavên xwe dan li ber
Ruhayê
Û sê birayên xwe ji
Sê darên spehî,
Wek sê çiyayên i emrê xwe
têrnebuyi

1277-SİBE ZÛ

Sibê zû hat ba min
Bêhna gula hate min
Dil sipî bû wek rokê
Dinya û alem bû li cem min

Sibe zû hat odê
Ruh û canê m şinda
Gava mi go tu ji kû tê
Go ez horîya xwedê da

bûn
Ji bircan. ji giran ji minaran
Dema kiriv pismam kurên eşiran
Li hember guleyên Fransiz şer
dikirin
Xalê min ya biçûk, Nezif
Simbêlên wi nû derketibûn
Delal
Siwarekî baş
Gotiye lêxin birano
Roja namûsê ye
Û hespa xwe rakiriye ser piyan
Kirivo halê min weha binivise
Dibe ku we
Sivikki riwayeti were fehm
Em ne memikên guline
Guleyê domdomê
Di derê min de wesle wesle

Helbest::Ahmed Arif
Werger: Nedim Hekari

Li bendî te mam ji mêjda
Hey kanîya jîyanê
Neçirvano qurbanê m
Hey xezala li berîyê

Sibê zû hat ba min
Bêhna gula hate min
Dil sipîbû wek rokê
Dinya û alem bû li cem min
Text û mûzîk: Ciwan Şêxo

Hunermendê mezinê Kurd Kawîs Axa ku di dîroka hunera Kurdistanê de yekemîn hunermendê siyasîbêjê Kurd tê hesibandin, di qalibê lawikekê de li ser şehîdbûna lîderê Kurd Simkoyê Şikak hissên xwe wiha tîne ziman:

1278-SIMKOYÊ ŞIKAK

Lê dayê, lê dayê, lê dayê, şereka qewimî li Şinoya wêran bira çi mezine
 Ewro emirê Taranê hatîye bo qumandarê Şinoyê,
 li niwêjê mexiribê
 Bi tirombêla, axawo, eskerên xwe hî nabûne yo, yo, yo, li niwêjê mexiribê
 Bi tirimbêla eskeran xwe hî nabûne,
 babê Xusro bi sê denga gazdike:
 Babê Feysel, ewroke dest helîne,
 ciwabekê biben eşîrê Ebduyîya, ewro
 Hatime kuştinê danên şûna min Xusiro zaroye axawo cîyê mine
 Lê dayê Mihteberê rebenê, Gulîzarê nemayê,
 Mirarîyê rebenê, niwêjê
 Mexiribê dengê sê tîran û metrelozan agir berda vê dinyayê,
 kesê xêrxwaz
 nebû ciwabekê bie eşîreta Herkîya, paşî babê Xusiro tovê egîdan li me
 qeliya,
 wî kes nema axawo li dinyayê, ezê di heyfa kuştina babê Xusiro
 nîme ewro şahî û govende li naw ecemê Kerbelayê
 Strana jêr jî ji aliyê dengbêjê navdar
 Birê hatiye gotin ku têde behsa kuştina Cewahir
 xanima jina Simkoyê Şikak jî bi destê leşkerên dewleta Îranê tê kirin:
 Bê de wey lê, wey lê, wey lê
 Lê lê Muhteberê rebenê, eskerê kişiya ji Dîlemanê
 Eskerê Heyder Paşa xwe da lo gulîzerê,
 kekê Xosiro paşê Kurda
 şer xweş kiriye lo ser Îranê
 De wey lê, wey lê, wey lê, wey lê, wey lê her bê de wey lê
 Lê lê Muhteberê rebenê wezê bi Şawîliya kawil ketin li vê fêzê
 Sibeye kekê Xosiro,
 Paşê Kurda ji mal siyar bû, esker li pey
 Kete du rêzê
 Kekê Xosiro, Paşê Kurda şer xwe kiriye lo ser Tewrêzê
 De wey lê, wey lê, wey lê, wey lê, bê de wey lê lê lê
 Muhteberê rebenê wezê Şawîliya kawil ketim lo dev beyara
 Ji sibê de ser kekê Xosiro Paşê Kurda tê dengê gûla, topa, wan teyara
 Ehmed Begê sê denga gazî dikir :
 Gelî cahêla çêbin, çê bixebitin, wexta
 Imdada me derê kekê Xosiro, paşê Kurda, gulla sîyara
 De wey lê, de wey lê, lê lê Muhteberê rebenê wezê
 Şawîliya kawil ketim di çe' ilê(çalê) da

1279-SÎTIYA NÎMET AXA

Mûsê kuro mere bext ne wiha ye.
Kekê kînê mere bext ne wiha ye.
Êvare, ro li avaye, wada berya ye
Tengaya mala nêzika keryaye;
Delalê dilê min sîwarê, ne peya ye.
Sîwarê şîn Bozkê tu dibê baye,
Rextê enextarê nava milê kekê Kînê kuta ye..

Delal mereve,

Sitîya Nîmet xezala Kurda birîndara Pênc gulla ye,
xwîna sor bi ser bejna zirav
Quba kemberê, rûkê qunderê da rijîya ye.
Delalê dilê min bi sîwar bûnê
Ji mala Carba ye, rima mala Mehemed
li ser piya ye.
Serê rimê çar gulukê zîvîn pêda berda ye.
Qeyîşa enexdarê milê kekê Kînê kuta ye,
Zincîra ogê bostekê çar tilîya ji pêxîla
Kekê Kînê ber jêr hêlkan daye.

Delal xaîno, ne bi gefa û ne bi gurra ye;
Ne halbûna cefî û êgale yê,
ne bi pesandîna qîzan û bûka ye.
Kanî wexta te êgal xwar dikir,
Ber dida nav her du çata burya ye.

Îro hêsîr tengî ye.

Da'wa ruha ye, ji berê da roja
Qewimandinê roj mêra ye.
Kekê Kînê min go belkî tu bender
Û Budûr û Hesenê Mihêmir, her sê şuyuxê
Gêsa ye; min go belkî tu bi qelemê wekî,
Îbrahimê lawê Kora ye.
Min go belkî bi reisî yê tu Mehemed Emîn
Kekê Lamî çiçekî Qirwalya ye..
Min go belkî tu bi ebûqatîyê, tu didan karê
Hesen axa, ji mala Hecîya ye.
Min go belkî tu bi xort bûnê,
Tu Evdilqadir Qedûrê Kinik, Rail Elya ye.
Min go belkî tu şûfê ve tu Xelîl beg,
Reîsê Qeregeçîya ye.
Tu Mehmûd begê zerî,
Xelesa mala Temir paşa ye.

Ey xaîn lawê xaîna, min go belkî

Bi derba giran tu zor Îbrahim paşa ye.
Bavê Ebdulhemed, şêrê serê zozên qermîtê
Binê Kerbela ye, xwedanê kom giran,
Îskan başê kela Kurda ye.
Xaîn lawê xaîna,
Çawa te terka min Sitiya Nîmet axa,
Xezala Kurda, diraga konê neh stûna kir û tu revya ye.
Sala çûnî vî çaxa ez xwarina teyrê baz bûm,
Îsal bûm qesasa pênc gulla ye,
Rûreşa her du bira ye, xelkê digot delaliya
Dilê te tirsonek e, ji ber Hesênê pismamê te reviya ye.

Min go te xes e,

Rojkê roj bi qewim...
Şehîdê kekê kînê gelek hene, daîm hefadiyê

Dike li orta talanê, Qeregeçyan û gesa ye.
Ji delalê dilê min wendê enexdarê zeng girtiye;
Derziya enexdara wî şikiya ye.

Delal mere kekê Kîne me re,

Bi şûnda li halê min mêzeke, careke li min
Vegere êvar e, li min û kekê Kînê bariye
Berfa kher e,
Sitiya Nîmet birîndara pênc gulla ye,
Li erdê dev na gere, min go belkî
Rojek ji roja biqewîme, tu ji ber temamê
Qeregeçyan û gesa tev na gere, belkî tu ne
Mêr enexdarê ji min ra dîn e û car da here.

Delal mere kekê Kînê me re,

besta Qizil û zê, Ebû - Şaxatê şewitî bîra Edwanîyê
xwar û mere,
Êvarê du sîwar pêda têne xwar e,
Li ber çavên Stiya Nîmet pir bûne çar e.

Kekê Kînê mere,

Bi şûnda li halê min mêzeke;
Simbelê serê sîwra zer e,
Li ber çavê Sitiya Nîmet mor bûne şa re.
Gullê dest sîwara, li canê Sitiya Nîmet bûne ar e.

Delal xaîno,

Stiya Nîmet xezala Kurda,
Dirêga konê neh stûna,
Bi pênc gulla birîndar e,
Mêzeke xwîna sor gulekî bi ser bejna zirav
da quba kemberê,
Rûkê kondere da anî xwar e.
Xaîn lawê xaîna,

Min go belkî rojek ji roja bi qewîme,
Koma Qereçiya ji te ra ne tu bar e.
Min nizanîbû tu fortekê nav mala,
egal xwar e.
Delal ne wiha ye bextê mêra de vaya ye.
Xwedê dîne mal Heçîya ye,
Mala kor a ye.
Bi destê Ubeydullah,
Kilê çavê Helîma kora girtine,
Li korta Sîwêrekê girtin avêtin
Binê hepisxana ye.
Kekê Kîne mere rûne,

Şehkî lêxê yekî bavî,
Halana ewîlê di xwe hilde.
Bê ez kilê çavê Sitiya Nîmet
xezala Kurda, bejn zirav e.
Delal mere, xaîn lawê xaîna me re
Bextê mêra ne wiha ye.
Bi şûnda li halê min mêzeke
Sitiya Nîmet axa xezala Kurada li
Pê te ye, bist çar derbê enexdarê li nava te ye.
Min go belkî, rojek ji roja biqewîmê
Xortên Qeregeçiyê tamam ne berê te ye.
Qet damara nemûsê vê êvarê li êniya kekê
Kîne tune ye.
Halana mêra ji delalê dilê min ra,
bêfêde ye.
Min nizanî bû tu fortek nava mala,
Êgal xware tew tewe ye.
Kekê Kîne bihara me bihareka rengîn e,
Li besta Qizil - Ūzê, rabû gula li bî ne,
Kekê Kîne mereve, min metrîkîne,
Mêzekê Husunê pismam devê enexdara xwe

Bigrîne, pol û poşman li dêmariya min Fatê
û Fersê vegeîn e.

Delal mereve,

Du derba biteqîne, heger tu ne mêt e,
Here û enexdarê ji min ra bîn e.
Heft qeda li bedena Sitiya Nîmetê keve,
Hîn tu du korta ne çûye korta sisya ez ê xwe,
Ezê xwe ji para bi te gîhnim bi destê
Bi destê Stiya Nîmet bigire min bi xwe gîhne.
Bi oda kurê Îbrahîmpaşa gîhne,
Halana ewlî di xwe;
Hilde bibêje ez kilê çavê Stiya Nîmet,
Xezala Kurda, xatûna pêncsed malê Ceraba,
Kevoka çeng bi çîn.
Evdilhadî Mihemed

1280-SIWARE ÇUCIKAN

Îro du ro ne tav li qurcikan
Sibe se ro ne tavle qurcikan

Eloke kulek siware cicikan
Terese kulek siware cucikan

Du bisked berban ketin qircikan
Se bisked berban ketin qircikan

Îro du ro ne tav li newalan
Sibe se ro ne tav li nevalan
Eloke kulek siware xezalan
Terese Kulek siware xezalan

Du bisked berban ketin dismalan
Se bisked berban ketin dismalan

Îro du ro ne tav li kaniyan
Sibe se ro ne tav li kaniyan

Eloke kulek siware caniyân
Terese kulek siware caniyân

Du bisked berban ketin paniyan
Se bisked berban ketin paniyan

Hevgihander : Huseyin Erdem

1281-SiWARO BAJO

Bajo siwaro bajo
kuda dibe bila bibe
sekin min dikuje
li ser qonaxê min gulek
li her gulê min dilek
li her dilê min kulek
an ji mirinek divê

bajo siwaro bajo
ku da dibe bila bibe
sekin min dikuje
wergera hestan cawa bikim
narincokê mehiyan ji hêsiyan
evin ketin bextê çitikan
de bajo siwaro şev digirin

de heeey siwaro
di giriyê şevan de dinalim
di nalinê de diqirim
di qêrinê da dil didim
di dildayi né de dimirim

bajo siwaro bajo
ku dibe bila bibe
sekin min dikuje
gotin: Jan Axin-muzik : Jan Axin

1282-HOZAN SÎPAN

Hozan Sipan Ji Xarpitê gundê **Kirvan e**. Di sala 01-01-1975 an da ji dayik bûye.

Ew heft xwişk birayê wî hene. Di zarokatiya xwe de mûzîka Kurdî bala wî dikşîne. Gava ku ew bi rê diçe an bi tenê li ser çiyayê Kurdîstanê digere bi xwe xwe mûzîka Kurdî bi awazekî qalind disterê û xwe pê tetmîn dike.

Di bin bandora **Serhat û Şiwan û Xelîl Xemgîn** da dimine û bi xwe xwe dikeve nav xem û xayalan rojekê wek wan hunermendê bibe û stranan bistirê. Albuma xwe ya ewil di sala 2002 an derxist.

Di sala 2005 an da albûma xwe ya duyem derxist ji aliya gel ve gelek hat hezkirin û ecibandin.

1282-A-Havîn

Dema ku tu hatiye bîra min
Janek zirav dikeve dile min
Dibim hesire evîna te
Bê te jîyan zorê esmera min

Le were le le le esmeer
le le were le çaw reşe

Wa çend salen le hevîya te me
Hin jî le ser soza xwe me

Je te dûrim weki ezmane
Havîna min bûye wek zivistan
Çi bikim je te dûrim yare
Ev dileminê rêzil raylenaye

Pir geriyam le dinyaye
Qet min nedîyar wekî we
Nizanim ji kê re tu dikenî
Tu bûye belaya serê min

Gotin û Muzîk: Sîpan

1283-EVÎN

Megrî Evîn melorine
hesren çavan me barine
Wa ez diçim Xeribiyê
lepey min neke şine

Dema buhar hatiye were
gulê nesrin webûn were

Nexweşketim çima nehata
Şevêk taride zu were

Naçe evîn neçe ji bamin
Jana dile te hesretamin
Wa disa limin şev buya tari
Demek nezik de were bamin

Gotin û Muzîk: Sîpan

1284-HÊVÎ

Ew çend salen tu di distirî ji bo gelemîn
Bare te gelekî girane rehavê min
Tu sembola xortên kurdan hunermendê min
Tu agirê dile dayikan dil netevê min

Oy ?ivanê min
Qehramanê min
Hevîya gelê min

Te nikarim bînim ziman dile te volkan
Agireki le darxînim gel bikrin dilanê
Tu helbestek dût û drej tu bû ye isyan
Tu bû ye helîna çîyan sterka li ezman

Çêrxa feleke digere le ser serete
Tu bû ye tîrsa neyaran bi stranen xwe
Ev çênd salen dût ketiye ji welatê xwe
Hesîr ji çavan dibare dilete bi xeme

Gotin û Muzîk: Sîpan

1285-SÎYAMEND Û XECÊ

Bihar e bihareka nu xemilî, sîyamend û Xecê her
du di mala bavê xwe de dikemilîn

Siyamendî bankir go Xecê

Were destê xwe bide destê min

Em herin Çiyayê Sîpanê

Li bin dara wê çilî

Siyamend bang kir go Xecê

Were çokê xwe j imin re dayne

Çiyayê Sîpanê Xwedê xirab bike bi dûman e

Ez serê xwe li ser çogê te

Daynim bîhnekê binvînim

Heta Rabim belkî xwedê hasil bike

Miradê me herdu yan

Xeco ji Siyamendî re çoka xwe dayna

Siyamednî çoka xwe ser çokê Xeco dayna

Di nêv xewa şerîn da diçûyiye

Xeco bi çavê xwe dîtiye

Bîrek pezê kovî di wir re boriye

Nêrîkekê kelokekê bo xwe

Ji hemû kela distandiye

Xeco di wê da hizra xwe û mala bavê xwe kiriye

Hûrik hurik bi herdu çawan digriye

Hêstireka ji çavê Xecokê daketî

Li ser rûyê Siyamendî wê ketiye

Sîyamendî ji xewa şerîn wê rabiye

Berê xwe daye digo;
Xecê ji xera Xwedê re
Min e zaniba giriye te ji bo çî ye
Eger tu poşmanî rabe here mala bavê xwe
Tiştêk di navbera min te da neqewimiye
Kelokekî mezin wê dayiyê erdê
Siyamend dest avête stîrhê kelê kovî
Kelê kovî şaxeka veweşandî
Bi çengê Siyamendê malxirab wê dayiye
Di zinara Çiyayê Sîpanê de avêtiye
Siyamendo bi darê banê ve wê mayiye
Xeco bang dikir digo;
Siyamendo ma tu kanê?
Dengê Siyamedî kûr û dûr di guhê Xecokê da diçûyayî

Siyamend bang dikir digo
Xeco bîne werisê heft gundan
Şîlalê heft xiraran
Bîne hevdû vê girêde
Ka Siyamendê malxirab dernaxî ji nav herdû daran

Siyamend bang dikir digo
Xeco, were xwe girê bide bi xemla bûkaniyê
Li serê xwe girêbide poşîya Kurdanîyê
Ber serê min sê cara here were
Ji min re bêje di çîra bûkaniyê

Siyamend bang dikir digo
Xeco, sed caran dilê min hê we
Ez ketime di bextê te w Xwedêo

Ez nizanim piştî tê bibî rizq û nesîbe kê wo
Şeva bûkaniyê ez nizanim te serê xwe danî ser balgîka kê wo
Xeco digo; Siyamendo.... Malxirabo..
Tu ê bes bike got e gote
Te goştê laşê min heland
Te cerga dilê min sota
Xeco ciwanê herdû pî jî kirin cot e

Siyamendo va ye ez ê hatim bat e
Guhê xwe bide du aşîqan û diyara
Li serê Sîpanê herdû şînbûne
Yek mêw e ye dî spandar e

Ji berê bere da ji ber vê çendê
Pezê kovî ji bona mêw û sîpandarê her neyara e-

Webb /Înternet. Xortê Mêrdînî

1286-SÎNÊ

(gotin û mûzîk Kerem T. Gerdenzerî)

1

Were Sînê, lê
Ez heyrana çevê teme,
Heylê Sînê,
Were Sînê, lê
Ez birîndarê bejna teme,
Heyra minê,
Tu kubarî, lê
Mîna kewotka çîl û qerqaş
Rûbarê hewê
Tu bedewî, lê
Mîna kulîrka nav mêrg û çîmanê
Eşîretê
Dihebînim mîna ziyaretê navê Sînê
Sînemê – bedewa nav eşîrê
Bedewa nav eşîrê –
Sînemê
Dihebînim mîna ziyaretê navê Sînê
Sînemê – bedewa nav eşîrê
Bedewa nav eşîrê –

1287-SÎNEM- 1

Lê sînemê
Çav mizgînê
Fistan şîne
Bejn şêrinê
Sînem, sînem sînemê
Sînema min

Barê dilan

Sînemê

2

Birîndarim ez
Mîna teyrê nav ezmanê
Kurdistanê
Were Sînê lê
Birîndarê xwe bibîne
Heyra minê
Tu bizanbe ez
Tucar bîr nakim navê Sînê
Rûbarê dinê
Birîndarim ez
Were Sînê, were Sînê
Were Sînê
Dihebînim mîna ziyaretê navê Sînê
Sînemê – bedewa nav eşîrê
Bedewa nav eşîrê –
Sînemê
Dihebînim mîna ziyaretê navê Sînê
Sînemê – bedewa nav eşîrê
Bedewa nav eşîrê –

Dam ser milan
Sînem tu yî
Rewşa gulan
Sînem, sînem sînemê
Sînema min

Jê re vekir
Derd û kulan
Got e lawo
Nakim dilan

Sînê, sînê sînê
Sînê

Gotin : Jan Axîn-Musîk : Jan Axîn

1288-SÎNEM -2

Navê te Sînemxane lê lê
Medha te çûb' dinê da
Enya kever kaxez e(lo)
Melayê qelem lêda
Û ez û dê Sînemxanê ramûsim
Felekê çerxek lê da

Çûm oliyê, hat oliyê
Ol'ya jorî b' derab e

Çavê gote min rwîne
Birha' gotê min rabe
Û ez dê Sînemxanê ramûsim
Felek gel min xirab e

Çûm oliyê, hat oliyê
Oliya jêrî b' debî ne
çava gotê min rabe
Birha gote min rwîne
Ez dê Sînemxanê ramûsim
Felek gel min xayin e.

1289-SÎNEMÊ-1

Sînemê koçika xwe bi rê xist delal
Xwe bi xwe sîkinî van deran

Rûnişt bejna xwe girêda delal
Berda rişikê kemberan

Sînemê malika xwe bi bar kir delal
Xwe bi xwe sîkinî van çiyar

Rûnişt bejna xwe girêda delal

Berda rişikê mecdiyan

Sînemê malika xwe bi bar kir delal
Xwe bi xwe sîkinî bewraran

Rûnişt bejna xwe girêda delal
Berda rişikê guheran

Çûm ku Sînemê ramûsim delal
Gune li hustiyê gundiyan

Gotin û Muzîk: Gelêrî

1290-SÎNEMÊ-2

Ey lê Sînemê, dilê min dîn e
Sed carî dilê min dîn e,
Bajarê Misirê, bajarekî pir mezin î,
giran e û mitîn e,
Heftsed hezar melê di bajarê Misirê de,
Berê xwe dan kitêb û Quran û yasîne.
Te nav mîr Mehmûd, lawê Melikê Misirê,
kir elem û xwîn e.

Teresê melê cewab li ser cewabê,
 Ji mîr Mehmûd, lawê melêkî Misirê re,
 Rêka Heca Şerîf dişîne.
 Bi lewnekî digot;
 Dostê Sînemê esker,
 Z'aran û henefî ne.
 Sînemê digot;
 Lo pismamo... !
 Dilê min li dîn e, sed carî dîn e..
 Bajarê Misirê bajarekî pir mezin
 Ê giran û mitan e.
 Heftsed hezar melê,
 Di bajarê Misirê de
 Berê xwe dane ayet û kitêb û
 Quran û Yasînê.
 Tu wila ji Xwedê bawer bike
 Tiştê ko tu dibêjî,
 Li dor dotmama te de tu nîne
 Her binêr qoda nav guh melê
 Tasa hemamê bîst û çar tilî ne
 Lê dilê mîr Mehmûd, êdî lê venabe.

1291-SÎPANÊ

Sîpanê gaz bi gaz e, Leylo Leylo Leylo
 Wêranê gaz bi gaz e, zalim kûr dinalim
 Meskenê pezê laz e, Leylo Leylo Leylo
 Wêranê pezê laz e, zalim kûr dinalim

Sîpanê gaz bi gaz e, Leylo Leylo Leylo
 Wêranê gaz bi gaz e, zalim kûr dinalim
 kûr dinalim, kûr dinalim, kûr dinalim

Sîpanê hol e mol e , Leylo Leylo Leylo
 Wêranê hol e mol e, zalim kûr dinalim
 Mexelê pezê kol e, Leylo Leylo Leylo
 Wêranê pezê kol e, zalim kûr dinalim

Sîpanê gaz bi gaz e, Leylo Leylo Leylo
 Wêranê gaz bi gaz e, zalim kûr dinalim
 kûr dinalim, kûr dinalim, kûr dinalim

Sîpanê perbelekan, Leylo Leylo Leylo
Wêranê perbelekan, zalim kûr dinalim
Mexelê pezkulekan, Leylo Leylo Leylo
Wêranê pezkulekan, zalim kûr dinalim

Gotin û Muzîk: Gelerî-Herêm: MûşArr: Yekbûn

1292-SÎPANÊ XELATÊ

Kî here axa Tetwanê
Wê bibîne çîyayê Sîpanê
Cî ware Sîyabend û Xecê
Xeml û rewşa Kurdistanê

Sîpan Sîpanê Xelatê
Bilindbun çiqaz li te tê
Gulên te gulên cennetê
Ava te ava qudretê

Sîpan sîpane, sîpan sîpanê
sîpan sîpane xelatê.

Te kul û xem pir dîtîye
Zulm û zori buhurtîye
Xwazgîniyê xweş te girtine
Soz û peyman wan dane

Sîpan Sîpanê Xelatê
Bilindbun çiqaz li te tê

Gulên te gulên cennetê
Ava te ava qudretê

Sîpan sîpane, sîpan sîpanê
sîpan sîpane Xelatê.

Çîyayên te tev bilindin
Kurdan xwe tum lê girtin
Ji bona serxwebunê
Ala jîyanê hildin.

Sîpan Sîpanê Xelatê
Bilindbun çiqaz li te tê
Gulên te gulên cennetê
Ava te ava qudretê

Sîpan sîpane, sîpan sîpanê
sîpan sîpane Xelatê.

Gotin: Diloan

1293-SMAÎLÊ XELÎL

De lo gidî, Smaîlo heyran
Talat bişewitê bi mêrg û kanî;
Lê diçêre mehîn û ciwanî;
Şev nîvê şevê Mihemedê gurî,
Şewir û mişewîrê, kuştine Smaîlê Xelîl,

Li mala Xengo danî;
Şand metika xwe Helîkê anî;
Li ser qesra Smaîlê Xelîl,
Sekinî helîkê, teşîya xwe direstî;
Qerarê mêrdîwanê girt,
Ji Mihemedê gurî re anî;

Mihemedê gurî qerara Mêrdîwanê
Bir û çûye çiyayê mazi;
Mêrdîwanek çêkir û bi xwe re anî;
ji nivê şevê pê ve,
Li ber qesra Smaîlê Xelîl danî;
Bi mêrdîwanê ve,
Hikişîya ser qesra smaîlê Xelîl;
Demaça Gerejdax ji qibûrê der anî;
Û li ser serê Smaîlê Xelîl danî;
Heyfa kevn û nuh,
Bi destê xwe hilanî.....

Lawê gurî welleh, ez te nakim;
Tu şêx bî, ez te tewaf nakim;
Tu bi gûl bî,
Ez te di ber serê xwe de nakim;
Min go;
Ezê serê sibê herim Smaîlê Xelîl ji xew rakim,
Ezê rahêjim misîn û leganê;
Ezê avê li destê wî kim;
Ezê bişînim Musul û Kerkûkê,
Ebekê bînim, di nav mil kim;
Bişînim Silemaniyê xencerkê bînim,
Di ber ra kim;
Min go,
qey ez ê Smaîlê Xelîl
Li Talatê bi zavê kim;
Bi zavê ye sê roja kim;
Min go; Smaîlê Xelîl xortekî
Gelkî lê hêja ye;
Ezê li Talatê bi axa kim;
Ezê bi axayê Omeriya kim;

Min nizanî bû,
Ku ezê rahêjim laşê Smaîlê Xelîl,
Di mezelê binya mal kim;

Bejna Smaîlê min zirav e,
Mîna tayê ketê,
Şîn dibû li Talatê,
Li milê xetê;
Min dî laşê Smaîlê Xelîl,
Danîne gasîna dêrê, li ber mizgeftê;
Giriyê kafîr û mislimana bi halê min û te tê
De lo, lo, gidî, ... Smaîlo;

Bejna smaîlê min ziravo, nav qendilo,
Smaîlo heyran ji Talatê heya Sîtê;
Xîyalê xwe didimê,
Berf û baran bi kulî tê,
Diya Smaîlê Xelîl ji aliyê Mîdyatê,
Ji gilî tê;
Laşê Smaîlê Xelîl danîne gasîna dêrê,
ber mescîdê....
Giriyê misliman û kafira bi halê min...û wî tê;
Qesra Smaîlê Xelîl bilinde,
Li Talatê sera ser;
Lê dinêrim li kuleka li şîbiqê û li pencera,
Mihemedê gurî kero ji wan kera,
Çawa te laşê Smaîlê Xelîl da ber
xençera.....
Sebriyê Serhedî

1294-SORAN Û BADÎNAN

Beşê yekê, strana “Hoy zerî zerî” ye
Beşê duwemîn, “Kurdistan” e

Kurdistan şêrîn im
Şarî ciwan û kurd nişî im
Ya xwa, qet lê dûr nemîn im
Xoş im lê wê niştîman im

Xoş im lê wê niştîman im
Hêzî dil, aramî giyan im ey wey wey
Ronekî renga jiyan im

Kurdistan cîger ecdad im
Cîger şêrîn û Ferhad im
Ya xwa, qet neçêy lê yad im
Xoş im lê wê niştîman im
Xoş im lê wê niştîman im

Hêzî dil, aramî giyan im ey wey wey
Ronakî rêgayî jiyanim

Azadiya welat Dilşad Said

1295-SOSÎN

Sosin sosin sosin sosina li mêrg û çiya ye
Qîzik çûne dîlanê hemî kemberê badayê
Ji eşqa ramûsanê aqil û sevda nemayê
Qîzik çûne dîlanê hemî kemberê badayê
Sosin sosin sosin sosina li mêrg hêşînê
Qîzik çûne dîlanê hemî kemberê reşîn e
Min ji derdê ramûsanê aqil û sevda danîne
ji derdê ramûsanê aqil û sevda danîne
Sosin sosin sosin sosina li mêrg û li pêş e
Keçik çûne dîlanê hemî kemberê quruş e
Ji eşqa ramûsanê aqil û sevda difroşim
Ji derdê ramûsanê aqil û sevda difroşim
Sosin sosin sosin sosina li mêrg û belek e
Keçik çûne dîlanê hemî kemberê xelek e
Ji eşqa ramûsanê aqil û sevda gelek e
Ji derdê ramûsanê aqil û sevda gelek e

1296-STRANA ELİYÊ EHMED

Xwedê topê li mala ziman dirêja bixwîne
Bila... Bibe kul û têkeve mala Şebab Mudurê Mehsertê
Ew bêxwedîka telefonê dide walî yê Mêrdînê
Lê lê Xanimê rebenê Şemsa
Ew jî têtê dide bêxwedîka Anqereyê
Mane dibêjin ew vê sibê fermaneka giran xwîne
Taximê leşkerên Enadolê bi taximê boz û boristanan

Tevlî cebilxanaya sêberî bi topên giran dişîne
 Wele dê peyayên mala cizîrî
 Axayên Omeriya dê sereya Mêrdînê bi darê zorê bistînin.
 Hey lo lo wey lo lo
 Elî tu gulan axan î lo lo.....
 Tu mequl î lo lo.....
 Wayla lawo dilê min dilekî ji dilan delo dîn e
 Wayla li min dêranê vê sibekê
 Eskerê giran ji dora Enedolê
 Tevlî taximê boz û boristanê
 Manê bi top û cebilxaneyan
 Li îstesiyona Mêrdînê
 Bi kaşe qelenderan ve banî dixin
 Çadirên xwe bi dara miradan
 Li çiya duzê li dora wezîrên mala bavê min datînin
 Weyla li min dêranê
 Eza bi dara mirada diketim
 Bila bişewite bi dar û strî
 h min dît, tanqa qomutanê alay Mêrdînê û walî jî, pê re
 Bi sê denga gazî eli yê ehmed bavê selanîk dikir
 Min digot, Elîk Axa dilê min ji dilekî delo dîn e
 Barê hukumatê barekî giran e
 Quveta te pê nagihê bextê min ji te re xwe teslim bike
 .....tirsê nîne.
 Elî li wî vedigeriya digot;
 Yê ku kêmaniyê têxiyê bila çariya jina wî li serê wî be.
 Lawo mana taliya talî dê canê me here
 Lê wê navê me li odeya camêran heta heta bimîne

Hey lo lawo, Elîko lawo....
 Wey li min dêranê
 Bi Xwedê dilê min vê sibê ji dilan dilekî delo dîn e
 Mane ez ê bi dora dara Miradan diketim, bi dar û stirî ye,
 Bila kul tekeve mala sersebeban
 Weyla li min dêranê
 Xwedê zane, min dît taximê boz û berzanan dest pê kirin
 Berê topan danê şikefta rûtê
 Dara miradan li çiyayê Merzeqa
 Wezirê mala bavê min rebenê
 Wela li min rebenê,
 Xwedê dizanê dilê min ji dilan delo û dîn e
 Qenco bi sê denga bang dikir;
 Eliyê ehmed, Şêxmûs digot; agir bi mala we ket,

Mana Elî min dizanî bû tu ê rojekê felek û dewranan
 li ser me bigerînî
 Keko ez dizanîm tu zaveyê sê rojanî.
 Hermeta te li ber dilê te şêrîn e
 Wileh ku feraca sibê li min û van tirkan bixîne
 Ezê silavan li ser silavan ji van Tirkan re bişînim.
 Ezê bikim ku kokelên ser milên wan bi devê devziravê bifirin.
 Lê keko barê hukumatê barekî giran îmkanên me tune ya
 Hey lo lo lo oy...
 Axayo oy oy.....
 Weyla li min dêranê serê vê sibê han dilê min ji dilan delo dîn e.
 Ez ê bang dikim;
 Eliyê Ehmed bavê hemid û Selanîk beranê mala Mehemedê Cizîrî
 Weyla li min dêrane top û cebilxaneyê
 Ku gurên çiyayê bi çavê serê xwe nebînin.
 Mane bira û pismaman' de mêrên çê bin,
 Devê devziravan bixebitînin
 Dê rojek bê ku em nikaribin herin odeyan
 Û nola camêran serê xwe ji ber xwe hilînin.

Ez dê tiştêkî ji we re bibêjim
 Gunehê min di stûyê we de be
 Herçê cendermene ewledê hukumatê ne
 Lo lawo ew misuxir
 Heqe we li wan tune ye
 Ew bin emir in
 Lê ji asteymenana heta usteymenan,
 Ji ustenenan hetanî uzbaşiyayê
 Û ji usbaşiyayê û hetanî binbaşiyayê
 Xwediyên demir û yildizan
 Silavan li ser silavan bi devê dev zirava
 ji wan re bişînin.
 Lê hecê cendirmene emir li ser wan e
 Ew misuxir in, heqe we li wan tune
 Axaoooo lo lo lo.....
 Weyla li min dêranê Xwedê
 Ezê bi dara mirada diketim
 Bila bişewite, bê star û deviye
 Mane gava ku kekê Elî
 Dûrbîna malê Dagalayi ye li ber çavê xwe datîne
 Sêzdeh beranên mala Cizîrî ketine xewa şêrîn
 Dema wî rica ji te kir rica wî li cem xwe nabirînî
 Min negot, kekê em teslima hukumatê bibin

Ew ji me re nabe kêmanî
Mane Şêxmus digot mal xirabo ez dizanim
Tu zaveyê sê roja yî, pîreka te li ber dilê te ye
Weleh ez bala xwe didemê
Qenco bi bîrînên kûr dinalî
Ma ez ê çawa cenazeyê wî
Di nava sebavan de bihêlîn im
Axayoo oy oy .....

Dubare

Mane bi Xwedê topek li mala Fesad û ziman dirêjan û gelecane bixîne
Ez bala xwe didimê, bore bora kurê bavan e
Vê sibê çawa tîna diqêrînin
Mane keko ez bala xwe didemê
Kulek ji ezmana têkeve
Mala bavê wî başçawîşê sêwî yê elewî
Kinûn û nifûsa wî mane li bajarê Sêwasê digihîne,
Ew kurmanc e, lê kurmancekî durî haziran
bênamusekî kes nebîne,
Wele Xwedê zane gava ku taximê boz û boristan lêdexîne. wekî tavê teyrokê
fişekan
Bi ser serê çiyayên Omeriyan de
Xwedê zane dibarîne
Xwedê bikim ku
Ew Yezîdiyên li çiyayê Şengalê bi çavê serê xwe nebînin.

Dubare

Weyla li min dêranê
Ez bi çiyayê merzeqa diketim
Bil gurên çiyayan bi çavê xwe nebîne
Ez bala xwe didemê
Beranên mala Cizîrî
Bila Yezîdiyên çiyayê şengalê nebînin
Gelî bira û biraziyan
Wileh ev ne şerê Omeriya yê
Ku xelkê dengê navtêdanên me bibhîzin
Qeweta eşîra me kuştinan tunîne.
Ev şerê wan tirkan e
Hawara me ji çend gundên Omeriyan e
Yên wan jî bajarê Stanbulê, ji Enqerê
Xwedê zane bi cemsan bi topan tîn,

Şerê Bagok û sêbarî topan e
Stara me nîne axa lo lo lo.....

Weyla li min e

Ez bi dara mirada bi çiya duzî diketim
Weyla bi dar û strî ye
Bila kulek ji ezmana têkeve mala wî çawîşî,
Ew du neferên mala mihemedê Cizîrî
Bi agirê makinê diqulpîne.
Dûrbînê li ber çavên xwe datîne
Berî muxribê piştî esirê
Xwedê zane bi darê dûrbînê
Wî kuçê di devê şkeftê de ye
Agirê tivingan bi çavên xwe dibîne
Berê topa dide wî kuçê di devê şikeftê de ye
Bi berika topê dimhîne
Mane guleya topê dikeve şikefta Rûtê
Ji sêzdeh beranên mala Cizîrê
Ji yekî pêve wekî laşek namîn e,

Axaooo lo loooo.....

Weyla li min dêranê
Mane axao dilê min ji dilan delûdîn e
Ez bala xwe didemê
Bila Kula Helebê têkeve mala wî çawîşî.
Guleyek li eniya Qenco ketiye
Gowdeyekî bêserî li wê meydanê ye
Ez sênga meydanî nabînim
Ez ji kîjan peyayê mala bavê xwe dinêrim
Bê kinc û bêpîne ne
Li kîjan beranê mala bavê xwe dinêrim
Bi simbêlên reş û qeytanî bi rengê
Wekî şerîtên xwîne daketine.
Mane tu rabe cewabekê bişîne xopana Kefilhewarê
Bêje xanimê dêranê rebenê
Sîwaran bi xurcîkên mecidîyan bi qedimîne
Belkî tu vê balayê ji ser beranên mala bavê xwe rakî
Mane ji êvara Xwedê de
Dengên topan li li daramirada li ser serê
Peyayên mala Mihemedê Cizîrî dilîfîne,

Axao lo axayê min o lo....

Weyla li min dêranê

Ez bi çiyayê dûzê diketim
Bila bişewite bi dar û striyan
Rabê Alemê bike ku
Bihar û zivistana wê rojê nebînin
Bihara wê gul û sosinan nebîne
Weyla li min dêranê
Ez bi çiya diketim
Bila bişewite bi dar û stirî
Wileh gava ku dengên
Top û cepilxaneyan
Li peyayên mala bavê min dixuricîn
Ca qasidekî bişînin Newala Qurdîsê
Ferha nemayê, Şaha rebenê Xanimê dêranê
Mane çira mala bavê min ji êvare de vemiriye
Ez neketime heyfa van hogiç û beranan
Na, na ez ketime xema seryên jêkirî di çewalan de
Ku berê wan dane newala Stilîlê
Ku guhên hemiyên yê rastê jêkirine

Axao lo, axao lo.....

Qesîdekî dişînin gundê Çalê
Dibêjin bila Ehmedê Sileman
Were Newala Stilîlê
Em dê hevdu bibînin
Wele gava ku tê, Xwedê zane
Binbaşî bi gir û kîn e
Serê di şewalan de li ber Ehmed datîne.
Dibêje yeko yeko paş navên wan ji min re bixwîne
Ê bêje, ev yê ku dest bi hene ye;
Şêxmus e, zaveyê sê rojan e
Bûka serbixêlî di mala bavê de dimîne
Yê ku guleya topê li eniya wî ketiye
Biraziyê min Qencoyê biçûkê biran e
Gurên li çiyên ne bi hunera wî ne
Wekî gurekî zozanan ji geliyê Bedlîsê
Ku xwe berda min û moran nava berfê
Çolên mih û kaviran ji kêfa dilê xwe re veqetîne
Ev yê din ji lawê mala Daqîk e
Wele wî gelek sîwar û şofêrên hukumatê
Di geliyan û çiyên de dane sekinandine
Ev yê dîtir jî lawê mala.....
Gelek caran li Newalan Qurdîsê
Wekî wekîlê min dimîne

Ev hersê peyayên din ku xeta simbêlên nûhatî
 Û çokên wan bi berikên topan firandîne
 Manê ji wan Rişwanî ne
 Ev yê din jî ji Qiblayê Xirbekan
 Mala wî li kaniya Şêx e
 Ev peyayê din yê bêvil mezin e
 Û eniya meydanî ye,
 Qiloçê wî mîna yê beranên Malazgirê ye
 Raste çavên wî
 Mîna yên beranên kol,
 Yên Melazgirê beranî ne.
 Wekî ku tu ji bo tofê mîhan bineqînî
 Mane ev Eliyê Himed bavê Hemîd û Selanîk e
 Pismamê Ehmedê Silêman e
 Mane eşîra Omeriya
 Ji êvara Xwedê de bêsemyan maye
 Weyla li min dêranê Xwedê
 Ez bi çiyên diketim
 Bila bişewite ji kêfa min û te re
 tevî stîrî û daran
 Manê min dît Şemsa bang dikir, digot;
 Xanimê rebenê dêranê
 Bila îro bihata mizgîniyek, cewabeka xêrê bihata
 De bila îro xelkê negota kevir û kûçên dara mirada
 Li ber berîkên top û cebilxaneyan,
 Li ser peyayên mala Mihemed Cizîrî bûne gizan û kêr
 maquloo lo lo...
 Elîk gula axan e li lo lo .....

(Avaşîn hêjmar 11 Serkan Brusk)

1297-STRANEKA MİRÎNÊ

Piyana jiyana min hêj te jî û dagirtî şikiya
 Emr û hestiyên min pê keserên giran heliya
 hêstir û girîn, ax û zarîn,
 Ji derdê mirinê re ne tu derman in
 Silaha mirinê bi ser serê min de tê;
 Saeta min a dawin lê dide;
 Mirinê nezik li min kiriye;
 Xuya ye, ez bibim mêvanê ax û qebrê

An girîn,
An stran û dilxweşî.
Ezê bistirêm !...
Ku hêj ji dest tiliyên min,
Ji darê tenbûra min sar ne bûne.
Ez ê bistirêm ! ...

Mirin min dixapîne û dilorîne;
Ez bûm cîranê mirinê;
Dengê wê êziz û giran tê;
Dikeve guhê min,
Gava saz dişkê;
Teqîn jê te; min teqîna tivingekê.
Çira berî mirin û vemirandinê,
Bi şewq lehba xurt dibiriqê
Roj berî ro awayî,
Hîn mezintir û hîn pehtir dibê.
Bi tenê em; însanê qels û reben,
Li ber mirinê
Hîn feqir û belangaztir dibin.
Rojên xwe ên borî tînin bîra xwe,

Û wan dihejmêrin;
Ax û ofa dikin û didin girî.....
Ma rojên borî çi ne?
Ma kengê hêjayî girîn û hêstirin?
Rojek e dîsa rojek e
Seetek e, dîsa seetek e;
Yê ku tê mina şev û roja bori ye.

Carna êş û xebat û kêf û şahî;
Carna ax û of û girîn
Carna di nav gul û gihê,
Carna di nav ax û herî û dawî .....

Şeva tarî bi ser me da tê...
Yên ku ji nezanî û timah kariya xwe
Dest dawêjin salên berî û rojên borî
Wan rojan di bîra xwe tînin
Destê xwe vedikin parsekiyê dikin
Wê bibînin.....

Emrê çûyî venagere;

Rizqe ku çûyî naye dewsê/cîh;
Wê seh bikin;
Hêvîya wan vala ye û miradê wan bê xeyr e
ji bona min,
Ku tu cara rihê xwe bera erdê ne de.
çûyin;
Bê girî û zehmet e;
Ezê herim !.....
Mîna palekî sivik
Ku ba ji darê diweşîne...
Ezê herim bê ax û zarîn;
Bê şîn û girîn.
Girîn û hêstir ji bona çi?
Ezê herim !
Mîna ba û bablîsokê,

Mîna ava ronahiyê...
Xwedê dilê min
Li ser sindiyana jiyinê danî;
Û bi girane û zompên qehr û xweşîye,
Lê da.
Qedir û qimet saxiya min çiye?
Dilê min ji dînya yê sar bûye;
Lê ez qedra jiyana xwe hêj digirim
Heta ko bikarim
Li ser rêka hêja bimirim;
Xwe bidim kuştin
Şevê tarî bi ser min de tê.
Ez mêvanê gor û tirba me,

Lê ez ê bistirêm !.....
Ku hêj ji dest tiliyên min
Ji darê tanbûra min sar ne bûne.
Ezê bistirêm !.....
Berî mirine
Ax û zarîn şîn û girîn
Ji bona çi !
Ezê bistirêm !.....

Ku hêj dest û tilîyên min
Ji darê tenbûra sar ne bûne
Ezê bistirêm !...
Strana azahî sebestiya welatê xwe,

Û dengê stran û tenbûra min
Li çia û zinara,
Li deşt û zozana,
Wê deng bide....

Mamoste Gerok

1298-SUSİKA SİMO

Li dengbêja radyoyê Erîvan ê yî ewil bû. Ew cara ewil di sla **1946** an da derketibû ser dike û nîşana dewletê fermî wergirtbû. Hetanî wê demê zimanê

Kurdî ne fermî bû li welatên Kafkasya. Bi stran gotina wê zimanê Kurdê li welatên Kafkasya kete merhela fermî. Lê şohreta wê pir neajot. Ew jî wek Zadîna Şekir bi mêrekî Ermenî re zewicî û populita xwe nizm bû. Mêrê wê sporcî bû.

Susik dengbêjeka dîkê bû. Di cilên wê re jî dihat xuyakirin ku ew hunermendeka baş perewerde bûye. Gava ku wê strana "MÎHO" distira mirî jî ji gora xwe radibûn li dengê wê guhdar dikirin û diketin nav xem û xeyalan. Di sala 1965 an da li Erîvanê li meydana "SOR" ji hezaran re strana "De wî wî Miho" strand. Rengên kurda yê netewî hertim li wê bûn. Cilên wê oryantal bûn. Stranên herî zêde distirayî "Devra berê, devra berê, Belengaz bû, Lenin rabu em xilas bu, Nave Lenin şirin şa bu..." digotin. Di hemû stranên wê da motifên Kurdî û edet û torê Ezîdiya hebûn.

1299-STÛ LEGLEG

Bavê tirênê
Diya qamyonê
Navsera çiyaye
Klorên wê, li ber derê dirûnê
Jê re dibêjin Îsayê mêrê Şîrînê
(Azadiya welat Salihê Kevirbir)

1300-SÛNDA MÎN

Ka ew buhara xweş û Şêrîn
Ka ew gulên sor û rengîn
Dilê m tev bû kul û birîn
Ji xerîbîyê Hêsir digrîn

Kurdistana me jêra divê
Jêre divê, pir mal û xwîn
Ezê bidim ew dil û cerg û jîn

Ez sûnd dixum bişehîdê kurdan
Wan şehîdên ku didilde man
Ez sûn dixum bileyla hes in
Bileyla hes in û Leyla Zana
Ez sûnd dixum ku rizgarbikim
Welatê xwe kurdistan, ax...

Gotin: Feyrûşe Haco -Muzîk: Xêro Abbas

1301-LÎ SERHEDÊ KÎLAMA QEWMÎNEKE SOSRET Û QEZAYA BÛLANIXÊ

Beriya 9 û 10 salan di ber vê li welatê Serhadê, herêma Mûşê qezeyeka Trafîqê pêk hatiyê wê qeze bandoreka pir mezin li ser gelê herêmê kiriye, ji wê demê heta îro di nav gelê herêmê de nehatiye bîrkirin, ji roja ku pêk hatinê hata îro ev qewimîn bi navê «Qezaya bûlanixê» ji hêla denbêjên herêmê ve bi awakî «dîlşewatî» tê gotin li ser tê strandin. Gelo ew qewimîn çi awa pêk hatibû. Mecîdê Şofêr, li gundê Lîzê ku bi ser Bûlanixê(kop) ve ye, bi cîh ware hefteyê carekê seferekê ji bo Erziromê dike ango rêwîyan ji Bûlanixê dibe Erziromê.

Roja qawîmîne, otobûsa mecid bi awakî dagirtî li hindava “bakimevî” ye li rasetka gundê Gedûkê li otobûsa Hercî Evdil diqelibe û dibe Diyarbekirê. Di encama vê bûyarê de bi giştî 24 kes dimirin, 34 kes birîndar dibin. Piştî vê karasetê Cahîdê dengbêj diçe cihê bûyarê û di cih de kilamekê davêje ser vê qezayê.

Wayê wayê wayê wayê wayê
Ax bê wayê wayê wayê wayê ax wayê.....
Mecid lawo bila dayika te kor bibe lawo li dinya yê

Lê lê daê rebenê rabe, ezê bi kevîlê
Bûlanîxa Mûşê diketim birawo li me hatiye payiz e
Bira Xwedê nayine serê xelkê dayê rebenê payiza rengîn e
Keko welatê me Serhed e
Berfa weladê Serhedê bi ser me de dipûtin e
Mij û dûman kavila Bûlanîxê wisa bûye erd tijî kiriye lawo
Çavê mirov erdê nabîne ji mij û dûmanê
Qebahetê şofêr tunîne ay.....
Lo bira mecîd rabû ji kavila Lîzê ji xewa şêrîn e
Go dayê rebenê êvarê, wele min serê xwe li ser balifê danî lê
Gelek xewnên xirab min di xewna xwe de dîne dayê rebenê
Min dît dîregê binayên me ji binê dikeve lawo
Bînayê me li ser dîregekî dimîne ayyyy.....
Lo lo bîra tu bala xwe bidê qam û qidûmê min şikestî ne
Sibê dora Ezeromê dara me ye
Lo birayo dilê min û çûyîna kavîla
Erzeromê qet tu nîne
Min dît telefon li ser telefonê didanê Lîzê
Digot, lawo Mecîd lawo yolciyê te di xeracê de te dipêne
Li hêviya te sekînine wayê wayê wayê wayê ax wayê
Lê Wayê wayê wayê wayê wayê ax
Mecîd lawo bila her du çavên dayika te
Ji te re kor be lawo li dinyayê

Lo lo bira tu bala xwe bidê
Serê sibê macîd xatir ji mala xwe dixwast
Wele sîwar bû li mîrata otobusê
Mîrata dîreksonê dihejîne
Deh deqa ji seeta wî derbas dibe
Li (ketina)girîşa Bûlanîxê sê caran li qornê dixîne
Yanaşmişî qeracê dibû
Şefîq bankir go Mihemed Elî tu bike qêrîn e,
Her çi yolciyê me yê ku diçin Erzeromê

Bila lawo kesekî li erdê nemîne

Lo lo bira tu bala xwe bidê
Mecîd ji otobûsê peya bû
Dayê rebenê
Lîsteya yolcîyê xwe hiltîne
Belkî Rebê Alemê tu bi kesî de neyîne
Ew roj otobûs wisa tijî ye çîma cî da qet rê tunîne
Elbet Rebê Alemê ji wan re xirab tîne
Mecîd peya bû dayê rebenê tu sêr bike
Listeya yolciyê xwe hiltîne
Ew bi tevî Şefîq û Fayîqo xatir ji hev dixwazin
Hev du helal dikirin dayê dibû qûzîn û zarîn û girîn e
Heyra bala xwe bide min, min dî
Li petrola Hecî Teharê Licî
Dayê rebenê mazota xwe hiltîne
Lo lo bira sîwar bû berê wî kete Erzeromê dilezîn e
Wayê wayê wayê bê wayê wayê wayê
Macîd bira lawo her du çavê dayika te kor bibin
Lawo li dinyayê ax
Hahîhahîîîîî.....

Lê dayê rebenê bala xwe bide
Ezê bi Bûlanîxê û Melazgîrê dikevim
Dayê rebenê li vî banî
Ew otobûsa ku ji kavila Melazgîrê derketiye
Hecî Evdile lê sîwar e“ teyrê Ecelê”
Li kêleka wî sîwar bûye
Bira ji Kavila Melazgîrê deranî

Lo lo bira tu bala xwe bidê li Bakîmeviya rasta Gêdûkê
Her du otobûsa bi serî li hev du dikevin dayê rebêne
Wele dengê van mîrata mîna dengê top û tivîngayê bira
Ji xwe re dengê deranî
Lê dayê rebenê bala xwe bide
Belkî Rebê alemê tu bi kesî da neyîne

Keko wele Fîzan û zarîna kuştî û birîndara
ji erşê zibil anîn
Ew roj bira 24 kuştî û 34 birîndar
ji her du otobûsa deranîn
Min xwe xwar kirî binê otobûsa
Heyra tu bala xwe bide

Lo lo bira belkî Rebê Alemê tu bi kesî da neynî
 Xwîna cinaza û kuştiya ji binê otobûsê diheriqê wek, lawo mîna çem û kanî
 Lo bira tu bala xwe bidê dotira rojê
 Emir derxistine sê cemse esker der anîne
 Serê sibê li Bûlanixê
 Sawcî û hakimê gelî Kopê bira tev hilanîn
 Listê bi wan re ye min dî kimligê wana derxistin birawoooooo
 Bi ser pêşîr wan ve danîn
 Heyra wele serê sibê cinazan derxistine
 Li ser buza cemedê pêşîya berfê dayê rebenê danîne

Lo lo bira tu bala xwe bidê
 Listê bi wan re ye kimliga/nasname wan ji ceba wan derxistin
 Keko wele bi tolnê bi pêşîra wan ve danîn
 Bi telsiz û telefonan didane şar û bajar û memleketan
 herkes dihate lawo nexweşe xwe hilanî

Lê dayê rebenê tu bala xwe bidê di sona olayê de
 Ez çûm tevna otobûsan sê hebê wê derê bê xwedî ne
 Lo lo bira Fîzan û zarîna wan li erşê ezîm hiltîne

Min got: keko hûn ji kûne?
 Du heban go: Bira em xelqê Doxûbazîdê ne
 Birano dibên em Celalî ne
 Yeka dîn min pîrskir min go: Keko tu ji kûyî?
 Go: Navê min Elî ye, navê bavê min Hecî Emer e
 Mala me li Hemxeşêxa Bulanîxê dimîne
 Wele piştî min bi du ciya şikestiyê
 Halê min ji berê de milê rastê tune
 Yek habûya cewabek bida dê û bavê min
 Bila min helal bikin
 Ez dimirim gûnê dê û bavê min di stûyê min da nemîne
 Wayê wayê wayê wayê wayê Wayê .....
 Ax de wayê Mecîdo lawo bira dayika te
 Ji te re kor be lawo li dinyayê
Rojnamevan Salihê Kevirbîr

(Bakimevî(awahiyeka ku riyan çê dike-Yolcî Rêwî-Kimlig- nasnamê -Gedûk
 gondekî wê herêmê- girîş ketina nav gund)

1302 –DÎROKA KELEPORA MÎRNIŞÎNIYA BOTAN
 ``Stirana ‘Efno û Hejale``

Mele Xelefê Batî
Wergera tîpan : D. Zengî

Ji bo siyadeta we ya pak û hîja, hîvîdarim ku her wextî hûn hewedarî qelema me bin, da ku em bi hev re bigihine amanca xwe .

Ev çend girtîkên jêrîn ji sitirana Efnî û Hejale inî hêvîdarim ku hûn evan girtîkan jî, her li nava girtîkên sitirana ‘Efnî û Hejale bixwînin ta em bigihin binyata sitirana ‘Efnî û Hejale, û paşî hûn dî temamî girtîkên sitirana ‘Efnî û Hejale her li gora binyata sitiranî, hûn dê ji aliyê xwe de tertîbatî bikin girtîkên sitiranî evî yekî jibîr nekin :

(Lavij) dibî, hey li min,

Efnî, ban fikir Hejalo, em dî bimirin,
Me ne dê ye, me ne bab e
Me ne dê ye, me ne bab e
De, emê rabin herin, cem Mihemed begê şêxê nêçîrvana
De, em bêjin eger hûn goştikê me biha nekin
Sitirhê me bikin cenbiyê pira ne
Wey dilo xirabo, ez pîrbûm, ti pîr nabî .

* * *

Hey li min dibê
Ezê, ti çepera nahebînim, ji xeyir çepera bi darkevot
De, min dî berkê şexşana jê difirin
Kit bi kit e, cot bi cot e,
De, min heyfîk û mixabin e, Mihemed Beg şêxê nêçîrvana
Nesax e,
Ji loma `Efnî kuştin e, Hejale birîndar e
Maye li hewlî hulot e
De, ezê ti mîr û hakimî nahebînim
Ji xeyir Mihemed Begî hakimê Cizîra Bota
Wey dilo xirabo, ez pîr bûm, ti pîr nebê

* * *

Her li min, dibê
Wey nêriyo, xirabo, nêriyî li wî latî
Li te devçîra te, li çirava rengîn e,
Delav û av vexwara te, li serê kelha bikatî
De, min heyfîk û mixabin e, Mihemed Beg şêxê nêçîrvana
Nesax e .

Ji lom `Efnî kuştine, Hejale birîndar e
Li hêviya vê sibatê
Wey dilo xirabo, ez pîr bûm, tu pîr nebê

* * *

Hey li min dibê
Wey nêriyo, xirabo, li te wî deling hilmîştî,
Wey, delav û av vexwera te, li kelha bikatî
Mexel û pişterojê te, li bin berê qelêştî
Min heyfîk û sîsed mixabine, Mihemed begê, şêxê nêçîrvana
Nesax e,
Ji loma `Efno kuştin e, Hejale birîndar e
Li Hewlî Kulot maye ne kuştî
Wey dilo, xirabo, ez pîr bûm, ti pîr nabê
* * *

Hey li min dibê
Wey `Efno bandikir Hejalo !
De, ezê li çiya difikirim, çiyak û damayî
De, ezê li Cizîra Bota difikirim
Xwe li heşiyê û reşiyê dayî
De, min heyfîk û sîsed mixabine, Mihemed Beg şêxê nêçîrvana
Nesax e
Ji loma Hejale di nav hevoriya de mayî
De, eger hûnê bawer nekin
Herin meqbera Mezin, li qebra Mihemed Begê meyzênin,
Bistik û dulqê nêçîrvana bi taqê kêl, hildayî
Wey dilo, xirabo, ez pîr bûm, ti pîr nabê
* * *

Hey li min dibê
Wey de minê tifengek divê ji dest xetê tifenga
Mihemed paşa yî
De minê conîkek derman divê, ne kutayî
De, belê, du aşiq û du mşûqa
Bi hev re lê dayî
De, emê biçin serê hewalkê bilind
Emê pêşve berdin Hejalek, ji vayê dinyayê mayî
Wey dilo xirabo, ez pîr bûm , ti pîr nabî

Her weha .....

Belê,
Hêvîdarim ku hûn baş agahdarbin ku ev herdû girtîkên jêrîn, ji sitirana bi
serhatiya lavijê pîr inî
belî girtîka pêşî, her di wextê ku lavij ji çolê ve hat, û çûwî serbanê xanî, nik
zavayî û li ser fersî rojnê rûniştî û paşê ewan lawên li dora zevê, wextî ku tekîf
li lavij kirî, û jê re gotin: “Kure lavij ya te ye û di vê tu lavjikê ji bo me bêjî” .

Di bersiva wan lawan de Lavij destê xwe xiste dibin guhê xwe de û ev girtêke weha got :

Wey de ezê li dinyayê gerya me kesekê ez ne hebandim
De, ezê li nik şêx û pîr û mela gerya me
Kesek xemê dilê min ne revandin
Darikek heye li serê Hewalê Bilind
Ne di wextê xwe de, pelê xwe diwerandin,

Ezê girtêka dê ji Lavijin her di wextê ku Mihemed Begê teklêf li Lavij kirê, û jê re gotê :

“sitiraneke ji bo me bêje”, di bersivê de Lavij gotê: ”Şevê çiriya dirêjin”, paşê jê ev girtêke jê got:

“Wey de ezê li dinyayê geryame dinya li min betale
Serê Hewalê Bilind girtêne mij û mûrane
Newalê Kûrê li ber xwe tînin qirş û qale
Ez çibikim kejkola min û Mîrê min ma vale

Agahdarî

Em bi siyadeta xwendevanê hêja didin zanîn ku hindêke çiyayê Dêra ye mesaheta dirêjiya wê pazde km heye teqrêbenê yanê dirêjiya çiyayê Dêra her ji astinga Qesirka Gelê dest pê dike, û ber bi alê rojava ve, dirêjiya wê, berdewam dikê, heta ku dighêjê hindava kelha Finik û Derê Siyarê û gundê (Şerefê)yê .

Belê, li dawîya çiyayê Dêra, yan li hindava Derê Siyarê bi qederê Pênc k.m nêzêkê gundê (Şerefê)yê, lateke mezin heye ji ewê latê mezin re dibêjin (Çêlê bi Xiram),

Belê, Lavijê pêr kurê xwe Seydiko her li ber ewê (Çêlê bi Xiram) kuştiye, yanê bi serhatiya lavijê pêr, ew kurê wê Seydiko her li ber (Çêlê bi Xiram) qewimê ye, Her wekê çawe ev xebera rast û durist, her ji devê birader (Sofê Ehmedê Şerefê) me wergirtiye, Belê, birader (Sofê Ehmedê Şerefê) ‘emrê wê ne kêmtirên ji heftê salê ye, û birader (Sofê Ehmed) dibêjê: “ (Çêlê bi Xiram) dikevê dawîya gelyê (Finik) li hindava (Derê Siyarê),

Gelê bira çûm gelê, gelê li min cewab da
Hejalekê nêrê ya (Çêlê bi Xiram) li xwe bada,

1303-STRANEK LI SER SEYİDXANÊ KERR

Seyidxanê kerr*

De rabe axawo axawo, axawo, axawooo
Bavê bavê mino sehera sibê ye

Ezê bi diyarê Tayê Taloriyê kevirê Kelereşê
 Kêşa newala Seyîda ketim
 Sibê ye ji xema dilê min û te ra wa ma li ger e.
 Na, na wele ezê vê sibê bala xwe didemê
 Mi dî celebê sîwara ji jor da derketine û tèn e
 Siwarê pêşî tim û daîma namluya tifinga xwe
 dajo ji pê re
 ”Bexê mala Êsîvê Seydo, Seyîdxanê Kerr e
 Lê şahdê wî û şûhde wî xweş mêrî li dinyayê gelek hene;
 Li ortê meydanê mêra dikuje
 Nahelê tu kes di kozika xwe de tevbigere!
 Mi dî Seyîdxan bi sê denga fikir gazî digo;
 Lo lawe Sidiqê lawê Mistefa Begê
 Em hemî mehkum û firar in, barê me qaçax e,
 ji bona xwedê wele vêga berê me li xetê Firansa yê
 Eman destê min e li dawa(doza) te be,
 Destê te li dawa pexember be
 Lo lawo li wî welatê Serhedê
 Tu yê qisr û qusûrê li me nekî.
 De tu yê pêşika fîryarê me berdî
 Lo bira paşiya qaçaxê me hereee wûûûûû

Sidiqê lawê Mistefa Begê
 Li bexê mala Êsîvê Seydo
 Bi sê denga fikir gazî digo;
 Lo lawo seyîdxanoooo
 wele nabî, sî ciz û Quran nabî
 Bi şêx Badînê erda lulûkê
 Bi ziyareta Qalibaba kim nabî

Min sond xwarî bi sonda telaqê cot cot xanima,
 Îro cotê xanima
 Wele qaçax firarê mala Êsîvê Seydo
 Bê qetl û qutil di ser mi ra, hey lo derbas nebî....
 Gidî wî axawo, axawo, wî axawoooo
 Êla bavê mino, sehera sibê ye
 Ê ezê bi diyarê Tayê Taloriyê kevirê kelereşê
 Kêşa newala Seyida ketim
 Sibê ye ji xema dilê min û te ra wa bi çem û kanî
 Seyidxan bi sê denga fikir gazî digo;
 Lo looooo Teyfiqo, Selhedîn, Elîcan û Ferzende
 Hûn ê beşara çavê bavê min in, Ji mêra merê çê bin
 Hûn ê destê xwe bavên qewda miratê modeliya

Lê mîna carcuran bi hevdu ra lêxin bi mêra nî....
 Na, na wele ji Xwedê ye min da aza û bi hêsirî
 Me kir ne kir bi hêvila mekana me xwe ji destê ,
 Begler û axlarên wî welatî xwe dena nîîî
 Lo looo Tefiqo lo bira
 Serê vê sibê li orta meydanê
 ji kuştina Sidiqê lawê Mistefa ra
 Ha looooo, ca tu çawan î
 Wele dibê hê gotin di devê vî xweşmêra
 Destê xwe avête baxê mîrata fişeka, paketa xwe deranî,
 Li devê darê Qesra Hecî Mûsê Beg qelç bû
 Ji canî Xwedê re mîrata derba xwe hinanî
 Berxê mala Êsîvê Seydo li orta meydanê
 derbek li eniya wî danî
 Qapaxa serê wî bi careke ra hilanî
 Bi sê denga fikir gazî digot;
 Keko helhêl !!!
 Ez bavê te me, gula mala Êsîvê Seydo me
 Şahid û şûhudê min li dinyayê gelek hene
 Em daîma mêrê li orta meydanê dikuji
 Hey loooo, ca bi mêranî wwwwwuu.....

Ew strana ji Xwençê cild. 2. r 57 û 59 hatiye girtin.

1304-STRANA SEYÎD XAN (2)

Way lo axao, way lo axao way lo axao
 Way lo axao, way lo axao way lo axao
 Mîr pêncî, yarimşao, firaro mehkûmo eşqiyao
 Nava te hesine, gurçikê te polao
 Ez nizamim tu dimirî, tu hedidî, tu polao
 Te li ber emrê Cumhuriyeta Osmanî
 Neheliyao, tucaran nehêliya yî looo,
 Divêjin Seyid xanê kerre, bavê Silhedîne,
 Qesasê serê cendirma û sed û pêncî, zapitê Tirkao
 De şerê, axayê min şerê
 Dengê tivinga bavê Silhedîn kete deşta Mûşê
 Kete çemê Benaxixê, kete çiyayê Serhedê,
 bajarê Bêlicanê xirab kiriye Seyîd Xanê kerr e
 Axao sibeye zerara tava
 Axao sibeye zaraya tavê li me daye, tav hilatê.

Girane eskerê Elî Osman Nûrî paşa,
 Zekî Beg, Dewreş Beg, alaya Sêrtê firka Wanê,
 Tabûra Bitlisê, hê tirkê deşta Mûşê,
 Pêxasê çiyayê Serhedê, eskerê Çivaxçûrê,
 Çemê binanixê, ketê çemê Serhedê,
 Kete ber ava Muradê, li pey bavê Silhedîn digere li tatbiqatê.
 Seyîd Xan bi sê denga gazî dikê li Elîcanê
 Gerdangaze, li Tofiq, li Silhedîn, davêje:
 Bav û birayê min bûno, mêr bin mêrê çê bin,
 Îro roja mêraye, ez temiyake li we bikim,
 Temîyana apê xwe meşkenin,
 Eskera makujin ew xerîbin, bi emirin, Qulê Xwedê ne.
 Ew strana ducara hatiye nivîsandine,
 ji bo devok cudaye.

1305-STRANEKA KU LI SER ŞÊX SAÎD HATIYE GOTINE

Hay li minê
 Ezê bi deşa Diyarbeikra şewitî ketim
 Dilê min bi halê min pir şewitî
 Girmiya dengê top mitralyosa û teyara
 Bi şefaqa sibê ra bi ser eşîrê kurdan va heriqî
 Şêx Said efendî bavê Alî Riza dikir gazî
 Digo;
 Bavikno, Birano,
 Bi mêrê çê bin,
 Çê bixebitin,
 Eskerên Romê reş
 Bikûjin,
 Dilê min bi gelê me yî
 Belengaz pir şewitî.
Kovara Özgürlük yolu

1306-STRANA CASIMO

Hevay lo, hevay lo hevaylo !
 Casimo lawo tayê bi tenê
 Hişîn dibû li dor kaniyê li ber badanê
 Kul bikevê mala Xoce Thomas û
 Hesên Begê
 Cote gara xistin ber xatê gerdane.
 Hevay lo, hevay lo hevaylo !

Casimo lawê pîrê
 Bi roj here meclîsê,
 Bi şev ji xwe re dayina ray û tegbîrê
 Meclîsa Zaxoyê, Meclîsa Cizîrê.
 Hevay lo, hevay lo hevaylo !
 Hey lo Casimî lawê qesrê Casimê
 me biçûke
 Stûna navê di bin de balalûkê
 Heyfa me tê bû ser Casimo ku kuştin,

Me keçek jê re anî,
Nehîştin ku bibê zava û bûke.
Hevay lo, hevay lo hevaylo !
Casimo lawo qesra Casimê me
mezin e
Stûna navê di bin da hesin e
Kula Helebê bikeve mala Xoce
Thomas û Hesên Begê
Derkê kuştina lêxistin casimo,
Minê keçek jêra anî,
Nehîştin bibin mêr û jin e.
Hevay lo, hevay lo hevaylo !..
Çûme Cizîrê neqaba va begvîna
Gundî alem got rabê cilê Casimê
hilîna
Paşek qewî stêre,

Cil biavêj li ber tewlî xwîne
Efendiye Diyarbekirê

Û qaziyê Mêrdînê rûşwet û bertîl
dixwun alemîna
Gotin yadê di şolê hikûmetê hate
kuştin,
zerar nîne.
Hevay lo, hevay lo hevaylo !...
Casimo lawo, roj hilat el kura navê
Bûkê rabû cilê Casim da ber tevê
Heyfê me naye ser te
Heyfê me tê li bûkê wê vegere mala
bavê.
Hevay lo, hevay lo hevaylo !..
Zaveyê sê mehewo
Li diwanê hikûmetê nawêrim
bibêjim birawo.

**Xoce Thoma-s: Serafê Mûsilê
Hesên Begê. Begê şêxan**

1307-TE EZ KIRIM PIZIKA SER ZIMANA

Lê lê rebenê eman eman emao
Ezê bi Amûdê bavê Mihemed ketim spî ye
Wekî hêkê lê, lo li mino lo li mino.

Bila Xwedê teala te bihelîne te ez helandim.
Te ez ne xwastim ne revandim
Te ez kirim pizika ser zimanan,
ode bi ode gerandim

Lo lo li mino.
Min go ezê rabim serê sibê destmêjekê bigirim,
Du qam sunet ji rebê xwe re bigirim,
Ezê destê xwe li ber duayê vegerim,
Dengekî bangî Xwedê kim.

Bila Xwedê teala te bihelîne te ez helandim
Te ez nexwastim neravandim,
Te ez kirim pizika ser zimana bi ode
bi ode gerandim,
Lo li mino lo li mino.
Ezê bêjim li vê dinyayê miradê min
û Mihemedê axê
Sîwarê cêbê bi hev re nebû
Bila li dosya jorîn li cem xwe çêke
Lo li mino lo li mino.
Bila Xwedê Teala te bihelîne te ez helnadim
Te ez nexwastim ne revandim,
Te ez kirim pizika ser zimana bi ode
bi ode gerandim,
Lo li mino li li mino
Lê yadê rebenê Ezê bi Amûda Mihemed ketim
Wa li ber hesin e,
Min dît bi çepilê min Zergayê digirtin,
Ez dibirim nexwaşxaneyê bajarê Qamişlokê
Ez dibirim birincî qawîşê wer dikirim.

Bila Xwedê teala te bihelîne te ez helnadim
Te ez nexwastim nerevandim,
Te ez kirim pizika ser zimana bi ode
bi ode gerandim,
Lo li mino li li mino

Ezê mişûwarkî(wextekî) ketibûm xewna şêrîn
qirînek li ber serê min dihatî,
Min got qey qirîna cêba Mihemedê Axê ye,
hatiye serekî bide min.
Çawa min çavê xwe ji xewa şêrîn vedîkir,
Min dît ew qaltaxê mêrê min li ser kursî rûniştî
li miqabil çavê min o

Bila Xwedê teala te bihelîne te ez helnadim
Te ez nexwastim ne revandim,
Te ez kirim pizika ser zimana bi ode
bi ode gerandim,
Lo li mino li li mino
Lê lê bi Xwedê wî çaxî mirina min xweştir bû
ji saxiya min
Lo li mino, lo li min o

Bila Xwedê teala te bihilîne te ez helnadim
Te ez nexwastim ne revandim,
Te ez kirim pizika ser zimana bi ode
bi ode gerandim,
Lo li mino li li mino

Min bang fikir digot lo lo yabo, lê lê yadê
Ji bona xatirê Xwedê hûnê bişînin
dû Mihemedê Axê
Sîwarê cêbê bila bê ser mino,
ji derziyê tîfo ji min re çêtir e
Lo li mino, lo li min looo

Bila Xwedê teala te bihilîne te ez helnadim
Te ez nexwastim ne revandim,
Te ez kirim pizika ser zimana bi ode
bi ode gerandim,
Lo li mino li li mino

Bila min go wiha nabe wiha nabe,
Pîrik dayika min heye, bila tim geroka nav mala be,
Kalekî bavê min heye, bila çavê wî tim li qumkê
cixara bre.
Du birayê min hene, bila yek li Heleb be,
yek li Şam be.
Şevkê ji şevên Xwedê teala, Mihemedê Axê
li mala bavê min Zerga mêvan be,
lo li mino, lo li mino

Bila Xwedê teala te bihilîne te ez helnadim
Te ez nexwastim ne revandim,
Te ez kirim pizika ser zimana bi ode
bi ode gerandim,
Lo li mino li li mino
Bila Xwedê teala te bihelîne, te ez helandim
Te ez nexwastim, ne revandim
Te ez kirim darê tenûrê reş kelandim
lo li mino, lo limno

Bila Xwedê Teala te bihilîne te ez helnadim
Te ez nexwastim ne revandim,
Te ez kirim pizika ser zimana bi ode

bi ode gerandim,
Lo li mino li li mino.

Berhevkar; Evîn Ronî

S

1309-ŞAHÊ BEDO

1310-GORÎ GORÎ

Dayikê qurban min go delalîkê dilê
min bi
Şev hatiye lo min nasnekir

Lê teresê min go bi roj hatiye min
guh pêva nekir
welle li min go ez berê xwe bidim
welatên xerîb şewitî
Min go hawar li min xwedêo
Min çî xwefî bû lo me li serê xwe kir
Ax Gorî gorî lo ez goriya te me

Dayikê qurban min go bejna zirav lo
nayê gotin
Welle min go xweskek bihata ber
xêr bazar e
lo Firotime.....
welle min go xelkê bigirta bida malê
dinyayî derew in
Min ê bida canê şîrîn lo ber mirine
Gorî gorî ez biçûka te me
Ji qaseta Şahê Bedo

1311-DÎLEM LOY LOY

Dilêm Loy Loy
Dilêm loy loy
Dilêm loy loy dilêm loy loy
Dilêm loy dilêm loy dilêm loy loy
Dilêm loy loy dilêm loy loy dilêm loy loy
Ax dilêm loy loy dilêm loy loy dilêm loy loy
Dilêm loy loy
Dilêm min suwaro dilo

Delalo wez hatim lo tu ne li mal î
Rondika çavê min wez hatim lo tu ne li malî
Tu bi çûkî û lo stû xwar î
Ez xwarzî me tu kurê xal î
Delaliyê dilê min tim û tim tîm tu ne li mal î
Ax dilê min loy loy dilêm loy loy dilêm loy loy dilê min loy loy
Dilê min suwaro dilo

Welle min go, xazike tu malxe bûya ez bermalî
 Dilêm loy loy dilêm loy loy dilêm loy loy
 Ax dilê min dilêm loy loy dilêm loy loy dilem loy loy
 Dilê min suwaro
 Delaliya dilê mino tu ê bihatayî ji jêrda
 Rondika çavê min go tu ê bihatayî ji jêr da
 Wez ê hûrik hûrik rabûyama ji berda
 Min e ji delaliyê dilê xwa ra têr xeberda
 Ax dilê min loy loy dilêm loy loy dilêm loy loy dilê min loy dilem loy loy
 Dilê min loy loy
 Dilê min siwaro dilo

Welle min go, xazike tu malxe bûya ez bermalî
 Dilêm loy loy dilêm loy loy dilêm loy loy ..
 Ax dilê min dilêm loy loy dilêm loy loy
 Dilê min loy loy dilê min siwaro dilo

Delaliya dilêm mino wez e şîrîn şîrîn têm lo tu ne li mal î
 Rondikê çavê min wez eşîrîn şîrîn têm lo tu ne li mal î
 Wez ê rabim ji delalê dilê xwe re daynim cî balgê û berpali
 Delaliyê dilê min ne xweş e î hûrik hûrik kur dinalî
 Dilêm loy loy dilêm loy loy dilêm loy loy ay dilê min loy loy .
 Ax dilê min dilêm loy loy dilêm loy loy
 Dilê min siwaro dilo
 Welle min go, xazike tu malxe bûya ez bermalî
 Dilêm loy loy dilêm loy loy dilêm loy loy ..
 Ax dilê min dilêm loy loy dilêm loy loy
 Dilê min siwaro dilo

Mûzik: Şahê Bedo

1312 -GULA ÇIYA

Gula Çiya ax Gula çiya
 Te ez helandim ax Gula çiya
 Gula çiya ax Gula çiya
 Te ez helandim ax Gula çiya

Rengê te çima tarî bû
 Lê ez bimirim ax Gula çiya

Rengê te çima tarî bû
 Lê ez bimirim ax Gula çiya

Gul vebûne gul rengê te
 Kesk û sor tev bû xemla te
 Gul vebûne gul rengê te
 Kesk û sor tev bû xemla te

Dilê min a bû nalîne

Ez dinalim ji bona te
Dilê min a bû nalîne
Ez dinalim ji bona te

Gula Çiya ax Gula çiya
Te ez helandim ax Gula çiya

Rengê te çima tarî bû
Lê ez bimirim ax Gula çiya
Rengê te çima tarî bû
Lê ez bimirim ax Gula çiya

Wez deng bêjim dengê welat
Karê min e bez û xebat
Wez deng bêjim dengê welat
Karê min e bez û xebat

1313-NEÇE NEÇE

Welat berda hatme vira
Bûm esîrê wan ne yara
Welat berda hatme vira
Bûm esîrê wan ne yara

Wez aşiqê te bûm xaîn
Te ez hiştim li wan deran
Wez aşiqê te bûm bêxt
Te ez hiştim li wan deran

Neçe neçe Gulê neçe
Li wan deran roj li min naçe

Neçe neçe xaîn neçe
Li wan deran roj li min naçe

Bextê min û te û reş e
Ew agirê gula geş e

Bextê min û te reş e
Ew jîyana qet ne xweş e

Dilê min bo te dinalê
Bêjî Gula min tu bi xêr hat
Dilê min bo te dinalê
Bêjî Gula min tu bi xêr hat

Gula Çiya ax Gula çiya
Te ez helandim ax Gula çiya

Rengê te çima tarî bû
Lê ez bimirim ax Gula çiya
Rengê te çima tarî bû
Lê ez bimirim ax Gula çiya

Mûzik: Şahê Bedo

Girtî mame li vî warî
Ji bona bejna wê delalî

Girtî mame li vî warî
Ji bona bejna te delalê

Wez aşiqê te bûm xaîn
Te ez hiştim li wan dere

Wez aşiqê te bûm bêxt
Te ez hiştim li vê derê

Neçe neçe Gulê neçe
Li wan deran roj li min naçe

Neçe neçe xaîn neçe
Li wan deran roj li min naçe

Bextê min û te yî reş e
Ew agirê gula geş e
Bextê min û te yî reş e
Ew jîyana qet ne xweş e

Mûzik: Şahê Bedo

1314--ŞAHÎNO

Hey malik werano,
Şahîno tu deng nakî
Tu şûxlekî, emelekî di mala bavê
xwe de nakî
Qelenê min girane, te ji kû peydekî
bikî?

Havîn e, xweş havîn e
Dar û egerê mala bavê mi çêbîne.
Xelkê digo Ehmed Xan gul e,
Mi digo kula ber dilê min e.

Biharê mala me çû zozana,
Ezê kolekê ji Şahînê xwe re çêkim,
ji gul û rihana
Heke hindik bê,
Ezê kerekim ji mala cirana

Dewarê mala bavê mi hesp in,
Serbarê wan xurme ne,
Bin barê wan qesab in,
Cewabekê bidin Şahîn axa Hosityanya
û ez westîm.

Dewarê mala bavê mi hêştir in,
Serbarê wan xurme ne,
Bin barê wan şekir in,
Bi Xwedê kî cewabekê bidin Şahîn
axa
Hosityanya ez birim.

Şahîno malwerano tu dîn î,
Eger tu ne dîn bî...
Tu ê kaxizê pê kaxiza bişînî,

Qelenê mi giran e te ji kû binî?
Şahîno tu dîn î, eger tu ne dîn î,
Tê xuyayê canika boz hêşin î,
Tu ne ew mêrayî,
Mi bixwazî yan mi birevînî.

Şahîno kûrê axê
Rezika şahînê mi li ber kaxezê.
Tu vî destê mi bigire, birevîne,
Agirekî berde vî milkî û vî ocaxî

Şahîno dîno rabe mi birevîne,
Emê herin zozana,
Ezê kolekê ji Şahînê xwe re çêkim,
Ji gul û bergê rihana, heke têr î nekir
Ezê kirekim ji mala gundî û cirana.

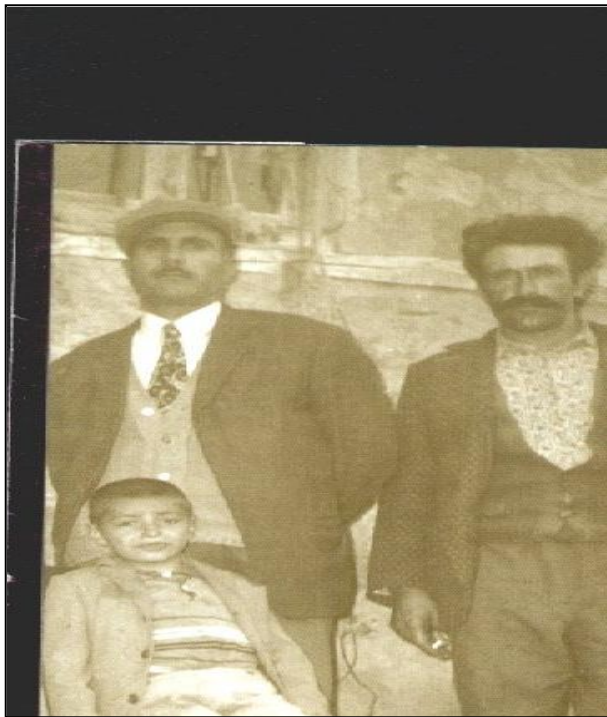
Şahîno dîno tu dîn î,
Tu ne mi distînî, ne mi direvînî,
Nextikê me giran e, ji kû binî ,
Tu ji Xwedê natirsî
Etfa zîvî li ser sîngê min **dijejinî**.

Sîngê mi baxçê gulê û sêwan e,
Dema bihna te teng bî,
Were demekê, da tu xemên dilê xwe
Jê birevînî.

Xaniyê bavê min mezine,
Êla koçera danî li bin e
Mi îşev xevneka xwe xêrê dî bû
Mi dî dayika te reben, dibê xwesiya
min e.

Ji Haware:

1314-A-ŞAKIRO DÎSA DÎSTIRÊ

Şakiro **ji Patnosê** ji qeza Arartê. Lê herkes wî wekî ji aliyê Erzeromê nasdike. Ew di nav gel de wekî "Şakirê Mezin" û "Şakirê Bedih" ji tê naskirine. Nav û dengê Şakiro bi strana "Gulê dêran" "Şerê mala Nasir" "Geliyê Zîlan" "Şêx Said" û "Diberê" li çar aliyê Kurdistanê belav bûye. Kesekî ku dengê Şakiro nebihîstî tune. Gava ku kal û pîr stranên wî Kurdî guhdar dikin û serê dihêjînin.

Ka mêrên mîna Şakiro!. Gava ku Şakiro ji me re stran digotin, çûçikên ezmana li ser daran diwerin û ew guhdar dikirin. Niha herkes strana dibêje. Ew şahê dengbêjan bûn. Lê,

dagerkeran qet tucaran firsend nedan Şakiro ku stranên xwe bi rehetî bistirê. Polîs û cendermê bi nava dikan û qesaban diketin plaqên(sêlik) wî berhev dikirin. Şakiro mêvanê diwanxana bû. Dewlêmend û serok eşîrê qimeteka pir baş didan wî. Wî hemû hunera xwe li dîwanxana dida xuya kirine. Keç û bûk li deriyê û pencerên dîwanxana kom dibûn û dengê wî guhdar dikirin.

Şakiro di qaseta xwe ya bi navê "Gulê Dêran" de "**Gulê Dêran**" "**Diber**" "**Dewranê**" "**Lo Axao**" "Lawiko" "Kewa Gozel" "Seîdo" "Axa Dayê" û "Kekê"

Qaseta xwe bi navê "Lê lê Qazê" "Lo lo Rizo" "Lo Sîwaro" "Şerê Kopê" "Eliyê Purto" "Bavê Behçet" "Şerê Ênis" "Sîwaro" "Sebra Dinê" "Bişarê Çteo" "Hesenê mala Muso"

Di Qeseta xwe sisîyan de. "Reben im" "Medet" "Hawar Delal" "S. Memed Axa" "Yar Felek" "Delaliyê" "Esmer" "S. Ehmed" "Saliho Pismam" "Hêlîna Qulinga" "O. Nurî Paşa" û "Sêdî Berxa min"

1315-SALIHÊ PİSMAM Û NÛRÊ

Ji dengê Şakiro

Berhevkar: Felat Arda

27 û 28ê cotmeha sala 2005an

Stockholm. (Ji ber kasetê hatiye girtin)

(Orjînalê stranê hatiye parastin û sererastkirinên rêzimanî nehatine kirin)

Nûrêêêê dotmamê

sibe ye tu bala xwe bidê dilê min eskûkê keke kela bahra Wanê pismamo looo
Ca li vî gemî ça gemî qeyikê xwe berdanê serbizêrê lêê

Îro ji êvara Xwedê de sêr bike xwe dane rûbarê vê Tetwanê domamê lêêê
Hela bala xwe bidê tavê dabû şûşe û pencere cam û camekanê mapûsxanê
serbizêrê lêêê

Min dî jinê qandar û qatilan dergûşê lawîn e li mila ne meşiya ne li derê
cezaeviyê lê mapûsxanê domamê lêêê

Dil hene dergûşê lawîn teslîmê van camêra bikin, dîkin nava her sê kevirê reda
kela jinberdanê serbizêrê lêêê

Salih digo Nûrê tu jî hatiyî ji bona her sê kevirê reda kela jinberdanê domamê lêê
Go pismamo li şalê te nakeve tu ji min re dibê vê gotinê lo qisedanê pismamo
loo

Ez hatime qolîk zêrê serê xwe bidim Salihê pismam tevî hezar û pêncsed
mahkûmê Diyarbekir, îro ji êvara Xwedê da bidin min cewab berdanê ay
pismamo loooooo ax hayêêê

Weyla biçûko biçûkê birano qandar û qatîlê neh mêrano bi emir çardeho li sûka
bajara Diyarbekir bê ji bextê Nûrê be dêran sed û yek salî ceza dîn danê lê lê lê
domamê

Nûrê digo lo lo pismamo minê şevan wê şevê pismamê xwe re lo xewnek dîbû
pismamo looo

Min dî ez gulîbira Xwedê nexweşê bê hal bûm nexweşê nava cî bûm domamê
lêêêê.

Merivê nûranî tamamî rûniştî bûn li serê hemiyar şaş bûn şaşê di spî bûn
pismamo loo

Min rebenê tarîfa xewna xwe lê xistiye min gotiye minê Salihê pismam tevî
hezar û pêncsed mêrê mapûsxana Diyarbekir bi qolek zêrê serê xwe lo ca kirîbû
pismamo looo

Min gulîbira Xwedê min zanibû vê sibengê xewnekê şevê nivê di şevê bû minê
ji xwe re lo xewnek dîbû domamê lêêêêê

Ay pismamo loooooo

Weyla biçûko biçûkê birano qandar û qatîlê neh mêrano bi emir çardeho li şehre
bajara Diyarbekir ji bextê Nûrê be he dêran sed û yek salî ceza dîn danê lê lê lê
Nûrê digotî pismamo sibe ye sêr bike dilê me li sûka Xwedê ji dilanî dil dibêyo
domamê lêê

Ez ê rabim xwe berdime nava çarşî û bajara Dîyarbekirêyooo domamê lêêê

Min dî midê umûmî hakîma çar azayê mahkemêyooo pismamo loooo

Milê xwe kuta ne hev da di nav çarşiya Dîyarbekir de berjêr têyoo xayino
looooo

Ez gulîbira Xwedê diçime pêşiyê min qolîk zêrê serê xwe qetandiye û avête li

pêşiyô domamê lêêê

Gidî min destê xwe dabû desta devê xwe kirî şaxa vê gizêyoo serbizêrê lêêê
Digo lê lê Nûrê tu hatiyî çî rica lo çî zînetêyo domamê lêêê

Go ceza reîso ez hatime tê Salihê pismam bidî xatirê Xwedê û pêxembera, xatirê
lo li kevlêyo pismamo looo

Go Nûrê domamê minê kaxizek reş a şanû şandine şewitiya Enqerêyo piçûk im
lêê

Belkî îşev ji êvara xwedê de lo li qisêyo domamê lêêêê

Go cezareîso ez ê nasekinim li hêviya kaxit û lo beratêyo pismamo loo

Digo Nûrê domamê tu here minê Salihê pismam tevî hezar û pêncsed mahkûmê
Diyarbakir dabû xatirê Xwedê û pêxembera, xatirê te jina çêyoo piçûk im lêêê

Ay domamê lêêêêêêêêê ax hayêêê

Biçûko biçûkê birano qandar û qatîlê neh mêrano bi emir çardeho, Nûrê ji sed û
yek salî

ceza da xelaskiro hewu gidiyo di soniyê de bi Nûrê re xayîn nebe looooo ax
hayêêê

Bejna te zirav e ji tayê rihanê ji têla vê kewetê, biçûk im lêêêê

Sêr bike hêşîl li kelbajara Diyarbakir li derê Ulucamiyê lo vê mizgeftê serbizêrê
lêêê

Ez ji te re sond bixwim bi sonda qesemê bi navê quranê bi sûretê vê beratê
domamê lêêê

Ez ê te bikujim ji bona tu çima ji bona cezadana li min, geriyayî li qazî
hukûmatê vê dewletê serbizêrê lêêêê

Ay xayino looooo

Weyla biçûko biçûkê birano qandar û qatîlê neh mêrano bi emir çardeho li sûka
bajara Diyarbakir bê ji bextê Nûrê be dêran sed û yek salî ceza
din danê lê lê lê domamê hayyîîîîî

1316-ŞEHÎD

Bû şehîd xwendevanên delal

Bi xwîna sorve bûne heval

Keç û xortên me ber mal

şehîdên ji bo me û al

Bi xwîne tarîh nivîsan din

Bihar berdan şoreş nadin

Dil birîn xwîn rijandin

Bi kuştin dibistan qedandin

Hemu zarok dibên herî

Dest qot bûn kanê serî

Can şewitî nakin gîrî

Rika wan bighînen serî

Helbest: Perîşan.Muzîk: Bangîn

1317-ŞEHÎDÊ TETWAN

Lo lo Birayo.. Lo çirayo.. Çira mala babê min teffiyayo...
Ezîzê dilê mino zivistana vê Serhedê lo lo pir dijwar e...
Di vê şevê, şevtarîyê dewleta zalim Şewketê
bira ji bermalê revandî ye...
Ez nizamim gelo girtî ye..An kuştî ye..An jî birîndare...

Vê şevê şîn û girîn ketîye mala babê min brayoo...
Bi têt û telefonan li Enqera şewitî, li nasan û dostan ez digirim..
Bi hêvî yû bi gilî yû bi hawar e...

Şev dirêjin sibe nayê wey birayo...
Me ne sebr e, ne tebat e lo ne seqar e...
De gelî Tetwanîyan... Norşênî û Hîzanîyan...
Şewketê bira parêze bû... Mêrê tengîyan bû...
Gava li we dibû teng û tarî bo we ew bû delîl û çar e...

Xwedêyo, Rebîyo.. Çi zor û zehmete kû milletêk bindest bi...
Weka kerîyên pezên bê şivan û parêzvan...
Bikevin binê hikmê lo gurên hare....

De rabe, ezîzê mala babê mino rabe...
Dost û heval û hogir û malbata te xemgînin lo bê te nabe...

Şehîdim.. Keko ez şehîdê Tetwanim...
Babê Serdar û Serhed û Şîlanim...
Xwenasim.. Bawermend û xwendevanim..
Parêzeme.. Mamoste û sîyasetvanim...
Serokê Depê û Mafê Merîvan im...
Xwedîyê yazde xwîşk û bira û bi sedan xwarz
û biraz û Mamoza nim...
Ez ji neferêk ji neferên rêbaza rizgarîya lo me kurdan im...

Lo lo birayo...
Ezîzê dilan sibeye lo vê sibekê wezê nizamim lo kuda herim...
De wezê ji Enqerê heya bajarê Bedlîsê li mebûsan,
li wezîran, li walîyan lo her digirim...
Birayê min winda ye ez xemgînim,
bi kul û bi hesret û bi kederim...
Destê min destê binê kevir e, bê Çar û bê neferim...
Babê qelsim lo brayo...
Bê tac û text û bê dewlet û bê artêş û bê leşkerim...

Şehîdim.. Keko ez şehîdê Tetwanim...
Babê Serdar û Serhed û Şîlanim...
Xwenasim.. Bawermend û xwendevanim..
Parêzeme.. Mamoste û sîyasetvanim...
Serokê Depê û Mafê Merîvan im...
Xwedîyê yazde xwîşk û bira û
bi sedan xwarz û biraz û Mamoza nim...
Ez ji neferêk ji neferên rê baza rizgarîya lo lo me kurdan im...

Lo lo brayo.. Sibe ye li me hatî dana nîvro lo ber êvar e...
Cendekê babê Şîlan avêtin e deşta Rehwa,
li Textelû lo lo li ser befra sar eee...
Ji vêderê hildane avêtine nexweşxana bajarê Bedlîsê...
Dibêjin xweda giran be, ev cenaze ne nas e
û ji xwînxaran lo ne dîyar ee...
Dê ka bêje birayoo...
Gava ez hatim ser laşê birayê xwe û min egala
Filistînî ji ser ruyên te hilanî...
De ka bêje ev derdê giran çi dijware û çi xeddar e...
De heyfa min li tû heyfê nayê, heyfa min tê,
Kû dijmin bi hezaran ronekbîrên kurdan kuştin,
lê ne xwedî û ne gazî û ne hewar eee...
De rabe, ezîzê mala babê mino rabe...
Dost û heval û hogir û malbata te xemgînin lo bê te nabe...

Şehîdim.. Keko ez şehîdê Tetwanim...
Babê Serdar û Serhed û Şîlanim...
Xwenasim.. Bawermend û xwendevanim..
Parêzeme.. Mamoste û sîyasetvanim...
Serokê Depê û Mafê Merîvan im...
Xwedîyê yazde xwîşk û bira û bi sedan xwarz
û biraz û Mamoza nim...
Ez ji neferêk ji neferên rêbaza rizgarîya lo me kurdan im...

Lo lo brayo.. Cenazeyê birayê minê ezîz vê şevê şuştin danîn e
Mizgevt Mezin lo ya Tetwanê...
Li alîyêk şîn û girîn ketîye nava qîz û bûkan,
li alêk din dengê qiraeta lo vê qranêê...
Ev dewleta zalim li serserê me kombûn e..
Dibên ferman hatîye ji Enqerê...
Wê hun cenazeyê Şewket veşêrin vê şevêê.. Lo lo brayo...
Vê tarî û taristan û befr û baran û lo vê mijê vê moranê...

De rabe, ezîzê mala babê mino rabe...
Dost û heval û hogir û malbata te xemgînin lo bê te nabe...

Şehîdim.. Keko ez şehîdê Tetwanim...
Babê Serdar û Serhed û Şîlanim...
Xwenasim.. Bawermend û xwendevanim..
Parêzeme.. Mamoste û sîyasetvanim...
Serokê Depê û Mafê Merîvan im...
Xwedîyê yazde xwîşk û bira û bi sedan xwarz
û biraz û Mamoza nim...
Ez ji neferêk ji neferên rê baza rizgarîya lo me kurdan im...

De rabe, ezîzê mala babê mino rabe...
Dost û heval û hogir û malbata te xemgînin lo bê te nabe...

**Not: Bo 12 Sal borîna Şahadeta Şehîdê Tetwan û birayê minê ezîz,
Mamosta, Hiquqnas û merivperverê hêja Şewket Epözdemir min vê kilamê
nivisand.**

Ez hêvîdarim kû Dengbêjên Kurdan bi avazên xwe yên xweş vê kilamê ji hemî
Kurdan ra bikin mal. Lewra ev kilam kilama hemî Kurdistanîyane û drama
welatê meyê bindest e. Ez bawerim wê ruhê hemî Şehîdan bi vê kilamê geş bibî.
Bi rêz û rûmet...

1318-ŞEKİR AXA

Hay şeng e, şeng e
Şekir axa şeng e
Şal û şepikê wî

Ciwanê heft rengê

Laşê delalî
Kul û birine

Her me ne zanî
Ew e, tev xwîn e

Xeçerê dosfî
Gewher lê di barî
Hawar e kuştin
Duh êvarê.

Ehmedê Salih

1319-ŞEMAMÊ

Şemamê şemamê şemamê bûkê
Domamê domamê domamê bûkê
Şeman bûka mal e
Domam bûka mal e
Genim da zerdel e

Nehîşt para mal e
Revî(rovî) çû ser kel e

1320-ŞEMAL

Li ezmana stêrka min
Li baxça kulîlka min
Sorgula şefaqa min
Kurdistan ax Kurdistan

Ew e tim li bîra min
Ew e timê li fikira min
Wek roj û êvara min
Kurdistan ax Kurdistan

Şemam tîtovîto
Eslê xwe Egît e
Şemam nan dipêje
Girkan hildavêje
Gelêrî
Herê m Serhad

Berhevkar Agirê Jiyana rewşan

Çend sal e bi hesret im
Dil agir şewat im
Evîndarê welat im
Kurdistan ax Kurdistan

Ew e kêf û şahiya min
Ew e tim stara min
Şemal û ronahiya min
Kurdistan ax Kurdistan

Jiyana rewşan- 36

1320-A-HOZAN ŞEMDÎN

Şemdîn xwedî kesayetîyek bilind û hunerek resen e.

Kurdistanê de taybatiye perwerde û jiyana Kurdewarî bandorek klasîk de him bû hunermendi Şemdîn nifşe davviye ji dengbêji **Egîde Cimo, Şeroye Biro** û geleh Şemdîn bi qasî ku di strîna stran stranên dengbêjîyeye û heta ge Ji xeynîwe hinde ku Şemdîn bi yen exlaqî û civakî

ji di na Şemdîn ji ber van taybetmendîyî

Di van 20 salen derbasbûyî de gelek kes ketine nava derya hûner û strana Kurdî ku xwestine di vê qade de xizmeta bikin. Di ve derya teji evîn dejinek kes melevanen baş û binek ji piştî demeke kurt bi yek carî wendabûne û nav û dengê ji wan nemaye. Sedema mayîna jîriek ji wan kesan ji nasyarîya wan ya kûr derheqa huner, ziman û dîroka Kurdistanê ye. Şemdîn ku behna dengê hemû dengbêjen Serhede ji huner û awazen wî te, xwedîye dengê xweş û klasîk e. Ew di heremeke ku bi nava "**Kaniya Dengbejen Kurdistanê**" tî bi navkirin. Di ve herema mîna bihuştê de sirûşt û ser tivîna hestên hunerî datîne. Şemdîn di heremeke wiha de, di nava dengbej û hunermenden baş û him ji bu xwedîye kesayetîyek bilind ku bi salayê di xizmeta geleh xwe de ye.

Serhede ye û di roja îro de dema mirov dengê wî dibihîze, nav hunera Evdale Zeynik, Reso, nermenden din jere zindî dibin. kiasîk de desthiatdare, ewqas di strîna stranên dirûşmeyî de serkeftî nîne. Ew hostayê gotina tranekê siyasî ji bi istîia xwe ya dengbêjîya herema Serhede bixwîne, tarnekê taybetî tedeye.

ye di xizmeta hunera geleh xwe de ye, ew ji ber heiwesta xwe ya Kurdistanê û pîrensîben xwe gel de xwedî rûmetek bilind û cihekî taybetî di nava dile geleh xwe de girtîye.

Kakşar OREMAR

1321-ŞEMO

Wî wîwî wîwî, wî wîwî Şemo

Wî wîwî wîwî, heliyame bûme pemo

Gir xopanê bi nok e, wî wîwî Şemo

Gir xopanê bi noke, heliyame bûme pemo

Şivan a li hok e hok e, wî

Şivan a li hok e hok e, heliyame, bûme pemo

Gir xopanê bi sîr e, wî wîwî Şemo

Gir xopanê bi sîr e, heliyame bûme pemo

Şivan a li wîl e wîl e, wî wîwî Şemo

Şivan a li wîl wîl e, heliyame bûme pemo

Wî wîwî wîwî, wî wîwî Şemo
Wî wîwî wîwî, heliyame bûme pemo

Gir xopanê bi nîsk e, wî wîwî Şemo
Gir xopanê bi nîsk e, heliyame bûme pemo
Şivan a li îsk e îsk e, wî wîwî Şemo
Şivan a îsk e îsk e, heliyame bûme pemo

Wî wîwî wîwî, wî wîwî Şemo
Wî wîwî wîwî, heliyame bûme pemo

Gotin û Muzîk: Gelêrî (Serhed)
Berhevkar: Koma Amed

1322-ŞÊNA MÎN

(strana gelerî, arenje - Kerem T. Gerdenzerî)

1

Şêna min gul, Şêna min
Înda neke zêna min
Kulîrka ber bîna min
Şêna min sêlê tîne
Ba tê biska şêtxîne
Dûmane rê nabîne
Gul, gul
Şêna min

Şêna min, Şêna min
Şêna min, Şêna min
2
Şêna mine remoşî
Zer - memika nafroşî
Şêna min temnek danî
Çû mal, rîsê xwe anîh
Ba tê biska şêtxîne
Dûmane rê nabîne
Gul, gul
Şêna min
Şêna min, Şêna min
Şêna min, Şêna min

1323-ŞENGÊ

Lê lê Şengê, kelha darê bi zeytûn e
Elbl di tûr xe, berî çûne,
Min dî Şenga Eliyê Emo ji Bircê derket,
Min bala xwe dayê çî kevok e,
çî guncî ye, çî xatûn e
Şengê kelha darê nîvê dinê,
Her sewlekek ji ku rabe, pala xwe didine,
Kesî mala min xira nekir ji xêrî Şenga Eliyê Emo bi derewa,
bi galgalê, bi gotinê, Şengê min ser çava ra reş birû ne,

Di bin çavan ra dev û rû ne,
Min dî Şenga Eliyê Emo ji Bircê derket,
Min bala xwe dayê çî kevok e,
çî gurcî ye, çî xatûn e,
Şengê min carê Fetîhela,
Min dî keçîka xuşik li benkê pêşmalka xwe lukumî,

Min go,hela, Ji bo Şenga Eliyê Emo ez bûm cenanî û cotkariyê erdê melle,
Şengê minê baxçek çandî ji heşayê,

Her feqîr û fiqarekî hat min baqek dayê,
Min go belkî Xwedê bike miradê min û Şenga Eliyê Emo li dinyay yê,

Şengê, minê baxçek çandî, di xemiland,
Minê ji gul û beybûna dixemiland,
min dî şevêkê ji êvarî pê da xinzirek ketê ji ber min herimand
Ezê herim Mêrdînê,
Ezê herim Mêrdînê sûka xerata,
Textekî ji xwe ji delalê dilê xwe re çêkim ji darê çinarê,
Ezê bişkok û kumika lêxim ji kulîlkê vê biharê,
Ez û sebra dilê xwe li ser razên çaxa bazarê,
Ezê herim bajarê sûka necêre,

Textekî ji delalê dilê xwe re çêkim ji kêfê ra,
Ez û dalalê xwe li ser razên ji qeyîşa cîran û xelkê ra
Ezê textekî ji delalê dilê xwe re çêkim ji darê gulê.
Ezê bişkok û kuminka lêxim ji qurnefîlê,
Ez û delalê dilê xwe li ser razên heta roj sê bejna,
sê qama li me hilê.
Ezê textekî ji delalê dilê xwe re ji darê kerbane,
Ezê bikok û kuminka lêxim ji hebê mircanê,
Emê serê xaniya daynin, ezê bêjim delal,
heta çaxa kêfê wexta razanê,
Ezê texteke ji xwe û ji delalê dilê xwe re çêkim ji dar û bera,
Ezê bişkok û kuminka lêxim ji zêrê van kimbera
Ez û delalê dilê xwe tê da razên heta bê ser avê pezê van koçera

132-A-ŞERÊ BESTÊ BELEK

Mîro;

Mala bar kir ji beriya
Werin li çemê Zihêriyê
Derbas bûn li keleha Rihaniyê
Şahîn Begê bi sê denga li mîr Sevdîn fikir gazî

Digo;

Bi serê te û bavê te kim
Mîra asê bîne li ber xerc û xeracê mîrîtiyê
Mîro;
Dilê mi li ber waswasê
Me dîwan danî li ser banê vê kinyasê
Digo, sê cara bi serê te kim
Mîra li ber xerc û xeracê me mane li asê.

Mîro;

Sîwar bîne li va erdeka
Min heyf û sed mixabîn
Vê sibê kuştine Qasim axa dikê nav ordeka
Me şeriko danî bû li ber kendala
Min heyf sed mixabin
Vê sibê kuştine Emerê Sileman,
Li bin Darên Xezala.

Me şeriko danî li qesra kelê, li qûna çiyê
Mîr sevdîn kaxizek rê kir
Pê eşîrên bihata
Bila vê sibê li geliyê Hesana
Daxweşihîn benê pêşiyê

Lo lo Mîro!

Çi dinyekê li min bi dewran bi kîn e
Hespê bînin lê bikin rixtan û zin e.

Lo lo Mîro!

Havîne dinya germ e
Tu vê sibê rabê sola bêxe gore nerm e
Vê sibê Hecî bêra terş û talan birin
Me ji girgir û mîrê hekimên cihê bihata şerm e.

1323-B-ŞERÊ HEMÊ Û SEWILKÊ Û MECÎDO

Go Mecîdo bang kir;

Go Hemê, Hemê Sewilkê

Go ez heneka li te dikim

Tu bi dil şerê min dikî

Go ezê kim ku tu

Senca Heciyê Simayîl

Bi serê xwe qul bikî

Go ez hew dihêlîm

Tu rihanka çavşîn

Ber xwe ve bikî

Go Rihankê bang kiriye;

Go diyarê çepikê wê bi noka

Go Mecîdo keko bavê Qumrikê nekuje

Hê biçûk e, hê zarok e

Go weda Xwedê li canê min ketiye

Ezê dawanzdeh zêrên Mehmûdî

Ji te re kime quloka

Go ew navbera bi dar û biya

Go qeletûna Hemê

Teştek nanê hilatî ye

Go kewirê wî yê biçûk

Weka weqiya

Go Rihankê, go Wêylê

Min b'xulama bejna bi rîşiya

Go hey hay ji xwe hebe

Tu xwe nekî nav lepê tu Romiya

Go Hemê bang kiriye;

Go di dilî min de heyê

Mecîdo bavê Menîcayê

Dikê û nakê

Qerh û tebata wî

Di kozika şikêra şîn de nayê

Hemê wekî teyrê Birhana

Xwe darayê;

Go serê wî rebenî

Kire çi belayê

Go wala Îşikê

Dengê wî şerî

Bê Baxdayê

Go di dilê min de hîna

Hemê da kevira
Xwe gihanda, Şikêra şîna
Hemê go Rihankê
Sê denga di nav xwe da
Ji min re bilîlîna
Heta pelmêwa navbera şîna
Tirhê wê şîrîn a
Hinavê mîna tişîna,
Sed mêrê mala hevîkê
Bi çepil werê
Min mineta şerê wa tinîna

Go li derî Holê, derî Holê

Go va xweşmêra hevdu bi teqla
Qulibandina alê berê sorê;
Wek heft dewletê ecnebî
Bikevine Boxaza Stembolê

Go ew navbera bi sîsa

Go Hemê go Rihankê
Bi sê denga ji min re bilîlîne
Go ez im kekê Mûsa
Hezar mêr ji mala Heikê
Werê min
Ezê wan vegeînîm
Bê namisa

Go hêva mewa

Hemê û Mecîdo
Bi teqla hevdu
Qulibandina alê çepîkê
Nav gutla sêva

Go Rihankê bang kiriye;

Go wa Sofî Hecî, wa Sofî Hecî
Go were li nav rezê me
Bûye Kurmancî
Go Sofî Hecî heyrano
Go tu werê pê wa
Go weleh tu bi kêr nayê
Lê xebereka bi deva

Go Sofî Hecî;

Dilê min da hiya,
Go dîska ava min a şîrîn fûriya
Elba mêmîja
Li bajarê werdegolê,
Pênc mecîdiya;
Go, kerê min
Kire diya Êzderya
Min îşê min ji wan çi ye?
(Azadiya welat- tîrmeh-98)

1324-ŞERÊ JÎL

Hey li min li wê dewrane,
Gelî bira li min li wê dewrane.
Min nezani bû, çi dewra li min, çi zemanê?
Ev çi bend li min beyane ?
W'ez ê bi gera Gerdiya ketim,
Li min çiyakî zozane,
Di ser de, Kuhîstane,
Di ber de deşta Bîska li min germiyane,
Sîwar bûn heftsed sîwarê kemal Paşa,
Li nav Şirnaqa werane,
Tên û li binê vî çiyayê, Serga ve deştê,
Çadir û xivetên xwe lê vedane,
Berî vî çiyayê Îraq,
Piştî vî çiyayê qeza Tirkane.
Helî meweta heta tene hida ve girane,
Çend rê diçin vî çiyayî, çend derî tede ne?
Hem qolçî mefreze û meşxorê Îraqê,
Nobedarên xwe lê dayna ne.
Ax çi bikim feleka reş felekê !
Piştî vî çiyayî qeza Tirkane,
Helî ser heta binê heme çadir û xivetên cendirmane,
Kula mewtê bikeve li mala Memedê Petew
û Kerîmê Kelêfî,
Bo pêşiya mefreze cendirma bo hinda ve,
Serê îrz û îyalê me qeçaxa şarezane,
Xelîl Xoşavî ne li malê, ye lî çiyayê reş
Li hida ve ewliya, li vê herbê bê agane,
Nobedarê me qeçaxa teniştî wan kitiyê,
li pêşiya wan eşqiyanê,

Di gel bangê sibê ne horniye topa,
Ringîna fikirze leq leqe otomotike,
Li hinda va irz iyalê me qaçaxa kiriye toz û dûmane.
Li vê irz û iyalê giran bû qerî,
Hawar û weylî weylî yaman yamane

Tifinga destê Ehmedê Nadire Cembêzare
Wa di destê Abdulayê bira, Birawo Elemane,
Ehmedê Nadir bi sê denga gazî dikir:
Ebdula bira dest hilîne,
Bi nava hakimê xwe kim,

Me çû mewla û meferet xwe nema ne
Ricaya me kekê Cemal,
Bira hawara me li dinyayê bavê Luqmane
Ezê bi gera gerdiya ketim,
Sibê li min tê bayê sare,
Tifinga destê Ebdule yî Elemane,
Wa di destê Ehmedê Nidir cembêzare,
Derbed didu li bejn balaye Ehmedê Nidîrê
Bi navê hekîmê xwe kim,
Li ber pişta zirav li min qetandî darê cixare
Ebdula bi sê denga gazî dikir;
Ehmed birao çî di gel te kir?
Dibê: Birao li bira birayê xwe daneyne vê defterê,
Li ser birayê te sadir bû qelemê teqdirê û miqederê,
Got, eza texmîna xwe tê de bike,
Bi navê hakîmê xwe kim darê cixare
Li ber pişta birayê te biryê derê,
Ma em de çî bikin di gel hakimê vê beyane,
Di gel amîrê vê dewrane,
Ez di destê xwe deme darê cembêzare
Di destê xwe haveya qewda darê Elamane,
Di herbekê keyn li gera Gerdiya wek ku herba
Azadiya welat

1325-ŞERÊ KEHNÎQÎRÊ

Mîr sîwar bû çû Cizîrê
Gelî xulamno bikin ra û tekbîrê
Me vê sibê şerê ser kahnîqîrê.

Mîr sîwar bû li rêo
Koma xulama li pêo
Ra û tekbîr bi destê Xwedêo.
Çi konê zeng û zincarî
Dêngê tivinga çû erşê terî

Vê sibê kûştine melekê dîwanê.
Çi konê li Xabûra
Dengê tivinga bûye tenûra
Vê sibê kuştine Hecî yexmûro.

Çi konê raserî mala
Seîd beg çeper çê kirin, guşî mala
Vê sibê kuştine Hecîkî Evdala.

Çi konê li merxê da
Seîd beg xwe berda, li avê da
Wey sed carî sihet nexweş be,
Elî qalikan tiving lê da.

Wey nayê sed carî nayê
Xwîşka Korê namaye
Mîra mîr qelandin ji dinya yê.
Qutilkê Mîr Mihemê nifsiya
Ma kê digo bi Xwedê kî,
Mîr Mihmê sêwiya
Wey daê, li min daê
Seid beg şêr ê,lawo ne dihat rê ye.

1326-ŞERÊ MALA ELİYÊ ÛNIS QEWMÊ ÇIYÊ ŞERÊ NEWALA QEREMÛSÊ

Bê guman di dîrokê de, li gel ku bi sedan xîyanet û malkambaxiyên nava me Kurda hebûne, wisa jî cengewarî û mêrxasiyên me hebûne, ku li seranserê cîhanê ji dîrokzan û lêkolîneran re bûne mijar. Ev qewimîna ku em ê niha ji we re behs bikin, ku kilama wê ji hêla gelek dengbêjên me ve hatiye gotin, yek ji wan nimûneyên cengewarî wêrekiyê ye, ku ew jî reberî xîyanet û malkambaxiyê bûye. Belê navê vê qehremaniya ku li dijî Roma reş pêk hatiye Şerê Nawala Qeremûsê ye, ku wekî beşek serhidanên Mala Eliyê Ûnis li nava welatê me deng daye.

Divê bidin zanîn ku, Qeremûs him navê gund e û him jî navê Newalekê bi xwe ye. Gundê Qeremûsê li Farqîna-(Silvan) Amedê ye. Piştî vê malûmatê niha jî em hêdî hêdî xwe bi qewimîna şer de berdin. Çawa, çi çaxê, bi çi awayî, ji hêla kê ve pêk hatiye û çi awa dawî bûye? Pişt re jî em ê bi hev re bişin newala Qeremûsê guhê xwe bidin kilam kezebşewat a vê qewimînê....

Xiyaneta Silêman Bego û Emînê Zînê

Elî, Xelîl û Mamê ji qewmiyeta Mala Eliyê Ûnis birayên hev in. Mehkûm û firarê destê Roma reş in, dixwazin derbasî binxetê bibin. Zaveyekî wan ê bi navê Smaîlê Biro, ku ji eşîra lûlikan e, li gundê Girikê Boto ya Farqînê dimîne. Her sê

bir radibin têne cem mala Smaîlê Biro, ango têne mala xwîşka xwe Meyremê, da ku bi alikariya zavayê xwe binxet bibin. Leşkerên Sêrtê, Diyarbekir û Farqînê, li pey wan in teqîba wan dikin. Smaîlê Biro, ji bo ku Elî, Xelîl û Mamê derbas bikin, diçe li gundê Qoca ya ku bi ser Bismîlê ve ye Silêmanê Bego û Emînê Zînê peyda dike. Silêman û Emîn rêberên xeta- Surî ne, mehkûm û firarê dewletê bi peretî derbasa binxetê dikin. (Pişt re hîn dibin ku ew bi dewletê re tevdigerin, ji dewletê re ajanî. sixûrî ye dikin û cî û dirbên serhildêrên Kurd ji dewletê re kifş dikin)

Smaîlê Biro ji Silêmanê Bego û Emînê Zînê re wiha dibêje:

- Sê mahkûm hene, divê hûn wan derbasî binxetê bikin.

Li hev dikin û ji hev diqetin ku dotira rojê dîsa hev bibînin û mehkûman derbasî binxetê bikin. Silêman û Emîn xwe digihînin cemseyê leşkerî û xeberê didin ser fermanarê leşkera û dibêjin:

- Bi navê Smaîlê Biro ji gundê Girikê Boto, zilamek heye ku ciyê mehkûm asadan dizane..

Li ser van gotinên Silêman Bego û Emînê Zînê, leşkerên Smaîlê Biro digirin. Tedayî û ledanên mezin li wan dikin. Smaîl di dû erbeya leşkerî girêdidin û wî kaş dikin. Jê dixwazin ew ciyê serhidêr û mehkûman nîşanî wan bide. Ji ber neçariya Smaîlê Biro gotina leşkera qabûl dike bi leşkeran ve berê xwe dide ser kozika ku Elî, Xelîl û Mamê lê ne. Lê di vê navberê de, ev hersê mêrxas beriya ku leşker bi ser wan de bigirin, kozika ku lê ne terkandine û di ciyekî din ê newalê de xwe veşartine. Smaîlê Biro bi leşkerên Ferqînê û Diyarbekirê re li gel giregir û keyalerên (mixtar) gundên Farqînê û çend e'şîran ve dikeve newala Qeremûsê û ji wan re dibêje:

- Min ew anîne li vê derê danîne. Êdî ez nizanîm ew li kû veşarti ne....

Her yek ji wan di nava newala ku tîjî dar, daristan, dirrî û strî ne de dikevin pey nêçîra her sê zarên Mal Eliyê Ênis ku Qewmê Çiyê jî ji wan re gotin.

Gava ku leşker di lêgerînê de ye, Elî, Xelîl û Mamê xwe di nava şikefteke ku devê wekî tenûrê ye de veşartine. Keysa teqandina gulleyan li wan nayê. Ji nişkê ve leşkerek wan di şikefta wan xwe tê de veşartine de dibîne. Yek ji wan tivinga xwe hildide ku leşker bikuje, leşker destê xwe dibe ber dev û çavê xwe, çawa ku bibêje “min hûn nedîtine!” Tivinga xwe berjêr dikin û bi serhejandinekê ji leşkeran re dibêjin:

“Nexwe me jî tu nedîtîyî, biqêştê here!”

Bi navê Xelîlê mala Nasirê ku serekê E'şîra Sînikan e û bi dewletê re bi çend zilamên xwe ve tevdigere û ajaniya welatê xwe dike. ber bî başçawîş ve dibeze û jê re dibêje:

- Welehî, wî eskerî tiştêk dît, lê çawa ku nedîtîbê kir û xwe ji ndî ve lêxist!

Fermanarê leşkerî ferman dide ku çend leşker ber bi wir ve herin bê ka kesek li wir heye, yan na.

Belê, leşkerên ku vê carê bi ser wê kozikê de diçin wekî leşkerê berê nakin, çav bi Elî, Xelîl û Mamê dikevin, tivingên xwe bilind dikin ku wan bikujin, her sê ciwanmêrên Mala Eliyê Ênis ji wan leztir in, lê dixin leşkerê ser kozikê dikujin.

Piştî deng bi tivingan dikeve, xirecir û şerekî dijwar jî pê re pê re dest pê dike.

Mêrikê xerîb kor e, siûda kuştîyan jî tune.

Belê, dem dema serê sibê ye. Giregira leşker ajan û çend e'şîrên xaîn berê mîratên elemanî xwe didin Elî, Xelîl û Mamê. heta ku reşayî dikeve erdê, gulleyan li hev dirêşînin. Gava ku dibe şev leşker egir berdidin çar aliyê newalê û çar aliyên wan bi cemsê leşkerî hatiyê pêçandine. Ji xwe demê ta îro tê saloxdayin ku heger berbî gundê Qeremûsê ve biçûyana wê rizgar bibyana.

Li milekî xelîlê mala Nasir û fermanî li milê din jî "xefîr makîne" girêdane berê wan her sê mêrxaza dane Qewimê Çiyê

Hecî Sidiqiyê ji milefa ku ji gundê Qeremûsê bû, yek şahîdên wî şerê bi nav û nîşan bû. Ev jî 9 û 10 sal e çûye ber rehma Xwedê. Himemed Salihê hemê (**Salih Yorulmaz**) wiha dibêje.

- Li newala Qeremûsê, ez û Hecî sidiqî çûn ciyê ku şer lê qewimiyê. Wî ji min re digot "li vir wisa bûye?" Hecî Sidiqî pişt re ji min re got: "ez hatime vî e'mrê xwe, min di jiyana xwe de wekî wê şeva ku şer qewimî bû heyv ronahî nedihati bû. Heyv wisa ronahî bû kî, moîstang li erdê biçûna dihatin xuya kirin û dîtine!"

Belê, di wê tave heyvê de Elî, Xelîl û Mamê ji kozikên xwe derketine, him şerê xwe dikin û him jî berbî makîneya ku leşker danîne ve dibezin ku makîneyê desteser bikin. Wisa jî dikin, çawîşê li ser makîneyê tera dikin xwarê. Diçin ser makîneyê, lê nikarin bixebitînin.

Ji ser mîrata makîneyê têne xwarê. Berê xwe didin hevraz û baz didin. Ku piştî Qeremûsê li pey xwe bihêlin, wê xilas bibin. Xelîl û Mamê ji gulleyan xelas dibin. Êdî tirs ji wan re nemaye, lê Elî li paş e. Bi gulleyekê dikeve. Li Xelîl û Mamê diqîre:

- Qey hûnê min li vir bihêlin?

Rast e! Biratî şêrîn û zor e. Li ser Elî de dadigerin. Wexta ku dadigerin, her sê li vir têne kuştin. Cinazeyên van her sê xweşmêran li pey hespan girêdidin, tînin li goristana Ferqînê vedişerin.

Belê, wê rojê, bi mêrxasî û egitiyê mezînin ev her sê zarên Mala Eliyê Ênis laîqa navê Qewimê Çiyê şerê xwe dikin. Li gel ku Xelîlê Mala Nasir jî dikujin, wendahiyan mezînin didin, hêzên Roma reş û xaînen bi wan re.

Di giraniya şer de, Şêx Ebdilqîdusê, Şêxê Zîla, ku ew jî yek ji serhidêrên kurd bû. esker li dû wî bûn jî, bi dengê tivingan re derdikeve serê Çiyayê Qîrê. Serê Qîrê û Newala Qeremûsê li hembera hev in. Di navbera wan de çemê Bişêriyê heye. Li serê Qîrê dengê tivingan tê birrin Şêx Ebdilqîdus:

- Yan xilas bûn, yan jî hatin kuştin!

Lew re jî bi serê hawara wan de nayê.

Em niha jî guh bi ser dengbêjen me hêja Salihê Bênatî, Tayiboyê Sêrtî û Salihê Qûbînî.

Ere hey lê hey lê hey le

Hey lê hey lê hey lê hey la axao

Emînê dibê, taqîb e Gulê Xanê rebenê
Li min û li te bêkesê li vî welatê xerîb
Em ê çawa bikin li min û li te çavriyayê
Kula li serê sibê bi sê kula be
Bikeve derê mala Smaîlê Biro
Bekçiyê Bismîlê sê pa Emînê Zînê
Îro xeber dane Qereqolê Ferqînê
Giran e Yedincî Qolordiya Diyarbekirê
Esker giran e ketiye Newala Qeremûsê
Kanîka Temo, Aşê Reşo, Starê Şêx Mihemed
Hestê pişta Qoca heta dora Hilêliyê
Li ser peyayê mala bavê min rebenê
Ji xew girtine şargah û kemînê

Ez bala xwe didemê Xelîlê Mala Nasir
Peyayekî delodîn ê çavbixwîn e
Bi orta tvingê digere
Ji destê cendrmekî dertîne
Bi sê denga li Elî û li Mamê fikir gazî
Dibê bi sê qeseman
Erke ne ji vî eskerê giran be

Îro çara we ji destê me tunîne
Peyayê mala bavê min rebenê
Tu car tan û niçan li xwe nedîne
Bi sê denga li Xelîlê Mala Nasir fikir gazî
Dibê, lawo terş û talanên bavê we
Li pêşiya me tunîne
Destê xwe davêje qeyişa tivingê
Ji milan tîne
Dûrebînê li ber çavên xwe diedilîne
Derbeke davêje bejn û bala
Xelîlê Mala Nasir
Bi şûşa dûrebînê kosteka seata zîvîn e
Derbeke lê dixê şûşa dûrebînê
Ji ber çavê wî difirîne
Kosteka seata zîvîn e lê dixê û difirîne
Heya saqa cizmê
Di nava xwîna sor de dixemlîne

Ere hey lê hey lê hey le
Hey lê hey lê hey lê hey la waye

Emînê dibê, taqîb e Gulê Xanê rebenê
Li min û li te bêkesê li vî welatî xerîb
Emê çawa bikin li min û li te çavriyyayê
Hetanî em sax bin li heyata dinyayê
Giran e kula kuştîyên Newala Qeremûsê
Aşê Reşo, kanîka Temo
Meytên nava dest û piyan
Şahîdên mezêlên Silîvanya
Gulê xwehê rebenê ji dilê me dernayê

Ere hey lê hey lê hey le
Hey lê hey lê hey lê hey la axao
Emînê dibê, taqîb e Gulê Xanê rebenê
Rabe emê bi destê hev bigirin
Xwe bavêjin tor û bextê
Keyalerên Silîvanya
Ezê bêjim gelî Keyalera
Ez di bextê we û Xwedê de me
Eger qisûra peyayê mala bavê min hebe
Li qisûra peyayê mala bavê min nenêrin
Ew xerîb e ji xwe re ji xwe rê nedînê

Ere hey lê hey lê hey le
Hey lê hey lê hey lê hey la axao
Emînê dibê, taqîb e Gulê Xanê rebenê
Hetanî em sax bin li heyata dinyayê
Em ê bêjin Lûlika ji kula dilê min re
Xweş Lûlika
Ji xerî mala xweziyê Xwedê re
Çaxê li van peyayên mala bavê min rebenê
Lê dibû pêsîrtengî
Bila hîngê ji wan re bihata
Hawara Ênis û Evdîrehman
Hirçê kezebşewitî dibê'n Qewmê Çiya
Gelî Silivanya yeqîna we ji Xwedê bê
Weka teyrên ku îro xwe bavêjin ser berata

Ere hey lê hey lê hey le
Hey lê hey lê hey lê hey la axao

Emînê dibê, taqîb e Gulê Xanê rebenê
Li min û li te bêkesê li vî welatî xerîb
Emê çawa bikin li min û li te çavriyyayê
Emînê dibê, taqîb e Gulê Xanê rebenê
Bejna Xelîl û Elî û Mamê zirav e
Tayek rihana li serê tehta
Ji xêrî mala xweziya Xwedê re
Çaxê li van peyayên mala bavê min rebenê
Lê dibû pêsîrtengî
Bila hîngê ji wan re bihata
Hawara Ênis û Evdirehman
Hirçê kezebşewitî dibê'n Qewmê Çiya
Gelî Silivanya yeqîna we ji Xwedê bê
Weka teyrên ku îro xwe bavêjin ser berata

Ere hey lê hey lê hey le
Hey lê hey lê hey lê hey la axao

Axao tu nezanî
Bexê bavê min bûyo tu nezan î
Li qeza Saon tu gula firar û eşqiya yî
Li girkelo tu qesasê serê teresê cendirman î
Li çiyayê Xerzan tu çira bavê Elî
û Evdirehaman î
Diket deşta Silivanya
Te çima bi destê xwe agir bi xaniyê mala bavê min danî

Ere hey lê hey lê hey le
Hey lê hey lê hey lê hey la axao

Salihê Kevirbirî
Jiyana Rewşen-41

1327-ŞERÊ MALA NASÎR

De lê lê daê, Emînê bankir,
Hezarê rebenê, Xezebê por kur ê,
Nûra por Kurê şa rê...
Lê, lê lê daê bikin bilezînin,
Xwe bi diyarê ser jêr û gira gîhnin,
Li boxan û beranê mala Nasir temaşêkin.
Nemaye ji berê da şerê roja bazarê lehd e,

Îda Fila ye,
Li boxê beranê Mala Nasir nayê.

Emînê bankir;

Hezarê rebenê xezebê por kurê,
Hêvî sed carî hêvî, kanî bestê Bişêrya bişevitî miçiqîne,
Bîra hêlê xwe dane nêvî ji nîvro bi şûnda li milê tapu yê,
Li panavê Quto li rasta Zercelê bê rîmê xwînê
xwêdana qevdê xerzaniyê qevdê zîvî...

Emîn ban kir;

Hezarê rebenê Xezebê por kur ê,
Xalidê birayê Hemidê Zava ye Hûsnî Nurî biçûk e
Segmana sûtêma ye.
Rizgan ji berê da li mala me axa ye.
Hesê Bişêrî, bavê Nurê, maqulê koma Bişêryayê.
Heçiyê Mehemed Eliyê Îbrahim, bavê xezebê
kinê gurover, qendila camiya ye.
Kevre dêra Ermeniya ye,
quça ser seriya ye.
Çira şev û reşa ye, gemêşa gêriya ye,
başê canfida ye, serekê me hemiya ye.

Emînê bang kir;

Hezerê rebenê xezebê por kurê,
Zercel bişevite, bi genim e,
Ji êvara Xwedê da Sustema mîriyê li ser
çoka Mehmed Eliyê, Îbrahim nalîn û him e,
Rizganê axa bankir;
Mehemed Elî yê Îbrahim,
Tu bavê min bî tu yê îro li devê rûtê.
Mala Nasir Hilê hîn nezan in zaron e,
Bira kozika bi Hemilînin wek xam ciwaniya
Ser kada teb û tora ne elimin.

Emînê bankir;

Hezerê rebenê xezebê por kurê,
Şarê lê dayê, dilê min dilekî dînê.
Hûn bi navê Xwedê dikin û hûnê bînin,
Hûnê biske bikin û bilezînin,
Xwe bi diyare ser jêran û giran gîhnîn.
Em ê bisteke li şerê Boxan û beranê mala Nasir temaşêkin.
Ez nemînim

Bişarê Çeto bankir:

Hecî Mehemedê Mistê Reşkotî Mêzeke,
Pênc sîwar ji jêr da tèn û dilezînin,
Yek Xalidê, yek Hemîdê û yek Hûsniyê
û yek Rizganê,
Tu caî derbê giran ji destê wan ne dîne,
Hema bi tirsê ji sîwarê şîn bozê sîwarê pêşîn e.
Ez nîşana wî ji te ra hildim,
Wa ya Mehemedê Eliyê Îbrahim e,
Bavê Xezebê kinê gurover e.
Rojê yoxulmê giran bi ser kozikê lawê bava da,
di cadîne, kozê kurê bava daîm bi ser da dişîne.
Rojê yoxulmê giran daîma ,
Sûstemê mîryê ji destê kurê bava derdixîn;
Îro mêr be nava xwe bişidîne,
Bi qedrê Xwedê bî,
Em îro of û xweşî ya xwe ji destê bavê
xezebê nebînin.

Emînê bankir;

Hezerê rebenê Xezebê por kurê,
Îro şer çîya li mala bavê min û te,
Şer bi dîr kir şehîdê Mehmed Eliyê Îbrahim
Bavê xezebê gelek hene,
Bi welîne lawê bava ra bi holbûnê,
Cefî û êgal re bi dûrtîne,
Gamêşê gira re rahîşt nava xerzaniya,
Êrîşa kire ser koza, Hecî Mehmedê Mistê Reşkotî.
Kula Xwedê bi kul bê tê keva mala
Hecî Mehmedê Mistê Reşkotî û Evdulezizê,
Ba Filê û Eliyê lawê Cibo gulak lêxistine,
Li bejna Mehmedê Eliyê Îbrahîm li hêla
Rastê, parçê cegerê qolonve sor kirine.

Emînê bankir:

Nûrê por kurê îro çira mala Nasir tefandine,
Oxaxê mala Nasir ji binda kur kirine.
Hezerê rebenê çî bû, çî çiriya?
Roj di nîvro da, şikiya gulê û barûdê
segmanê, mala Nasir lê qediya.
Min îşev xevneka nexêrê dîbû,
Min dî govendek bi du def û bi du zurna,
Li hewşê ye mala bavê min û te digeriya.

Min dî serê çar boxê û berana di qazana,
Mala bavê min û te da, di qazanê holiyê
Bol û fire da bi xwe dikeliya, Ez ditirsim
Şehîdê Mehmed Elî Îbrahîm xezebê gelek hene.
Ji nîvro şûnda li milê tapûyê êrîş kir ser
kozikan û gelek tabûya bi kersîxê xençera tev ali yan.

Emîn bankir;

Hezerê rebenê xezebê por kurê, xwazî berê
rojekê pêşîda,
Ez biçûyama bajarê koca Erziroma şewitî,
Ser dukana tacir û miqsîya:
Min ê bazar kira, ji qiz û bûkên mala
Nasir ra şar û temeziya,
Min ê ji her çar beranê mala Nasir ra bikiriya
qeytana kurka û zincira saeta û kosteka bi şeş agira.

Emîn bankir;

Cebil-Xanek du derbê canfidayî ya,
Şehîdê Mehmed Elî Îbrahim bavê xezebê
Gelek hene, nala zêrkî ji zêrê Mehmûdî,
Tu bavî nav koma wan mecidîya,
Nala ji beranekî ji beranê,
Rizayê Xalid tu todekî soîngî,
Ke qenerkî bibire çelê mubareka havînê
Li Bingola şewitî,
Li Şerefedînê berde nav mîhê leben çiya.
Ez im sed caî, bi min ez im.

Bişarê Çeto bankir;

Mehmedê Mistê Reşkotî go;
Mêrê Xulama Xwedî neke,
Di ser Evdilezîzê ba fila ra, ew ciwan mêra
Ji berê da, sîwarê kuheylanê nêr e.
Mêzekê îro sê ro û sê şevê wî qediyane,
Filê lawê Filê li şûna kozikê mala Nasir
Rûniştiye gullê li şûna gullê na guhêze.

Emînê bankir;

Hezerê dêranê xezebê por kurê,
Zercel bişewitê bi darê
Şehîd û şuhûdê bavê Xezebê gelek hene.
Rigan axa keko bi qesem be, ez îro ji ber

Bişarê Çeto û Hecîyê Mehmedê Mistê
Reşkotî, Îsayê mîrze nefir ama welatê jorin
tev nagerim.

Emîn bankir;

Hezenê rebenê bira kula Xwedê têkeve,
Mala Hecî Mehmedê Mistê Reşkotî nafirama
kuştine Xalîdê bira û Rizganê axa
Bi duwanzde gula birîndar e
Û qapaxa serê Hemîdê zava li erdê ye,
Dev nagere,
Ez çî bikim kozika Mehmedê Elî
Îbrahim lê teng bûye, miftê di destê
Mehmedê Eliyê Îbrahim da,
Dilê tutik tê da asê bûye pê nabe şer e.

1328-ŞERÊ MEHMÛDÊ EMER BEGÊ

Way lo mîro, Way lo mîro.....
Li Dêrîka şewitî, li wan kaşa,
Eskerê mala Osmanê Reşo giran e,
Sekinîn li dara Kero,
Li lata sor û li zinara sior- fena,
Siwarê Delî paşa, bejna Mehmûdê Emer kirin
Nîşana beş ataşa.

Edê ban kir go:

Por kurê Medê, Dêrîka bişewitî bi qesabe yê,
Dara kero lata sor ,zinar sinor di ser ra ye.
Bejna Mehmûdê Emer Kekê Qado zirav e,
Gul û çiçek û kulîlk û rihana yar pence ye.

Edê ban kir go:

Por kurê Medê sibê bû, berê şefaqê li me ronî bû
Mêla sibê, li me sipî bû,
Ji berê da orta mala Osmanê Reşo û Têlî
Axa neyarê hev bûn,
Eskerê mala Osmanê Reşo, li dara kero, li
Zinarê sior, li pêşiya lawê Emer Begê cî bû,cî kuştine.
Mehmûdê Emer, reîsê qezakê xwîna rûtan
Ebasan, li serê kekê min safî bû.

Edê ban kir go:

Por kurê Medê, li Dêrîka şewitî,
Li baxçan û baxa.
Bejna Mehmûdê Emer ziravê,
Gul û çiçeka serê şaxa.
Xwedê dîne mala Osmanê Reşo kuştine,
Mehmûd Emer kekê Qado, serekê Qezakê,
Ferxê mala Telî axa.

Edê bankir go:

Por kurê, Medê dilê min letune,
Xwedê rebî, ar têkeve Dêrîka şewitî,
Mala Osmanê Reşo, ser û binî.
Ji berê da mala Telî Axa û Osmanê Reşo,
Ji bav û kala da tim dijmin in...
Kuştine Mehmûdê Emer,
Kekê Qado, xwîna Mehmûdê Emer begê da,
Berdêla kotek jîn e.

Edê bankir go:

Por kurê Medê Dêrîk şewitî bi şewite,
Bi kevîrê gewr e.
Duxana çapliyê mala Osmanê Reşo
Li na bêna kûra, dirba zinara sior kirin
Bêna kûra dirba zinara sior kirin ewr e, kuştine.

Mehmûdê Emer Beg,
Li ser kekê Qado rakirin axir û dewran e.

Edê bankir go:

Por kurê Medê Dêrîka şewitî bi şewite,
Bi mêwa tirî, Xwedê dîne, mala Osmanê
Reşo, li zinara sior, li dara kero.
Li pêşiya lawê Emer Begê difitîlî,

Edê bankir: porkurê Medê;
Ez neketime ber kuştina lawê Emer begê,
Ez ketime ber wê xemê, koma me, ma bêxwedî.

Ebdêlhamid Mihemed:

1329-ŞERÊ XALÎT

Delana xweş dêlana !
Pêşiya malê me şer e,
Paşiya mala me ferman a !
Şerê feqîrê Êzîdiya, sofiyê mislimana
Xweştir e ji şerê nêrî û berana !

Delana başo, wa bi şitlê !
Çend peyaye mala Zoro li ser girê
Qereçerî bûne gutil,
Derbek danê Haserê Cibo û Bimbaê Mîro,
Mîço ê mala şêx Îsa.
Ji mala bavê min qelandin tovê
Bîst û pênc mêrên rim biqetil.

Delana Başo, li ber bendê !
Mertela destê Hesarê Cibo giranê, kete zendê
Şerê feqîrê Êzîdiya û sofi û mislimana
Xweştir e ji reqs û govendê !

Lê darê ! Delana !
Pêşiya mala me şer e, talî ferman a !
Pêşiya eşîrê Êzîdxan çûye bila Botana.

Delana Başo bi qirkor e !
Hespê Bişarê Zoro di meydanê de bore bore.
Derbek dane Hesarê Cibo Bumbaê Mîro,
Ji mala bavê min qelandin tovê bîst
Û pênc şêxê ser bi porê !

1330-ŞERFEDÎN

Heeee Heee
Şerfedîne şerfedîne şerfedîne dînê mine
Xwedîyê çadira tereb zêrine
Dînya bûye Bar û bihek
Çadira bihek nav digerîne
Heçiyê rîya qenc di berde
Ya xirab nav di mîne
Ê here lalişa nuranî serê min erşe ezîme
Şerfedîne şerfedîne şerfedîne dînê mine

Hadîya xweş hadîya madî şerfedîn ra buye hee

Hatî çarşema nîsane

Ala îda kurdîstane

Şerfedîne mîre li dîwane

Şerfedîne şerfedîne şerfedîne dînê mine

Hadîya xweş hadîya madî şerfedîn rabuye hee

Şerfedin rabûye ji xerbê

Şurê rast û çep di berde

Kafir tev mirin ji kerba

1331-ŞERÎBANA KURDÎ

Kurtejiyana wê

Şehrîbana Kurdî di sala **1973** an de li Îzmîrê di nava malbateke nîv halxweş da hat dinê. Bavê wê karmendekî dewletê bû û ji bona wê jî ew ji Kurdistanê hatibûn bajarê Îzmîrê li Tirkîyê. Malbata Şehrîbanê bi esila xwe ji gundê **Xûrsê** yê girêdayî bajarê Qiziltepe/Qoser(Girê Sor) li bajarê Mêrdînê ne. Ew ji eşîreta **Ûmerîyên** herêma Mêrdînê ne ku di nava vê eşîretê de gelek hunermendên din yên mîna (Miradê Kinê) jî rabûne. Herêma jiyana malbata Şehrîbanê ji aliyê xwe yê dîrokî pir kevnar û

xwediyê çand û hunereke dewlemend e.

Jiyana Hunerî

Sala 1983an Şehrîban hê 13 salî bû ku di kêbirkiyeke muzîkê ya salane de di nava hemû xwendevanên bajarê Îzmîre de yekemîn derket. Kêbirkî ji aliyê Mûzika Gel a Tirkî(Turk Halk Müziği) hatibû organîzekirin. Ji aliyê xweşiya deng û hostatiyê de Şehrîban di nava 32 kesên ku di kêbirkîyê de beşdar bibûn, pileya yekemîn bi dest xist û hat xelat kirin. Strana ku di wê rojê de Şehrîbanê xwend bi zimanê Tirkî bû û navê stranê jî "**Ben Dogarken Aglaşım** (Dema ez hatime dinê, giriyame) bû.

Şehrîban di destpêkê de bi teşwîqa xaleta xwe ya bi navê Soreya yê ku pir jî dengxweşe û piştê jî bi piştgîriya bav û endamên din yên malbata xwe dest bi karê stranbêjiyê kir û niha jî li bi awayekî bilindtir li ser hunera xwe disekine.

Şehrîban di jiyana xwe ya malbatî û hunerî de xanimek pir bi şexsiyet û bi dîspilîne. Ji bona wê jî ew hertim di wê baweriyê de ye ku:“ Ger stranbêjek bixwaze strana hunermendekî kilasîk yê Kurd bixwîne, divê heqê wê stranê baş bidê. Yanî bila an stranê baş bixwînin an jî dema nikarin vî karê han pêkbînin, stranê xerab neken“.

Dema ku Şehrîban stranên **Meryem Xanê** dixwîne, mirov keyfxweş dibe ku piştî gelek salên dûr û dirêj cîgireke wê peyda bû ku bi hiss û hesetên gelek bilind careke din nav û hunera wê li ber çavên me zindî dike. Ji aliyekî din ve ew dibêje:” Ez mirovek oldarim, lê Xwedê dengê daye min û ez dixwazim bi rêya dengê xwe xizmeta gelê xwe yê bîndest û bêmaf ji bo standina azadî û serxwebûnê bikem.”

Şehrîban xanim bi kesayetiya xwe ya Kurdewarî, exlaq û pîrensîpên xwe yên civakî û kesayetî jî di nava gel de navekî bi hurmet û bilinde. Ji bona wê jî gel di warê civakî û exlaqî de jî ji vê xanima Kurd pir hez dîkin. Di vî berhemê giranbiha da Şehrîban bi wî dengê xwe yê îllahî çar hunermendên Kurd jî bi bîr tîne: **Hesen Cizîrî, Meryem Xan, Kawîs Axa û Hesen Zîrek**.

Şehrîban dayika çar zaroka: **Navdar, Pîroz, Hîvî û Narîn(kurek û sê keç)**a hene. Malxê Şehrîbanê, kek Şêrko jî di warê hunerî mirovekî Pêşketîye.

Helbestvaneki baş e. Gelek helbestên Kek Şêrko ji hêla Hünermenda hêja Şehrîbana Kurdî ve hatine Xwandin." Gerillayê Qehreman, Yekîti, Barış, Dayka savaş" Serkarî ü rêwebirîya Cd ya "Evîna stranan" bi temami ji hêla kek Şêrko ve hatiye brêvebirin. Kek Şêrko hem di warê malbatî û hem jî di warê Hünerî da hertim piştgîriyê dide xanima xwe ya hêja Şehrîbanê.

Berhem

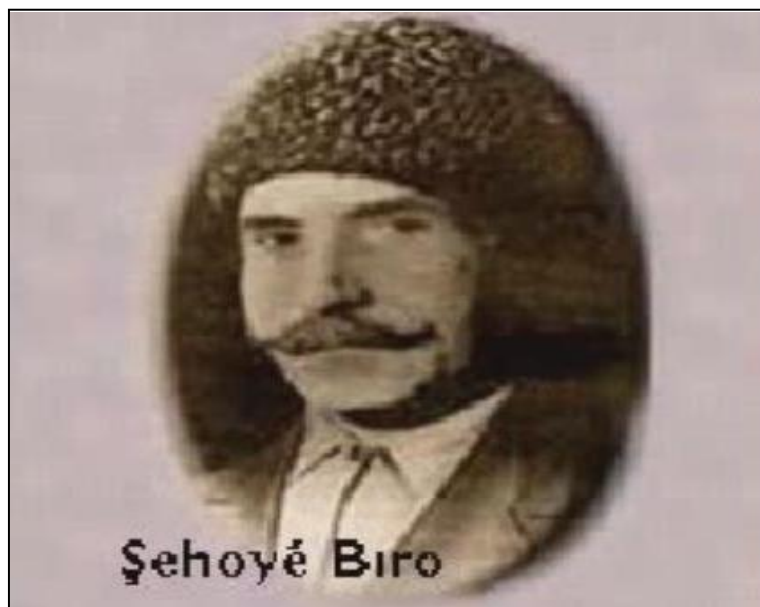
Şehrîbanê sala 1987an di xwendîngê û merasimên malbatî de dest bi stîrînê kir, lê bi awayekî profesyonel ji sala 1991an dest bi tomarkirina stranên xwe kir û di wê salê de yekemîn kasêta xwe ya bi navê "**Ez Keçim Keça Kurdanim**" di nava gel û muzîkhezên Kurd de belav kir. Beriya wê salekê li ba hunermendên bispor li ser terbiyetkirina dengê xwe kar kiribû û dizanî ku çawa qirka(gewriya) xwe ji bo strîna lorîkên Kurdî bikar bîne.

Di wan salan de ku ji ber pêşkeftina rewşa siyasîya Kurdan li bakurê Kurdistanê zimanê Kurd ne bi awayekî fêrmî serbest bibû, gelek kesên din jî hatibûn meydana huner û stranbêjîyê, lê di demeke kin de nav û dengê Şehrîbanê ji sinorên bakurê Kurdistanê derbas bû û heta di nava Azerî, Tirk û Ereban de jî kasêtên wê hatin guhdarkirin. Ev jî tiştê sirûştî bû, ji ber ku Şehrîban xwediyê dengêkî pir xweş, bilind û bi awayekî gelek baş jî dest bi karê xwe yê hunermendiyê kir. Li sala 1992an kasêta wê ya duyemîn "**Sor Gula Min**" li Tirkîyê, li sala 1993an kasêta sêyemîn "Yek, do, sê" li Tirkîyê û li sala 1995an de jî kasêta wê ya çaremîn "Ez Hatim" li Elmanya di nava gel de bi awayekî berfireh hatin pêşwazî kirin.

CD û kasêta herî dawiyê hunermenda Kurd Şehrîbanê bi berpirsyartiya mamostayê mezin Dilşad Seîd bi dawî anîye. Navê vê albûmê "Evîna Stranan" e

1332-ŞEROYÊ BIRO

ŞEROYÊ BÎRO

Deng bêjekî ji dengbêje Radyoyê Erîvanê bû. Bi eslê xwe Ezîdî bû. Dengê Şero di Radyoyê Erîvanê da digehêştibû çar perçeyên Kurdîstanê. Kurdên Kafkasya bi dengî wî xweş ji xew hîşyar dibûn. Berîvanan li Zozanan bi rê stranên wî digotin. Kal û pîra li cimaat û li oda stranên wî serpehatiyên Roma reş li wan kirî

zemanê xwe derbas dikirin. Gava ku meriv stranên Şero guhdar dikir dikete nav xem û xeyalên welatê Kurdayî rengîn. Mirov bi dengê wî aşîqa çiya û baniyê Kurdîstanê dibû. Carna meriv dida girîkirne carna dida şa kirin. Şero di sala 1918 an da gava ku Tirka Ermenî qirdikirin ji ber zumla Tirka reviya hat Tiflîsê bi cîh bû. Wê demê Tirka Ezîdî jî wek Ermenîya dizanin û gelên ne misliman ji nav xwe dertêxistin. Şero li gelek dewrên Kafkasya ma. Bi gelek dengbêjên Radyoyê Erîvanê re konser didian û diçû daweta. Bi xwe li dohlê jî dixist. Dohlvan bû. Lê wî jî wek her Kurdî kirasê xizaniyê li xwe kiribû. Din av jîyaneka xizan da jîya. Gava dilê wî dixwast ku here Kurdîstanê axa bav û kalan bibîne. Diçû ser çiyayê Elegazê li li dohlê dixst. Wekî bêje ez li vir welat tu ji min durî. Di nava Kurda da qedereka xwe giran hebû. Simbel qeytaniyê Ezîdiya bû.

Di sala 1970 an da 82 saliya xwe li Tiflîsê çû ser diloanaiya xwe. Lê mixabin ji bona qasetê wî ro ti tişt di destê me da tune. Em ê dengbêjên xwe hertim bi bîr bînin.

1333-ŞEV

Wa dîsa bû şev
Xewa min nayê
Van şevên tarî
Dawî lê nayê

Tenahî zor e

Sebra min nayê
Dîlber xeyîdîye
Pêjîn jê nayê

Dimînim şîyar
Di gel xeyalan
Sevhêrkêm diçin
Tev puç û vala

Dijmêrim derdan
Dirêş im kulan
Dilber xeyîdîye

Pêjîn jê nayê
Helbest: Beşîr Mele Newaf
Muzîk: Peywan Arjîn

1334-ŞEVEKÎ TARÎ

ŞEVEKÎ TARÎ ŞEVEKÎ BARAN
DÎLÊ MÎN DÎNALE DÎXWAZE DERMAN
DÎLÊ MÎN DÎNALE DÎXWAZE ÎSYAN
PÊTEKÎ AGÎR BÛ LÎ CERGA DÎLA
DESTÊ MÎN BÎLÎND BÛ AGÎRAN DADA
DESTÊ MÎN BÎLÎND BÛ AGÎRAN DADA
HOY DÎL HOY DÎL HOY DÎL LO LO DÎLO DÎL
KAL BÛM DÎL KAL NABE REBENO DÎL
HOY DÎL HOY DÎL HOY DÎL LOLO DÎLO DÎL
PÎR BÛM DÎL PÎR NABE EVDALO DÎL

ŞEVEKÎ TARÎ ZILMAT Û GÎRAN
AGÎREK DÎBÎNÎM LÎ MÎN BÛ MÊVAN
AGÎREK VÊDÎXIM JÎ XWE RE DÎKÎM MÊVAN
ŞEV HAT NÎVÊ ŞEVÊ GAZÎ Û HEWAR BÛ
KETÎM GOVENDA AGÎR LÎ MÎN DERENG BÛ
KETÎM DÎLANA AGÎR LÎ MÎN DERENG BÛ

Text û Mûzîk KAWA

1335-ŞEVA HENÊ (HÎNÊ)

Wa em henê çê dîkin
oy oy şahî ye
Pir gulavêlê dîkin
Xwşîk di taştê dîkin
oy oy şahî ye
Li biskê bûkê dîkin
oy oy şahî ye
Bûkê li hespê dîkin

oy oy şahî ye

Hesêr di mistê dîkin
oy oy şahî ye
Pêşkeşî zava dîkin
oy oy şahî ye
Wa em henê çê dîkin
oy oy şahî ye.

Ahmed salîhê Silo

1336-ŞÊR E

Şêr e, Şêr e, Şêr e...
Çi jin e yan çi mêr e
Çûye nav bajêr e
Evîna min jê re
Mêr e...
Ew bûye Şoreşger e
Mêr e, Mêr e, Mêr e...
Di dest de tewr û bêr e
Çûye gundê jêr e
Kama dilê min bi wê re
Mêr e...
Ew hemî Şoreşger e

Ew doza Kurdistan
Qet nîne rawestan
Welatê serbestan
Ji jor we heta jêr e

Şêr e, Şêr e, Şêr e...

1338-ŞÊVLÊ

Şevlo Şevlo Şevlo
Şevlî ya mîn Şevê
Ne dîzanîm Şevê
Nê dîzanîm qeve
Ne dîzanîm Şevê
Ne dîzanîm Hîve

Mankirak be Şewtî
Şev lu qew ra hure
Mi be deste Şewli ye
Qir com be qate jore
Qemane ki de da tu ne
Çîma ne hey ye mi ne

Şevlo Şevlo Şevlo
Şevlî ya mîn Şevê

Çi jin e yan çi mêr e

Seyid xan bi sê denga gazî dike,

Li Elîcanê Gerdangazî,
Li Tofîq, li Silheddin dibêje;

Bav û birayên min bûno,
mêr bin mêrê çêb in
Îro roja mêra ye,
Ezê teminekê li we bikim
temina apê xwe meşkênin,
Esker mekujin, etim in, xerîbin,
Zaroyê xelkê ne, bin emir in, gunene,
Bikujin zabit û qumandarê
Cumhurriyetê,
Ez bavê Silheddîn im,
di nav min wan de heye ava Mûradê,
hidûdê Ecemê
Ji kilama Seyid xan.

Ne dîzanîm Şevê
Nê dîzanîm qeve
Ne dîzanîm Şevê
Ne dîzanîm Hîve

Ne dizanim Şevê
Ne dizanim Hîve
Ji bo ew kaniye
Mi go Dorbe jiwe
Lele ew ganga ganika
Min o deye

Şevlo Şevlo Şevlo
Şevlî ya mîn Şevê
Ne dîzanîm Şevê
Nê dîzanîm qeve
Ne dîzanîm Şevê

Ne dîzanîm Hîve

Text & Mûzîk: Anonim

Derleyen: Delil Xidir

1339-ŞÊX NEROZ

Şêx Nerozê tu zanî
Ker vayî kurtan kanî
Şêx Nerozê dongizê
Kurtanê kerê şêx dizo!
Ey Nerozê Naroz, Naroz
Kerê reş, kurtanê boz.
Ar tûtik, bervar tûtik
Şêx zîlanê dev rûtik

Êvarek bi dengbêjê me Ehmedê
Ferman re.
Kalê mêrê Kîkan, roniya çavan,
Îxtiyarê civatan,
Berdevkê mequl û axan Û ber dilê
ciwan û xortan.

Ehmedê Ferman

1340-ŞÊX DÎNÊ

Eman eman şêxa delal yarî kir...
Ax lê tu yarî kir ax were lo ax
Were min destê xwe avêt sîng û pela bişko qetiya
Ax lê sîng sipî fikir hawer lê ax...
Wele ev bêbavê bê esas û ewarê cîran û derdora me
Li ber devê derî li min û şêxa delal ax lê gohdarî fikir
Were eman ... ax eman eman hawer lê were lo lo...
Wele gelî fesad û ewaran çûn cem bavê min û şêxa delal
Ax lê fesadî kir ax were lê ax were lo ax
Wele em ê herdu biçin cem hakimekî adil mala wî ava bibe
Bira bê vana herdu cihêl in ax lê nezan in ax ha wer lo lo
Ava ji bona çavê te yî reş û belek,
ji dêmane sorgulî û bejna te ya zirav
Ma ne hersalê minê dinya gihirt û ax lê aqil ji vî kir
Were eman... ax eman eman hawer lê were lo lo... ax şêx delalê
Eman eman şêxa delal min go ez ne şêx im...
Ax lê ne derwêş im ax were lê ax were lo ax
Wele ezê rahêjim va xençera xençerekî heyderî bidim ser dilê xwe
Dilê xwe rebenê ax lê biqelişim hawer lê lê...
Wele ezê hemû derd û elem û keserê şêxa delal ax lê lê bavêjim
Wele tu dibîne kambaxê malê me qeliyane
Wele ezê nizamim derdê dilê xwe rebenê ax lê ji kê ra bêjim
Hawer lê eman... şêx delalê

Ax eman eman şêxa delal min go ev çî dar e
Ax lê di hewşa we de ax were lê ax were lo
Wele dar e vaye bi nava payizê dawiyê re pelê xwe weşandin
Ax lê bi ser me de ax hawer lê
Wele xwedê bike mirazê miraxwaza mirazê min û şêxa delal
di nav doşek û lihêf û balîfê ax lê qedîfe da
Ax were eman... ax lê şêxa dîn

1341-ŞÊXO

Şêxo hunermendekî kurd e.

Şêxo di sala 1959 an de li gundê girêdayî herêma **Serigolle (Semsûr)** di nav malbateke cotkaran û elewiyan Kurdperwer de hat dinê. Şêxo xwendina xwe ya destpêk û navendî li xwîndingehên bajarê Cepeqçûr (Bingol) û Muş'ê bi dawî anîn. Dora sal û niveki ew zarokên gundê xwe ra mamoste bû. Piştî ew ji welatê xwe derket û cu ewropa. Li Elmanya Federal wi zmanê Almanî fêr bu. Li Uniwersita Karlsruheê Teknik beşa Makina Muhendisligi xwand û diploma xwe girt. Ji sala 1988 heta îro ew li ser karê xweyî muhendisi ye. Wî xwandina xwe li welateki xerib bi qota xwe amadekir. Alikariya keseki nedit û li fabriqan karkir û xwandina xwe bi xwe finanse kir.

Şêxo di serda li welateki derwayî karê siyasî û pirsgerêka Kurdîye zanati çêkir. Wî xwendina xwe berneda. Ji ber ku ew zû pêhesîya ku bi riya zimanê serdest siyaseta asîmîlasiyônê yê di Kurdistanê de bêtir bê meşandin.

Evîna Şêxo ya ji bo muzîka Kurdî di temenê zarokatiyê de bi rêya guhdarkirina radyoyên Êrîvan û Bexdayê zedetir bû. Deng û awazên hunermendên mîna M. Arîfê Cizîrî, Meryem Xan, Kawîs Axa, Hesenê Cizîrî, û hwd. bandorek mezin li ser bilindkirina hestên wî yê hunerî hiştin. Şêxo li eramê xwe û li dibistanê da xorteki bi nav û deng bû. Bi zarokti wi pir helbestên dilani û evinti nivisandin. Carên pir stranên Aşîk Mahsunî, Îhsanî, Aşîk Veysel û... hwd digot. Di piştê da Ruhi Su naskir û hûneriya Ruhi Su ji wi ra bû rêya hûneriyê.

Lê bi hatina Şêxo'yê Almanya wî stranên Şivan Perwer guhdar kirin - ciger û qezeba wî bi agirket. Şêxo ji sala 1979 heta îro (2006) li ser zmanê xweyê kurdi ket û ew daket çavkaniyê Mamosteyê mezin Seydayê Cegerxwîn. Ji navbera helbestên Cegerxwîn' da Şêxo dora 40 helbestan stran çêkirin. Wî di sala 1981yan da mamoste li Swed ziyaretkirî bû û dengê wî qeydkir. Şêxo heta îro 6 Caset û CDyên xwe derketin:

Sala 1979 da : HAWAR HAWAR,

Sala 1985 da : JO BÎRANÎNA CEGERXWÎN,

sala 1994 da : PRANGALAR,

sala 1995 da : POESIE DER WURZELN - WURZELN DER POESIE (bi zmanê Almanî/Kurdi û Tirki),

sala 2002 da : DENGÊ AXÊ,

sala 2005 da : LÎ EZMANAN HEZKIRÎN

Ew pir caran bû mêwanê radyo û telewizyonê Alman, yê MED-TV, tvt û Kanal 7. Dora 300 helbestên xwe hene. Di meha berçile 2005da xanimek ji

Swiss li ser Şêxo pirtukek çirokan û helbestan bi navê "DREI GESCHICHTEN - EIN LIED" derxist.

Şêxo di bin tesîra ogit û şîretên hûneriya paqij da hertim xwest ku di qada huner de ber bi pêşve bimeşe.

Em tev bi dilxweşî li benda xebat û berhemên hozanê xwe yê dengxweş Şêxo ne.

1341-A-BEJN ZIRAV

Bejna zirav şiva zêro

Poz bi qulê xizêm

têro

Bejna zirav şiva zêro

Poz bi qulê xizêm

têro

Ez xebitîm, tu xebitî

Gewra min mayî-j xelkê

ro

Ez xebitîm, tu xebitî

Rinda min mayî-j xelkê

ro

Lê lê dînê keça dînê

Kiras sorê pêşmal

şînê

Lê lê dînê keça dînê

Kiras sorê pêşmal

şînê

Haydê-m hevdî

birevînin

Xwe bavêjin dor

Mêrdînê

Were-m hevdî

birevînin

Xwe bavêjin dor

Mêrdînê

Çi ewrekî reş û tarî

Berf û baran jê dibarî

Çi ewrekî reş û tarî

Berf û baran jê dibarî

Ya ko hate serê min û

Ya ko hate serê min û

Keça delal nehat serê

Lê lê tolê keça tolê

Pêşmal şînê gol bi golê

Lê lê tolê keça tolê

Pêşmal şînê gol bi golê

Te xortê xelkê dîn kirin

Har kirin û berdan çolê

Te xortê xelkê dîn kirin

Har kirin û berdan çolê

Lo Xwedêo, xweş Xwedêo

Av di konê me bize wo

Av di konê me bize wo

Keça malê rabe pêo

Çi bejnekek zirav lêo

Çi xeftanê şamî lêo

Her alîkî cêbek lêo

Her cêbekê sêvek têo

Kes nizanî rizqê kêo

Bejna zirav şiva zêro

Poz bi qulê xizêm têro

Bejna zirav şiva zêro

Poz bi qulê xizêm

têro

Ez xebitîm, tu xebitî

Gewra min mayî-j xelkê ro

Ez xebitîm, tu xebitî

Rinda min mayî-j xelkê ro

Helbest: Kilam û Stranên Kurd-M.

Bayrak û Şêxo Mûzîq: Şêxo

DENGÊ AXÊ- JI CD ŞÊXO

1342-DE HORA HORA

De hora hora, de hora hore
Li me ferman e, li me ferman e
De hora hora, de hora hore
Gaziya çiyânê, gaziya çiyânê

De hora hora, de hora hore
De hora hora, hêviya salan
Ya bav û kalan, ya bav û kalan
Germiya nane, gemiya nane

1343-DÎROKA MÎROVAN

Birano ev çî hal e ji we pîrskim
Xuşkino ev çî hal e ji we pîrskim
Mirov bûne cengewarê hevdu
Mirov bûne hemû neyarê hevdu
Kevr û zinaran bixun ji we tîrsim
Ba û bahoz direvin ji ber van
Ba û bahoz direvin ji ber van

Hevdî dikujin û hevdî dimijin
Hevdî dikujin û hevdî dimijin
Kedxwar in xwinrêj in tev mêr û jin
Kedxwar in xwinrêjin tev mêr û jin
Nizanim ji wera hin çî bêjim
Axa reş fedî dike j' mirovan
Axa reş fedî dike j' mirovan

1344-BİLİNDE BEJN Ê BALATE

Bilind e bejn û bala te
Li ser taca te ezman e

De hora hora, stêrka sibê
De hora hora, stêrka sibê
Fite fita bê, fitê fita bê
Loriya avan e loriya avan e

De hora hora me xatir xwestiye
De hora hora me, xatir xwestiye
Soz guhstiye, soz guhstiye
Ji dost û yaran e ji dost û yaran e

Mirov hene jiyanê şêndikin
Mirov hene jiyanê şêndikin
Hezar salan b'keda xwe çêkirin
Hezar salan b'keda xwe çêdikin
Vê cihanê bi zêr û zîv hêlin kirin
Hêvi û evîna min li cem wan
Hêvi û evîna min li cem wan

Ez hozanekî bi derd û kul im
Ez hozanekî bi derd û kul im
Mirovên cîhan ra nû bangdikim
Mirovên cîhan ra nû bangdikim
Zarok û kulilkên tên xwe bîrnekin
Berdin şer û fêsadî û derewan
Berdin şer û fêsadî û derewan

Helbest û Muzîk: Şêxo

Nêrgizan reng sipî
daye
Li ser zozan û çiyane

Ferat û Dicle û Xabûr

Di ser bejnê da berdane
Ji xwîna min tu lêv sor î
Ji bîna min gula sor î

Evîna te kirim şeyda
Birîndar û pêrişan im
Ji van lêvên şirin maçek
Ji derdê dil ra derman e

Bi qurbana te bin cana

1345-NAMÛSÊ RABÎN

Sorgul ji baxê ciwanim weşîn
Bilbil li şaxê umrêm dîkin şîn
Hêstir ji çavê xuşîn û meşîn
Hevalno rabin xortên Kurdistan
Dijmin tev girtin ev bax û bistan
Dîsgotin

Çendi bilind im serê min sar e

1346-NÎZANÎM

Xeyda ji min xeyidye
Rû sar û pir cemidye
Li ser wê ez dikalim
Wekû bilbil dinalim
Tenê dibê nizanîm, nizanîm ez
nizanîm,
Nizanîm ez nizanîm birano
Dibê dûrî min here
Te yek diye ji xwe re
Ez û tu bûne dijmin
Êdi bes were cem min
Dîsgotin

Min go: bêje kiye ev
Li ser dibê roj û şev
Go: min çi jê ye heyran
Hûn pîroz bin ji bo hev

Hezar mîr û beg û axana
Ezim ku te ji destê wan
Neyaran derxim mêranî

Serî min daniye vê rê
Dibê bigême armancê
Çeka min zor û zanîn e
Bi bîr û bawêr û daxwaz

Helbest: Cigerxwîn-Muzîk: Şêxo

Cobar ji çavê xweş tene xwar e
Sîh sale deng û qîr û hawar e
Dîsgotin

Kûr kûr menale em tev biriştin
Qurban metirse va em ghiştin
Yan ew te bigrin, yan bêne kuştin

***DîsgotinHelbest: Cîgerxwîn
Muzîk: Şêxo***

Dîsgotin

Go yekê pozbilind e
Gelek delal û rind e
Bê xwedî û xwedan e
Navê wê Kurdistan e
Dîsgotin

Tu tim li ser dibêjî
Pir ronîkan dirêjî
Wê zor daye girînê
Çav sor bûyê ji xwînê
Dîsgotin

Min ew da ber milê xwe
Min pê xweşkir dilê xwe
Bi qurbana te Seyda
Navê te kirye Xeyda

Dîsgotin

1347-SEBRA DÎLÊ

Yek sebr û mala min tu ye were
Dost û hevala min tu ye were
Gula xeyala min tu ye were
Carek were sebra minê were

Dilxwazê dîdara te me were
Herdem di gulzara te me were
Wek rojî êvara te me were
Carek were sebra minê were

Çavên te har û dîn kirim were

1348-EZ NİZANİM ÇI BÊJÎM-1 DÎLÊ BÊMAL

Dilo menal xweş bihar e
Kulîlk dîkin zare zare
Dibên rabin temaşekin
Welatê me birîndare

Dilê min dîsa xeyidî ye
Derket çûyê xerîbiyê
Min bîra welatê xwe kir
Dil şewitî wek xweliyê

Dilo bêmal bihar şîne
Ev dilê min kul-birîne
Carekê felekê(i) pirskin
Ji Kurdan re çî xaîne

1349-EZ NİZANİM ÇI BÊJÎM-2

Heval ez bilurvanim
Dengê saz û hozanim

*Helbest : Cîgerxwîn & Muzîk :
Şêxo
(Ji bo bîranîna Cîgerxwîn – 1985)*

Birhên te dil birîn kirim were
Îro te ez bê dîn kirim were
Carek were sebra minê were

Sebra minê mala minê were
Newroz û sersala minê were
Herdem di nêv bala minê were
Carek were sebra minê were

*Helbest : Cîgerxwîn
Muzîk : Şêxo
(Jo bo bîranîna Cîgerxwîn - 1985)*

Dilê dîsa xeyidî ye
Wekî berfê cemidiyê
Dost û heval wendakirin
Pir şewitî wek xwelî ye

Dilo menal xweş havînê
Kulîlk dîkin qirqîrîne
Dibêm êdî ji xew ji(xew) xewnê
rabin
Ev dinyekê derwine
Dilê min dîsa xeyidî ye
Derket çûyê xerîbiyê
Bîranin xelkê xwe kir
Dil şewitî wek xweliyê
Anonim ji aliyê Samsûrê

Berhevkar Şêx

Ji we ez dilgiranîm, dilgiranîm
Ez nizanîm çî bêjim

Sivik çû bihara min

Zer bûn pelê dara min
Dûr dûr diçî yara min
Ez nizanîm çî bêjim

Ji bo we ez wê sazê
Xweş lê didim bi gazê
Bi daxwaz û niyazê
Ez nizanîm çî bêjim
Arê dilê Cizîrî
Tava tora Herîrî
Ez nûjanîm bi pirî
Ez nizanîm çî bêjim
Ez dengê wan hezaran
Ketim şax û zinaran
Ez ew benê sêdaran
Ez nizanîm çî bêjim

Ez daxwaza Xanî me
Rewşa neqşê Manî me
Di ristê de kanî me
Ez nizanîm çî bêjim

1350-HAWAR HAWAR

Hawar hawar, hawar hawar
Van dijminan qada me xwar
Talan birin, wan dext û pêz
Çeper çirandin ketne rez
Dijmin bi zor û serbilind
Ji ber me girtin şar û gund

Hawar hawar, hawar hawar
Van çûçikan genmê me xwar

Em tevde rabin, mil bi mil
Êriş bikin dijmin ji dil
Destan bi paki bidne hev

1351-ŞEPİK ŞEPİK ŞEPİK

Ji bukê re şepik
Ji zavê re şepik

Ez ne xanim ne Xanî
Ne Zerdest û Manî
Li xwe kir bargiranî
Ez nizanîm çî bêjim
Di ristê de çî merd im
Dil bi kul û bi derdim
Dîsa dibêm ez Kurd im
Ez nizanîm çî bêjim

Nakin dengê saza min
Guh nedin awaza min
Yan nizanin raza min
Ez nizanîm çî bêjim

Keko ez Cigerxwînim
Dil bi ku û birînim
Van ayetan dixwînim
Ez nizanîm çî bêjim
çî bêjim, çî bêjim....

Muzîk Şêxo- Helbest Cegerxîn.

Welat bihêlin bo xwe tev

Hawar hawar hawar hawar
Wan qimbilan canê me xwar
Wan çûçikan dextê me xwar

SEYDA CÎGER tev buye
XWÎN

Disa li min derbûn
birin
Bişkî timî sermayedar
Dilxweş bijîn em peyadar

Helbest : Cîgerxwîn
Muzîk: Şêxo (Hawar hawar – 1979)

Ji xwesiyê re şepik
Ji bo hevalan şepik
Bo ve hemûyan şepik

Bo me hemûyan şepik

Helbest û Muzîk Şêxo

**1352-KEKO EZ ZIMAN
DIRÊJÎM**

Keko ziman dirêjim
Mexeyde ez çî bêjim
Ez xerxwaz û dilovan
Bê toz û bê qirêjim

Ziman ê min û te ye
Nisk û genim û ce ye
Gelek zîwan têde ye
Niha jêre werbêjim
Genim hemî zîwane
Bê rûmet û erzane
Bi ser hevde ber dane
Lê ez jêre girbêjim

Zimaneki kevnare
Çend sale ko beyare
Di bin lingê negare
Bi ser we de vavêjim

1353-MAMÛRO

Mamûr mamûr mamûra
Ket me kodê tenbûra
Memûr mamûr mamûra
Ket me kodê tenbûra
Hay dê nayê, hay dê nayê
Tu xezala li ber çemayê
Tu kewroşka li nav çemayê
Tu kewroşka li nav çemayê

1354-EVÎN PERWER ÎM

Ez ne Şêxim ne Mewla
Li kes nakim teşqela
Ji ber van derd û qula
Bê roji û nimêjim

Tim dixwazim azadi
Divên xweşî û şadi
Bê zor kesek heq nadi
Ne faşist û xwinrêjim

Çî hatiye serê min
Bar girane kerê min
Ez lê didim mexel tê
Nizanim ez çî bêjim

Heftê salin Cîgerxwîn
Dil û kezab bûn birin
Gelek fersende me din
Zanibî ez ne hêjim
Helbest: Cîgerxwîn
Muzîk: Şêxo (Prangalar – 1994)

Memûra hat ji terê
Xwendî qoçana kerê
Memûr ez li bextê te me
Kerê min mexe defterê

Memûr hat ji xirbika
Deftera kera ve ka
Terya kerê Xeliko
Di qoşa jina xwu veka(e)

Şêxo- Anonî

Mebine pîr û kal
im
Şev û rojan dinalim

Mebine pîr û kal im
Şev û rojan dinalim
Evîndarê cemal im
Perwerdayê evîn im
Perwerdayê evîn im

Serbestî ye riya min
Azadî hêviya min
Serbesti ye riya min
Azadî hêviya min
Were bike bi ya min
Rû geş bike bi bînê
Rû geş bike bi
bînê

Ez dibêjim ji bo te
Dilpaqij im ji bo te
Ez dibêjim ji bo te
Dilpaqij im ji bo te
Dil dikuji ji bo te
Hevalê-xemrevînê
Hevalê-xemrevînê

Eger divê ciwan bim

1355-RABÎN RABÎN

Rabin rabin rabin, Kurdno rabin
rabin
Keçno rabin rabin, Bûkno rabin
rabin
Xortno rabin rabin, Merdno rabin
rabin
Xuşkno rabin rabin, Birano rabin
rabin
Rabin rabin rabin, Kurdno rabin
rabin

Ev dîlana Kurdan e
Xwe ser hevda berdane
Ev dîlana Kurdan e
Xwe ser hevda berdane

Gernas û pehlewan bim
Carek divê ciwan bim
Gernas û pehlewan bim
Ez şevgerê şevan bim
Derman bike birîne
Derman bike birîne

Ez im Memê di zîndan
Girêdayî bi bendan
Ez im Memê di zîndan
Girêdayî bi bendan
Tu bigre mûm û findan
Wer derxe min, tu Zînê!
Wer derxe min, tu Zînê!

Ez sond dixum b'serê te
Bi wan sîng û berê te
Ez sond dixum b'serê te
Bi wan sîng û berê te
Naçim ji ber derê te
Çibkim malê cîhanê
Çibkim malê cîhanê

Helbest: Cîgerxwîn-Muzîk: Şêxo

Hemberê hevdu zêrdane
De rabin rabin rabin, rindikno rabin
rabin
Hemberê hevdu zêrdane
De rabin rabin rabin, rindikno rabin
rabin
Rabin rabin rabin, Kurdno rabin
rabin

Bûk û zava xemilî
Dayka bûkê dinalî
Bûk û zava xemilî
Dayka bûkê dinalî

Dilê zavê dikeli
De rabin rabin rabin, keçikno rabin
rabin

Dilê zavê dikeli
De rabin rabin rabin, keçikno rabin
rabin
Rabin rabin rabin, Kurdno rabin
rabin

Destên xwe bi destê hevkin
Govendê rengîn çêkin
Destên xwe bi destê hevkin
Govendê rengîn çêkin

Carek jî ti lî lî bangkin
De rabin rabin, birano rabin rabin
Carek jî ti lî lî bangkin

1356-HERE HERE

Here here keko here
Dayê here bûkê here
Bira here xuşkê here
Xalo here apo here
Ez bi te re em bi te re

Dijmin kete Kurdistanê
Kesek nîne li meydanê
Ev dem dema ber dîlanê
Rabe here roja şere

Bi destên xwe top û tiveng
Rabe here buye dereng
Wekê şêr û wekê pileng

De rabin rabin, birano rabin rabin
Rabin rabin rabin, Kurdno rabin
rabin

Şepik, şepik, şepik
Ji bo bûkê ra şepik
Ji bo zavê ra şepik
Ji bo xwesû ra şepik
Ji bo xezur ra şepik
Ji bo hevalan şepik
Bo ve hemûyan şepik
Bo me hemûyan şepik

Helbest û Muzîk: Şêxo

Herin dijmin em bi were

Divê welat bê sitandin
Eger bimrin dewlimendin
Serfiraz in serbilind in
Dema dijmin derxin der e

Rja cengê tev jin û mêr
Pêşve herin piling û şêr
Welat bigrin ji dest neyar
Çûyîn here bê vegere

Helbest : Cîgerxwîn

Muzîk : Şêxo

(Ji bo bîranîna Cîgerxwîn – 1985)

1357-KURDÎN SERBÎLÎNDÎN

Kurd in serbilindin, naxwazin
bindest
Azadîxwaz in divên tim serbest
Kurdistana me ye l'bin destê dijmin
Bi roz û rêzanî divê em derxin

Êdî em hestan
Nîne rawestan
Xencer bi destan
Divên Kurdistan

Kurd in serbilindin, naxwazin
bindest
Azadîxwaz in divên tim serbest

Gelek xoş û rind e pak û serbilind e
Tev bajar û gund e gelek dewlemend

e
Êriş e êriş
Ey gelê Kurdan
Divê em bigrin
Bizor Kurdistan

Da zêncîr bişkên derkevin meydan
Bigrin em tola Kurd û Kurdistan

Kurd şêr e li dijmin, zêncîr li mil
pêçan
Gernas û mêrxas e, lê teng bûye
meydan
Dijmin pê da ser, divê herin şer
Bi zor derxin der, bigrin Kurdistan

*Helbest: Cîgerxwîn-Muzîk: Şêxo
(Ji bo bîranîna Cîgerxwîn – 1985)*

1358-HESENO

Hêli day hêli day Heseno hêli
Hesen zava ye day xwadê bihelî

Hat ji gundê me day kaxitek sor e
Çu ji gunde me day kaxitek sor e
Hesen zava ye day zavaî zor e
Hat ji gundê me day kaxitek reş e
Çu ji gundê me day kaxitek reş e

Hesen zava ye day zavay keleş e

Hat ji gundê me day kaxitek zer e
Çu ji gundê me day kaxitek zer e
Hesen zava ye day zavaî qember e
Gotin û Muzîk: Gelêrî

*Berhevkar: Şêxo
(Prangalar – 1994)*

1359-GULÊ HEYNARÊ

Gulê heynarê bi narê narê
Dînê heynarê bi narê narê
Gulê min çavê di belek xwarê
Dînê min çavê di belek xwarê

Gulê sêva sur-li guliye darê
Dînê sêva sur-li guliye darê
Gulê di-go davê min were xwarê
Dînê di-go davê min were xwarê
Lê gulê tu qismeta vê carê
Ax dinê tu qismeta vê carê

1360-KULÊ SER DÎLAN

Hevalno welatek hate şevitîn
Gul-nergiz ser erdê hatin çevitîn
Ji dilên milletan xwînek dirijî
Bo ala Azadî Kurdistan bijî

Kurdistan Kurdistan kulek ser dilan
Roja sor weriye xwastina gellan
Eger dijmin te ji bin erdêxiye
Bi hezaran gûlên werin ser dinye

1361-PÎR Û KAL BÛM

Pir û kal im, kûr kûr dinalim
Ey evîna min were ronîya min
were...

Dilbijê bejna delal im, nazenîna min
were
Ez dibêm dîsa ciwan im, tihniye ava
heyat
Sebr û male tim li balê, Ken-şîrîna
min were...
Ez di bin barê xemanda, hesreta

Gulê gultapo li ciki duzê
Dînê gultapo li ciki duzê
Gulê şir meyandye buye buze
Dînê şir meyandye buye buze
Gulê bi-şev doste bi ro balduze
Dînê bi-şev doste bi ro balduze
Dîsgotin

Gotin: Gelêrî-Muzîk:

ŞêxoBerhevkar :

Hüseyin Erdem (Prangalar – 1994)

Sedhazaran gûlên werin ser dinye
Bi milyonan gûlên werin ser dinye
Dîsgotin

Ew çiyê herkesek xwedi pirsîye
Zar û zerçên me-li çolan birçiyê
Ew şiyare dijmin medi tirsîye
Bo ala Azadî Kurdistan bijî

DîsgotinHelbest û Muzîk: Şêxo
(Prangalar – 1994)

welatê xweda
Pişt şikesti xwar û xûz, xwar û xûz
Hêstira van herd û çavan, ronika van
herd û çavan
Xemrevîna min were, de were
dilbera min were
Kengi Mem û Zîn dikari, ragiri
Birca belek?
Ez di zindanê dinalim, jin û Zîna
min were...
Dewara jin û evînê, aferîna derd û
kûl
Dil di benda zulfê tarî, dilrevîna min

were,...

Din û bêdin bûme îro, ez di benda
dilberê
Gawira bêdin û xwînxwar, ka bi dîna

1362-HEVAL EZ BİLÛRVANÎM

Heval ez bilurvanim
Dengê saz û hozanim
Ji we ez dilgiranîm, dilgiranîm
Ez nizanîm çî bêjim

Sivik çû bihara min
Zer bûn pelê dara min
Dûr dûr diçî yara min
Ez nizanîm çî bêjim

Ji bo we ez wê sazê
Xweş lê didim bi gazê
Bi daxwaz û niyazê
Ez nizanîm çî bêjim
Arê dilê Cizîrî
Tava tora Herîrî
Ez nûjanîm bi pirî
Ez nizanîm çî bêjim
Ez dengê wan hezaran
Ketim şax û zinaran
Ez ew benê sêdaran
Ez nizanîm çî bêjim
Ez daxwaza Xanî me
Rewşa neqşê Manî me

min were...

Helbest: Cîgerxwîn & Şêxo
Muzîk: Şêxo -(Prangalar – 1994

Di ristê de kanî me
Ez nizanîm çî bêjim

Ez ne xanim ne Xanî
Ne Zerdeşt û Manî
Li xwe kir bargiranî
Ez nizanîm çî bêjim

Di ristê de çî merd im
Dil bi kul û bi derdim
Dîsa dibêm ez Kurd im
Ez nizanîm çî bêjim

Nakin dengê saza min
Guh nedin awaza min
Yan nizanîm raza min
Ez nizanîm çî bêjim

Keko ez Cîgerxwînîm
Dil bi ku û birînim
Van ayetan dixwînîm
Ez nizanîm çî bêjim
çî bêjim, çî bêjim....

Muzîk Şêxo- Helbest Cegerxîn.

1363-NARÊ

Kaniya li binya malan
Şewq diavêt gulyê daran
Me qet karê xwe nekir
Sibê li me bû êvaran

Narê narê hey narê
Narê narê narê hoy narê
Narê çûyê ser avê
Kinc şûşt(in) avêt tavê

Hoy narê narê narê
Narê narê narê hoy narê

1364-DE WER WER WER KEZÎZER

De wer wer wer de wer wer
De wer wer wer Kezîzer
De wer wer wer de wer wer
Xulam bejna gilover
De wer wer wer Kezîzer

1365-ŞILÎ BARÎ

Şilî barî tene tene
Vana rêçê min û te ne
Şilî barî tene tene
Vana rêçê min û te ne

Porê yarê porkî kej e
Ber piştê de şe û meqes e
Porê yarê porkî kej e
Ber piştê de şe û meqes e

Çûm ku yara xwe bibînim
Kekçiyê bavê ya li ber der e
Çûm ku yara xwe bibînim

Hoy narê narê narê
Narê canê min xwar e
Narê biskên xwe şêkir
Hînê li destê xwekir
Fistan li bejna zirav kir
Serê dîlanê xweşkir

Rindê were nav zebaşan
Ez êsîrê wan çav reşan
Ketim derdê xerîbî ye
Mayime bêaqil û hîşan

Helbest Anonîm: Şêxo

Bejna te ji kerenga zer
Bejna te ji kerenga zer
Erdê şovê nû da ber
Kezîzer mêçarê
Qeftanzerê meçarê
Ha wer wer wer kezîzer
Mîna tiriyê nezana
Sîka darê xwe da ser

Kekçiyê bavê ya li ber der e

Şilî barî çilke çilke
Serê qondra yarê şilke
Şilî barî çilke çilke
Serê qondra yarê şilke

Gundê hember gundê me ye
Qe tunebî sed mal heye
Gundê hember gundê me ye
Qe tunebî sed mal heye

Şûna ku yaram tê da ne bî
Hêlek şên bi yek xirabe ye
Şûna ku yaram tê da ne bî

Hêlek şên bi yek xirabe ye

1366-ŞINOKE

bejn u bala te zirav e minara li
Helebê
bejn u bala da kafirê minara li
Helebê
dawet u dilan gerya li taxa neqebê
da ser anika zêra ji fitla qesebê
hey lê lê zalim Şinokê

behn u bala te zirav e minara
Bingolê
bejn u bala kafirê minara Bingolê
dawet u dilan gerya li ber keviyê
golê

1367-ŞÎNA ŞÊX EVDÏREHMANÊ GARISÎ

Yaro/yado tu here çiyayê jorin
Pirsê bike kanî şêxê şêrîn
Çilmisîne gul bi hêstir zer
Geştir bigerin ji rûyê dilber
Çavê xwe bi rûhanî ke ji bînê
Canê xwe xwedî bike bi bihnê
Zêraxê çiyayê tê de tabût

Kevrê wî ji xwîna wî bû yaqût
Pûş û çilowên wî sade reyhan
Binvê xweşiya dil û dû çava
Roja me ji zû de çûye ava

Bêhêvî me be Xwedê kerim e
Azadîya Kurd ne dûr e sîheme
Her millet bête xwîn rijandin
Nebit di cihanê bê veşartin

Gotin û Muzîk: Gelêrî

esmeran xwe girêda gewran xwe da
dorê
xaniyê kafir bavê li wê taxa jorê
hey lê lê zalim Şinokê
bejn u bala te zirave mina
sipindaran
bejn u bala kafirê mina sipindaran
dawet u dilan gerya li hata bendaran
van qiz u xortan girtiye li seran sera
min dêhnê xwe didayê yara min
esmer e
hey lê lê zalim Şinokê

Gotin u awaz : gelêri

Ava ku tu şuştîye ne ez bir
Belkî ji du çavê Kurdê bêbir
Qelqel ji te re pelê ba ye
Gorin ji te re dilê di xortan
Rûpela hawar kûhê Botan
Seydayî li pêş te bilbil

Mîna wî bixwandî tu sorgul
Zarîn û fixan dike li Kurda
Evda wî egîtî ma li erda
Gerçî di çiyê de maye avî

Seyranê dike samayê kovî
Ew cih de bibête roka bajar
Pertalê wî duht bûkê tatar
Wêrano çiyao ! ev çi av in?
Ev darê ber xeml xêz û rav in.

Dilgir nebuwî tu qey li ser wî
Çawa te xwe girtiye li bin wî
Wî gote min ey birakê diljar

Pir şîn û girin û qir û hawar

Av ronok in xeml û xêz xwedan ser
Mêvanê min î, delal û bêser
Wey lê te laleşê her du dilan te nas
kir
Ew î kê bû, çi bû ji me cuda kir
Zanîn hiper kelayê mêran
Azadî û serxwebûna Kurdan
Çawa li dinê tu nav bilind bû
Gora te li ser çiya û dil bû

Roj bû mirinê xwe girte ser wî
Hîv bû di dehanê hût rêwî
Gava ku li Cûdî bûye mêvan
Xweziya bi kirin û an firotin
Canê wî bihata ya guhertin.

Dê hûr û giran û şêx û axa
Mal neviyên xwe dor bigêra

1368-ŞÎRÎNA MÎN

Ava nevalan xuşe-xuş e
Şîrîna min kinca dişo
Dinale giran nexweş e
Roj bi roj can lê dikişe

Şîrîna min şîrîna min
Ne bîramin mirina min
Tu şîrîna ber dilê min
Heta destê te lê nekev
Qe xweş nabe birîna min

Ez negano çi biyarî

Mêrxasî û xwanê qemtika reş
Bestî ne wekî şerîeta geş

Ala zer û sor û kesk e, rengin e
Bêav û rû ketiye jêrî ling e.
Hêja ne tenê ev e bi yek car
Axavtî li me birînê kevnar
Sê roka te maye sala sisyan
Dê bêne birin serin bi qaman
Herkes bi girin û xame bêjin

Pesna wî di dehyekê de gêj in
Hişyariya me ji her sê şêran
Xanî û Seîd û Evdirehman
Hurmiz wekî hevriyan çû cara
Nekit te di nav gunehkara

Roj mû meh û ba çi peykê wan in
Tînin ji te re ji wa selav in.

B.Ferudûn

Şîrîn derdê xo wacerî
Baran qedayê to bicerî
Fîstanê sorik bi narî
Şîrîna min sirina min
-Dîsagotin-

Şeva çûyî mala me bû
Heta sibê qala te bû
Seyd Riza rêbere me bû
Çemê Muzir tew candek bû
Şîrîna min şîrîna min
-Dîsagotin-

Gotin û Muzîk: Ali Baran

1369-EZ ŐIVANIM

Gure gura emê me ye
Xuŝe xuŝa ava me ye

Gurzek gîha milê min e
Kale kala pezê min e
Ez ŝivan im bilûrvan im

Dara biyê binya malê
Tu kulîlka serê darê

Kûzek hilda çû serayê
Dev biçûkê çima nayê
Ez ŝivan im bilûrvan im

Gazî dikim çima nayê
Dilsoza min benda te me
Desmala te destê min e
Çavên min li riya te ye
Ez ŝivan im bilûrvan im

Gotin: Yildiz Gultekin, S.Karakaŝ
Őirove: Serhat Karakaŝ

1370-ŞIVAN PERWER Û GULÎSTAN PERWER

GULÎSTAN PERWER

Nûdem: Gelo em dikarin hinekî Gulîstanê nas bikin? Gulistan kî yê, ji ku yê, niha li ku dijî?

Gulistan: Zehmet e ku mirov behsa xwe bike, lê ez dîsa jî hewl bidim ku hinekî xwe bidim nas kirin. Ez li gundekî di nav bera Wêranşar û Siwêregê hatim dinya yê. Ez heta şeş saliya xwe li wî gundî jiya me. Paşê me mal bar kir Wêranşar. Li wir jî em deh salan man. Piştî wê jî ez hatime Avrupa. Yanê ez di şanzde saliya xwe de derketim Avrupa û ew roj ev roj

e ez li Avrupayê dijîm. Niha jî mala me li Swedê, ez li bajarê Uppsalayê bi kurê xwe serxwebûn re dijîm.

Nûdem: Tu di şanzde saliya xwe de derketî dervayî welêt û her di şanzde saliya xwe de jî bi hunermend Şivan re zewicî. Berî ku derkevî derveyî welêt me tu dengê te nebihîstibû, me bêtir dengê bi derketina te ya dervayî welêt re bihîst. Gelo hunermendiya te bi derketina te ya dervayî welêt re dest pê kir, an jî berê ji têkiliyat e bi mûzîkê re hebû?

Gulistan: Mîna tê zanîn huner li Kurdistanê ne zêde populer bû. Bi taybetî hunera mûzîkê li gelek deverên Kurdistanê tiştêkî neyînî dikete dîtin hunermend jî kesên di civatê de endamê sinifa dudiyar an sisîyan bûn. Bi gotineka din, ne mezin û esîlzade bûn, lê belê qereçî bûn, mitrib bûn. Di civatek wiha girtî de geşbûna hunerê jî ne ewçend hêsan e. Ez ji malbeteka şêx tîm, ku xwe diyê gelek mirîdan bûn. Di malbata me de bi erbanê qesîde û methiyeyên dînî dihatin gotin û diya min jî yek ji wan kesan bû an yek ji wan jinan bû ku bi dengêkî xweş qesîde û methiye digotin diya min tesîrek li ser min jî hişt. Min jî car caran bî wê re, an jî bi tenê qeside û methiye digotin û dengê min dihate ecibandin. Lê belê ev nayê wê maneyê ku min ji mûzîkê fem dikir, an jî ez bi zane bûn li ser hunera mûzîkê hûr dibûm. Biçûkiya min der doreke wiha de derbas bû.

Nûdem: Te got kesên ku bi hunera mûzîkê mijûl dibûn biçûk diketin dîtin, heta cihekî şerm bû. Gelo ev ji bo jin û mêran eynî bû?

Gulistan: Ji xwe di civata kurdan ya kevin de, ji bilî hin tesadûfên weke Eysê Şan û Meyremxanê, huner ji jinan re şerm bû. Ger ji mêrên bi hunera mûzîkê re mijûl dibûn re, mitrib an qereçî dihata gotin, ji jinan re gelek tiştên din dihatin

gotin û gelek ne heqî li wan dihat kirin. Ji jineka esilzade û eşîr re ne hêsan bû ku bi hunera mûzîkê derketa. Ew mînak, li herêma me çend jin hebûn ku di civatên de û di odeyên gundan de distiran, lê belê ew nasnedikirin, eşîreka wan ya xuyayî tune bû, ew bêsil dihatin dîtin.

Nûdem: Baş e, te got ku di mala we de mûzîka dînî dihat gotin û guhdar kirin.

Gulîstan: Ne bi tenê mûzîka dînî, mesela diya min pir li Eysê şanê guhdar dikir. Tê bîra min sêlika wê kirî bû û lê guhdarî dikir.

Nûdem: Lê belê te bi xwe çavên xwe bi mûzîkeke dînî vekiriye. Yanî li mal we, di malbata we ya şêx de qesîde û methiye dihatin gotin û tu jî bi wan gîhayî. Lê mirov qet vê tesîr di destpêka hunermendiya te de nabîne. Ji mûzîka dînî wêdetir, tu bi mûzîkeke şoreşgerî, serîhildanî û ya protestoyê derketî. Ji bo çi te ew hewcedariya mûzîkeke bi vî babetî dît?

Gulîstan: Rast e, destpêka min ya mûzîkê bi celebê ku te anî ziman, dest pê kir. Û diviya bû jî wilo bûya. Ji ber ku dema me, dema tevger û berxwedaneke xurt bû, diviya min jî mîna hunermendekê cihê xwe di wê berxwedanê de bigirta, ne bi tenê cihê xwe bigirta, herwiha diviya bû min bi mûzîka xwe jî di refê pêşî de cih bigirta. Wekî din jî protestoyeke civaka kevnar bû û di şûna wê de awakirina civakeke nû bê sinif û berberî bû.

Nûdem: Wek me got, mîna mûzîka cara pêşî te li Avrupa dest pê kir. Tu dikarî ji me re befs bikî, gelo tu cara pêşî kîngî derketî ser sahneyê û derketina ser sehneyê ji bo te hîseka çawan bû?

Gulîstan: Gava ez derketim Avrupayê, hêjmara jinên stranbêj gelek hindik bû, piraniya wan mêr bûn. Li Avrupayê hin xebatên grup û partiyên kurdan yê kulturî û hunerî jî hebûn. Wan dixwastin bi riya hunerê jî xelkê şiyar bikin û vê yeka han jî destûr dida ku hunermend bi riyên çê kirina şevên kulturî derkevi ser sehneyan û bi stranên xwe hem temeşevanan bicoşînin, him jî wan bêtir ber bi xebata siyasî ve bikşînin. Tu ya rast bixwazî, hunermendiya min ne tişteki plan kirî bû, bi tesedûfî bû. Ji xwe xwendin û zanebûneka min ya li ser mûzîkê jî tunebû. Lê cara pêşî gava ku ez li Almanyayê derketim ser sehneyê, strana min bala temaşevan û guhdaran kişand, wan ji min re pir li çepîka xistin û çepikên wan hîsên hunermendiyê dane min. Her çiqas ez nebêjim piştî derketina wê şevê bû destpêka hunermendiya min jî, dîsa ez bawer im ew bû tesedûfek ku min di hunera de xebata xwe berdewam kir. Tişteki din jî heye ku divê ez ji bîrnekim, ew jî alîkarî, piştgirî teşwîqa nas dostên nêzîka min bûn. Ez bawer im bêtir wan ez ajotim ser mûzîkê. Ji bo berdewam kirina karekî piştgirî pir muhîm e.

Nûdem: Bi a te hezkirina kurdan ji mûzîkê re çawa yê? Yan nifşa îro, ji bo ku mûzîka îro rewşa wan tîne ziman jê hez dikin an jî bi rastî ji bo ku mûzîkeke baş tête çêkirin jê hez dikin? Gelo têgehîstineka mûzîkî, çi ji aliyê hunermendên kurd ve, çi jî ji aliyê guhdar û mûzîkhezên kurd ve heye?

Gulîstan: Gava ku meriv çavekî davêje kultura kurdan, ji ber ku kurdan firsenda nivîsandina bi kurdî nedîtine û jiyana nivîskî dûrmane, wan her tim hîsên xwe, kul û derdên xwe, kêf û şahiyên xwe bi riya mûzîkê û stranên anîne ziman. Ez dixwazim di vir de mînakê bidim, bi taybetî di şîrînan kurdan de yanî gava ku hinek dimirin jineka ku xisûsî li ser yê mirî distirê û stranên çêdike heye. Şerê ku di navbera eşîretan de çêdibe, li ser egîdî û şervaniya şerkeran tê gotin, li ser mîrxasiyê tê gotin, li ser tirsonekiyê tê gotin, li ser hezkirin û evîne tê gotin. Bi kurî di her şahî şîrînan kurdan de stran heye.

Lê ji ber ku bazara kurdan ya mûzîkê tune bû û civat kurdan civateka girtî bû, îmkânên pêda xistina mûzîkê jî bi şîrînan bûn. Ev mûzîka gundî lokalîk dima û şansê wê yê ku li seranserî Kurdistanê belav dibe kêmbû. Ji ber ku wê çaxê ne radyo hebû û ne jî televizyon hebûn; ger hebûna jî deriyên wan de bînin ziman tune bû.. Lê digel wê jî, bi awayekî klasîk mirov dikare bibêje ku hunereka xurt di nava kurdan de hebû. Ew ne bi tenê stranbêj bûn, herwiha listîkvanên tiyatroyê jî bûn.

Nûdem: Te got di stranên kurdî yê klasîk de mijara evîne jî cihekî digire. Lê belê berdewamiya evîna mirov di stranên kurdî de yê klasîk de pir pêrgî stranên erotik jî tê. Dibe ku mirov wê pîrsê ji hunermendekî mîr bike, ew bi celebekî din bibersivîne. Gelo ji bo çi ewqas erotizm ewqas gotinên vekirî di stranên kurdî yê gelêrî de hene? Yan hejmara wê celebê mûzîkî ne yek ne dudu, hema çi bigire, mijarên piraniya stranên kurdî yê klasîk erotizm e. Tu dikarî mîna hunermendekî jin, sebebên ku di civateke ku di jiyana rastî de gelek girtî û kevnepiêrest e, ewqas bi xurtî erotiz derdikeve pêş, bînin ziman?

Gulîstan: Ez bawer im ji piraniya stranên bi vî babetî ji aliyê mêran ve hatine gotin. Ji aliyê din ve jî, berî Îslamê, di jiyana kurdan de, di stranên kurdan de lîberalizmek heye. Yanî kurd civata kurdan li hemberî nûhîtiyê û guhertinan ne ewqas hişk bûne. Lê belê divê mirov wê jî ji bîrneke, yê ku erotizm dianîn ziman bêtir mitrib bûn. Ew jî kesî ji wan re eyb nedidît. Kêfa xelkê jî ji wê yekê han re hatiye û wilo belav bûye. Ger yek cidî rabûya di civatê de tiştê wilo bigota, ew belkî pir eyib bihata dîtin, loma civatê ew wazîfe dane wan însanên ku dikarin wê yekê bikin.

Nûdem: Lê mirov di gelek stranên de dibîne ku jin bi xwe jî dibêjin, heta ji bo ku hezkirina xwe bi dest bixin, an jî xwe bêtir ji bo hezkirên xwe balkeş bikin, pesna sîng û berên xwe didin wan pêşkeşî hezkirên xwe dikin. Yanî em dibînin ku ew temaya erotîzmê ji aliyê jinan ve jî gelek hatiye bi kar anîn.

Gulîstan: Lê em nizanin gelo ev mêran li hev anîne, an jinan bi xwe gotine, mirov di gelek stranên kurdî dibîne ku, mêrdibêje, keçê wiha got. Yanî ew li ser navê keçikê jî dipeyve. Îcar bi rastî keçikê wiha gotiye negotiye, em nizanin.

Nûdem: Şika te ji wê ye ku ê mêr li pişt vê erotizma di stranên kurdî de bin?

Gulîstan: Nizanim, lê mîna ku bêtir bêhna mêran ji vê temayê tê

Nûdem: Baş e, bi taybetî ji salên heftêyî û vir ve, bi gotineka din, li bakurê welêt ji hişyarbûna kurdan û gurr bûna tevgera şoreşgerî û kurdeyatî yê û vir ve di mûzîka kurdî de jî guhertineka bingehîn çêbûye. Mûzîka kurdiya îro ji aliyê tema û naverokê ve ji mûzîka kurdiya do hatiye birrîn. Mûzîka evîni cihê xwe yî mûzîkeke şoreşgerî re hiştiye.

Gulîstan: Di eslê xwe de, bingehîya mûzîka kurdiya klasîk e. Ew kesên ku îro dibêjin em mûzîkeke kurdî ya nû çêdikin jî, dîsan ew mûzîka kurdiya klasîk xelas nebûne, piraniya wan tradisyonel in. Yanê ger tu vê sermayeye klasîk ji destê wan bigirî, tiştek di destê wan de namîne. Ew bi tenê gotin û mesaja diguherin, yanî ew bi tenê gotinên ajitativ lê zêde dikin, lê bingeh dîsa mûzîka kurdî ya klasîk e.

Nûdem: Ma ev ne şaşiyek e ku mirov naveroka stranên sedsalane û biguhere û gotinên vala têxiyê û bi vî awayî stranên kurdî yên klasîk biherimîne?.

Gulîstan: Me gişan ev şaşî kiriye. Ji ber ku sermayeke me ya zanebûna mûzîkê tune bû. Ji me re gelekî hêsan dihat ku em bi tenê gotinên stranan biguherin û wan ji nû ve bistirên. Ji ber ku sazî û museseyên me jî yên ku pêşî li vê yekê bigirtina tunebûn, ev şaşiya han bi hêsanî dikari bû bihata kirin. Ez bawer im, ev tiştên han ji feqîrî û ji nezaniya kulturê çêdibû û hê jî çêdibe.

Nûdem: Baş e, ji bo ku ew were guhertin û ev zanabûna kulturî ku tu behs dikî pêk were divê çi bê tê kirin?

Gulîstan: Divê tişt werin kirin. Ger tu bala xwe bideyî, îro dinya gelekî li ser kulture radiweste. Gelek dewlet hene ku bûtçeyên mezin ji kulturê û bi taybetî jî ji mûzîkê re vediqetînin. Yanî butçeyên ku ew ji kulturê re vetdiqetînin ne kêmî butçeyên din in. Ew kulturê an jî mûzîkê luks nabînin, berevajiya wê ew tiştêkî bingehîn dibînin û loma ji butçeyeke mezin ji mûzîkê re vediqetînin. Tabî ez vê yekê ne ji bo welatên dinyaya sêyemîn dibêjim. Rewşa welatê dinyaya sêyemîn kêmtir û zêde mîna rewşa kurda ne. Lê li Avrupa û Amerîqayê, gelek li ser mûzîkê tête rawestandî û pir qîmet jî didinê. Çawa ku ji bo mirov bibe doktor û muhendîz xwandina dibistanê pêwîst be, ji bo ku mirov bibe mûzîkkar jî xwandina dibistanan pêwîst e. Lê mixabin li ba me ne wilo ye. Ji bilî çend kesan

piraniya mûzîkkarên kurdan li ser mîrata awaz û stranên kevin hunermendiyê dîkin.

Nûdem: Carnan ger yek stranekê bibêje û dengê wî an jî wê hinekî xweş be, civat wan teşwîq dîkin, dibêje dengê te xweş e, çima tu kaseta çênakî. Bi rastî çêkirina kasetan bi tenê bi dengxweşiyê ve girêdayî ye, an jî zanîbûneka din jî lazîm e? Pîrsa min ev e, gelo hunera mûzîkê ew çend hêsan e ku her kesê dengxweş bikaribe kasetan çêbike?

Gulîstan: Mîna tê zanin, mûzîk beş bi beş in. Mûzîka klasîk, jaz, pop, rock, ya gelêrî û hwd. heye. Li Tirkîyayê gelek munaqêşeya mûzîka taybet tê kirin. Lê ez bi xwe ne di wê baweriyê de me, ew mûzîka ku ew jê re dibêjin taybet jî, dîsan bingehan xwe ji mûzîka gel distîne, gelek motivên mûzîka gel tê de heye. Çêkirina mûzîkeke nû ne tiştekî hêsan e. Kesên ku dixwazin mûzîkeke nû çê bikin, divê her tiştê xwe bi xwe çêbikin. Lê belê mirov dikare ji mûzîka kevnar jî destkewtî bibe û wê bi pêş bixîne. Loma jî divê zanebûna mirov ya kûr ya mûzîkê hebe. Mirov dikare bi alîkariya hin enstrumenên şîroveyan xwe yê nû tevle bike. Lê divê mirov pîr bi diqet be, awazên kevin bi gotinên nû yê vala xera neke. Bi a min divê mirov kesên ku dixwazin bi erzanî bibe hunermend teşwîq neke.

Nûdem: Carna bi min wisa tê ku nemaze di wan demên dawî de, di mûzîka kurdî de ritm berî gotinê tê. Lê belê di mûzîka kurdî ya klasîk de, gotin navend e. Yanî di mûzîka kurdî ya îroyin de, bi gotinên rijandina xwînê, şewitandina gundan, kuştina zarokan, koç kirina kurdan, wêran kirina welêt, bi alîkariya çepik û govendê tê gotin. Ev ji çi tê? Ji bo çi wisa ye?

Gulîstan: Ev ji wê nezaniya ku me berî niha ku me bahs kir tê. Awaz û mûzîka govendan bi gotinên şoreşgerî û siyasiya ve distirên. Gava ku rewş wilo be, wê şaşî xwe beloq nîşan bide. ev jî bi ya min ji bo hunera kurdan, ji bo kultura kurdan tiştekî ne baş e. Ne bi tenê ne baş e, herwiha tiştekî xirab e.

Nûdem: Gava ku mirov guh dide mûzîka kurdî ya klasîk, ew mîna meknatîzê mirov berbî xwe ve dikşîne. Mirov rehetiyekê, bêhnberdanekê hîs dike. Mirov pê re digirî, pê re dikene. Mirov pê re dilşa dibe, pê re xemgîn dibe. Herwiha mirov vê tesîra han, vêjidilya han di stranbêjan de jî dibîne. Ew bi rastî pê re dijîn.

Gulîstan: Rast e, loma jî divê hunermendên îroyîn, çavekî bavêjin mûzîka kurdî ya do û li ser wê bikaribin hinekî xurt awa bikin. Bi rastî dengbêjên kevin bi stranên xwe guhdaran dibe dinyayeke din, bi gotineka din wan hipnotîze dike.

Nûdem: Lê tişteki din jî heye, êdî em demeke din de dijîn, dema bajarvaniyê; an jî dema komunîkasyon û têknolojî yê. Jiyanê gundîtiyê li paşa dimîne, ji berdêla wê celebe jiyaneka nû derdikeve hemberî me. Yanî sinifa û kategoriyên civatê li kerekter diguherin, li gorî wê jî stîla jiyaneka nû, daxwazên mûzîkeke nû jî derdikeve holê. Di şûna mûzîka yekdeng de, mûzîka pirdeng dibe daxwaz û armanca nivşê nû. Gelo ji kurdan yê ku bixwazin bersiva wê demê bidin hene?

Gulîstan: Belê, hene, yek ji wan jî kurê min e. Wî niha bi her awayî bala xwe berdaye ser mûzîka nû. Ji ber ku kurd jî perçeyek ji dinyayê ne, divê em jî di nav guhertinên dinyayê bêne guhertin. Ne bi tenê ji aliyê şikil ve, bivê û nevê ji aliyê stîla jiyanê ve jî tenê guhertin. Ev yeka han xwe di mûzîkê de jî nîşan dide. Divê wilo jî bibe. Ji ber ku îro bi hezaran, bi deh hezaran, heta ez dikarim bibêjim bi sed hezaran xortên kurdan li bajarên mezin dijîn. Ev nivşê han daxwaza tiştê nû jî dike, ew nikarin di nava jiyanê bajarvaniyê de. Mîna gundiyan bijîn. Xwestekên wan, armancên wan, dinya wan cihê ye. Ez bawer im hunermedên ku bikaribin bersiva hewcedariyê wan bide, wê dîsa ji nav wan derkeve. Ji ber ku ez ne bawer im ku wê hunermendekî gundî bi kultura gundîtiyê li gorî daxwaza û hewcedariyê jiyanê bajarvaniyê rabe.

Nûdem: Yanî di nava jiyanê bajarvaniyê de, di stresa jiyanê bajarvan de, êdî hew mûzîka folklorîk mirov têr dike. Divê mûzîkeke li gora wê jiyanê hebe ku mirov têr bibe.

Gulîstan: Mirov dikare bibêje ku mûzîk terapîya ruh e. Mirov dikare bi mûzîkê bigirî, bi mûzîkê şa bibe. hemû babetên ku mirov pê ruhê xwe terbiya dike, rehet dike, têr dike, mûzîk e. Ez dixwazim wê bibêjim, jiyanê ku em rojane dijîn û mûzîkê pir bi hev ve girêdayî ne. Gelek caran gava ku dilê mirov teng dibe, mirov li mûzîkê guhdarî dike, dilê mirova pê rehet û fireh dibe, jiyanê reş li ber çavên mirov xweş dibe, mirov ji diltengiya xwe azad dibe.

Nûdem: Tişteki din jî heye ku gelek caran bala min dikşîne. Hin komên mûzîkê, an jî hin stranbêj bi enstrumamên modern, lê belê bi kincên folklorîk derdikevin ser sehneyan. Tu ji wê re çî dibêjî?

Gulîstan. Gava ku civatek were pelçiqandin, hebûna wî were înkâr kirin, ew mîlet, ew civat jî dixwaze xwe nîşan bide, dibêje va ye ez heme, ez dijîm, tu çî awa dikî min înkâr bikî? Hetanî niha ev kompleksa hebû, ez bi xwe wê yekê weke kompleksê dibînim. Me jî ev yeka kir. Lê bawer im divê êdî kurd xwe jî wê kompleksê xelas bikin. Gava ku mirov govenda folklorîk bigire, an jî stranên folklorîk bibêje, ev tişteki tabî ye ku divê mirov kincên folklorîk li xwe bike, lê belê gava ku mirov stranên nû dibêje, qet jî pêwîstiya lixwekirina kincên folklorîk nake.

Nûdem: Îro em dibînin ku hin keç û xortên kurdan hewl didin ku mûzîkeke modern çêbikin; ensturmanên kurdî û Avrupî, an jî cîhanî tevlihev dikin mûzîkeke derdixin. Ev mûzîk jî ji aliyê gelek xortan ve tê girtin û hezkirin. Gelo tu hewldanên te çêkirina mûzîka nû heye? An jî tu bê li ser riya xwe ya berê yî?

Gulîstan: Tu bêjî û nebêjî piştî ewqas sal mirov hewcedariya hin guhertinên din dibe. Ji xwe jiyana me ya li Avropa jî me dajo ser vê yekê. Roja tuneye ku em mûzîka ku îro kurd çêdikin re nabêjim mûzîka modern, lê belê, ez dikarim bibêjim ku ev tecrube ne. Di pêşerojê de dikare tiştên baş derkeve holê. Ez bi xwe jî dixwazim hin biharatên dinyayê tevî xwarina xwe bikim. Yanî zewqa ku ez ji mûzîka kurdî digirim, ez ji pop, jaz û bluz jî digirim. Mûzîk zimanekî navnetewî ye. Ji aliyê din ve ez bawer im ku mirov mûzîkê li gor kultura xwe çêdike. Yanî ger hunermendek xwediyê kultureke kûr be, ew ê li gorî wê jî mûzîka xwe çêbike.

Nûdem: Gelo tu bi xwe mûzîka xwe çawan çêdikî. Tu li ser notayê dixebitî an jî tu mîna piraniya mûzîkkarên kurd dixebitî?

Gulîstan: Na ez li ser notayê naxebitim. Ez bi xwe ne kompozîtor im û min îlmekî mûzîkê yê kûr û dûr jî nexwandiyê. Ez bawer im di civata kurdan de pir kêmkî li ser notayê dixebitin. Lê ez hêvîdar im di pêşerojê de ez ê xwe di warê mûzîkê de kûrtir bikim û bixwazim mûzîkeke baş û bi demê re çê bikim.

Nûdem: Gava ku tu bi mûzîkê re mijûl nabî tu çî dikî? Entresa te û xwendine çawa ye?

Gulîstan: Ez hewl didim ku pir bixwînim. Ez bi kêmanî rojê çend seatên xwe didim xwendinê. Ez bi pîranî edebiyeta bedew; roman, çîrok û helbestan dixwînim. Lê ev nayê wê maneyê ku ez dûrî xwendina felsefe û psîkolojî û sosyolojî me. Ez vê xwendina xwe bi sê zimana dikim.

Spas....

Nûdem 1995 hêjmar 16

JÎ CD YA -SÎNANÊ KIRÎV

1371-KANIYA EVÎNÊ

Ketim derya evîne
Feryat ket baxê jînê

Hêvî dikim kes nebîne
Hawar axîn û şîne
Mirim ji derdê evînê
Evîn girîn û şîne
girîn û şîne

Bê te sebra min nîne
Dil bi êş û birîn e
dîsa gotin
Gelek car û bêî halim
Were bi çavê xwe bibîne
Mirim ji derdê evînê
Evîn girîn û şîne
Girin û Şîn û axîne

Were ser kaniya evînê
Bide min ava jînê

1372-REŞO LAWŌ

Reşo lawo bes e veşer
Xerîbê qet nebe ji te re
dîsa gotin
Çend sal in tu çû nexuyakir
Te berda dilê min agir
Xortaniya xwe te wenda kir
Welatê xwe ji bîra kir
Ax ax.....

Reşo lawo bes e veşer
Dayika te me, li min guhdar be
Çavan veke tim şiyar be
dîsa gotin
Birayê te Simê dane girtin

1373-BIHÛRÎ

Bihûrî Bihûrî Bihûrî
Di ber min re bihûrî
dîsa gotin
Dilê me heziya çokê me lerziyan
Qet guh nede min
Bihûrî Bihûrî Bihûrî
Di ber min re bihûrî

Çarê û derman li ba te ye
Min xelaske ji vê şîne
Mirim ji derdê evînê
Evîn girîn û şîne.

Dîsa gotin

Çarê û derman li ba te ye
Min xelaske ji vê şîne
Min azad ke ji vê şîne
Mirim ji derdê evînê
Evîn girîn û şîne.

Xuşka te te ax nayê gotin
Dar û ber dane ber agir
Kevir nema li ser kevir
Ax ax.....

Reşo lawo bese veşer

Geh li Almanya û geh li Swêdê
Ma tu newestiya yê ji wê der
dîsa gotin
Ger xweş be welat xweştire
Lawê min vegere cihê te vir e
Li nav hogirên xwe bimire
Kes te li wir na hilgire
Ax ax.....
Reş lawo bes e veşer

Bejana lewend porê zêrîn
Hawar li halê min
dîsa gotin

Benda te me dilo cano
Tu li min bihûrî
dîsa gotin
Evîndarek li ser riya te ye
Lê tu xwe didî dûrî

dîsa gotin

Were ba min hey dilê min
 Bipirsî halî min
 şev û rojan xewa min nayê
 Tu ketiyê bîra min
 Bihûrî Bihûrî Bihûrî....
 Di ber min re bihûrî
 Dilê m heziya çokê m lerziyan
 Qet guh nede min

Tu pir jîrî ser bilindî
 Ji xwe bawerî
 Dil ketîme ez çî bikim
 Lo bidim gorî

dîsa gotin

Xweşiya jinim divê m bibînim

Lê pir şermînim

Ger te nebînim dil xemgînim
 Wek har û dînim.

Bihûrî Bihûrî Bihûrî....

Di ber min re bihûrî

Dîsa gotin

Dilê m heziya çokê m lerziyan

Qet guh nede min

Bihûrî Bihûrî Bihûrî....

Di ber min re bihûrî

Dilê m heziya çokê m lerziyan

Qet guh nede min

Bejana lewend porê zêrî

Hawar li halê min

Bihûrî Bihûrî Bihûrî....

Di ber min re bihûrî

1374-DELALE

Delalê konê bavê te wêranê
 Berîka me berîka berê
 Bila lê şîn nehata tûmê gewrikê
 yektayê xerdelê
 Delal ezî bi heyrano şeva nîvê şevê
 Li Qeracê ziyaretê zikê newelê
 Li ber quça merama li navbera
 Çit û rewagan qubura Belçîqa
 Rextê Almanya zincîra seetê
 Vê êvarê bibiya mêvanê qulpa
 Bêxwedika vê vê kemberê
 Delal ay delal ay.....

Ay delal bi diyaran ketim min li

bendî

dîsa gotin

Mîne hêsrên çavên reş belek

Bi ser zîxêma zêrî

Demên esmer de dibarandî

Delalaaaaa

Delal bira Xwedê bişewtîne

Mala fesat û gelle can

Edîlqom û xêrnexwazan

Germeke ji germa havîne

wele min go çilê payizê

Destê min xelkê delal

bejna zirav ji hev qetandî

Delal ay delal ay...

1375-DÛRÎ

Ez li dût im li dûtîyê
ji te gelekî dût im
dîsa gotin
Bi şewatê û evîna dilê xwe
Stranan dinihûrim
dîsa gotin
Di xewn û xeyalan de
Te dijîm û demê dibihûrim
dîsa gotin
Dût im dût im dût im dût im dayê
Ji te gelekî dût im
dîsa gotin
Çiya û zozan, rez û baxê me
Gund û bajar deşt û mêrgên
dîsa gotin
Gelek bîra min ketine ax
Lê çibikim ez pir dût im ji we
dîsa gotin

1376-CAN CAN

Ev çend sal in xeber nayê
Ji aliyê çiya
Her bihar tê bêhna te tê
Ji gul û giya
Herdû çavên min zûha bûn
Li ser van rîyan
Beriya ez bimirim te bibînim
Bi hesreta dilan
Can can can.....
Dayik bi qurban
Emrê min tev çû
Bi ax û keseran

Bişkivîn gul tu nehatî, tu li ku ma yî
Roja sibê hilat hîna tu li paş çiya yê
Mij û dûman çûn bihar hat tu
venegerya yî

Dûrim dût im dût im dût im dayê
ji we gelek dût im
dîsa gotin
Bi şewatê û evîna dilê xwe
Stranan dinihûrim
dîsa gotin

Axa welat çendî pîroz lê
Weke himbeza te ye dayê
dîsa gotin
Çendî digirim jê xweştir
Nabînim li dinya yê
dîsa gotin
Dût im dût im dût im dût im dayê
ji we gelekî dût im
Bi şewatê û evîna dilê xwe
Stranan dinihûrim
dîsa gotin

Gotin: Şivan Perwer

Vegere lorîka min tu çi şahayî
Can can can
Dayik bi qurban
Emrê min tev çû
Bi ax û keseran

Di xewn û xeyalan de te herdem
dibînim
Cih û warê te lê mezin bû di bîra
xwe tînim
Ger tu saxî an şehîdî her diramînim
Lorî lorî kurê min lorî te dilorînim
Can can can
Dayik bi qurban
Emrê min tev çû
Bi ax û keseran

Gotin: Şivan Perwe

1377-SÎNANÊ KIRÎV

De were lo Sînano lo lo lo kirîvo lo lo kirîvo.....
Sînan dorê çipiniya wêran bişewitê lo lo li ber avê ye
lo lo li ber avê ye lo...
De vê sibekê Sînanê Kirîv li kihêlê suwar bûye kihêlê tîne lo lo lo
lo lo ser avê ye
Ezê rabim tasa xwe li ava zelal xinim bidim destê Sînanê kirîv
Ezê bêjim kirvo qurban tu yê vê vexwe ji destê min sakînê ye
Sînan qurban ez dibêjim, ez pîr dibim lo lo dil pîr nabe lo lo lo...
dil pîr nabe lo lo ...
wele min go koka dara kewnar çipiniya şewitî
lo lo kewnar nabe
Heyran çi bikim Xwedê bişewitîne mala kirîvatîyê
Dibêjin zewaca kirîvo lo lo li hev nabe
lo lo li hev nabe lo lo....

Sînan darê dora çemê çamê lo lo pung û şirtê
lo lo pung şirtê
Qirş û qalên dîber hatin bûn lêmişte
wele sakîne ayibe mamo bûye masîyake sipî masiyê Gola Hêmo
lo lo ji xwe re girtin lo lo
lo lo ji xwe re girtin lo lo
De were bêbavên hêdêdîya tov avêtin ji xwe re gitin
Şûrê Şamê pišta te me

De were lo Sînano lo lo lo kirîvo
Tu yê xeman nekşîne sakin ayibe Mamo soz û qirar dide
Ger ez bimirin ji axa sar ra ger ez ya bimînim
lo lo lo ez ya te me
o lo lo ez ya te me

Gotin: Şivan Perwer

Ji CD Sînanê Kiriv hatiye girtin.

1378-BAWERKE JÎ MÎN

Bawerke ji min lo
Te dilê min kiriye ar
Nabe wilo lo lo
Kengê ar dibe sar

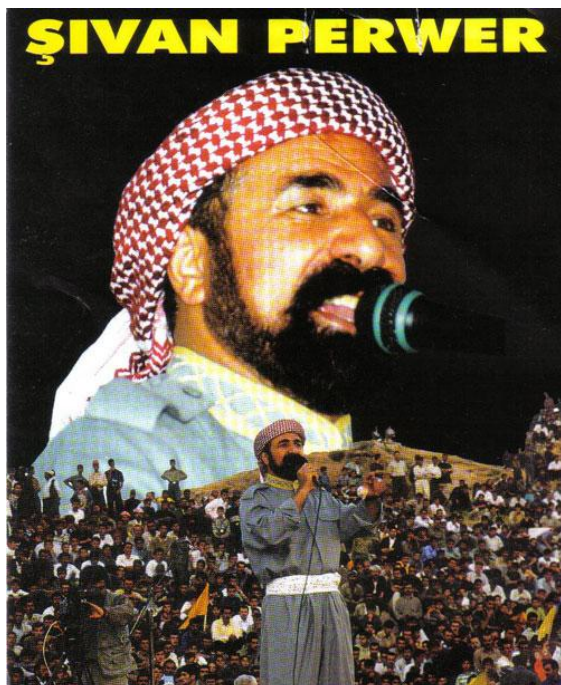
dîsa gotin
Were ba min delalo
Li ber çavê min here wer
Bawerke ji min lo
dîsa gotin
Çavên te yê reş û belek

Ew dêmên weke gulî
Gava ji min dûrbin henek
Dilî min ji êşa dikelî
dîsa gotin
De were e bikin henek
Bila kul ji dil hilî
Bawerke ji min lo
Bawerke ji min lo
Bawerke ji min lo

Evîna min û te

Evîna Zîn û Mem
Ken û henekên me
Tev bûne kul û xem
dîsa gotin
Kengê bihûrê dema me
Da dibihûrê bi zorê dem
Bawerke ji min lo
Bawerke ji min lo
Bawerke ji min lo
Bawerke ji min lo
Bawerke ji min lo

1379-ŞIVAN -EVSANE YA WÎ

*Ez xortê kurd im pir bi nav û deng
Va min hilgirtîye bombe û tîfeng
Ez diherim şer, ez di herim ceng
Eger şehîd bibim, dayê tu negirî.
Ka Kurdistan min ka,
Bax û bostanê min ka!*

Belê, wan rêzên jor min di sala 1976 an de, li Ameda dîrok min bihîst in. Ez û dusê heval li ba hev bûn li Amedê. Ez biyan bûm, min tu der û deşt nasnedikirin. Hevalek êvarî hat got em herin mala hevalekî navê wî Huseyin bûç Min jê wi pirsî em dê li wir çi bikin? Got; Em herin

kaseteka Şivan li cem wan heye em wê guhdar bikin. Em çûn û min kasete Şivan guhdar kir. Ez wê şevê qet ranezam. Dengê Şivan li kêleka min bû. Wekî miriyê ku quran dikeve guhê wî. Min ew guhdar dikir.

Min sibê xwast ku ez wê kasetê kopiya bikim. Hevalan got dengê Şivan wekî bombeye, eger dijmin li ser te bigirî tu ji destê wan nafiltî. Wele min got qet tişt nabe, ez ê wê kopiya bikim. Min ew kopiya kir û ez vegerim Anadolîya(Qonya yê) navîn. Min da hevala Şivanê nenas li aliyê me bû nasekî mezin û herkesî ew guhdar dikir. Min jî ew wek ayeteke di berîka xwe de digeland. Ew merivê dengê xwe wekî zengil û ku pirça serê meriva stirî dikirî, li Stockholmê li Qonsera wî ya ewil min ew dît. Bi heybeteka mezin radibû ser xwe wekî ku êrîşa ser dijmin bike dikir. Min hê zanî ku çima min ew qasetê wî wek ayet kiriye berîka xwe û gerandiye. **Hesenê Alê**

Firat Cewerî: Min di dewerekê de xwandibû ku malbata te ji hêla Mêrdînê koçî Ruhayê kiriye. Gelo çi para rastiyê di vê de heye? ger rast be, malbata te kengî ji bo çi koçî der û dora Ruhayê kiriye?

Şivan: Em bi çend bavên berê jî hêla Mêrdînê, ji Midyadê, ji gundê Kevirzê hatinê û li hêla Ruhayê bi cih bûne. Pisamamên me hê li wê derê ne, hê danûstandinên me bi hev re hene, ew tên ba me û diçen.

Firat Cewerî: Çima bavên te ji Mêrdînê hatine û li hela ruhayê bi cih bûne?

Şivan: Ew bi meletî hatine. Kalikê min Meleyekî pir meşhûr bi nav û deng bûye. Navê wî **Mele Hecî Sofî** bû. Ew alimekî mezin bû û ji aliyê xelkê ve jî pir dihat hezkirin. Kurê wî jî hemû mele ne; Mele **Birahîm**, Mele **Elî**, Mele **Hecî yasîn**, Mele **Silêman** û Mele **Yusiv**. Mele **Yusiv** û Mele **Silêman** li hêla Mêrdînê dimînin. Bavê min kurê Mele **Birahîm** e, bavê Gulîstanê kurê Mele **Elî** ye.

Firat Cewerî: Baş e, em dibînin ku malbata te hemû Mele ne, Gelo Meletiya te bi xwe hebû?

Şivan: Belê min jî bi zarokatî çend hefteyan Quran xwend. Bavê min pir dixwast ku ez Quranê bixwînim, min bi ya wî kir û xwend. Min mewlûda bi kurdî dixwend, min azan dixwend. Esil bi xwendina azanê min dengê xwe qezenc kir, ew terbiya kir, gewriya min bi xêra xwendina mewlûdê û azanê tebaqa xwe girt.

Firat Cewerî: Tu di malbatê de zarokekî çawan bûyî? Tu zarokekî şûm bû, an jî zarokekî mulahîm ku her tişt qebûl dikir?...

Şivan: Tu destûrê bidî ez ê bibêjim. Tu ya rast bixwazî bi zarokatî gelekî şûm û bela bûm, hema bibêje hemû xwîşk û birayên min di bin emra min da bûn.

Firat Cewerî: Çima?

Şivan: Ji ber ku min dixwast malbat pir li ser xwe be, pir alîkariya hev bikin, pir bi qereker bin, pir guh bidin bavê min; kar bikin û jîr bin, ne hewcedara xelkê bin. Bi kurtî min dixwast malbata me malbeteka pir bi rêk û pêk be, têgihîştî be, mezin be....

Bi organîze be. Lê mixabin bavê min zêde guh nedida malbatê, wî ji ticaretê hez dikir, ji huner jî hez dikir, gelek digeriya, zêde li malê nedima.

Baksî: Bavê te çend caran zewicî ye. **Şivan?**

Şivan: Du sê caran zewicî ye.

Baksî: Dudu dudu ye, sisê sisê ye..

Şivan: Sê caran zewicî ye.... Lê pişta ku diya min rehet bûye zewicî ye

Baksî: Înşallah tu ne di wê riyê de yî?

Şivan: Ez? Na na! Ez ji Gulê hez dikim û jê razî me, ji mal xwe razî me...

Firat Cewerî: Têkiliya te ya bi mûzkê re kêngê dest pê kir? Di salên te ye zarokatiyê de dest pê kir, an paşê bi derengî?....

Şivan: Niha, mûzîk di ruhê her însanê de heye, çand û huner di dilê her mirovê de heye. Tu niha nivîskariyê dikî, ger tu ne nivîskarî nekira, dibê ku tu mûzîkê re mijûl bibûyayî. Lê carna der û dor jî tesîrê li yekê dikin. Bala mirova li ser çî be û der û dorê mirov bajo ser çî, mirov ê bi wî tiştî re mijûl bibe. Sebeba ku di zarokatiya min de mûzîk li min zêde bi pêş ket ew bû, ku tiştên nivîskî qedexe bûn, her tişt bi tirkî bû. Me nedikarî ku bi kurdî binivîsanda, me nedikaribû nivîskarî bikira....

Firat Cewerî: Te bi xwe mûzîk hîlbijart, ne wilo?

Şivan: Min ji mûzîkê pir hez dikir. Di serê min de galyanek pir fireh hebû, pir mezin hebû, dinyaka ecêb hebû. Car hebû di serê min de dewlet saz dibûn, car hebû di serê min de film çêdibûn, car hebû di serê min de şerên mezin çêdibûn. Car hebûn dilana mezin çêdibûn, car hebûn di dilê min de evînên mezin çêdibûn, car hebûn di dilê min de dîlanên mezin di serê min û di dilê min de hebûn û çêdibûn.

Gava ku ez bi rê ve diçûm, carna nola dêhnan li min dihat, ez di hundurê fikir û ramanên kûr da bûm. Heta xelkê digot, ew lawik dêhn e, çî ye... Carna gava ku ez bi însanan re rûdiniştim, galeyana di serê min de ez dibirim cîhaneka din, loma min nikarî bû ez xwe konsantere bikim û bi wan re sohbet bikim. Vêca carinan însanan li min dihêrîn û aciz dibûn. Gava wan di dema sohbetê de tiştek ji min dipirsîn, min dîgo çî? We çî got? Yanî bala min ne li ser wan bû, ez di jiyana xwe ya hundurîn de bûm. Lê gava ku mirov rûdiniştin û behsa tiştekî dikirin, behsa çîrokekê an jî serpêhatiyekê dikirin, wê yekê bala min dikşand. Bi xêra çîrok û serpêhatiya wan ez derdiketim rêwitiyên fantaziyê. ez dikirim cîhan xeyalan. Ew çîrok û serpêhatî ji min re dibûn stran û min di dilê xwe de ji kûraniya dilê xwe re distira. Yanî stran û kilam di zarokatiyê de di serê min de hebû.

Firat Cewerî: Lê der û dora jî tu teşwîq dikirin, alîkariya te dikirin, tesîr li te dikirin?

Şivan: Tesîra der û dora hebû, lê ew der û dora ez jî tê de dibûm, bi min pir kêr dihat, pir li paş dihat; min dîgo cîhana wan pir teng e, divê ew cîhana wan were guhertin, an jî firehtir bibe. Gava ku min dinya xwe di der û dora xwe de dida ber dinya derve, min reweşa xwe dida ber reweşa derve, min didît ku em di hundurê malxirabî û kambaxiyekê de ne. Ji aliyê din ve, gava ku ez li guhertina wê jiyane difikirîm, herçiqas bi min zehmet dihat jî, lê ez têdigihêstim ku her tişt bi destê mirovan çêdibe, yanî ger mirov bixwaze, baweriya mirov hebe, mirov ê

bikaribe rewşa xwe, cîhana xwe, heta fikir û ramanên xwe jî bigûhere.

Firat Cewerî: Piraniya hunermendên ku ji der û dora we derdiketin bi tirkî distiran, bi tirkî stran digotin. Gelo gava ku te bi xwe dest bi stranbêjî û hunermeniyê kir, strana î pêşî te got bi kîjan zimanê bû; bi tirkî bû an bi kurdî bû?

Şivan: Elbet bi kurdî bû.

Firat Cewerî: Te çima kurdî hibijart?

Şivan: Niha, ez di malbeteka kurdîxêv de giha bûm. Diya min qet bi tirkî nedizanî bû, bavê min bi tirkîyeka nîvçe dizanî bû. Me zilma tirkan pir dîtibû, me zilma cenderman pir dîtibû, me zilma polîsan, hakimî çawîşan, ebûqatan pir dîtibû. Tê bîra min ku qîmeta gelê kurd li tirkîyeyê, li ba dewleta tirk, li ba tirkan, heta li ba kurdên serdet bi tirkan re bûn, du quruş nedikirin. Yanî qîmeta gelê kurd qet ne hatiye girtin. Rast e, ji aliyekî ve min bi tirkî dixwend, min dixwest bi tirkî bixwînim, ez bi tirkî fêr bibim. Ji ber ku dibistan bi zimanê wan bû, bi zimanê kurdî dibistan tune bû. Ji aliyê din ve jî min qet ji tirkî hez nedikir. Ji ber ku tirkî ne bi xweşikahî bi me hatibû fêrkirin, tirkî bi zilm û zordariyê bi me hatibû fêrkirin. Loma bi min nexweş bû, ji ber ku ez bi zorê hîn bûbûm. Gava mirov zimanekî bi dilê bi dilê xwe hîn dibe, ew ziman bi mirov xweş tê, mirov jê hez dike. Ez îngilîzî bi dilê xwe fêr bûm, min jê hez dikir, loma min xwe dayê di du mehan de ez hîn bûm.

Lê herçî zimanê tirkî ye, heta heft-heşt salan jî me dikir û nedikir em nikarîbûn baş hîn bibûyana, tê gehîştina me baş fireh nedibû, mîna ku me ji bîr kiribû, lê me bi maneya wê nedizanî. Ji ber ku em di bin dara zilm û zorê de hîn dibûn, çoyên wan li ser serê me kêm nedibûn. Yanî em di bîn jopên mamostan, yên cenderman, yên polîsan yên dewletê de mezin bûne. Herçî dewleta tirk e, ew ji aliyê bav û kalan de dijmin dihate dîtin. Ji ber çî? Ji ber ku bav û kalên me kuştibûn, ji ber ku zilm û zordarî li bav û kalên me kiribûn. Tu bixwazî û nexwazî, ne bi tenê zimanê dewleteke wenî, divê tiştê wê bi te xweş nayê.

Wan ji aliyekî ve digotin em medeniyetê pêş ve dibin, ji aliyê din jî al û ol û hebûna milletê kurd ji nav radibû. Di bin navê medeniyetê de zilmeka mezin hebû.

Firat Cewerî: Yanî gava te dest bi mûzîkê kir, armanca te ne qezenc kirina peran û navdarîbûyina bû. Ger wilo be te ê bi tirkî bistira. Lê digel vê jî ez dixwazim pîrsa xwe wilo formulê bikim; te çima zimanekî kurdî hibijart, te çima zimanekî kurdî kir bingeha mûzîka xwe?

Şivan: Zimanê kurdî netura min e, ez bi zimanê kurdî mezin bûme û ji zimanê xwe hez dikim. Gava ku ez bi kurdî dipeyvîm ez rehet dibûm, zimanê min bû. Ez

bi xwe niha bi pênc û şeş dizanim, lê gava ku ez bi kurdî dipevim, ez xwe rehet hîs dikim. Ji ber ku ez bi kurdî rabûme, bi kurdî mezin bûme, kurdî ketiye ruhê min. Ez ji dê û bavekî kurd çêbûme, ez bi kultureka wiha mezin bûme. Dû re ew ziman hisreta min e. Ez difikirim gelo çima qîmeta vî zimanî, vê çandê, vê edebiyatê, vî gelî, vê dîrokê, vê hebûnê nehatiye girtin.

Em zarok bûn, me bîra vê yekê dibir, lê mirov nikare bi zarokatî siyaseteka baş bike. Dû re mîlet tirsîya bû, newêrbû behsa her tiştî bikira, lê hebûna me ew bû. Min carna stranên tirkî jî digotin, min aşîq û maşîqên kevin stranên tirkî jî gotine. Min hîn stranên tirkî yê şoreşgerî jî gotine. Kêfa min ji dengê tirkî re nedihat. Kêfa min ji dengê hunermendên tirkan re jî nedihat. Lê gava ku min li Mihemed Arif guhdar dikir, wê ziraveya dengê Mihemed Arif, wê xweşîya dengê Mihemed Arif, ez bêhiş dixistim, ez dibirim dinyake din. Herweha gava min li Meyremxanê û dengbêjên me yê din jî guhdar dikirin, wan jî xîtaba ruh û dilê min dikirin.

Firat Cewerî: Delalê Qeregêçît dihatin gotin, ne wilo?

Şivan: Belê, **Delalê Qeregêçît** ji dihatin gotin. Herweha ji **Delalê Qeregêçît** re digotin **Delalê Şêxan** jî

Firat Cewerî: Delalê Qeregêçît bi çi meqamî tê gotin?

Şivan: **Delalê Qeregêçît** bêtir bi meqamê **Huzam** bi meqamê kurdî **Hîcazkarî** tê gotin.

Firat Cewerî: Em dîsa vegerin dema zarokatiya te. Di zarokatiya te de fikra kurdî û kurdbûyinê çawan li ba te peyda bû û te çima mîna zarokên kurd yê din ku ji ba we diçûn Stanbolê û bi tirkî distiran, te çima stranên bi tirkî nedigotin?

Şivan: Min her gav di xwe de kêmaniyek didît, kompleksê li ba min çê bû. Ji ber ku li Tirkîyê tirkan tirk medenî nîşan didan, zimanê tirkî wekî zimanekî medenî nîşan didan, zarokên tirkan ji ber tirk bûna xwe serbilind bûn, ew xwediyê dewletê bûn, lê yê me tiştêkî me tune bû, mamostan qerfên xwe bi kurdan dikirin, ew kêmanî didîtin, bi wan dikenîyan. Wekî din zarokên gundiyan tim jî yê bajariyan feqîrtir bûn. Yanî karbidestên dewletê dixwastin bi şexsiyeta zarokên kurda bilîzin, wan kêmanî bikin. Tu bêjî û nebêjî mîna zarok mirov di bin tesîrê de dima. Vê yekê kompleksê ji me re çêdikir. Lê wê kompleksê, wê ferqiyeta ku dewlet û mamosteyan dixistin navbera zarokên tirk û kurdan, an jî zarokên gundî û bajariyan, kir ku ez bi xwe jî ferqiyatê hîs bikim û bikim ku ew zarokên kurdan an jî zarokên gundiyan rabin ser xwe, kêfa xwe ji ziman re bînin, kêfa xwe ji kultur û hebûna xwe re bînin.

Van kirinên ku me bahs kirin, destûr neda ku ez herim mîna hin kurdên ku ji Diyarbekir û Ruhayê diçûn Stanbolê û bi tirkî distiran. Min nexwast ez jî weke

wan herim bi tirkî bistirêm û bibim xwedî nav û şuhret. Min dizanî bû kultur wilo pêş nakeve, mirovatî bi wê pêş nakeve, bi wê civak pêş nakeve, loma min ji xwe re riya bi Kurdistanê hilbijart. Min xwast ez nîşan bidim ku zimanê kurdî jî spehî yê, mirov dikare bi zimanê kurdî stranên spehî bibêje. Ew kompleks û galeyana ku ji ber kompleksê di serê min de çêbûbû, em dajotin ser guhertina wê jiyanê, guhertina wê cîhanê, xweşkirina civatê, rakirina fikrên pîs û qirêj. Me dixwast em cîhaneke wilo awa bikin ku mirovatî tê de hebe, mirov tê de rehet be, dilê mirova tê de xweş be. Di dema ku min cîhaneke wilo xweş di serê min de çêdikir, pir pêşniyaz ji min re hatin ku ez bi tirkî bistirêm. Pere jî tekîfî min kirin, nav û şuret jî tekîfî min kirin, lê min nexwast ez xayintiyê bi xwe re bikim, min nexwast ku ez xayintiyê bi ruhê xwe re bikim û bidim dû karekî basît û hêsan. Bidim dû karekî dûrî hunerê, karê jiyan kurt.....

Min dixwast ez bi zimanê xwe, bi kurdiya xwe ya şêrîn hunermendiyê bikim û xwe bidim qebûl kirin û herweha hunermendiya kurdî bidim qebûl kirin. Baweriya min bi vê nêrînê dihat. Lê divê ez mîkur werim ku di vê demê de gelek hevalên ku ez teşwîq dikirim jî hebûn. Mîna tu jî dizanî, berî 75 an gava tevgera rehmetiyê Berzanî hebû, hîngê welatpariziyê xurt jî hebû, gelê me pir aşiqê Mele Mistefa Berzanî bû, ew li dû hereketa Berzanî bûn. Hîngê gelek heval û dostên min yên baş hebûn; ji Mêrdînê, ji Diyarbekirê, ji Kurdistanê Îraqê, ji Kurdistanê Sûriyê. Ew xortên wê demê gelek jîr bûn, wan li Anqerê û Stanbolê dixwendin û ruhiyeteke netwehezî bi gelek ji wan re hebû, wan ji ziman û edebiyata kurdî hez dikirin; wan ez teşwîq kirim, wan dixwast ez bi kurdî bistirêm. Gava min pişt girî û teşwîqa weha li ba wan dît, ez jî hê bêtir bi kurdî ve hatim girêdane, xwesteka min a ku berê hebû hê xurtir bû û min bi kurdî stran gotin.

Firat Cewerî: Di wan deman de, stranbêjî, an jî tembûrvanî di nava kurdan de hebek biçûk dihat dîtin, tembûrvanî karê mitriban bû. Vê yekê çawa tesîr li te kir?

Şivan: Bi rastî weha bû. Qîmeta dengbêj û hunermendiyê tunebû. Wê demê an tu ê deng bêje li ber deriyê axan bûya, an li ber destê şêxan bûya û bi erbanê bigota, an jî, tu ê li mizgeftan muezîn bûya. Yanî te ê ya xizmetê axê û şêxan bikira, an ya mizgeftê bikira, lê ji mîletê kurd re tiştê tune bû. Er ê tu dikarî bi van tiştan bijî, ev şexsiyeta te bi paş naxe, tu nikarî tiştê bidî civatê û civatê pêş bixî. Wekî din tu bi tirkî bibêjî, tu dîsan civatê wenda dikî. Tu civata xwe pêşkêşî kesên din dikî, tu civata xwe kultura xwe winda dikî; şexsiyeta te dibe tiştê din, tu ji mirovatiya xwe derdikevî. Gava min li van dinêrî hunermendî ji çavên min de diket. Herçê ew bûn, wan bi tenê distira, lê min galyanên di serê xwe de dikirin stran û digotin.

Gava min biryara xwe hunermendiyê da, ji min re gotin“ Şivan, gava tu bistirê, yek, divê mûzîka te hunera te xizmeta kurd û Kurdistanê bike, wê xizmetê pêşketina gelê kurd bike. Dudu, divê stranên te şexsiyete bide hunerê û

hunermendên kurd. Ger tu vê bikî, ger tu bi biryar bî, mimkun e ku ev bibe, loma divê tu bistirê”

Firat Cewerî: Kê ev ji te re gotin, kê xwest ku di bidî ser riyeke wilo?

Şivan: Dost û hevalan gotin, lê di serê min dea jî ev tişt hebin. Wan gotin, divê tu van tiştên di serê xwe de bikî, ev tişt rast in, çima tu nakî? Wan gotin, ger tu bi vî awayî dest bi stranê bikî, wê gelê kurd bi pêş bikeve.

Firat Cewerî: Ev kesên ha siyasî bûn? Ji çi partî û rêxistinan bûn?

Şivan: Belê, siyasî bûn Ew ji tevgera **DDKD** bûn. Sempatizanê Partiya Demokratê Kurdistanê Îraqê bûn. Ji her rêxistin û partiya hebûn. Navê hineka hîng di bîra min daye, **Mehmûd Nedîm Kaya** ji Kaxtê bû, rehmetî **Ferît Uzun bû**, **Mehmûd Çikman** bû.

Firat Cewerî: Ez dixwazim dîsa bêm ser hunermendiya te. Tu kengî ji civata heval û hogiran derketî û te ber bi cîhana profesyonelîzmê ve gav avêtin? Yanî cara pêşî tu kegî û li ku derketî ser sehne yê ji bo te hîseke çawan bû?

Şivan: Min ev pîrsa te di kitêba Mahmûd Baksî ya bi navê “Şivanin Sevdasî” de bersivandiye, lê ez dîsa bibersivînim. Rast e, min berê di nava heval û hogiran de distira, ez dervediketim ser sehneyê. Lê min caran, di dema xelasoka lîseyê de, li henberî xwendevanan û mamosteyan distira. Ger ew sehnê were hesêb, ez derdiketim ser sehneyê jî. Kêfa wan gelek ji dengê min re dihat û digotin, çima ew nabe hunermend û kasetan çênake?

Her çiqas di destpêkê de hejmara guhda û temaşevanên min ne bi deh hezaran ba jî, lê gava ku ez derdiketim û min stran gotine, mîna bûyarekê bûye, temaşevan çû bûne û kêfa wan pê bi dengê min hatî û wan ez li ser destên xwe gerandim. Bi vê teşwîqa wan kêfa min jî gelek hat, û ji min kaset xwastin.

Yanî min li derekê stran bigota, tavila bala xelkê dikşand. Dengê min xweş bû, zirav bû, zelal bû, dinhurî bû. Mîlet pir lerza dengê min hez dikir. Lê ez bi xwe di nava lêgerînekê de bûm, gelo ez çawan bibêjim, hevalên min ji min dixwazin ez bibêjim, lê ez çawan bibêjim. Gelo ez jî mîna kevnehunermendên kurd bibêjim, mîtribiyê qebûl bikim û lê şexsiyeta xwe û hunermendiyê negerim an jî ez hunermendiyeke bi şexsiyet ava bikim. Ez bi xemgînî dibêjim ku gelek hunermendên kurda qereçitî kirine, dengbêjî giş birçî ne, şaxsiyeta wan du peran nake. Wekî mînak em dikarin Mirado bi bîr bînin; wî bi dilê xwe digot, pir xweş digot, lê qîmeta wî mîna hunermenda zêde tune bû. Wê hertim hinek rûniştina, ji xwe re vexwarina û bigota, ka mirad, ji me re bistirê, hunermendiya kurdî jî mîna gelê kurd pêrîşan bûbû, lewitî bû. hunermendiya kurdî ev bû. Gava tu rabî bi tirkî jî bistirê, hingê şexsiyet namîne. Loma min nedixwast ez bi tirkî bistirê.

Min dixwast bi huner û hunermendiya kurdî azad bikim, şexsiyeteke bide mî. gava min ev nixte girt, kêfa min hat. Sala 1975 an bû lê kîjan mehe bû nayê bîra min.

Firat Cewerî: Yanî cara pêşî tu di sala 1975 an de derketî ser sehneyê û te bi kurdî stra?

Şivan: Belê, ez cara pêşî di sala 1975 an de derketim ser sehneyê. Ez bawerim demsal bihar bû. Minasebet jî şeveke Sîwêregiyana bû. Di wê demê de hema yekî bi tenê bigota, lê lê lê rebenan can davêtin. Û ew şeva Siwêregiyana jî tijî bû. Ji axan bigire û heta karker û xwendevanan û gelek kesên ji der û dorên din ên Kurdistanê jî beşdarî şevê bûn. Di wê şeva Siwêregiyana de hinek hunermendên din jî hebûn, lê kir û nekirin wan bi kurdî nestiran. Hing hunermendekî bi navê Atakan Çelîk jî hebû, belkî ew mirova tê bîra te jî Firat. Wî carna ji xwe re Xezal Xezal digot, lê ew jî ditirsiya û newêrî bû zêde bida nav. Mesele wê bigota “Xezal Xezal hayê hayê, gel berî yar gel berî, gel berî yar gel berî” bi tenê ji bo wê gotina Xezalê kurd radibûn ser lingan û jê re li çepikan dixistin.

Wê çaxê hin heval hatin ba min û gotin: De rabe Şivan, rabe ji me re bi kurdî bistirê. Min rahîşt tembûra xwe û ez derketim sehneyê û ez rûniştim min dest bi Xezal Xezalê kir. Ez bi wê nesekinîm, min strana Eysana Elî got, Min strana Welatê me Kurdistanê. Min divê hertim bilind bî, ala rengîn kesk û zer got, gelek stranên din yê min çêkiribûn, min wê şevê gotin. Ez tijî bûbûm, min di wê şevê de dilê xwe vala kir. Lê ji aliyê din ve mîna agirekî ketibe nava guhdar û temaşevanan ew şaş û ecêbmayî mabûn, devê wan ji hev mabû. Hinek hers dibûn, hinek digiriyan, hineka dest bi sloganan kirin. Mîna ku ew bibêjin a rastiya me ev e, tu heta niha li ku bûyî. Piştî wê şevê êdî nav û dengê min hat bîstin. Paşê şeveka din, bi navê Şeva Weranşarê hat lidarxistin. Ew şeveka mezin bû, gelek kes hatibûn. Min di wê şevê de rişme berda, ez derketim dervayî qalib û sînorên sansur û otosansurê. Piştî şeva Weranşarê, êdî dengê min çî bigire li hemû Kurdistanê belav bû, herkesî dengê min bîhst.

Firat Cewerî: Bi rastî derketina te derketineka gelek guherî bû; dengê ku di kurdî de nehatibû bihîstin bû, Ev deng ji kû hat, vê nuhatiyê xwe di ku de veşartibû?

Şivan: Ez ji te re rastiye bibêjim, ne ku ez hunermendekî pir mezin bûm, min pir xweş digot, lê kes di ser min re tunebû. Bila şaş nayê fahm kirin. Lê ez kûrekî gelê kurd im. Yê ku berî min pir xizmet kirine, pir xebat kirine hene û hebûne. Ez kurdeyatiya xwe ji wan hîn bûme. Lê dibe ku ew di bêdengiyê de mabin, zêde bi nav û deng nebûbin û hatibin ji bîrkirin, lê divê xizmeta wan nayê ji bîrkirin.

Firat Cewerî: Gava ku ez behsa nuhîtiyê û derketineka nû dikim, ji aliyê siyasî wêdetir, armanca min mûzîk e, dengbêji ye, hunermendî ye. Bi ya min di warê hunermendiyê de tu dengekî nû bû yî, te hin tiştên nû, hin awazên nû anîn nav mûzîka kurdî...

Şivan: Belê, gelê kurd tijî bû, her çiqas gelê kurd ji rastiya xwe qetyabû jî, dîsan ew li rastiya xwe digeriya. Rastiya xwe wenda kiribû, lê, lê digeriya. Çawa gava ku volkanekê binê redê re dibîne, dibêje teq û diteqe, gelê kurd jî wilo li riyekê digeriya ku biteq e.

Firat Cewerî: Yanî Şivan aşqa me, evîna me hemiya dianî zimên.....

Baksî: Rast e, kesî ji me newêrîbû ji keçekê re bigota ez ji te hez dikime. Bi salan me newêrî bû ji keçekê re bigota em ji te hez dikin. Em ditirsiyan, me digot gelo em ê ji wê keçê re bibêjin, em ji te hez dikin, ew ê li me bixe, wê çavên me derxe, bi kurtî em tirsonek bûn. Şivan rabû bi dengekî bilind ji keçikê re got ez ji te hez dikim. Gava ku keçikê ji Şiven re got ez jî ji tye hez dikim, êdî ew şermîti ji ser rûyê me jî rabû û me jî got em ji te hez dikin.

Firat Cewerî: Ez navê te meraq dikim, Ez dizanim ku dê û bavê te "Şivan" li te nekirine û navê şivan û gavan di civaka kurdan de sifetên biçûk kirinê ne. Te çima û bi çi armancê navê Şivan li xwe kir? gelo ji bo te naverok, armanc û maneya vê gotinê çi ye?

Şivan: Niha, navên kurdî bêtir ji erebî tên. Ew jî ji ber tesîra Îslamê ye. Di malbata me de navên hindik kesan bi kurdî ne. Ew jî bêhemdî bûye. Mesela **zînê ye, Zerê ye, Xezal e. Navê xalûkeke min zînê ye, navê yekê Zerê ye.** Navê pîrka min **Sitî yê.** Navê diya min **Xezal e.** Ev nav jî hemû kurdî ne. Ev navên ha ne ku bizanebûn li wan hatine kirin ew ji tradisyona kurdî tên, loma jî wan li xwe kirine. Herçî navê min e, bavê min hê bi zarokatî ji min re digot şivanê min. Gava bavê min xwestiye vî navî resmî li min bike, jê re gotine "bu ne biçim îsim? Ya bikin çoban ya jî em vî navî nanivsinin.

Firat Cewerî: Yanî bavê xwastiye navê navê Şivan li te bike?

Şivan belê, belê wan qebûl nekirine. Gava ku min dest bi strana kir jî ji min pirsîn gotin navê te çi ye? Min got Şivan. Wan dîsa gotin ev çi nav e, ka em bikin Çoban. Ev hê di destpêka salên min yên lîsê xelas kir û min dest bi unîversîtê kir hevalan ji min re digotin, ka em ji te re navekî bibînin. Min got, bavo navê min Şivan e. Lê hinekan jî bi min re digotin Aşîk Çoban.

Firat Cewerî: Li Tirkiye yê tradisyona Aşîkan jî heye. Aşîk Veysel heye ku di dîroka Aşîkan de xwediyê ciyekî taybetî ye. Aşîk Îhsan hebû. Aşîk

Mahsûnî hebû. Aşik nizanim kî hebû. Gava ku hêdî hêdî navê te hat bihîstin, Tîrkiye û Kurdistan tije aşiq bûn. Xuyaye ger te bi tirkî bistira wê navê te Aşik şivan bima?

Şivan: Belê, rast e. Wê demê hin hevalan digotin, yaho ev çî ye te navê Şivan li xwe kiriye? Hinan jî digotin, na, Şivan navekî bi mane ye, navê Seîd Kirmizi Toprak jî Şivan e û paşê navê Şivan navê te yê eslî ye, çima qebûl nakî?

Firat Cewerî: Tu berî me gelean ji welêt derket. Tu kengî û çima ji welêt derketî û tu pêşî li kîjan welatê Avrupayê bi cih bûyî.

Şivan: Ez di nîvê 1976 an de ji welêt derketim.

Firat Cewerî: Tu çima derketî?

Şivan: Êdî ez nikariyam li Tirkîyeyê bijiyama. Li Tirkîyeyê gotina stranan, kirina hunerê, an jî şoreşgertî ne karekî hêsan bû, zehmet bû, bi risk bû; ger ez li wir bimama, wan niha ji zûde ez kuştibûm.

Baksî: Min û Şivan di 1976 an de li Almanya hev du nas kir. Wî edressa min ji hevalekî min girti bû ku bê Swed.

Firat Cewerî: Celeba derketina te celebeka serhildan protestoyê bû. Mûzîka te bi navê rokeke milî û mîlîtanî ve mişt bû. Lê piştî tu derketî Avrupayê demekê li Avrupayê mayî, tu hêdî hêdî li klasîkan vegeryayî. Gelo ew ji ber hîseka romantîk ya nostaljiyê û bêrîkirina welêt bû, an jî ji ber têgihîştina giringiya ji nû ve vejandina mûzîka kurdî ya klasîk bû?

Şivan: Hemû sûçê Mehmûd Baksî bû, ha ha haaaa..!

Firat Cewerî: Yanî Mehmûd Baksî kir ku tu li klasîkan vejerî?

Şivan: Mehmûd hevalê min yê pir baş bû. Wî dît ku ez klasîkan jî baş dibêjim, ez klasîkan jî baş nas dikim, dengê min baş li klasîkan jî tê, heya min ji hemû klasîkan heye. Herweha wî dît ku ez bi klasîkên kurdî mezin bûme, loma wî jî min daxwaz kir ku ez dest pê bikim.

Firat Cewerî: Gava mirov li mûzîka te guhdar dike, di hin deman de tesîra bin tiştan dibîne. Kêm zêde piraniya kasetên te siyasî ne, lê hinek ji wan siyaseta partîtiyê ne. Çima?

Şivan: Niha ji kasete yekê hetanî ya pêncê min bi dilê xwe derxistine. Lê kasetên şeş û heftan bêî dilê min derketin. Min dixwast ew wilo derkevin, min

nedixwast ku hunera kurdî şexsiyeta xwe wenda bike û bibe berdevke siyasetan. Ji ber ku ez li dûv avakirina hunereke bi şexsiyet im. Lê mixabin, ew bêî dilê min derketin û di rêwitiya min ya hunermendiyê de şaşiyêke dîrokî bû. Gava ez vê dibêjim, ne ku ez dibêjim divê hunermend bêî nêrînên siyasî bin. Na. Hunermend jî wek herkesî dikarin tiştêkî, dikarin nêrînekê an jî îdolojîyekê biparêzin; dikarin bibêjin ev partî rast e, an ev şaş e, lê divê wê tevî hunera xwe neke. Loma min bi dilê xwe nexwastiye ku mûzîka min têkeve bin tesîra tu herketêke kurdan. Mixabin, pir hatin ser min, ez pir aciz kirim, ez mecbûr kirim ku ez tiştêna bibêjim, lê bêî dilê xwe.

Firat Cewerî: Çi di kasetên te ye şaş û heftan de heye ku te bêî dilê xwe gotine?

Şivan: Tesîra siyasî bû, lo. Bi dû min ketin, kirin ku ez li gora wan bibêjim. Berî her tiştî, kêfa min pir ji xebata civakî re tê. Ez gelek kêfxweş dibim gava ez dibînim ku gelê kurd xwe organîze dike, bi hev re dixebite, destê xwe didin hev. Gava kurd ji siyaset partiyên xwe hez dikin, ez pir kêfxweş dibim.

Firat Cewerî: Ji ber ku ez bi xwe jî pir ji mûzîka klasîk hez dikim, ez dixwazim dîsa werim ser mûzîka klasîk. Ez bawer dikim te bîska din baş bersiva min neda bû.

Şivan: Ha, ez werim ser wê jî. Rojê Mehmûd bi min re got, yaho dengê te pir li klasîkan tê, xwe hebek biguhere, hebekî berbî cîhana klasîkan de were, klasîkên me roj bi roj dimirin, wenda dibin. Ev tesîra ku te evqasî li kurdan kiriye, êdî xelk hew li Mihemed Arif jî guhdarê dikin, lê yêî din jî guhdarî nakin. Ji ber van stranên te yêî siyasî xelk hew guhên xwe didin klasîka. Loma divê tu li klasîkan vegeerî û wan bibêjî. Baksî got, dibe ku ez bikaribim stranên klasîk ji te baştir bibêjim, lê wê kes li min guhdarî nekin, xelk ê li te guhdarî bikin.

Firat Cewerî: Rast e, guhdarên Şivên, Şivan bi awakî, bi stilekê, bi mûzîkeka protesto û serîhildanê nas kiribûn. Şivan, gelo gava te stranên klasîk gotin, xelkê çî got, reaksiyona guhdarên te çî bû?

Şivan: Hinek pir aciz bû., pir rexne kirin, hinek jî pir kêfxweş bûn.

Firat Cewerî: Yêî ku hîsên kurdî li ba wan xurt bûn, netewehez bûn, bi kultura kurdî mezin bûbûn, wan jê pir hez kirin. Gotin, Şivan bi gotina stranên klasîk tiştêkî pir baş dike, pir pesn dan. Tê bîra min kaseteka min “Nazê” pir hat firotin, jî ”Ya Star” bêtir hatin firotin. Bi ya min kaseteka min”Ya Star” yek ji kasetên min baş û bi serketî ye, lê ”Nazê” bêtir hatin firotin. Vê jî da xuyakirin ku xelk ji klasîkan hez dikin, li klasîkan degerin. Lê herçî şoreşgerên komunîst bûn, bi min kenîyan, henekên xwe bi min kirin, gotin,”Ev çî ye Xeydokê, Kirîvê? bi tirkî gotin, nedir bunlar? Yanû ev çî ne. Gotin, tu şivanî, tu şoreşgerî, Xeydokê

Keydokê ne karê te ye.

Firat Cewerî: Ez bawer dikim piştî bi demekê fikra parastina klasîkan, an jî fikra ji nû ve vejandina ziman û edebiyata kurdî bi ser van celeb fikran ket.

Şivan: Rast e, lê tişteki din jî heye, gava ez derketim, ger min bi tenê klasîk bigotana, ez ewqas nehatama hezkirin. Gelek kesên ji min xweştir klasîk gotine jî hene, lê bi qasî min nehatine naskirin. Ji ber ku hewcedariya kurdan, hewcedariya gelê kurd bi dengêki wek dengê min hebû. Min di destpêke de got ku ez hunermendekî protestoyê bûm. Lê ez bawer dikim me niha ew dem derbas kiriye, hewcedariya mezin û zêde bi vê celebê mûzîkê nemaye. Û kurd jî êdî li xwe vedigerin, êdî ji ziman û edebiyata xwe, ji kultur û hunera xwe hez dikin û xwe pê serbilind hîs dikin.

Firat Cewerî: Niha Şivan, herçi qas baweriya mirov bi probagandeyê nayê jî, lê gava mirov li te guhdar dike, tu bi dengê xwe û ajitasyona xwe guhdaran radikî ser lingan, tu mûyê laşê wan lêi wan gij dikî. Gelo tu rê û metodeke te ya taybetî heye?

Şivan: Yek jê dengê min dengêki taybetî ye, dengêki nihurandinê ye. Ya din hisiyetê min tesîr li xelkê dike, celebra axaftina min ya pedegojik tesîrê li xelkê dike, Gava ku ez dibêjim; ey karkir û xebatkar, bes e dem hatiye rabin! gava ez wiha diaxifim xelk di bin tesîrê de dimînin. Min her tim ji guhdarên xwe pirsîye bê kî ji çi hez dikin. Lê bi rastî ji klasîkên kurdî kaniya kultura kurdî ye, kaniya hunerê û edebiyata kurdî ye. Hunermendê ku bi klasîka nizanibe ne tu hunermend e û nabe hunermendekî cihê xwe girtî jî. Hunermendên bi eslê xwe kurd hene, lê bi tirkî distirên, ma mirov dikare ji wan re bibêje hunermendên kurd, na Aram Tigran ne kurde, ermenî ye, lê ji ber ku ew bi kultura kurdî mezin bûye, stranên kurdî baş nas dike, stranên kurdî xweş çêdike, dengê wî dengêki kurdî ye, loma ew hunermendekî kurd e.

Firat Cewerî: Ez bawerim di jiyana te ya sûrgûnê de hin zîkzakên te yê siyasî çê bûne. Tu bi partî û rêxistinên kurdan yê cihê cihê xebitî yî. Hûn carna gelek dost û carna jî bûne dijminên hev. Ew girseya ku ji te re li çepikan dixistin, demek hat ku hêk û firingiyên xirab avêtine te, lê piştî demekê dîsan ji te re li çepikan xistin. gelo ev çi ye? Ev çi psîkolojî ye? Çima weha dibe?

Şivan: Ez nizanîm lê ev qedera kurdan e. Niha, herçî siyaseta me ye, li hundir ava ne bûye, koka wê, rehê wê ne ji hundir e, bêtir berhemên derve ye, derve bêtir tesîr li me kiriye. Loma ez dikarim bibêjim ku me di siyasetê de ji şexsiyeta xwe negirtiye. Di tu tiştên kulturî de gava mirov baş bi xebirte, mirov dikare

hinekî şexsiyeta xwe bigire, lê di tiştên siyasî de hinekî zehmet e. Ez nabêjim siyasethanên me ne tiştê in, însanên me pir xebitî ne, pir zehmetî dîtine, serên wan li gelek dîwaran ketine, ji ber vê yekê jî siyasethanên kurd tim şerê hev jî kirine, di navbera wan de tim neyarîtî dijminatî hebûye. Tu li Ehmedê Xanê dinêrî tu li kîjan nivîskar hunermendên kurdan dinêrî, tim li ser yekitiya kurdan gotine û nivîsandine. Wan tim li ser şerê kurdan şîr nivîsandine, tim li ser belengaziya kurdan helbest nivîsandine. Vê dawiyê jî, ji ber ku hereketa Kurdistanê Tirkiyeyê bêtir çep û komunîst bû ew pir di bin tesîra çep û komunîstên tirkên de man herçî çepê tirkên bû jî, wan her yekî li gora xwe hozanek, li gora xwe dengbêjek çê kiribûn. Gava wan hozan û dengbêjan behsa xwe û şexsiyeta xwe bikirina, partî û rêxistinên wan qebûl nedikin, digotin tep ew davêtin, caran hin nav jî bi dû wan dixistin û ew wilo îzole dikirin. Lê ji aliyê din ve hunermendên bûrjûwazî, mîna Zekî Mûrem û yê din, ji ber ku wan hunera xwe dikirin, ji ber ku ew azad bûn ku mîna hunermendên tev bigirin, wan dikaribûn xwe bi pêş jî bixistana û dikaribûn mîna hunermen bibûna xwedî şexsiyet jî. Lê, yê çep û komunîstan mîna alavên şoreşê dihatin bikaranîn. Gava ku lazim nebûna dihatin avêtin. Yanî ew li pêşberî pêşketina hunermendan asteng û kelem bûn.

Baksî: Şivan ji kê reviya be wan derbe xwarine, hevalbendên wan kê mîna bûne. Şivan ji wan re digot binêrin, neyên ser min, hûn bi min li ser lingan in. Şivan digot, ma ji we we ye evqas millet ji bo birêvebirên we tîn, na, ew tîn ku li dengê min guhdar bikin.

Şivan: Lê Firat can, huner ne ew e ku bi alet be, divê huner bi serê xwe rolên xwe bilîze, divê tevgerên siyasî jî netirsîn, ew jî bi serê xwe rola xwe bilîzin. Gava ku hunermendek ruhê milletê xwe yê kulturî û neteweyî bî hêz kir, wê ruhê wî yê siyasî jî bi hêz bibe. Îcar heqê siyasethana tune ye ku ber li hunermendan bigire, hunermendan têxe nava tarîqata xwe. Bi tarîqatan û bi tarîqatçîtiyê huner pêş nakeve, hunermend nabe hunermend şexsiyeta wî dimire. Çawa tirk ji kurdan re dibêjin, hûn di nav min de ne, ez ê biryarê bidim bê tu ê kengî bistirê, kengî biaxifî, tu ê kengî bibêjî. Vêcar yê me jî aynî wek tirkên dikin, dibêjin, em siyasethan in, divê tu di nav min de bî, ez kengî qerarê bidim divê tu bistrê, ez çî bixwazin tu wê bibêjî. Car hebû hinekan dihatin ji min re digotin ma te destûr xwastiye tu kasetan çê dikî?

Baksî: Bi tirkî ji şivan re digotin senî bitiririz, yok ederiz, biliyormusun?

Firat Cewerî: Tu xwe hunermendekî siyasî, an jî siyasethanderekî hunermend dibînî?

Şivan: Ez xwe hunermendekî siyasî û çandî dibînim. Ez nikarim dûtî siyasethanê bimînim. Ji ber ku Kurdistan perçe ye, gelê kurd bîndest e, loma divê ez xwe

siyasî jî bimînîm, divê ez hunera xwe bi siyasetê jî bixemlînim. Divê ez baş bi siyasetê bizanibim da ku ez bikarim hunereke têr siyaset bi kêrî gelê xwe jî werim. Divê ez di her warî de tiştan bizanim û li dervayî civakê nemînîm.

Baksî: Ez dixwazim di vir de tişteki bibêjim. Berî her tiştî Şivan siyasetvan e. Berî hunermendiyê Şivan siyasetvan e. Loma heqê kesî tune ye jê re bibêje, here lo, here ji xwe re li tambûra xwe bixwe û stranên xwe bibêje! Gava ku wisa dibêjin jî, ew Şivan biçûk dibînin. Şivan rola xwe di doza kurdî de dilîze

Firat Cewerî: Gava ku mirov bi awirekî dîrokî li hunera Şivên dinere, bi naverok, stîl û şêwe ye xwe ekolekê tîne bîra mirova. Ê vê ekola ha hem tesîr li nivşek hunermendên kurdan kiriye, him jî li hunermendên tirkî yên esil kurd kiriye. Herçî hunermendên kurdan in, hin hunermend ne tê de, wekî din bi piranî mirov tesîra ekola Şivan ya li ser wan dibîne. Ê hunermendên ku bi tirkî distirên, gelek ji wan bi kopya Şivan bûne navmezin û herweha dewlemendên mezin. Gava ku tu vê yekê dibînî tu çi hîs dikî Şivan? Tu hers dibî an jî kêfxweş dibî?

Şivan: Niha, pir normal e. Ez zimanê xwe ji dê û bavê xwe hin bûme, ew jî ji dê û bavê xwe hînî ziman xwe bûne. Mirov wilo xwedî dibe ku ev zimanê min bi tenê min çênekiriye. Ez ziman bi sed salan, bi hezar salan, dê û bavê me, kal pîrên me girtine û heta vê rojê me anîne. Herçî mûzîka kurdî ye, ew jî ne min bi tenê çêkiriye, ez berdewama hinên din im. Niha çima gelek behsa Evdalê Zeynikê tê kirin. Di eslê xwe de Evdal Feqîrek bûye. Ew di qonaxa Surmeli Memed paşa de dengbêj bûye. Ew dengbêje Surmeli Memed Paşa bû. Kor bûna Evdalê Zeynikê jî ne meseleya nexweşî mexweşiyên e, ew ji bo jinan kor kirine. Yanî jinan çav lê diketin dilê wan diketin Evdêl, Ji ber ku Evdal jî li wan dinerî, rabûna Evdal kor kirine. Kes vê nabêjin jî, ez dibêjim. Ji ber ku gava mirov dengxweş be, an jî zarxweş be, mirov balkeş dibe, xelk ji mirovên wiha hez dikin. Ji ber ku jin diltenik in, jin zûtir aşiq dibin, jin bêtir hez dikin. Loma jî li ser hunermendan gelek mubalaxa çêdibin, lê tu bixwazî û nexwazî tên hezkirin. Gava min bi xwe dest bi mûzîkê kir, min baweriya min pê hebû. Heger hûn diqet bikin, min ne bi tenê ekolek çêkiriye. Gava hûn bala xwe bidinê, min bi kurdî mûzîka Rappê. Min berî Emerîkî û Avrûpiyan, yanî min donzdeh sala berê Rapp gotiye. Ew jî strana "Kî nê em"

Kî ne?

Gelê Kurdistan

Şoreş û volkan....

Min bi axaftin gotiye. Gava ku min ew stran çêkir jî ez di bin tesîra tu kesî de nemame. Çi hîsên min dihatin min digot. Li gor tekstê, li gora rewşa wê şîhrê, wê helbestê, min besteyên xwe çêkirine, min awaz daye wan,. Wek min got, heger ez Avrûpî an an jî Emerîkî bûma, bi rastî jî ji bo strana "Kî nê em" We bigota Şivan bavê mûzîka Rappê ye.

Hinek dibêjin baş e, Şivan hunermendekî siyasî ye, heta vira anî, lê gelo Şivan

di mûzîka xwe de çend denga bi kar tîne? Vibratoyê, pelor pir baş bi kar tîne, tenorê bilind jî derdêxîne. Rastê ez ne dengbêjekî yekduzê me, ez bi awayên cihê pir dangan derdixim, lê ekolya min ne ji vê ye, heger ekolyeka min hebe, ew jî ji ber ku ez mîna hunermendekî protestoyê derketim, min bala xwe berda ser problemên siyasî û civakî û min xwest ez bi alîkariya mûzîkekê kurdan hîşyar bikim û wan bi meseleya wan ve bikim yek. Min xwest ez bi mûzîka xwe welat û gel di warê sosyal de bipêş bixim. Ev yeka ha mamostetiyek e, bêtir siyasî ye.

Firat Cewerî: Tu bi xwe di bin çî celeb mûzîkê an jî kîjan hunermendî de mayî.

Şivan: Ez bi xwe di bin tesîra dengbêjên herêmî de mame, ez di bin tesîra bavê xwe de mame, di bin tesîra xalê xwe de mame, di bin tesîra birayê xwe de mame. Esil, ekok ekola birayê min Xelîl e. Xelîl ez xuliqandime. Gava ku xalê min distra herkse digiriyan. Navê xalê min jî Xelîl e. Vibratoya ku birayê min bi dengê xwe yê zirav dikir, mirov li ber diheliya. Pismamekî min jî hebû, kurê apê min mele, ew jî esilê xwe de ev ekola malbata me ye. Tiştin hene mirov difikirine, mirov dixêrê. Niha dengbêjên kevin wê stran bi çî bigota:

De sîwaro, sîwarê mala bavê mino vê sibehê dîsa li hespê xwe sîwar bûye di ber mala me re derbas bûye

*Keçika me derketiye berî derî carekê destê xwe jê re li ba kiriye
Sîwarê mala bavê min tew guhê nedayê, ji xelk elemê fedî kiriye,
lo ax....*

Lo lo sîwaroo, de sîwaro were bi destê min keçikê bigire bavêje...

Baş e, ez fikirîm, min got bavo ev deng di kurdî de dengê pir xweş e, dengê pir xurt e. Min got, gelo ev civata me, wê çî heycanê ji sîwaro bistîne, wê çawa wî bîne galeyanê. Min got, gelo civata kurdî çawa dikare hêzê bigire, çawa bi miliyeta xwe bihese.

Baksî: Ger tu bala xwe bideyê di stranên kurdî de xelkê her tim ji qehremanan hez kirine, ji bo tirsoneka û pîsan hez nekirine. Xelkê ji mirovên mîna sîwaro hez kirine. Mirovên mîna sîwaro di kultura kurdî de sembola qehremanî û mîrxasiyê ne, sembola bedwiyê ne.

Şivan: Baş e min got wê sîwaro ji kurdan re çî bîne, lazim e, gelek kurd ji kesên ku xizmeta Kurdistanê dikan, hez bike. Rast e, keça li ber derî û sîwaro dildar in, eşqa xwe ji hev re dibêjin. Gelo wê çawa gelê kurd û Kurdistan eşqa xwe ji hev re bibêjin? Divê em vê yekê bi hev re re fahm kirin bidin, bi hev naskirin bidin.

Firat Cewerî: Herçiqas tu mîna hunermendekî protestoyê derket û te bi awayekî din dest bi mûzîkê kiribe jî, tu dawiya li Sîwaro vegeryayî. Tu li Xezalê, li Kirîvo vegeryayî.

Şivan: Niha, ev tarîxa me ye. Tu ji dê û bavê xwe hînî gelek tiştan bûyî. Ger tu îro mîna bavê xwe bifikirî tu nikaî edebiyata dinyayê bînî zimên. Tu ê edebiyata gund, an jî ya Niseybînê bînî ziman. Lê gava bavê te were ba te, tu ê destê wî maç bikî û deynî ser eniya xwe, ji ber ku ew bavê te ye. Tu ji bavê xwe pir pêşdetir î, lê ew bavê te ye, tu ji wî hînî gelek tiştan bûyî. Erê em dikarin tiştan pêşdetir bixin, baştir bikin, lê Sîwaro dîroka me ye.

Firat Cewerî: Ji xwe ji bo ku mirov bikaribe bi pêşbikeve, divê mirov li xwe vegere...

Şivan: Helbet. Divê em meqamên kurdî yên kevin neyên ji bîrkin. Divê em axê neavêjin ser diketin evîna Sîwaro û keçikê nedin ji bîrkin. Divê em evîna wan bidin jiyane.

Firat Cewerî: Tiştêkî din bala min dikişîne, dibe ku tu jî ev ji ber dûriya ji welêt û xurtbûna hîsên nostaljiyê bin. Ev hîsên nostalji mirov diajo ser guhdarîkirina stranên kurdî yên klasîk. Ev tiştêkî pir baş e, lê gelek ji hunermendên me yên îro, awazên klasîk diparezin, naveroka stranên klasîk vala dikin, li gora xwe hin gotinan an jî hin sloganên dixinê û distirên. Gelo tu vê tewra ha çawan dibînî? Ev li hembera mûzîka kurdî ya klasîk ne bêhurmetiyek e?

Şivan: Bi ya min ew ne hunere e û ne jî hunermendî ye. Tiştêkî ne baş e, bêhurmetiyeke pir mezin e. Ez nabêjim divê mirov qet destê xwe nede stranên klasîk, lê gava mirov têkil bû, guhertin tê de kir, divê ew guhertin ji bo pêşketinê be. Lê hinek çî dikin, him gotinên ku li stranên kurdî dikin bar ne tu gotin in, dengê wan ne xweş e, awaza bingehîn û orjinal xera dikin; bi gotineka din stranên orjinal difetisîne, dikuje. Pir heyf e, divê kurd vê nekin.

Stranek heye dibêje:

Lo şivano, lo şivano, bilûrê deyne ser levano

Kulav ketiye nav milano

Lê hunermendê me çî kiriye. Eynî meqamê!" Şivano" dibêje:

Partûzano partûzano...

Heger ez ji bo partûzan stranekê çêbikim, ez ê herim xisûsî stranekê ji bo partûzan çêbikim. Ez strana "Şivano" xera nakim. Mesela min strana Helepçê çêkir. Ez bi roj û mehan li ser fikirîm, min serê xwe pê re êşand heta ku min ew strana çêkir. Min neçûn tu meqamên kevin xera nekir. Loma jî kes nikare ji min re bibêje te stranên klasîk xera kirine. baş e, min strana "Xezalê" gotiye, "Xezal" e. Min strana "Bavê Fexriya" gotiye "Bavê Fexriya" ye. Ez di vir de dixwazim xwendevanên Nûdemê jî bizanibin, ku heta ez stranekê distirêm, ez bi kêmanî deh varyantan didim ber hev. Gava ez straneke nûh dibihîzim, ez tavil nastirêm, divê ez bizanibim ka li deverên Kurdistanê yên din ev stran çawan tê gotin.

Divê hunermedên kurd hunera kurdî qirêj nekin, bila hunermedên kurdan li ser gerîla, li ser pêşmergan, li ser şehîdan, li ser serokan stranan bibêjin, lê bila bi xwe çêbikin, bi xwe ava bikin. Heqê wan tuneye stranên kevin xera bikin.

Min bi xwe jî di destpêkê de bi straneke û du stranan list, lê ez pir poşman bûm û ji ve pê ve min hew ew cesaret di xwe de dît, min ew strana kurdî xera kirin. Min hînî xwe pir rexne kir, ez bi dijarî çûm ser xwe, min got, divê ez careka din şaşiyê weha nekim. "Ka Kurdistana min ka?" "Ey Ferat, Fera" "Ey karker û xebatkar bes e..." "Ez xortê kurd im" Ev giş meqamên min in, min ev çê kirin.

Firat Cewerî: Baş e, ezbenî, te bîska din di ber ve di nava sohbeta me re got, ku tu radihîjî tenbûra xwe, ji xwe re dinhurînî.. Tu mûzîka xwe çawa çêdikî? Tu meqam li ser notayê dinivîsînî, tiştê ku mîna meqamêkî nû dinhurînî, dixî kasetan, tu çawan dikî?

Şivan: berî her tiştî, ruhekî min yê mûzîkî pir fireh heye. Niha, alman otomobîla Mercedes çêdikin. swedî Volvo çêdikin. Lê hemû materyalên Mercedesê ne almanî ne, an jî ne materyalên Volvoyê ne ji swêdê ne. Muhaqaq hin materyalên van otomobîlan ji devarên din tîn. Yanî ev jî weha ye. Materyalên min hemû ne yên kurdan in. Dinya jî tesîrê li min dike. Gava ez diçim Newyorkê ez bi fikerekê distînim. Gava ez diçim Londrayê, Sydneyê an jî Parîsê, min difikirîne, ew derdor tesîrê li min dike. Ez ji xwe re dibêjim, ev hemû tişt, ev mîmariya ha ji aliya însanan ve hatine çêkirin. Însan hebûneka kulturî ye. Însanan tiştê muazem ava kirne. Gava ku ez tiştêkî çêdikim, tiştêkî ava dikim, ez dixwazim ew hêzekê bide kurdan, gelê kurd bi hêz bike.

Firat Cewerî: Baş e, tu mûzîkê çawa çêdikî?

Şivan: Ez li ser difikirim ez ji xwe re dinhurînim. Ez li ku bim, ferq nake. Ez tim ji xwe re dinuhurînim. û ez diçim dinyeye din. Car heye ez radihihêjim tembûra xwe û bi seatan lê dixim, bi seatan li ser awazekî nû radiwestim.

Firat Cewerî: Lê xuyaye ji metoda teoriyê bêtir tu metodekî praktîk bi kar tînî...

Şivan: Ez ne hunermedekî teorîker im. Min pir hindik teoriya mûzîkê xwendiyê. Mesela ez niha li ser stranekê dixebitim. Li ser ruh e. Divê mirov ruh sar neke, ruh wenda neke, ruh germ bihêle. Gava ku ruh diçe mirov diçe, mirov wenda dibe. Divê mirov li ser straneke weha pir bixebite, xwe pir biêşîne. Divê mirov bi rojan, bi mehan, bi salan li ser straneke weha bixebite. Mîna ku min berê jî got, min zêde teoriya mûzîkê nexwandiyê, lê ne ku heya min ji teoriyê mûzîkê tuneye, belê, heya min jê heye, lê ez bêtir guh didim hîsên xwe, ez bi hîsên xwe mûzîkê çêdikim, hem tesîrê li min dike, hem jî guhdarên min dike.

Firat Cewerî: Mûzîk ji bo te çi ye?

Baksî: Felsefa jiyane ye....

Şivan: Niha, mûzîk ji bo min her tişt e. Ji xwe jiyana bê mûzîk ne tu jiyane e. Mûzîk ji bo min ken e, giriy e, êş e, elem e, kêfxweşî ye, hîs in; ez çi ji te re bibêjim, her tişt e. Di her tiştî de jî mûzîk heye. Ma mirov dikare li filîmekî bê mûzîk bifikire, filmên weha hebin bê tesîr in. Çîrokeke ji mûzîkê bêpar xav e, ne xurt e. Bi kurtî wek Mehmûd gotî felsefa jiyane ye.

Yanî însan bi çi re mijûl bibe, galeyana wî di kîjan warî de xurt be, ew dixwaze wê galeyana xwe di wir de bi kar bîne. Mesela tu di nivîsê de bi kar tînî, Mehmûd di nivîsê de bi kar tîne; herçî ez im, ez jî di mûzîkê de bi kar tînim. Ez bi mûzîkê rehet dikim, mûzîk min rehet dike. Gava ku ez straneke bi dilê xwe çêdikim û ez jê razî bim, ez bêhawe rehet dibim. Ez ji xwe re dibêjim, aha min li jiyane tiştêk zêde kir, aha, min bersiva tiştêkî da, aha, min tiştêk li gora dilê xwe anî zimên. Ez hîngî pir pir kêfxweş dibim. Ez dixwazim di vir de tiştêkî din bibêjim, gava ku hinek bixwazin min wenda bikin, min tune bikin, bila îşkence mîşkence bi min nekin, nan û avê ji min nebirin, bila mûzîkê ji min bibire, bes e, ez ê wenda bibim, ez ê namînim. Yanî tu min jî mûzîkê qut bikî, ez namînim.

Baksî: Şivan tesîreka mezin li min û li nivîskariya min kir. Ew ji min re bû îlhan û kanî. Gundikê Dano, Hêlîn min di saya wî de nivîsand.

Firat Cewerî: Ez bawer dikim, tu ne bi tenê distirê , lê tu bi xwe jî mûzîkê, li stranan jî guhdar dikî. Tu çi celeb mûzîkê guhdar dikî?

Şivan: Niha, berê çi kasetên kurdî diketin destê min, min lê guhdarî dikir. Min lê herî nexweş jî guhdarî dikir. Min digot ka hela ew çi dibêjin, çi gotinên xweş li hev anîne. Yê hinekan dengê wan nexweş bû, lê gotinên wan xweş bûn, yê hinekan jî dengê wan xweş bû û gotinên wan nexweş bûn, yê hinekan melodiya wan xweş bûn. Niha arşiveke min ya mûzîkê î pir dewlemend heye. Kurmancî, soranî, zazakî, hewramî, lorî, erdelanî, hemû ziraveyên kurdî di arşîva min de hene.

Ez li her celeb mûzîkê guhdar dikim, lê bila neye wê maneya ku ez li mûzîka dinyayê guhdar nakim. Ez li mûzîka Emrîka Latînî guhdarî dikim, ez li ya Emrîka guhdarî dikim, ez li ya efrîkiyan guhdarî dikim, ez li ya asyaya dûr guhdarî dikim, ez li mûzîka balkanan guhdarî dikim. Mûzîka kafkasan li ba min heye. Ez carcar li wan jî guhdarî dikim, lê ne her gav. Lê tiştêk ne, min digerîne, min di ser behran re dibe, min di ser ewran re dibe, min li ba dike, min dihêlîne. Mûzîka klasîk min bêtir terbiya dike, min bêtir rehet dike.

Lê ez tirkî guhdarî nakim. Gava ku ez li tirkî guhdarî bikim jî ne ku ez jê zewqê distînim, an jî tesîrekê li min dike, na bi tenê ji bo ku ez bizanibim ka ew çi dibêjin, çawa distirên.

Firat Cewerî: Ji bilî kaset û CD yan tu şev û konseran jî çêdikî, ez bawer dikim ew jî ji te re tiştêkî tîne.

Şivan: Te di vir de behsa tiştêkî pir giring kir. Ez beşderî şev û konsera dibim, lê şev û konserên ku têne çêkirin ji aliyê tevgerên siyasî ve tên çêkirin. Mixabin, gava xelkê xerîb çêdikin, bi navê hunermendan çêdikin, hunermend rolên xwe dilîzin. Li ba kurdan hunermend nikarin rola xwe bilîzin. Ji ber ku şev û konserên ku têne çêkirin ji aliya partî û rêxistinên kurdan ve têne çêkirin. Şevan bikin; komek hunermend dixin rêzê nahêlin hunermend hurmeta hev bigirin, rêza hev bigirin, herkes cihê xwe bizanibe; hemû ya dixin eynî kefê. Ji bo wan ne xem e, nizanin an jî naxwezin bizanibin ku kîjan hunermendî çî rola lîstiyê, çî kiriyê, emrê wî çî ye; ev hunermend profesyonel e, ev amator e. Hemû ya dixin aynî kefê û caran jî dibêjin, Newroza me heye, ma tu jî nayê? Ez hîgî diqêherim. Tu jî nayê çî lawo! Bike, ez nayê! Ez diqêherim, ez carna telefon di ser çavên wan de digirim. Me rojek nedîtiye ku wan konserek bi navê me amede kiribe. Li her derên dinyayê konser bi navê hunermendan çêdibin, afîşên hunermendan tên çêkirin, navê hunermenda tê nivîsandin. Ma adet ne weha ye. Na, xuyaye li ba me ne weha ye. Ew afîşan jî çêbikin navên me bi tîpên hûr li binê afîşê dinivîsînin û navê partiya xwe, an jî rêxistina xwe mezin li ser afîşê dinivîsîne. Yaho xelk konferansan ji nivîskarên xwe re çêdikin. Na li wan tiştên weha tunên. Hepene û repene ma em li pêşiyê bin û pere di berîka me kevin û hunermend bi pera çî bike. Nabe, nabe, pere bi hunermend lazimin ku hunermend hunera xwe pêş ve bibe. Ez bi vê yekê pir aciz dibim.

Firat Cewerî: Ger hunermendek nikaribe li ser hunera xwe bijî wê çawa bijî?

Şivan: Nahiştin ku em bijîn. Ez niha li bêariya xwe dijim min guh neda wan, ez wan red dikim, diçim ser wan. hemû hunermend nikarin vê bikin.

Firat Cewerî: Ez bawer im tu hêza xwe ji gelê xwe digirî, tu dizanî ku bi deh hezaran hezkirên te hene...

Şivan: Rast e, ez hêza xwe ji gel digirim, gel li pişt min e min bi tenê nahêle. Baweriya te hebe, ger hêzên me alîkariya min bikirana, niha çî hunermendên dinyayê yên mezin hene, min ê bi wan re bistira. Carna tê gotin ku vî mîletî hunermend û nivîskar dernexistiye. Çawan dernexistiye? Hunermend jî derxistiye, nivîskar jî derxistiye, siyasetvan jî derxistiye, lê kurd wan dikujin. Niha Firat can, te rojekê di van rojnameyan de nivîseka pozîtiv li ser min xwendiyê? Ne ku ez ji wan rojnameyan aciz im, na, ez wan maçî dikim û datînim ser serê xwe, lê ez gazînan ji wan dikim. Ew diçin li ser rojnamevan û nivîskarên xelkê dinivîsînin û yên xwe jî bîr dikin. Ma min hinik carî xelat girtine? Nûdem jî tê de, rojekê yekî behsa xelata min nekirine? Ez nabêjim bila bahsa min bikin û min bipesînin, na, bila ji bo xwe, ji bo mîletê kurd vê bikin.

Bila milletê kurd nebêje, hunermend û nivîskarên me tunene, bila nebêjin em bêkes in.

Firat Cewerî: Mûzîka baş û ne baş heye, ji bo te mûzîka baş çi ye û çi celeb mûzîkê?

Şivan: Ji bo min mûzîka baş e ew e ku fêdeyekê bide jiyane, bikaribe hemû qimetên neteweyekê rengîn bike, mirov bikaribe bi salan lê guhdarî bike. Mûzîka ku bi malê miletekî ew ji bo min mûzîka baş e.

Lê ez ji te re rastiyekê jî bibêjim: min ji çi mûzîkê hezkiribe, gelê kurd jî jê hezkiriye, min li kîjan stranê guhdarî kiribe, gelê kurd jî lê guhdarî kiriye. Ew mûzîka ku min di bêjînga xwe re derbas kiribe, min bi awayê xwe gotibe, ew mûzîk bûye malê gelê kurd jî, jê hezkiriye û qimet daye.

Firat Cewerî: Baş e, Şivan, ev strana "Canê, Canê" ku gelek deng daye û ji aliyê gelek hunermendên tirk ve jî tê gotin, gelo ew ya te bi xwe ye? Ji ber ku min li deverê xwendibû ku ew strana Delîl Doxan e.

Şivan: Di eslê xwe de min "Canê, Canê" weke seneryokê çê kiribû, însanek şehîd ketibû û min xwest ku ez şehdeta wî mezin bikim, bilind bikim. Min jî bihîstiye ku strana "Canê, Canê" ya Delîl Doxan e. Lê baweriya te hebe tu têkiliya "Canê, Canê" bi Delîl Doxan re tune ye. Delîl Doxan şehîdekî me ye, ez gelek hurmeta wî digirim, lê ew stran ne ya wî ye. Tu dizanî çiroka wê çi ye? Li Lubnanê şevê çê bûbû, ez jî çibûm wê şevê, hingê Delîl Doxan jî li wir hazir bû. Min ew strana da Delîl û min ji Delîl re got, ka vê stranê bibêje bê çawa ye. Piştî wê şevê ev stran bû malê rehmetî. Lê di rastî ye de him gotinên stranê him jî awazê wê yên min in. Ez bi hurmeteke bêpîvan ji keda wan re nîşan didim. Hin kes vê yekê bi zanebûn belav dikin, ew jî ji dexesê û çavneberiya wan tê. Mixabin di nava kurdan de dexesê gelek pir e.

Firat Cewerî: Tu têkiliya mûzîkê ya bi civakê, bi hîsan, bi evîne û bi şer ve çawan girêdidî?

Şivan: Niha, mirovatî, însaniyek hebûneka xwezayî û çandî ye, lê heywan ne hebûneka çandî ye. Loma însan difikire û dike lê heywan dixwe, nafikire û dike. Mirov li ser xwezaya difikire, carna jî mirov dibêje gelo ev valahiya heta ku diçe. Gelo ev mirovên di nav valahiya kâinate de ne çine, ji bo çi hatine? Em evîndar dibin, mirovatî dikeve her halî. Mirov nikare ji nav derkeve, nikare verşîne û nikare veke. Ev bi serê xwe orkestrayeke; her aliyê jiyana di nav hev de tiştêkî çêdike. Mesela gava ku evîn li ser me tesîrê bike, em mûzîka evîne çêdikin, gava ku şer li ser me tesîrê bike, em mûzîka şer çêdikin; bi kurtî çi tesîr li ser e, li gora wê di bin tesîrê wê de mûzîkê çêdikin.

Tevgera mûzîkê di di hemû warê jiyane de heye, lê çima bêtir li ser evîne stran

hatine gotin? Evîn bi xwe destpêka jiyânê ye. Gava ku mirov dizevice dibe xwedî zar û zeç ew normal dibe. Lê gava ku mirov dildar dibe evîna xwe dixwaze, li dû digirî ew evîna ha hingê dide bedena te û tu nikarî bê wê bijî. Stranên evîne herkesî eleqeder dike, têkilî ye herkesî pê re heye.

Firat Cewerî: Di vê pevajoya dirêj de Şivan Perwer di warê mûzîkê de çi guhertin di xwe de çêkirin?

Şivan: Çiqas guhertine baş hene ez di xwe de çêdikim. Ez tu carî naxwazim şûnda bimînim. Ez nabêjim weleh min Xezalê gotiye, divê ez bi tenê li ser Xezalê bimînim, na, ji destê min were ez ê Xezalê û Derwêşê Evdî têxim nava senfonî û bibêjim. Ez mirovekî ji guhertine re vekirme. Ez ji gundekî Kurdistanê hatim û heta Amerîka çûme. Ez li mûzîka her miletekî guhdar dikim û jê hez dikim. Dixwazim mûzîka min ji ji aliyê herkesî ve, her kulturê ve were hez kirin, loma divê ez xwe her tim biguherim jî. Min du meqamên mûzîkê gotiye. Min di hicazî kurdî de gotiye, min di beyat de gotiye, min di rast meqaman de gotiye, min di sêgah de gotiye, min di huzam de gotiye.

Firat Cewerî: Lê îmajê te ya li ser sehneyê nehatiye guhertin, li xwe kirina te eynî li xwe kirine, kincên te eynî kincin....

Şivan: Belê, demekê min xwast ku ez kincên xwe biguherim, lê xelkê ez rexne kirim, xelk hînî vî şiklê min bûne. Guhdarên min ji min re dibêjin ku figûrê mina bi kincên kurdî min li ber çavên wan delal dike.

Firat Cewerî: Tu mûzîka kurdiya îro çawa dibînî û herweha tu pêşeroja mûzîka kurdî çawan dibînî?

Şivan: Ez rewşa mûzîka kurdî ya îro pir baş dibînim, mûzîka kurdî di riyeka pir baş de ye. Ji ber ku însanên me pir baş dixebitin, herkes di warê xwe de dixebite, ez hunermedî teqdîr dikim, ez tu kesî biçûk jî nabînim, giş çavê min in, ronahîya min in. Mûzîsyên me mehelî jî hene, yên klasîk jî hene, mûzîka kurdî dewlemend e. Kî çi dibêje bila bibêje. Em hene.

Nûdem

30.

1380-GULEZER

Dibejin gul nexweşe ay gul ez
bimrim
Dibejin gul nexweşe ay gul ez
bimrim
Rebenê bi bextê bi reşe ay gul ay gul
ay gulazer

Derdim yek bû, bu ye sed hezar
Ez ji vî cane xwe bu me bê zar
Ax derdim yek bu te kir sed hezar
Ez ji vî cane xwe bu me bê zar

Gulamin gula zer e ay gul a zer e
Gulamin gula zer e ay gul a zer e
Ber çawê here were ay gul ay gul
ay gulazer

Derdim yek bû, bu ye sed hezar
Ez ji vî cane xwe bu me bê zar
Ax derdim yek bu te kir sed hezar
Ez ji vî cane xwe bu me bê zar

STRAN: Şivan Perwer

STRANÊN SÎWAN PERWER

1381-KIRÎVÊ

Ax de were lê, were lê were lê lê...
Ax kirîvê lê lê.....ax
Kirîvê vê sibê wezê bi Çiyayê Şengalê, Gola Smoqya diketim
îro gelî di gelîda gelî di gelî da di gelî da Kirîvê lê lê..
Minê bala xwe dabû ku vê sibekê keçka Smoqya li xwe kiriye kirasê soñ melesî
çeka eba wî eba dawî di ser da

Xwe dabû devê Gola Smoqya mîna kevoka, şînordeka Çemê Xebûrê
di binî da hê kirîvê lê lê ...
Kirîvê tu zanî gunê min û te çiyê ev heq û şop û rê li min û te girtî ye
Ji min û te ra bûye sûc ku ez misilman im tu jî Êzidî ye kirîvê lê lê..
Kirîvê ez ketime bextê te, tê vê sibekê bi dengê qeqeba heramî kevîne
Xwe berde pozê Şengala Şewitî
Tê bi şêxa şêxê Melekê Tawis ke, were di ser derd û kula re ramûsanekê
bi ser can û cesedê kirîvê xwe berde
Kirîvê lê lê..
Kirîvê heger xêr be bira ji dê û bavê te ra be
Heger gunê be bira sedqa ber serê ez feqîrê we me kirîvê lê lê...

Îcar keçikê bang kir:
Kirîvo wezê jin im ne bi destê xwe me
Qurbana te me talan neke, ji xwe netirse,

wez sond bixum bi Şêxaltîkê Melekê Tawis be
 Hege wez mirim ji axa sara me, hege ez bimînim ji rih û can û cesedê
 kirîvê xwe ra me kirîvo lo...
 De ramûsanê m keçkê Êzidîyan,
 di xweşbûna sehera sibê di azanya melê da kirîvo lo...
 Sîng û berê min, kara xezala mi xibşê,
 mi dîlimezê, min kevoka, şînordeka Çemê Xêbûr e hê kirîvo lo...
 De mîna fîncanê qehwê ferfûrî,
 dev û lêvê min mîna şekirê Amedê di devê cuhê de axitkirî dişîne, kirîvo lo...

1382-HELEPÇÊ

Wey lo lo wey lo lo wey lo
 Wez ê daketim kel û koşxanan
 Wez ê daketim serê birc û wan diyaran
 Wez ê bi ser kela dilê xwe de mijûl bûm

Dîsa ji xeman û kulan û derdan bi birînim
 Wey lo lo wey lo lo wey lo
 Dîsa bombe û baran herder girtî mij ş dûman e
 Dîsa nala nala birîndara ne
 Dengê dayika tê li ser lorîkê wan e
 Bavik bi keder xwe davêje ser zaroka ne
 Lê zarok mane bê nefes bêrûh bê can e
 Ax birîndarim wey lo lo lo wey lo

Hey lê lê wey lê lê fermanê oy..
 Hawar hawar dîsa l ime ferman e oy oy
 Li jor tê giregira himehima teyaran û firokan
 Herder xistiyê nava agir û mij û duman e
 Li jêr tê qireqira zarokan hawara dayik û bava ne
 Dîsa dîrok xwe nûva dike
 Wek careka din ji caran e
 Wek Dersim û wek Palu û Genç û agirî
 Wkê Mahabad û weka Berzan e
 Îro dîsa li deşta Silemanyê
 Li kêleka hundirê li bajarê Helepçê
 Fermana me Kurda ne ferman fermane.....
 Dîsa hatin qelandin zarok û zeç e
 Ev dayik bava ne
 Ax hawar l ime ferma ne

Li min oy ax birîndarê w eme l imin lo

Er e hey lê lê er e hey lo lo...
Hawar Kurdno hûnê bikin bilezînin
Hûnê kaxiz û pênusekê bînin binvsînin
Dinya elemê pê bihesînin
Serok rêberên Kurda li hev bînin
Bila bi yek bin ji hale me re tiştêkî
Ji dinyayê re binivsînin
Bila xelk û elemê pê bihesînin
De ku çarekê ji halê me kurda re bibînin
Me ji bin vê bindestiyê derînin hawa hawar
Heyfa Kurdîstan ku îro dişewitînin
Agir li serê me Kurda dibarînin
Ax de oy oy
Lo lo ax de birîndarê w eme

Şivan Perwer li ser Helepçê gotibû.

1383-KÎ DIBÊJE KURD NEZANÎN

Wey li min wey li min
Wey li min wey li min
Kî dibêje Kurd nezanin
Wey li min wey li min
Ew ne rind û nezanin wey li min
Ji kurdan re dibêjim wey li min

De bila rabin bişîkin
De bila rabin bixwînin
De bila rabin de bila rabin
De bila rabin de bila rabin

Şoreşger bi gelanin
Hemû wek şera nin
Wey li min wey li min

Hele werin biprsin wey li min
Efkare welatê wey li min

Ji kurdan re dibêjim wey l imin

De bila rabin bişîkin
De bila rabin bixwînin
De bila rabin de bila rabin
De bila rabin de bila rabin

Ey jin û mêrê Kurdan
Bi qaxû me dawî hilda
Wey li min wey li min
Wey li min wey li min
Cegerxwîn dilbirîn wey li min
Qirîne û dilbirînim wey li min
Ji Kurdan re dibêjim wey li min

De bila rabin bişîkin
De bila rabin bixwînin
De bila rabin de bila rabin
De bila rabin de bila rabin

Şivan

1384-ŞÊXA DÎNE

Eman eman şêxa delal yarî kir...
Ax lê tu yarî kir ax were lo ax
Were min destê xwe avêt sîng û pela bişko qetiya
Ax lê sîng sipî fikir hawer lê ax...
Wele ev bêbavê bê esas û ewarê cîran û derdora me
Li ber devê derî li min û şêxa delal ax lê gohdarî fikir
Were eman ... ax eman eman hawer lê were lo lo...
Wele gelî fesad û ewaran çûn cem bavê min û şêxa delal
Ax lê fesadî kir ax were lê ax were lo ax
Wele emê herdu biçin cem hakimekî adil mala wî ava bibe
Bira bê vana herdu cihêl in ax lê nezan in ax ha wer lo lo
Ava ji bona çavê te yî reş û belek,
ji dêmane sorgulî û bejna te ya zirav
Ma ne hersalê minê dinya gihirt û ax lê aqil ji vî kir
Were eman... ax eman eman hawer lê were lo lo... ax şêx delalê
Eman eman şêxa delal min go ez ne şêx im...
Ax lê ne derwêş im ax were lê ax were lo ax
Wele ezê rahêjim va xençera xençerekî heyderî bidim ser dilê xwe
Dilê xwe rebenê ax lê biqelişim hawer lê lê...
Wele ezê hemû derd û elem û keserê şêxa delal ax lê lê bavêjim
Wele tu dibîne kambaxê malê me qeliyane
Wele ezê nizanim derdê dilê xwe rebenê ax lê ji kê ra bêjim
Hawer lê eman... şêx delalê
Ax eman eman şêxa delal min go ev çî dar e
Ax lê di hewşa we de ax were lê ax were lo
Wele dar e vaye bi nava payizê dawiyê re pelê xwe weşandin
Ax lê bi ser me de ax hawer lê
Wele xwedê bike mirazê mirazxwaza mirazê min û şêxa delal
di nav doşek û lihêf û balîfê ax lê qedîfe da
Ax were eman... ax lê şêxa dînê

1385-XEZAL XEZAL

Xezal Xezal de hayê hayê...

Îro minê dîbû mala Xezala min barkir çû zozana oy cefayê

Şewtê kulê dilê m' bûn Xezalê... hayê...

Ezê van kulê dilê m' heya dare bûye j' tere bibim

Cem aşiq û cem xozana.. oy cefayê..

Gelî gundyan û cîranan ma hunê qey nizanin

Ma rûkê Xezala min sor bûne ji kut û matê lolo... ramûsanen oy Xezal

Xezala min xeyidiye gelî gundyan û cîranan

Ezê nizamim va qîza seba çiyê hoy.. nayê rayê

Xezal biyan e oy Xezal, Xerîbî zor e oy cefa

Belê meryê xerîb li welatê xerîbiyê kor e Xezal

Îro minê bala xwe didim çiyayê Sîpanê Xelatê berfê lêkir oy Xezal

Dîsa min dît bilbilê malxirab di quntara çê de hêlîn çêkir oy cefayê

Sala par heta van çaxana Xezal ya min bû

Sala îsal mêrê heram rabû lolo dawê lê kir..

Xezala min biyan e

Gelî gundyan û cîranan ezê nizamim va qîza seba çiyê hoy.. nayê rayê

1386-BUHAR HAT BUHAR Ê

Buharê hat Buharê

Gul vebû li rûkê yarê

Wexta çavê min lêket

Aqil ji serê min çûbû derê

Buharê hat Buharê

M'gulek dî l' rûkê yarê

M' bala xwe da vê gulê

Ji dil de evîndar e

Hin pir gulê m' pir hene

Gulê min wekî te ne

Buhar hat tev b' gihayê

Tev girt çol û çiyayê

Buhar hate govendê

Govend qada mêra ye

Buharê hat Buharê

M'gulek dît binya darê

Bala xwe dam wê gulê

Ji dil de evîdar e

Hin pir gulê m' pir hene

Gulê min wekî te ne

Buhara me şêrîn e

Tevde gîhayê hêşîn e

Keçê dilê min xweş ke

Giş bi kul û brîn e

Buharê hat Buharê

M'gulek dît binya darê

Bala xwe dam wê gulê

Ji dil de evîdar e

Hin pir gulê m' pir hene

Gulê min wekî te ne

Buhar çi xweş û rind e

Tev girt bajar û gund e
Keçê te ez helandim
Carek serî limin hilde
Buharê hat Buharê
M'gulek dît binya darê

Bala xwe dam wê gulê
Ji dil de evîdar e
Hin pir gulê m pir hene
Gulê min wekî te ne

1387-BEHRA WAN Ê

... De îro mi go dilê min bû Behra Wanê
Kelemê derd û kulan e... oy...
De îro mi go best û çem û kanî hemu bi ser de helyane hawar e limin...
Ax were lê lê hesreta'm dayê oy...
De îro mi go çiya û zozan, şax û newal
Hemû mêl bûne li bende mane
De îro min go behra Wanê werdigere
Diçe diçe li qimê diçe pêl pêl diavê
Weke bayê robarê li qimeye bayê kur e di dilê Kurdistanê de ye dilî line ya...
Were eman neman oy... hawar e limin lêlê dayê oy
De lê lê dayê oy nema...
De xwezil ez teyrêkî baskbelek bûma
Ezê şax bi şax welat bi welat derya bi derya wergeriyame oy
Ezê geh bilind bûyima, geh nizim bûma
Minê baskê xwe li bayê tenik xista û bifiryama
Behra Wanê dilê Kurdistanê, ev bû demek dirêj ku min Kurdistan nediye
De ezê biçama li ber Behra Wanê dilê Kurdistanê
De minê bi Dilê Kurdistanê deveniştama
Hawar e limin oy.. Were eman lê dayê hesreta min

1388-EZ KEÇİKA GUNDÎ ME

Ez keçikek gundî me lo wez brîndar im
Deşt û bajar nedîme lo wez brîndar im
Gula mêrga gelî me lo wez brîndar im
Ava çem û kanî me birayê m hew zanim
Lo bira serê min b'gorî
Em girtine bi zorê
Bi saxî ketne gorê....
Bira evîna dilê min

Agir berda canê min
Hêstir berda çavê min ay

Min j' xortekî heskiribû
Ji malê meriyê me
Bav û birayê min nedan bûn sebeba serê min
Bav û birayê min nedan bûn kelemê çavê min
Bav û birayê min nedan bûn berdevkê devê min
Lo bira serê min b' gorî
Em girtine bi zorê
Bi saxî ketne gorê....
Bira evîna dilê min
Agir berda canê min
Hêstir berda çavê min ay

Min divê navir nemîne li ser rûçkê Cîhan
Keç û xortik giş bibin weke xwişk û biran
Li her derê ava bin da nişkav dibistan
Ber dest û lingan mane em keçên Kurdistan
Lo bira serê min b' gorî
Em girtine bi zorê
Bi saxî ketne gorê....
Bira evîna dilê min
Agir berda canê min
Hêstir berda çavê min ay

Hele were binêr hatî mala me Perwer Şivan
Teb' ser seran ser roniyên hat xozanê Kurdistan
Derd û kulên me pîr in bûne qîr û qîtran
Te bi deng û tembûra xwe bela kir li nav cîhan
Lo bira derdo Şivano
Xozano bar girano
Bê waro perişano oo...
Lo bira serê min b' gorî
Em girtine bi zorê
Bi saxî ketne gorê....

1389-SEBRA MALAN KARA XEZALAN

Sebra malan kara xezalan
Bi me xweş e wê nedin
Serê xwe rakir kete du ala

Lê li wê kes nebû xwedî
Bira bira derdê'm giran e
Ho bira derdê'm giran e
Ooo.. pir têne ser min ev gelek şerm e
Ooo.. bela serê min ji wan re ne xem e

Wexta min dît gelek pê şa bûm
Bi can û dil pê ra bûm
Hêsir ji rû jor de hatin xwa
Min nêrî lê beyan bû
Bira bira derdê'm giran e
Ho bira derdê'm giran e
Ooo.. pir têne ser min ev gelek şerm e
Ooo.. bela serê min ji wan re ne xem e

Min go can û ceger xwişka min
Hel wer ba min em rûnin
Serê xwe rakir kete du ala
Ka ji bo çî wê mijûl be
Bira bira derdê'm giran e
Ho bira derdê'm giran e
Ooo.. pir têne ser min ev gelek şerm e
Ooo.. bela serê min ji wan re ne xem e

1390-DE LORÎ KURÊ MIN LORÎ

De lorî lorî kurê min lorî
Bavê te kuştin dayik bi gorî

Gernas û mêrxas divê tu negrî
Şênî ku sax bin nema tu bimirî
Dujmin bi top û firok û leşker
Bombardiman kir welat li her der
Hilweşandin tev mizgeft û dîwar
Kûr kûr dinalin jar û brîndar
Zar û zêçên Kurd pir têne kuştin
Dexl û rez û pez tişteq nehiştin

Tazî û birçî kir banger û berf
Wan venaşêrin van şikeft û berqef
Li ser zikê xwe diçin bi mestî
Hin dest û hin pê, hin ser şikestî

Di şevreşan de gernas e rêber
Şêrê brîndar dema diçin şer

De lorî lorî kurê min lorî
Bavê te kuştin dayik bi gorî
Gelê hişyar e gelek giha ye
Tiving di dest e li ser çiya ye
Sêr û piling in hawîr dibazin
Doza me Kurdan serbest dixwazin
Bi xwîn nivisîn li ser zinaran
Livir nemaye cîyê neyaran
Bi qeşte dujmin qada me berde
Ev der welatê gernasê Kurd e
Qada me berdî ji bo me yekser
Em aştxwaz in me navê ev şer
Em jî wekî we divên serbestî
Ma kî dixwaze dîlê û bindestî

1391-SERFİRAZKÎN

Îro gel dîke şerê jînê
Hêz dîke bi xurtî û ramanî
Bimre neyarê gela cunta
Bijî ‘Yekîtiya Popolar’
Serfirazkin serfirazkin bişkînin
zêncîrê zordarî
Serfirazkin serfirazkin serfirazkin ala
azadî

Bi hurandin, bi girî fêde nakî
Hatî wê bibe sosyalîst
Wê sibe ji îro xweştir çêbe
Ewê dîroka min nû vebe
Serfirazkin serfirazkin bişkînin
zêncîrê zordarî
Serfirazkin serfirazkin serfirazkin ala
azadî

1392-LÊ DOTMAMÊ

Xeber hate min li ser eşqa dil
Eywax gul bû evîndara bilbil
Bilbil xema qet nakşîne ji gul
Lê dotmam lê dotmam wey limin
rûreşê
Lê dotmam lê dotmam lê dotmamê
Delalê evîndara pismamê
Zeriyê evîndara pismamê

Dotmam dayîka me tev niştîman e
Diqîrî digazî li ber desta ne
Wê çawa bê sebra me Kurdan e
Lê dotmam lê dotmam wey limin
rûreşê
Lê dotmam lê dotmam wey limin

rûreşê
Lê dotmam lê dotmam lê dotmamê
Delalê evîndara pismamê
Zeriyê evîndara pismamê

Dotmam tu pir şêrînî li ba şivan
Lê niştîman nadim bi hezar yaran
Bo azadî dil û canê qurban
Bo rizgarî divê axa goran
Lê dotmam lê dotmam wey limin
rûreşê
Lê dotmam lê dotmam wey limin
rûreşê
Lê dotmam lê dotmam lê dotmamê
Delalê evîndara pismamê
Zeriyê evîndara pismamê

1393-MÎMÎCAN

Hatim mala bavê te, hele hele hele hele Mîmîcan
Bo xatîrê çavên te, hele yar hele yar Nînacan
Pir xanim e dayîka te, hele yar hele yar Mîmîcan
Xweş camêr e bavê te, hele yar hele yar Nînacan

Bejn û bal çav û bîryên te hele hele Mîmîcan
Çi xweş li hev hatine, hele yar hele yar Nînacan
Li min bibîhorî ezbenî, hele hele hele Mîmîcan

Bêhemd dilê min ketiye te, hele yar hele yar Nînacan

Em hatine te bixwazin, hele hele hele hele Mîmîcan
Ser çavan gilê û gazin, hele yar hele yar Nînacan
Mala bavê te ava be, hele hele hele hele Mîmîcan
Bixêrhatina me dixwazin, hele yar hele yar Nînacan

Gotin: Şivan Perwer-Muzîk: Gelêrî

1394-EHMEDÊ MALA MÛSA

Ax... heywax li min, heywax li min... lê mala minê
Heyfa dilê min mehkûmê, min rebenê lê dil ketinê
Ehmedê Mala Mûsa çawa mi dixwazî lê mi nadinê
Hûnê çawa bikûjin xweşmêra ji bo xatirê mi rebenê xweşik jinê
Heywax li min heywax li min mala minê
Heyfa çavên reş û belek hûn dibînin îro ax ketinê

Ax.. dayê Ehmedê Mala Mûsa çi xweşmêr e, hunermend e lê, tembûrvan e
Tesbîhê di destê wî de ji kevrê şadî, lê ji kehreban e
Ew mêrxasê xweşmêra nekuje bi Xwedê ezê bêjim:
Ew e mêrê bi sed mêran e
Ew nemerdê Ehmedê min bikuje hawar ew ji bera gur û rovî lê xayina ne

Ax.. dayê pêre hatî cejn û îda vê Qurbanê
Keçik û kurikê me derketin govend, şahî lê vê dîlanê
Salihê pismamê min bang kir got:
Te por kurê Ehmedê Mala Mûsa birîndar e li aliyê le... di eywanê
Gava ez çûm mi bi çavê serê xwe dî, hawar e dayê...
Dilê min şewitî lê agir danê
Heywax li min heywax li min mala minê
Heyfa çavê reş û belek dibînin hawar, dibînin ax ketinê

*Gotin û Muzîk: Gelêrî-Çavkanî: Seîd Axayê Cizîrî
Berhevkar: Şivan Perwer*

1395-GULNÎŞAN

Gulnîşan Gulnîşan esmer halim
perîşan
Ezê biçim xerîbiyê, destmala'm bo
te nîşan

Buhar e êvar e, sîyê girtî zinar e
Keç û xort li seyranê
Ji xeynê me dost û yar e
Gulnîşan Gulnîşan esmer halim
perîşan
Ezê biçim xûrbetê, da bo te bikem

nîşan

Gulnîşan gulgulî, kesk û sor da
xemilî
Kesê Gulîşan nevê, ew delala vî dilî
Kesê Gulîşan nevê ew serdilka vî
dilî

Gulnîşan Gulnîşan esmer halim
perîşan
Ezê biçim xerîbiyê, destmala'm bo
te nîşan

Çavkanî: Hesên Cizîrî

Berhevkar: Şivan Perwer

1396-DOTMAMÊ MÎN(MAMÊ MIN)

Were dotmam were dotmam were dotmamê
Tu kulîlka nava şax û zozan
Wele dotmam heçî kesê derdê evînîkê nedîtiye
Ax de bila li min û dotmama min nekin gazind û loman...
Ay de domamê... ax zerî kubarê dil evîndarê

Wele dotmam ava şetê me şerbet e...
Pêla navîn li ser hev kete
Lê dotmam dibê evînîka xelk û alemê adet bû
Ax ya min û dotmama min li Cizîra Bota bûye çî qebhete
Ax de domamê... ax zerî kubarê dil evîndarê

Wele dotmam ava şetê me hêşîn e, pêla navîn ser û bin e
Wele ezê herim dotmama xwe ji mamê xwe bixwazim
Wela heke mamê min dotmama min nede min
Wele ezê çepilê dotmama xwe bigirim birevînim
Biqelibînim ser çemê Xalidîkê...
Ax de domamê... ax zerî kubarê dil evîndarê...
Wele domam wele domam, navê dotmama min Gulçîn e
Tava heyvê daketiye Cizîra Botan ser û bin e
Ezê herim dotmama xwe ji mamê xwe bixwazim
Lê lê heke dotmama min nede min
Ezê bêjim mamê tu xwînîyê serê min î
Ax de dotmamê dotmamê
Wey de dotmamê, ax zerî kubarê, wez bi xûlamê

Gotin û Muzîk : Meryem Xan
Berhevkar : Şivan Perwer

1397-HEYBÊNIN

Heybênin bênin Kejawe bênin
Ew kiçe mindal e dilî meşkênin
Erê çinar û lawlaw
Cana zerya nemawe
Erê min bo kê digrim
Kê bibe ya ma

Heybênin bênin Kejawe bênin
Belê delên le bane
Cana xum exime xwarê
Erê xum eximê bawîş
Gel gele darê
Heybênin...

1398-MÎRKÛT

Mîrkut bînin vî yalî
Nend û bendan vemalî
Doxê bigrin û rakin
Bila dangoh binalî

Him dano
Him xwarino
Him jîyano
Kesê nekin
Bê îmano
Kesê bikin
Jîn û jano

Ay ay ay ay.....
Hey ne li mal e ne li mal e
Lawik hate pêş mal e
Ber bîna te bêhal e
Ji kerba keçikê dinale
Xwedê ava bike vê malê
Keçikê bike bermalî

Danê me ye
Pel kuteye
Gotin û Muzîk : Gelêrî
Berhevkin : Şivan Perwe

Erê delên lew bane cane şede herzan
e
Belê şidê qabilî bala berzan e
Hey bênin, bênin

Belê dibên hingiv ket
Canam le qutya şîn da
Belê ê man çûn xazgînî
Vala hatin bi şûn da

Gotin û Muzîk: Gelêrî (Sorani)
Çavkanî: Tîpa Silêmanî (Enwer
Qeredaxî)
Berhevkar: Şivan Perwer

Ew xwêdana
Eniya me ye
Axa naxwe
Xatûn naxwe
Ev jî keda
Destê me ye

Lawno rabin dan lêdan in
Tev lê bidin nan û dan in
Zar û zêçên me birçî bûn
Li payîz û zivistan in
Spas ji xudayê xwe bikin
Daye me ev nan û dan e
Bila emrê me wiha neçe
Bê azadî bê îman e

Ay ay ay ay....
Nanê me ye
Hem kute ye
Noşîcan be
Li canê me ye
Me helal be
Rizqê me ye
De lê bidin
Danê me ye

1399-STRANA ŞERÊ TÎNANTE

Hey lê dayê hey lê dayê hey lê dayê.

Dilê min de wayê.

Ehmed Axa xwe berda bajarê Nisêbînê.

Cem Qaîmmeqamê Nisêbînê.

Gotê Qaîmmeqamê Nisêbînê dilê min da wayê sed cara min wayê.

Elî yê Betê babê Êsif û Nezîr ferxê mala Haco sultanê

Hevêrka qaçaxbû kefte dunyayê.

Li piştî qaçxbûna Elî yê Betê babê Êsif û Nezîr ferxê mala Haco debara min di cihê te da nayê.

Qaîmmeqamê Nisêbînê go Ehmed Axa tu rabe lezê bike

bi lezîne Axawat û Muxtara bîne mezbeta cêke îmza lê bixîne emê vê mezbetê deyne walî Begê bajarê Midyatê.

Belê walîyê bajarê Midyatê têlêfonê bidite bajarê Îstembolê.

Belkî emê fermana Elî yê Betê babê Êsif û Nezîr ferxê mala Haco ji dergê Îstembolê hilînin Ehmed Axa lêzê dikê

dilezîne Axa û Muxtara di cemînê û mezbeta çê dikê mora lê dixîne.

Dane walî Begê bajarê Midyatê , walîyê bajarê Midyatê

têlêfon dabû bajarê Îstembolê fermana Elî yê Betê

babê Êsif û Nezîr ferxê mala Haco ji dergê Îstembolê

li ba Sultanê Îstembolê deranî.

Elîko lawo min digo memanî xweş memanî tiştê rebê alem li banê batî qelem li erdî Xwedê kes lê nezanî.

Li wê roja fermana Elî yê Betê babê Êsif û Nezîr ferxê mala Haco ji bajarê Îstembolê deranî.

Hizar esker lawê dewletê bi topan û xîvet û cadira ve li dewra qesra Tinatê .

Li dora Elî yê Betê babê Êsif û Nezîr ferxê mala Haco girtine û derê topa dane qesra Tinatê.

Elîkê Betê digo gelî xulama lezê bikin bilezînin hewara

Şim' ûnê Henê Heydê kakê Melkê babê kurê ji minra bînin

hewara Şemdînê çolî ji minra bînin.

hewara Şemdînê çolî ji minra bînin îsayê Şeref ji minra bînin.

Lo lo lo Elîko lo lawo qesra Tinatê wa bi hejîre.

Bejin û bala Elî yê Betê babê Êsif û Nezîr ferxê mala Haco

Sultanê Hevêrka Xelefê mala Osman Paşa ,bejna şala û şapikaye rextan û zincîra Axa fermana Hukmetê li malê li eşîrê girane.

Ji xêra Xwedêra ne fermana fermanê Hukmetê ba bila fermana sîhûsê (33)eşîrê kurdaba,fermana eşîrê kurda bê ra û bê tekbê.

Bi telaqê jin berdanê li piştî kuzik û çepera dê kêva min lê digote gurmêna dihol û zirna daweta her dû Axayê min Êsif û Nezîre.

Elî yê Betê go lawo şim'ûn û qesra Tinatê bi dar û bî ye.
 Fileho çavê te keta eskerê dewletê zirav te qetî ye.
 Kerrê li Şim'ûnê Henê Heydê da,go lo lawo Elîko qesra
 Tinatê bi simaqe.
 Heçî kesê ji min û te ji talî ya şevê pêda destê xwe ne dê qefta xencerê hicrîmta
 bernede zabitê ser topê,jina xwe berdit bi sê telqe.
 Ê qesra Tinatê û dilê min bi xebere.
 Şdan û navmişûdê Şim'ûnê Henê Heydê kakê Melkê geleg hene.
 Dest da qeftê xencerê hicrîm berda bû eskerê dewletê ji talîya
 şevê pêda zabitê ser topê kuşt û da ber xencerae.
 Dilê min li xebere û şadan ûnavmişûdê Mihemedê êlo geleg hene.
 Dest da qeftê xencerê hicrîm berda bû eskerê dewletê ji talîya
 şevê pêda zabitê ser topê kuşt û da ber xencerae.
 Şim'ûnê Henê Heydê bandikî lo lo Elîko lo lawo.qesra Tinatê
 bilinde wa li hereme.
 Dengê top û topxana dewleta Turka li ser serê Elî yê Betê babê
 ûsif û Nezîr lêda leme leme.
 Axa roja koçka û dîwana tu li serê jorê rûnştî tu ji mala
 Osman paşay tu Axayî û ez xulamê te me.
 Belê roj qesra Tinatê ew gava xulîna topan û teyaran li şwînê
 bomba hîngê roja mirinnê Axa bi xwed tu celebî û wê rojê ez
 ribadê te me.

*Ev stirane ji zar devê stirnbêjê koçko û dîwana (Mihemed Pîro)î hatî ye
 wergirtin li roja 5/8/2001. Bajarê Dihokî...*

Jêder:

- 1- Dr. Ehimed O.Ebobekir: Kurdistan li ser demê aşî yê(silêmanî,1998).
- 2- Dr. Ehimed O.Ebobekir:Nerînek di kurdologên Îngilîz biştî şerê cihanî yê
 êkê,kovra Rojî kurdistan,ji (59),Bexda,1980.
- 3- Î.C.R.Têbînî sebareet hozên Kurdî li wîlayat mosilî,wegêran Ebdulkerîm Findî
 (Dihok,1996).
- 4- Namek ji Konê Reş li 17/9/2000.

1400-ŞIVAN

Dînê lê lê
 Şivan pez daxist ji çiyê
 Ay dînê lê lê
 Birî dora kaniyê
 Ay dînê lê lê
 Bêrîvan çûn pêşiyê

Ay dînê lê lê
 Dotin bizin tev miyê
 Ay dînê lê lê
 Şivan pez anî zinêr...
 Ber kendala rê du gur...
 Berxê biçûk me kir nagir
 Çêran a li nav gul û giyê

Şivan pez anî welêt
Nav bexçe tev dar û sêv
Van gîska kir kire-kir
Çêra li nav gul û giyê

Pez anî dora bîrê
Sazî kir bi wê bilûrê
Kotan xwe da hemberê
Kerî girt dora miyê

1401-ŞIVANO-1

Lê lê de min go komê şivanê li neqew ê
An anê di dorre çerx diwime mîna kewê
De min go heta ku yalan dûne xweş digirim
Ji te bîtîr kesê di nav memikê xweyî gewrê
ser de nakime xewê
De here loy loy lo şivano canê ablê biçûk qurbano

De min go an anê pezê şivên pezê qar e
Dê qurbanê min dutîyê bi tasa zer e
Ê ne min go lo hevalno loma mekin
De min go ez çir bikim va qeder e
De here loy loy lo şivano canê ablê biçûk qurbano

De min go pezê şivên pezê zayî ye
Ne min go te rêşkir min av dayî ye
De min go lo hevalno loma mekin
De min go ez çir bikim vî şivanî
De here loy loy lo şivano canê ablê biçûk qurbano

Ananê de min go koma şivên ji malan wê da
Ananê de min go berf û baranê kete vir lêda
Ê de etê malik şewitê
Na şivanê vî ser pê bû bele vêda
De here loy loy lo şivano canê ablê biçûk qurbano

Lê lê de min go pezê şivên pezê qicix e
Şivanê hatê ber me da tarla qilçix e
Ê di naberê dilê min te da însalla serê pêçî wan îlancix e
De here loy loy lo şivano canê ablê biçûk qurbano

Ananê de min go serê min têşe diwêm can e
Dilem dieşe diwem tan e

Dixtûrê Konyê Hakîme Enqerê
Ê dixtûr hakim nafîle ye
Destê şivanê malê bavêm dermanê xwe ye
Ê de were loy loy lo şivano canê ablê biçûk qurbano

Navenda Anadoliyê

1402-ŞIVANO-2

Şivano coş dibî tu li dest û diyaran
Nabînî tu ruyê ne derd û xedaran
Şa dibî tu herdem bi berx û bi karan
Xwezil ji berxên te jî yek ezbama

Heyla lawo şivano
Xwezla ji guhdarên te jî yek ezbama

Ez heyrana şivano
Heyla lawo şivano
Ez qurbana şivano

Pif dikî bilûrî tu li şevên tarî
Top dibin pezên te tev li te dikin
guhdarî

Çi dibê tu ji wanra tu bi kêjan zarî

Helbest: Kemal Badilli
Mûzîk: Yilmaz Ersahin

1403-ŞOX Û ŞENG

Li dil halan û talan e
Cîhan bû berdî berdan e
Çi karim xweş bikim dilko
Di nav talan û cenga bî

Dilê min xweş nebû carek
Limala şox û şenga bî
Çawa dilxweş dibe yê ku
Di nav pençê pilinga bî

Tu zanî ez evîndar im
Dijîm lê bê cî û war im
Li ku warê xwe digrim ez
Ku dil rengê kerenga bî

Keleşnîkof bi dest yarê
Bi doza kûştina dil tê
Gelo rûgeş dibe ê ku
Birîndarê tîfînga bî

Helbest: Cegerxwîn-Muzîk:
N.Dara

T

1404-TAHÎR

Lê de bibê bibê, lê Zahirê bibê
Sîwarê bozê Xocê Xizir hatî pišta qubê
Bila li min û Tahir derkeve stêra sibê
Ji vî derdî ez namînim, bila bê dawiya dinê.

Lo de banî banî, lo de Tahiro banî
Xwedê vê sibê ji min û te re xerab anî
Hêstirên Zahirê diheriqin wekî çem û kanî
Li nav heyşt hezar kesên bajarê Palo de
Xwedê teala ji min û Tahirê min re xerab anî
Tahiro ez bi qurban tu kevoka sekmanî
Gava germa havînê li me danî
Lê Zahir dînê tu va yî Tahir kanî?
Lo de dilo ez nemînim Tahir kanî?
Lê de nabe nabe, lê Zahirê nabe
Xwedê jî bi vê rewşê dixeyide, razî nabe
Ji ber kirine fesada
Xwedêyo dilînî nabe
Ger Xwedê mirazê min bi dilê min neke
Bila bi darda ke.

Lo de banî banî, lo de Tahiro banî
Xwedanê jor îro ji me re xerez anî
Bila Xwedê kul bike mala mîr û Xocê Erebo
çawa ketin navbeyna her du dilan
Îro evîn nefî bûye, dil ji hev veqetiyane
Lo de birin birin Zahirê birin
Mala Tahîrê min îro ji bajarê Palo ye bar dikirin
Berê wan dan bajarê Mûsilê,
lo em ji hev kirin.

Bajarê Mûsilê bişewite ne havîn e,
ne bihar e
Tahiro ez bi qurban bajarê,
Mûsilê ji te re ne tu wer e
Destê min evdelê ji te nabe

Roj germê şev sar e
Gotinên Xocê Xizir sîwarê bozê,
ji me re bê qerar e
Tahiro delalê dilê min tu dîsa kerem ke

were mal e
Eza cilên delalê xwe bişom li eywanê
bi avên germ û sar e
Emê dîsa dest bavêjin hev,
bikin wan henek û yar e
Seba Tahirê minî delal,
Êdî min ne kar û ne emel e
Karê dinê bi min zor e,
Dilê min bi jan û keser e
Jina min li bajarê Palo, seba tunîna
Tahir bi min giran e

Xwedêyo mirin hebe, dil tunebe
Xwazî dîsa mala me cîranê mala we ba
Dîwarê navbeyna me herduwan xera biba
Sibê êvarî çavên min bi bejna te ba
Ezraîlê min li ser milê min peya bibiya
Emrê min çiqas hebe,
mirina min li ber ya te biba
Zahir nemeyek tijî hêstirên cavan dinivîsîne,
Çavên xwe li ser rîyan û dirban digerîn e
Karwanê Mûsilê te dihere ku name pê re
ji Tahir re bişîne
Zahirê bala xwe daye
Karwanê Mûsilê ji wê de tê ye
Nameya xwe girte û xwe da keviya rê

Bala xwe daye sermîyanê kerwan teftîş da xelkê ye
Serbazîrgan sîwarê hespekî çê ye
Zahirê li dora kerwan dihere û tê ye
Ez keçîkim
Ger ez name bidim ditirsim wê navê min xerab bê ye
Cardin name kir pa'ila xwe vegeziya
qonaxa û qesrê ye
Karwanê Mûsilê hat û zivirî kete rê ye
Tahir ez bi qurban Mûsil bişewite
mêwan tirî
Min qonaxa bir perê cehdê lê rê çê kirî
Bi çavên şilûg, derdekî mezin nayê nivikîrî
Bila li dilê te ayan be ku min çima name
neşandiye

Karwanê Mûsilê hat û ji min bihurî
Zahirê li hundirê qesr û qonaxê digirî
Di here û tê ye,
Bala xwe dideyê ku serê qantirekî
derket ji hêla rê ye.
Feqîrek li sîwarê qantirê dimeşin li serê rê ye
Zahir got:
Ya rebbê îzzetê,
Ev mizgîn çûyina nameyê ye.

Got: Qantirçiyê ez ketime bextê te û Xwedê ye
Gelo tu yê berê xwe bidî ku û herî kê derê ye?
Got: Lê Xwengê ez dikim herim bajarê Mûsilê ye
Zahir got:
Zilamekî min heye li bajarê Mûsilê ye
Ez dixwazim namek jê re bişînim
Ne qaçax e, weke sîrê dewletê ye

Qantirçî got:
Lê xwengê, xwedê li kesî neke kirasê feqîrî ye
Zahir destê xwe li paşîla xwe digêrîne
Sed û pêncî zêran heqê qantirçî dertîne
Qantirçî çer ku zêran dibîne,
Ez nemînim çawan dilezîn e...
Qantira xwe dibe li mezatê difroşe,
hespekî çê distîne
Nameya Zahir li beriya xwe datîne
Dibêje: Lê xwengê nav û nîşana xwediyê namê kî ye?
Zahirê dibêje:
Lo de yan e, lo de yan e, lo de dilê min li yan e
Derdê min jî alî Xwedê ve giran e
Ne îlac û ne hekim û ne derman e
Gava ku tu gihayî bajarê Mûsilê bi ferman e
Ji ciwanên bajarê Mûsilê bipirse
Gelo qonaxa Tahir kîjan e?
Hema, qantirçî ji Zahir xatir xwest
û da lingan e....
Qantirçî giha bajarê Mûsilê bi ferman e
Bala xwe dayê, çend xort li hev ciwiyan e
Got:
Gelî xortan ez ketime bextê we û Xwedê ye
Ka hela bi min nîşan din kanî qonaxa Tahir kîjan e?
Xortan bi awirên çavan îşaretên destan nîşan dan e

Qantirçî bala xwe dayê ku,
xortek rûniştiye li ser sekûyê
Serê xwe li navbera her du çokê xwe daniye.

Qantirçî got:

Xorto gunehê te tune, lê derdê te giran e
Gava ku vedikin devê derd û kulan e

Qantirçî digot:

Tahiro heyran banî, lo dilo banî
Hêstirên Zahirê dibarin weke çem û kanî
Mizgîn li te, min nameyeka Zahirê ji te re anî
Ez bi bajarê Palo ketim, lo li wî girî
Min dît qonaxek li perê cehdê, li ser rê çê kirî
Zahirê bi çavên şilûg,
derdekî mezin nemeyek nivîs kirî
Lê, karwanê Mûsilê hat û lê bihurî
Vayê min anî nameya Zahirê bi min re hazirî
Qantirçî dema ku nama Zahirê pêşberî wî kire
Tahir devê nameyê vedikire
Xet û nivîsa Zahirê nas dikire
Nameya Zahirê girte û di paşila xwe de kire
Qonaxa mezin seba xatirê mizgîna nameya
Zahirê li ser qantirçî tapû kire
Tahir got;
Lê Zahirê xwezî mirin heba dil tune ba
Mala me dîsa cîrana mala we ba
Dîwarê nav min û te xera biba
Xwezî emrê min biqediya,
mirina min li ber ya te bûya

Zahirê Di nama xwe de gotiye:

Tahiro, tu ne girtiyî?

Tu ne di qeyd û zincîran dayî?

Tu li dervayî, lê tu nefî bûyî

Qey tu yê her dem li bajarê Mûsilê bijiyî?

Tahir dev ji aqil û evîna naşîniyê berda

Got:

Kî der ji min re bibe jî êdî bajarê Mûsilê ji min re nabe.

Tahir kete serê riyan û dirban berê xwe da hêlîna evîna xwe....

Tahir şevêkê nivê şevê giha bajarê Palo li dora qesrê çû hat, li ber şibaka eywanê
Zahirê sekinî ye. Bangek gazî zahîrê kir, bi dengêkî evînî nobetdarên qesra mîr
ew dîtî û Tahir revî lê, dan dû ew girtin, Berê wî dan zîndanê, ew birin.

Zahir li ser wî dengî Tahir ji xewa çeng bû û li dora qesrê çû hat, lê kes tune bû.

Ji xwe re got:

Gelo ew xewn bû an xeyal bû? Ew deng bu kul kesereka mezin û li ser dilê Zahirê rûnişt. Çawa ku heft sal berê mala Tahiro ku bar kiribû. Ev dengê han, hîn ji wê demê bêhtir bû.

Got:

Belkî Tahir nameya min girtibe û hatibe? Li aliyê din zapitan li Tahir pirsîn kirin. Lê Tahir ne navê xwe ne yê diya xwe û ne yê bavê xwe da, ew nas dikirin. Zapitan Tahir teslîmî yekî hemamçî kirin ji bo ku wî bixebitîne.

Hemamçî ev xortê nenas bire berber, ew çê kirin. Hanît hamamê, qatek cilên nuh lê kirin. Nihêrî ku xortekî pir delal e. Pê karên giran nedikirin. Ew kire çayxanê pê çay û qahwe didan çêkirin.

Keç û bûkên bajarê Palo pê hesiyan ku xortekî delal li hemamê dixebitê. Rabû tevî her sê cariyên xwe riya hemamê girt. Xwediyê hemamê bangê li lawikê nenas kire. Tahir, çar heb çay hanît li ber her çar xanima kerem kire. Dema, lawikê nenas çay hanît û li wan kerem kire. Gava ku çavên wan bi hev du kete. Weke rûhên wan di pozê wan de bê der, a wa cemidîn di hev deEv serê çend salan e ku hev û du nedîtine

Gotin: Belkî ev xelet be ev ne ew be?

Roşan Lezgîn -Azadiya welat 97

405-TAHSÎN TAHA (1941- 1995)

Tesîn Taha, di jiyana Muzîka Kurdî de rûpelek nû vekir.

Di dîroka welatê me yê bindest û dagir kirî gelek kes hene ku navê wan bi tîpên zêrîn tê nivîsin û dikevin nava navên nemiran. Bê guman hunermedê nemir Tehsîn Taha yeke ji wan şanaziyan(îftîxaran) ku sed heyf gelek zû xatirê xwe ji me xwast.

Tehîn Taha di **25 ê nîsana sala 1941** an li **Amêdiyê** hatiye dinê, Bavê wî Teha Mihemed bi xwe yek bû ji deng xweşên nava şahî û dawetên şarê Amêdiyê û gundên

der û dora wê. Ji ber vê hindê zû bi deng xweşiya kurê xwe Tehsîn hesiya û hemî pêwîstiyên xwîndinê ji bo wî amede kirin. Destê wî digirt heya dibire dibistanê. Bi vî rengî teşvîqa bavê wî û tesîra deng û awazên hunermendê nemir **Miheme Arifê Cizîrî** bûn sebeb ku bi giranî li ser dersa xwe raweste, di dawiya sala **1958** an de di **Radiyo ya Bexdayê** de yekem strana xwe “Eşkere nakim” tomar kir û gihande guhê gelê xwe li hemû Kurdistanê. Evîna wî tenê ji bo stranê nebû, belkî wî dixwast bi Hunera “şanoyê” jî bi şiklekî vekirîtir derd û kulên bindestiya gelê xwe nîşanî herkesî bide, ji ber wê hindê piştî kuta kirina xwandina xwe ya xwîndingehên seretayî(we ragirtina diplomê) di zankoya hunerê bedew ya bajarê Bexdayê lîsansa Teatirê jî xelas kir û li sala 1960 ê di bararê Maxmurê de dest bi dersbêjiya mûzîkê kir û gelek şagirtên baş perwerde kirin. Di çaxê ders xwîndine de ji ber çalakîyên xwe yê siyasî û helwesta Kurdatiyê çend caran hat girtin û îşkence û tedayê giran lê hatin kirin. Di sala 1961 ê piştî geşbûna agirê şoreşê li başurê Kurdistan, Tahsîn Tahay dîsa di gel hevalên xwe di mîtingekê da ser parastiya organîzasyona meşa xwendeva li Zaxo kirin û dîsa jî hate girtin, piştî dîtina zahmetiyên pir zêde hat berdan û yek rast xwe gehande nava refên pêşmergayan li herêmên azad kirî de. Di dawiya sala 1963 an neçar ma vegeerî mala xwe û dîsa hat girtin. Li sala 1964 ê de azad bû, di jiyana zîndanê de jî nedisekinî û bi çê kirina stranên bi naveroka xwe dewlemend xebata xwe didomand. Wî bi zimanê mûzîkê şerê dijmin dikir.

Strana “**Dê hatin bihar**” li zer zarê wî di nav gel de belav bû. Bi vê stranê da diyar kirin ku azadiya gelê kurd yê rojekê çêbibe û dibî ji bo azadiyê bihakî giran bê pêşkêş kirin. Gelek hunermend û deng xweşên paye berz di nava civata hunermendên me de hebûne û niha jî hê jî hene, lê ew kesên ku binaxiyek ji bo vê pêwîstiya girina civakî saz kiribin, mixabin pir kêmin. Tehsîn Teha di van salane derket nav qeda hunera mûzîka kurdî, lê ne bi wan şîweyên berê, belî di xorçikê wî de tiştên nû hebûn, bi wateyek din mizgînî hunerê mûzîka nûjena kurdî bû, mîna mamostê Qedîrî Can û Goran ku şêira kurdî ji qeyd û zincîrên “qafiye û beytan” xilas kirin û ew derbasî rûpelak din yê jiyane kirin, Tehsîn Taha jî ji bona hunermendên kurd riyeka nû vekir ku di nava nivîşê nû giheştîyê wê demê de bi heycanek bê nimûne hat estîqbal kirin û riya wî berdewam kirin, di demeka kin de stranên wî giheştin hemû deverên Kurdistanê û nav û dengê wî

li her dera Kurdistanê belav bû. **Mamostê Goran** li başurê Kurdistanê helbestên nû pêşkêşî civata me kir û Tehsîn Tahay jî mûzîkek nû û bi naverokek pir bi wate afirand. Wî di xwand ingeha xwe de gelek şagirtên nû perwerde kirin ku her yek ji wan piştî Tehsîn Taha bi serê xwe rêberîkî vê rêbazê tê nasandin:

Gul bihar, Eyaz zexoyî, Erdewan Zexoyî û hunermedê navderê kurd **Dilşad Seîd** û gelek kesên din rêgirên riya wî bûn ku heya roja îro jî, deng û mûzîka wan tevan li hemû deverên Kurdistanê tê guhdar kirin.

Teybetiya herî eşkere ya stranên Tesîn Tahay ew ku di helbestên xwe de bi zimanekî zelal û sade wekî ku bi gel re diaxive “nihînî û remzî” armanca xwe beyan dike. Bo nimune di strana “Xal xalokê li bextê te me” navê welatê xwe yê bindest Kurdistan e nikare bi eşkereyî beyan bike. Di dest pêka xebata xwe ya hunerî de hunermendên navdar yê mîna **Mihemed Arifê Cizîrî, Eysê Şan, Tahir Tafîq, Nesrîn Şêrwan, Elmasa Mihemed** û hwd ew ji bona hunera wî ya nûjên pir teşwîq kirin. Di demeka kin de gelek berhemên baş pêşkêş kirin, ku di roja îro de jî ji bo gelek hunermendên nûgiheştî bûne serokaniyên pir bi kêr û bi mifa. Piştî sala 1991 ê li şerê kendavê da guherandinên siyasî çê bûn barê jiyanê li başurê Kurdistanê jî pir nexweş bû û di **13 ê Adarê 1994** an de jî bo çareseriya nexweşiya dilê xwe hat welatê Hollandayê, lê ji ber derengiyê ji bo çareser kirina êşa xwe ya giran sed mixabin di 28 ê Gulana 1995 an de çû ber dilovaniya xwe. Tehsîn Taha di esmanê hunera Kurdistanê de stêrkak pir geş bû. Tahîn Taha hertim di dilê gelê xwe de bijînê û yê bîranîn.

Kovara Huner 1998 payiz.

Ji bo bîranîna hunermendê ku bi hesreta dîtina Kurdistanê, li xerîbiyê serî danî...

Tehsîn Teha Amêdî: Destpêka Karekî Nû û Dîrokî

(1941 Amêdî 28.05.1995 Holland)

Kakşar Oremar

Amêdî, Amediya, Amêdîka Behdînan an jî Amêdîka Bilind ku di dîrokê de bi navê „paytexta herêma Behdînan“ jî hatiye binavkirin, yek ji bajarên herî kevnar di dîrok û erdnigariya Kurdistanê de tê hesibandin. Bajarê Amêdîyê li ser çiyayekî bilind hatiye çêkirin ku tenê du rêyên bi navê Dergehê Mûsil û Dergehê Barzan riyên ketin

û derketina bajarin. Di dergûşa vî bajarê kevnar û bi temenê xwe 3000 salî de gelek mîr û hakim, helbestvan û nivîskar, dîrokzan û zimanzan, mêrxas û qehreman, dengxweş û hunermend rabûne ku kar û xizmeta wan nayê ji bîr kirin. Hunermendê nemir Tehsîna Teha di sala 1941 an û di nava malbateke nîv hal xweş de li vî bajarê dîrokî hat dinê. Navê dayika wî Xurbet e û Teha Mihemedê bavê Tehsîn jî ku karmendekî dewletê bû, zû pêhesiya ku ji nava çar

kur û pênc keçên wî Tehsîn di hinek warên civakî û hunerî de, xwedîyê taybetmendiyên cudaye. Tehsîn ji zarokatiyê li ser ava " Kanîya Mala "(1) bi hevalên xwe re dilîst û hertim bi dengê bilind ji wan re distirî. Dengê wî ji zarokatiyê bala xelkê dikişand ser xwe, lê kesî nedizanî ku ev deng yê rojekê di nava hemû Kurdistan de bê hezkirin û belavî her cihekê bibe. Ji salên 1960an û pêde Tehsîn Teha bi awayekî berfireh dest bi karê xwe yê hunerî kir. Di destpêkê de bi karê şanogeryê (listikvanî û sinaryonivîsandinê) derket pêşberî gel. Lê tenê bi karê şanoyê têhnatiya wî ya ji bo hunerê nedîşikiya û dîsan jî vegeerî ser dengê xwe û xwest bi stirînê vî karê ku hemû evîna wî bû, bidomîne. Gehştina bi vê xweziyê di wî çaxî de karekî wiha hêsan nebû. Sedemên olî, paşverûtiyên civakî, taybetmendiyên dijwarên serdema feodalîzimê, astengên bi kelem bûn li ber piyên wî . "Mitrib" peyvek çewt û nîşana sivikatiyê bû ku piraniya xelkê heta ji hunermendên mîna **M. Arifê Cizîrî, Nesrîn Şêrwan, Hesên Cizîrî, Elî Merdan, Tahir Toñiq, Hesên Zîrek** û ...yên din re jî digotin. Ji xeynê vî derdê giran ku huner û dengê gelek keç û xortên Kurd di gewrî (qirik) û singê wan de fetisandibû, bindestiya Kurdistanê serbarê hemû derdan bû. Evîna Tehsîn ya ji bo doza Kurdistanê tiştê eşkere û sirûştî bû, lê ewê çawa vê evîne bike evîneke zindî û ji nava dilê xwe derxîne û bide kifşkirin?! Ewê çawa vê evîne bi gelê xwe re parve bike? ...û gelek pirsên din xwe li ber çavên Tehsîn ciwan û armancdar dan xûyanîkirin. Tehsîn pir fikirî ku çawa dest bi karekî nû bike ku hunermendên beriya wî nekirine!!. Ji bona wê jî hêz da xwe û çendîn caran ji xwe re wiha got: " Destpêka her karekî diware, lê ezê sinorê vî a' detê kevin bişkênim û van perdeyên reş biçirînim...".

Tehsîn Teha bi helbesta nû ku bi navê "**helbesta Îro**" jî dihat naskirin, dest bi " Strana Kurdî ya Nû " kir. Ev bizavek nû bû ku bi taybetî di nava nivêstên nû (çîna ciwanan) de bi germî hat pêşwazîkirin. Gelek kesan xwestin di destpêka vî karê nû de vê " sonnetşikênî" ya Tehsîn Teha mîna guneh an jî tawanek mezin di nava gel de bidin nasandin, lê heza piraniya ciwanên Kurd yê ji hemû deverên başûrê Kurdistanê, zû diherên hunera wî ya nûjen bédeng kirin. Pîvana gel ji bo wî pîrozîyeke mezin bû. Tehsîn Teha di hêrêma Behdînan de yekemîn kes bû ku bi awayekî nûjen strana Kurdî ya nû bi awazên nû da destpêkirin. Ev jî karekî girîng bû. Ji ber ku hertim kesê ku karekî nû dike, ew kar li ser navê wî tê tomar kirin. Nemir Şemal Sayîb li herêma Soran û Tehsîn Teha li herêma Behdînan ya başûrê Kurdistanê wek serkêşên ve destpêka dîrokî tên naskirin.

Mesajên siyasî û heza Kurdistanê di stranên Tehsîn Teha de

Ji bo ciwanekî nûkar yê mîna Tehsîn Teha, pirsgirêk tenê xwîndina strana nû nebû, ji wê girîngtir xwezîya wî ew bû ku bi rêya vê stranê evîn û mejiyê gel jî hinekî bilivîne û ramanên nû tede biafirîne. Hêza ciwanên Kurd bêxe liv û lebatê ku li hemberî asîmîlasyon û neteweperestiya diware e' rebên Beesî pêngavekê

hilgirin. Ji bona wê jî li Dihok, Hewlêr, Amêdî, Silêmanî û Bexdayê dema ku heta generalên Beesî jî di konsêrtên wî de amade bûn, bi dengê bilind qêriya:..." Ev warê he warê meye, warê meye, ma tu yê çawa ji me bistîni, bistîni,..." Ev durist di demekê de bû şovînistên Beesî li Kerkûk, Xaneqîn, Mûsil, Mendelî û gelek herêm din yê başûrê Kurdistanê dest bi siyaseta çewta asîmîlasyon û Erebîkirina axa Kurdistanê kiribûn. Tehsîn Teha di hemû stranên xwe bi awayekî nihîni mesajên xwe yê Kurd perweriyê dide xuyakirin. " Bihêre Distar, Milletê me nemire, **Xewin, Newroze, Ay Felek, Xalxalokê**, Behdînan, Mala me li serê mihelê " û bi dehan stranên nemir Tehsîn Teha tev jî xwediyê mesajên siyasîne ku her yek piştî çêbûna rûdanekê di Kurdistanê de hatine çêkirin. Bo nimune: **Dema ku li sala 1975an şoreşa nemir Mistefa Barzanî** têkçû, Tehsîn Teha strana " **Ey Felek**" got û li ser

xiyaneta dagirkerên Kurdistanê careke din ji partî û rêxistinên netewa xwe dawa pêkanîna hevgirtineke yekcarî kir.

Dr. Bedirxan Sindî û gelek helbestvanên din yê herêma Behdînan helbestên xwe pêşkêşî Tehsîn Teha dikirin ku bi dengê xwe yê gerim û awazek xweş bike stran. Di çaxê ciwanî û kemlîna hûnera wî de jiyana bindestî ji aliyekî û mirina bêwext û dûr ji axa Kurdistanê, qedera hunermendekî ku xwe ji êş û janên gelê xwe dûr naxe, ji mere dide xuyanîkirin. Hemû jiyana Tehsîn Teha di nava etmofêrekî tejjî tirs û bêdadiyê da derbas bû. Lê wî ji dagirkerên welatê xwe re stran negotin. Ji bona wê jî hunera wî hunerek Kurdî, resen û nemire.

Piştî ku ji sala 1991an û pêde başûrê Kurdistanê ket destê Kurdan, azadiya xaka nîştiman derfetên nû ji hunermendan re jî afirandin, lê Tehsîn Teha ji ber êşa dil xwest xwe bigehîne Ewropa. Ew bi hizar hesret û xwezîyan ku rojekê yê bi dilekî saxlem vegere Amêdîka bedew û kevnar, xwe gehand welatê Hollenda, lê penaberîya wî ji aliyê îdareya penaberiyê ve nehat pejirandin. Êşa dil roj bi roj ew digûvişand û mixabin ew bêkes û xwedî, li dûrî Kurdistanê di roja 28.05 Gulan.1995an dilê Tehsîn Teha ji lêdanê sekinî.

Dema ku Tehsîn Teha ji bo cerahîkirina dilê xwe pêwîstî peran bû, mixabin hemû rêxistinên sîyasî, dewlemend û saziyên Kurdan ew ji bîr kiribûn, lê dema ku tabota wî şandin Kurdistanê zêdetir ji heft hizar dolarên Emrîkî pêre şandin!! Ev di rewşekê de bû ku kêmtir ji vê hejmara peran dikarî êşa dilê wî derman bike û ew ji bo gelek salên din di nava me de bimîne. Em Kurd bi taybetî û hemû gelên Rojhilata Navîn bi giştî " zindî kujên mirî perest"în. Lê xala herî girîng eve: Pêwîste heya nîrx û eymetên me saxin, em tev qedirê wan bizanîbîn.

Wesiyetnameya Tehsîn Teha

Tehsîn di kasêtekê de ku ji xanima xwe (Hebîbe) û her çar kurên xwe(Vehêl, Gelvan, Warvan û Dîrhat) ji welatê Hollenda şandibû Amêdiyê wiha dibêje:" Daxwaza min ya herî pêşîn serxwebûna Kurdistanê ye. Pêwîste Kurd qet li doza welatê xwe xiyanetê neken. Ger ez rojekê mirim min li axa Kurdistanê veşêrin. Lê beriya veşartina min li goristana Amêdiyê ava " Kaniya Mala" li laşê min bireşînin û piştê min di nava dilê axa Kurdistanê de veşêrin..." Bi giştî Tehsîn Teha xwediyê 8 kasêtane ku zêdetir ji sed stranên siyasî û folklorî têde cih digirin. Tehsîn Teha bi hunermendên mîna **Gulbihar û Eyşe Şanê** re jî stranên duqolî gotine û bi wan re li **Dihok, Hewlêr, Bexda** û gelek bajarên din yê Kurdistanê konsert pêşkêş kirine.(2)

Strana ku herî zêde ji aliyê gel ve hat pêşwazî kirdin, Rabe Cotiyar bû. Gotinên stranên xwe tev xwedî mesajên siyasî ne.

1406-BERÎVANÊ

Bêrivanê mal wêranê
 Şêrîne wey bê xudanê
 Zerka te bo çi vala ye
 Meşka te bo çi qetya ye
 Bêrivanê mal wêranê
 Şêrîne wey bê xudanê
 Pezê te bo çiyê mite
 Belavê ev ro kit kite
 Berîyê bêje şivanê
 Guh bide pezê xudanê
 Berîvanê mal wêranê
 Bêrîyê bêje bêrîya
 Esmer û can û zerîya
 Nêzîke ew bihar bêtin
 Ew bihara pez bizêtin

Bêrivanê mal wêranê

Berîyê qêr ke strana
 Da te nakin êş û jana
 Em ji tirsê qet namirin
 Em ji tirsê qawîmtirin
 Bêrivanê mal wêranê

Bêrivanê mal wêranê
 Şêrîne wey bê xudanê
 Zerka te bo çi vala ye
 Meşka te bo çi qetya ye
 Bêrivanê mal wêranê
 Şêrîne wey bê xudanê

Gotin û Muzîk: Tahsîn Taha

1407-XALXALOKÊ

Keç dibêje:

Xalxalokê li bextê te ye
Mala lawik li kêve ye

Kur:

Xalxalokê li bextê te ye
Mala cana min li kêve ye
Ji mêjeye li min berze ye
Dilê min hêj jî bi dûve ye

Keç;

Ji mêjeye li min berze ye
Xalxalokê de tu zî be
Dilê jê xerib xerib e

Keç;

Ne min roj e, ne min şev e
Bineciha lawêm bideve
Bineciha lawêm bideve

Kur;

Min jî ne roj e ne şev e

Bineciha canê dibeve
Bineciha canê bideve
Bineciha canê dibeve

Keç;

Xalxalokê li bextê te ye
Mala cana min li kêve ye

Kur;

Xalxalokê li bextê te ye
Mala cana min li kêve ye

Kur;

Canê dilê neçir kirî
Dil birîndar jîn vemirî

Keç;

Tev pepûka bo min girî
Tazîyew şînyê li ber kirî

Kur;

Tev pepûka bo min girî
Tazîyew şînyê li ber kirî
Mûzîk:Tehsîn Taha

1408-WELLE ŞÛ NAKİM

Welle şû nakim, bille şû nakim
Gustilya platînî reben
Li tibra xwe nakim
Welle min nevê bille min nevê
Kurê maqîle dayîkê
Bi quran min navê
Min bidin feqîrî
Min bidin kurmamî
Bila merê li ser zendê

Welle şû nakim, bille şû nakim
Dilê pismamê ebed
Qet ji xo nakim
Welle şû nakim, bille şû nakim
Dilê kurmamê reben
Li benda xo nakim

Yadê pismamê hewar e
Wê çima min birevîne
Yadê were, kurmamo
Bextê te u Xwedê dikim
De tu rabe min ji destê
Van kafira birevîne
Wele bi quranê pisti te da
Piştî te da
Hevalê ser can û dilê minê
Kesê xo nîne
Haware ema ne ez dotmama te me
Feqîrî bî, bê halî bî
Ezê bextê Xwedê
Min bihewîne
Halî min da ez razî me
Her ro sed sîyar
Yêt hêne xuyê
Her ro sed xwazgîn
Pismamo
Yêt hêne xuyê
Wele min nevê
Kurê maqîla
Mi bidne pismamê
Bila merê li ser zendê/**Mûzik: Tahsîn Tah**

1409-TARA CAF

Tara Caf (inglîzî: Tara Jaff) (* 1958) hunermendeka kurd û stranbêje.

Tara Caf sala **1958 li Bexdayê** ji dayik bûye. Hunermed, keça **eşîra Caf û Helebçeyî**. Tara, ji ber ku bavê wê jî hunermendê muzîkê bû, ji bal bavê xwe jî hatiye perwerdekirin û stîrîna bi zaravaya hewramî ji bavê xwe hîn bûye.

Tara Caf ji ber ku malbata wê bû penaber ji sala 1979ê vir ve **li Londonê dijî**. Di sala 1991ê de dest bi hînbûna enstrumana "çengê (arp) kir.

Enstrumana çeng heta sedsala 17an jî enstrumana mîrên faris û kurdan bû. Lê piştî hêdî hêdî wenda bû û qanûnê ciyê wî girt. Bi saya Tara Caf kurd dîsa vê enstrumanê nas dikin.

Tara Cafê konser li Amedê û Stenbolê jî dane.

**Tara Jaff: Şoreşa jinên kurd dest pê kiriye,
Hevpeyvîn: Diya Rûmet, 25'ê Pûşperê 2007,**

NETKURD

1410-TAXA FÎLA

Ne min go ji tere neçe taxa van fila
Wer dîyarê Werdeka wer dîyarê werdekan çavê bi kilan
Memikê wana sêvin wek top û gulan
Welle wê ji Me bivin miheba dilan

Çend car min got ji Te re neçe taxa wan
Bejnê wan ziravin bejnê wan ziravin mînanî hêlan
Kenê wan dirije ji Dev û Lêvan
Wele wê ji Me bivin bîlle wê ji me bivin ax Dîn û Îman
Ne min go ji tere neçe taxa van fila
Wer dîyarê Werdeka wer dîyarê werdekan çavê bi kilan
Memikê wana sêvin wek top û gulan
Welle wê ji Me bivin miheba dilan

Hin ji wan cot bi cotin hin çare çarin
Hin ji wan î bê dostin hin ji wan î bê dostin hinek bi yarin
Hin ji wan rukê wana sêvê li ser darin
Hin ji wan min çinî hîşt hin ji wan min çinî hîşt hinek min xwarin
Ne min go ji tere neçe taxa van fila
Wer dîyarê Werdeka wer dîyarê werdekan çavê bi kilan
Memikê wana sêvin wek top û gulan
Welle wê ji Me bivin miheba dilan

Ax min Riha kur kir Simbêla berdan
Tu ji Min bawerbike Tu ji Min bawerbike bi sozê Mêran
Dîn u Îman hebun ew jî min berdan
Tizbîya destê min jî tizbîya destê min jî ma li Mala wan
Ne min go ji tere neçe taxa van fila
Wer dîyarê Werdeka wer dîyarê werdekan çavê bi kilan
Memikê wana sêvin wek top û gulan
Welle wê ji Me bivin miheba dilan

1411-TE DÎ BÎNIM

Te di bînim,
Te na bînim lê gewrê
Dest li gerdanê wer tînim cana min

Aşiqê çavê şîn im esmera min
Qîza ji xorta distînim delala min
Tirsim bimirim, na bînim cana min

Daket ser kaniyê
Şar berda ser paniyê

1412-TE LÎ MÎN ÇÎ KÎR

Te li min çikir te limin çikir
Binêr halê min te limin çikir
Dil û cergê min heliya
Min ji te hezkir te limin çikir

Dilê min hêfîna kul û xema
Kanê sozê te ji min ra da

Min ramûsanek jê xwest
Ew heqê ciraniyê delal min

Riya Eyin- Tirbê bi qaş e
Paçê Zeko qumaş e
Hek hûn Zeko nas nekin
Eraq vexwar serxoş e

Tu dî bû li ber dîwêr e
Ez ji bejnê ne bûm têr e
Min ramûsanek jê xwest
Tirsa min ji Kûçik mêr e.

Hiş û aqil ji serê min çu
Ez bûm xwediyê kul û derda

Binêr porê min te sipîkir
Hêsir ji çavê minde rokir
Bi hesreta bejna zirav
Birîna min kure te derman nekir

Gotin û Musîk: Fevzî Kiliç

1413-TEMBURA MÎN

Darê tembura min dirêje
Destêm kine lê nagîje hehee
Je bu evina xwe û yarê
Çêkim helbestekê ji dile hehe

Zivistan çu bihar dihat
Dilê min geş bu gulek di çand hee
Gulê Nevrozê xemilîn
Gula dilê min ne çilmisîn?

1414-TENÊ

Tenê tenê tenê tu bi tenê neçe dara
Navê kurik nas nakim
Navê keçikê Bihar e
Reşkezî ji tîremara

Tenê tenê tenê tu bi tenê neçe cila
Navê kurik nas nakim
Navê keçikê Yargul e
Reşkezî ketine mila

1415-TENÊ TU ZANÎ

tenê tu zani kani gul u kulê min
gava min te hembêz kir li ber deri
beri maçê
nizanim di nav dumanê de winda
bun
yan ji bir bun gava tazi bun ser livina
xewê
çavên min bi kul in
kulên min ji dil in
min berê dilê xwe li ba te ji bir kir
min bi şir venek
ser holka pelê payiza evina te
dil di destê de te kuştî ye

Lawiko ji xêra xwezîya
Deriyê mîrê mira da
Ez têla temburê buma
Destê te ser dilê min buya

Ez geriyam ba denbêjan
Helbestek min da gerêdan
Buy evîna xwe û yarê
Ji warê şerîn ji KURDÎSTANÊ

Gotin û Muzîk: Koma Zerdeşt

Tenê tenê tenê çûme newala hota
Tenê tenêl tenê barkir ji barê rota
Navê kurik nas nakim
Tenê tenê tenê qîz bi qurbana va
xorta

Tenê tenê tenê çûme newala hîza
Tenê tenêl tenê min bar kir ji barê
gwîza
Tenê tenê xort bi qurbana wan.

bi xincerek ji berfê
windayi me li qiraxê lêva te li xewê
digerim

u tu di tenahiya xwe de belav dibe
belkirinek ji singa gotinên tozê
u kerwanên evindarên te ber bi
ezman dibin
bi destên sîpi ji bo te
u strana axê mabuna me saz dikin
kewa min i belek di nav tariya
diwaran de
xew nabe bê cira çavên te
**gotin : Rehimo-muzik : Abbas
Ahmed**

1416-TENÛNÊ

Tenûnê hoy tenûnê
Kewlo reşo tenûnê
Guriyê girto kemînê
Ku ti jifila nemînê
Taze me, hoy taze me
Genmokê ribasê me
Şêxa dîn ez ya te me
Me li li Hêzîlê derbas e
Me li Xabûrê derbas e
Golik ketine ribasê
Bû şerê mam û birazê
Bû şerê xal û xwarzê
Mam û birazê kî ji wan e
Xal û xwarzê kî ji wan e
Şerê ji mala mêran e
Girdîsa hoy girdîsa
Haco dîno girdîsa
Kew firîn çûne lîsa
Keçkê Batûya ser kîsa
Yên demanya werîsa

1417-TEŞÎ

Teşiya te bi darê bi gûzê
Min go ho zirav ho ziravê
Teşiya te bi darê gûzê
Mi go ho zirav ho ziravê

Bo tevn û teşiyê deyê
Mi go ho zirav ho ziravê
Çavkê xwe mi dît
Min go zirav ho ziravê,

Dilkê xwe heband
Dilber meşiya li eywanê
Çavkê xwe mi dît,
Dilkê xwe heband
Dilber meşiya li eywanê

Hat karewan û hat kerwan
Hat kerwanê van keran
Danî li herfa bênderan
Danî li milê bênderan
Ayşo û Fatê helandin
Kirne milê kembera
Hat karewan û hat kerwan
Hat karwanê qereşa
Danî li girkê qereşa
Eyşo û Fatê helandin
Kirne şorba nexweşa
Hat karewan û hat kerwan
Hat karwanê Mêrdînê
Danî bû li girherînê
Eyşo û Fatê helandin
Kirne darê mêzîna
Çara reş ne tu yar e
Hemalî bide hemalî
Mala Silemanê Biro.

Azadiya welat 97- Hemed Eta Salman

Teşiya te bi darê biyê
Mi go ho zirav ho ziravê
Teşiya te bi darê biyê
Mi go ho zirav ziravê

Bo tev û teşiyê yarê
Mi go ho zirav ho ziravê
Bo tevn û teşiyê yarê
Mi go ho zirav ho ziravê

Teşiya te bi darê biyê
Mi go ho zirav ho ziravê
Teşiya te bi darê biyê
Mi go ho zirav ho ziravê
Bo tevn û teşiyê yarê

Mi go ho zirav ho zirav
Bo tevn û teşiyê yarê
Mi go ho zirav ho ziravê
Çavkê xwe min dît
Dilkê xwe heband
Dilber meşiya
Li eywanê
Çavkê xwe mi dît
Dilkê xwe heband,
Dilber meşiya
Li eywanê
Teşiya te bi darê tuyê
Mi go ho zirav ziravê

Teşiya te bi darê tuyê

1418-TEW TEW DÎNÊ

Ez ne dînim, te ez dîn kirim, hey la dînê
Ez ne dînim, te ez dîn kirim, tew tew dînê
Çol û peseran wergirin, hay la dînê
Ez gunî bûm kedî kirim, tew tew dînê.

Konê bavê te giran e, hay la dînê
Şêniya bavê te giran e, tew tew dînê
Barkirî ga û garan e, hey la dînê
Tirsa min jî Romê giran e, tew tew dînê

Konê bavê te hindike hey la dînê
Şêniya bavê te hindike, tew tew dînê

Mi go ho zirav ziravê
Bo tevn û teşiyê pirê
Mi go ho zirav ho ziravê
Bo tevn û teşiyê pirê
Mi go ho zirav ho ziravê
Çav xwe min dît
Dilkê xwe heband
Dilber meşiya
Li eywanê
Bi çavkê xwe mi dît
Dilkê xwe heband
Dilber meşiya li eywanê.

(Ev strana li dora Çolemêrgê tê gotine.)

Barkirî ga û golik e, hey la dînê
Tirsa min jî Romê hindik e, tew tew dînê

Wî Feratî nale nale, hey la dînê
Wî agirî nale nal e, tew tew dînê
Ber xwe anî koç û qal e, hey la dînê
Memikê dîna min sêvê tel e, tew tew dînê.

Wî Feratî xuşe xuş e, hey la dînê
Wî agirî xuşe xuş e, tew tew dînê
Ber xwe anî qal û qirş e, hey la dînê
Memikê dîna min sêvê tirş e, tew tew dînê.

Kovara rewşan hêjmar 8.

1419-TEW ZER Ê

Jorda hatî refik qazo
Wî dilo yo yo yo yo
Jor da hatî refik qazo
Tew zerê wez mêvanê teme

Hêvrî girtî gaz bi gazo
Wî dilo yo yo yo yo
Ez çibikim dewet bê sazo

1420-TEXTOR

Textor birîna min kuwîr e
Ji kevin de ye pir pîr e
Derman bik eger tu jîr e
Textor

Birîn ne birîna dil e

Tew zerê wez mêvanê te me

Jor da hatî refik cuko
Hêvrî girtî sûk bi sûko
Ez çibikim dewet bê bûko
Tew zerê wez mêvanê te me
Gotin û Muzîk: Gelêri

**Berhevkar: Y. Ersahin & A.
Dogan**

Ne ya hestî, dest û mil e
Canê min tev ji ber kul e
Textor
Çiye, tu dibê rab û rûnê
Derzî û derman nayê sûnê
Canê' m divê serxwebûnê
Textor
Gotin û Muzîk: Hekîm Sefkan

1421-TEYRÊ Û QERÊÇOLÎ

Ji devê dengbêj Fadilê Kufragî

EFSANEYA TEYRÊ Û QERÊÇOLÎ

Teyar ji Qereçoliya Qerêjdaxê bû. Axayekî xwediyê êl û êşîr bû. Li dora pêncî sal berê ku xela çê dibe li zozanê Rindolê, dibêje “ **Ezê herim beriyê Mêrdînê**” û di nava erdê Metînan ku bi ser Dêrîka Çiyayê Mazî ve ye derbas bibe lê gavanê gundê Gola Gulê ya şemrexê derdikeve pêşiya wan. Pêşiya wan digire û bacê ji wan dixwaze û bûyer ji vê pêve mezin dibe.

Ji devê dengbêj Fadil Kufragî Teyarê Qereçolî:

Li Metîna Qerêjdaxê xela çê bû. Beriyê Mêrdînê ji berê de madena genim e. Berê jî xelkê bi destan genim diçînin. Îcar her tim ku xela çê dibû millet diçe beriyê. Dema li Qerêjdax jî xela çêdibe mirov ji Teyarê Qereçolî dibêjin:”law hinek merivê we li beriyê hene ji xwe re herin ba wan”. Teyar jî rabû ew û şeş birayên xwe û çel hebê bi tiving tevî wan 72 heb Qereçolî pev ketin. Bi qantiran dane serê rê. Gotin:” emê herin nava mêrên xwe. Bikirîn belaş bi yadîgar be emê herin ji xwe re tenê hilînin”

Îcar, jê çel heb bi tiving bûn û 32 heb jî destvala bûn. Xweheka Teyar hebû navê wê Begê bû. Îcar Begê got:” welleh keko ez jî bi we re bêm” Teyar rabû Begê jî bi xwe re bir.

Got:”Him emê mervên me bibînin û him wexta ku em li çolê datînin, tu karî ji me re xwarinekê bêvanekê çêkî. Ez axa me tu(tû) jî xweha min î. Makes nikarê bi çavbeqê li te binêre....

Lê dayê lele, le dayê

Ay le dayê le dayê

Weyla li serê zivistanê berf û baranê li min barya yê

Rêya min wendayê dayê

Weyla mam li ber destê şivan û gavanê çolê dayê

Ay lo lo lo lo.....

Ay le dayê le dayê

Le Xwedêyo ezê dilê mi dibê yi

Gava vê galgala wer dibe yi

Erê îro vê sibê bi zozanê Qereçolî hat û pê de tê yî

Vê şevê hêwirî li Gola Gulê yî

Lê Xwedêyo derdê dilê mi dibe yi

Belê me go ne bi xêr û ne bi silamet

Teyr wê şevê li ma li Gola Gulê yi

Ereê sehera serê sibê qantir derxist ji hewşê yi

Bira Xwedê gûrkî têxe mala Nordo qewed gawad lawê qewed gavanê Gola Gule yi

Wê sibê kelo girî dibû li ser şujdê yi

Go ya rebê îzetê tu îro neynî pêşiya me me bele yi

Erê dewar derxist ji nav xopana Gola Gulê yi
 Berê wan de îro çiyê, Banqîr, navbêna hêla Mantoqê yi
 Le vê sibê taştiya nêzîkî nava re ye
 Duxanek wek mijekê girtiyê erdê yi
 Kerwana zewal, Duxan û Murad li pê yi
 Lo lo lo lo.....
 Ay le dayê le dayê lê dayê
 Law ji bona Xwedê em rewînin
 Law ji bona Xwedê em rewînin kerwanin birçînin.
 Law li zozanê Rindolê li me bû xela zad û bûha yi nan şêrînî
 Çend mere(mêrê?) me henin li qizila mey rengînî
 Me go qey emê xwe bera nav wan din jêrînî
 Ay le daye le dayê le dayê
 Welya li mi gaziya du birayê dayê
 Le li vi Xwedêyo ezê dilê mi dibe yi
 Bira ne bi xêr û ne bi silamet ve galgala wer dibe yi
 Hela gavan dewar berda çolê yi
 Hema vê sibê ebeka xwe raxist devê rê yi
 Erê destê xwe vekir li ba rabê îzetê yi
 Got: law kerwano ez ketim bextê we û Xwedê yi
 Erê reca mi îro ji bo rebê Îzete yî
 Ji bo nebî Memhet bavê Fatîmê yi
 Ji bo xatirê Xocê Xizir sîwarê xeybê yi
 Ji bo xatirê Şêx Evdilqadir li erdê bexdê yi
 Ji bo şêx Evdirehmanê Aqtepê yi
 Ezê vê sibê galgale kê ji we re bibê yi
 Belê vê sibê zor neqedandina dinyê yi
 Vê sibê bûye girîna dahlê yi

Wê, vê sibê heryekê sedeqê serê zarê xwe
 Hûnê her yekê (ç)şîtik û barûde Gulê bavên ser ebê yi
 Erê îro vê sibê çel hebê Qereçolî debeş li pêşiyê yi
 Belê 32 heba destvala dayi pê yi
 Mi dî Teyar zîvirî her çel hebê li pêşiyê yi
 Got: gelî hevala hûn ji vî zilamî re çî dibe yi
 Ka vê sehera sibê hatiyê pêşiya me ji bo xatirê Xwdê yi
 Sankî şivaqa kasim li me dayê li horta çiyê yi
 Hela vê sibê kewa dest avêt tariyê yi
 Ma herkesê derbek bera kewê da derba me çû li tuşê yi
 Lo lo lo lo lo.....
 Law gelî bira rewînin
 Law belê tu bela xwe bidê em kerwanin em ne genimçînin
 Em mislimanin ne gawirin

Heger hûn eslê me bipirs in em Qereçolînin
Li zozanê Rindolê li me bû xela nan şêrînî
Çend mêrê me henin li qizila mey rengînî
Me got qey emê xwe bera nav wan din arvanekî bînin
Me nizanî bû Xwedê teala me li ve bela mezin biqewimînî
Ay lo lo lo lo
Lê Xwedêya gava Teyar vê galgala wer dibe yi
Belê Teyar ewilî destê xwe xist kundire xwe
Derxist çîtik, barûd û mîrata Gule yi
Heryekê çîtik û barûd û Gule yi avête ser ebê yi
Hema çel çîtik û çel Gule tamam bû li ser ebê yi
Gavan li dora kerwên dilîzî bi çirûzê yi
Kêfa gavan gelekî tê yi
Gavan xwe bi dev û rûya avêt pêşyê yi
Go law kerwano rica min heye
Niha yek bû, îcar bû dudu li vê derê yi

Reca min ji bo Îzetê yi
Ji bo Nebî Mihemed bavê Fatîmê yi
Ji bo xatirê Xocê Xizir sîwarê xeybê yi
Ji bo xatirê Şêx Evdilqadir li erdê bexdê yi
Ji bo şêx Evdirehmanê Aqtepê yi
Weleh bi sî cuza Quranê Umet Mihemed pê bi Misilmanî ji bavê Fatîmê yi
Reca min, îro qîma bi çîtik û barûd û Gulekê nayê yi
Hûnê heryekê xêra xwe yekê din jî bave ser ebê yi
Hela zorî neqedandina dinyê yi

Haya we ji tune dengê daholê tê ji xopana Metîna Gola Gulê yî
Belê husen axa îro vê sibê li ser qesrê yi
Erê millet û alem tamam dihere dore yi

Binêr teqîn ji gişa tê nema ji mi tê yi
Geriye Teyar got: gelî kerwana dilê mi dibe yi
Erê binêrin ez ewilî li pêşiyê dave yi
Emê vê sibê kewaşivaqa qasim dayi li horta çiyê yi
Sankî kewa dest avêt taliyê yi
Me herkê du derbê xwe berda, derba me çû li tuşê yi
Bira bibe sedeqa serê me ji Rindolê heya qizilê yî
Emê her yekê çîtik û barûd û Gulakê bavên ser ebê yi
Her yekê destê xwe yeko yeko di kundir de dakirin şîtik û barûda avêtin ser ebê
yi
Heya niha li ser eba gavên çel bû bû heyştê yi
Lo lo lo lo lo

Ay lo lo lo lo
Teyar bira Zozane Rindolê di gaziya me nayê
Weyla ma li ber destê gavan û şivanê çolê ye daye
Ax weyla li min kihêla serê tewla yi
Weyla li min gazî du bira yê
Teyar bira û em çi ketin ve belayê

Kovara Înternete Mehname.

1422-TÊLÎ -1

Straneke Kurdî ya Kevnar ji sedsala 19 an Tîpghastin ji tîpên erebî: Cankurd

Mala me ne bû di welêt e
Di ser ra çiya ê Zerk e
Di bin ra xopana Xamirpêt e
Sed heyf ji biskê ji çavbelek
Malê xwe bidim serê xe (xwe) deynime ber cilê te

Kirasê xelqê delalê şelîne
Qilçikê dê da (tê da) erebîne
Ezê herim silamiya (silaviya) xala gerdenê
Cotê zermemkan recacîne

Dilê min mîna xana musafiran
Dê ra (tê ra) dibuhêrî kerwanê giran
Tirsa min evdalê Xwedê ew tirs e
Ez herim welatê xerîban bimirim
Li ser min nequrîne bav û biran

Bejna delala min zirav e weqtê bişkê
Ezê herim Erdiroma xopan gumrik bînim bidim piştê
Kul bikeve mala qumsî fezûlan
Çewan nahêlin gavekê rûnim li teniştê

Hesen paşa li jor e
Di bin da kanî gewr e
Ez xazgêniya bişînim mala babê
Eger neda, ezê bibim bi destê zorê

Hesen paşa li wî gazî

Tê da diçêre peza bazî
Ezê xwezgêniyan bişînim mala babê
Eger neda, ezê bibime Cihor axayê Berazî

Gula baxanî bibîne
Xewa di vê goranê şîrîn e
Qîzê ku li malbabî
Agirek di dilê min da dişewite
Min haj dilê te jî nîne

Ezê xanîkî (xanîkî) çêkim ji rîhanê
Derîkî dikimê ji piltanê
Ez û xelqê delalê Têlî
Tê da rûnin hersê mehê zivistanê

Ezê xanîkî çêkim li vê dûzê
Derîkî têkim ji darê gûzê
Ez û xelqê delalê Têlî
Tê da rûnin hersê mehê di Temûzê

Ezê xanîkî çêkim li vê milê
Ezê derîkî têkimê ji darê gulê (dargulê)
Ez terka xelqê delal(ê) Têlî nakim
Heta stêrka sibê li min hilê

Hezkirina dilan pir şîrîn e
Ne firotine, ne kîrîne
Heta qiyametê dil bi kul e, bi birîne
[Heta xweş e dil bi kul e, bi birîne]
Hatî karwanê bargiran
Danî li hewşê di van mîran
Memkê xelqê delalê Têlî mînê fincanê ferfûrî
Dane destê van wezîran

Hatî karwanê Bazirganan
Danî li çiya ê di zozanan
Memkê xelqê delalê Têlî mînê fincanê ferfûrî
Dane destê van nezanan

Min dî li pencerê
Destê xe (xwe) avête qolana kemberê
Memkê xelqê delalê Têlî mînê fincanê ferfûrî
Li Qudsê şerîf pê dixun ava kewserê

Hatî karwanê gulan
Jê tê bîna qerefîlan
Xwedê hasil bike
Mirazê herdu dilan

Der mala me ra bihortî
Kuro dilê min tu girtî
Paşî te wee'dê we be
Ji kesî ra nebim tu dergistî

Tu rindî mîna çira
Xwedê hebînê (tu) ji mi ra mebê bav û bira
Xwedê dizane ji bo xatirê te ez hatim vira

Derketî stêrka karê
Şewqê dabû guliya darê
Xwedê mirazê min xelqê delal bike
Bi rê kê dana (danê) vê êvarê

Evîna ser evînê
Ez û xelqê delal, emê bikevin vê texmînê
Evîniya min û xelqê delal
Mîna evînka (evîna) Mem û Zînê

Lê lê gewrê, derketî stêrka xol e
Şewqê dabû tirba Muhemmed ummeta resûl e
Lê lê gore, heft xûnê min li ser bavê te be
Ramûsankê tu bidî min ji piş ve qebûl e

Lê lê gewrê, ezê te pêşkêş kim
Li nava topê di qumaş kim
Nava sing û berê xelqê delal
Mînê kevirê mermer her ro sibana [û êvaran]
lê nimêj kim

Payîzê li behîrê (biharê) kire gazî
Daran pelikê xwe weşandin mane tazî
Ta reb, hewara min, Xwedê bike vî mirazî

Mînê diyarê segîran (feqîran)
Bejna xelqê delal mînê reşerîhanê nav keviran
Ez kewa xwe nadim

Bi laîla (leyla) Zerkan, giregire di Cebran

Derê mala me bi gez e
Lê diçêre berx û pez e
Derdê min axçîka file, memkê teze “Axçîk bi Ermenî: Keç”

Gulê min bi mar be
Pêşiya te bi dar be
Bi ku da herî stoyê te li ser min xwar be

Der mala me ra tu meş meke
Çehv li xelqê keleş meke
Xwe li ber Xwedê rûreş meke

Îro rêwî min kete rê ye
Kiras derpî sipî lê ye
Lawikê min pê tê ye
Hêviya wî Xwedê ye

Kuro tu diçî min ji bîr meke
Sêvek bidme te di cêba xe (xwe) ke
Tu carcaran min di bîra xe (xwe) ke

Ez dêçim tu dimînî, ezê sebrekê ji ku bînim
Pê dilê xwe yî (xwe yî) xerîb pê bixapînim

Malê qumsiyar ji gund der be
Bila stûnê wan marê zer be
Min hêvî ji Xwedê heyê
Mezinê wan bimire,
biçûkê wan sîle (sîle) li ser be

Qumsiyar rû di reş bin
Sabûnê wan qîr û heş bin
Çewan nahêlin du dil bevra (bi hev ra) xweş bin !

Serê di sebeb
Min hewara Xwedê binalin ji kezaban
Mezinê wan bimirin, biçûkê wan bi teban (tevan)

Kuro, ezê çibikim bi malê dinê
Mishefek hatiye firotinê
Ezê ji keleşê xwe ra bikirrim

Bila here ber xwendinê

Ezê herim nava Hevîdan
[Qîzê gote: Ez diçûme nav Hevîdan]
Bigerim ji xwe wê da
Ezê qurbana keleşê xwe bibim tê ji wê da

Min lawikê xwe dî li ser xaniyan
Min îşaret kir bi tiliyan
Ezê bi qurbana xelqê delal bikim
Her çar bavê Hesniyan

Ez nexweşim, were ser min
Destê min di sarin, pê di germ in
Qîzê kulmalbav, tu xeber de [tu xeber bide]
Bila ruh' bê ber min

Êvar e çaxê henekan
Çira danîne ser tirekan
Xelqê delalê Têlî mînê kewkê (kewê) gozel
Ketiye bav (nav) werdekan

Sibe ye, sibe mor e
Giya li xopana gundê me bûye tor e
Xelqê delal mînê xam birin Dêrkê
Qerqaşê bi pal û pol e

Eba kij û eba li piştî
Tu li ser rêya min rûniştî
Ji çî weqtê da te ez kirîme
Mînê marekî nîvkuştî!

Min dî li ser xanî sekinî
Eba li ser milan dimekinî
Xwezla min bizaniya tu ezebî ya bi jinî

Mînê diyarê çilebaşîyan
Bejna xelqê delal li rîşîyan
Hewara min Xwedê hazirba ba
Xwedê bike mirazê me herduyan

Ez bilbilim, bilbilê gulî
Ezê hêlîna xe (xwe) çêkim li hîştta [zevînê dor kelê] Mûsilî

Lawkê xe (xwe) nadim bi şêxê Teyaran
Bi zor Temir paşa ku rûniştiye li sîka (siya) çadirê

Bejna lawikê min mîna minar e
Bi “qulhuwellah” çûme serî, bi dua'n hatime xare
Lawikê min mîna ruma Elopaşa bi îtîbare

Ey lê Gorê, dilê min evdal kula qîtran (e)
Serê min safî nabe ji mij û ji dûman e
Ezê dê du çava, porê di reş, dêmê gulê
Li xe (xwe) heram bikim nan û avê welatê hane

Min xwest û bavê neda
Ezê xwe li ber derî bikim qeda
Ezê xazgîniya bişînim eger neda
Ez(ê) bêm welatê Serhedane (serheda)

Ê lê rindê, çiya bilind e te nabînim
Sorgulê sor e naqetînim
Xênî gewra xe (xwe) tu dêlî nahebînim

Berfa gundê me giran e
Lê lê gewrê, gul û çîçekê gundê me bi derman e
Ez çûme welatê xerîban
Hatim min dî nava sing û berê gewra min tevdane

Ê lê gewrê, Xenûs a şewitî Bîngol (bîn gul) di berdane
Nava sing û berê xelqê delal Têlî
Dibûme qotka kul û derdan e
Jina xerab rastî meriyan bê, ne tê kuştin, ne tê berdan(e)

Xenûsa xopan der be(r) jêr e
Kevir li bone (li bin e) cûzan û kêr e
Sed heyfa min tê bi xelqê delal Têlî
Bidine yekî kotî miskîn bêkêr e

Bejinziravê ji şemayî
Kurk reşê ji livayî
Tu li cem xelqê kotî rûmene
Li dilê min jî nayî
Min dî li ber derî livî
Enterî xelqê delalê şam (çav) şevşevî
Sed heyfa min tê bi xelqê delalê Têlî

Di paşila yekî kotî da dinivî

Qîzê, say sipî li te nayê, tu bi derxe
Ezê herim Erdiroma xopan, destkê qeytan pişkoj bînim li ber xe
Şevikê min di paşila xe (xwe) ke
Ewan pişkojan li ser min tev xe

Her çi kesê malcîran e
Sê roj sê şev dibe xeberdane
Hûn ji Xwedê bizanin cinneta baqî para wan e

Bah û baran tev tê
Şee'r û kitan li bejna te tê
Her çi kesê, ku malcîran e çewan xew tê !

Sêvkê sor min neqîşand
Misk û enber min tê hilkişand
Îsal çend sal e ji bo xatirê te min hêvişand

Ey lo kuro, ez û tu cindîne
Li Erdiromê me hev dîne
Tirsa min ew tirs e
Yek ji me bimire, yek bimîne

Malê Şêxan giştan
Danîn li van piştan
Dilê min (û) lawikê min hevreş kirin
Bi kaxez û nivîştan

Keyxî ye, xweş Keyxî ye
Ne qadî ye, ne muftî (ye)
Hesen begê min tê da bînbaşî ye

Bejna te zirav e mîna derzî
Ji pê ra zulf e, ji par ra kizî
Ezê bi qurbana te bikim
Kurmancê xudanê hezar pezî

Ez ne şee'r im li serê te bim
Ne saçiba xeymê li nava milê te bim
Xwedê mirazê me bike
Ezê heft salan ji te re berdestî bim

Ey lê gorê, ji Qersê heta Qersê
Hol dike tapanê Misrê
Ji tirsê kekê Mîrze begê ne bûya
Min(ê) bigota dilê min kete qîza filane kesê

Lawikê min palî ye
Bi tina milê xe ye (xwe ye)
Tirsê min ji germa havînê,
ji berfa çiyê (çiya ye)

Derdê kofîsistan
Av dixarî bi gulmistan
Sê mehê havînê te li min kir zivistan

Sêwî me sêwîkî çakim
Ezê şûrê xe (xwe) nû seqa kim
Heft mêrê mala babê te
Bi niq mêrekî hesab nakim

Sêwiyo tu mebê wê xeberê
Heft mêr ji mala bavê min bi derê
Dê te bikin şuxulê yek xencerê

Qîrmil e xweş Qîrmil e
Malan danî li mêrga şil e
Qîzê wan çêhv bi hêstir in
Li pê koçê narîn dudil e

Qîzê roja te bi xêr, îda te binbarek
Min sehkirî, te di ser mi ra girtî yarek
Eger ji min çêtir e, li te binbarek
Eger ji min xirabtir e, pêva bide koremarek

Eger mela ye bi ser da hilşe dîwarek
Eger êkincî ye di bêderê nê (neyê) cembarek
Eger Kurmanc e di malê nemîne berx û karek
Kula Helebê bikeve mala bavê te salê carek
Ez (û) tu bi tinê bimînin, xelqê bibêje: li hev binbarek

Êvar e ewranî rengereng e
Domama min kutayî sing e
Mukut firiya kete li gozka ling e
Ezê herim du hekîman bînim ji orta Fireng e

Hekîmo bi Erebî wêlî wêlî
Bi Kurmancî hêdî hêdî
Bi Tirkî yawaş yawaş
Bi Fileyî wişî wişî
Tu derman bike gozka ling e

Ê lê gorê, bejin ji dara Tûrincê
Te dev û diran ji heba birincê
Memkê xelqê delal [dibêm]
Dermana taybayîn e û lavê (li vê) qulincê

Bejna te ji dara Hilî
Te bi ser xe (xwe) da berdaye poxik û hemîlî
Xwedê mirazê min û te bikira
Bila bi ser me da bihata Erebê mewlî

Nezan bi min nezan
Ne serê xe (xwe) girêda bi heft (duwanzde) rengan
Memkê xelqê delal Têlî mîne sêvê Wanê
Ezê bixum li şûnê çirezana (kirezana)

Bejna te ji dara Çinarê
Hişîn bûye li koka zinarê
Stoyê lawikê min xar bûye
Li ber kapê xumarê (qumarê)

Mûşa şewitî di gelî da
Dar xar bûye ji serî da
Min çewan umrê xe (xwe) girêda
Bi umrê jina jinebî da

Ê lê gorê, ez nexweş im, di tayî da
Tu carekê were bi yî da (bi vî alî da)
Tu ramûsanekê bide min di riya Xwedê da

Ê lê gorê, te bejin ji dara Sukûtê
Her çi dema di bîra min metê
Aqilek dihere, yekî din tê

Ê lê gorê, gelî kûr e, ez daketim
Xewa min hate ez raketim
Ez bilind firîm alçax (nizim) ketim

Ê Lê gorê, Erdiroma xopan ji min dût e
Min ji gora xe (xwe) ra şandî selamxêr e
Ez nikarim bê, tu bi ser mi da carek were

Ê lê gorê, ji vir Erdirom çiqas qas e (çi qas e)
Hemî tê da xelqê nas e
Bi min, bi gora min ruh'ek e, yek kiras e

Çivîkê tu qasidî
Li rêya Erdiroma xopan tu dişidî
Xwedê hebînê tu xeberê (xeber) werînî
Te gora min li ku dî

Çivîkê tu bi îlahî bikî
Tu selamê min li îpê kî
Li Erdiroma xopan da
Li gora min ê cindî bikî

Ê lê gorê, ez heliyam, bûme şima
Lê rindê, te çira nego çima
Ez seba xatrê çehv û berê belek
Bejna zirav e ez hîrete mam

Havîn e havîn e
Xelqê gulê xwe çinî ne
Gulê min evdalî bi tenê,
Bi doz û bi dawî ne

Erdiroma xopan e di girî da
Eve cî dî di çirê da
Xwedê mirazê min xelqê delal bike dinê da

Ê lê gorê, Arî ye xweş Arî ye
Di bin da Darebî ye
Ez qurbana lawikê xe (xwe) bim
Bi gulank û bi tûmerî ye

Kanî bi min kanî
Van zeriyan av jê anî
Xwedê bike mirazê min û lawikê mişkanî

Ê lê gorê, dilê min wilo daketî
Şei'r û kitan li bejna te tê

Xwedê mirazê min (û) xelqê delal bikira
Min bişanda dû her çar Bavhesenî bi aniya dewatê

Îşev şev e'zîm e
Rûniştî me bi h'alê gora xe (xwe), pir girî me
Ew lo gorê (kuro) tu were
Min bixaze (bixwaze), Xwedê ji qelenê ra kerîm e

Îşev şev eyan e
Destek hate ser ciyan e
Min destê lawikê xe (xwe) nasî nekir
Min dî ku qaşa hingo li yekî bi nîşan e
Ew lo kuro,
Şevê nîvê şevê li min bû duciyan e
Min dî desdek (destek) li nav sing û berê min geriyane

Min gote qey suwarê boke ye
Ji pêşî cerd û talanan zivirî
Mi nizaniye Şeytanê lee'netî bû, bi min keniyane

Hatî Roma bin duser e
Ji meydanê kirî dere
Hezar qawîxê Romê hatî yek pere

Şerek bûye li Sarsûyê
Zor Elî paşa ketiye çirxecetîyê
Hezar suwarê Romê revîn xe (xwe) dane Darebiyê

Şerek bûye li zozanan
Çehv nabire ji mij û dûmanan
Ewqa meriv hatîne kuştin
Têr naxun goştê însanan

Kela Wanê çarde derî
Lê digere Nasirê Xemî, cotek zerî
Qîza mîr Çoban, xûşka Kok axa
Bûye hêsîrê Elî axayê Heyderî

Lo dilo, burc li Stenbolê sipî ne
Di ser ra Qeredengiz e, di bin da golê bi binî ne
Xwedê hebînan, hûn bi xatiriya xerîban mekin
Ji çi wetenî xe (xwe) bi hîvî ne

Dilo suwaro
Lo dilo çiya li min bûne cotin
Hespê şengesuwarê di min, Gunê (Gemê) Cizîrî digotin
Ez çûme Diyarbekrê min dî zînê suwar
Min li ser milê tilalan difrotin

Lo dilo, hatî qulingê berê
Emê destê hev bigirin, herin pêşî
Emê jê bikin suala xerîbî
Lo dilo, te bi kê ra dûman diye
Tu bi mi ra bi dimin (dijmin) î

Hespê birayê min dudu ne
Gemê Cizîrî gotine
Hespê birayê min cot bi cot li dergahê firotine

Minê diyarî sofî
Eskerê lawikê min giran e, bi taxbûr (tabûr) tê
Cewab hatiye dibê lawikê te birîndar e, talan di dû tê

Dilo, hespê lawikê min bozekî xenê
Xalikê lee'nî nişanek li gerdenê
Suwar min dajo qalagonê di giran bi tenê

Dilo suwarê min egîte suwaran
Tu ruma (xe) xwe hilîn, here van diyaran
Suwar(ê) min qenc e di roj(ê) gazî û hewaran

Dilo, tirba suwarê min li çiya ye
Li hirmê jorîn e, li ber belkê di berfîn e
Serî li kulfetê suwarê min geriya ye ji canib Xwedê ye

Dilo, sube ye, sube sar tê
Dengê nobedarê kolê (kelê) îro qewî bi min tahl tê
Neytê (meytê) cindî, suwarê min, Waye (vaye) ber bi mal tê

Dilo, ezê hespê suwarê xe (xwe) derxim ji xamê
Dest û pêyan biûm ji ritamê
Îro sê roj e cewab hatiye,
Hespê suwarê min şandîne olamê

Dilo, suwaro, birîndaro, birînxedaro, ez suwara dibînim
Berê xe (xwe) didimê, pişta xe jê digerînim

Ez digirim nagerim, qet kesekî mîne suwarê xe nabînim

Dilo, dibê li Erdiromê derketî ferman e
Wezîro ji destê te feryad û fixan e
Îro payîz e, dibê derketiye fermana serê van xortan e

Dilo, dibê dengê hespê qîr tê
Li serê serhedan, li binê Cezîrê tê
Cewab ji mîr hatiye, dibê lawikê te birîndar e, ji cem paşê tê

Dilo, xem xeyalê min xûnî ne
Malê me barkirîne, zozanê me xalîne
Roja bine rojê, min dizaniya suwarê min qismetê mi nîne

Dilo, xeman mexe (mexu) zêrav nebê
(Bila) kemer li piştê te sist nebê
(Tu) herî welatê xerîban hêsîr nebê

Dilo, qaz û quling û bet in
Hersê bi hevketin
Xerîb li welatan bê rûmet in
[Dilo, suwaro, birîndar û birîn e]

Dilo, qulingo tê ho diqîrîne
Li diyarê Mûşê xopan xe (xwe) datîne
Kê dîtiye ewlad here, dê û bav bimîne?!

Dilo, go: Tu here, ez î tê me
Menzila te dirêj e, ya min kême
Xela birîndarê şûr û ruman e
Ez birîndarê mêre kolî me

Qulingekî hat û bihûrî
Li mêrg û çîmenan dayiwêrî
Sewta (dengê) wî qulingî mîna sewta (dengê) xelqê bira mirî

Dilo, giya ê çîyan li min zer bû
Xelqê delalê cindî di nav da bê xeber bû
Dilê min mîna Sîpana Xelatê mij û dûman li ser bû

Dilo, suwarê min suwarek dîn e
Serê xe (xwe) bi felekê ra dihejîne
Zengoyê wî zerîn, zergê wî zêrîn e

Dilo, havîn e heyam debirê
Ez bi suwarê xe (xwe) ra ketime car û cebirê
Ez suwarê xe (xwe) ji bîr nakim
Hetanî ez serê xe (xwe) danim qebirê

Dilo, bejna xelqê delal dibim rîhana kursî
Teterek ji Teterê Stenbolê hat û lê pirsî
Sed heyfa min tê bi çehvbelek, di bin axa sar da ditewsî

Wezîro, tu bi Xwedê kî, kitêba nû mishefan, bedenekî bişîmî
Mûşê xopan gîregîran bînî
Şuxulê xirab çêkî

Dilo, ez giliya xe (xwe) bi kê kim
Bi kekê Mîrza begê, suwarê hespê şê kim
Qotoyê Evokî bişînim, şuxulê xirab çêkim
[Şemdîn axayê Zerkî bişînim, şuxulê xirab çêkim]

Dilo, kekê Mîrze begê rûniştiye li ser bengê
Min destê xe (xwe) jêr da avête ategê
[Ezê herim destê xwe bavêjim ategê]
Heta ez xweş im nakim terkê

Mûşê şewitî tev xulxulî
Paşî li pêşî fitilî
Piş mêrê kek Mîrze begê herdu kurê Hacoyê Dumilî

Lo Dilo, dibê hesp felekdar e
Ne kum e, ne hevsar e
Felek qul e, derman e, bi î' tîbar e

Dilo, te çima li min weh(a) kir
Te ez kir me qendîlê polat [qendîlek pola], derîkulk li min şima kir
Çehvê dostan te kor kir
Dilê duşminan te li min şakir

Dilo, dibê Helebê vir (wê) da Hema
Darê Zeytûnan hişîn bûne li berê (ber) çeman (çema)
Suwaro, tu serê xe (xwe) hilîn, kulfetî li çolê ma

Lo lo Şiwîso (Şawêso) te malik şewitî
[Kulfetê te me dilo, suwaro, birîndaro]

Tu çima li ziyaretê natebitî
Ezîrê Qurmo Miradî, tokê fermana li serê te hebitî (xebitî)

Deşta Mûşê deştek pehn e
Hîte hatin bi tepan e
Şewîş Hesênê Hemdanî da bi cotek lekan e (legan e)

Umer bir tu mede van Hilanan
Em revîne Bilekanan
Em mêr bûna, çadira sipî, konê erebî
Me ne dihişt li qazanan

Umer suwar (bû) li cehnoyê
Ajote ser kaniyê
Go Umer, ez xweş bimînim
Ezê begemê bînim li şûna Hemdînê

Sultanê ha Sultanê
Tu şee' rê bavê ser kitanê
Seedo, Dilo, kuştine meha îda Remedanê

Kurdnigazî bi pîvaz e
Van çawîşan gaz û gaz e
Cewab hatiye dibê Seedo kuştine, Dilo ber miraz e

Seedo, Dilo, herdu bira ne
Li meydanê nav di hevda ne
Cewab hatiye dibê hespê Seedo, Dilo, mîrat mane

Seedo, Dilo, suwarê boza gir e
Dibê boz di bin da dixingir e
Lê lê Şerê, rebenê, pijgîrê bav ser cotê demançan bila toz negire

Lo lo Neemo, lo Neemo
Qehwecî mala Mîrza axa qawe vedixware
Gava li Neemo dibû dengî
Diwê (divê) derketa xara mala Reşkal e

Deşta Xaltan bû hewar e
Qehwecî mala Mîrza axa qehwe vedixware
Qehwekî bîne ji Nî' metê mi ra, birîndar e

Ji baxan heyra baxan

Bejna Neemo mînê sêvê ser şaxan
Gava li Neemo dibû dengî
Tê (Tu yê) derketa xara mala Mîrza axan

Deşta Xaltan bûye şîn e
Qaweçî mala Mîrza axa qehwê digerîne
Lo lo qehweçî Xwedê kî qehwekî ji Neemetê mi ra tu bîne
Pîşê mîrê Neemetê min tunîne

Li Mûşê kavir (kavil) kirî
Li Rewanê hogoçê (hogîç) birî
Çewan kekê Horkan kete ber mirinê reng guhêrî
[Çewan hat ji mi ra,
Lawikê te ketiye ber mirinê ji giryam (girî)].....

1423-TÊLÎ-2

Têlî, Têlî, Têlî, Têlî, Têlî, Têlî, Têlî,
Hey lê lêê zalimê lê lê lê lê
Ez bi serê sibê radibûm ji xewka şêrîn
Bang dikim dibêjim Têlî
Bi êvarê dibêjim Têlî
Bi seetê dibêjim Têlî
Bi gavê, bi teqê, bi saniyê
Ji axîn û kedera dilê xwe re
Bang dikim dibêjim Têlî
Lê lê Têlîyêêêê
Malxirabê
Wele tu horî bozî
Beyazî
Xalisî
Muxlîsî
Beyt-il Emîn î
Tu kehîlî
Lê nod neh înzê li ber navê te lê kirine
Ba dilê min dîsa tu yê pir şêrînî
Malxirabê wele tu yê kehîlî
Tu yê vê sibê li karşî çavê min sekinî
Ez nizamim tu qîzî
Nizamim tu bûkî
Û ez nizamim tu jinebî yî
Ser dev û levên te yê bi xêlîî

Îsal sala hefta û heyşta ye
Dilê min ketiyê te
Çima tu yê xwe ji min vedişerî?

Lê lê malxirabêêêêê
Heft heb birayê te hene
Heft heb xwengê min hene
Ji bona xatirê çavê te
Ezê ji te re têkim berdêlî

Têlî Têlî
De lê lê zalimê lê lêêê lêê
Têliyê malxirabê
Min go:
Bihar e bihar a rengîn e
Zalima qîza Zalima
Bihare bihara rengîn e
Li ser riya me zozan e
Di binîyê me da
Bîngol e
Serhed e
Şerefedîn e
Birek malbavanê Têliya min bar kirine
Li zozanê me ye jorîn danîne
Hespê min rehwan e
Şopa malê we digerîn e
Na na wele
Minê vê sibê xwe berda zozanê me yê jorîn e
Min bala xwe daye sê kon vegeirtine
Min ajotî pêşiya konê pêşîn e
Minê bala xwe dayê, di bin da sê zerî ne
Çawê wan ê reş in, birûyê wan ê leglegî ne
Dev û levên wan zerik in mîna pelê cixarê sipî ne
Bi ku û kolas û temezî ne
Minê bala xwe dayê taxima sing berê wan karxezala
Serê memikên wan sor in
Koka memîkên wan sipî ne
Mîna sêvê Meletyê
Hinarê Dêrîkê deqdeqî ne
Mîna qazocaxê ceyranê ne
Li ser masa zêrîn û zivî ne
Zincîra dorê xalis û muxlisî
Wek zêrê Reşedî ne

Lo lo Rebiyooo
 Qurbanoooo
 Ê ez aşiq û sewdaliyê bejn û bala ya ortê me
 Zalim qîza zalima navê te Têlîyê
 Herdu diduyê din jê re bûne kolê xizmetçî ne
 Yek jê re qahwê dikelîne
 Ya din destmal girtiye
 Hêdî hêdî- giran giran(yavaş yavaş)
 Bi ser da fikir bawêşîn e
 Mîna qaz û qulingê Beriya Jêrî ne
 Salê carekê serê xwe ne
 Di zozanê Bîngolê û Şerfedînê dixin
 Sihud talih û îqbala gelek xorta
 Li cem Rebê Alemê qet tunen
 Ez nika li vê dera şahîda ji cemata hazir rakim
 Jinê çê daîma dibin qismetê mêrê kotî ne
 Têlî were Têlîmî
 De lê lê Têliyêêêê lê lê lêêêêê
 Min digot
 Têlîya min lê hayêêêêê
 Çavreşa min lê hayêêêêê
 Bejn zirava ber dilê min rabe lê hayêêêê
 Bira qada û bala di li zewaca bédilketinêêêê
 Ê her çar rokê vê dinyayêêêê
 Malê bavê min çiqas pir be
 Temamî bavêjim Tirkiyayêêêê
 Qedera lo lo teres bavê te be
 Qelenekê bavê te derneyêêêê
 Na na wele
 Ez aşiq û sewdaliyê bejn û bala Têliya xwe me
 Mîna hêsîra
 Pepûka
 evdalaaaaa
 Bi babed dewrêşî
 Ezê ji xwe re digirim li rûyê vê dinyayê
 Minê xwe pêda pêda berda Şamê
 Helebê, Hemûdê, Humayê
 Kerkûk û Musulê, Kerbela yê
 Minê xwe berda Mekka Mukerem
 Medîna minewer
 Kiriye teafiya kevirê Hecerûlewsed ciyê toba dariyêêêêê
 Min xwe avêtîyê Girê Erefeyê

Na na wele
 Minê gavîweten kir
 Tehrîrî miqedes e
 Sebr û dayaxa dilê min lawikî xelkê lê nayêêê
 Minê pêda pêda xwe berda bajarê Îraqê
 Serê kuçê û sûk û gêdûka vê Bexdayê
 vê sibê
 Minê dî keçik rûniştibû li bin dara çinarêê
 Ji xwe re dixwîne Quran ê
 Mane dike rûpelên bimbarekea vê Emayê
 Wele minê qasekî bal û danê xwe dayê
 Keçikê bang dikir digo;
 Lo lo lawiko
 Mehrûmo
 Stû xarooo
 Tu çima li min dînhêrî
 Ji min re dibêjin Meyremêêê
 Tu were vê sibê li kêleka min rûne
 Ez ji te re bixwînim Quran ê
 Mane bikim rûpelên bimbarekea vê Emayê
 Hetanî sala sed û yekî
 Tu li kêleka min bî
 Tu cara mirina te ya her çar rojê dinyayê
 Di bîra te nayêêêê
 Têlî were Têlîîîîî
 De lê zalimêê lê lê lêêêê
 Rebiyo qurbano sibêyê
 Ezê diçûm mala bavê Têliya xwe bi mêvanî
 Rebiyo heyrano vê sibê ye
 Ezê diçûm mala bavê Têliya xwe bi mêvanî
 Mîna hêstirên pepûka
 Evdala
 Ji ber qulik û paca
 Minê vê sibê ji xwe re kir guhdarî
 Minê bala xwe dayê
 Têlî sala par vî çaxî delalîka ber dilê min bû
 Sal îsal
 Ji xwe re ketiye bext û tora kalê heftê û heştê salî

Na na wele
 Kur û poşman ezê vedigeriyam
 Dîsan li ber qulik û pacan
 Li ber dîwara

Min stû xwar kirye
Ji xwe re vê sibê kir guhdarî
Minê bala xwe dayê
Ji terefa Rebê Elemê da
Xanê li min qul bû
Bililikî ji ezmanê heft qat hat
Li ser çok û jinûyê min danî
Ji min re xwandiyê
Bi Kurmancî
Bi Zazakî
Bi Romanî
Vê sibê dîsa bi çîl û çar zimanî
Digo; lo lo lawiko
Mehrûmo, stûxwarooo
Mexsed û mirazê dilê te çi ne ?

-Min go; mexsed û mirazê dilê min Têlî yê!!
Bi sonda qesemê
Mexsed û mirazê te û Têlî yê
Li vê dinyayê nabe!
Ewê here cineta baqî, lo lawo erşê û elemê
Min dî wê gavê
Têliyê serê rakir
Ji nav cî û balgiya bang dikir
Digo; lo lo lawiko meherûmo
Rû reşo, vîrekoo, derewincî yooo
Zozanê Bîngol û Şerefedînê çem û kanî
Na na wele
Ji heft salî ya min û te da
Hetanî emrê me şanzde û panzde
Emê timî bi hevdu ra geriyanî
Bi xortanî lo lo lawo bi qîzanî
Kuliya zimanê te xwaribû?
Ava reş bi çavê te da hatibû?
Tilîya min di çavê te re çû bû?
Rojekê te bi heval û hogirê dora xwe ra bigota;
Dilê min ketiyê Têliyê
Wê gavê min û te hevdu birevanda
Tê ji min re bibûyayî malxwe
Û ez ji te ra bibûyama kebanî û bermalî
Wele tu yê vê sibê li hal û demê min napirsî
Ez ketimê tor û bextê vî kalî heftê û heyştê salî
Rojê carekê mirin çêtir e ji vî halî

Û ji vî ezabî
Were Têlî Têlî were Têlîîîî

1424-TÎFANG

Tifange birayê min dara mazê
Le fistana xaramenzilen dur da
xazen

Dilo Dilo Dilemino dil şewetant
malamino

1425-TÎTÎN

Ez radibim berbangê
Qelûna min agir li ser
Her nefes ez dikêşîm
Def li dike pênc sed keder

1426-TÎNA ROJÊ

Çaven te wek mori
De raze lori lori
Ev şeven reş u tari
Roj dere we bimirî

Guren har li hev kirin
Ev dinta reş kirin
Ar şeref ji bir kirin
Dile me birin kirin .

Le nabe berxem nabe
Roja me tari nabe

El alem ker dijimine cane mino

Tifange birayêmin dara hura
Le fistane xe ra be te Sura

Dilo Dilo Dilemino dil şewetant
malamino
El alem ker dijimine cane mino

Berhevkar: Hüseyin Erdem

Titina misk û ela ye
Vedixwin şêx û milê ye
Kî dibêje titin bela ye
Wî nezanî lezetê

Melê ye Gerdî

Bi tin u şewga wi
Bexta me roni dibe

Ey teyran li ezman
Pêlên avê çeman
Bigrin bibin bi xware

Vi dibe be derman
Biçin her bi roja me
Bibin dile me
Bejin hale me
Bê wi naye sebra me
Helbes û avaz: Diyar

1427-TU FAŞİZM KELBÊ HAR Î

Tu faşîzm î kelbê har î
Dinya me kir teng û tarî
Dinya me kir teng û tarî
Em koleyê hezarsalî
Tera bikin ceng û şerî
Ho ho tu bimirî faşîzm
Ho ho tu bimirî faşîzm
Pêşî kêşan wan karkeran
Mizgîn hat ji xebatkaran
Xwîna me xwar koledaran
Emê bikin ceng û şeran
Ho ho tu bimirî faşîzm
Ho ho tu bimirî faşîzm

Tu faşîzm î kelbê mezin
Destê me kir bazinê hesin

Salê çûyî te em kuştin
Îro em azadî dixwazin
Ho ho tu bimirî faşîzm
Ho ho tu bimirî faşîzm

Te dinyayê kir gola xwînê
Kamboçya û li Taylandê
Li Angolê, li Wiyetnamê
Ho ho tu bimirî faşîzm
Ho ho tu bimirî faşîzm
Tu faşîzm î kelbê har î
Roja me kir şevê tarî
Roja me kir şevê tarî
Nanê girtin zikê birçî
Em xebitîn we jî xwarê
Ho ho tu bimirî faşîzm
Ho ho tu bimirî faşîzm

1428-TU WERE

Dinêrim duriyan
Li kêriyan, li deriyan
Deregiyan şevan, dengê were
Gohdar dikim wekê dînan
Were kezîzera min
De were tu were gel min.
Were were were
Tu were gel min

Tu were gel min zivistan bibe buhar
Tu were gel min xweza bixemle bi
heft rengan
Tu were gel min wê roj ji nuva
derkeve

Tu were gel min dert keder kul
namîne
Tu were gel min temenê min bi be
ciwan
Tu were gel min ezê bifirim ji
şabûna
Were gel min kezî zera min

Tu were gel min erd û asîman bigê
hevdu
Tu were gel min xiyal dakevin
jiyanê
Tu were gel min avên behra şîn bibe

Rotînda

1429-TU DÎNÎ

Ez berfim, berfa belekiyê, li çiya
mame,

Teve sibê ra, siya êvarê ra daye
Hêdî hêdî helyame, ne mame
Tu dînî, tu dînî, tu dînî, lê kewê.
Tu dînî, tu dînî, tu dînî, lê kewê

Ez berfim, berfa çaxa heyame wan
berana,

Malê gundiya

Ez û kewê kubar kirin goştê nava
dev dirana.

Tu dînî, tu dînî, tu dînî kewê
Tu dînî tu dînî tu dînî lê kewê

Kewê dilê min wê ma,
Sede car wê ma

Sosin, rihan, belekiya berfa
Ser çiyê man,

Ez nizanim, xelk têlî delal sala îsalin
Li hêvîya kê ma.
Tu dînî, tu dînî, tu dîn î

1430-TÛZİK

Tûzik li ser ava ye
Av li binya mala ye
Kî nexweş e bela ye
Tûzik dermanê dila ye

Baranê rêşe-rêş e
Kî nexweş e zaf dêşe

Tûzik jê ra bipêje
Tûzik dermanê dilêş e

Pîrê rabû ser piya
Gazî kire gundiya
Amanata tûzikê
Tûzik heyata hemiya

Gotin û Muzîk: Gelêrî

W

1431-WA HATİN PÊŞMERGÊN ME

Wa hatin pêşmergên me
Şal û şapik li bejna wan
Ew in partîzanên me
Çek û rext li milên wan
Wa hatin pêşmergên me
Şal û şapik li bejna wan
Ew in roniya çavên me
Gulên sor bidin dest wan

Ji mêj da benda wan e
Çavê me li rêça wan e
Keç û xortên gundê me
Daxwazya wan ya wan e
Wa hatin pêşmergên me
Şal û şapik li bejna wan
Ew in roniya çavên me
Çek û rext li milên wan

Tev rabin bkin dîlan
Cejn û şahî û sêyran
Bêjin hûn bi xêr hatin
Ey pêşmergên qehreman
Bêjin hûn ser seran hatin
Hûn pêşmergên pehlewan

1432-WARÊ ME YE

Warê me ye warê me ye
Şûna bav û kalê me ye
Ji me girtin bi zordestî
Kesek tune bû li pişta me

Pezê me, pezê me
Diçêriya li çiyayê me
Talan kirin, girtin birin
Agir berdan konê me
Li me girtin bi zordestî
Kesek tune bû li pişta me

Wa hatin pêşmergên me
Şal û şapik li bejna wan
Ew in roniya çavên me
Gulên sor bidin dest wan

Diparêzin jîna me
Pir zehmet dîtî ji bo me
Kurdistan ji nû ve şîna da
Bi xwîna pêşmergên me
Kurdistan ji nû ve şîna da
Bi xwîna şehîdên me
Wa hatin pêşmergên me
Şal û şapik li bejna wan
Ew in roniya çavên me
Gulên sor bidin dest wan

Dest ji dozê bernadî
Dibê dilxweşî û şadî
Da ji bo me pêk bînin
Dostî û aşîti û azadî
Wa hatin pêşmergên me
Şal û şapik li bejna wan
Ew in roniya çavên me
Gulên sor bidin dest wan

Mûzîk: Şivan Perwer

Zarokên me zarokên me
Ji bir nakin ew rewşa me
Perçiqandin jiyîna wan
Xwestin vemirin ocaxên me
Li me girtin bi zordestî
Kesek tune bû li pişta me

Mêrgê me na mêrgê me na
Lê gul diçînin keçê me na
Jêdikirin gulyê wana
Ez j' bîrnakim zarîna wan
Warê me ye
Warê me ye warê me ye
Şûna bav û kalê me ye

Ji me girtin bi zordestî
Kesek tune bû li pişta me

Amedî

1433-WAY HEVALÊ

Way hevalê tew bê malê
Wer xanê xanê xanê
Kevoka li ser dikanê
Destê xwe bide destên min
Em biçin muş û wanê.

Way hevalê tew bê malê
Wer zeriye zeriye
Silava li ser silavê
Silav li aştiyê

Way hevalê tew bê malê
Way rewşe rewşe rewşe
Kevoka li ser ferse
Silava li ser silave
Silavê me lê lalîşe.

Way hevalê tew bê malê
Way narîne narîne
Kevoka xep xep şîne
Seilava li ser silavê
Silav li werê merdîne
Text û Muzîk: Gelêrî
Berhevkir: Dilgeş

1434-WAY LÊ SALE

Were sale were sale
Oxirsize be berxe xirab male
Ji xalke re gul u biherake rengini
Ji min evlada xwedare payizeki zor u
zuhayi

De were sale were sale
Oxirsize be bexte xirab male
Wele ez kal nabunm van salen
xeribiyê emre min xwarî

Were sale de kul bi bikevi mala xain

û bê bextên ve dinyaye
Çawe destê min qutkirin ji heval u
hogira
Ez bûme beniştê ser zimana wek
gura
van çol u çiya bi tenê

Weyle salê oxirsize bê bexte xirab
male
Wale ez kal nebûn ev salen
xeribiyê emre min xwari

Helbest û Avaz: Geleri
Herem: Çarsincax

1435-WAY LO !

Way lo, way lo maqulo romî axa o
romî !
Min dî tawê da bû ser Xêlokê,
Duwanzde rima tav hilatin,
Kula Şamê tu ê bi kul bî.
Tê kevî mala qaymeqamê Ku pê
Ehmedê Berazî.
Çawîş û cendermê vê xelatê
Çawa bi dû bavê Ferîd xaçerka
Wana kirine taqîbatê...
Axayê min go, wiha na be meqûlê
min go wiha nabe;
Îrada ku li ezmana jorîn hatî be

nivîsandin,
Li erda betal na be...!
Heta fesadiya me kurmanca hebe,
Kes ji maqulan û ji axleran,
Li ser rûkê dinya ye xelas na be...
Şerekî dibû, di geliyê kêşê li Axpînê.
Îzzet, tu ê bavê xalê xwe,
Tu ê destê xwe bavê heqîbê.
Tu ê ji xalê xwe re bînî dorbîn e.
Ezê gelîyê kêşê ji teresê romî re
Bikim qesapxana gola xwîn ê.
Axa min go wiha ne be, maqulo min
go wiha ne be.
Îrada ku li ezmanê jorîn hati be
Nivîsandin, li erdê betal na be!

1436-WEY LO MÎRO !

Wey lo mîro! we lo mîro!...
Hekimo! xweş mêro, biçûko,
Weziro!.....

Oy, lo Mîro min digo;

Ev çi bû, çi çiriya,
Min dî agir kete mehela meşkîna,
Tora Mihelmiya;
Ezê rebenê mîrê xwe me,
Ku min zanî biwa
bextê mîrê min ev e,
Ezê biçûma ciwanê,
Mîrê xwe bi şev e.

Oy, lo Mîro;

Ew çi bû, çi qewimî;
Min dî pozê keleha Mêrdînê,
Bi ser qesra mala Hecî

Kerem de dihedimî,
Mîna qeymaxê mihya,
Bi kubara sibê re,
li ser nanê genim kira...
Ez rebenê Mîrê xwe me‘

Ku min zanî biwa,(bûya)
Bextê mîrê min ev e,
Ezê biçûma ciwana Mîrê xwe,
bi şev e.

Oy, lo lo Mîro,
Dilê min dilêkî dîn e,
Min di sibê Melesê derkevî
Ser bana Birca Belek,
Li dora qesra kevir- Hewara
Şewitî dimeyzîn e,
Dinêrê ku mûm û fenerê dewletê,
Li dora qesra kevirê- Hewara şewitî ne!...

Wey lo Mîro;
Hesab li axa erda heye,
Li kon û sîwanê dewletê tu nîne!...
Min dî Hezarê bi sê denga ban kire,
Digo;
Melesê porkurê nemayê;
Tu rabe derkev,
Ser banê Bircê,
Tu qebhetê giran
Bi çavê serê xwe bibîn e.
Hey lo Mîro, hey lo Mîro!...
Min ji te re ne go:

Oy, lo Mîro, wiha ne kî;
Tu ê serê kûçikê wan M...jê ne kî;
Tu Birca Belek xera ne kî;
Tu fermana me ji Stenbolê ra ne kî;
Tu mîradê dost û dijmina li me ne kî.

Melesê derdikevê ser Birca jorî,
Li dora qesra kefir- Hewara
Şewitî dimeyzînê;
Di nêrî ku peyakî di ser riya
Dêrezbîna xopan tê û dilezînê...

Min dî Melesê bi sê denga kire gazî;
Digo Hezarê porkurê,
Xwedê hebîna tu rabî,
Miftê li sandûqa Ezromê xinî,

Tu mîrata dûrbînê ji sanduqa biderîne;
Ezê li ber çavê xwe daynim,
Ezê salûx û silûxa wî peyayî hilînim;
Binêrim ew peya ji mala kê ye?

Hezarê radibê,
Miftê li sandûqa Erzûmê dixîne;
Dûrbînê jê distîne;
Didê destê Melesê;
Li ber çavê xwe datîne
Û dinêre li ser riya xopana Dêrizbînê,
Li wî peyayî dimeyzîne...

Melesê bi sê denga ban dikir;
Hezarê porkurê;
Nemaye ew peya yê ku tu dibêjî;
Jê re dibêjin Çaçanê Nêsir e,
Gurê roja qewamê;
Roja tengê yê;
Hefadê xanim û xatûna.
Di Birca Belek de,
Wan daîm dimîne...
Xwedê hebîna tu rabî,
Banga melê kî,
Bila kaxizek binivîsê;
Tu ê bişînî pêşiya Çeçanê Nêsir,
Gurê roja qewamê,
Hefadê xanim û xatûna;
Bila li mûcîba wê kaxitê;
Kaxiteka dî binivîse;
Bila li nav koçeka û bûbilana de, bilêzîne:
Bila here cem mala Qaso axa,
Bila komeka giran ji wê der berde
xopana çalê,
Li cem mala Osmanê Eshed;
Bila ji wê der jî komek giran bicivîne?
Û ji wê der xwe berde qesra xopana Metîna,
Cem mala Elî axa;
Elî axa zor qeher e;
Bila Mehmûd kiya bike qêrênê;
Bila komek giran ji wê der jî bicivînin,
Şevkê ji esir pê ve;
Ji aliya qipletê de,

Li eskerê Roma reş bireqînin
Belkî heyfa Smail begê,
Kekê Helef begî;
Apê Tahîr begî,
Ji wan teresê Romiya hilînin.

Oy, lo Mîro ferman e;

Fermana serê Mîrê min giran e.
Min dî Smail begî bi sê dengê ban fikir,
Helef begî, Xwedê hebîna,
Mi ji te re ne go tu ê wiha ne kî,
Tu rabî bana milê kî,
Bila kaxitekê binivîsê,
Tu ê bidi destê xulêm;
Bila berê xwe bidî cem mala Heco axa,
Bila komek giran li wê derê bicivînê,
Bila şevkê bêne Dêrîzbîna xopan
mêwandarî ne;
A dinê şevê li qesra kefir Hewara şewitî,
Li Birca Belek dawetlî ne;
Bi çeplê wan bigirê,
Wan li sûka Qeyseryan bigerînê,
Bila binêrin ji gowdan bê serî ne,
Hemî kûçikê M.....serbikesk in,

Aliya şêxanî ne,
Dilê wan reş e,
Nava wan wek tenî ne,
Sed adaniyê Xwedê li canê min keti be,
Ezê koka teresê wan M.....
ji binî de biqelînim.

1437-WELATÊ ME

-Koro

Welatê me Kurdistanê
Cîh û meskenê me Kurdane
Wetan ji mere ruh û cane
Kurd hemû birane

Cîh û meskenê me Kurdane
Temam baxe û bistane
Wetan gule gulistane
Millet hemû birane

1438-WELATÊ MÎN-1

Welata çendi şerîne
Tevde gul u nesrin e
Axa Bav kalan e
Goriya te me welatemi

Tu şerîna li ber dila
Welatemi welatemi

1439-WELATÊ MÎN-2

Dîsa li welatê min bombe barandin
Zarok û dayikan bi hev re qelandin
Birano rabin brîna me kûr e
Hevalno rabin, êdî li me şerm e

Hildan zarokan, ketine rêyan
Dîsa destpêkir mihacirî va

Welatê me pir şerîne
Merg û çemû û zevîne
Qîz û bûke tev cindîne
Eslê xwe da horîne

Kurdistana me zeynete
Cemata wî pir hurmete
Temam qedre û qîymete
Welatê me cennete

**Gotin û mûzîk: Mecîdê Silêman
(Ji Erîvanê)**

Tu delala li ber dila
Welatemi welatemi

Çeme te ji aven berfa
Kaniya te ji dilen çiya
Revîne xeman dila
Goriya te me welatemi

Helbes U Avaz:Hozan ZOZAN

Birano rabin brîna me kûr e
Hevalno rabin, êdî li me şerm e

Hetta em nebin yek, destan nedin
hev

Emê tim bikşînin ev kul û ev dert
Birano rabin brîna me kûr e
Hevalno rabin, êdî li me şerm e
Gotin û Muzîk: Serhat Baran

1440-WELATÊ MIN-3

Welatê min welatê min
Xortê hêja pilingê çîyan
Mêrxasê min
Tu nemirî lê tu her heyî
Di dîrokê de bi tîpên zêrîn
Şervanê min
Qada ser da tu wek Egît bû
Bû tirs ketî zikê dijmin
Wek birûsk bû

1441-WERE-1

Genim zer bû li deştê
Berf nema li serê çîyan mezerî peritî
Nama derê Neferê malê giştik tazî
man,
were şîrê memikên min qediya,
Miçiqî av li kaniyan da
Nifta malê xelaskirin şelankaran
Sal jî dibore ser salê
Bihna min teng bûye,
Were dîsa pencera ber deriyan da
dipême rê ya te
Şûrê xwe tûj kiriye dijmin
Li ser hêlûna me ya ezûz û kevn
Erîşê wan berdewame

1442-WERE-2

Çiya bilind bejna te ye
Reng sor û zer fîstanê te ye
Dilê min ji tere te birî bi xwe re
Nizanim bi kuda dibe

Were de were were de were
Min jî hevalke bi xwe re
Dil şewitî bi tîna te ye
Ez şewtîm bi hesreta te ye
Min ne hekîme min ne loqmane
Bibe çare ji derdê min re

Erez li Bîngol ê Husê li Tekman ê
Tekîn li Xinûs ê tev wek şêr bûn
Bi te re bûn
Li ser çiya û banîyên Kurdistan
Wek çeleng bûn keles, û mawzer
Li destan
Tekos,înek dan bê westan
Ne disekinîn ne havîn
Ne jî zivistan
Gotin û Mûzik: Aydin Korkmaz

zarok bi ziman bûn

Qîz û bûk çav li rêne
Piranî rabûn ser piyan
Tîrê xwe ber bi ewrê reş girtine
Hêviya tenê
Were ser serê min
Nav dilê min da
Reş- tariyê belav bike
veqetîne candek li serî
Birişîne jahra maran
Bila geznekin tu kesî êdî
bes e bes e !
Bila were bi destê azadî.
Vazgal Beyazidî

De were evîn ji hesreta te, di dil de
sîn hat
Sed kul û birîn ma qey êdî tu nayê
Ma tu namesî nava dilê min
Bi hezkirina xwe tu paqij nakî birînê
min
Bi lêvên xwe tu maçnakî
Çendî dijware hezkirina te
Vê gaziya min tu qey nabihîzî?
Tîrê çavan bese tu berde bedena min
De were evîn derewe evîn derewe
Gotin û Muzîk: Murat Yapistran

1443-WERE-3

Were! were!
Te ez helandim keçkê ji xwere
Ev çend salan ez li heviya te me
Wez li hêviya dîtina te me
Ez dinalim bê hevalim
Ez dinalim bo maçekî
Dil bijê dêmên te ma
Rû sipê sor û zer e
Ey hevalê çav xezalê

1444-WERE BIHARÊ

Were biharê min go,
Ji dilê min re çî biharekî
Ax li dem demî
Dê kolik çeperê xwe çêkin ber wê
avê
Li ber wî çemî
Min go,
Hindî sala pişt ra
Emê bêjin xwezî û heft xwazî,
Ax par vî demî.
Were biharê min go
Delalo çî biharekî xoş û rengîn e
Ez çavê xwe digerînim
Her diyar nîne.
Û delalê dilê min berziye ye
Hewar çî jîn e.

Ax û ahîn û sed hewar
Min bi sed lav û qêrinê
Dest gihande zînga wê
Asiqê wan çavên te me
Asiqê wan lêvên te me
Aferîn sed aferîn maçek da min
çiqas xwes e

Berhevkari Ciwan HACO Gotin û Muzîk: Gelêrî

Were biharê min go,
Ez çûm zozana
Ax min zozan nekir
Û ezê ber befrê ra bofîm
Ax mi tav nekir
Evîneka min û bejna bilind
Gûza pûç û
Ax feyde nekir.
Were biharê mi go,
Bi Xwedê zozanî me
Ax deştî nabim
Zêrê zerî Mehmûdî me
Lo xira nebim
Ez gorî pa nê mi jiyana xwe
Deyna ser hev e
Lo poşman nabim.

1445-WERE DOTMAM-1

Dotmam wele ye,
Heta mirov xwe nasdike,
Mirov emre xwe xelas dike
Ez pîr bûm,
Di derxika canê min de çil zivistan dîtin.
Bi sedan ba û bahozên ew hejandin,
Bê hêjmar berf baran tê re çûne.
Her wekî dibêjin ciwanî bizaniye,
Pîrî bikariya.
Lê pesn ji Xwedê re ku hêj
Ew çend ne pîr im ku nikarim.
Weke ez ciwan bûm,
Simbel hêjnû avêtî bûn ser levên min
Dilê min bi hevîniya delalan hildavêt,
Hûn ne yek, ne dudo, ne deh, neh bîst bûn
Kej gewr esmer û genimî,
Bejin bilind û navîn,
Kînên we jî hebûn.
Hûn hemî ji min,
ji me re bûn,
Me kîjan bixwasta,
Ne ewe,
Ne mamên me,
Ne digotin no,
Lê min,
Me hemiyar nizanibûn,
Çavên me bi we,
Bedewiya can û giyanê we ne diket.
Min dev jê berda bûn.
Yekî biyanî dihat,
Hûn dixwastin.
Me ji xwe re ne fikir namûs.

Hûn dibirin.
Hûn bêqedêr dikirin.
Di rêzika dinya yê de hûn tayih dibûn.
Ew ne suçê we bû,
Lê yê me bû.
Hûn di gulistana mala me de
gul û bijkoş bûn.
Baxvan dîdevanên we em bûn.

Bihna we ê xweş,
Rengê we ê geş û birewş tu dibêjî,
Qey ne ji me re bûn.

Em pê ne dihesiyan.
Me ew ne dîtin.
Yek dihat,
Destê xwe dirêja we dikir,
Hûn diçînin dibirin.
Pêde welê bû,
Hûn gulên gulistana me dihatin çinîn,
Me guh ne dida,
Em pê bendewar ne dibûn.
Rojekê,
Me hew didît,
Gulistan bêgul,
Daristan bê bilbil maye.
Em di hembeza jinên biyanî,
Hûn di bin çengê mêrên nenas de.
Bi wî awa yî me xwe rûtiya tovê mala xwe,
Tovrindiya malbata Azîzan wendekir.
We zaro dihanîn,
Li me,
Li xwelên xwe dihatin.
Merd,
Ciwan mêr,
xwedî rûmet.
Ji bavên xwe re namûs dikirin.
Zarokên me li xwalên xwe dihatin.
Xwalên wan kurên kê?
Ji kîjan ra û nijadî?
Ji kîjan mal û malbatê?
Wan navên me hidigirtin.
Yên we ku ji zikê mala me derdiketin,
Li ser dara bavê xwe şîn dibûn.
Here dotmam,
Keçmama çeleng,
Tu çûyî,
Hûn çûn,
Em di destê jinên biyanî de,
Hûn di bin rikanê mêrên ne nas de.
Zarokên we xwerziyên me ne.
Lê ne xwerzinên adetî.

Li şer xwal û xwerzî.
Lê ne xwerziyên me.
Ji ber ko ne ji nijadê me ne,
Xerib nijadê ne.
Caran hene,
Neyarên wî nijadê pak in jî.

Belê li şer xwal û xwarzî li rex hev,
Berê wan li armancekê şer dikin.
Xwarzîyên me ji me re dibin.
Erê wan li berê me ye.
Em armanca wan in,
Ew armancên me ne.
Heç ku em ji hev polik in.
Bi destên hev,
Di destên hev de dimirin.
Dotmam delal,
Me ne heyfe,
xwîna zîkê te bi xençera min bête rêtin.
Ma mixabin e,
Kekên te bi berikên berê zîkê te bikevin...
Na ! na ! dotmam,
Heyraniya pismam,
Êdî bes e,
Hev bibê jina xelkê,
Bes bibê dêya ne kurd nijad,
Vegere were hembeza pismamê xwe,
Paxila kurmamê xwe.
Vegere ew ne gotineka rast e,
Em nikarin ji te re bibêjin vegere.
Ji ber ku tu neçûyî, me tu rê kirî.
Me bi destên xwe tu hinartî mala xelkê.
Hembeza xwe veke ez ji te re têm.
Min hembez bike,
Min wek mêt, Pismam,
Û her tiştê xwe maço bike dotmam,
Min ji te re got ez pîr bûme.
Lê pîriye ez hişyar kirim.
Bihar ciwanî ye, Zivistan pîrî.
Zivistan payizê tê,
Dû zivistanê de biharê veşartî hene.
herê dotmam were,
Xwe berde hembeza pismamê xwe.

Ezê ji te re,
Ji zivistana xwe sar bihareka germ çêkim.
Were dotmam,
Heyraniya pismam were,
Xwe di germiya dilê min ê ciwan de werede.
Ciwaniya mina kevn de bigermîne.
Were dotmam were,
Ez stûna heyina te a stîwar im,
Tu jî bibê rewşa jiyîna min a Rewşen.
Mir Celadet Bedirxan.

1446-WERE DOTMAM-2

Were dotmam xweziya mala me cîrna mala
wê bîya.
Weylê şîv li malê tune bîya
Dotmam tim û tim li ba min bîya
Were dotmam de dotmam dotmam dotmam
De lê dotmam dotmam dotmam
De hê dotmam hezar carî dotmam
da hay de hay, de hay

Were dotmam ev çi kul e, ev çi êş e,
Ev çi derd e hey dotmam ev çi kul e, ev çi êş e,
Ev çi derdê û de tu ji xwe ra çavên xwe kilde,
Biskê xwe şeke
Guliyê xwe berde
Emê herin sîpanê bibin mêvanê
Xecê û Siyabend e

Were dotmam dotmam dotmam
De lê, dotmam dotmam dotmam
De hey dotmam hezar carî dotmam
De hey lê dotmammmmmmm.

Û de dotmam xwezî çavê min birijya
Were dotmam hezar carî dotmam
Wey dê min dotmama xwe ya çav reş
Nedîta bi vî halî
De çava sala îsalî w' ezê bê te xilaskim
van cejnan vê sersalê
Were dotmam dotmam dotmam

De lê dotmam dotmam dotmam
De hê lê dotmam hezar carî dottmam
De lê lê lê lê..... Dotmam

1447-WERE GULÊ

Baran barî Gulê Gulê.tene, tene
Vana rêçên were Gulê, min û te ne
Dê bi lezin Gulê Gulê, zu bimeşe
Rojên were Gulê, benda me ne
Baran barî Gulê Gulê, hur hur lêkir
Gul û sosin were Gulê, rengîn vekir
Çiya û zozan Gulê Gulê, tev xemilîn

Kanî û robar were Gulê , tevda
derkir
Baran barî Gulê Gulê , her der xweş
kir
Dar û zevî were Gulê, tevda geşkir
Tu ciwanî Gulê Gulê, pir bedewî
Dilê fesadan Gulê, te pir reşkir

Stran:Gelêrî

1448-WER HINÊ

Wer hine, wer hine hevalê
Wer hine, wer hine delalê
Hineka Diyarbekir
Eciland bi şîr û şekir
Destê zavê me kir
Wer hine, wer hine hevalê
Wer hine, wer hine delalê

Hineka bajêro
Li ser barê hespê nêro
Wer hine, wer hine hevalê
Wer hine, wer hine delalê

Hine bi destê kin
Bi kevçiyên avê lêkin
Li destê zavê kin
Li cemaata dorê kin
Wer hine, wer hine hevalê
Wer hine, wer hine delalê

Hineka Mêrdînê

Li ser barê mêhînê
Li destê Mem û Zînê
Wer hine, wer hine hevalê
Wer hine, wer hine delalê

Hineka Erdîşê
Li ser barê dolmişê
Li destê Êmîşê
Wer hine, wer hine hevalê
Wer hine, wer hine delalê

Hineka Hezroyê
Eciland da bi royê
Li destê Emoyê
Wer hine, wer hine hevalê
Wer hine, wer hine delalê

Hineka Musilê hevalê
Şewitîyê Musil delalê
Li ser barê Dondilê hevalê
Wer hine, wer hine hevalê
Wer hine, wer hine delalê

1449-WARE DE YAR YAR SILTANÊ

Siltanê

Were lê bêqewlê lê lê bêqewlê
Were lê bêqewlê lê lê bêqirarê
Kanê qewlê te par vî çaxî
Li mehka remazanê

Kanê qewlê te par vî çaxî
Li mehka remazanê
Were de yar yar yar Siltanê
Were malxerabê dar û bara nekevî
bihelîne

Were Siltan canê wez dîn nebûm
te ez dîn kirim.

1450-WERE QURBAN

Le ber egrî cey ciwanî
deçim debme mêwanî
awrî ledilim berdawe
kuştîmî xalî lemilanî

Were qurban aramî dilan
sêtit kirdim ser gerdan
hoşit birdim, aqlit birdim
sutam sutam were qurban

zulfî du mêtro nîwe

Were malxerabê bi awirê çavan min
dihelînî
Were de yar yar yar Siltanê

Were minê çavê Siltana xwe
Dîtibûn wekî çavên mara
Were min kezîmilkê Siltana xwe
Armuş kir ber dikana
Were min memikên Siltana xwe
Dixwar sêvê bi xeltê

Were kuro lo bêqewlo lo bêqeraro
Were çima sê zerî ji xopanê derket û
têne
Zerya pêşiyê keça mîrê Hekaryan e
Zerya navê keça mîrê Melîkxan e
Were yadê malxerabê Siltana minê
bênnav û bênîşan e.

yarim befere û barîwe
lehî cuwe min nemdîwe
ciwan wek ew kiçe hetîwe

Zulfî xaw wek heyate
ew kiçe bo min awate
yar eger du macim datê
bo min rêgay necatê

*Gotin û Muzîk :Gelêrî
Herêm: Rojhilat (Bokan)
Çavkanî: Hesên Zîrek*

1451-WERE DELALÊ DÎLE MÎN

Were delalê dilê min o!
Çiya bilindin te nabînim
Mi go kaxizeke bi rêke
Ezê bixwînim
Heger birîndarî,
Ez hekîm,
Heger bêdengî,
Ez nemînim

Were hey lo delal, were hey lo delal !
Delalê malê !
Kuriko dîno !
Îro sisêye,

1452-WERE LAWŌ

Lo lo were were
Lo lo were vê dîwanê
Lo were vir e
Malxerabo bînê vê dîwanê were
were

Were were werê vire
Kuro dîno eşqa evîne
Lo rê lê nabe

Kuro dîno te hêlandim
Palkiya çava malxerabê
Ez ê kurê xelkê biqewlînim şeva tarî
Bêje wezê bêjime bab birakê xwe
rabin

Weyla min rebenê reşe diza
Bêje kerê malxerabê bêdîne,
bêîmanê

Were kuro lawiko bêqewlo bêqeraro
Bêje were wey qetilo
Berhevkar;Ş.Elbak

Sibê çar in
Mi go riya wî çiyayî def û darê
Û delalê dilê min ne kurike,
Ne mehkûm û ne firare
Were hey lo delal ! hey lo delal !
Delalê malê

Mirina malê xwe yî şewitî,
Min li te çî awa kir
Bi Xwedê dilê wan dost û hevalan
li min sar kir
Mi go dilê wan ne yar û dijmina
li min şa kir
Were hey lo delal ! hey lo delal !
Delalê mala min.

Bêje were bi çadira mala bavê min
evdelê bi mêvanî

Wez rebena Xwedê sîng û bera
ji te re bixwazim
Bêje were were kurmalo
Bêje were were way sûtalo

Bêje tu ye çima keçikên xelkê ji xwe
re dixwazî
Te ne malê dinê bî te ne hal e
Bêje tu çima keçikên xelkê ji xwe re
dixwazî
Te ne malê dinê bî te ne hal e

Xelîl lawo min go wezê
Milê Xelîlê xwarzî bikulim
Bikime bin doşema
Bêje wezê milê kurkê xelkê
Biqewlînim her du mila

Xwedê kulekê bêxe mal sebeba çava
Dostê min lawikê delal jê vekirin

1453-WER LO LAWO

Wer lo wer lo wer lo wer
Wer lo lawo gewindowo
Rê kiriye mala mewo
Xençer kiriye mehnewo
Mehne li bejna te tinewo
Wer lo lawo tu ney mêt î
Tu biçkênîne kîlîta dêrî
Tu birewîne şara serî
Şara reş ne tu şar e
Jina bî ne tu yar e
Keçika di mala bavê da
Mîna hespa bi timar e
Lawikê di mala bavê da
Mîna şîva di xîwar e

1454-WERE NARÎN

Narîn hevîka li dor mala
Şewqê dabû kendala
Narîne şemamla şevê

Narîn Yarka hevala
Narîne şemala şevê

Narîn heyva li rêla
Narîne şemala şevê
Narîne şemala şevê

Şewqa xwe da bajêra
Narîne şemala şevê

Narîn çûbû mal mêra
Narîne şemala şevê

Narîn hevîka beroja

Nîşe: Me ev helbest ji kaseteka pir kevin wergirtin.

Ji ber vê yekê jî hin cih nehatin fêmkirin.

Me ew cih di nava kevanekê de bi xalan dane diyarkirine

Wer lo lawo, wer lo kuro
Siyarê hespa quriquro
Tu dihatî her ro di ro
Her ro di ro hindik in
Memik seva bi sindik in
Dev di biniya guh kin
Bimijin bi pemi(bo) kin
Birîsîne bi dezî kin
Berin ser çilaga çêkin
Her nivî ki ber mayî
Bi axret kunegiya min kin
Rokê li ber mirinê
Wînin di hustiyê min kin.

Samî Berbang Zend-3

Narîne şemala şevê

Şewqê da bû pişkûja
Narîne şemala şevê

Narîn yarka dilsoja
Narîne şemala şevê

Ez çûm perê ya dadayî
Narîne şemala şevê

Cih û balge danayî
Narîne şemala şevê

Zeriyeka li ser razayî
Narîne şemala şevê

Ez çûm zerya razayî
Narîne şemala şevê

1455-WERÎ XAN

Werî Xan werî Xan werî Xanê lê
Xana min

Werî Xan werî Xan werî Xanê lê
cana min

Deşta Temranê av e lê Xana min
Deşta Temranê av e lê cana min

Sê sîwaran xwe da nav e lê Xana
min
Sê sîwaran xwe da nav e lê cana min

Revand Xana bejnzirav lê Xana min
Revand Xana bejnzirav lê cana min

Deşta Temranê ap e lê Xana min
Deşta Temranê ap e lê cana min

Sê sîwaran xwe da paş e lê Xana min
Sê sîwaran xwe da paş e lê cana min
Revand Xana çavreş e lê Xana min
Revand Xana çavreş e lê cana min

Xanê te digo mêr nakim lê Xana min
Xanê te digo mêr nakim lê cana min

1456-WEXTA ZERYA MÎN NÎŞAN KIRÎN

Wexta Zerya min nişan kirin
Davê birîna min vekirin
Birîn tije xwê dikirin
Derman çare pê nedikirin

Koro

Wexta Zerya min nişan kirin
Devê birîna min vekirin
Birîn tije xwê dikirin
Derman çare pê nedikirin

Kofiya zêran xwar nakim lê Xana
min

Kofiya zêran xwar nakim lê cana
min

Lawikê xwe dayndar nakim lê Xana
min

Lawikê xwe dayndar nakim lê cana
min

Deyndarê evdan nakim lê Xana min
Deyndarê evdan nakim lê cana min

Qimîş nabim ji xew rakim lê Xana
min

Qimîş nabim ji xew rakim lê cana
min

Taskî av li destan kim lê Xana min
Taskî av li destan kim lê cana min

Werî Xan werî Xan werî Xanê lê
Xana min

Werî Xan werî Xan werî Xanê lê
cana min

Gotin û Muzîk: Gelêrî

Çi zinarek teqeteqe
Min gul çinî te kir baqe
Kê dîtiye kê bînaye
Qîz ser kuran bûê aşiqe
Çi kanîke wê qiçqiçî
Cotê kawa lê xaricî
Xwezla min li wî xortî bûye
Ew bidilê xwe zewicî

Gotin: Kurdekekî Ermenistanê Meqam: Gelerî

**1457-WEY DÎNYAÊ WEY
DÎNYAYÊ
(N)Ar pekete, derd lekete**

Wey Dinya ye
Ey dinyaye tu bêbext i
Te zalim anine ser texti
Me roj nedi ti çax u wexti
Para me ma tim bindest
Me ked da te gelek salam

Te em xistin paşila guram
Bi guran re kirin bira
Lé wan em xwarin gelek caran

Me got bira tu bi xer hati
Gur fem nakir ji birati
Dev vekiri,diran suti
Bin'er çawa kir birat

Helbest U Avaz: DÎYAR

1458-WEY LO SÎWARO

Wey lo sîwaro, wey lo sîwaro heyran sîwaro,
Çîya bilindin te nabînim;
Destê xwe davêjim baqê gul
Û reyhan û nêrgizan, naqetînim.
Li min û bavê min heram be,
Di dû çavê Smaîlê Eyo
Ez tu dila, li wê dinya yê nahebînim.
Wey lo sîwaro, wey lo sîwaro
Sîwaro heyran; Serê sibê rabûm,
Min karek nekir,
Min destê xwe di ava sar û germ de nekir.
Min dî qereçî digerine,
Min ji xwe re falek vekir
Daye min bersiva ne xere yê;
Ji min re gotiye;
Torinê dilê te keçikê girtine
Destê Smilê Eyo kelepçe kirine
Birinê îstasyona Diyarbekira şewitî,
Wey lo sîwaro, wey lo sîwaro
Sîwaro ez ne li vir û ne li wê me
Eze parçek ewrê reş î, li ser behr re me
Ez dosta Smaîlê Eyo, bavê Ewdil Qadir
Sîwarê ciwaniya şê me.
Wey lo sîwaro, wey lo sîwaro

Sîvaro Min dî dîkê nivê şevê, li mi xulxuland,
Smaîlê Eyo, torinê dilê min keçikê
Daket hewşa mezin,
Ciwaniya şînboz xemiland,
Sîwar bû berê xwe da,
Welatê xerib û qurbetê;
Ez bi ser banê qesrê ketim
Mi bi sê denga bi dû de bang kir
Wey lo sîwaro, wey lo sîwaro...
Xopana gundê me bişevite
Rê di ber ra.....
Mi dî tabura lawikê Kurdistanê,
Bihurin di ber me re, Qor bi qorê.

(Min go;
Gelî xortno ji we re oxir be,
Hûn bi kû da diçin
Hemiya bi devê kî gotin,
Xûşkê beriye me berva bajarê Muşê yê
Me soz daye bav û bavpîrên xwe
Emê dijmin derxînin ji welete bav û kalan e.
Herin bavê min qurban oooo).
(Ev nivîsa pişt re lê hatiyê zêde kirine)

1459-WEY DOLABÊ DOLABÊ

Wey dolabê dolabê min bi heyranê dolabê
Wey dolabê dolabê min bi qurbana dolabê

Dolaba dara darê min bi heyrana dolabê
Min ristî kiriya karê wey dolabê dolabê

Keçikêd ku da diherî can dolabê dolabê
Dosta Huseyinê Farî wey dolabê dolabê
Wey dolabê dolabê min bi heyrana dolabê

Ay dolabê dolabê wey dolabê dolabê
Binya malê me bi dar e can dolabê dolabê

Kerwan tê ye bi xar e, wey dolabê dolabê
Heger dema ku tu hebe can dolabê dolabê

Dinya giştik dost û yar e, wey dolabê dolabê

Ji devê dengbêj Hûsenê Farî

1460-WEYLO WEYLO

Weylo weylo, weylo weylo
Weylo weylo, weylo dil xerîbê dayê

Şala bûkan sor eweylo weylo, eylo
Xwediya girtî dor e, dil xerîbê dayê

Şala bûkan reş e weylo weylo, weylo
Xwendiyar girtî meş e, dil xerîbê
dayê

Şala bûkan sipî ye weylo weylo,
weylo
Xwendiyar xwe da sî ye, dil xerîbê
dayê

Weylo weylo, weylo weylo
Weylo weylo weylo, dilxwerîbê
dayê.
Berhevkar; Rojan Lezgîn

1461-WÎ DE MALA MÎN

Wî de mala min
Wî de mala min
Mala bavê min mala mêran e eywax
De here mala min hê hê....
Lê mala min mala mêran e
De konê mala bavê min rebena xwedê konê mala mêran e
De here çawa bi destê Bavê Lalo girtin xistin kelepçê
Berê wî dane hepisxana bajarê Qersê digo: "yallah lo Kurdo"
De herê çawa berê zarok û zêçên wî dane
Guhê van gundan e de oy oy..
De mala bavê min mala mêran e
De herê malan min hê hê....
Wî de mala min, mala min, mala min..
Mala bavê min mala mêran e ha wa weylo...

Û çadira bavê Lalo danî li ber çema
Xeybetê berxê mala Emer Begê vê sibekî danî li ber çema
Were vê sibekê naziman û qomandarê Qolordîya Dîyarbekir
Hatî kon û kozikê xwe danî cem me
Belê wezê nakevime ber kûştin û girtina Bavê Lalo, Suwarê Kovê
Wezê ketime ber heyfa wê heyfê
De herê çawa destê wî xistin darê kelepçê, berê wî dane hepisxana bajarê

Erziromê

De herê çawa berê zarok û zêçên wî dane nav Ecem e oy oy...
Mala bavê min mala mêran e ha wa weylo...

De herê malan min mala min mala min,
Mala bavê min mala mêran e ha wa weylo...

Û çadira bavê Lalo danî li ser latê
Belê îro sê roj e Alayê Sêrtê
Tevî mufreza cendirme tabûra eskerê vî Xelatê
Belê digerîne li Bavê Lalo, Suwarê Kovê
Li vê dews û li vî rêç û li vî deşt û taqîbatê
Wele wezê nakevime ber girtina û kuştina Bavê Lalo
Wezê dikevime ber heyra vî heyrê
Û axalerkê me ser re dibêjin
Çawa tu bûye firar û mehkûm û qacaxê hikûmatê
Hoh oy de hoy oy...
Mala bavê min mala mêran e ha wa weylo...

X

1462-XABÛRÊ

Ey Xabûr Xabûr ey Xabûr Xabûr
Wek daxwaza min pir dirêj û kûr
Kêferata te xum xum û lew lew
Nayên bira te ne razan ne xew
Nayên bira te ne razan ne xew,
ne razan ne xew

Herdem dinalîbi qîrîn bi gazî
Lê kes nizanî ka çi dixwazî
Armanca teye xurtî pêşveçun
Cîhê te tengê divê firehbûn
Cîhê te tengê divê firehbun, divê
firehbun

1463-XALÊ CEMÎL

Erdemê dibêje;
Xalê Cemîl, Xalê Cemîl,
Xalê Cemîl, Xalê Cemîl w'ez gune
me
Lo lo Xalê Cemîl min heyrano
Welle tu extiyarî dîno w'ez gede me
Lo lo Xalê Cemîl emrê te çûye çil û
şeşan
W'ez çardehî me
Lo Lo Xalê Cemîl malşewitiyo
Ji min vegeer w'ez stûxwar î bê çare
me
Xalê Cemîl malşewitiyo
W'ez ne pariyê devê mûrdarê fena
te me

Xalê Cemîl w'ez gune me
Xalê Cemîl dibêje:
- Lê lê Erdem xanimê sibê ye

Pêlan didî xwe, qîr û feryad î
Te jî wekî min divê azadî
Singa vê erdê te çirand bi zor
Nizanim çima tu naçî berjor?
Nizanim çima tu naçî berjor, tu naçî
berjor?

Xwezka min bi te bê derd û bê kul
Diji bi şadi bê meji û dil
Tuji weki min ger bibuna Kurd
Ev xurtiya te dibe kul û derd
Ev xurtiya te dibe kul û derd, dibe
kul û derd

Helbest : Cîgerxwîn
Muzîk: Şêxo

Li min û li diyarê Qerdîlekê
Lê lê Erdem xanimê min heyranê
Qamkinikê, lê meş wedekê
Welle te wê guhê xwe mede
Qisa û galagal û gotinê şeytan û
fesadan
Lawo fesadiya xelkê
Bila Xwedê te'ala biqedîne
Min û Erdem Xanimê
Şevê ji şevê payizê heta sibê
Bira wê çaxê li ser sînga min peya
be
Qasîda mirata qolfelekê
De gidî lê lê Erdemê
Dê gawirê, bav Ecemê
Ezê qasekî rûniştima li kêlekê
Bila dîsa wa li cemê
Gidî lê lê lê Erdemê.....
Ji pîrtûka Dawet û nîşan

Amed Tigris

1465-XANÊ-1

Xanê digo;
ez mêr nakim
Loy loy loy loy xana min
Bisk û keziyan şê nakim
Rabe rûne sebra min.

Xanê baxçe pîvaze

Loy loy loy loy xana min
Pîvaz bûne giryaz e
Rabe rûne sebra min

Xanê baxçe încase
Loy loy loy loy xana min
încas bûne misase
Rabe rûne sebra min.

1466-XANÊ-2

Berê Xanê li tîla;
Eskerê Osman paşa li biniya mala
xula xula;
Xila xila tavekî baran hato li hiçka
ebaya
Bedirxan begê,
Kekê Tîlî begê,
Terkiro şil û mila...
Şevoka der şevî,
Weylo malik werano,

Tu çima şer nekî ji eşq û dila
De rabe rabe, fermanliyo, de rabe,
Fermana Bedirxan begê,
Kekê tîlî begê, rabû ji Îstanbulê,

Berê xanê li rewo,
Derîya dêrê li rêwo,
Osman paşa şand Heleba xopan
Topaqalê,
Toqa mezin ji min re bê wo;

Xaîn ne bû li dewletê,
Xaîn bû li hikmatê,
Dengê topan û tifinga xweş tê li pê
me,
Şevoka der şevî,
Weyla malik werano.
Romikê di kûm sor ketine Cizîra
Bota,
Xirab kirine sencaqa eşîreta.

Berê xanê bi lalîka;
Eskerê Osman paşa li biniya mala
hîka, hîka.
Heyfa min tê wê heyfê;
Hate girtin, Esefê Lotî Tehrê
Meymo digel
Girgirê eşîra Cizîra Botan.
Şevoka der şevî,
Weyla malik werano,
Romîkê kûmsorî ketine Cizra Botan,
Xirab kirin cihê zavan û bûka.

1467-XAN DİMDİM

Çi rojek bû xwedê daye,
xan bezyaye destê Şa ye.
Bide min dewsa çermê ga ye.
Tu ne kur u ne bira ye.
Çi bikim dewsa çermê ga ye?
Bikime qesr u nuh ava ye.
Şah go: -Tu ne kur û ne bira ye,
Tu li milkê Ecem destûr daye.
Çermê gayê Li ave daye,
Hevt şev û roja dihêla ye.
Roja heyşta der hêna ye,
Li ber duhcûkê rî danaye.
Ser û pêçik ne nimya ye,
Li ser sidyana dikudaye.
Vedikêşa kêrka mûya ye,
Di qulka derzi ra dikêşaye..
Li dor xerebara erêna ye,
Pê girti deşt û çiya ye.
Xano qesr da kolane
Hezar êxrad bi heq berdanê.
Ji mira bang kin hosta Êlyase,
Asas dayne weke tase,
Bihilin asas risas e.

Ban kin hosta Emer e,
Kevir dayne bi zêrê zer e.

Ji mira bang kin şagirt Eli ye,
Kevir dayne bi zêrê zer e.

Ji mira bang kin hosta Nedîre,
Asas dayne weke tîr e.
Ji mira bang kin hosta Etman e,
Asas dayne çar gav pen e.

Ji boy şer û qewxê giran e,
Belkî rojke bive lêkdane.

Xano qesir tamam kirî,
Av ji çiya soîn kirî,
Hezar êxrad serê jekiri.

Xano, dino, tu Kurmancî,
Serê xwe mede ser wî tancî,
Xwc nagrc Li ber topê almancî.

Ne tu bî, ne topê te be,
Şûrek li ber simbêlê te be,
Esker meke ü neyê sermebe.

Ji mira bînin topa bariva,
Devê topê tev di zîv e,
Nîşan bigrin berdî nîve,
Kelê xira bikin ji binîva.

Ji mira bînin topa xarîşê,
Nîşan bigrin, berdî goşê,
Kelê xira bikin ji koşê.
Ji mira bînin topa hewarê,
Devê topê wek kewarê,
Qesrê bi ser Xano binî xarê.

Ji mira bînin topa mezîne.
Hevt kê gulle bavên bine,
Kelê xira bikin ji bine.

Xano berekî ber westî,
Hevt top sûna topkê xistî,
kevir ji kevir ne guhastî.

Xano berekî beîn e,
Ser vi, bin vi behra şin e,
Micala topa pê nîne.

Lekek rabû ji hêla roava,
Hevt sala û hevt meha,
Mesya bi mesa u gava,
Go: -Eme kela Xano xira bikin,
Bi bijangê çava.

Lekek rabû ji Mekûkê
Hevt sala û hevt meha
Mesya bi terze buke,
Go: -Emê kela Xanê Lepzêrin

Xira bikin bi serê nenûkê.

Lekek' rabû ji Hewlêrê,
Hevt sala ü hevt meha,
Meşya bi hêl û mêlê,
Go: -Emê kela Xanê Lepzêrin
Xira bikin bi serê simbêlê.
Xano bang kir Lawkê dinayi,
Ebe li çepil pêçayi,
Ne xema min e ordiya sayi.

Ji mir ban kin lawkê xetari,
Helal be nanê te xarî,
Xalî kirî ordiya sayi,

Ji mira bang kin lawkê Dasinî,
Tu xwe li kolana nepesinî,
Ne xema min ordiya mezin î.

Ji mira bang kin lawkê Hwerî,
Xudiyê gopalê kinêrî.

Evdal-beg ji ber perdê rabû,
li ber bavê xwe dawestiyabû,
Go: -Bavo, te çi lome-lom e,
sûr bikşîn, bajo ser kom e,
Îmdad ware ji Herziromê.

Evdal-beg ji ber perde rabû,
Ber Xan Dimdim dawestiyabû,
-Bavo, te çi liyê-liyê,
sur bikişin bajo ordiyê,
Îmdad ware ji Kurmanciyê.

Evdal go: -Bavo, tu rabe ji xewêye,
Bibîn qebhetê dinyêye,
Gol tije bûne ji xûnêye.

Evdal go: -Keçikê, tu şehdê min î,
Min çend mêr dane kuştinê.

Hatî Mehmûdkê xulamî,

Pirzikek bêy te li zimanî,
Te karêza avê derani.

1468-XELO

Lawo lawo Xelo lawo
Dîwar bi ser de xalîya wo
Ela Musê ji bin revîya wo
Xelê min di binde ma wo

Neqaret(rewan)

Ewrekî reş î tarî

Ne girmişî ne jî barî
Xelî min tu derde xwe tunevun
Xelê min kuştin ji necarî
Li bana xelo li bana
Kerî yê Şukirê neman hatin dana
Kerî yê Xel î min di fêzeda mana
Dakê xwe qurban xuna
Meyî li dev û dirana
Kovara Bîrnebûn

1469-XEMCIVÎN

Ez bûme pîrê xemcivîn
Bê hiş û mest û jêr nivîn
Li dil vedbûne sed birîn
Ji ber evîna şoxa şêrîn
Bilbil civanê gulê ye

Evîna te ez pîr kirim
Bê can û hem bê bîr kirim
Bêçar kirim, xembar kirim

Şaş û nazan û jar kirim
Bilbil civanê gulê ye

Dilê xemgîn kir êş û jan
Agir berda hinav û can
Hey zalimê bê bawar e
Ma kanê peymanê berê
Bilbil civanê gulê ye

Helbest Sebri Botani
Mûzîk Mehmed Şexo

1470-XEMÎ DÛRÎ TO

Xemî dûrî to away lêkirdûm
her be zindûyî elêyî mirdûm
kesê neybû bê îderd durî yar
tênage le hal gherîbî dilzar
dil gherîb wekû dîwexan xeme
gherîb mîwandar derd u esteme
şewanim talle rojanim tare
jînî gherîbî le rûm diyare

hal niye zartir le halî min bê
mal niye wêran wek malî min bê
pêwîsûm pête ta hest bikem hem
bê to gherqim min le deryay matem
to nebî min her leşê bê giynim
ewînî toye nyazî jyanim

Honrawey: Aşna
Awazî: Burhan Muftî

1471-XEMGÎN BÎRHAT

(Dr. Zülfü Kizildemir) hunermendê kurd e.

Dr. Xemgîn Bîrhat di sala 1961'an de, li **Dêrsimê** hate dinê. Di sala 1980'de xwendina lîseyê kuta kir û ji bo xwendina bilind diçe Elmanyayê. Hunera Kurd li vê derê hîn baştir naskir. Li ser muzîk û hunera Kurdî bi gelek hunermendên kurdre, weke Zozan, Çiya, Şehîd Sefkan û Mizgîn xebat kir û bi hevkarîya wan hunermendan yekemîn car Yekîtiya Hunermendên Welatparêz Kurdistan, **HUNERKOM** di sala 1983'an de ava kirin. Li vê derê weke endamêkî çalak xebitî û di sazkirina Koma Berxwedan de cîhekî girîng girt. Dr.

Xemgîn Bîrhat xebata xwe a hunerî, ji sala 1983'an heta niha, di nav xebatên Koma Berxwedan de jî berdewam dike. Di nav Koma Berxwedande hem gelek stran şîrove kiriye û hem jî besteyên ku li hemu welat deng dane, afirandiye û nivîsandîye.

Dr. Xemgîn Bîrhat ji bilî tekoşîna civakî û hunerî, xwendina xwe ya akademîk jî domandiye û li zanîngeha bilind li bajarê Münster (Elmanya) li ser rojnamevaniyê xwendina xwe ya dawîn kuta kiriye û doktora xwe li ser Muzîka Kurdî stendiye

15472-BÎRYA WE DİKİM

Bîrya we dikim bîrya we
Bîrya we dikim bîrya we
Ey çiyayên bi gulên sor
Xezalên geliyên meyî jor
Xula xula ava kanîya sar
Bîrya we dikim bîrya we
Bîrya we dikim...
Bîrya we dikim bîrya we
Bîrya we dikim bîrya we
Dengê bilurê van şivana

Dengê davul û zurnevana
Girtina govend û dîlana
Bîrya we dikim bîrya we
Bîrya we dikim...
Bîrya we dikim bîrya we
Bîrya we dikim bîrya we
Kela kela germa havinê
Şevên saî ronîya heyvê
Bêhna gulên şîlanê
Bîrya we dikim bîrya we
Bîrya we dikim...

Text û Muzîk; Xemgîn Bîrhat

1473-KARVANÊ HELEBÊ

Hat karvanê helebe oy eman oy eman
Dani deşt û neqebê van zeriyan ez helandim
Van zeriyan ez helandim oy eman oy eman
Kirim dare lewlebê oy eman oy eman
Hat karwanek ji muşê oy eman oy eman
Danîn li hember deştê van zeriyan ez helandim
Van zeriyan ez helandim oy eman oy eman
Kirim darê derguşê van zeriyan ez helandim
Hatim gundê Tilbusê oy eman oy eman
Hatim gundê Tilbusê oy eman oy eman
Dikim keçekê ramîsim oy eman oy eman
Ketim derdê namusê van zeriyan ez helandim

Cavkani; M.A. Cizrewi-Berhevkir; X. Birhat

1474-WAY LÊ

Way lê way lê way lê
Way lê Way lê Way lê
Ev çiyê hatiye serê min
Eşqa te ketiye dilê min
Way lê way lê way lê
Way lê way lê way lê
Wer ji ter bêjim eşkere
Ez te nadim zêr û pera

Ezê bimrim ji tera
Way lê way lê way lê
Way lê way lê way lê
Wer ji ter bêjim bi dizî
Dilem ji eşqa tera rizî
çima tu nabi razi
Way lê way lê way lê

Gotin û Muzîk: Xemgîn Bîrhat

1475-BAJARÊ DERSÎM

Bajarê Dersim, way bajarê Dersim
Werê Berxwedanê, mêrxweş û
egîdan
Çiyayê Munzur li dora te ye
Çemê Munzur bi xwîna te ye
Baba Duzgun ziyareta te ye
Dengê bilbilan xemgîniya te ye
Bajarê Dersim, way bajarê Dersim
Diroka dirêj e, herkes te dibêje
Seyît Riza berbanga te ye

Ali Şêrê te hin li bîra me ye
Dengê mazluman hawara te ye
Dengê Zîlana qêrîna te ye
Bajarê Dersim, way bajarê Dersim
Dengek li te bu mîvan, dengê wan
şehîdan
Ez bang û hawar gaziya te me
Sond û peyman ser rêka te me
Hişyar û xemgin ez awaza te me
Min çav li fermana biryara te ye

Gotin û Muzîk: Xemgîn Bîrhat

1476-EY DÎLÊ MÎN

Ey dilê min, ey dilê min
çi xweş ezeb e tu didî min
Te jan berdaye kezaba min
Nema tîne sebr û arama min
Ez nizamim, ez nizamim

1477-EZ AGÎR ÎM

Ez agir im agir
Ez agir im venamirim
Ez agirê zerdeştim
Ji dîroka kevnarim
Ez agirim agir

Agirê doza we me
Kaniya jiyana we me
Ez agirim agir

Evîna dilê we me

1478-LÎ GUNDÊ ME

Li Gundê me li gundê me
Şehîd anîne gundê me
Binya malan li gundê me
Gorek kolan gundiyên me
Dayîka min bi hêsrên xwe
Av da gora mîvanê me

Ev şehidekî bê nav e
Kes nizane ji ku der e
Teyre ji refê xwe qetya ye

Ji ber çiyê ev êş û jana min
Tim hêjar e ev dilê min
Xemgîn bûye jiyana min

Gotin û Muzîk: Xemgîn Bîrhat

Agirê hêviya we me
Ez agirim agir

Ez agirim diêwitim
Ez agirim diêwtînim
Ez agirim agir

Ez bayekî azadim
ji tîreja rojê me
Ez agirim agir

Gotin û Muzîk: Xemgîn Bîrhat

Di ser gundê me da firyaye

Nêçîrvana anîn xwere
Xwîn ji baskê wî rijyaye
Ev xortên me ev xortên me
Têne xwar ji çiyayên me
Rext pêçane li bejn û balê
Sond xwarine bi rengê alê
Bîr û bawer xurt kirine
Evîn xistine her mal e

Gotin û Muzîk: Xemgîn Bîrhat

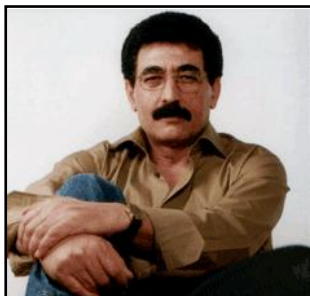
1479-ZINARÎN

Ez im li ser çiyân kevoka narîn
Difirim difirim li ser deşt û zozanan
Baskê xwe li bayê tenik dixînim
Difirim seranser welate şêrin
Zinarîn .....

Li nav wan ezmanên bê dawî de
Digerim digirim li stêrka digirim
Rûdinim li ser çiyayê Hemrîn
Bi hêz im bi hêz im wek baz û pilingan
Divêt dijmin per û baskên min şikestin
Min bişon min bişon bi ava welate min
Ez şehida evîna mezin
Wek Edulê Zîlan û Zînê

Gotin û Muzîk: Xemgîn Bîrhat

Xelîl Xemgîn: Kesên bi hunerê re mijûl dibin, di fikra min de ew seranserî jiyana xwe de, her tim şagirtin.

Em ji pirsra hunermend dest pê bikin. Gelo hunermend kî ye û cihê hunermendê kurd di nava ên cîhanê de li ku ye?

Weku çawa pirsra we ji du beşan diyar e, ez ê jî hewl bidim ku bersiva min ji du beşan be. Beşa yekem, da ku bikaribim baweriya xwe bi zelaî diyar bikim, pêwîste berê bêjim ku meger rewşa netew û gelê kurd, di nava cîhanê de, rewşeke ne normal e, bê şik û guman kirîter û şertên hunermendiya netewên û ya hunermendên vî gelî jî, wê ji hev cuda bin! Gelo ma gava ez xwe li gora Mc. Jakson û Pavartî binirxînim û bipîvim û wisa jî nêzîkahiya hunermendiya xwe bibim, di navbera min û gelê min ê ku hîn ji bo azadî û nasnameya xwe ditêkoşe, wê çiqas mesafe hebe? Gelo heger azadiya civakê ji dest hatibe standin, ma hunermend jî ne ewladê vî gelî ye?...

ango meger wisa ye, wê demê hemû pîvanên ku ji bo gelekî di vê rewşê de dijîne dê derbaz dibin, her wisa ji bo hunermendên wî gelî jî derbaz dibin!

Di warê gerdonî de jî, her wisa ye, heger merev bixweze bizanibe, wê ji merev re bêjin; gelo hunermediya kîjan fikir, felsefe, nêrîn û çîn ê?

Rast e, îroj di nava pêlên globalîzmê de, her çîn û beşê civakan ser û bin bûne! Lê belê dîroka kesayeta hunermend, beranberî dîroka mirovahiyê kevnare ye... Di roja me îroj de, ev ser û bin a ku tete tete jiyîn, ji bo hunermendiyê encex di kare reng û bengeke nuh (negatîf an pozîtîf) bide teybetiya hunermendiyê, lê bi eslê xwe, seranserî dîroka civakan, ev pirsra ku “ hunermend kî ye ” di mêjûyê mirovan de her tim zindî ma ye!” Lê belê di herikandina jiyana mirovan de, qet bê bersiv nema ye. Yanê dixwazim bêjim ku; mîna hin der û dor û hin kesayetan, mafê min tune ye ku xwe bixim şûna hakîm û serdozgeran, an jî xwe wekû merciya gel bibînim û di derbarê kesan de biryara “ îşte, filan kes hunermend e û bêvan kes ne hunermend e.” bidim! Ji xwe nêzîkahiyeke wisa, ez bi xwe jî, wekû bê rêz bûnî li hemberî însana, gel û seranserî civakê dinirxînim û dibînim! Lê belê, ev nayê wateya ku ji pirsra we dîrevim, ya rastî, ez hewl didim ku rastiya felsefî û zanyarî a ku pêde bawerim, ji we re diyar bikim! Di baweriya min de, biryara “ hunermend kî ye ” a gel e! Îca ji bo ber endametiya vê sifeta hunermendiyê, (ji bo hunermendiya gelê xwe dibêjim) rê û rêbazên vê yekê hene.

Li gorî baweriya min, sir û telesma vê yekê jî, girêdayî çend xalên bingehînin! heger mirov bixweze bi vî karê hanê rabe û bide ser şopa çand û hunerê, bi du

xalên bingehîn merev dikare wisa formile bike;

1- li nik teybetmendiya xazayî, pêwîste mirov evîndar û rêwiyê zanist û kevneşopiya civaka xwe a sedê salan be, şagirt û meraqdarê kevneşopiya gelan û zanyariyê be!

Mîna oldaran, qibleya xwe dîrok e, ayetên xwe nirxên civakê ne...

2-Ji teybetiya hunermendiyê, ew seranserî jiyana xwe tim şagirt e! Di hînbûna xwe de bê sînor û tixûp afirendêr e, ji pêşketina civakê re mînakê nîfşa û pêşenge, di dîtînen xwe de remildar e, di pîrsgirêkên civakê de çareservan e, di qedrê nirxên civakê de parêzvan e, di pîskolojîya mirovan de moral e, di afirandêriyê de nuhkar e. Di raman û felsefê de hevkar û helwesger e, di evînê de weku **Cizîrî, Xanî, FeqiyêTeyra û Cegerxwîn** dîn û har e.... Heger mirov bikaribe, van teybetmendiyan di kesayeta xwe de xwedî bike, herweha nûnertiya nirxên civakê, ên dîroka sedsala û ên heyîn bike, bi dîtîna min, sedemekî ku civak va sifeta hunermendiyê ne de mirov tune ye!... Beşê duyemîn; bê guman, di qada navnetewî de, ji bo doza gelê kurd, her babet û hewildan gelekî pêwîstin, lê belê, mîna gelek babetên din, di warê çand û hunerê de jî, ji ber pîrsgirêka nasname ya netewî, valabûnek mezin heye!

Raste, tevî bê derfetiyan jî, hewildanên xebata sînemavan û şewekaran di qada navnetewî de hene, ez wekû xebatkarekî çand û hunera gelê kurd, xebatên wan heval û hogiran pîroz û bi wate dibînim . Lê belê di beşên hunerê ên din de, xebatên mayînde gelekî lewaz û kêmin...

Bi teybetî di xebata hunera muzîkê de, bandora pêlên biyantiyê di van salên dawiyê de, xwe zêde nîşan didin!

Bi kurtî bêjim, bi tevayî, meger gelê kurd di qada navnetewî de, girtiyê statîko ê înkâr û bê nasname yê de be, mijara gotina cihekî huner û hunermendiyê, di nava refa huner û hunermendiya cîhanê de, wê ne di cihê xwe de be û ne jî hisane!

Gava ku bi kurdî behsa hunermend tê kirin, stranbêj, muzîkvan tîna bîra gelek kesan, şewekara, nivîskar mîna hunermendan nayên dîtînin... tu dibêje ev ji ku tê, gelo girêdana vê peyvê bi muzîkê ve ye?

Kekê min, va ye nêzî sed sal bû ku perwerdeya {milî} a civaka me, di serî de ziman û hemu beşên perwerdeyê ên din, ne tenê lewaz maye, lê belê hatiye qedexe kirin! Gelê ku perwerdeya wî jê bête standin, ne ziman dimîne, ne aso û meterolojî ya xwe dimîne, ne jî hîs û hestên xwe ên netewbûnê dimînin! Ma qey li dinyayê kesî dîtî ku neteweyek 50 milyon bi dîroka xwe a hewqas kevnare, bi keda xwe a ji bo dergoşvaniya mirovahiyê a herî yekemîn... bi ev qas trajedî

pergende û bindestê dinyayê bimîne? Di baweriya min de, heger merev vê yekê bi kur û hûr nebîne û bi ilmî û zanistî şirove neke, merev texrîbatên mêtîngeriye li ser kurdan jî nikare şirove bike!... Ez ji birayê xwe re bi hisanî dikarim bêjim, ku navê hunermendiyê va ye bû çend salin êdî kurd hîn dibin, ez bi mebesta ku kurdan biçûk bikim nabêjim! Ev rastiya me a civakiye! Ji ber xew û razana bindestiyê, heya duh jî û belkî tu îroj jî, here ji bavê min bipirse, wê bêje “ hunermendî çiyê heyran, heman bêje mirtib û hew! ”

yanê dixwezim bêjim ku hîn hewqas tiştan em tevlu hev dikin kî, navê stranbêjan, kirine “ ozan” navê hozanê li hunermendan kirine, navê helbestê li hozanê kirine û whd.

Bi dîtina min, herbabetekî hunerê (ica li دنیا yê hemu babetên hunerê zelal bûne.) ji şewekariyê de, ta akturên sînemayê, ji hozanvaniyê de, ta neqş û nîgariyê, ji şanogeriye de, ta pêkerî û wênekêşiyê de, qada hunermediyê ye! Lê girînge bêjim jî, hin babetên hunerê ji bû civaka me, hin û hin ji nuh ve têtin naskirin, di cîhanê de şewekarî, xwedî cihekî bi bandor e, di nava şewekarên cîhanê de, şewkarên kurd jî, xwedî cihekî teybetin (ên mîna malva, A. Dîno, û hwd) belkî gelek jî, ji ber sedemên curbicur, nikaribûne xwe bi nasnameya xwe a netewî bidin naskirin, lê bi xêz û şopa xwe a hunerî xwe înkare nekirine! Ez bê şik û guman dizanim, qasî ku şewekarên kurd li dinyaye tene nasin, her wisa ji aliyê kurdan ve hewqas nayên nasin...

Ango mirov bi hisanî dikare bêje ku teybetmendiya civaka kurd de, zeifiya me di babetê şewekariyê de heye. Her weha hinekî jî, gelê kurd xwedî teybetiyek folklorîk e, xuya ye ku ji nirxên xwe ên parastî û herî zindî mayî jî, hunera muzîk û stranê ye...ez wisa guman dikim ku ji bo kurdan, hunera herî hisan a muzîk û stranê ye...

Dema biyanî li Muzîka kurdî guhdarî dikin, xemgîniyekê tede dibînin. Weku rexneyekê jî derdikeve pêş berî mirov, hin caran jî dibêjin ku kurd ne amedene destên xwe bavêjin melodiyên bi liv û lezandî...gelo ev yeka ji rewşa kurdan tê, an jî hunermendên kurd nikarin biafirînin?

Bêgumane, di qada hunerê de bi tevayî û di qada muzîkê de bi teybetî, pêşketin û afirandinên hemdem, bi destxistina ast û standartên navnetewî, armance, lê girînge em ji bîr nekin ku pêşketin û vejîna çand û hunerê, beranberî bi pêşketin û vejîna wê civakê re xwe diyar dike!

Heger ji berî bîst salên berê ba, belkî jî pirsek wisa qet nedihat bîra we, daku hun ji min bipirsîn, her weha ev tete wateya ku pêşketin û vejînek di nêzî standertên dinyayê de xwe nîşan dide, ev xalek gelekî balkêş e! Di baweriya min de, di cewher û liba muzîka kurdî de, dewlemendiya hemû hoyên hemdemîtiyê hene. Ez îdîa dikim ku di rojhelata navînde, di bîngeha mûzîka kurdan de dewlemend ya herî kevnare û xwedî kevneşopiya herî giranbûha ye, ne tenê wiha...dîsa îdîa dikim ku muzîka kurdan di vê herêmê de, bi bîngeha xwe, bi rengên xwe ên cur

be cur, bi şêwazên xwe, bi cihê ku di hemû beşên jiyana mirov de cih digre de... tevî hemu tirajêdiyên gelê kurd, tevî hemû qedexebûn, talan û înkaran, ji muzîka hemû netewên din ên herêmê zexim û bi bingehetir e... ez bi mebesta muzîka tirk, ereb, fersan û netewên din bi cûk û basît nîşan bidim, nabêjim! Em behsa rastiyeke zanyarî dikin, mîna ku netewperestên tirk, fars û ereban! Bi nîrxên civaka xwe şovîntî û nijad perestiyê dikin, em kurd nizanin tiştên wisa bi kirêt û şermekar bikin, ez bi xwe jî li dijî fikrên wisa me...

lê rastiyeke ilmî wisa heye û mîna birqandina rojê ye...

Lê ev naye wateya ku mirov dîrok û rastiya nîrxên civaka xwe jî bi cûk bibîne ye! Bê gumane, em nîrxên wan netewan jî bi cûk nabînin, lê ka em li hemu aliyên meyîze bikin, ji kilasîkên dîrokî û destanên mîtolojîk, ji payîzok û muzîka olî de, ta xweş xweş û heyranoka, ji muzîka diwanê de, ta lawik û stranên govenda, ji stranên xebatê de, ta stranên baran û xazayê û hevalok û metelokên şevbihurka...hwd, ka li cem van netewên cînar ku xwedî pergala û dewletin, çend şeweyên wan ên ji dîraka wan mane, wiha hene?

Niha bêjim, raste di muzîka kurdan de xemgîniyek li ber çav derdikeve pêş, mina we jî gotî, bê gumane ev yeka ji diroka serpêhatiya gelê kurd tê û bi sedsala ye hîn jî dawiya va tirajêdiya bê oxir nehatî ye! Rastiyeke rewşa ye ku muzîka gelekî, îfade û eyîne ya serpêhatiyên wê civakê be! Îca rexneyên di vê derbarê de ji aliyê biyanîyên we behs kirî ve hebin jî, ez ji ber du sedeman van rexneyan şirove dikim. Yekemîn, divê ku ji ber amatoriya îcrakirina muzîka kurdî be. Ji ber rewşa ewarte a civakê û pîrsgirêka mafê çarenusiyê, her weha gelek sedemên ku bi tunebûna perwerde yê ve girêdayî...hwd. bê derfetî û lewaztiya piyase ya muzîka kurdî û rewşa aboriya kurdan, di qada muzîka kurdan de, mixabe, amatorî hîn jî serdest û xwidî bandorek negatîfe... Duyemîn, divê ku ji ber kompleksa netewên rojava a xwe her tim serdest dibînin be jî! Li her halekî, di gel ne naskirina hemu cureyên hunera muzîkê a kurdan jî dive di ku rexne yên wiha derdikevin holê! Lê dixwazim di vê derbarê de, balê bixşînim ser xalek din jî. Ji ber texrîbatên asîmîlasyon û guhertina bi darê zorê... di qada muzîkê de, zext û zorbaziyên dijwar dijîn, herweha bi xwe re tehlûke û xeterên giran jî peyde dike...

Ez hemen bi kurtî bêjim: di van salên dawiyê de ku hinekî qelsbûna qedexeyan li ser muzîka me sist bû ye de, ji bilî nîşên ciwan û cihêl, hin derdoran “ ji nuh ve qiteya amerîka yê kifş kiri bûn! ” û li muzîka kurdî vegehiya ne, vegehiyan lê hemu nîrxên heyîn, bi aso (mantik) a pergala dagirker nêzî çand û hunera gelê kurd dibin. Di bin navê moderîntiyê de, teqlîd û kopîya komarê dikin... bi kurtî bêjim, min berê di gotebêj û nivîsên xwe de, di rojname ya Azadiya Welat de, gelekî dorfireh bal kişandî ser vê xetera hanê! Îroj ev pêla ku ez weku

“ derdorên ji çand û hunera gelê xwe biyanî bûne, bi nav dikim” bi şêwaza herî oportunîst dixwazin xwe di bin siha pergalê de, bi tevgêr û dezgeh û sazî bikin, bi teybeti li bakurê Kurdistanê, ev pêla hanê sûd ji ber kêmasiyên di qada hunerê de dijîn digrin, bi gumana min, ev yeka mîna zordariyekê ji aliyê pergalê ve, li ser çand û hunera me tête bi rêve birin!

Ango di nava zemînên civakê de, bingeh û bandorek va derdorê tune ye. Piraniya wan qurban û mexdûrên komkujiya asîmlesiyonê ne, ziman û çanda xwe bîle nizanin, û ne tenê wisa, her weha ji jiyana wan a rojane de bigir, ta fikir û aso ya wan, her tiştên wan li gora pîvana pergalê ye...

Hun xwe û muzika xwe di nava kurdan de, di çi rayê de dibînin? Gelo tu bi rihetî dikarî bêjî “ tiştên min dixwestin, min hemu çêkirin” ? ji ber keda ku te bi salan daye, yanê tu ji keda xwe memnûn î?

Birayê hêja û berkeftî: bi qasî ku tê digihêjim, huner û hunermendî, ast û rayek gelekî bilind û berz e, min berî bistekê li ser pîrsa we a ji bo { hunermend kî ye?} hewil dabû ku nasandina hunermend û kûraniya wate a hunerê bikim!

Birayê ezîz, bê ku hesabên mutewezîtiyê û xweşgotinê bikim, min di jiyana xwe de, bi sedan, belkî jî bi hezaran keç û xortên ku canê xwe ji bo azadiyê fedakirin naskirin û bi gelean re salên têgihêştin û ciwanî bihurandin, her wisa bi hezaran jî, ên ku hîn ji bo vê armanca pîroz, di bargehên azadiyê de ditekoşin û li berxwe didin... bi sedan jî, gaziyên ku bistek ji canê xwe diyarî doza gelê xwe kirine, an çevên xwe wenda kirine, an jî lingên xwe...hwd. ji bilî fedekarî û dilsoziya gel li çar aliyê welatê me! Beranberî vê tabloya rengane, ev bû ye 22 salan, ez jî di koçberiya bê însaf de dijîm, lê beranberî jiyana welat û ya auropayê, di warê azadî, fikir û ramanê de, di warê hesanî û zehmetiyê de, cudahbûnek mezin heye... ne tenê rêz girtin, her weha di warê însaf kirin û wêcdanê mirovahiyê de, ezê çawa bikaribim behsa ked û hewildanên xwe bikim? Belkî jî koraleke, ku mirov nikare biguhêze, lê ez baş dizanim ku xort û ciwanên li ber deng û stranên min çûne şîhadeta xwe hene, ên ku ji ber bandora hunera me bi salan heps û zîndan û cefa kişandine hene... merev ji bo xwe û rûmeta xwe hinekî serwext bifikire, li hembera vî tabloyê hanê nikare behsa ked û hewildanên xwe bike! Ez minetdarê wan ked û nirxên giranbûha me.... ev naye wateya ku merev xwe bi çûk bike, an jî bi cureyek din wan nirxan ji kesayeta xwe re weku propagande bikar bîne ye!

Di jiyana min de, hesasiyet a min ya herî zêde ku li ser radiwestim ew ku, di gotinin xwe de çawa me, hertim hewildidim ku di jiyana û pêkanîna de jî wisa bim...

Ez berê vê yekê bi zelalî û ji nîvê dilê xwe de bêjim, “ ez xwe mîna ewladekî ku di nava şertên feqîrtî û xizantiyê de, bi ked û xwedan a eniya canik û camêran hatî xwedî kirin, dibînim, îroj gihîştme temena ku êdî dikarim nirxandina wê

ked û cefaya pîroz bikim... heger ewladekî bi kêr û xêr be, pêwîste ku rêwî û evîndarê paşerojê be, ji bo vê rêwitiyê afirandêrê hêviyên pîroz ên mirovahiyê be..." Îca xwe mîna xebatkar û xizmetkarekî çand û hunera gelê xwe dibînim,! Navê hunermendiyê ditirsim li xwe bikim! Bêgumane di va xizmetê de, derece û sewye çî ye, ne çî ye, ew ne ji mafê mine ku ji xwe re bêjim (sewye û dereca min ev ...) ji xwe xemek min wisa jî nîne, em di meşa xwe de, li gurî baweriya xwe dikarin popilîzma cur be cur jî binirxînin! Bi kurtî di van teybetmendiyan de, merca ku dikare xwedî biryar û pîvan be, Gel e! Helbet, gava mirovek rabe bêje " bi rastî tiştên min dixwest çêbikim, êdî min çêkin..." di baweriya min de, ew têtê wate ya ku êdî tiştê din çêbike nemanê! Dîsa bi baweriya min, di hunerê de, memnûnîti jî têtê wate ya zuhabûnê!
Dikarim dubare bêjim ku kesên bi hunerê re mijûl dibin, di fikra min de ew seranserî jiyana xwe de, her tim şagirtin.

Me hinek pirs ji xwendevanên xwe jî girtibûn, yek ji van pirsan jî ew bû ku digotin " te berê bi şêwayê qesîde jî stran gotine" gelo merev dikare bêje ku di muzîka te de bandora medreseyê jî heye?

Keko, mîna piraniya kesayetên ku bi muzîka kurdan re mijûl in, di ilm û zanista muzîkê de, ez jî yek ji wan im, min jî sûd ji perwerdeyek akademîk negirtî. Dibîstana min a yekemîn, jiyana civaka min û bandora stranbêjên nifşên ji beri me bûn, dibîstana min a duyemîn jî Koma Berxwedan bû.

Lê bele di meşa min de, bê guman gelek qonaxên cur be cur hebûn, min jî li gorî têgihêştina xwe hewl dida ku wan qonaxan di karê hunera muzîkê de binirxînim... weku mînak, min bi salan û bi awayekî peryodîk cur be cur muzîkên gelên din jî guhdar dikirin. Ji bilî kilasîk û rengane a muzîka kurdî, muzîka (farsî, erebî, hindî, ermenî, tirkî, yonani...hwd) bi salan û bi rengekî sîstematîk min guhdar kirin, piştî salên dirêj, ew lêgerîn û lêguhêzîn ji bo guhê min ê hunerî, dibûn dewlemendiyek da ku êdî cudabûna reng û bengan ji hev nasbikim...

Niha bêjim, keko min di her babetek muzîkê de, li gorî hestên xwe hîs û bandor dîtî ye, mina ku min berê jî ji we re aşkere kiri bû, min medreseya dîmî (olî) ne xwendiyê, ne jî bandorek xwe wisa li ser min he ye, esil bandora medrese yan di berhemên seyda yê Cegerxwîn de ne, her wisa seyda ji bo min jî, navenda îlhama hunera kurdî a resene.

Te helbestên seydayê Cegerxwîn jî kirine stran û gotine, weka stiranên "Di tarîka şeva hicran!!" û "

ji bona her kesek yarek heye ê me welat yare" gelo derfetên te çêbûn ku tû Cegerxwîn bibîne?

Mîna ku min daye xuya kirin, têkiliya min û oldariyê hemen hemen qet ne bû ye. Lê kilasîkên wêje ya me, mîna M. Cizîrî, Ê. Xanî, Feqiyê Teyra, Elî Herîrî, Baba Tahîr, Xalid begê, Şerefyanê Betlîsî, Mewlewî, Goran, Bêkes, Hejar, Cegerxwîn... ên ku tên bîra min, min gelekî xwendine û bûme evîndarê wan, her weha, ji wêjevan û dîroknasên rojhelatê, ji dîroka misilmantiyê de, ta ên mîna Omer el Xeyam, Fîrdewsî û heya Cibran Xelîl Cibran jî, ji cavkaniyên ku merev bixwîne û nikari be jî bîr bike ne! Hîn ku di bîra min de ye, weku li her munesebet û fersendê de tînim ziman, strana { di tarîka şeva hicran de } helbesta seydayê Cegerxwîn e, lê awaza wê a mamoste yê hêja Husênê Tofê ye, min tenê li gora hestên xwe şirove kirî û ji mamoste yê xwe re bi nav û deng kirî, lê strana ji bona her kesek yarek, awaza wê a mine! Raste, bi temena bi çûk min tenê seyda carekê dîtiye, ji wî gorbihuşî re helbestên wî, ji ezberê xwendin, gelekî kêfa xwe xweş bû û aferîna xwe jî, bi awirek kûr li nîvê çavên min, bi qasî nîv deqîqê meyîzekir, heya bijîm jî wate û bandora wan tîrên awirên wî ji bîr nakim!.

Hun yek ji endamên Koma Berxwedan in, gelek kes koma we nas dike, gelo Koma Berxwedan çiyê, kengî hatiyedamezirandin?

Koma berxwedan di sala 1983 an de, di bin şemsiya Hunerkom de û di bin rêberiya du ewladi gelê me ên pakrewan, Şehîd Sefkan (Celal Ercan) û Şehîd Mizgîn (gurbet Aydin) ve hati ye damezirandin Koma berxwedan, di pêvajoyek wisa de hate damezirandin, mîna ku tete zanîn wê demê li tevayî welatê me, ewirên tarî mîna ewrên mirin û talanê, li her aliyê welat, komkuji û zîndan kirin serdestê her babetê jiyane bûn!

Bi teybetî li bakurê welêt, piştî 12 îlonê 1980, dewlata tirk û generalên xwe dîsa dixwestin ku hêviyên gelê me têk bibin... di pêvajoyek wisa de damezirandina hunerkom û Koma Berxwedan, di eniya çand û hunerê de, xwedî wateyek dîrokiye... Em weku komek xebatkarên çand û hunerê, di dirêjîya salan, êdî bûn civat û saziyek bi temamî ji bo berjewendî û xizmeta çand û hunera gelê xwe... Ev 25 salên bûhirî, me weka Koma Berxwedan, dûrî berjewendiyên kesane, bi gelê xwe re di eniya çandê de, me ji gel girt, û strand, dilan, wêje, şano hwd pijan û bi reng û beng, li gurî derfetên xwe ji nuh ve da xizmeta gel, em bi gel re rabûn, bi gel re danîşîn, êş û azarên gel bûn ên me, me bi gel re rahişte tekoşînê, bi gelê xwe re jî em bûn koma berxwedan... îşte sir û telesma vê civata me a hunerê hewqas bi hisane! Pêwendiya Koma Berxwedan bi siyasetê re, hê rastî bi rêxistinên siyasî re çawa ye? Ev pêwendî çî bandorê li ser muzîka we dike? Muzîka we çiqasî siyasî ye û daxwezên muzîka siyasî ji we tete kirin an ne? Awantaj û dezawantajên polîtîkbûna ji bo muzîka kurdî çî ne? Keko pêwendiya me jî ev e, rastiya me jî eve, ica ka kesek ê bêje “ez kurdim” pişt re jî bêje “ez siyasetê nakim”? mîna meleyê ku ji xelkê re weiz didan û digotin “tiştên ez bêjim bikin, lê ên ez bikim hun nekin”... bi dîtina min navê gotina kurd, nîvê kehnya siyasetê bi xwe ye! Dîsa heger miletek xwe ji siyaset û ramanê bi

dûrxîne, êdî têtê wateya ku pêdiviya xwe bi azadî û doza mafê xwe re nîne! wê demê qedir û qêmeta strana min wê ci be? A nivîskarî û rojnamevaniya we ê çi be? Ez di bêjim û pê bawerim ku çawa hemu tiştên netewên din ji bo netewbûnê hene, û çawa xetên wan ên sor hene, çawa ku berjewendiya netewan di ser her berjewandiyên din re heye, em jî girînge wisa bin! Heya azadiya welat û gelê me, ger em bêjin her tişt ji bo xizmeta azadiya gelê me, gelo ev duruşma wê pir giran be?... Nirxandina her babetekê bi pîvanên gerdunî, gelekî pêwîst û objektîf in! Li min bîborînin, lê xwe mecbûr dibînim bêjim ku “yaho ji hemu dinyayê re va malnexeraba siyasetê ne qusûr û her adet e, ji va bextreşên kurdan re çima ewqas qebehet e?” hêvîdarim ku şaş neye fêmkirin, dema ku dibêjim siyaset, di her tiştê de siyaseta wî babetî heye, ez behsa siyaseta tevgêrî û rêxistinî a partiyên me kurdan nakim. Dixwazim balê bikişênim ser nêzîkahiyeke kurdan bi tevayî, ew jî wisa ye “ meger xwe rewşenbîr hunermend, nivîskar û serwext.. hwd dibîne an jî xwe diyar dike, devê kê vebike, dibêje siyaset... aman aman.. me ger siyaseta xwe hunerî heye, aman, aman... ya weşan, çapemenî û ragihandinê heye, aman aman... xwe bi dûrxin, jê cuda bisekinin...tu îşê me bi siyasetê tune ye... ango merev lêkolîn bike, di nava cîhanê de, ji bilî (hin rewşenbîr, hunermend, ronakbîr û zanyarên kurdan). Gelo teybetmendiyek wisa merev dikare bibîne?! Lê di baweriyê min de, dil sarkirina mirovan ji raman û siyaseta, ji bo qedera miletekî mîna gelê kurd, girînge merev bide fikirandin û ponejandin!, heger çiqas kêmasî û qebihetên rêxistinên kurdan di vê yekê de hebin jî, hewqas jî a hin rewşenbîr, hunermend, ronakbîr, û zanyarên kurdan ku bi nezantî û bê berpirsar, di vê mijarê de tev digerin de jî, heye!

Birayê Mehdî, li ser pirsê te, belkî jî min hinekî fireh nirxand, divê mebesta te ji vê pirsê hanê, ne di çorçefe ya ku min bersifandî de be jî, lê belê ev mijara hanê, di rojêva hin derdoran de, bi navê rewşenbîrî, hunermendî, ronakbîrî... mîna “ merîfetekê” her tim têtê dobare kirin...

Îca di meşa K. Berxwedan a 24 salan de, cihê siyaseta gel û helwesta netewî, mîna tirêja rojê eşkere ye! Di berhem û reng û bengên K. Berxwedan de, îfade ya vê yekê gelekî zelal e .! mîna li jorê me gotî, koma berxwedan weku mînaka dibîstanek hunera netewî ye, mînaka gelê kurd a yekemîn e, bi êş û azarên gel re jiyana kirî û ji gel hîn bû ye, ji nuh ve jî, ji gel re stranên xwe gotine.... aliyekî vê meşê veşartî jî nemûmkîn e! Di reng û bengên xwe de, Koma Berxwedan, ji çar beşên welêt û bi hemu şêwe ên Kurdistanî, endam û şêwazên xwe diyarî gelê Kurdistanê kirine. Bê guman ji ber vê helwestê ye ku Koma Berxwedan di çar beşên welatê me de, di dilê cemawerê xwede cih sitandî û bandora xwe li ser bi sedan hunermend û evîndarên hunerê kirî ye!

Bi kurtî bêjim, heger muzîka koma berxwedan bandora xwe li ser nifşên ciwanan çêkirî û bi hezaran qible û berê wan daye qadên tekoşîna azadiyê, ji bo me û li gorî baweriyê me, ev bandora huner û çanda gel a resen e! Êdî kî çi navî lédike bila lê bike! Hunera ku ne di xizmeta azadî û rizgariya civakê de be, ne ji bo mirovahî û xazayiyê be, ezê jê çibikim? Eşq û evîna di bin nîrê koledariyê de

kengî bûye destan gelo? Ya rastî dezawantaja ji bo hunera me, encex dema ku siyaseta (tevayî siyaseta kurdan) bête xetimandinê ye!

Di vê derbarê de û li ser pêwendiya jî, dixwezim bi kurtî bînim ziman, mîna hemû beşên civakê, em bawer in ku heger pêwendiyên rêxistinên me ên netewî baş bin, bê guman, têkliyên sazî, dezgehî û hemû derdoran jî, bi awayekî otomatîk bi pêş dikevin,

ev realiteyek xazayî ye, li hemu dinya yê jî her wisa ye....

Gelo tu bi xwe wek hunermend dikarî bi awayekî azad hunera xwe pêk bînî? Ji ber ku hemu derfetên ku hene (tv U hwd.) di destê rêxistinên siyasî de ne?

Bê guman e, azadî utopiyeke ji bo ramandin û ponijandina mirov e, di karê hunermendiyê de, di warê felsefî û sosyolojîk de tîmarkirin û xudîkirina vê itopiya yê zor pêwîste!, heger mirovek xwe di reml û xêza xwe de, di helwest û bawerîya xwe de, xwe azad û zîrek nebîne û hewil nede, di serkeftina karê hunerî de divê ku gumanên merev li ser hebin! Raste, weku me aniye ziman, kirîzê pêwendiyên rêxistinên netewî, bandorek negatîf li kar û xebatên hunerî û hunermendan dike, di serî de jî, bandora ne zelaltiya siyasetek çand û hunerî a netewî ye...! ez weku mirovekî welatparêz, weku kedkarekî çand û hunera gelê xwe, ji bilî rêxistin û li başûrê welêt hikumeta federal û saziyên me ên netewî, hemu rêxistin, hikumet, zagon... bi kurtî dewlet û pergalên wan, weku ên xwe nabînim û ji bilî xwasparî û koletiya min, tiştê min temsîl nakin kî! Bi hemu hêviyên xwe ên mirovatî, dixwezim her tişt û derfetên hikumet, rêxistin, partî û saziyên ên me hebin û her tim mezin û bilind bibin! ma rumeta gel ne eve?

Kekê min, di vê derbarê de, esil zîrektî û serwextiya hunermend û zexma afirandêriyê gelekî pêwîste, heger bi rastî kesekî hunermend be û li hemberî civaka xwe, xwe berpirsiyar hîs bike, “ qet tucaran qesel û şîn-çawîr di bin lat û zinaran de namîne, kengî roj helat, ewê xwe nîşanî rû yê rojê a pîroz bide!

Ji bilî hunermendiyê, bi qasî ku dizanim karê we ê studyoyê jî heye, ev studiyoya a we ye? Karê studiyoya yê çawa dimeşe?

Hun karekî çawa dikin, tenê ji bo hunermendên kurd e an hûn jib o biyanîyan jî kar dikin?

Keko karê studiyoyê, mîna pêdiviyekê, ji bo xebata muzîkê zor pêwîst bû, belê studiyoya a min e. Em tevî hevalên xwe ên hunermend, ji dêvla ku biçên deriyên xelkê, bi derfetek azad û hesanî xebatên xwe li vir dimeşînin, her weha, ji bo ciwanên kurd ku dixwazin gavê bavêjin nav qada hunerê, bi qasî ku ji destê me tê, em alîkarî û rê nîşandinê hewil didin... bê gumane, ji ber ku studiyoya ya me li gorî standartên îro ne, gelek kom û hunermendên biyanî jî, kar û xebatên xwe li

gel vê dezgeha me amede kirine û dikin, te pirsî bû û min jî bersivand, em bi her cureyê aragnje û tomarkirin nujenkirina stran û amore ve mijûl dibin... ez bi xwe jî, hemu berhemên xwe di studiyo a xwe de amede dikim...

Niha Xelîl Xemgîn ji bilî hunermendiyê rojên xwe çawa derbas dike? Tu bi çi ve mijûlî?

Birayê delal, ez jî mîna her koçberekî, ev bû ye 22 sale nikarim biçim ax, av û bayê ku ez xwedî kirim û mezin kirim e! Jiyana koçberiyê wisa ye! Di rojên min de, nîvê rojê ji mal û zarokên min re ye, nîvê din jî, ji kar û xebata min a hunerî û xwendin û nivîsandinê re ye. Ji bilî xebata hunerî, ev bêtirî du sal e, her 15 rojan carekê, di derbarê çand û hunerê de, di rojname ya Azadiya Welat de, bi xwendevanên xwe re, fikir û ramanên xwe par vedikim.

Albûma nuh kengî tê?

Kekê Mehdî, sipas bo te û hewldanên te, qet nebe, di rê ya te û vê pirsê te re, ezê bikaribim gel û guhdarên xwe agehdar bikim. Ji berî du/ sê salan min soz dabû gelê xwe ku ezê hewl bidim her salê berhem an xebatek hunerî, bidim xizmeta gelê xwe, bi rastî jî di 2004 an de, berhema min a bi navê Zend hate belav kirin, 2005 an de, li gel hevalê xwe Diyar, xebatek bi navê Kehniya Stirana hate belav kirin... Li gora peyama min û şîrketa produksiyonê di 2006 an, heyva tebxê de, girînge me dest bi berhema nuh bikira! Lê gelekî mixabe, li ser pirsê gelek hevalên mîna te rojnamevan, me ji bo vê yekê agahî jî dabûn, îca wan camêrên şîrketa produksiyonê, ji ber rewşa bi aloze a piyase û bazara muzîka kurdî ku îroj tê re derbaz dibe de, her weha hinekî jî xemsaî û bê cidiyet û ne profesyonaltiya di poduktorên muzîka kurdî de dijîne de, bû ye sedema ku me nekarî bû bigihnin sala bihurî, ez ji niha de, li ser vê xebata nuh bi hemu hêza xwe rawestiya me, heger dîsa tiştê ewarte der nekevin, di dawiya havîna îsal de, ez bi hêvîme ku berhema nuh, emê bigêjînin destê guhdarên muzîka kurdî.

Têkliyên te bi hunermendên din re çawa ne?

Min dikarî ji birayê xwe re bi hesanî bersiva vê pirsê bigota (başe!) lê belê, min nexwestî ku ji ezberê biaxivim!

Li gorî gelek lêkolînvanan, di dîroka civaka me de, têkliyên hunermendên kurda, xuya ye ne cihê pesin û navdanê ye! Ji xwe gava merev bikaribe rewşa îroj a pergende û ji hev belav û lewaz şirove bike, wê merev bikaribe hin mînakên berê jî bawer bike! Di baweriya min de, her pêwendî û danustan a di navbera çi însanî de be, li ser bingeh û hin pîvanan pêk têt. Hele ji bo hunermend û rewşenbîran, pêwîste ku pîvan û bingehên pêwendiya, di berjewendiya civakê de bête pîvandin... bê şik û gumane, bi armanca zexim û bilind kirina kesayeta

hunermendê kurd, hevdu tamam kirin û serwextkirina hevdu... pêwendiya nav bera hunermenda, di helwest û meşa me de, pêwîstiya yekemîn e, ji ber gelek sedemên olî, kevinperestî û dagirkeriyê, di civaka me de, kesayet û kerekerê hunermend hatibû teşhîr û riswa kirin... heya niha jî, êş û azarên vê yekê li ser milê hunermend hene, lê gelekî mixabe ku para hunermend jî di vê yekê de heye! Îşte pîvan û bingeheên têkiyên hunermenda di vê xelekê de gelekî watedare! An jî, mirovekî ji bo berjewendiya xwe a şexsî, derketî di holê de. Bi çî temenê dibe bila bibe, tenê dixweze navê xwe belav bike, nexemên xwe ên gel û civakê hene, ne xemên xwe ên resena hunera kurda heye, ne qedir û qêmeta gel, civak, netew, kurdewarî û berpisiyartî heye... ketî nava pêlên popilîzmê, dibêje hemen (bavê vê dinayê ezim, ez di ser her hêz û raya vê gelî re me, piştî min bila dinya tune be, girînge ez hebim û daku hebim, ji xeynî min jî kesekî din girînge tunebe...) gelo ezê ji pêwendiyek wisa bê prênşîb çibikim? Bi baweriya min, pêwendiya herî bi wate, ewe ku merev di pêwendiyê de nîrxên paşerojê biafirîne ye! Birastî bêjim kekê Mehdî, tengasiyek min a pêwendiya nîne, ji çî fikir û ramanê dibe, bila bibe, li ser bingeha van pirênşîbên ku me li jorê dane xuya kirin, em çî bi kesane, çî bi sazî, ji bo hemu hunermendên kurd, kurdistanî, navnetewî, xwe vekirî û hemdemî dibînin....

Gelo hun difikirin rojekê serdana Kurdistanana federal bikin. Li wir konsera bidin... fikrên we ên li ser Kurdistanana azad çî ne? Bi teybetî hûn xebatên hunerî a li wê derê çawa dinirxînin?

Fikrên min li ser kurdistanana azad, mîna ên her kurdekî ku bi hîs û hestên xwe ên netewî xwe weku însan û mirov hîs dike ye. Destkeftiyên li vî beşê welatê me, weku destkeftiyên gelê kurd dibînim û pê evîna xwe a netewî avdidim... Di vê pêvajoyê ya dîrokî de, li ser qedera û paşeroja gelê kurd, hem fersendên gelekî mezin hene, hem jî xeter û tehluke yê dijwar hene! Wekû xizmetkarekî çand û hunera gelê kurd, mîna her welatparêzekî, Hêviyên min ji rêvebiriya Kurdistanana federal hene. Neyarên gelê me mîna her carê, ji bo pelçiqandina hêviyên kurda, di nava hewildanên bê rawestan de ne, hemu derfet û hêzên xwe xistine nava rewşa ewarte, mîna ku sed sale dagir kirina welatê me têra wan nekirî!, îroj di pirênşîba siyaseta û dîplomasiya navnetewî de, çevsorî û heqaretên mezin li gelê me dikin, di serî de dewleta tirk, îrana eceman û sûriyê, ji bo pêncî milyon kurd, nefesek azadiya gelê me li başûrê Kurdistanê, ji xwe re xeter dibînin!.... Dîrokê bi însanîtiyê daye hînkirin ku merev li hespê xelkê siwar be, merev her tim weku peya ye! Bav û kalên me, bi dirêjîya sed salan şaşiyek wilo kiribûn! Ji bo dost, raste dost be, ji bo dijmin jî eşkere hoşt be, merceyek netewî gelekî pêwîst e, em kurd çî dikin, bikin, êdî çareya me di yekîtiya gotin, hêz û merîfetek netewî de ye, heger em dixwezin dostên me bi me re dost bimînin, heger em dixwezin neyarên gelê xwe bidin rawestandî, heger em dixwezin destkeftiyên xwe biparêzin.... rêveberiya kurdistanana azad, di vê mijarê de girînge va rola xwe a dîrokî bileyîze!.... di baweriya min de, şert û mercên avakirina

merce yek wisa jî, heya dawiyê heye û xwe ferz kirî....îşte hêvîyên min jî ev bûn!...

Kekê Mehdi: ji bo çûna Kurdistanê azad û dayîna konseran, dikarim çend tiştan bi kurtî bêjim. Belê gelek caran dexwazî di vê derbarê de hatine û hîn jî berdewam in, hin caran demên ku dexwaz dihatin, ez ne vala bûm, gelek caran jî, orgnîzeyên bi rêk û pêk ne diyar bûn! Weku mînak dibêjim niha “ camêran wê telefonê vebikin û bêjin, ka tu çima nayê konsera çênake? Tu dibêje heyran kanî orgnîze, tevgêr kirin? Hevalên min ên muzîsiyên hene, girînge pilansaziyek hebe...? karekî profesiyonê pêwîst e? Ew dibêje hema tenê tu were û her tişt li vir heye...” Ev aliyek, aliyê din jî, hin kesayetên xwe li europa yê berpirsiyar dibînin, hin caran hewildan kirin, hêştin ku bawerîya mirov lewaz bi be! Yanê dixwezim bêjim, heyran hemu gelê kurd nasnameya min dizane, îca pêdiviya xwe bi awayekî din nîşan bidim heye gelo? Ji xwe, ne ji pirênsîba min e, weku xebatkarekî çand û hunera gelê xwe, min di jiyana xwe de, ji bo bernameyekê, şahiyekê, konserekê... rica û mineta xwe nekirî û nakim, bila şaş ne ye fêmkirin, yanê tucaran li ber kesan nagerim û feryad jî nakim! hele hele, gava di meselê de, ji aliyê hin kesayet, an derdora ve hesabên siyasî hebin! Hele gav ku hin “ kesayet dibêjim” ji bo polîtîkayên rojane bixwezim hunermendan bi kar bînin de! { X. Xemgîn, li yaqî tu kesî nabîne ku bi karên wisa rabin, û li yaqî xwe jî nabîne ku ji bo berjewendiyên kesane, wisa bi çûk tev bigere... } Bi rastî ji bilî wan pirênsîbên li jorê min dane xuya kirin, dexwazên min bê gumanin, helbet mîna her hunermendekî, li wê derê guhdarên me jî hene, ji bo berdewama xebata xwe, ji bo min, guhdarên min qedir û qêmeta herî pîrozî! Ji bo nirxandina xebatên çand û hunerê li başûrê Kurdistanê, bi çend hevokan dikarim bînim ziman. Bêgumane, di warê dîrokî û rewşenbîrî de, tore û wêje ya li vî beşê welêt, xezîneyek dewlemend û di tevayî çand û hunera kurdan de xwidî rola bingehîne... îroj jî, li vî beşê welatê me gelek pispor û hunerjen ên me hene.. reste temena azadiyê hîn teze ye, lê zexma mîrasê ku heye, hîn xwe diyar nekirî. Ez di bawerîya hewildanên perwede yê dame, hunera ku îroj li wê derê tete îcra kirin, piranî, xwe ji bandora teqlîd û kopîya piyase ya tirk û fersan azad nekirî, mantik û aso ya ku tete diyarkirin, bandora derdorê, ji ya mîrasa gel bêhtire! Ez vê rewşê wekû biyantî û modeyek bê bingeh û kurte demî dibînim, esil pêwîste di perwerdeyê de, vegera ser resena çand û hunera gel bibe û li gora wê bête moderîzîze kirin!.... Tevî derfetên hêja jî, di van çend salên dawiyê de, li vî beşê welêt, pêşketina erebêskî tirk, û menemkolîtiya muzîka fersan, îcirakirina hunera bê pirênsîb û aso ya afirandina wan kilîp ên heroj di ekranan de tene weşandin... Bê gumane pejirandina vê yekê ne mumkîne! Gava hin berheman temaşe an guhdar dikim, ji xwe re dibêjim “ heger gorbihuştê **Hesen Zîrek, Tahar Tewfîq, Elî Merdan, Hesenê Cizîrî, Meyrem Xan, M. Arif û îsa Berwarî** şiyar bibana û ev rewşa hanê bidîtana, gelo wê çiqas xemgîn bibana?”... Lê dixwezim balê bixşînim ser xalek din jî, ku gelek dengxweş û hunermendên hêja û bi hêvî jî, hene û hewil didin ku vê rewşê biguhêzin....

Hevpeyvîn: Mehdî Cilgin

1481-JÎ BONA HERKESÎ YAREK

Ji bona her kesek yarek

Ji bona her kesek yarek heye ê min welat yar e
Belê çibkim di destê dijminê xwînxwar û xeddar e
Çiqas pesnê giran bêjim nikarim ez bidim zanîn
Çeleng û nazik û şeng û şepal û şox û cebbar e
Hezar we min di vê rê de bi van derd û kulan kuştin
Telesma ser devê xorta di sîngê min de reşmar e
Çi zanî qîmetê vê şengeşoxê dijminê bêbext
Ne wek min dil bi top û awirê yarê birîndar e
Eger çendî bi dest dijmin were yara min a şêrîn
Bi navê we ez bilind bûme giham gerdûnê seyyare
Bi wan lêvên şekerbarîn bi min da soz û

peymanek

Ji min pê ve ku dil nedî kesî ew yara bêçare
Di govenda me de herkes bi dilşadî bikin dîlan
Li şûna hêstirên çavan xuşîn bên co û cobare
Ev e soza me jî pê re ku dil herdem bidim desta
Netirsim ez ji zindan û ji lêdan û ben û dare

Ev e soza min û dîlber eger bimrim di vê rê de
Ji vê dinya xweş û şêrîn Cegerxwîn jî, ne bê par e

Helbest: Cegerxwîn-Muzîk: Xelîl Xemgîn

1482-XEMİLÎ ZOZAN

Xemilî zozan û min re kenîyan
Tavê ezmanan, şewqa xwe dayê

Koro

Gulê gazîkir, min hate manya
Ez dikim herim yar bi min re nayê
Kanî xulxulîn, orta çîyan de
Dunya bû zaynet û textê şahiyê

Koro

Dikim ku herim tebyeta seyra
Ez dikim herim yar bi min re nayê
Yara min bedew, nola van gulan
Kîjan rewş daye, emrê dunyayê

Koro

Gul gelek hene, çav reşa dila
Ez dikim herim yar bi min re nayê
Gotin: Kurdekî Ermenistanê

Meqam: Aramê Dîkran

1483-XERABO DE TU XERABO !

Xerabo !

Welle tu xerabî, tu mal pir e, can ezab e,
Tu qêmîşê malê dinya yê nabî;
Rûhê bizdonek bi sîngê gewir şa nabe.
Ez dikim nakim tu bi şîretê rîspiyan
Û por sîpiya tu çê naba.
Yekî li xerabê malê wa kiriye,
Ma şallê bi hevalê Fila be,
Hêlîna wan bi hêlîna teyr û tebab e.

Wey lo xerabo,
Ma şalle tu qurbana nav
Bêna şellan û meşella be.
Ma şalle tu bi qurbana êniya lewzikan
û zêra be.
Ma şalle tu qurbana kêleka toqan û
Menteşa be, ma tu bi qurbana kemberê
Bejna zirav, gobeka hîva çar de şevî,
Bejna zirav nava hemailan
û bazbenda be.
Xerabo ma şalle tu ar û xweliya duwanzde
Gundê xereb e,
Li deşta Diyarbekir Hêcugê û
Çûçikê û hewarê quş doxana û Hûsênî Keyê
Û payasê tamam li çat wan burya be;
Weyoo Xerabo,
Ez dikim nakim tu ramûsanê cotê memikê
Min kara xezala şana be.

Were xerabo, were xerabo
De li te û li wî dilî, li wî sewdeyî li wî aqilî,
Te çira terka min kara xezala kir
Meya Reşûya, mehlûla teya,
Çiçeka bazirgana, kewa kerka bin bin herema kirî.
Tu çi li bergîlê Cizira Botan sewyê gol golya
Û li gûşya çayê Reşika tu hesilî.
Sibê bû ez û xerabe malê,
Her du li binya mala li hev buhurî,
Me gotin hesretê giran ji hev ra kirî.

De min go xerabo, îşev min xewnek bi xêr dibû,
Min dî balifa ber serê min û te yek bû,
Doşega bin min û te yek bû,
Lihefa ser min û te yek bû.

Bi hesabê xwe min go belkî damarê
Geza ji devê min Cizîrî simbelê te sor û sosinî,
Biskê min î şê û zerî, temerîka ta reşî qurf kiri,
Her sê li hev kom bû bûn, li hev buhrîn.

De xerabo, de xerabo,
Taximê sîng û berê min kara xezala,
Ji te ra nala qesrê pîrota li Mêrdîna şewitî
Nuh cam kirî,
Na welle nala gûşiyek tiriyê çêlikê,
Eliyê Remo dikan û mêwa xwe da,
Nuh kamilîn.

Welle min sond xwariye,
Heta melekê tew ji ezmana nazil ne be,
Rûhê min ji canê min dernekeve.
Heta tu bi destê xwe kefenêmin di min wernedî,
Topek cawê gewrê bozî şakirî,
Min go gundino,
Malino ma xerabê malê şeva nîvê şevê
Li nav şênîyê me yî şewitî digere nizam te xêr e.
De xerabo.

Mal şewityo, ez ji te ra dibêm tu şeva
Xwedê were tawafa sîng û bera ramûsanê
Cotê memikên min kara xezala,
Ji te ra nala sênyek hingivê Sêrtê ye.
Tu destê xwe bavî bikê,
Min kara xezala,
Min ji te ra bi bada zirav kirî kiriye têl e.
Tu jî qiyame destê xwe bavî eniya lewzikan
Û şêra dax e, qulp û xişkê dara guhêr e.
Ma xerabo, qey tu rast ne were,
De were xerabe diyar ji diyara bilindtir e,
ji bereda pîrsa pêşya ye ji hedîsa virda ye.

Esmer gelekî ji gewra şêrintir e, tu ne tava
Rûkê ezmana bi çar çilkabi du birûska nayê
û ne buhur e.
Ez ji te ra dibêm, tu her şeva Xwedê dakeve
Tewaafa xana gerdanê,
Ramûsanê cotê memikê min kara xezala
Ji te ra gelekî ji şekirê Hamid û Hilo şêrintir e;
Ji rûha huqûmê Helebê narintir e,

Ji pemboyê jendî gewirtir e,
Ji genimê sala xerab buhatir e.
Ne welle, ji tera qaldir - qayê Diyarbekir
Yamantir e,
Ji tasek ava kaniya Sîma zozan
Û belekîya berfê zozana Qersê
Û ji hingûvê Sêrtê
Ji helawa Entabê ji kakilê gûwîza
Hindistanê, ji hejirê Îzmirê, ji dimsê
Tizyanê, ji mêwijê Hebabê,
Ji qedehek çayê malik Ehmedê şêrîntir e,

Xerabo sibê bu, ez û xerabê malê her du,
Li biniya mala tev rûniştin me gilî kirin,
Gazîn di dû xwe hiştin,
Keserê mirinê vê ra radiniştin,
Çûçika perên xwe ji xwe kirin li ber roja
Germa havîn e.
Heçê teyr hebûn baskê xwe na qiyame kirin;
Nukulê xwe na berjêr kirin,
Bi ser min û xerabê malê da ponijtin;
Miriye li mezela kefenê xwe niha di xwe werda
Di gora da bi qûn rûniştin.
Ji gazin û lomê min û xerabê malê kevir û
Gomê li me dirizîn, li me qeliştin.

Were xerabo,

Te ez ne xwastim, ne revandim kirim marekî
Ji marê nîv kuştî,
li serê çiya û baniya ez terkandim.
Te ez kirim tasa çînko, li nav aviya ez çikgandim,
Te ez kirim fincana ferfûrî li qoca
Diyarbekira şewîfî,
Li qahwa Gawûr meydanê li destê talan û
gewada ez gerandim.
Te ez nala qiçika çelîn e hejandim;
Te ez mêjandim, te xelk û alem tevda bi me hesandin.
Ez çûm mala xala, ez ne hewandim,
Ez çûm mala apê ez qewirandim,
Bav û bira ez ne lê limandim.
De bes xerabo, welle tu xerab e,
Zinarê der mala bavê te zinarê kher e.
Wêy Rebî, ye ku û di navbera dilê min

Û xerabê malê da bi xerabî bigere,
Heger qîz be, li ber devê wan biger e.
Hegre zîlam be, pêşiya sê şevan be;
Ji birîndarê heft gulla be;
Ji seeteka şûnda dev ne gere .

Xerabo mal şewitiyo,
Ez ji te ra dibêm tu her şevê Xwedê,
Were tewaafa sîng û bera, ramûsanê cote
Memikê min kara xezala.
Ji te ra nola sênyak penîrê xam berindîra yîte ra.
Li merga mîra jorîn li Qerejdaxa şewitî,
Tu têke parzûnan û torba, tu bi guvişê av jê here.
Bi kêra qelem tiraşê tu dîlim ke, damarê geza
Û şekir ji nav here

Evdilhadî Mihemed

1484-XERÎBÎ

Birîndar kirim xerîbiyê
Ez ji xwe re kuştim xerîbiyê
Min bese ji vê eziyetiyê
Berêm kete vê beriyê

Dikim nakim ji bîram naçê
Rewşa welat û beracê
Çiya û newal û qelaçê
Ez ne melekim xwediyê tacê

Kuro lawo welat xweş e
Me jê barkir rojê res e
Dijmin sote wek serxwes e

Ji zilm û zorê me dames e

Vê buharê gul pişkivîn
Li çol û çiya û dilê birîn
Dil û nave min dikewgirîn
Kanî welat û ala rengîn

Derdê welat pir girana
Jêre divê jîr û zana
Mêjî û ziman ew dermana
Wê xilaskin hemû cana

**Gotin: Feyruşe HACO.Muzîk:
Ciwana HACO**

1485-XEWNA ME

Xewn e hemî êşa me
Xewn e zîndan û kerba min
Çawan jî gîhîşte salan

Wek çarînekê dirêj serpêhatiya min

Du parçe can

Nizanin ku çawa
Em li hev geriyan
Nizanin ku çawa
Me ji hevdu hezkir
Du keserên winda lo lo

*Helbest: Ahmed Arîf-Verger:
Dildar Şeko
Muzîk: Reşo*

1486-XERÎBO

Xerîbo ji êvar de xewa min naye
Halê min bûyê halê delêlê Misrî,
Mîr Brahîmê Adema
Derwêşê erda Şamê berê xwe daye
Lalişa Nûranî ji bo xilmatê
Ay de rabe halê min xerîbiyê
Xerîbo lo lo, xerîbo lo lo

Tu bipirse li halê xerîban xerîb gune ne
Der û berên Lalişa Nûranî Qub û helêl in
Serê wan zêr in, binê wan menteşe ne
Xerîbo lo lo
Xerîbo mesekine li mekan û medînan tu dîn î
Lîsê bavê te xerqe ye,
Taca serê wî zêrî in
Tê rabe em barkin ji vî welatî
Berê xwe bidin çiyayê Şengalê ber Quba Mîr Şerefedîn e
Em ê derên serê silavgeha Lalişa Nûranî
Û hernê berê xwe bidine Qub û helêlên zêrîn
Lalişa Nûran e

Ay de rabe xerebo lo lo
Xerîbo mesekine li mekan û medînan, li hilgêran
Lîsê bavê te xerqe ye,
Taca serê wî zêr e
Berê xwe bidin çiyayê Şengalê ber ziyareta çil mêran
Emê derên serê silavgeha Lalişa Nûranî
Ber qup û helêlên zêr e
Ay de rabe xerîbo lo lo

Xerîbo li erdê Şamê nesekine li ser te agir e
Eger sivik pedşayî Melek Cebraîl nasnakî
Ma ne tevî rengan dixemile
Min dît felek qoce betal hat zuriya mênalî guran
Felek berê sozdareke tobedar im
Ezê rê nadim mêvan û misafiran
Ay de rabe xerîbo lo lo

Xerîbi heyam gehştine bedîl û dewranan
Bila dilê min bûbûya mêrgek ji mêrgên gul a
û sosoina û beybûn û rihanana
Wayla felekê yekî wekî Mîr Mihê kurê gavanê
Bexdayê negihşte Quba felekê
Tu dem tu dewran, tu mexsed û miradan xerîbo lo lo
Ay de rabê xerîbo lo lo
Xerîbo min dît heyam hatin,
Dewran bedîl û zeman tev de bihurin
Belê sosin û beybû li rûyê mêrgan
Û kaniyan li gul û nêrgîzan bûbûn heirî
Yekî wekî Mîr Mihê kurê Gavne Bexdayê negiheştê
Quba felekê, weyla dinyake min e betal e kiras guherî
Ay de rabê xerîbo lo lo
Ay de rabê xerîbo lo lo

Kovara- Laliş; Feqir Elî

1487-XÊRO ABBAS

Xêro Abbas di sala 1962'an de li başurê rojavayê Kurdistanê (Kurdistana Sûriye)

bajarê Qamişloyê hatiye dinye. Li Sûriye perwerdeya sereta, navîn û lîseyê temam kir. Di sala 1986'an de ji ber zextên rejîma Sûriye û ji ber bê delfetiyên koçî Elmanyayê kir. Di wan salan de eleqeya wî ser muzîkê zêdetir bû. Di 1989'an de bi tevî bûna Koma Berxwedan dest bi xebatên xwe yên mûzîkê kir. 1998'an de yekem albûma xwe ya bi navê "**Xerîbo**" weşand. Albûm a Xerîbo di nava Kurdan

de eleqeyek mezin dît. Li Ewrûpayê di dehan konser da.

2002'an de di Newroza mezin ya Diyarbekîrê ku bi qasê milyoneke Kurd tevî bû bû de derket ser dîkê. Piştî gelek salan cara yekem bi vê wesîleyê vegeriya axa Kurdistanê û di vê vegera xwe de maçî axa xwe kir û vê helwesta wî ji aliyeke gel ve bi coş û hezkiriyê mezin hate pêşwazî kirin.

Xêro Abbas şeweya klasîk a muzîka Kurdî bi bingeheke modern yekxist û bi vî avahî şeweyeke ku him girêdayî rêça xwe û heman demê de jî şeweyeke modern derxist holê. Vê jêhatiya Xêro Abbas him cihê wî him jî berdaî ya wî zexmtir d Xerîbo (1998)

Westiya Bû (2001) -Axîn (2005)-Barana Şevê (2007)

1488-ŞIKRÎYA

Şikrîya Şikrîya
Eman neman şikrîya
Way eman neman şikrîya

Şikrîya Şikrîya
Eman neman şikrîya
Delala dilêm şikrîya
Ava serê kanîya
Eman neman şikrîya
Way ava serê kanîya
Şikrîya Şikrîya
Eman neman şikrîya
Delala dilêm şikrîya

Fîraqê ji bîr meke

Li vê dunyayê adete
Lo, vîni her adete
Şikrîya şikrîya
Eman neman şikrîya
Way eman neman şikrîya
Ava serê kanîya
Eman neman şikrîya
Delala dilêm şikrîya

Pirsa neke ez kîme
Ne mehkûm û xwînîme
Wez hêsîr û girtîme
Şikrîya şikrîya
Eman neman şikrîya
Way eman neman şikrîya
Ava serê kanîya
Eman neman şikrîya
Way ava serê kanîya.

Gerek em bihevrebana
Gerek dilê me yekbana
Dunya hingê wê ya me bana
Şikrîya şikrîya
Way eman neman şikrîya

1489-EVÎNA PÊŞÎ

Por berda wê li ser mila
Herdû çav tijî kila
Lêv sora weke gula
Lêlê lêlê lêlê
Derbasbû bilêva kenî
Kes nedît wê mi bitnê
Didilda migot tu ya minî
Lêlê lêlê lêlê

Derbasbû wek perîya
Meşek kir wek horîya
Min nasnekir ew kîya
Lêlê lêlê lêlê
Wêjî dît min lênerî

1490-XEYDOKA BAJÊR

Xeydoka bajêr were
Agir dişewite di çavê min de
Min jîna xwe da te dest ne da
Di hemu hêvîyê xwe da têk çum
Lê çavên te jî nînin
Di hemu şerê xwe da têk çum
Lê destê te jî nînin

1491-XEZALA MÎN

Xezala min, delala min konê bavê te çît e
Xezala min delala min kon girêda bi şirît e
Xezala min delala min tu rabe weris bîne
Were ba min bi min re bikene li mala me kes nîne
Were ba min bi min re bikene li nav kona kes nîne

Berfa bişev barîya
Li ser dev û lêvê helîya
Way eman neman şikrîya
Text û Mûzîk: Gelêrî
Herêm: Qamişlo

Rawesta hêdîperî
Têrnebûm ji dîtina zerî
Lêlê lêlê lêlê

Li xwe fitilî bimir kenî
Go bid pey min ez benî
Min bighê heya biderî
Lêlê lêlê lêlê
Me sozek bihevre da
Ku çênebê tu bela
Ewe bûk ez zava
Lêlê lêlê lêlê

Gotin: Husên Abbas.

Muzîk: Xêro Abbas.

Şilfî tazîme, şerpezeme
Bes ne xem e, tu vegere

Xeydoka bajêr vegere
Hêsir difetis in di çavê min de
Min jîna xwe da te dest ne da
Gotin: Jan Axîn û Îbrahîm Seydo
Muzîk: Jan Axîn

Xezalê delalê wek sitêrkê li ezmana
Mala barkir koç bi rê ket, koçer tev çûn zozana

Xezala min delala min evîn xweş e bi du dila
Evîna me şan û şîn be bi bilûra şivana

Xezalê delalê were can lê hê lê can
Xezalê delalê were can
Evîn xweş e li zozanan li ber qiraxê çeman
Evîn xweş e li zozanan lê
Deşta Heranê pir germ e ez namînim li vê derê
Destê xwe bide min tu em biçin tev Şerefdînê

Şivan Perwer

1492-XEZAL

Navê te filan û bêvan
Sing û berê xelkê delal
Bûnê buxçika gul û sêvan
Xwaziya min bi wê hîngê
Bisk û simbelê min û te
Li hev û du bibyana mêvan.

Min tu nedî îro du roj
Derî weke wer hindur
Xwez ya min bi wê seate
Bi wê gavê
Ez bêm keçê, tu bê kuro! ...

Min tu nedî îro şêş in
Bejn ziravê te çav reş e
Çi wexte ku min tu nedî
Fincana jehrê bi min xweş e.

Min tu dît li ser xanika
Min ban te kir bi tilîka
Min go wer keçê dîn e
Ramûsana xweş bi dizîka...
Ez kewek im, ji kewê tal im
Ez li ser xanike mala bavê te dinalim

Xelk hevceyê malê dinyê
Ez hevceyê çavê xal im.

Ez kewek im ji kewê şîn im
Li ser xanikê mala bevê te
dixwînim
Ez çavê xwe li her wextê
Qonax û qonax digerinim

Yek li wê qamê, li wête metêlê
Qet nabînim.

Tu li ser bana çi digerî?
Paniya çizmê, me ke hêrî
Tu li fermana serê xwe û
Li serê min digerî?!...

Min tu dît li bine sêvê
Cixarê vexwarî bi serê levê
Mi çi kiri bû, tu enrî?
Tu xeyidî, bi min ne xêvê.

Bejna zirav min rahişte
Jê ra kember kirî, bidim piştê
Mala fetan û fezûla bişewite
Qe nehiştin, ez têr rûnim li teniştê...

Riya Şamê kursî mirsî
Her kî hat min lê pirsî
Ji min re gotin,
delala te bi çi nîşane.
Min go; kirsê kitan
Bi derpiyê nifsî.
Ez li hember, tu li hember:
Xwedan barî miskî û ember
Heyfa ko li wê heyfa tê
Keçik gewre, lawik esmer.

Min tu dî li ber sefê
Tizbî qetiya kete kefê
Xelk evdelê malê din ê
Ez evdala çoka rastê,
Li bin meshefê...

Subhiyê Diyarbekirî.

1493-XEZAL-1

Hawar hawar , de hawar xezala minê
hawar hawar hawar...
Min xezala xwe wenda kir li ser serê
çiya yê bilind, lê hayê hayê...
Ezê nizamim ez bi kude herim
Ez çir bikime lê hayê hayê...
Hay xezala min, hay li minê hayê oy...
Ez digirim gund be gundê,
De hayê xezala min, de hayê....

Ey lê li minê, ezê ji vî welatî barkim
De hayê , de hayê
Ey dora xezalê min bûye çayir û çiman
xezalê hayê hayê hayê...

Ca min mêzekir xezala min tune
Ezê nizamim çi bikim,
de hayê, de hayê...

Ez nexwaşim, ta digirim
Roj bi rojê xirabtirim
Hek carek te bibînim
Ji doh pêr, ez çêtir im.

Ez nexwaşim, were ser min
Guh lihefê hilde, teke ve ber min
Eger dê û bavê min gotin.
Kiyê, ne kiyê?!..
Ezê bêjim
Hekim loqman hate ser min.

Navbera min û te diwar e
Pihnek lêxe bine xware
Heke dê û bavê min gotin;
Ew kiyê ne kiye?
Ezê bêjim: Yabo..û Yadê!...
Şev reş e, diz hezar e.

hayê, xezala min de hayê hayê...
Ezê bi kude herim oy li min derdo,
xezala min lê hayê lê hayê hayê..

Ey li minê hayê, hayê hayê, hayê lê hayê
hayê hayê
Min go xezala min hin nehatiye,
Welleh xezala minê birine hayê hayê hayê
de hayê de hayê.....
Hey lê li minê berxê min dû digerine
hey le li minê, xezalê hayêêê hayêêêê hayêêê

Min li derdê xezala xwe mêzekir,
haylê hayê hayê hayê
Xezala min bi birîn bûyê li serê çiyayê bilind
de hayê xezala min hayê, de bûkê hayê...

Hey lê li minê hayê hayê, de hayê
Xezala min li serê çiyayên bilind bi tenê hîştine
oy lê li minê

Delala dilê in bê kes û heval hîştine,
de hayê hayê xezala min de haye oy..
Bira kûr bibin çavê wî avcî(nêçirvan)
heyê de hayê hayê hayêê
Li xezala min xistin bi heft deran birindar kirin
de hayê li min de xezala min hayê
Bûkê li min hevalê li min de oy oy..
Ezê bimirim sewa te, de hayê , de hayê hayê
dê malxirabê hayê, xezala min de hayê....

(Îsmail Îpek Bîrnebûn Meraş. M. Bayrak A. Axlasî)
Helbest; Dr Bedirxan sindî
Deng; Gulbehar û Beşar Zazoyî
Berhevkar; Beşîr Botanî

1494-XEZAL-2

Go;
hey xezal im, xezal im
Xezala çiya yê bi dar im
W' ez ê ne li jor im, ne li jêr im,

W' ez xwarina teyrê baz bûm
Min nizanî bu, li min rebenê
Ezê bibim xwarîna
Kunda kûr, war î winda bim.
Qurban xezal im xezal im
Xezalê beriyê çar in

Diduyê stewr in,
Diduyê bi car in.

Her diduyê stewr
Bi kêfa serê xwe digerin
Her diduyê bi kar,
Li ser karên xwe stûxwar in.

Go;

Te ji hemamê, pile pil e
Min dest avêt qevda guliya, hîna şil e.

Min go;

Şûna ramûsana te
Sala çûnê, te maç kirî,
hîna kul e.

1495-XEZALA MÎN Î

Xezala min î delala min î
Dehêlî hêlî hêlî
Xezala min î delala min î
Koçera beriya jêrî
Xezala min î delala min î
Koçer çûne zozanan
Xezala min î delala min î
Torek kirin eyrana
Xezala min î delala min î
Koçera beriya jêrî
Xezala min î delala min î
Li çiyayê sor diçêre

1496-XIDÎR

Xidir, Xidir, Xidiro
Xidir gundî û cotkaro

Xidir gundiya kar kiro
Xidir pale cot kiro
Min nanê Xidir biro

Go;

Hatê taxa me tirî
Heb li heb digindirî.
Xwezi'ya min bi wê qîzê
Bi wî xortî,
Bi çavê serê xwe dî
Bi dilê xwe zewicî.

Çiyayê Mêrdînê kakil kuncî
Jê firiya cotek,
Kewî di narincî
Xwez ya min bi wê qîzê,
Bi wî xortî...
Bi çavê serê xwe dî
Bi dilê xwe zewicî.

Xezala min î delala min î
Xeribî çiqas zor e
Xezala min î delala min î
De hêlî hêlî hêlî
Xezala min î delala min î
Koçera beriya jêrî
Xezala min î delala min î
Pezê bavê te reş e
Xezala min î delala min î
Li çiyayê reş dimeş e
Xezala min î delala min î
ramîsan çiqas xweş e.....

Zewada Xidir biro

Gewyra min wer kiro
Xidir gewyram wer kiro
Serê tûliyam xwîn kiro

Ez çûme ba doxtoro
Lawê doxtor bimiro

Tîliya min sax nekiro

Gotin û Muzîk: Gelêrî(Serhed)

Şirove: Koma Botan

1497-XIMŞÊ

Mala Ximşê li serê çiya yê
Oy oy li min, oy, oy li min, oy li min,
Oy oy li min, lê, lê Ximşê,
Mala Ximşê li serê çiya yê
Bûktî nakim bextê te me,
Gidî yaman, lê Ximşê,

Dilê qîza xorta ma ye
Oy, li min, oy, oy li min, oy li min
Oy, oy li min, lê lê Ximşê.
Bûktî nakim bextê te me

1498-XINÊ

Lêlê lê lê weylê lê xinê
Bejn û bala te teyka sosinê
Me ji te sehnekiriye yek xeber tinê
Terka te nadim heya mirinê

Welleh neveye bîlleh neveye
Îndî wer hemî ji tere sehdeye
Ser dest û lepa diçim pêşiyê

Gidî yana lê, lê Ximşê,

Mala dostê min bi dergeye
Oy, li min, oy oy li min, oy, oy li
min
Oy, oy li min, lê, lê Ximşê
Mala doste min bi dergeye
Bûktî nakim bextê te me
Gidî yeman lê, lê Ximşê.

Serê çiyar, binê dolan
Çar pêyxwas, car bi solan
Diçe dû pek û mihan.

Xalo bextê te me ti min bigihênyê

Sibekî malu mabû di derî de
Kefiya malu mabû di destî de
Hingî kina min ket vî dilî de
Lê lê lê lê weylê lê Xinê

Gotin û Muzîk : E.Celîlê Noran
Çavkanî : Îhsanê Garisî

1499-XIRABO

(Bi varyantekî din strana Xirabo)

Xirabo, Xirabo,, weleh û bileh tu Xirab î
Tu bi galgalê, bi gotinê çênabî
Malê te pir e, ji canê te re, ezab î
Qama te kin e, hemberî taximê memikê min nabe
Şevên kanunê dirêj in, tu ji ber serê min ranabî
Belkî debara te dibe, aboriya min di mala bavê min de nabî

Xirabo, weleh tu Xirab î
Tu ji dinyayê, malê alemê xirabtir î
Tu ji koma pismamên min çêtir î
Serê memikên min rebana Xwedê mîna tirî Çêlikê Eliyê Remo, di çax û banga
xwe de dikemilî
Serê memikên min, rebena Xwedê mîna Qesra Pîrota li serê mihela Meşkîna
avakirî

Xirabo, havîn e, xweş havîn e
Nanîne cehîn e, û dewê tirşîn e
Serax û binaxa min û xelkê delal ebakî şalîn e
Heçî derdê dila nedibe, bila nebîne !
Tu rabe ji min re gûzaneke berberan bîne
Ezê serê memikên xwe biçepînim
Ji kalan re bikim taştê, ezê ji xortna re bikim firavîne
Bazê dilê min, rojika ji rojîya sê mehan digirî
Bila êvarê pê fitara xwe bişkenîne

Xirabê dinê, te mîka xwe daye bi bizina
Te gula xwe daye bi sosinê
Te berê xwe daye qetlê û sêpêya Zînê
Ez û xirabê bi tenê, şevê nivê şevê li
zîkakê li binya malan li hev rûniştin
Me gilîkê xwe kirin û gazindên xwe di dû xwe hiştin
Kundê şîkêran, wawikên ber devê çeman
li halê min û bejna zirav diponiştin

Miriyên(mirîkên) gorê di mezelan de ên ku îsal hezar û pênc sed sal mirî bûn
Kefênê xwe li cemcumê serê xwe gerandin,
li ser qebra xwe rûniştin,
li halê min û bejna zirav poniştin

Ez bi te re dost bûm, tu bi min re dijmin bû yî
Tu li paş xanîkan li min dikelistî,
Te derbek bi tivingê berda min, ez dikuştîm.
Şevê nîvê şevê, te bi destê tola jina xwe girt
û ez li ber dîwara dihiştîm(hiştîm)

Xirabo, dîno, min bihîstî tu zewicî,
te ji xwe re yeke dixwastî
Heke ji min çêtir be, bila li te helal be,
li wî canî, yan na, ezê tu nifira li te nekim,
tu dûrî dest î.
Xwedê teala bike, Rebî, goştê canê te bihele,
li hewa bimîne komek hestî
Tu kor bibî, tekevî ber vî destî.

Xirabo, Xirabo! Xwedê teala bike, Rebî
Heçî ji xirabê min re bêje: ‘Tu xirab î’
Bila karîn û warîna zarokê nêr tu carê di mala we de nebî
Bila sed olçek genimê sor li binê beriya
Mêrdînê biçîne, li şuna bila qerezîwana reş rabî
Ê mayî bila kuliyê par û pêrar lê rabî
Bila salekê bîne ser benderê,
gêre bike û bidêre, ew jê re bi ka bî
Kulmek zad jî ji wan re safî nebî

Heçî ji xirabê min re bêje: ‘Tu baş î, tu pir qenc î’ Xwedê teala bike, rebî kulmek
garisê li pişt mala biçîne
Li şûnê sed olçekê genimê sor hilîne
Bi ofara bîni qîza şêxekî, axakî ji xwe re bine
Zikata malê vê salê bide min û bazê dila
Emê pê daweta xwe li darxînin
Min dî bazê dila barê xwe bar dike,
berê xwe dide aşê mala Hecî Şendîn e
Tu li wê nawelê tamam bigere,
tu li hef seriya bigere, tu çavekî di wan de nabîne
Min dî mîrata çapê li arvanê bazê dilê min dixîne
Heft çap û nîvê ji arvanê bazê dilê min hiltîne

Daweta min û Xirabê bi tenê sala vê salê,
nîv cî li dar dimîne

Xirabê min xeyidî ji gundiyan, ji maliyan
Min dî da ser rêka Omeriyan

Minê digo: ‘Ezê rabim, bang bikim heval û hogir û hemşeriyân’
Bila herin, xelkê delal vegeŕînin bi kêf û eşq û laqirdiyân’
Bila Xwedê teala biqedîne miradê
mirad xwazan û dilketiyan
Bila miradê min Xirabê min bimîne heya
koçerên me vegeŕiyan ji deşta Mûşê rûnin akinciyan

Xirabo, dîno, Xirabê xelkê
Te bejn ziravo, bi terha benikê
Dilkê min û bejna zirav di hev de hebû
çi kul, ku ketiye mala xelkê
Xirabo, dîno, mala bavê keleşgewra min li wê çivê, li wê ewcê, li wê fitlekê
Te meşqazê, meşqetikê, meşordekê
Heçiyê xortê ku bi çavê xwe dî û bi dilê xwe zewicî, ewê sê roj û sê şevê xwe
kuştine ji dinyayê, ji qoce felekê

Xirabo, dîno bila li te be, li wî dilî
Bila li mala hezar û heft sed bavê te be, li wê aqilî
Çawa te dev ji min kihêla serê tewla berda
Tu li bergîla şixulê Rişmiliya û Qibaliya dihesilî.
Min ji te re negot: ‘Di meha biharê de’
‘bergila(bergira) li şûna kihêlan netewilîn’
Li xuşka mezin binêr, dû re xuşka biçûk ji xwe re werîne

Lawiko, dîno ezê çi bikim? Sala vê salê
Ez bi mêr im, tu bi jin î
Kul û kederên te gelek in, şax berdan vî dilî
Kul û kederan ji bîr nakim, heya axa mezelan kêlêd kevirî
Kul u kederên te pir bûne, tucar dernakevin ji vî dilî
Xelkê digo: ‘Keleşgewra te esmer e û genim guwîn e’
Bi xelkê tahl e û bi nefsa min şêrîn e
Tu rabe, serê xwe di kulek û şibakê Qesrê re derxîne
Bila sira bayê Qerejdaxê li ser şê biskê te êşê xîne
Bi ser hinarkê rûkê rastê te vegeŕîne
Ez dikim herim welatê xerîb û xurbetê,
Tu kanî ramîsanekê bi min dî, ji bona boxaza qirikê, ji xan û manê gerdanê
Bila kedera ramîsanê te keçikê li welatê xerîb û xurbetê di dilê min de nemîne
wexta ezraîl dakeve rûhê min bistîne
Wê gavê bila duwanzdeh mikweta zêde heqê min li min xîn e
Bila ramîsanê keleşgewra min ji min hilîne
Xirabo, xirabo, xirabo! Wey li minê Wey li minê, Wey li minê, çawa îro hatiye
cewaba nexêr e, ji min keçikê re

Digo: 'Delalê dilê te li welatê xerîb û xurbetê nexweş e, nexweşekî li ber mirine Ezê ji komê pismaman xwe newêrim herim serekî bidimê, xwezî ji xêra Xwe de re ezê bistikekê li teniştaya Xirabê xwe rûniştama, me yê li hevdu helal bikira heqê ramîsanana, malîfeta derdê dilketine

Gelî gundî malîno, car û cîranan hûnê bi qedera Xwedê kin, mal Xirabê min ziyareteka pir (avzel e) evdel e, hûnê bi destê min bigirin û min bibinê

Çi darika di baxçê mala bavê min de bû, ji gulan, ji beybûnan xemilandî

Xirabê min rahiştî hejkî, lêxistî, tamam diweşandî

Bê lome be, çawa dostikek mêro gelekî bedew hebe

Li çiyayekî mîna çiyayê Omeriya be

Mêro dev jê berde, dil pêkeve Erebeke

Li binê beriya jêrî û lêvdeqandî

Xirabo, wele tu xirab î

Malê te pir e, ji canê te re ezab î

Tu bi şêxekî duwanzdeh ilmî bî

Sed werdê te di bêrîka min de bî

Qenyatiya dilê min bi te nebî

Têbinî: Ev parçe- helbest, yek ji stranên gelrî ye, ku li gelek herêmên Kurdistanê tê gotin. Hîwa 28

1500-XIRPANÎ

De bi lor lor lor xirpanî

De bi lor lor lor xirpanî.

Malê me mesrê danî

De bi lor lor lor, xirpanî.

Mesra teng bû hilne anî

Lawikno lêxin roj kanî

De bi lor lor lor xirpanî.

Çil qantirê qermanî

De bi lor lor lor xirpanî.

Çil berdîrê doşanî

De bi lor lor lor xirpanî.

Qelena k' awa min der anî

De bi lor lor lor xirpanî.

Ha îro ha îro ha îro

De bi lor lor lor xirpanî.

Me li bang da dîkê nîvro

De bi lor lor lor xirpanî.

Kurno qîzna ha lêxin

De bi lor lor lor xirpanî.

lawikno lêxin rojkanî

De bi lor lor lor xirpanî.

Ha sibê ye te vê daye

De bi lor lor lor xirpanî.

Zêrê eniye biriqî

De bi lor lor lor xirpanî.

Ha sibê ye tevzeriqî

De bi lor lor lor xirpanî.

Zêra eniyê biriqî

De bi lor lor lor xirpanî.

Ser sîngê zer tivingî
Deng- hejmar 2 -1990

De bi lor lor lor xirpanî.

1501-XIŞÊ

Xişê barî û barane
Rişê barî û barane
Pezê me li paş malane
Şîva me li ser yarane

Xişê barî û barane

Rişê barî û barane
Ne mije ne dûmane
Ting û ringiya ewrane

Xişê barî û barane
Rişê barî û barane
Pezê me li ber malane
Şîva me li ser kalane

1502-XIZÊM

Xizêmo xizêm, sor ê xizêm e
Here biçûkê, ya aqil kê m ê
Ji tirsê Xwedê neşêm çî bêjmê
Dê cabê bene Cizîra Botan
Xeber bene Cizîra Botan

Heft salan neken çî gav û cat an
Xizêm bezir bû li miqamê lotan
Dê cabê bene şahrê Şemdînan
Heft salan neken çî tûtin û konan
Xizêm bezir bû nava sê dînan.

1503-XÎZOLÊ

Tu bi xîzolê xîzolê ala ala ala
Tu bi zîzolê xîzolê ala û barî kela
Tu bi xîzola min ev e ala ala ala
Tu bi xîzola min ev e ala û barî kela
Te li min gerandî sev e ala ala ala
Te li min gerandî sev e ala û barî kela
Her sev karê te ev e ala ala ala
Her sev karê te ev e ala u barî kela

Tu bi xîzola Sikakî ala ala ala
Tu bi xîzola Sikakî ala û barî kela
Kofya te ji barê gakî ala ala ala
Kofya te ji barê gakî ala û barî kela
Rudinî karek nakî ala ala ala
Mêvanê xwe birê nakî ala u barî kela

Tu bi xîzola Hondrofî ala ala ala

Tu bi xîzola Hondrofî ala û barî kela
Te li serî sar u kofî ala ala ala
Te li serî sar u kofî ala u barî kela
Ji bextê min re bûy sofî ala ala ala
Ji bextê min re bûy sofî ala û barî kela

Qaseta G.îndarê Birê/A-7

1504-XWEZILA BÎSKEK BAMA

Xwezila biskik bama, yado
Bisk biskê beranan
Xwezila biskik bama, yado
Bisk biskê beranan

Hûr hûr biçêriyama, yado
Dorkê van xoydanan
Hûr-hûr biçêriyama, yado
Dorkê van xoydanan

Çavkî li xewka şêrîn yado
Dest li ser mircanan
Çavkî li xewka şêrîn yado
Dest li ser mircanan

Xwezila biskik bama yado
Bisk biskê karikan
Xwezila biskik bama yado
Bisk biskê karikan

Hûr-hûr biçêriyama yado

Dorkê van darikan
Hûr-hûr biçêriyama yado
Dorkê van darikan

Çavkî li xewka şêrîn yado
Dest li ser çîçikan
Çavkî li xewka şêrîn yado
Dest li ser çîçikan

Xwezila biskik bama yado
Bisk biskê bizinan
Xwezila biskik bama yado
Bisk biskê bizinan

Hûr-hûr biçêriyama yado
Dorkê van zinaran
Hûr-hûr biçêriyama yado
Dorkê van zinaran

Çavkî li xewka şêrîn yado
Dest li ser zendalan
Çavkî li xewka şêrîn yado
Dest li ser zendalan

1505-XWÎNA DÎLA

Memkê te ne pelka gula
Memkê te ne pelka gula
Te candibû li ser mila
Te candibû li ser mila way way
Nê bo min ê bêje bila
Nê bo min ê bêje bila
Ezê av dim eva gula
Dê bi xudan bikim xwîna dila
Way way way way

Singe te ferşê mermer e
Singe te ferşê mermer e
Dev şemamok ketne ser e
Dev hinarok ketne ser e
Way way way way

1506-XWÎNA ŞEHÎDAN

Xwîna Şehîdan ahê egîdan
Nalîna Mazlum dengê Kemal Pîr
Heqiyê delal û Salîh Kendal
Tucar bîrnakim hogir û heval.

Tatvanê mizgîn Delîl û Xelîl
Li Hewlêrê Serhat, Kasim û Sevgat
Harun û Lamî çiçekên Welat
Sêro û Hemer Sebriye Hewran.

1507-XURBET

Bila baskê' m hebûna
Xwezî ez bifiriyama
Biçûma welatê xwe
Şopên evînên xwe de
Bila hebe xurbet
Bila hebe xewnbêjî
Êdî bila hebe, bila hebe dûrbêjî
Êdî bila hebe, bila hebe ax

Yara mine reşesmer e
Yara mine reş esmer e
Delalê rabe were
Şêrîn hila rabe were
Way way way way

Delal derket ji derê xanî
Ji derê xanî ji derê xanî
Sing û memik befr û kanî
Befr kanî befr kanî
Gotû were tu mêvanî
Tu bilbilê ser memkanî
Way way way way

mûzik: Tahsîn Taha

Hevalên Hozan Motor û Sefkan
Bagok û Cizîr Delîl û Aytan
Şehîdê pêşî ya Alî Doğan
Li Dêrîkê ket ew Emîn Aslan

Ezê tim bankim wek delêlîme
Li pey Şehîdan girêdahîme
Binêre bo wan ez yazicime
Şehid namirin şeref li cîne

Minê bidîta qey di çavên xezala xwe
de
Minê bidîta qey rûyê dost û hevalan

Welato welatê min
Evîna ber dilê min
Hembêza xwe veke ez tîm
Mîrin be bila hebe
Gotin: Îbrahîm Seydo Aydoğan
Muzîk: Fîkrî K

1508-XOŞEWÎSTİM ÇÎT NAV BÎNÊM

Xoşewîstim çît naw binêm
Katê eşqît wek agire û
Hemû satê esûtênê, diley bê cêm
Rêbiwarêkî mandû nenas
Wêl û tenya bo kiwê eroy
Be şiwênta dêm
Ger win bît lêm egrim şiwên pêt
Wek perwane be şiwênta egerêm
Be şewanîş wek xermane
Dewrî mangî gonat egrim
Weku karwançyekî wêl
Berew lat dêm
Hewargey min çawekante
Katê hatim mepirse lêm
Min çîm û kê
Belê gulim be tenya to

Honrawey : Mofaq Kamal
Awazî: Ako

1509-XWEDÊO TU WÎ EWRÎ JI HEV BELAKÎ

Xwedêo tu bakî rakî
Vî ewrî ji hev belakî
Qîza bi para(risqa) xorta kî

Xwedêo tu bakî rakî

Çawekanit bo min bote
Hewarge û cêm
Ger win bît lêm egrim şiwên pêt
Wek perwane be şiwênta egerêm
Katê hatim
Romanî xoşewîstîmit bo bas dekem
Ne ruî xotim lê wergêre
Ne dergaî dillit daxê lêm
Hênde witim giwê bigre lêm
Ziman şika
Mang û xor û ta estêreş
Hatne tika
Heta key le dût bigerêm
Bese çî tir
Çawim bote gomî xiwên û
Le culeş kewtin dest û pê
Ger win bît lêm egrim şiwên pê
Wek perwane be şiwênta egerêm
Ta key, ta kiwê be şiwêntan dêm

Vî ewrî ji hev belakî
Jinêbiya bi para(risqa) kalakî

Herêm Mêrdîn
Berhevkar: hatip çiplak

Azadiya welat 1993

1510-XWENDEGAH

Ey mizgîno bixwîne,
Van liçikên li jorî.
Bo te nezan nemîn e,
Biçûko dê bi gorî
Hemî sal sê sed û şest,
Digel pênc roj bi hejmar.
Şev ji rojan tê hesêb,
Bi seetan bist û çar.
Ji heft rojan û heştan,
Di nav bera wan î n e.
Sal dibîtin diwanzde,
Meh û rojên wan sî ne.

Pêşber, kanuna,

Paşin şibatê û adar li dû.
A neh meha ilon e,
Çiriya pêşîn deh e.
Yanzde çiriya paşîn,
Kanun li pê diwanzdeh e.

Sal hatiye par kirin;
Çar dem jê hatine der.
Her nav bera sê mehan,
Tê heye wextek û ger.
Bihar erd heşîn e,
Havîn tevayî germ e.
Payizê pêlweşîn e,
Zivistan xir û serm e.
Amûdê Tirêj

1511-XWESKA XESÛ NEBÛNA

Hêlîna maşele yar xesûwê xesûwê
Wer hêlîna maşele bangerê serê tûwê
Hêlîna maşele xesûwa min a pir pindik
Wer hêlîna maşele li ber tifikê bû titik
Hêlîna maşele man li hêviya kevçik tirşik
Hêlîna maşele xesûwa hemûwa bewlaz kin
Wer hêlîna maşele li ava mezin derbas kin
Hêlîna maşele darkî li destê min qeyas kin.
Wer hêlîna maşele da em ji xesûw xilas kin
Hêlîna maşele xweskek xesûw nebana

Wer hêlîna maşele du kiwar mewîj hebana
Hêlîna maşele berik li xeftên bana
Wer hêlîna maşele de bûk bi dilê xwe bana
Hêlîna maşele xesûwa bibin koxêya
Wer hêlîna maşele lê bikin cilê keroya
Hêlîna maşele xesûw bibin kadîne
Wer hêlîna maşele lê bikin cilê mehîne

(Azadiya welat)

Y

1512-YARA MÎN BEDEWÊ

yara min ê bedew e çavresa nava gund e yar Melekê
yara min ê bedew e çavresa nava gund e yar Melekê
bejna Narê sorgulî dest û zozan xemilî
agirê dilêm visîne de tu were cem min
bejna Narê sorgulî dest û zozan xemilî
agirê dilêm visîne de tu were cem min

yara min a bilind e kulîlka nava gund e yar Melekê
yara min a bilind e kulîlka nava gund e yar Melekê
bejna Narê sorgulî dest û zozan xemilî
agirê dilêm visîne de tu were cem min
bejna Narê sorgulî dest û zozan xemilî
agirê dilêm visîne de tu were cem min

kirasê te meles e hawar lê hawar lê hawar lê
kirasê te meles e can û can can qurban
kirasê te meles e can û can can qurban
min da bû ber meqes e hawar lê hawar lê hawar lê
min da bû ber meqes e can can qurban
min da bû ber meqes e can can qurban
iro min dosta xwe dît hawar lê hawar lê hawar lê
iro min dosta xwe dît can û can can qurban
iro min dosta xwe dît can û can can qurban
porsorê çavî res ê hawar lê hawar lê hawar lê
porsorê çavî res ê can û can can qurban
porsorê çavî res ê can û can can qurban

kirasê te medrûm e hawar lê hawar lê hawar lê
kirasê te medrûm e can û can can qurban
kirasê te medrûm e can û can can qurban
hûrik hûrik didrûme hawar lê hawar lê hawar lê
hûrik hûrik didrûme can û can can qurban
hûrik hûrik didrûme can û can can qurban
heçî yara wî tune hawar lê hawar lê hawar lê
heçî yara wî tune can û can can qurban
heçî yara wî tune can û can can qurban
ji her du dinya mehrum e hawar lê hawar lê hawar lê
ji her du dinya mehrum e can û can can qurban
ji her du dinya mehrum e can û can can qurban

1513-YAR DİGERİM

Weyle bejnî barîk
Bînayî herdu çawim
Min ber destî yarî
Dîl û yexsîr kirawim
Xuda bi xwey dizanî
Be eşqî ew sutawim

Yar degrim yar degrim
Yar degrim yar degrim
Ew xemey le dilid digrim
Ew xemey le dilid digrim
Tîr û tanem lê mede
Bergey xeffed nagirim

1514-YAR GİCİLOKÊ GİCİLOKÊ

Yar gicilokê gicilokê
Yar gicilokê baran e

Yar gicilokê bihar e
Yar gicilokê baran e
Yar gicilokê bihar e
Can gicilokê bihar e

Dest qotî li belgê dara
Yar gicilokê baran e
Xew xweş li gel yara
Yar gicilokê baran e

Xot formut bo to nabim
Çonî dilêt ta wabim
Kewtume bendîxanê
Be yadî to wa mawim
Rebbî kostî dil kewê
Ger satê lêd cuda bim

Sed birya nem dîbay
Taze xambar kar naya
Berî beheştîm denê
Le gel malê dinya ya
Herdu dinyam pê deda
Ger çavî yarim baya
Gotin û Muzîk: Gelêrî (Sorani)

Yar gicilokê payiz e
Yar gicilokê baran e
Yar gicilokê payiz e
Yar gicilokê baran e

Te qotî ji belgê gûze
Yar gicilokê baran e
Zef xweş e li gel qîz e
Can gicilokê baran e

Yar gicilokê bihar e
Yar gicilokê baran e
Yar gicilokê bihar e
Can gicilokê bihart e

1515-YAR GOVENDÊ

Yar govendê lê, yar govendê
Ez heyrane lê bazinê zendê
Kerba t' eva hetime bendê

Govend geriya lê xet ber xete
Ser govendî lê, qîz û met e
Govend geriya lê, sûk li ber sûk e
Ser govendî lê, qîz û met e
Yar govendê lê, yar govendê

1516-YAR GULÎ YARID GULÎ

Ez çûm dikana dugulî yar gulî yar gulî yarid gulî
Min topek qumaş anî yar gulî yar gulî yarid gulî

Li ber serê kê danî yar gulî yar gulî yarid gulî
Li ber serê egîd danî yar gulî yar gulî yarid gulî

Ma ew kî hat û hilanî yar gulî yar gulî yarid gulî
Xurbet hat hilanî yar gulî yar gulî yarid gulî
Ev kilama gava ku bûkê ji malê bavê dertêxînin dibin mala zava dibêjin.

1517-YAR YARA MÎN

Yar yar yara min
Yar yar yara min

Govend gerya li hewşê ye
Yar yar yara min
Ketme milê Eysê ye
Yar yar yara min

Govend gerya li sûkê ye
Yar yar yara min
Ketme milê bûkê ye

Yar yar yara min

Navê yaram Emîne
Yar yar yara min
Bin dawetan namîne
Yar yar yara min

Govend gerya li bin darê
Yar yar yara min
Ketme milê yarê ye
Yar yar yara min
Gotin û Muzîk: Gelêrî

1518-YARÊ

Çûçik çûye di bin darê ra
Silavek şande ji yarê ra
Herçî di nava min û yara min de
fesadiyê bikin
Xwedê nehêle biharê,
Yarê yarê bêbext yarê
Kerrbiyê yarê kûr biye yarê
Yarê yarê kerrbiye yarê,
kûr biye yarê bêbext yarê

Ji diyêr (jor) de miha reş tê
Dengê zengila bi min xweş tê
Serê çend sala ye ku şivanê mala
Bavê te li ber derd û kula ye
Ji cigerê xwîna reş tê
Yarê yarê kerrbiye yarê, kûr biye
yarê
Yarê yarê kerrbiye yarê, kûr biye
yarê

1519-YAR YARÊ

Yar yarê yarê lê yar yarê yarê
Yar yarê yarê lê şar hêşînokê
Şar hêşînokê lê xort xapînokê
Xort xapînokê lê xemrevînokê
Carek min gotî lê hîva me wa ye
Du car min gotî lê hîva me wa ye
Rûkê ezman da lê wa ye xuyaye

1520-YAR MERHABA

yar merhaba yar merhaba
li min kurk e li te eba

yar merhaba şimik reşé

bêbext yarê

Xanî yê mala bavê te bi çîn e
Baran dibare hat me bîne
Gava çavê te li min ket,
Êş û aqil ji serê min çûn
Te go lo şivano tu yara min î
Yarê yarê kerr biye yarê, kûr biye
yarê
Yarê yarê kerrbiye yarê, kûr biye
yarê
Bêbext yarê
Ma yarê min nebihîze û bi min re
naxive
Min nebîne tu kerr biyê, kûrbiyê û
lal biye
bêbext yarê

**(Mehmet Bayrak Bîrnebûn gelerî:
Sariz yöresî**

Derdê min kula min keçka Keya ye

Carek min gotî lê hîva me zîz e
Dmin gotî lê lê hîva me zîz e
Orta ezman da lê wa ye dilîze
Derdê min kula min keçka Ezîz e

Gotin û Muzîk: Gelêrî

dost merhaba şimik reşé
şimika xwe derxe derxe derxe
şimika xwe derxe were hewşé
ez ramisim hey lo wey lo
hey lo wey lo te cavreşé

yar merhaba şimik şiné
dost merhaba şimik şiné
şimika xwe derxe derxe derxe
şima xwe derxe were rune
ez ramisim hey lo wey lo
hey lo wey lo te xatuné

yar merhaba şimik soré
dost merhaba şimik soré

şimika xwe derxe derxe derxe
şimika xwe derxe were joré
ez ramisim hey lo wey lo
hey lo wey lo te por soré

gotin u muzik : **geléri**
herém : **Farqin**
berhevkar : **yilmaz dunen**
cavkani : **xalé heci xetip**

1521-YARA MÎN

yara min ê bedew e çavreşa nava gund e yar Melekê
bejna Narê sorgulî deşt û zozan xemilî
agirê dilêm visîne de tu were cem min
yara min a bilind e kulîlka nava gund e yar Melekê
bejna Narê sorgulî deşt û zozan xemilî
agirê dilêm visîne de tu were cem min

1522-YARA ŞÊRÎN

Kurdistan ew yara şirîne
Her gavê bo wê bihîvîme
Disewat hertim bi evîne
Ew çiyabe ez devîme

Ji dil û can hez dikim ez
Dibihûrî bi lez û bez

Hesreta wê helandim ez
Birîna min pir xedare

Dixebitim ez bêwstan
Dilpakim ji bo Kurdistan
Ewe birîna vî dilî
Wek gul û gulistan

Gotin(helbest): Jîr Dilovan û Nûhat
Amedî

Muzîk: Nûhat Amedî

(Ji hemû evîndarên doza bi san û serefa Kurdistanê re pêşkêse).

1523-YAR YAMAN

yar yeman yeman yeman
yeman yeman yeman
yar yeman yeman yeman
ketim kelekê, yeman

takî kal li mila sor e
entêla li mila sor e
bişkoka xelkê dor e

dilketin çiqas zor e

takî kal li mila reş e
entêla li mila reş e
bişkoka sed û şeş e
dilketin çiqas xweş e

**herêm: Serhed-berhevkar: Agirê
Jîyan**

1524-YARO

Yaro yaro yaro yaro
Yaro yaro yaro yaro
Xizir vezo marê biyaro
Ezo şûne naçi verdi
Yara rendek sujî verdi
Yaro yaro yaro yaro
Yaro yaro yaro yaro
Xizir vezo marê biyaro

Yaro delalo rindek e
Him alvoz û him hevalik e

Yaro yaro yaro yaro
Yaro yaro yaro yaro
Xizir vezo marê biyaro

Xûda yarê min gunek e
Gûzeka spî moreke
Yaro yaro yaro yaro
Yaro yaro yaro yaro
Xizir vezo marê biyaro

*Gotinû Muzîk: Gelêrî
Berhevkar: Mehmet Çapan*

1525-YAR LÊ ÇIMA

Yar lê çima, çima, çima
Dost lê çima, war çima
Yar lê çima, çima, çima
Dost lê çima, war çima
Ez helyam bûme şima

Dost lê çima, war çima
Yar lê çima, çima, çima
Ketme xîyalên xema
Qet gund ne got, çima

1526-YAR WELLEH KEÇİKÊ

Yar wellh keçikê,
Yar billeh keçikê,
Yar dikim ramûsim
Nizanim çi dike.

Yar pozî xizemê,
Ez dikim ramûsim
Nizanim çi dike.

Yar guh bi garê,
Guhar gupike

Ez heliyam bûme şima

Yar lê çemê Gergerê
Dêşîn birîn berê
Ketime xîyalên xema
Qet gund ne got, çima
Ez heliyam bûme şima
Yar lê ç eme Erdîşê
Xort dilîzin qeyişê
ketim xîyalên xema
Qet gund negot, çima
Ez heliyam bûme şima

Ez dikim ramûsim
Nizam çi dike.

Yara min bi zend bazinê
Bazinê xwe şiringê,
Ez dikim ramûsim
Nizam çi dike.

Yar wellh keçikê
yar billeh keçikê
Ez dixwazim ramûsim,
Nizanim çi dike

1527-YEK MÛMIK

Yek mûmik, du mûmik sê mûmik
Çar mûmik, çardeh mûmik
Serê mûmê mişqalek
Bûk li zava bimbarek
Ha nîna ha nîna nîn
Ha nîna heyran nîna.

Kirasê zavê ho lo
Kirasê paşê ho lo
Danî li ber me ho lo
Pêşiya me dibê ho
Zaveyê çav li rê ye ho

Kanî zavayê we lo

Kanî zavaciyê we
Vaye zavayê me lo
Vaye zavaciyê me

Kanî tirşika we lo
kanî tirşikçiyê we
Vaye tirşika me lo
Vaye tirşikçiyê we

Yek mûmik, du mûmik sê mûmik
Çar mûmik, çardeh mûmik
Serê mûmê mişqalek
Bûk li zavê bimbarek
Ha nîna ha nîna nîna nîna
Ha nîna heyran nîna

1528-YELÎ DELAL

Yelî delal delal .....
Delal.....
De rabê emrê dilê min bi gorî
Sebra dilê min bê te naye delalo !

Yelî delal !
Sîwarê me sîwar bûne
Beriyê xwe dane wî aliyê rojhilet da
Pêşiya selefê sîwaran danî bû
Kûna girê di kewkeb da
De xwezî ji xêra Xwedê ra
W'ez ê bibima baqekî gulan û rîhana
W'ez ê biketama destê lawikê xwe da
De w'ez ê rojê sê caran banê min keta
ber simbêlê reş da
Delal destê min berde
Soqaq û kolanên gundê me teng û tari ne
Şeytan û avanê' gundê me gelek in
Şeytan avanê gundê me gelek in
Dibê hinek ji wan henceta agirî sibê,
Bêne bi ser halê min û te de delalo

Delal.....

De rabê emrê dilê min bi gorî
Sebra dilê min bê te naye delalo !

Yelî delal,
Delal mala bavê min di xewa şêrin de
W' ez ê dil nakim ji xewa şêrin rakim
De w' ez ê herim sûka Diyarbekira şewitî
Ebakî ji sora Besrawî ji kenarê delalê
Bavê xwe de bînim Delalo !
Serê sibê pê dakim.

Yelî Delal.....
Yelî delal.....
Heçî bersivek ya xêrê
Ji kenarê delalê mala bavê min de
ji min re bîne
' - Sehet xweş
- Ya te jî
Ezê bidim ciwanîka ber mehîne

Wek pê qail ne be
W' ez ê bidim ê sed bist kîs
û zinetê malê dinê
De heke bi we jî qail na be
Sed û bist aşê mala bavê min hene
W' ez ê bidim ê,
li binê sonik Nisêbînê
Delal.....
Emrê dilê min bi gorî
Sebra dilê min bê te naye delalo !.
Stranvan- Hawar

1529-YÊLÎ

Heryêlî, wey Heseno yêlî
Hey yêlî yêlî, wey maqûlo yêlî
Çar çeka hilîne em biçin xêlî
Hesik zava ye, Xwedê bihêlî
Hay qat e, Heseno qat e
Hey qat e, meqûlo qat e

Daseko rake, em biç in liqatê
Hesek zavayê hîva şibatê
Kurik zavayê hîva şibatê
Hey pê de pê de, Temero pêde
Hey pê de pê de, maqûlo pêde
Neçe Zexoyê wey neyarê di rê de
Neçe wêranê, wey neyarê di rê de
Hesik kuştine, xwîn çû di cîzmê de
Kurik kuştine, xwîn çû di cîzmê de
Hey reş e reş e, Bagozê reş e
Hey reş e reş e, wêranê reş e
Xemla Bagozê şitl û zebaş e
Xemla wêranê şitl û zebaş e
Cewabek hatiye Temo nexweş e
Xeberek hatiye, Temo nexweş e
Hey spî ye spî ye, Bagozê spî ye
Hey spî ye spî ye, wêranê spî ye
Xemla Bagozê ştil û pembo ye
Xemla wêranê ştil û pembo ye
Cewabek hatiye Temo miriye
Xeberek hatiye Temo miriye
Hey sor e sor e, Bagozê sor e
Hey sor e sor e, wêranê sor e
Xemla Bagozê ştil û kundir e
Xemla wêranê ştil û kundir e
Cewabek hatî, Temo çû jor e.

Z

1530-ZADÎNA ŞEKIR

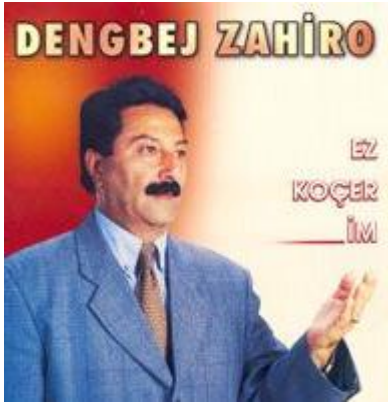

Zadîna bi eslê xwe Kurdeka Ezîdiyê stranbêj e. Li Radyoyê Erîvanê stran gotine û alîkariya radyoyê Erîvanê kiriye. Lê gava ku ew 20-21 salî bûye bi mirovekî Ermenî re dizewice. Ew zewaca wan ji aliyê malbat û eşîran ve baş naye dîtî. Gelek kes pestê dide ser wê ku ew bi wî xortî Ermenî re nezewice. Bi xortekî Kurd re bizewice. Lê wê ew guhdar nekirine bi wî xortî re zewiciye. Di nava Kurda de populerîteta wê kêmbûye. Gelek kes ji wê loma dike ku çima bi xortekî Ermenî re zewiciye. Lê êdî ew wan loman nikare bibhize, zewaca xwe bi wî xortî re bi dawî dike. Zadinê bi Egidê Cimo re

orkestrak ava kiribû. Diçûn daweta stran digotin. Zadîna rindî bedewiya xwe bêsinor bûye. Ew wekî jineka Kurda modern bû.

Stranên ku wê digotî ew bûn: “Dêra sore biçuk e, Lê lê lê lê, Hevî vî hevî vî hevî vî, Emer axa xere nebîni.”

1531-ZAHIRO

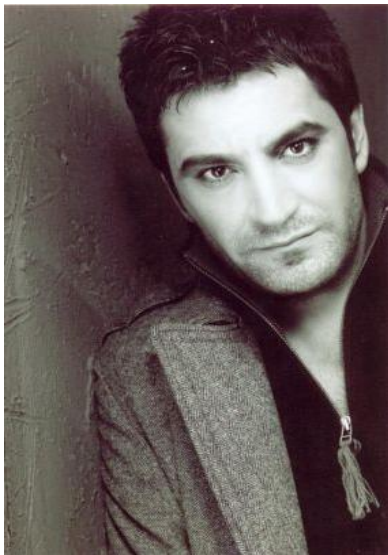

Zahiro di sala **1950** î de li gundê **Kinyad a Farqînê** ji dayik bûye. Zaroktiya wî li **Kinyadê** derbas dibe û di 15 saliya xwe de tevi malbata xwe koçberê Kop (bi Tirkî Bûlanik) a Mûşê dibe. Ew jî wekî hemî dengbêjên Serhedê ji dibistana Evdalê Zeynikê ye. Dewleta Tirk navê Zahir Koçu pêvekiriye.

Zahiro ji nifşa dengbêjên wek **Reso, Şakiro û Husyno** ye. Ev her sê jî çûne ber rihma Xwedê û ji

wan Zahiro wek yadîgar maye. Ronakbîrên Kurda, yên dixwazin di warê hunera gelêrî ya Kurda de xebatê bikin, divê zûtirkî biçin cem wî û di bîr û mejiyê wî de çî hene tev berhev bikin ku ew jî mîna yên din xezina xwe bi xwe re nebe gorê! Zahiro niha nexweş e. Mala wî li Îzmîrê ye û rewşa aboriya wî jî ne baş e. Tirsê min ew e ku ew jî wekî Şakiro- kewê ribat- ji xizaniyê bimore... Kurd wê pir poşman bin lê mirî ji gorê ranabin...

1532-ZAKARIA

Stranbêjê Zakaria (Zekeriya Ebdulla)

Zakaria an jî Zekeriya Ebdulla stranbêjekî kurd e Kurtejiyan

Zekeriya Ebdulla li **Hewlêrê** li Kurdistanê hatiye dinê, di zaroktiya xwe de piraniya dem û heza xwe bi muzîkê re derbas kiriye. Ew di malbatekê de mezin bû ku muzîk wek hogira herî xwe ya mezin qebûl dikir.

Di sala **1993ê de koçbarî Swêdê** bû û dest bi karê muzîkê kir, her li wir bi stranbêjî navdêrên kurd re dest bi jenîna Kîborê kir. Di sala 1998ê de yekemîn albuma xwe "**Tu Hatî**" weşand û ev albuma wî bû pira wî ya ku jê ve derbasî cîhana muzîkê bû û karibû

navê xwe li wir bide bihîstin.

Sala 1999ê albuma xwe ya bi navê "**Bigerrêwe**" weşand, piştî karên xwe pêşvetir birin û bi riya weşandina albuma "**Dayê**" di sala 2001ê de bêtirî milyoneka alîgirên kurd li xwe civandin. Piştî vê yekê jî berdewam pêşve çûye, bi awakî ku her dema bixwaze dikare pir alîgiran li dorê xwe bicivîne.

Sala **2002** ê albuma xwe ya silverî ya bi navê "**Rojgar**" weşand û bala hemû alîgirên muzîka Kurdistanê kişande ser xwe. Bi riya vê albumê pir alîgirên wî li

Kurdistanê çê bûn. Di vê albumê de 14 stran hene, herweha stranên "Netbinim" kire vîdeoklîpe li Stenbolê, piştî wi strana "**Rojgar**" û "Tunazaneke" li Amedê wênêgirt.

Baweriya Zakaria tenê bi stêrikbûyinê nehatiye û albuma "Têlînaz" jî di sala 2004ê de weşand ku bû albuma zêrîna Zakaria û li Kurdistanê sê milyon kopiyên wê hatine çapkirin. ev album bi aweyeka pir cwan hat amadekirin û 15 strana di nav da hene. Styla stranên vê album Arabesk u Pop bu. Videoklipa "Têlînaz" li Stenbolê bi alîkarîa sedan danser (semaker) hatbû çêkirin u Televizyona Tirkîjî ev vîdeoklip weşand.

Pîştî propaganda medyayî ku Zakaria tawanbar kirbu bi bazirgan u ku Zakaria xemxura karê hûneriya xwe nebû, Zakaria bi albumeka nû bi navê "**Gencî pîr**" welamen wan rexnegir da. ev album li 2007ê hat belavkirin. Ji 12 strana tinê strana "Gûllê" hat klipkirin li Stenbolê u Kapadokyaê. Di nav vê albumê wekê albuma "Têlînaz" teknike bilind ya deng hatbu bikar anîn.

1533-ZAVA-1

Zava zava zava
Kekê min zava

Çi zavekî li bin bihokê
kekê min zava

Qutkê wî ji pele dîrokê
Mala Xwedê ava

Çi zavekî li ser çiyayo
Kekê min zava
Çi zavekî li se çiyayo
Mala Xwedê ava.

1534-ZAVA-2

Çi zavekî vê buharê
Lo lo lo lo zava
Tu qaşîkê ser hinarê
Lo lo lo lo zava
Zava bi dilê dost û yarê
Lo lo lo lo zava
Çi zavekî vê payîzê
Lo lo lo lo zava
Roniya herdu çava
Lo lo lo lo zava
Tu qaşîkê li ser gûzê
Lo lo lo lo zava
Zava bi dilê baltuzê
Lo lo lo lo zava
Çi zava yê, çi narîne
Lo lo lo lo zava
Dev li kene, gul barîne

Lo lo lo lo zava
Îşligê zavê me hêşîn e
Lo lo lo lo zava
Deqê hur e, semawî ne
Lo lo lo lo zava
Mumê li ser digerînim
Lo lo lo lo zava
Henê li destê te dixînim
Lo lo lo lo zava
Bilbil li ser te dixwînim
Lo lo lo lo zava
Çi zavekî ser xanî ya
Lo lo lo lo zava
Şewqê kirî nav eniya
Lo lo lo lo zava
Zava bi dilê gundiya
Lo lo lo lo zava
Zava sîwarê qerikê
Lo lo lo lo zava

Berê xwe dayî Dêrîkê
Lo lo lo lo zava

Ji bona xeml û xîza bûkê
Lo lo lo lo zava

(Seid Veroj- War- 97)

1535-ZAVA YÊ

Zava yê lo zava ye
Îro kovan zava ye,
Îro kovan zave ye

Zava ye delalê,
Malavaye delalê, malava ye

Şahî ye lo şahî ye
Li mala me şahî ye,

Li mala me şahî ye

Şahî ye xoş bê dûmahî ye
Seyrane o lo seyran e

Li nav dara seyran e,
Li nav dara seyrane

Seyrane, mast û pîvaz nan e
Mast û pîvaz nan e.

1536-ZAXO

Zexo Zexo nînayê
Hele hele hele Nînayê
Bê te xewka min naye
Hele yar, hele yar çavê min
Zaxo Zaxo paytext e
Hele hele hele hele Nînayê
Hele yar, hele yar çavê min
Zaxo Zexo eywan e

Hele hele hele hele Nînayê
Yara min bi dil û can e
Hele yar, hele yar çavê min
Zaxo Zaxo şîrîn e
Hele hele hele hele Nînayê
Yara min xemrevîn e
Hele yar hele yar çavê min.

Ehmedê salih

1537-ZEMBÎLFIROŞ

Hati bû ser xênî carek
Min dî bû rûyê bimbarek
Min goti bû kêf halek
Ya xanim ez hêsîr im.

Zembîlfiroş lawikê Dewrêş e
Kerem bike were pêş e
Heqê zembîlê bibêj e
Ez ji hizna te bûm kerr û gêj e.

Gul xatun ez tobedar im
Hurmetê ez bi erz û eyal im
Zaro birçî ne, li mal in
Ez ji rebê jorî nikarim.

Xatûn gerdan bi morî
Şixûl na be, bi kotek û zor î
Sînga min berfa zozana
Memikên min, mîna fincana
were bibe xeyra te tê
Înşallh, tu herî cennetê.

Lê, lê, lê, lê, Xatûnê
Bejna te ji dara zeytûnê
Tirsa min ji agirê Eytûnê
Gul xatûn, ez tobedar im
Hurmetê, ez bi erz û eyalim
Derengê li min êvarê
Zaro birçînê li mal in
Tirsa min ji xelkê cebar e.

Zembîlfiroş zembîla tî ne
Li sûk û kolana digerî ne
Xanim li Bircê dibîne
Aqil dere, sewda dimîne
Goşt dere, hestî dimîne
Rûh dere qalik dimîne.

Zembîlfiroş lawikê feqir e
Tu were ser doşaga mîr e
Binêr li zulf û herîr e

Li min heram be, li mîr helal be.

Gul xatûn ez tobedar im
Hurmetê ez bi erz û eyal im
Zaro birçî ne li mal in
Derengê li min êvar e
Ez ji rebê banî nikarim
Zembîlfiroş lawikê Ebas e
Bi tena derpê û kiras e
Ji Xatûnê nabe, xelas e.

Zembîlfiroş lawikê rewan e
Geriya dikan bi dikan e
Xanim bang kir dergevan e
Wî bine hewşê, derî bigirin
Miftê binin ban e.

Xatunê lê hurmetê
Agirê Xwedê bi serî ketê
Tu ji min dixwazî meslehetê
Tu were bike xeyra te tê
Xwedê kerim e
Heya roja qiyametê !

Gul Xatûn, ez tobedarim
Hurmetê bi erz û eyal im
Zaro birçîn, li mal in
Derengê, li min êvar e
Ez ji rebê jorî nikarim.

Xatûn li ser wî banî
Dengekî ban kir dergevanî
Miftê bîne, wer banî
Kes bi halî kesî ne zanî.
Gul Xatûn ez tobedar im
Hurmetê, ez bi erz eyal im
Zaro birçîne, li mal in
Derengê li min êvar e
Ez ji rebê banî nikari

Go,
Perê derket tê
Bajrê şîn û mine tê

Devê çemê Gewgewê
Dima maleka bênavê.
Maleke kes iv, belengaz,
Ji hêsîriyê gaze gaz,

Sal dihat salê
Deng dervediket ji malê
Xwediyê malê lawkê cindî
Gerdanê wî nûra findî,
Bejn û bala wi ya tîtal
Rasî dara nolî çinar,
Lê tu were hêsîriya kul
Wî pêt û bûn ciger û dil.

Ew emrê zelûlî boş,
Xort kiri bû zembîlfiroş,

Avêti bû nav gir û dojê,
Kiri bû hevca nanê rojê.

Sibê zû ku teyr dixûnî,
Ew zembîla kaw dihûne,
Ew xewa xwe diher mîne,
Belkî nanê zaroka tî ne
Zembîlfiroş sela davêje mil,
Di nav sûk û kolana de dide fitil,
Kincê wî zito-l-zitol
Li ber bayê dibîne hol,
Ew digerê soqaq-soqaq,
Hildikişe qesrên pir qat.

Roja hey, roja şekê,
Qezenc nake qa pulekî,
Ew vedigere pir û poşman,
Dest vala, bê tişt û nan,
Dikeve nav mitela xwe,
Çawa here nav zaro,
Çawa here mal dest vala?

Bide zaro çi berdili yê
Serê xwe kir erd û xwelî yê?
Tu ê bêpere nan li kû bikirî,
Tu ê herî nanê kê bistînî?

Maêş tune biki deyna,
Beya te tune bikî îna,
Dil êş tune serda herî,
Kiyê bi te ra nan xwe bike kerî?
Însaf ne ma bike sebir,
De tu were û bide bir,
Tu birevî bervî kîjan alî,
Şibûke tek va çar alî,

Ne hebûnê, ne jî mal
Te ê ji xwe ra hergav tim binal...

Ew naxwaze qe here mal
Ku bigire boş û betal,
Wexta ku bajar bûye têrî,
Xanê nekin ewd û merî,
Şevderî çi bigerî,
Berbî mala kê tu her î,
Ne cî heye, ne jî xanî,
Çevê li rê ne jin û zar,
Li tekeve, zifeqar...

Carna jî ew naçe mal,
Jin dikevê nav mitelê,
Ka çawa bû zembîlfiroş,
Hete serê qeziyeke boş.

Gelo girtin, gelo kutan,
yanê yekî xwe lê kir qan..?
Zembîlfiroş ku mijûl bû,
Elê zanî nan tune bû,
Gava ku zarok tev radizên,
Zembîl firoş wî çaxî tê mal.
Birçî bûn li nav çava,
Zarok ranadizên bişev û rojan.

Go,
Rojek gelek xweş,
Şemal dide tava geş,
Vedibûn gul binefş,
Hewza dikir xûşê xûş,
Li nav bajarê giran,
Navê wê kavla hêş,

Zembîlfiroş fitil dida,
Zembîlfiroş, selik di stûyê wî da.

Dikir gazî zembîl- Zembîl,
Selîkê kaw, Zembîlê çil.

Kê dikirî ne poşmane,
Qimeta wan zahf erzane...

Xatûnekê serê xwe derxist,
Ji qata jor wek şeş buhst,
Ewê zûda dûrbînê,
Vî dît ecebeka din e.
Dît xortekî bilind û talyan,
Nûr dibarî sûret û can.

Kub ra wî ya ezîz û şêrîn,
Dilê evîn dikir birîn.

Berçavê wê reşva hati bûn,
Tira hubê wê dil hingavt,
Xatûnê zû kire qirin,
ber sekinîn çil yek carî.

Qe mezin ne bûye ha eczayî,
Hûn zû binîn wî î lawî,
Ji derdî wî ez bûme bavî...

Carya bazdan ew xort anîn,
Zembîlê min deranîn,
Doşaga mîr jê re danîn.

Xatûn û xort bi tenê man,
Derî û dergê li ser dadan.
Zembîlfiroş kete belê,
Dît Xatûnê kir çengelê.
Xûdana ser re avêt,
Wî tîr ling lê bûn qit,
Ev çi yek e, Xatûn kaw
Ev çi giliye?
Ev çi hesab?
Bo çi te ez anîm vira,
Eva tema gelo çir?

Xatûnê go,
Xortê dindar,
min tu anî,
tu bibî yar....

-Tu Xatûnî jina mirî,
Çi dixwazî ji min feqirî?
Wê Xatûnê gerdan morî,
Bi xort re got, bi kubarî;
-Tu rûnê ser doşaga mîr,
xebra bikşînin qelna wezir.

Wa jê ra go Zembîl firoş,
-Ew şixûleka haşe boş.
Xwedê li eni ya min nivîsî,
Te hêsîrî, emrê nuqsî.

Ez a kura bê m ser ciyê mîr,
Em rê zelûl, ku bikim bîr?
Mîr ku heye, ew jî qeda,
Tu çi li min bûyê bela?..

Zembîlfiroş lawikê delal,
Tu guh bidê giliyê Kemal.
Mîr, ku heye mêrê re e,
Dil dînê min lê vedireşe.
Ez benî bûm, benika tam,
Destê mîr zûlm karda mam..

Nolî mumê desta heliyam,
Dewsa zêr, Bûm baqirê xam.

Hilikiya yî tu berva ezmna,
Xelas nabî min çogana.
Dibê xorto, teblê nabe,
Bi te ra dibêm were rêyê,
Ji ser hişkîya tu kar neyê.

Ezê dikim çekê cindiyê,
Te derxim ji telî û tengasiye.

Xatûnê xwe ra kir kar,

Sûretê ku gul jê dibare,
Li memikên sêv û hinare,
Gerden tu dibê bahare,
Şa dibê eşqa û dilane.

Go,

Xatûn wisa germe,
Ji ber germe erd dikele.
Tu zû veke pencerê,
Hinkî bina me derê.
Zembîlfiroş çû ber derî,
Dît reva wî neye serî.
Ew paşda çû ber pencerê û
Xwe avêt birca kele.
Qerpalê wî mîn çadir,
Nav hewêda zû- zû ba girt,
Ew berjer bû hêdî hêdî,
Wî xwîn nebû heta pêçî.
Bi we tirsê û we xiyalê,
Zembîlfiroş revî malê.

Zembîlfiroş hatiye malê,
Elê pêra genc û qalê,
Dibê sibê çûyî ew a êvare,
Kanî risqê her du tîfal?
Dibê, ez çûm kûça mîre,
Min li we derê selkên xwe ji bîr kirin,
Loma min naniye rizqê zarokan û tîfale.

Benî Xatunê hevraz dinhêrî,
Dikew girî,
Hatê li kêlekê rûnişt girî,
Rokir piva kur- dûr fikirî...
Beniyê gelek da zora pera,
Gelek bertîl da, lê kir û nekir.
Tu behêk ewê ji Elê venekir,
Beniyê nihêrî, wiha nabe,
Tu çar û menî,
Jêra çênabe,
Anî hat Elê kire carî,
Belkî niyeta xwe binê serî.
Neqepêçî anî, zor pere dane,
Ew kire çamê û anî rê.
Hey Beniyê,

Hey Beniyê şerbet bi noş,
Neqep çê bû heta malê Zembîlfiroş.

Beniyê anî Elê wê şevê kir nobetdare,
Belkî here mirazê xwe ew şabe.

Zembîlfiroş venciqî nîvê şevê,
Dît lingekî sarî xilxal,
Li lingê wî bûye gopal,
Dît zendekê morî - mircan,
Hembez kiriye wî stû û can....
Go, eva çiye, ev li çi qewî?

Dît Beniyê li nav ciyê wî ye,
Ji nav ciya ew zû revî...
-Zembîlfiroş lawikê dîndar,
Ji min re tu bibe mêr û yar...

- Tu Xatûna mina delal,
Zembîlfiroş te nabe helal.
Heta hebe Ela min,
Ez tu cara jê neqetim,
Lê namûsa xwe nafiroşim.
Ew mekan li min êdî heram,
Ezê herim ciyekî wisan,
Ku tune bin mîr û Sulte xwe.

Kovara Roja nû 1984

1538-ZERÎ

Ha Zerî zalim Zerî lo, wey lo
Xwe medin rexê dêrî lo, wey lo
Ha Zerî Zerî Zerî, lê lê lê wey lê, lo lo lo wey lo

Du def hatin ber dêrî lo, wey lo
Defa lawikê Heyderê lo, wey lo
Ha Zerî Zerî Zerî, lê lê lê wey lê, lo lo lo wey lo
Gotin û Muzîk: Gelêrî (Serhed)-Berhevkar: Sîpan

1539-ZERİYÊ-1

Berî bêrîya miya, zeriye heyrana te me
Bizî berdan êzingan, zeriye nîvanê te me
Çav li xewa şîrine, zeriye heyrana te me
Dest li ser bazînga(memîka?), zeriye heyrana te me

Berî bêrîya bizana, zeriye heyrana te me
Mî berdan gûniya, zeriye nîvanê te me
Çav li xewa şîrine, zeriye heyrana te me
Destî li ser guliya, zeriye nîvanê te me

Berî bêrîya karîka, zeriye heyrana te me
Karîk berdan darîka, zeriye nîvanê te me

Çav li xewa şîrine, zeriye heyrana te me
Destî li ser memîka, zeriye heyrana te me
Kilama gundî Onîska li daweta tê gotin.

1540-ZERİYÊ-2

Zeriyê gundê me yeke
Ew yeka di gundê tek e
Ez hatim derî veke
De herin Zeriyê me no

Zeriyê gundê me çar in
Her çar li mêr û yar in

Emrê xortê me xwarin
De herin Zeriyê gundê me no

Zeriyê Gundê me şaşin
Her şeşê ji hev baş in
Her şeşa girêdanê reş in
Her şeş bi hev ra di meşin
De herin Zeriyê gundê me no.

1541-ZERİYÊ-3

Ez baz didim di cida
Binî lingên min xu dan
Hûn li gewran digerin
Gewrê wan in di xenî da

Du zeriyê tê ne ji jor da
Çi pençê di nav por da
Mal û mala lê xorta
Di bin bervanka sor da.

Berhevkar: Curkî

1542-ZERÎ EZ MÊVANÊ TE ME

Dilê min û dilkê qaza
Dilê'm oy oy oy oy oy
Dilê min dilkê qaza
Zerî wez mêvanê te me

Bi fir ketin çûne saza
Dilê'm oy oy oy oy oy
Bi fir ketin çûne saza
Zerî wez mêvanê te me
Dilber wez mêvanê te me

Navê gewra min
Navê rinda min gulnaz e
Dilê'm oy oy oy oy oy
Navê gewra min
Navê rinda min gulnaz e
Zerî wez mêvanê te me
Dilberê wez mêvanê te me

1543-ZERİYÊ TU ZER Î

Çûm heft reza binde geza mam got
Kina kin û kin
Ez heft sala li pey te dibeza min got
Kina kin û kin
Sala heyşta poşman eza mam got
zeriyê tu zer î
Çûm heft reza binde quma mam got
Kina kin û kin
Çûm reza binde qume mam got
Zeriyê tu zer î
Ez heft sal li pey te çûme min got
Zeriyê tu zer î
Sala heyşta poşman bûme mam got
kin
Û kina kin û kin

Dilê min dilkê beta
Dilê'm oy oy oy oy oy
Dilê min dilkê beta
Zerî wez mêvanê te me
Dilber ez mêvanê te me

Bi fir ketin çûne xeta
Dilê'm oy oy oy oy oy
Bi fir ketin çûne xeta
Zerî wez mêvanê te me
Dilberê ez mêvanê te me

Navê gewra min
Navê rinda min Qimet e
Dilê'm oy oy oy oy oy
Navê gewra min
Navê rinda min Qimet e
Zerî wez mêvanê te me

Sala heyşta poşman bûme mam got
Zeriyê tu zer î
Sala heyşta poşman bûme mam got
kin
û kin û kin
Sala heyşta poşman bûme mam got
Zeriyê tu zer î
Çûme heft reza binde herî mam got
kin
û kin û kin
Ev heft sala di pey te digerî mam got
Zeriyê tu zer î
Sala heyşta poşman tu wî mam got
zeriyê tu zerî
Sala heyşta poşman tu wî mam got
kin
û kin û kin

1544-ZERÎ KUBARÊ

Were lê lê! Zerî Kubarê
Zerî Kubarê
Minê Zerî Kubara xwe dît bû
Li pala qubê
Ser keçika xwedan îman û çav reş
sto bi ribê Xwedê rebê alemê
Mirazê dostê guhdaran bikira
Ya min bejna zirav jî
li serê sibê
Lê lê ! bihar bû, çaxa
Konan û vegirtinê
Zerî Kubara min nesax bû
Li ber mirînê
Heke mala gundî û ciranane nebiya
Serekî bidim te.
Lê lê ! Zerî Kubarê,

te ez xapandim
Te ez kiri me destmalek
Ser destê xortên Omeriya,
Te ez gerandim Te ez kirim têlek,

Ji têle tembûrê
Dame destê nezanan,
Te ez şikandim
Lê lê! Zerî Kubarê Zerî Kubarê.
Lê lê ! bihar bû, çaxa
Konan û vegirtinê
Zerî Kubara min nesax bû
Li ber mirînê
Ez ê malê gundî û ciranane
Hewes nakim Serekî bidim ê
Zerî Kubarê Zerî Kubarê
Te ez xapandim, te ez şikandim.

1545-Ji pirtûka wî ya çapnekirî “ Kerdîga kilama” Fêrîkê Usiv

Cimata min ker- kerî
Cimata min ber- berî
Ax xwazila çiya- banî
Ez bibûyama cew- kanî
Tu bihatayî ji her yêrî
Bi hisretî û dilxêrî.
Me ser avê kaniya qudret
Hevdu bikira sibexêrî...

Dinihêrim ez dayika xwe,
Dinhêrim li bavê xwe,
Kîjan baş e, kî jan biha ye û delalî?
Ez mêl dibim ha vî alî...
Usa teyr- tu wextê firê, bi firqaskî
Ha mêl dibe servî baskî
Ha mêl dibe ser vî baskî

Min çê kirin ev tam- taşên tûfin

Li dorê kişand sûreke mitin
Û çawa pezhiz, çawa kurdê çiya,
Axilek ava kir min li sûrtê çiya
Ser şaneşîn û şênlikên min ra
Salê bifirin nolî simira
Û wextekê ji du rênçber wê bên,
Xwe bidin ser siya axilê min şên
“Hey gidî bêjin, Fêrîkê remetî
Ser van tam- taşa çiqas zehmetî dî”

Îşev ber derê te me, lewendê dêrî veke,
Ax, tengazarê te me, dilbendê dêrî veke
Cinûbet turkim te, xwedekî, înkâr meke,
Qertel im qirikê te me, neheq û sûçkar meke
Min çarke, bextê te me, reben im û qûl im ez,
Yan min xe kêr û qeme, min bikuj qebul im ez
Tek jêkî kezike xwe, daynî ser sîngê û beden,
Tek bêxî kirasê xwe, ji min re têkî kefen.

Keçikê qurba, ramûsanekê keremke min tûnsizî,
Bira can û cesetê min tev da bigire şîrin sizî,
Hergê min ji kilamek xweş li navê te tu heqsizî.

Zeriyê zenda zer hildaye ta enîşkê,
Raser hatiye, dibişêve serê keşkê....
Ew keşk nîne, reben dilê min e, yazix,
Ji dest huba wê dihele, usa dişkê....

Roja nû: 104

1546-ZERYÊ ZERYÊ

Zeryê zeryê lê tu zer î
Desmala dor bi morî
Li ber kendalan rûmenî
Doce dase bi runi

Malan barkir goç bi rê ket
Zeriyam giran giran dû ket
Heta Zerê çû diyarda verbû
Agir bi dile min ket

Me îsal çandiye cehek
Mera nemaye mehek
Gurz bi gurz biçînin bînin
Bînin di bêderê kin

Çiyayê hember pir bilind de
Pûşiyê hilîn por di bin de
Zerê destê min ji te nabe
Tu desmala xwe bi min de

De ha lêxin de ha hûrkin
Bînin li destê kin

Hûr hûr bihêrin em bi nan kin
Zarok û zêçan terkin

Baran barî tene tene
Vana rêçê min û te ne

1547-ZEYNÎ

Were hey lo lo, hey lo, hey lo lo...
Wey lo lo, wey lo lo, wey lo lo...
Heval lo Zeynî
Serê me tewandî
Nemûs li erdê
Em ketin bin barê wî deynî
Ax lo hevalo, lo Zeynî.
Te çavê xwe vekirin li bajarê
Nisêybînê
Te digo zar û zêçên me fêr bibin,
Da te bizaniya jîyan şêrîn e,
Ji bo vê armancê jî
Te xwe berda beriya Mêrdînê.
Te biryar dabû
Ku tu bibî mamoste
Karmendekî zanîne
Ax
lo hevalo lo lo

Yê ku bûn sebeba min û te
Ew dijminê wî xadê ne

Gotin û Muzîk: Ali Baran

Berê mamostê me dan xopana
Anadolê
Li ser serê wî bû teq- req- gurm û
holê
Girtin avêtin girtinxana
Ku ew bû sembol ji bo zilm û zorê
Lê wî zanî bû ki rojeke
Wê vegere walatê bav û kalan-
Herêma Torê
Were hey lo lo, hey lo, hey lo lo...
Wey lo lo, wey lo lo, wey lo lo...

Heval lo Zeynî
Dosto birwo, hogiro lo Zeyno
Xîret li erdê
Serê me tewandî
Em ketine bin barê wî deynî

1548-ZEYNO

Hey berde, berde berde
Hoy zeyno berxa berde
Her çi ya ji Zeyno xeber de
Sê xençer li sîngê zer be
Wa li ser çoyê, li ser çoyê
Mala Zeyno li ser çoyê

1549-ZEYNEWÊ

Lê Zeynê, lê Zeynewê
Dê tirkê bav Erewê
Kurmancê diran şewê
Avê li kaniya me mewe
K'e bimirim tu sewewê
Lê Zeynê, lê Zeynewê
Tiştîr li nav cêlewê
Lê Zeynê karan berde
Lê rindê karan berde
Kara bi girê himber de
Sê çarik wenda bûna
Pênc şeşik wenda bûne
Zirara wan tunîne

Av kişand û bi çongyê
Xira kir gundê Zexo yê
Wa li ser dikê, li ser dikê
Av kişand bi elbikê
Xira kir gundê Dêrîkê
Wa li ser bîrê li ser bîrê
Av kişando bi zincîrê
Xera kir gundê Cizîrê

Lê Zeynê, lê Zeynikê
Li ser çoga neynikê
Li ber hembêzê lawikê
Ya di zik da keçikê
Xwedê bi nesîbê min kê
Kî loma ji min bikê
Xwedê çawa kûr bikê
Li herdu jiniya kût bikê
Min Zeyn dî li ber exûr e
Min rind dî li ber exûr e
Teşiyê gure gur e, teşiyê gure gur e
Heyrana zenda gewr bim
Daye ber çavê qir e.

Samî Berbang Zend-3

1550-ZEYTÛN-ÏSOT Û ZEYTÛN

hûûû hûûû
nikarim bisekinim û ez nasekinim
hûûû hûûû
de werin emê vexin heya em bimrin
hûûû hûûû
ev sev seva meyi, kêf kêfa meyi
hûûû hûûû
nikarim bisekinim û ez nazekinim
hûûû hûûû
de werin emê vexin heya em bimrin
hûûû hûûû
ev sev seva meyi, kêf kêfa meyi

hûûû hûûû hûûû hûûû

1551-ZEYTÛN

vers2

Pel û tûtinê derdixim, cigare ji xwe re dipêlcim
agir didêmê vêdixim, radibim dikevim dîlanê
û sêrînê ji evîna te ez ketime halê kûcika
kuc û mica gerîyam kes nedît wek te xwesika
belê raste ez ne ti gû mi, lê dilê min di tede heye
ev seva res seva min û teye, ûû kece ti ci bimbeye
de wer wer canê xwe bihejin li ber sazê xwes û evîn
heya karibe vexu, guh ti kesî nede, pera bicirîn
wey lolo ez wek ezmaname, hûn gis dixwazin bigên min
serin wek zilopîyame, kecik dixazin percakî ji min
tama kurdîstane ji stranê min tê wek nanê tenûrê
germim wek kevirê himamê, bizîzim wek têle tembûrê
cigarê vêxistî dihêlim, û bi qirqa shûse digrim
dextor dibêji salek ji min re mayi lê ez natirsim
kedehek din, Gîn û ava pirtiqala, cepik kêf û strana.
ez hindik mame bifetisim di nav dixana van cigara

1552-ZÊR ZEYNEBÊ

Zêr Zeynebê lê Zeynebê
Zêrê Zeynebê lê birûkî
Tu bi xizma şirikî
Morî li qirikê helhemê

Par qîz bû îsal bûkî
Zêrê li Zenebê Zeynebê
Par qîz bû îsal bûkî

Morî li qirikê melhemê

Zêr Zeynebê li Zeynebê
Zêrê li Zeynebê malbatê
Tu bi xizam û bi qatî
Morî li qirikê melhemê

(**Birukî: navê eşiretekê
Malbatê jî navê eşiretekî ye.**)

1553-ZÎRAV

Zirav zirav ziravê
Leylo leylo ziravê
Zirav zirav ziravê
Ax keçê zalim babê

Zirav qîza keşê ye

Leylo leylo ziravê
Rind e qîza kese ye
Ax keçê zalim babê

Zirav çuye qirşikan
Leylo leylo ziravê
Rindê cuye qirşikan
Ax keçê zalim babê

Şirpa şirpa şimikan
Leylo leylo ziravê
Şirpa şirpa simikan
Ax keçê zalim babê

Zirav dendik diqelîne
Leylo leylo ziravê
Rindê dendik diqelîne

1554-ZİVİNGÊ BÎ REZ Û TİRÎ

Zivingê bi simaq e, xopanê bi simaq
e
Va çûka waqe waqe ho leylo leylo
leylo
Lawikê min ewênî delala min ewênî
Tena kirasê medrêmî
Her roj tu li ser bênî, ho leylo leylo

1555-ZÎLAN

Herin ji serê heft çiyân kulîlkên heft
rengîn bînin
Wan kulîlkan li der û dora serê
Zîlana min bigerînin
Bînin bi wan kulîlkan Zîlana min bi
hef nexşan bixemlînin.

Wer bikin ku Zîlana min nexeydînin
Ew delale, rêhevale

Ax keçê zalim babê

Paya xortan hiltîne
Leylo leylo ziravê
Paya keçan diqelîne
Ax keçê zalim babê

STRAN: Gelêrî Yerîvan

leylo
Zivingê bi rez û tirî
Xopan bi rez û tirî
Leylê tê û digirî ho leylo leylo leylo
Delalê li erdê dêmê
Tewa kirasê medrêmê
Bevila Leylo bi xizêm ê
Ha lê leylo leylo

Lê lê dayê mij dagirtîye her derê
Lê lê dayê çav çavan nabîne
Lê lê dayê ên ku wenda dibe
Mirovahiye hedî hedî
Pêtî pêtî ji me kê m dibe
Çima, bédengin hîna?

Ma me soz dabu wan sehîdan
Li ser agir û li ber rojê
Carna mirin pîroze bi qasê jîyan

1558-ZUBER SALIH

Zubêr Salih hunermendekî hêjaye û bi qedir û qîmete di asmanê stirana kurdî wî cihekî bilind girtiya nemez li ba ciwamerê gelêrî yên ji stranên resenî

hezdikin ew stiranên kevna têr meqam dema mirov li wan guhdarî dike can û derûna mirov zelal dibe û dil şadibe, bezma van strana ji vîna sofîdara ye ev curê hanê kirî biber nemanê ve biçawa lewra hunermend Zubêr Salih hizrê xwe da van sitrana û gewher di wande dîtû rabû ji nûve ev sitran şînkirin bi awazên xweyî nazdar û dengê xweyî xweş û şanaz bi vî awayî Zubêr Salih derbasî dil û hûnavê guhdara bû û bandore wî li mirov hebû ta zubêr salih bû

hunermendekî navdar li hundir û dervê welat wî bi awaz û stranê xwe di hofîk û şevbihêrkên kurda de avîndar dilşakirin û bêrkal jîyana wan pag kirin wek melayê Cezîrî yê agirê avînê di kezeba de gur kiribû bi helbestên xwe .

1- bi kurtî jiyana xwe bi me bide naskirin wek mirovekî navdar

- Berî her tişî ez spasya we dikim ji bo vê hevpeyvînê, ez wek tîm naskirin bi navê xwe ê rastî Zubêr Salih min qet tucarî navekî din li xwe nekiriye, ez ji malbatek hunerî me, bavê min deng bêje bo û birayê min muzîsyenê bûn, ez hatim dinyê û tembur berî min li malê daliqandî bo, di zaroktiya xwe de ez fêrî vê sazê bum û nayê bîra min ku carekê min nizanî bo lê sazê xista, ez û saza xwe em bi hevere mezin bun û me gelek tiştê xwesh û ne xweşbi hevra derbas kir, û di zûtirîn dem de min hewl da, ku ez stranê xwe bi xwe cêkim da ku berhemê minî taybet hebûn ,min ne xwest ez bimînin her stranê hunermendê berî xwe bêjim û di dema me de bê goman gelek zahmetî hebun lê dîsa jî min ew qeyd şkan û min berdewam kir

2- Te gelek cur û şeweya vedhojîne wek stranê şahiyê û yên netewî û hinek stran bezma wan giranin û hinin din bezma wan bi lez û sivêkin û hin şerqîne û hin xerbîna bo çi ev cûrana giştik li ba te peydadibin? Di raya tede ev bezmên sivik û bilez mirov di cîhana hunerî de windadikin, gelo tu bi kude diçe te rêka çi dibistane ji xwe re hilibijart, tu di çi warîde hêza xwe mûzîkê dibîne?!

- Li vir di xwazim tiştî zelal bikim, min ne tenê helbestê xwe gotiyê min helbestê gelek helbestvanê kurd gotinê wek minak /Bêbuhar/Tîrêj/Cegerxwîn/Xemgînê remo/Cafer Taha/Hemîd dirbas/ezîz xemciwîn /ahmed huseynî/kawa şxê/kerîmo/Seydayê Cizîrî/ û gelekî din, lê awaz min hewldayê ku ez awazê kesî ne bêjim, ji ber taqatê min heye û ez ne bi hewcî ku awazê kesî bêjim, lê ne kêmasîke heger ez awazê hevlekê xweyî hunermend bêjim û cima ez helbestê çêdikim û dibêjim ew jî sedemek xwe heye û ew sedem ji ber dema ez helbestekê ji hestê xwe çêdikim wê gavê ez karim ya dilê xwe bêjim û bînim ziman, ji ber ez bawer nakim ko yek karibe hestê min û tişê ez di xwazim bîne ziman wek ku ez karim pîrsa 2 dinerîna min de rengê hunera min renekî taybete û hestekî nazike û ez naxwazim wek tu kesî bim, ez

dixwazim ez wek xwe bibim, wek Zubêr Salih û qet rojekê ne fikirîm ez xwe bikim wek kesekî ji ber ez jî mirovim wek vê xelkê.

3-Bi nerînek hunerî tu mosîqa kurdî çawa dibînî, nemez li kurdistana rojava, di nava vê lezêde û pelobonê de ya awazên ne durist derdixîne ye qenc û xerab tevîhev dike û em mecbûrin li wan guhdarbkin..?!

- Berî ez nêrîna xwe bidim ez xwe nabînim, bi qasî wê yekê ku ez nêrîna xwe bidim ser hevalê xweyî hunermend û muzîka wan lê ez karim bi giştî ser hunera me ya rojava bi axivim, di nêrîna min de huner bûye karekî herî hesan, ji bo qezenç kirina pera û xwe naskirina bi xelkê, her yekê ko nikarî bo karekî bike berê xwe daye hunerê ji ber ew ya herî hesane ko pera qezenç bike û xweyî bide naskirin bi xelkê lê ev jî wek ew qirsh û qalê ko li ber bayê dikevin bilind dibin û shewq didin û zû zû dikevin lê huner ew e ku hunermend her û her bilind bi be û bilnd bi be û nekeve û neyê jibîr kirin gerek em vê yekê zanibin, pir hatin û cûn û wê bîn û wê herin û hunermendê rast wê wek ew qurmê dara gwîzê yan jî dara xurma wê her serê wî li jor be û bilnd be

4- Tu xwe himberî kê dibîne ji hunermendên pêşinde û gelo te tiştêkî nû li wan zedekiriye, di vî warî de en tiştêkî xuya te bikar anîye piştî van salên borî ?

-Ez karim bêjim, ez di nabera 2 cîla de derbas bûm yek jê cîlê **Said Yusif** û nemir **M.Şêxo** û cîlekî din di pê wan re hat, ez di nabera herdo cîla de bûn yanî dan û stendina min bi herdo cîla re bo min bi nemir M.Şêxo re stran gotin û Said Yusif û cîlê din jî wek Dawid Adwanî û Abdulqadir Silêman û Nezîr Mihemed û gelekî din, û heger tu bi xawaze nas bike bê ez li kîjan qatê me di nav hevalê xweyî hunermend, ez dibêjim ez ji kesî ne çêtirim, ez wek her hevalekî xwe me, lê di dest pêkê de min got, ez na xwazim wek kesî bim ez di xwazim di hunerê de regekî minî taybet hebe û ez bawerim heye ,lê min ci li muzîka kurdî zêde kir, ez karim bêjim min gelek lê zêde kir, min 19 berhem zêde kir û ev ne tiştêkî hindike, yanî dor 200 stran min zêde kir û ev jimarek ne hindike

5- Tu çiqasî xwe girêdayî dibîne bi cî û warê xwe ve bandora çî çiqasî li te heye û gelo ev bandor di awaz û stranên tede xuyadikin çî bandore kurdistana serbixwe li te hebû dem tu çû serdana wê ?

*- Bi rastî bandora cîh li ser mirov gelek heye û ev yek li ba min hat diyar kirin, dema ez ji welat koçber bûm û hatim welatê biyanîyê û hatina min 5 sal ji hunera min paşxist ji ber min 5 sala tu berhem dernexist û sedem guhertina cîh bo ji ber dema ez li welat bûm tim hezkiryê min, doza stranê nuh li min dikirin û min jî xwesteka wan pêk dianî lê li van welata mirov ji civaka xwe dure û kesî nêzîkî te ko te tev bide tune ji bo vê yekê tu jî ji bîr dike ku tu hunermendê û çavê gel li riya stranê tene û sedema herî mezin dîr bûna ji civakê ye.

6- Tu ji çî avakiriye wek hunermend çî taybetmendîyên te hene, di werê mûzik û xêvzanîne de , hunermend çawa bi nav û deng dibe di jêr vê qerebalexê de ya perda guhê merov diteqîne..?!

- Bingeha min malbata min bû, min xwe li ser wê bingehê avakir û hezkirina min ji muzîkê re

7- Tu ji ku sermyanê xwe yî giyanî û mirovanî distînî û çawa tevî civakê dibe, tu dewlemende bi peyv û gotibêjên ku bandore wan li derûna mirov heye, yên nêzîkî folklorê û kulturê kurdîne awana hîn di jiyana me de berdewam dikin, bêgoman te bi jîr bûn û jêhatî û hizrê nazik watak nûjen daye, bêjeyên kurdî kevnar dema ew stranê hêja te ji wan derhinêr kirin ev taybetmendîk li ba Zubêr Salih tenê peyda dibe, gelo bi saya hizrên te yî nazîkbû yê naskir çawa zîv û zêrê kultura me şîn bike ?!

- Wek berî ana min got civak pir girînge, ji bo huner û hunermend , ez timî hewl didim ku naveroka strana min ji nav çîrokê civaka min be ez tim derdê gelê xwe tînim ziman û ji bo vê yekê ez hatim hezkirin û qebulkirin ji ber min derdê gelê xwe tim di stranê xwede di got çî evînî ba û çî civakî ba û çî welat parêzî ba û gelek tiştê din, ez tim bi zimanê gelê xwe di axivim û ev tiştê pir girîngê, ji ber wê gavê gel te dibîne, tu êş wî tîni ziman, lewra tu cihê xwe di dilê gel de çedike û min tucarî gelê xwe bi stranê xwe ne xapandiye ji ber vê ez jî yek ji vê civakê me

8- Gelo rasete, ew peva dibêja (peyva xweş û awaza baş û vehoşîna qenc) sedema biserketina hunermende tu dibê çî?!

- Bê goman ev raste wek min got, dema tu bi zimanê gel strana xwe şîrove bike, wê çaxê tu millet ber bi xwe ve dikşne û bi rastî gotinê ez hildibjêrim tim balkêşn û xweşn, ez tucarî stranekê nabêjim, heger ez jê ne razîbim, û ez tim li nav serpêhatîyê gel digirim ê evînî û civakî bi taybet ji bo vê yekê ez dibînim ku ciwan û pîre mêr û her beş gel ji min hez dikin û heta zarok

9- Piştî vê kuça dirêj tu çî sudmendiyê di hunerê xwede dibêne, te gelek ilbom û hofîk û şevbihêrk bêşkêşkirin li welat û li derve , te ciyê xwe di nav hunermendên kurdî mezin de çêkir , Zubêr Salih gotina dûmahî gelo tê çî bêje wek stranbêjekî mezin bi nav û deng , besî te ye ku tu xwediyê (sebah alxeyîrî xamin) ya can û dil û kezeba guhdara di hilîne, gelo bi saya te wê stirana kurdî pêngavek hêja wê bi aliyê hunerê resen ve bavêja?!

- Di vê riya dûr û dirêj ku ev bêhtirî 30 sal ez di nava hunerê de kelîyam, bê guman min gelek da hunera xwe hunera kurdî û min gelek jî jê stand, bi rastî ev pirs gelekî girîngê û bi çend gotinan nikarim bersivê bidim, ji ber min di jîyana hunerê de gelek tiştê xweş û piroz dît, min gelek hevalê xweşk û delal nas kirin, min gelek şêvê di bin runahîyê kesk û sor û zer û şîn de derbas kir û li ser sahnê medyê kurdî min pir stranê xweş gotin. Min gelek bajarê ku insan bi hisreta dîtina wanin min şêvê xweşlê wan bajara derbas kirin, li gelek paytextê dinya yê geriyam û ev bajarê ez di çûmê tim hezkiriyê min, ez pêşazya min dikirin, tim rûyê xweşk bi mire dikenin û gelek tiştê din, lê min jî gelek ji jîyana xwe da vê hunerê ez bi şêvê dirêj bê xew dimam, ji bo ez stranekê xweş çêbikim, xelk di ketin xewê, ez dimam şîyar, hevalê min di çûn seyran geha, ez dimam di malde, ji bo helbestekê û stranek nuh bi afrînim, ji bo strana (sebah al xêrî xana min) bi rastî vê stranê gavek mezin da min, lê nayê wê wateyê ku ev strana minî herî xweş e, na ji ber min gelek stranê wek wê çêkir, lê ji ber ne hatin weşandin wek (sebah al xêrî xamin)nehatin naskirin jî wek wê, min 10 helbestê Cizîrî awaz

dan û tev xweş lê ne hatin weşandin û riya xwe nedîn wek(sebah al xêr) û heger ez her tiştî bêjim wek min got, ev bêhtirî 30 sal huner mere nikare tevî di hevpeyvînekê de bîne ziman, li vir ez pir pir spasya we dikim ji bo vê hevpeyvînê û ez pir kêf xweşm ku hevalê minî hêja(husên ehmed) ku ev hevpeyvîn bi mire kir spas dikim ji bo malpera we û serkefin ji ber kar û xebata we

Roportaj: Huseyin Emed

2009-07-26 Stockholm